A KIHÁGÁSOKRÓL SZÓLÓ MAGYAR BÜNTETŐ-TÖRVÉNYEK

ÉS AZ AZOKRA VONATKOZÓ

ELJÁRÁSI SZABÁLYOK MAGYARÁZATA.

IRTA

EDVI ILLÉS KÁROLY Dr

NYUG. KIR. ÜGYÉSZ, BUDAPESTI ÜGYVÉD.

BUDAPEST 1892

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

HORNYÁNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÁJA.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ELŐSZÓ.

A jelen mű kiegészíti «A büntettekről és vétségekről szóló magyar büntetőtörvénykönyv magyarázata» című kézikönyvemet. Mindazonáltal önállóan s előbbi művemtől egészen függetlenül kellett feldolgoznom a kihágásokra vonatkozó törvényeket mert egyfelől a kihágások természete sok tekintetben más, mint a bűntetteké és vétségeké, s másfelől az utóbbiak aránylag sokkal ritkábban fordulnak elő az életben, mint amazok. Egészen más kör és egészen más terület az, melyet a kihágásokról szóló törvények elfoglalnak, mint a melyet a bűntettek és vétségek érintenek. Az utóbbiak csak kivételes jelenségek a rendezett társadalomban: a kihágások egészen össze vannak fonódva a társadalmi együttéléssel.

Ezért alig van ember, kinek a kihágásokra vonatkozó törvényeket ismernie ne kellene. Minthogy a jelen mű egyik rendeltetése az, hogy e téren oly körökben is terjeszsze a szükséges tudni-valókat, a melyekben a magasabb büntetőjogi műveltséget feltételeznünk nem lehet: ez okból mindazt befoglaltam keretébe, a mi a jogászt és nemjogászt a szóban forgó törvények megértése és alkalmazása iránt teljesen tájékoztatja, a nélkül, hogy e végett valamely kisegítő könyvhöz vagy törvénygyűjteményhez kellene folyamodnia. Vajjon sikerült-e e czélt elérnem, ezt művem gyakorlati alkalmazása fogja megmutatni. Az óriási anyag összegyűjtése és rendszeres feldolgozása, mint nálunk úttörő vállalkozás alig sikerülhetett a nélkül, hogy itt-ott egy hézag vagy hiba be ne csúszott volna; reménylem azonban, hogy könyvem használata ezeket is mielőbb felszínre hozza, s lehetővé teszi, hogy a későbbi kiadások tökéletesebbekké váljanak.

Kelt Budapesten, 1892. február hava.

E. I. K.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

RÖVIDÍTÉSEK.

B. m. = Belügyminister.
Btk. = Büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről.
B. T. = Büntetőjog Tára.
C. = Curia.
D. T. r. f. = Döntvénytár régi folyam.
» » u. f. = uj folyam.
É. t. = életbeléptetési törvény.
F. m. = földmivelési minister.
Ht. = helytartótanács.
Id. m. = idézett mű vagy művem.
I. m. = igazságügyminister.
J. = Jog.
J. K. = Jogtudományi Közlöny.
J. Sz. = Jogi Szemle.
Jb. = járásbiróság.
Kh. = közigazgatási hatóság.
K. t. = kir. tábla.
Ktk. = kihágási büntető törvénykönyv.
L. = lásd.
M. I. = Magyar Igazságügy.
M. i. = ministeri indokolás.
M. K. = Magyar Közigazgatás.
Mv. kt. = Marosvásárhelyi kir. tábla.
Mt. = ministertanács.
Szr. = szabályrendelet.
U. o. = Ugyanott.
Ü. L. = Ügyvédek Lapja.
V = vádlott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

TARTALOMJEGYZÉK.

A)

Bevezetés.

Lapszám

I. Büntettek, vétségek és kihágások 3
II. Büntetőtörvénykönyv a kihágásokról 5
III. A büntető törvénykönyvek életbeléptetése (1880 : XXXVII.) 7

B)

Büntetőtörvénykönyv a kihágásokról.

ELSŐ RÉSZ.

Általános határozatok.

1. A kihágás forrásai (1. §.) 15
2. A kihágási törvény, ministeri és szabályrendelet hatálya a terület s a személyek tekintetében (2—4. §§.) 21
3. A ministeri és szabályr. érvényességének feltételei (5—10. §§.) 22
4. A ministeri és szabályrendelet hatályának megszünése (11. §.) 25
5. A btk. általános részének viszonya a kihágásokhoz (12. §.) . 26
6. Külföldön elkövetett kihágások (13. 14. §§.) 37
7. A kihágások büntetései (15—25. §§.) 38
8. A kisérlet és részesség (26—27. §§.) 47
9. A szándék és gondatlanság (28. §.) 54
10. A bűnhalmazat (29—30. §§.) 58
11. Az elévülés (31. §.) 63
12. A vétség miatt alkalmazandó rendőri büntetés (32. §.) . . 72

MÁSODIK RÉSZ.

A kihágások nemeiről és azok büntetéséről.

I. fejezet: az állam elleni kihágások (33—38. §§.) 75
II. „ a hatóságok és a közrend elleni kihágások (39—50. §§.) 88
III. „ a vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágások (51—54. §§.) 121

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Lapszám

IV. fejezet: pénz- és értékpapirok hamisítására vonatkozó kihágások (55—59. §§.) 136
V. „ a családi állás elleni kihágások (60. §.) 149
VI. „ a közbiztonság elleni kihágások (61—73. §§.) . . . 154
VII. „ a közrend és közszemérem elleni kihágások (74—86. §§.) 174
VIII. „ szerencsejáték által elkövetett kihágások (87—91. §§.) 202
IX. „ a közegészség és testi épség elleni kih. (92—125. §§.) 211
X. „ a tulajdon elleni kihágások (126—143. §§.) . . . 277
XI. „ zárhatározatok (144—145. §§.) 308

C)

Egyéb törvények a kihágásokról.

Bevezetés 311
1. Mezőrendőri kihágások (1840: IX. t.-cz. és 2357. sz. bm. rend.) 312
2. Sajtórendőri kih. (1848: XVIII. t.-cz. 1852. évi sajtórendtart.) 321
3. A népiskolai törvény áthágása (1868: XXXVIII.) 332
4. Választási kihágások (1874: XXXIII.) 333
5. Zúgirászat (1874: XXXIV.) 337
6. Cselédrendőri kihágások (1876: XIII.) 340
7. Közegészség elleni kihágások (1876: XIV. 346
8. Bejelentés Budapesten (1879: XXVIII.) 351
9. Erdei kihágások (1879: XXXI.) 353
10. Zálogüzlet szabályellenes folytatása (1881: XIV.) 377
11. Kivándorlás közvetítése (1881: XXXVII.) 379
12. Műemlékek fentartása (1881: XXXIX.) 381
13. Phylloxera elleni óvóintézkedések (1883: XVII.) 383
14. Az ország czímerének használata (1883: XVIII.) 385
15. Vadászati kihágások (1883: XX.) 387
16. A vadászattal összefüggő jövedéki áthágások (1883: XXIII.) 395
17. Káros hitelügyletek folytatása (1883: XXV.) 397
18. Részletügylet szabályellenes kötése (1883: XXXI) 401
19. Ipari kihágások (1884: XVII.) 403
20. Vízrendőri kihágások (1885: XXIII.) 414
21. Selyemtenyésztés szabályainak megszegése (1885: XXV.) . . 421
22. Védhimlőoltás (1887: XXII.) 422
23. Állategészségügyi kihágások (1888: VII.) 425
24. A tenger alatti kábel védelme (1888: XII.) 434
25. Halászati kihágások (1888: XIX.) 437
26. Táviró, távbeszélő és villamos jelző felállítása és használata (1888: XXXI.) 443
27. Ujonczállítás előli szökés és tiltott nősülés (1889. VI.) . . 445
28. Út- és vámrendőri kihágások (1890: I.) 448
29. Az árúvédjegy kötelező használata (1890. II.) 468
30. Vasárnapi munkaszünet (1891: XIII.) 469
31. Ipari és gyári alkalmazottak betegsegélyezése (1891: XIV.) . 472
32. Fegyverek kötelező megvizsgáltatása (1891: XXXIV.) . . . 474

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

D)

Eljárás kihágási ügyekben.

I.

Eljárás a járásbíróság előtt.

Lapszám

1. Általános határozatok (1—7. §§.) 479
2. Illetékesség és hatáskör (8—16. §§.) 483
3. Felek (17—39. §§.) 488
4. A bírói határozatok közlése (40—44. §§.) 497
5. Bírói intézkedések a tárgyalás előtt (45—64. §§.) 499
6. A tárgyalás kitűzése és az idéző végzés (65—68. §§.) . . . 506
7. A tárgyalás és véghatározat (69—85. §§.) 507
8. Felebbezés (86—90. §§.) 515
9. Az itélet végrehajtása (91—99. §§.) 518
10. Perujitás (100—105. §§.) 521
11. Tanudijak és költségek (106—108. §§.) 523
12. Zárhatározatok (109—111. §§.) 524

II.

Eljárás a közigazgatási hatóság előtt.

1. Általános határozatok (1—7. §§.) 525
2. Az eljáró hatóságok (8—11. §§.) 527
3. Illetékesség és hatáskör (12—20. §§.) 529
4. A sértett fél jogköre (21—26. §§.) 531
5. Vádlott képviselete (27—30. §§.) 532
6. A határozatok közlése (31—34. §§.) 533
7. A feljelentés elintézése (35—37. §§.) 534
8. Előleges eljárás (38—52. §§.) 535
9. Érdemleges eljárás (53—72. §§.) 539
10. Felebbezés (73—79. §§.) 546
11. Végrehajtás (80—87. §§.) 548
12. Igazolás és perujitás (88—92. §§.) 551
13. Költségek (93—94. §§.) 552
14. Zárhatározatok (95—97. §§.) 553

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A)

BEVEZETÉS.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

I.

BŰNTETTEK, VÉTSÉGEK ÉS KIHÁGÁSOK.

Büntetendő cselekmény (delictum) törvényeink szerint bűntett, vétség, vagy kihágás lehet. Mindeme delictumok megegyeznek abban, hogy büntetőjogi megtorlást, ú. n. criminalis büntetést vonnak maguk után; de különböznek benső lényegök és az alkalmazandó büntetés minősége szerint.

A bűntettek és vétségek, szemben a kihágásokkal, a delictumok aránylag súlyosabb, rendszerint jogsértő és szándékosságból eredő eseteit foglalják magukban. Ezért a törvényhozás egy közös törvényben, a bűntettekről és vétségekről szóló büntető-törvénykönyvben (btk.) egyesíté a reájok vonatkozó büntető intézkedéseket. A kihágások, mint kisebb jelentőségű delictumok, kimaradván e törvényből: részint a kihágásokról szóló büntető-törvénykönyvben (ktk.), részint más törvényekben és törvényerejű rendeletekben nyernek szabályozást.

A kihágások oly cselekmények vagy mulasztások, melyeket büntetés terhe alatt tiltani, vagy melyeknek teljesítését büntetési sanctió mellett rendelni, a társadalmi rend, a polgárok nyugalma s a személy- és vagyonbiztonság követelik. A jogtudomány s a törvények «kihágások» elnevezése alatt változatos és tarka vegyületben foglalták össze a szándékos és gondatlanságból eredő, s a jogsértő vagy jogot veszélyeztető cselekvések és mulasztások egész sorozatát; az ide tartozó eseteket azonban még maig sem sikerült egy általános és jellemző fogalom-meghatározással megjelölni, s ezáltal az elvi különbséget ezen s a büntetendő cselekmények másik csoportja között megállapítani.

Az uralkodó szempont az, hogy a kihágások túlnyomó többsége a bűntettek vagy a nagyobb veszélyek megelőzésére irányzott tilalmak vagy rendelkezések megszegésében áll, tehát a praeventiv justitia közös keretébe foglalható össze. Átható elvi különbségnek azonban ez sem mondható. Mert egyfelől a kihágások között is vannak oly cselekmények, melyek valóságos jogsértést képeznek, a minők pl. a ktk. 126—129. §-aiban meghatározott tulajdon elleni kihágások; másfelől a btk.-ben is fordulnak elő, habár csak kivételesen, oly bűntettek és vétségek, melyeknek büntetendő volta szintén a praeventiv justitia érdekeiben találja alapját és igazoltságát. Ilyenek pl. a kihivás párviadalra (293. §.), a közegészség elleni bűntettek és vétségek (314—316. §-ok) stb.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

De habár e szerint a kihágásokra vonatkozó büntető intézkedések megalkotásánál nem lehet kizárólag a megelőzésre irányzott, vagyis a «rendőri» szempontra szorítkozni: ez a körülmény mindazonáltal, mint a kihágások túlnyomó többségének alapja, további különbségeket is eredményez ezek s másfelől a büntettek csoportja között. Ilyen különbségek:

1-ör: hogy büntettet vagy vétséget csak oly cselekmény képez, melyet a «törvény» annak nyilvánít (btk. 1. §.); ellenben a kihágás forrása nemcsak a törvény, hanem a minister rendelet s a törvényhatósági és városi szabályrendelet is lehet (ktk. 1. §.);

2-or: büntettet vagy vétséget csak szándékosan elkövetett cselekmények képeznek, kivéve, ha a gondatlanságból elkövetett cselekményt a törvény vétségnek nyilvánítja (btk. 75. §.); ellenben a kihágás gondatlanság esetében is mindenkor büntetendő, kivéve, ha a törvény, rendelet vagy szabályrendelet csak a szándékos elkövetést rendeli büntetni (ktk. 28. §.).

E különbségek alapoka a kiemelt főszempontra vihető vissza. A közrendet megzavaró veszélyek megelőzése levén ugyanis a rendőri tilalmak és büntető rendelkezések elsőrendű czélja: ennek elérése sokszor lehetetlenné válnék az esetben, ha csak a törvény statuálhatna kihágásokat. Kétségtelen, hogy a kihágásokról szóló törvény, legyen az bármily terjedelmes, nem képes kimeríteni ama cselekményeket és mulasztásokat, melyeknek elkövetését, illetőleg mellőzését, a megelőzés szempontjából mint kihágást büntetni szükséges. De ha ez lehető volna is, az ide tartozó esetek változatos, a körülményektől, egyes múló eseményektől, gyakran egyes vidékek különös helyi viszonyaitól függő minősége, a törvények minduntalan módosítását, megváltoztatását, kiterjesztését vagy megszorítását tenné szükségessé, a mi a törvény állandóságának követelményével ellentétben áll. Ezenfelül, a törvényhozási formák megtartása mellett, a segély vagy orvoslás sok esetben akkor következnék be, mikor annak szüksége már megszünt s akkor hiányoznék az oltalom, mikor arra legnagyobb szükség van. Ezért a kihágások természetéből önként következik, hogy azok egy része nem törvényen, hanem a törvény által adott hatalomnál fogva az e czélra jogosított hatóságok rendelkezésén alapul.

Ép így következik a kiemelt szempontból az is, hogy a kihágások büntethetőségét nem lehet szabályként a szándékos cselekvésekre és mulasztásokra szorítani. A megelőzés érdeke sok esetben csorbát szenvedne, ha ez történnék. Ezért különös sajátsága a kihágásoknak az is, hogy a mi a büntetteknél teljesen ki van zárva, a vétségeknél pedig csak kivételesen fordul elő, hogy t. i. a gondatlanság is büntetendő: az a kihágásoknál szabályt képez, melylyel szemben épen az a kivétel, hogy csak a szándékos elkövetés büntethető.

De nemcsak a büntettektől és vétségektől különböznek a kihágások, hanem elhatárolandók ama csekélyebb rendellenességektől, rendzavarásoktól vagy magánjogi természetű sérelmektől is, melyek bizonyos körök határain belől fegyelmi vagy rendbüntetés alá esnek, vagy a polgári bíróság által pénzbirsággal, esetleg fogsággal toroltatnak meg, a nélkül, hogy criminalitást foglalnának magukban. Így pl. a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

polg. prrdtás szerint a konok perlekedők, a kik a jogorvoslatokkal visszaélnek, bizonyos pénzbirsággal büntetendők; a különböző törvények szerint azok, kik a bíróság vagy más hatóság tárgyalásán illetlen vagy durva magaviseletük által a bíróság tekintélyét sértik, maga a sértett hatóság által kiszabandó rendbüntetés alá esnek; a keresk. tk. 218. §-a szerint az illetékes törvényszék által kiszabandó fogsággal büntetendők a részvénytársaságok igazgatóságának tagjai, kik a társaság hitelét koczkáztató olynemű visszaélést követnek el, a mely még nem esik a büntető-törvény súlya alá; az 1884. évi XVI. t.-czikk 19—25. §-ai szerint a szerzői jog bitorlása miatt kiszabandó törvényes büntetéseket szintén a polgári bíróság állapítja meg stb. Az ily esetek, habár büntetéssel toroltatnak meg, nem tartoznak a szorosabb értelemben vett criminalitások közé, tehát nemcsak a bűntettek és vétségek, hanem a kihágások köréből is kizárandók. Külsőleg megkülönbözteti a két nagy csoportot az, hogy míg a criminalitások illetékes bírósága mindig valamely büntető bíróság, elbirálásuk a büntető eljárás szabályai szerint történik s a kiszabandó pénzbüntetések behajthatatlanság esetén fogsággá változtatandók át: addig a fegyelmi vagy rendbüntetéssel, illetőleg a polgári bíróság által kiszabandó birsággal vagy fogsággal büntetendő cselekmények illetékes bírósága rendszerint nem a büntető bíróság, elitélésük alapja nem a büntető eljárás s az alkalmazott pénzbüntetések rendszerint nem változtathatók át fogsággá.

Kihágások tehát, szemben a criminalitások köréből kizárt büntetés alá eső törvényszegésekkel, oly kisebb beszámítású delictumok, melyeket a törvény, vagy törvényerejű közhatósági rendelet kihágásnak nevez, melynek illetékes elsőfokú bírósága a kir. járásbíróság, vagy a kihágások elbirálására hivatott közigazgatási hatóság, s a melyek birói, illetőleg közigazgatási elintézése a kihágásokra vonatkozó eljárási szabályok szerint történik.

II.

BÜNTETŐ-TÖRVÉNYKÖNYV A KIHÁGÁSOKRÓL.

Az 1878. évi V. t.-czikkbe foglalt büntető-törvénykönyv csupán a bűntettekről és vétségekről intézkedvén s a kihágásokat külön törvénynek tartván fenn: a törvényhozás ama szerves összefüggésnél fogva, mely a bűntettek és vétségek s másfelől a kihágások közt létezik, az előbbiekre vonatkozó törvény életbeléptetését mindaddig elhalasztotta, míg a kihágásokról szóló rendszeres btk. el nem készült. Az igazságügyministerium tehát a hivatkozott törvényczikk megalkotása után nyomban elkészítette a szükséges javaslatot s azt «Büntető-törvénykönyv a rendőri kihágásokról» czím alatt már 1879. évi január

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

20-án beterjesztette a képviselőházhoz. Az indokolásban nyomatékosan kiemelte, hogy «azon nagy feladatok, melyeknek elérése főleg nálunk egy rendszeres büntető-törvénykönyv hatálybaléptétől függnek, a kihágásokról szóló törvényjavaslatnak mielőbbi letárgyalását és törvénynyé váltát sürgős szükséggé teszik».

A törvényhozás mindkét háza magáévá tette e felfogást, s miután a javaslatot a képviselőház igazságügyi bizottsága február 12-től márczius 15-ig hat ülésben előkészítette: az országgyűlés azt minden további késedelem nélkül letárgyalta. Az ekként letárgyalt törvény még ugyanazon évi junius 11-én szentesítést nyert, az országgyűlés mindkét házában junius 14-én kihirdettetett s a Törvénytárban mint 1879. évi XL. t.-cz. lett beigtatva.

A törvény «*Büntető-törvénykönyv a kihágásokról*» czímet nyert, mert a kihágások között több oly cselekmény van, a mely nem rendőri természetű. Ezért hagyták ki a czímből, az igazságügyi bizottság javaslatára, a «rendőri» jelzőt.

A kihágások egyszerűbb s inkább egynemű cselekmények lévén, mint a bűntettek és vétségek: törvénykönyvbe foglalásuk is egyszerűbb és kevésbbé tagolt rendszer szerint történt, mint az utóbbiaké. A ktk. 145. §-t foglal magában, melyek két részre, s a második rész 11 fejezetre vannak beosztva.

Az elsőrész az általános határozatokat, a második a kihágások nemeit és azok büntetését tartalmazza.

Az általános rész további beosztás nélkül 32. §-t foglal magában, ezeknek egymásutánja azonban a btk. általános részének alaprajzát követi. A különös rész — a 33—143. §-okban — a kihágások egyes nemeiről 10 fejezetben intézkedik, és pedig a következő tárgyak szerint:

I. fejezet: az állam,
II. » a hatóságok és közcsend,
III. a vallás és annak szabad gyakorlata elleni,
IV. a pénz és értékpapirok hamisítására vonatkozó,
V. a családi állás,
VI. a közbiztonság,
VII. a közrend és közszemérem elleni,
VIII. a szerencsejáték által elkövetett,
IX. a közegészség és testi épség,
X. a tulajdon elleni kihágásokról.

A második rész XI-ik fejezete (144. és 145. §-ok) a záró határozatokat tartalmazza.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

III.

A BÜNTETŐ-TÖRVÉNYKÖNYVEK ÉLETBELÉPTETÉSE AZ 1880: XXXVII. T.-CZ. ÁLTAL.

A btk. 486. s a ktk. 144. §-aiban kimondatott, hogy a megalkotott törvénykönyvek hatálybaléptetése s az átmeneti intézkedések iránt külön törvény fog rendelkezni. E külön törvény az 1880. évi XXXVII. t.-cz., az ú. n. életbeléptetési törvény (É. t.).

E törvény 49. §-ba foglalta össze a két büntető-törvénykönyv hatálybaléptetésére szükséges intézkedéseket. Ezeknek egy része mind a két törvénykönyvre, míg más része vagy csak a bűntettekre és vétségekre, vagy csupán a kihágásokra vonatkozik. Az alább közölt §-ok a közös, valamint a kihágásokra vonatkozó speciális rendelkezéseket tartalmazzák.

Az É. t. a szorosabb értelemben vett életbeléptetési és átmeneti intézkedéseken felül oly rendelkezéseket is tartalmaz, melyeknek czélja az új büntető-törvénykönyvek s az eljárási szabályok között szükséges összhang helyreállítása, az e téren mutatkozó hézagok pótlása s az ezekből keletkező bonyodalmak megelőzése volt. Ez azért vált szükségessé, mert a büntető-törvénykönyvek a bűnvádi eljárás megalkotása nélkül, az akkor érvényben volt s nagyrészt szokásokon alapuló eljárás keretében voltak életbeléptetendők.

Ugyanazért különösen a birói hatáskört kellett szorosan megállapítani és körülirni. Az 1871: XXXI. t.-cz. 16. §-ának *a*) pontja szerint ugyanis a járásbiróság volt hivatva eljárni és itélni ama büntetendő cselekmények eseteiben, melyek felett a törvények és «törvényes gyakorlat» szerint az eddig fennállott egyes biróságok itéltek. E törvény az egyes és társas biróságok hatásköre között a határvonalat csak a gyakorlat ingatag alapján vonhatván meg, minthogy az új büntető-törvénykönyvek a delictumok hármas felosztása által a korábbi törvényektől és gyakorlattól eltértek: azok életbeléptetése alkalmából mellőzhetetlen volt annak megállapítása, hogy mely büntetendő cselekmények tartozzanak a társas, s melyek az egyes biróság vagy esetleg a közigazgatási hatóság hatásköréhez. Az utóbbi a kihágásokra nézve annál inkább fontossá vált, mert a törvényhozás ekkor már eltért az 1869: IV. t.-czikk 1. §-ának alapelvétől, mely szerint az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elválasztandó s ennélfogva a kihágások jelentékeny része feletti biráskodást is a közigazgatási hatóságra bizta.

Az életbeléptetési törvénynek a kihágásokat érdeklő intézkedései a következők:

1. §. A magyar btk. a bűntettekről és vétségekről s a magyar btk. a kihágásokról 1880-ik évi szept. hó 1-én lépnek hatályba.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. §. E határnaptól kezdve hatályukat vesztik a törvényeknek, rendeleteknek, szabályoknak és szabályrendeleteknek mindazon rendelkezései, továbbá a szokásjognak mindazon megállapításai, melyek a magyar btk.-ek intézkedéseinek tárgyát képező valamely cselekményre vagy mulasztásra büntetést határoznak.

3. §. Ugyanezen naptól kezdve hatályukat vesztik a törvényeknek, rendeleteknek, szabályoknak és szabályrendeleteknek mindazon intézkedései s a szokásjog mindazon megállapításai, melyek a m. btk.-ek intézkedéseinek tárgyát nem képező valamely cselekményre vagy mulasztásra büntetést határoznak, a mennyiben a következő §-ok kivételeket nem állapítanak meg.

4. §. Hatályban maradnak azon törvények és kir. ministeri rendeletek, melyek a btk.-eknek intézkedései alá nem eső valamely cselekményre vagy mulasztásra büntetést állapítanak meg; ha

1-ör: a büntetés alkalmazása közigazgatási hatóság előtti eljárásnak képezi tárgyát; vagy ha

2-or: a büntetés a kir. bíróságok által alkalmaztatik ugyan, de fegyelmi vagy rendbüntetést képez.

5. §. Hatályban maradnak továbbá:

1-ör: a törvényesen bevett vallásfelekezetek viszonosságáról szóló 1868: LIII. t.-cz. 10. §-a;

2-or: a vadászatról szóló 1872: VI. t.-cz. 21. s köv. §§-ai, valamint a vadász- és fegyveradóról szóló 1875: XXI. t.-cz. 15., 16. és 17. §-ai;

3-or: az ügyvédi rendtartást tárgyazó 1874 XXXIV. t.-cz. 39. §-a;

4-er: a véderőről szóló 1868: XL. t.-cz. 42. §-a;

5-ör: a választásra vonatkozó 1874: XXXIII. t.-cz. 93. és 94. §-ai.

Az 1. pontban idézett törvény megszegése vétséget, a 2—5. pontban idézettek megszegése pedig kihágást képez.

7. §. A sajtótörvényt tárgyazó 1848: XVIII. t.-cz. 2—12., továbbá 15., 16., 18., 19., 20., 24. és 26. §-ai helyébe a btk. megfelelő intézkedései lépvén: az idézett törvényczikk többi §-ai (a jelen törvény 46. §-ában foglalt változtatással) érvényben maradnak.

A hatályban hagyott jogszabályokba ütköző cselekmény vagy mulasztás, ha arra három hónapot meghaladó szabadságvesztés van megállapítva, vétséget, ellenkező esetben pedig kihágást képez.

8. §. A mezei rendőrségről szóló 1840: IX. t.-cz., a későbbi törvények által tett változtatásokkal, úgyszintén — az 1879 XXXI. t.-cz. hatálybaléptéig — az erdei kihágásokról szóló törvények és szabályok továbbra is hatályban maradnak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

11. §. A 4. §. szerint érintetlenül hagyott törvényekben megállapított szabadságvesztés helyett, a mennyiben ennek időtartama két hónapot meghalad: a megállapított időtartamra fogház, ellenkező esetben pedig elzárás alkalmazandó.

Ha az ezen §. szerint érintetlenül hagyott ministeri rendeletekben a szabadságbüntetés tartama 15 napot, a pénzbüntetés összege 100 frtot meghalad: az elzárás 15 napra, a pénzbüntetés 100 frtra szállíttatik le.

12. §. Az 5. és 7. §§. eseteiben, ha szabadságvesztés alkalmazásának van helye: a vétség fogházzal, a kihágás elzárással büntetendő.

13. §. A 4. és 9. §§. szerint érintetlenül hagyott törvények, rendeletek és szabályok alapján kiszabott pénzbüntetések átváltoztatásánál, 300 frtot túl nem haladó összeg helyett elzárás, ellenkező esetben fogház alkalmazandó.

40. §. A királyi járásbíróságok hatásköréhez utaltatnak:

5-ör: azon kihágások, melyek a 41. §. szerint a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalva nincsenek;

6-or: a véderőről szóló 1868 XL. t.-cz. 42., 46. és 47. §-ai, úgy az ügyvédi rendtartást tárgyazó 1874: XXXIV. t.-cz. 39. §-a szerint büntetendő cselekmények.

41. §. A 4. §. szerint érintetlenül hagyott törvényekbe és ministeri rendeletekbe ütköző büntetendő cselekményeken fölül a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utaltatnak:

1-ör: a ktk. 43., 44., 45., 47., 49., 50., 61., 62., 63., 64., 66., 67 68., 70., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78., 80., 81., 82., 83., 84., 85., 86., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 109., 110., 112., 113., 115., 116., 117., 118., 119., 120., 121., 122., 123., 124., 125., 136., 137., 138., 139., 140., 141. és 142. §-ai szerint büntetendő kihágások;

2-or: a ktk. 46. §-ában meghatározott kihágások, ha azok közigazgatási hatóság, hivatalnok vagy közeg ellen követtetnek el;

3-or: a vadászatról szóló 1872: VI. t.-cz., úgy a vadász- és fegyveradóról szóló 1875: XXI. t.-cz. 16. §. a), b) és c) pontja szerint büntetendő kihágások;

4-er: a ministeri rendeletek által megállapított kihágások, a mennyiben kifejezetten a járásbíróság hatásköréhez nem utaltatnak;

5-ör: a törvényhatósági és városi szabályrendelet által megállapított kihágások.

42. §. A 41. §. szerint a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt ügyekre nézve, a mennyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaznak, a biráskodás joga első fokban illeti:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. megyékben a szolgabirákat;

2. városokban a kapitányt, vagy a tanács által megbizott tisztviselőt;

3. Budapest mindenik kerületében az illető kerületi kapitányt.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben követendő eljárás a btk.-ek életbelépte előtt a belügyminister által, az igazságügyministerrel egyetértőleg, rendeleti úton szabályozandó.

44. §. A kir. járásbiróságok által a hatáskörükbe utalt vétségek és kihágások eseteiben követendő eljárás tárgyában szükséges intézkedések az igazságügyminister által, a büntetőeljárás törvényhozási szabályozásáig, rendeleti úton teendők meg.

46. §. A sajtótörvényt tárgyazó 1848: XVIII. t.-cz. 31. §-ának a felebbvitel kizárására vonatkozó intézkedése hatályon kívül helyeztetik.

48. §. Fiumét illetőleg felhatalmaztatik az igazságügyminister, hogy a magyar büntető-törvénykönyveket külön rendelettel léptesse hatályba, e rendeletben a kihágásokat illetőleg az ottani viszonyoknak megfelelő módosításokat megtehesse.

Jegyzetek. 1. Az É. t. kiemelt §-ainak némely intézkedései időközben változást szenvedtek, mások újabb intézkedéseket vontak maguk után. Ezekre nézve tehát nehány felvilágositó megjegyzés vált szükségessé.

2. A *4-ik §.* szerint továbbra is hatályban maradtak ama törvények és ministeri rendeletek, melyekben a btk.-ek tárgyait nem képező valamely cselekményre vagy mulasztásra oly büntetés van szabva, mely nem a kir. biróságok előtti eljárás útján állapitandó meg, vagy a melyek büntetése a kir. biróságok hatásköréhez tartozik ugyan, de nem büntető eljárás útján eszközlendő. Az előbbiek közé tartoznak pl. a képviselőválasztásról szóló 1874: XXXIII., a cseléd-tartásról szóló 1876: XIII., a közegészségügy rendezését tárgyazó 1876: XIV. t.-cz. rendelkezései, melyek mindegyikében közigazgatási úton kiszabandó büntetések vannak megállapitva. A második csoportba tartoznak pl. a keresk. tk., vagyis az 1875: XXXVII. t.-cz. 21., 130., 159., 218—222., 246. stb. §-aiban, a záloglevelek biztosításáról szóló 1876: XXXVI. t.-cz. 32—34. §-aiban megállapitott s a kir. biróságok által, de nem büntető eljárás útján kiszabandó rendbüntetéseket tárgyazó törvények.

3. Az *5-ik §.* 1-sö pontjában hivatkozott törvény ma is érvényben van; a 2-ik pont alatt említett 1872. évi vadásztörvényt s az 1875: XXI. t.-czikket az 1883: XX. és XXIII. t.-czikkek váltották fel; a zugirászatra vonatkozó s a 3-ik pontban említett törvény ma is fennáll; a 4-ik pont alatt említett 1868. évi véderőtörvényt az 1889: VI. t.-cz., s az előbbinek 42., 46. és 47. §-ait (az utóbbiakra az É. t. 40. §-ának 6-ik pontja hivatkozik) az új törvény 35., 44., 50. és 61. §-ai helyettesitik; az 5-ik pont szerint érvényben hagyott választási törvény 93. és 94. §-ai jelenleg is érvényben vannak.

4. A *7-ik §.* kijelölte az 1848: XVIII. t.-cz. ama §-ait, melyek a büntetőtörvénykönyvek hatálybalépte által érvényen kivül helyeztettek. E §-ok tárgyai a sajtó útján elkövetett büntettek és vétségek s azok büntetései, melyek helyébe

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a btk. megfelelő intézkedései léptek. Ezektől különböznek a sajtó kezelése körül előforduló visszaélések, melyek sajtórendőri vétségek vagy kihágások gyanánt vonatnak büntetés alá s a melyekről az 1848. évi sajtótörvény 30., 31., 35., 38., 41. és 45. §-ai intézkednek. Ezekre vonatkozólag a 31. §-ának 2-ik bekezdése kimondotta, hogy a köztörvényszékek által rövid úton a felebbvihetés kizárásával fognak elitéltetni; az életbeléptetési törvény 46. §-a azonban hatályon kívül helyezte a felebbvitel kizárására vonatkozó intézkedést. Ezzel a változtatással a sajtorendőri vétségekre és kihágásokra vonatkozó kiemelt §-ok ma is érvényben vannak.

5. A *8-ik §-ban* hivatkozott 1879: XXXI. t.-cz. időközben hatályba lépvén, ezáltal az erdei kihágásokra vonatkozó korábbi törvények és szabályok érvénytelenekké váltak.

6. A *9-ik §.* szerint hatályban fentartott adó- és illetéktörvények, a menynyiben bizonyos pénzügyi kihágásokra büntetéseket állapítottak meg, nagyrészt ma is érvényben vannak. A pénzügyi kihágások azonban mind lényegük, mind a reájok vonatkozó eljárási szabályok tekintetében teljesen különböznek a közönséges kihágásoktól, mert megbüntetésök csak az állam pénzügyi érdekében történik s a büntetést maga az illetékes pénzügyi hatóság szabja ki, a büntető bíróság működése pedig csak arra szorítkozik, hogy a pénzügyi igazgatóság megkeresése folytán a behajthatatlanná vált pénzbirságot megfelelő szabadságvesztésre változtatja át. E sajátszerű természetüknél fogva a pénzügyi kihágások nem is vétettek fel a jelen mű keretébe.

7. A *41-ik §.* 3-ik pontjában említett 1872: VI. t.-cz. helyét az új vadásztörvény, vagyis az 1883: XX. t.-cz. foglalta el.

8. A *42. és 44-ik §-ok* rendelkezése és felhatalmazása folytán az igazság- és belügyminister rendeletileg szabályozták a kihágások eseteiben úgy a kir. járásbíróságok, mint a közigazgatási hatóságok előtt követendő eljárást. Az igazságügyminister rendelete 1880. évi augusztus 15-én 2265. E. szám alatt kelt és 111 §-t foglal magában; a belügyminister rendelete ugyanazon évi aug. 17-én 38,547. szám alatt kelt s 97 §-ból áll. Mindkét rendelet a büntető-törvénykönyvek életbeléptével egyidejűleg, tehát 1880. évi szeptember 1-én lépett hatályba. — A 42. §-ban említett «szolgabirák» helyett az 1886. évi XXI. t.-cz. hatálybalépte óta «főszolgabirák» értendők.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

B)

BÜNTETŐ-TÖRVÉNYKÖNYV A KIHÁGÁSOKRÓL.

(1879: XL. T.-CZ.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A 43-ik s az ezután következő §-ok előtt látható (Kh.) betűk azt jelentik, hogy az illető §-ban meghatározott kihágás felett a közigazgatási hatóság biráskodik. A kihágásokat meghatározó többi §-ok eseteiben, melyek előtt jel nincs, a járásbíróság ítél.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ELSŐ RÉSZ.

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK.

1. A kihágás forrásai.

1. §.

Kihágást képez azon cselekmény, melyet:

1. a törvény,

2. ministeri rendelet,

3. a törvényhatóság, vagy

4. törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi város, vagy rendezett tanácscsal biró város által kiadott szabályrendelet kihágásnak nyilvánít.

Úgy a ministeri rendelet, mint a szabályrendeletek, csupán valamely rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek megszegését minősíthetik kihágásnak.

M. i. Az 1. §. meghatározza ama forrásokat, melyekből valamely cselekménynek rendőri kihágássá nyilvánítása keletkezhetik. Ezek elseje a törvény, másodika a ministeri rendelet, harmadika a törvényhatósági, negyedike a városi szabályrendelet.

Hogy a belügyi, közlekedési, közgazdasági és kereskedelmi miniszterektől ily rendelkezési jog az ország érdekében s nagy veszélyek kikerülése szempontjából meg nem tagadható: azt az e kérdés körül figyelmet érdemlő viszonyok természete kétségenkívülivé teszi. De elismerte ezt a törvényhozás is, midőn pl. a marhavész s a gátak és vizek szabályozásáról, továbbá a közegészségügyről szóló és egyéb törvényekben a ministeri büntető rendeletet kötelező erejűnek nyilvánította. Elismerte a törvényhozás e jog nélkülözhetetlenségét az 1869: IV. t.-cz. 19. §-ában is, melyben felhatalmazván a birót a rendelet törvényessége feletti cognitióra s fölmentvén a törvénytelen rendelet alkalmazásától: a contrarió a nem törvénytelen rendelet kötelező erejét kimondotta.

A mi a törvényhatóságok, a szabad királyi és rendezett tanácscsal biró városok büntető statutumok hozatalára való jogát illeti, e jog a leg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

újabb törvényekben elismertetett. De a törvényhatóságok statutárius joga hazánkban a történelmileg átszármazott jogalkotás forrásai közé is tartozik, s különösen rendőri tilalmak és parancsok alkotása s ezek megszegői ellen a büntetések meghatározása mindig és főleg a statutárius jog alkotó részének tekintetett. Sőt gyakorolták e jogot, habár nem is statutum jellegével, a községek előljárói is.

Mindazonáltal szükségesnek látszott különbséget tenni ama kihágások közt, melyek a törvények által nyilvánítttatnak azokká, és azok közt, a melyeknek e minősége ministeri rendeleten vagy hatósági statutumon alapul. A sulyosabb kihágások kivétel nélkül olyanok, hogy vagy tüzetes és valamennyi ismérvök kimerítésével törvénybe foglalhatók, vagy oly viszonyokra vonatkoznak, melyeknek habár nem szándékolt veszélyeztetések elleni oltalma a törvényhozó által szemügyre vétethetik. Jogos tehát s az állampolgárok érdeke is követeli, hogy az ily kihágásokra nézve, melyek a legsúlyosabb büntetéssel büntetendők, a törvényben foglaltassék az intézkedés, és hogy a törvényenkívüli büntető szabály alkotójának joga csak a csekélyebb kihágásokra terjesztessék ki.

Ennek felel meg a *16. §.*, mely a büntetések tekintetében a hatósági köröket az illető hatóság minőségéhez és fokához képest korlátozza.

A különböző forrásból származó büntető rendelkezések közötti összhangzat külön határozmányokat tett szükségessé a tekintetben is, nehogy a törvény, rendelet és szabály egymással ellentétbe jöjjenek, a mi a jogrendben zavart, a nép érzületében s magatartásában bizonytalanságot, sőt a személyes biztonságra nézve is veszélyt vonna maga után. Ennek elkerülését czélozzák a *7. és 11. §-ok*, s különösen az utóbbi szakasz két utolsó bekezdése, melyek a rendeletek és szabályok közti összeütközések kikerülésére feltétlenül szükségesek.

De nem csupán a büntetések maximuma tekintetében volt szükséges a rendelet és a szabály jogszerűségét körvonalozni, s nem látszott elégségesnek az sem, hogy a 7. §-ban a rendeletnek és szabálynak a törvénynyel való összeférhetlensége kimondassék: a jogállam természete e tekintetben még egyéb garantiát is követel, melynek a *8. és 10. §-ban* foglalt intézkedések felelnek meg. A rendelet és a szabály kötelező voltára nézve elengedhetlen követelmény gyanánt állapítja meg a törvény, hogy azok hozatalánál az illető hatóság hatósági körét át ne hágja (8. §.), továbbá, hogy a törvényesség kérdésében a határozat joga minden concrét esetben a bíróságot illeti. (10. §.)

Az utóbbi intézkedés tulajdonképen csak ismétlése az 1869: IV. t.-cz. 19. §-ának; de minthogy a rendőri törvénykönyv a kormányt és a törvényhatóságokat, valamint a városokat expressis verbis felruházza büntető szabályok alkotásának jogával, nehogy a jog függetlennek és az ezáltal adott hatalom a törvényektől különváltnak tekintessék: azért látszott szükségesnek az alkotmányosság eme feltételét a 10. §-ban ismételni.

De midőn az alkotmányosság követelményének ezáltal elég tétetett, egyúttal szükséges volt annak természetes határát is megvonni s a törvény által adott hatalmi köröket a félreértés vagy túlterjeszkedés ellen más irányban is biztosítani. Csakis a rendelet vagy szabály törvényessége felett illetheti a birót a határozat joga, nem pedig annak szüksége vagy czélszerűsége fölött. Ez utóbbi, kizárólag a rendeletet vagy szabályt

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kibocsátó, illetőleg megerősítő hatóságok megitélésének tárgya lévén: a bíróság ebbe nem vonható be a nélkül, hogy az administratió függetlensége ne veszélyeztessék, a nélkül, hogy a közigazgatás hatósági körének jogos gyakorlatában a birói hatalomnak alá ne vettessék.

A kihágást megállapító rendelkezés beltartalmát illetőleg megemlítendő, hogy a törvény kétnemű ily rendelkezést ismer. Számos §. van a törvényben, melyek bizonyos irányú vagy bizonyos viszonyra vonatkozó cselekvést vagy mulasztást kihágásnak nyilvánítanak, s ennek büntetését meghatározzák, a nélkül, hogy a kihágást képező cselekmény ismérvei szerint a törvényben meghatározva lenne; úgy hogy a büntethetőség egyik vagy másik lételemét illetőleg a törvény valamely, a törvényen kivül keletkező intézkedésre utal és csakis ennek bekövetkezése esetére nyilvánítja alkalmazandónak a büntetést. A törvény tehát ez esetekre vonatkozólag mintegy a külső kört vonja meg, melynek beltartalmát és lényeges elemét a későbbi rendelet vagy szabály van hivatva megadni. Így pl. a II. rész IX. fejezetében felsorolt közegészség és testi épség elleni kihágások tulajdonképeni lételemüket nem a törvényben, hanem az ezáltal csak irányára és tárgyára nézve megjelölt hatósági rendelkezés szabályainak megsértésében találják. A kihágási törvény pl. nem tartalmaz részletes építési szabályzatot, melynek még ugyanazon város területére nézve is, egyes részeinek, sőt utczáinak viszonyai szerint, különböző rendelkezéseket kell tartalmaznia. Ezt csak a helyi viszonyok ismeretével biró hatóságok állapíthatják meg helyesen. Ezért a törvény csak az illetékes hatóság e tárgyban hozandó szabályainak törvényes hatályát állapítja meg előre, biztosítván annak sikerét a megszegés esetére törvényileg meghatározott büntetési sanctió által.

De a kihágások e csoportján kívül, melyre nézve a viszonyt s a vonatkozási keretet a törvény megjelöli, vannak még oly kihágások is, melyekre nézve a törvény a tárgyat és viszonyt is érintetlenül hagyja, a mely tárgyra vagy viszonyra nézve a kormány vagy az illetékes hatóság büntető szabályt hozhat. Ezek tekintetében, a törvény általános részében meghatározott rendelkezések megtartása mellett, az 1. §-ban megjelölt hatóságok valódi törvényhozói hivatást gyakorolnak. Az általuk tiltott cselekmény vagy mulasztás büntetendővé válik nem azért, mert a törvény büntetendőnek nyilvánította, hanem azért, mert a kérdéses hatóságok büntetés terhe alatt eltiltandónak vagy teljesítendőnek rendelik. Igen kivánatos, hogy ne legyen sok oly rendelet vagy szabály, melyek a szabályt alkotó hatóságnak mintegy önálló törvényalkotási hatalmából veszik eredetöket; de hogy ez teljesen mégsem nélkülözhető, már a fennebbiekből kitünik. (L. indokolás 3—6. lap.)

Jegyzetek. 1. A kihágás megállapításának és büntetésének a fennebbiek szerint háromféle jogalapja lehet: *a*) a törvény; *b*) a törvény- és hatósági rendelet vagy szabály; *c*) valamely hatósági rendelet vagy szabály. A végső forrás az utóbbi esetben is a törvény, mert a hatóság csak a törvény alapján minősíthet valamely cselekményt vagy mulasztást kihágássá; de minthogy a bíróság a rendeletre vagy szabályra alapítja itéletét: ily esetben csak az utóbbit tekinthetjük a kihágás megállapításának közvetlen forrásául.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. *Törvény* képezi a kihágás egyedüli és közvetlen jogalapját ama kihágásoknál, melyeket a ktk. vagy más törvény akként határoz meg, hogy a büntethetőség minden ismérvét, függetlenül valamely feltételezett vagy keletkezhető rendelet intézkedésétől, magában foglalja és teljesen kimeríti. Ilyenek pl. a 41., 71., 75., 126. stb. §§-ban meghatározott kihágások s általában mindazon esetek, melyek vagy egészen önálló létalappal birnak, vagy valamely bűntett vagy vétség kiegészítéséül, azok mellett mintegy subsidiárius helyet foglalnak el (mint pl. az élelmi vagy élvezeti czikk lopása, szemben a lopás bűntettével és vétségével). Ide tartoznak továbbá a többi törvényekben előforduló, így pl. az erdei, vadászati, iparügyi, vízjogi s hasonló kihágások, melyek szoros vonatkozásuknál fogva az illető törvények anyagi intézkedéseihez, a jelen törvény keretéből kihagyattak. Az eredeti javaslat a II-ik rész egy külön (XI-ik) fejezetében magában foglalta ugyan a vadászati kihágásokat, de a képviselőház igazságügyi bizottsága az említett okból kihagyta s a vadászati törvény keretébe utalta azokat.*)

3. *A törvény- és hatósági rendelet vagy szabály*, mint a kihágás közös alapja, főleg a jelen törvénykönyv keretébe foglalt kihágások eseteiben fordul elő. Ilyenek pl. a 74. §., melyben a büntethetőség «a hatóságilag megállapított zárórák» meg nem tartásától van feltételezve; a 76. §., mely szerint nyilvános tánczvigalom tartása miatt büntetendő az, a ki engedély nélkül oly tánczmulatságot rendez, «melyre a fennálló ministeri rendelet vagy szabályrend. szerint a hatóság engedélye szükségeltetik»; a 81. §., mely szerint a kéjnők «a reájuk vonatkozó hatósági szabályok» meg nem tartása miatt büntetendők; a 104., 119., 120. stb. §§. esetei. Ily esetekben a bíróság a ktk. megfelelő §-a mellett mindenkor a vonatkozó rendelet vagy szabály fennálló intézkedésére is köteles hivatkozni, mert csak a kettő együttvéve meríti ki a kihágás megállapíthatásának s áz alkalmazandó büntetésnek törvényes forrását. E tekintetben bármely hiány az itélet megsemmisítését vagy panaszlott felmentését vonja maga után. Így pl.: fölmentetett vádlott a 74. §. büntetése alól, mert a zárórákat meghatározó megyei szabályrendelet elítéltetésekor még megerősítve nem volt. (M. K. 1887. 22. sz. B. m.)

4. *A ministeri rendelet és szabályrendelet* csupán valamely «rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek» megszegését minősítheti kihágássá. Ez a megszorítás a törvény eredeti tervezetében elő nem fordult, mert annak czíme «rendőri» btk. lévén: ezzel a hatósági rendelet vagy szabály kiterjedésének határa is meg volt jelölve; minthogy azonban az igazs. biz. ama jelzőt elhagyta: az 1. §. szövegébe volt fölveendő, hogy a rendelet vagy szabály csak a rendőri természetű tilalom vagy rendelkezés megszegését minősítheti kihágássá. Mit ért a törvény *rendőri tilalom vagy rendelkezés* alatt: ezt közelebbről nem határozza meg. Az igazs. biz. is csak annyit mond jelentésében, hogy «e hozzáadás a rendőri jelzőnek a czímből kihagyása folytán vált szükségessé, nehogy a törvényhozás körén kívül álló eme tényezők anyagi büntetőjogi természetű szabványokat hozhassanak. (M. I. XI. 311. l.) Ebből kitünik annyi, hogy itt csak praeventiv természetű

*) M. I. XI. k. 425. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szabályokról, tehát oly cselekményekről vagy mulasztásokról van szó, melyek jogsértést még nem foglalnak magukban, de könnyen arra vezethetnek. Ámde a törvénybe foglalt kihágások legnagyobb része szintén ily természetű és így a rendeleti jog elhatárolása végett más határjelzőt kell felállítani. A törvényhatósági és városi szabályrendelet körét eléggé megszorítja a helyhezkötöttség, mert a megyei vagy városi hatóság csak saját területére nézve hozhat szabályrendeletet és így az a helyi érdekű tilalmak vagy rendelkezések körén túl nem terjedhet. Ellenben a ministeri rendelet az egész országra kiterjedvén, e tekintetben is egy téren áll a törvényekkel. A közelebbi határvonalat tehát a kettő közt csak akként állíthatjuk fel, hogy a törvényhozás körébe az állandóság jellegével bíró viszonyok szabályozása s az ezekkel összefüggő jelentékenyebb kihágások megállapítása tartozik, míg a rendelet csak az időnkint fölmerülő és természetüknél fogva gyakran változó életviszonyokból kifolyólag minősítheti az általa felállított tilalmak vagy rendelkezések megszegését kihágássá.

5. *A hatóságok*, melyek bizonyos rendőri tilalmak vagy rendelkezések megszegését kihágássá minősíthetik, a következők: *a*) a magyar kir. ministeriumok, *b*) a törvényhatóságok, *c*) a törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi s a rendezett tanácscsal biró városok. Ministeri rendelet kibocsátására bármelyik *ministerium* jogosítva levén: e részben csak az ügykörök természete szab némi határt, a mennyiben pl. a belügyi, közlekedésügyi, ipar- és földmívelésügyi ministeriumok gyakran jutnak abba a helyzetbe, hogy rendőri tilalmat vagy rendelkezést állítsanak fel; ellenben pl. az igazság- vagy közoktatásügyi minister hatásköréből az ilynemű rendelet csaknem teljesen ki van zárva. *Törvényhatóságok* a megyék s a törvényhatósági joggal felruházott szab. kir. városok. Ezek részletes szervezését az 1848: XVI. t.-cz. alapján először az 1870: XLII. t.-cz., Budapest fővárosát illetőleg pedig az 1872: XXXVI. t.-cz. teljesíté. Az utóbbi törvény maig is fennáll, míg az előbbit az 1886: XXI. t.-cz. váltotta fel. E szerint a törvényhatóság önkormányzati jogából kifolyólag szabályrendeleteket alkothat (3. §.), melyek azonban a törvénynyel s a kormány hatályban levő rendeleteivel nem ellenkezhetnek (11. §.). A *törvényhatósági joggal fel nem ruházott* szabad kir. városokat az 1876: XX. t.-cz. sorolja fel, s ezek épúgy, mint a *rendezett tanácscsal biró* többi városok, közigazgatásilag a megyékbe vannak bekebelezve, önkormányzat tekintetében pedig ezekkel teljesen egyenlők. Ezért a községek rendezéséről szóló s az 1871: XVIII. t.-cz. helyébe lépett 1886: XXII. t.-cz. mindkétnemű városokra egyiránt alkalmazandó. E törvény szerint a községek általában, tehát a szóban forgó városok is, szabályrendeleteket alkothatnak (21. §), melyek a törvénynyel s a kormány és törvényhatóság szabályrendeleteivel nem ellenkezhetnek s csak a törvényhatóság nyilvános vagy hallgatólagos jóváhagyása után hajtathatnak végre. A kihágási ügyekben hozandó szabályrendeletekre nézve a ktk. rendelkezései lévén megtartandók (27. §.). Ebből következik, hogy miután a jelen törvény 1. §-a szerint csak rendezett tanácscsal biró városok (ide számítva a törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi városokat is) minősíthetnek valamely cselekvést vagy mulasztást kihágássá: ily

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tárgyú szabályrendeleteket csak az e néven előforduló községek alkothatnak; s minthogy az 1886: XXII. t.-cz. 22. §-a szerint a rendezett tanácsú városok is csupán a piaczi, hegyi, vásári, építészeti és közegészségi rendőrség kezelésére vannak jogosítva: ebből folyik, hogy kihágási statutumokat is csak eme rendőrségi ügyekre nézve hozhatnak. Ha tehát az 1. §. 4-ik pontjában megjelölt városok más tárgyra vonatkozólag alkotnak kihágási statutumot: az a törvény erejénél fogva semmis s a bíróság által a 10. §. alapján mellőzhető.

6. A rendezett tanácsú városokon kívül vannak még *kis- és nagyközségek*, melyek az 1886: XXII. t.-cz. 21. §-a alapján szintén alkothatnak szabályrendeleteket. Azelőtt, és pedig még az 1871: XVIII. t.-cz. életbelépte után is szokás alapján meg volt az ily községeknek az a joguk, hogy bizonyos cselekményeket szabályrendeletileg kihágásnak minősíthettek s reájok büntetést szabhattak.*) Minthogy azonban a jelen törvény 1. §-a ama hatóságok közt, melyek kihágási szabályrendeletet alkothatnak, a kis- és nagyközségeket nem sorolja fel, s minthogy e törvényes intézkedést az 1886: XXII. t.-cz. 27. §-a is fentartotta: ezekből világos, hogy a ktk. életbelépte óta a kis- és nagyközségek nincsenek feljogosítva bizonyos cselekményeket szabályrendeletileg kihágásnak nyilvánítani és büntetéssel illetni. A multra nézve pedig az É. t. 2. és 3. §-ai szerint kétségtelen, hogy a kis- és nagyközségek minden szabályrendelete és szokása, mely valamely cselekményre vagy mulasztásra büntetést szabott, az 1880. év szeptember 1-ső napján feltétlenül s minden kivétel nélkül érvényét vesztette.

7. A fennebbi pontokat felvilágosítják és támogatják a gyakorlatban felmerült következő esetek: *a*) a községi előlj. által tilos legeltetés miatt elitélt panaszlottat a B. m. fölmenté: mert a közs. képviselőtestület kihágást minősítő határozatot nem hozhat (B. T. VIII. 176. l.); *b*) városi szabályrendelet alapján kéjnők orvosi megvizsgáltatásának elmulasztása miatt alsófokúlag elitélt vádlottat a B. m. fölmentette, mert a kérdéses szabályrendelet megerősítve nem volt (M. K. 1885: 43. sz.); *c*) a közs. képv.-testület által megállapított szüreti határidő meg nem tartása miatt hozott marasztaló itélet feloldatott: mert az ily határozat kihágási büntetés alapja nem lehet (M. K. 1888: 16. sz. B. m.); *d*) a főszolgabiró által elrendelt éjjeli őrködés elmulasztása, megfelelő szabályrendelet hiánya miatt, kihágásnak nem vétetett (M. K. 1888: 32. sz. B. m.); *e*) a közs. képv.-testület által hozott s megyehatóságilag jóváhagyott szabályr. alapján ugarföld tiltott művelése miatt alsófokúlag elitélt v. a B. m. által fölmentetett (M. K. 1888: 42. sz.); *f*) a főszolgabiró rendelete alapján v. a miatt elitéltetvén, hogy kútját be nem kerítette: a B. m. által az 1. §. alapján felmentetett (M. K. 1889: 15. sz.); *g*) v., ki a közigazg. bizottság által meghatározott zárórát megszegte (74. §.), fölmentetett: mert a közigazg. bizottság csak javaslatot tehet szabályrendelet iránt, de ilyet nem alkothat (M. K. 1889: 16. sz. B. m.).

---

*) Grünwald Béla: A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve. IV. k. 8. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A kihágási törvény, ministeri és szabályrendelet hatálya a terület s a személyek tekintetében.

2. §.

A jelen büntető-törvénykönyv hatálya ugyanazon területre terjed ki, mint a büntettekről és vétségekről rendelkező büntető-törvénykönyv.

3. §.

A ministeri rendeletnek hatálya, annak intézkedéséhez képest, vagy a 2. §-ban meghatározott egész területre, vagy annak valamelyik részére, vagy csak egy vagy több törvényhatóság, város vagy község területére terjed ki.

A törvényhatósági szabályrendelet, annak intézkedéséhez képest, vagy a törvényhatóság egész területére, vagy csak egy részére, vagy annak hatósága alatt álló egy vagy több községre terjed ki.

A város által kiadott szabályrendetet csak az azt kibocsátó város területén bír hatálylyal.

4. §.

A kihágás elkövetői az esetben is büntetendők, ha azon területen, melyen azt elkövették, csak ideiglenesen tartózkodnak, habár az, rendes lak- vagy tartózkodási helyükön büntetendő cselekményt nem képez.

Ezen szabály a külföldiekre is alkalmazandó.

1. A *2. §.* szerint a jelen törvény, s ebből kifolyólag minden kihágást megállapító törvény hatálya ugyanazon területre terjedvén ki, melyre a bűntettekről és vétségekről szóló btk.: ebből következik, hogy az utóbbinak 5. §-a, mely szerint a büntető-törvények hatálya, Horvát- és Szlavonország kivételével, a magyar állam egész területére kiterjed, itt is alkalmazandó. A magyar állam területe Horvát- és Szlavonországokat is magában foglalja; de minthogy ezeknek az 1868: XXX. t.-cz. a büntető hatalom gyakorlatára nézve is teljes autonomiát biztosított: ezért a magyar büntető-törvények hatálya csak ezen országok kivételével terjed ki a magyar állam egész területére.

2. A *3. §.* szerint a ministeri és szabályrendelet mindenkor maga jelöli meg azt a területet, melyre hatálya kiterjed. Általános szabály az, hogy a nagyobb hatáskörű hatóság úgy az alája tartozó egész területre, tehát általános érvényű, mint a területén levő szűkebb körű hatóságokra szorított, tehát részleges érvényű rendeletet, illetőleg szabályt alkothat. Így a ministeri rendelet az egész országra vagy annak egyes részére, egy vagy több törvényhatóság, város vagy község területére; a törvényhatósági szabályr. a törvényhatóság egész területére vagy annak egyes részére, s a hatósága alá tartozó egy vagy több községre kiterjedhet; ellenben a városi szabályr. csak az azt kibocsátó város területén bír hatálylyal.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A *4. §.* a kihágási törvények- vagy rendeleteknek alávetett személyek tekintetében a területiség elvét juttatja érvényre. A ki azon a területen, melyen valamely cselekményt vagy mulasztást a törvény vagy hatósági szabály kihágásnak nyilvánít, az ennek tárgyát képező tilalmat vagy rendelkezést megszegi: a kérdéses törvény vagy szabály alapján büntetendő, akár ideiglenesen, akár állandóan, s habár mint külföldi tartózkodik is az illető területen. E szabály alól csak a katonaság kötelékéhez tartozó s tényleges szolgálatban álló katonák vannak kivéve, mert ezek mindennemű büntetendő cselekmény tekintetében a katonai büntetőtörvények szerint ítélő katonai hatóság alá tartoznak; ellenben a tartósan szabadságoltak, a tartalék, tengervéd és a honvédség tényleges szolgálatban nem álló tisztjei és legénysége, továbbá a tényleges szolgálatban nem álló póttartalékosok, az 1889: VI. t.-cz. 62. §-a szerint, minden polgári viszonyaikra nézve, valamint bűnvádi és rendőri ügyekben, a polgári törvények és hatóságok alatt állanak.

4. A külföldön elkövetett kihágások büntetlenségéről a 13. §. intézkedik; míg a 14. §. kimondja, hogy kihágás miatt kiadás nem engedélyezhető.

3. A ministeri és szabályrendelet érvényességének feltételei.

5. §.

A törvényhatósági vagy városi szabályrendelet érvényéhez a belügyminister megerősítése szükséges.

A városi szabályrendelet e czélból az alispán útján terjesztetik fel, ki azt saját véleményével nyolcz nap alatt felküldeni tartozik.

A belügyministernek joga van a hozzá felterjesztett szabályrendelet megerősítését, annak általa megjelölt módosításaitól vagy pótlásaitól függővé tenni, sőt fontos okoknál fogva a szabályrendelet megerősítését egészen megtagadni.

Ha a belügyminister a felterjesztéstől számítandó hatvan nap alatt egyáltalában nem nyilatkozik, a felterjesztett szabályrendelet megerősítettnek tekintetik.

6. §.

Sürgős szükség esetében joga van a törvényhatóságnak vagy városnak a szabályrendeletet, annak meghozatala és kihirdetése után, a belügyministeri megerősítés előtt is hatályba léptetni.

Köteles mindazonáltal az illető hatóság minden ily szabályrendeletet, annak meghozatala után legfeljebb huszonnégy óra alatt s mindenesetre a kihirdetés előtt, a belügyminister hez fölterjeszteni s a fölterjesztésben különösen fölemlíteni, hogy a szabályrendeletet ideiglenesen hatályba léptette.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A városok részéről a fölterjesztés az alispán útján eszközlendő, ki azt saját véleményével legfeljebb huszonnégy óra alatt fölterjeszteni tartozik.

Ha a belügyminister az ideiglenesen életbeléptetett szabályrendelet érvényét megszünteti, azt a hatóság ezen §. alapján hat hó lefolyta előtt meg nem újíthatja.

7. §.

A ministeri rendelet a törvénynyel, a törvényhatósági szabályrendelet a törvénynyel vagy a ministeri rendelettel, a városi szabályrendelet pedig sem a törvénynyel, sem a ministeri rendelettel, sem saját törvényhatóságának szabályrendeletével összeütköző intézkedést nem állapíthat meg.

8. §.

Hogy valamely ministeri rendelet vagy szabályrendelet kötelező legyen, szükséges:

1. hogy a hatóság annak kibocsátásánál a jelen törvény intézkedéseit megtartotta;

2. hogy a rendelet, illetőleg a szabályrendelet kellőleg kihirdettetett légyen (9. §.).

9. §.

A ministeri rendelet a hivatalos lapban hirdetendő ki, s hatálya, a mennyiben a rendeletben hosszabb idő nem tüzetik ki, a hirdetés napját követő nyolczadik napon kezdődik.

A törvényhatósági és városi szabályrendeletek kihirdetési módozatait, a helyi viszonyokhoz képest, a belügyminister állapítja meg.

Ilynemü szabályrendelet, a mennyiben abban hosszabb idő kitüzve nincs, a kihirdetési napot követő negyedik napon lép hatályba.

A 6. §-ban megjelölt ideiglenes szabályrendelet mindazonáltal a kihirdetést követő huszonnégy óra elteltével válik hatályossá.

10. §.

A ministeri rendeletnek vagy a szabályrendeletnek egyes esetekre való alkalmazásánál joga van a bíróságnak azok törvényessége fölött is határozni, de nem szabad azok szükségességét vagy czélszerüségét (1869: IV. t.-cz. 19. §.) birálat alá venni.

Azon körülmény, hogy a törvényhatósági vagy városi szabályrendelet megalkotásánál a hatóság szabályszerüen volt-e összehíva; továbbá, hogy az alakulás és a határozathozatal szabályszerüen történt-e: a bíróság birálatának tárgyát szintén nem képezheti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A rendelet és szabály érvényességének feltételei külsők és belsők. Amazokat az 5., 6., 8. és 9. §-ok határozzák meg, az utóbbiakat a 7. §. tartalmazza, míg a 10. §. kimondja, hogy a ministeri és szabályrendelet törvényessége felett egyes esetekben a bíróság határoz.

2. A *külső kellékek* tekintetében a következőket jegyezzük meg:

a) Az *5. és 6. §-okkal* összefüggnek az É. t. 14. és 15. §-ai, melyek a ktk. hatályba lépte előtt keletkezett szabályrendeletek érvényességéről intézkednek. Ezek szerint 1881. évi február 28-ig érvényben maradtak a korábban keletkezett törvényhatósági és városi szabályrendeletek, melyek «a m. btk.-ek intézkedései alá nem eső valamely cselekményre vagy mulasztásra» büntetést állapítottak meg (14. §); a mennyiben pedig az illető törvényhatóság vagy rendezett tanácsú város az ily rendeletek további fentartását szükségesnek látta: köteles volt azt 1880. évi deczember 1-ig újabb megerősítés végett a belügyministeriumhoz fölterjeszteni (15 §.). A korábban keletkezett szabályrendeletek tehát kihágási ügyekben ma már csak az esetben érvényesek, ha a mondott határidőig megerősítés végett fölterjesztetvén, a B. m. által tényleg meg lettek erősítve. Kiegészíti még a jelen §-okat az 1886: XXI. t.-cz., mely szerint a megerősítés végett fölterjesztett szabályr. az illető minister által bemutatási záradékkal ellátandó, s az ezt követő szabályszerű kihirdetés után 30 nap múlva hajtatik végre (11. §.); ha pedig az illető minister a fölterjesztett szabályrendelettől ideiglenesen vagy véglegesen megtagadja a bemutatási záradékkal való ellátást: ez esetben határozatát indokolni tartozik; oly szabályrendeletekre nézve azonban, melyek megalkotását a törvény rendeli: joga van a kormánynak a hiányok pótlása végett módosítást vagy átalakítást kívánni, s ha a szabályr. a törvénynek meg nem felel, vagy fogyatkozásai miatt nem szolgálhatna jogszabályul, vagy a törvényhatóság a szabályr. alkotását megtagadná: a kormány jogosítva van addig is, míg a megfelelő szabályr. létrejön, rendeleti úton intézkedni (12. §.). A rendezett tanácsú városok szabályrendeletére nézve az u. a. évi XXII. t.-cz. 27. és 28. §-ai tartalmazzák a megfelelő intézkedéseket.

b) A *8. §.* a ministeri és szabályr. érvényességének közös kellékeül elsősorban kimondja, hogy «a hatóság annak kibocsátásánál a jelen törvény intézkedéseit megtartsa». Ez akként értendő, hogy az illető rendelet vagy szabály oly cselekményt vagy mulasztást, mely nem esik a «rendőri tilalom vagy rendelkezés» megszegésének fogalma alá (1. §), kihágásnak ne nyilvánítson, s hogy ne állapítson meg oly büntetéseket vagy egyéb rendelkezéseket, melyek a jelen törvény büntetéseivel és általános érvényű rendelkezéseivel ellenkeznek. A dolog természetéből következik, hogy a szabályr. által kihágásnak nyilvánított cselekményre büntetést is kell megállapítani, s e szerint az oly cselekmény, melyet a szabályr. tilalmaz, de büntetéssel nem illet, kihágásnak nem minősíthető. (M. K. 1889: 37. sz. B. m.).

c) A *9. §.* szerint a törvényhatósági és városi szabályrendeletek kihirdetésének módozatait a bm. állapítja meg, minélfogva az e módon való kihirdetés szintén a szabályr. külső kellékeihez tartozik.

3. A ministeri és szabályr. *belső kellékét meghatározó 7. §.* a törvényhatósági és városi szabályrendeletet illetőleg azonos az 1886

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

XXI. t.-cz. 11. és XXII. t.-cz. 27. §-ával. Az előbbi §. ugyanis kimondja, hogy a törvényhat. csak önkormányzati hatáskörének korlátai között alkothat szabályrendeleteket, s ezek a törvénynyel és a kormánynak hatályban levő rendeleteivel nem ellenkezhetnek, a községek törvényben biztosított önkormányzati jogait nem sérthetik; az utóbbi §. szerint pedig a község szabályrendelete a törvénynyel s a kormány és törvényhatóság szabályrendeletével nem ellenkezhetik. A törvénynyel ellenkezik pl. az oly rendelet, mely büntetést állapít meg a törvény által már különben is kihágásnak nyilvánított és büntetéssel illetett valamely cselekményre vagy mulasztásra, mint pl. az ú. n. elkeresztelési rendelet, mely a jelen törvény 53. §-a szerint kihágást képező törvényszegés egyik elkövetési módozatát tette intézkedése tárgyává. (L. az 53. §. magyarázatát.)

4. A *10. §.* elvi kijelentése azonos az 1869: IV. t.-cz. 19. §-ával, mely szerint «a rendeletek törvényessége felett egyes jogesetekben a biró itél». A különbség csak az, hogy míg az idézett törvény minden megszorítás nélkül mondja ki ez elvet: addig a 10. §. felállítja eme birói jog gyakorlatának korlátait is. E korlátok a következők: *a*) a birónak nem szabad a rendelet szükségességét vagy czélszerűségét birálat alá venni; *b*) az sem lehet kérdés tárgya, hogy a szabályrendelet megalkotásánál az illető hatóság szabályszerűen volt-e összehíva, s hogy az alakulás és határozathozatal szabályszerűen történt-e. Ebből következik, hogy a beltartalmára nézve törvényes (7. §.), a hatósági kör túllépését nem tartalmazó s a jelen törvényben követelt formában kiadott és kihirdetett rendelet (8. és 9. §.) a biró által feltétlenül alkalmazandó, valamint alkalmazandó a szabályr. is, ha az, a 6. §-ban meghatározandó eset kivételével, a B. m. által megerősíttetett (5. §.), s ha az e mellett a ministeri rendeletekre nézve meghatározott és most kiemelt feltételeknek megfelel. E szerint a benső törvényesség és a kihirdetés, a szabályokra nézve pedig ezen felül a ministeri megerősítés ama kellékek, melyektől a rendelet és szabály kötelező volta függ, s melyek a biró által, mielőtt azt alkalmazná, megbirálandók. (M. i. 4. l.) A 10. §. gyakorlati érvényesülését azonban nagymértékben csökkenti az, hogy a rendeletekben meghatározott kihágások fölött a É. t. 41. §-ának 4. pontja szerint csaknem kivétel nélkül a közigazgatási hatóság, tehát legfelső fokon maga a rendeletet kibocsátó vagy megerősítő ministerium itél és így fel sem merülhet az a kérdés, hogy az alkalmazandó rendelet törvényes-e, kivéve, ha az eset más büntetendő cselekménynyel való összefüggése folytán a kir. bíróság itélőszéke elé kerül.

4. A ministeri és szabályrendelet hatályának megszünése.

11. §.

A ministeri rendelet vagy a szabályrendelet hatálya megszünik:

1. ha határozott időre szól: ezen idő elteltével;

2. ha ragályos betegség, marhavész, gyakori tüzvész, vízár, vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

másnemű veszély tartamára csupán s nem a visszavonásig adatott ki: a veszély elmultával, különben pedig a viszavonás kihirdetésével;

3. ha kiállításokra, körmenetekre, ünnepélyekre s hasonló, rendszerint nem ismétlődő egyes esetekre vonatkozik: a kibocsátás indokául szolgált eset elmultát követő napon.

A törvényhatósági szabályrendelet azonfelül hatályon kívül helyeztetik ugyanazon tárgyról kiadott ministeri rendelet, a városi szabályrendelet pedig az ugyanazon tárgyról intézkedő ministeri rendelet vagy törvényhatósági szabályrendelet hatályba léptével.

Ha azonban az alsóbb hatóság által kibocsátott szabályrendelet több intézkedést tartalmaz s a felsőbb hatóság rendelete vagy szabályrendelete nem terjed ki valamennyire: az ez utóbbi által nem érintett intézkedések továbbra is hatályban maradnak.

1. A ministeri rendelet hatálya csak az első bekezdés 1—3. pontjaiban felsorolt körülmények valamelyikének beálltával szünik meg; a törvényhatósági és városi szabályrendelet ezenfelül még azon okból is elvesztheti hatályát, hogy a felsőbb hatóság ugyanoly tárgyú rendeletet ad ki, illetőleg szabályrendeletet alkot. Tehát a városi szabályrendeletet a törvényhatósági, az utóbbit a ministeri rendelet részben vagy egészben hatályon kívül helyezheti. (2. és 3. bek.)

2. A rendelet fennállása és hatályának megszünése különös figyelmet érdemel oly esetekben, midőn az általa felállított tilalom vagy rendelkezés megszegésének büntetése a jelen törvényben foglaltatik. Igy pl. a 103. §. megállapitja annak büntetését, a ki a beteg állatokról, az emberek egészségére háramolható veszélyek kikerülése végett kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi. Ily esetben a törvényes büntetés alkalmazhatásának első feltétele annak megállapítása, vajjon fennállott-e a kérdéses rendelet vagy szabály akkor, mikor a panaszolt cselekmény vagy mulasztás előfordult vagy pedig már hatályát vesztette az a 11. §-ban felsorolt körülmények valamelyike folytán. E czélból mindenkor pontosan megállapítandó a panaszolt kihágás elkövetésének ideje, s oly rendeletre nézve, mely bizonyos időtartamra lett kibocsátva, hatályba léptének időpontja is.

5. A btk. általános részének viszonya a kihágásokhoz.

12. §.

A büntettek- és vétségekről rendelkező büntető-törvénykönyv általános határozatai, a mennyiben a jelen törvény ellenkezőt nem állapít meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók.

1. A bűntettek, vétségek és kihágások, mint a büntetendő cselekmények csoportjának egyes fajai, bizonyos tekintetben közös tulajdonságokkal bírnak, míg más tekintetben, különösen a kihágások

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szemben a büntettekkel és vétségekkel, sok eltérő sajátságot tüntetnek fel. A mennyiben természetük egyező: a megitélésüknek alapul szolgáló szabályok is azonosak; az eltérő sajátságokra nézve azonban a kihágásokat illetőleg külön szabályokat kellett felállítani. E külön szabályokat a jelen törvény 1—32. §-ai foglalják magukban, az ezek által nem érintett s a btk. általános részében meghatározott elveket pedig a jelen §. illesztette be a kihágásokra vonatkozó általános határozatok keretébe. A btk. és ktk. általános része közt tehát szoros benső viszony van, melynek közelebbi megvilágítása czéljából a btk. általános részének egyes fejezeteit sorra kell vennünk, hogy annak a kihágásokra nézve érvényes határozatait a jelen törvény intézkedéseivel organikus összefüggésbe hozhassuk.

2. *A bevezető intézkedéseket tartalmazó I. fejezet 1. §-át* a jelen törvény 1. §-a helyettesíti. A következő §. azonban a kihágásokra is érvényes.

2. §. Ha a cselekmény elkövetésétől az itélethozásig terjedő időközben egymástól különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok lépnek hatályba: ezek közül a legenyhébb intézkedés alkalmazandó.

Ez alapon pl. egy esetben a talált dolog jogtalan elsajátítását (btk. 365. §.) vagyonbiztonság elleni kihágássá minősítette a Curia. (B. T. v. 134. l.)

A 3. §. az elzárás maximumát és minimumát meghatározó s az elévülés idejét megállapító 16. és 31. §-okat egészíti ki, a 4. §. pedig oly kihágásoknál alkalmazandó, melyek bizonyos érték folytán válnak kihágásokká, a minők pl. a 126. és 127. §-ok esetei. E két §. a következő:

3. §. A jelen törvény alkalmazásánál egy nap 24 órával, egy hét 7 nappal, a hó és az év pedig a közönséges naptár szerint számítandó.

4. §. A jelen törvényben említett pénzösszegek folyó értékben értendők, tekintet nélkül az arany- vagy ezüst-pénznek árfolyamára.

3. *A büntető törvények hatályáról szóló II. fejezet 5—19. §-ait* a jelen törvény 2., 3., 4., 13. és 14. §-ai helyettesítik. Kivételt csak az 5. és 19. §-ok képeznek. Az előbbi a jelen törvény 2. §-ának rendelkezése folytán alkalmazandó a kihágásokra is (lásd e §. magyarázatát), az utóbbi a mentelmi jog sérthetetlensége folytán bír általános érvénynyel.

4. *A büntetésekről szóló III. fejezet 20—59.*, továbbá *64. §-ai* a jelen törvény 15—24. §-ai folytán a kihágásokra nem alkalmazhatók. A 60—63. §-okat a jelen törvény 25. §-a világosan fentartotta. E §-ok szövegét lásd a 25. §-nál. A pénzbüntetés hováfordítására vonatkozó 27. §-t az 1887: VIII. t.-cz. váltotta fel. (L. a 15—21. §-ok magyarázatát.)

5. *A kisérletről és részességről szóló IV és V fejezetek* (65—74. §-ok) a 26. §-sal állanak összefüggésben; míg a *szándék- és gondatlanságra* vonatkozó *VI. fejezet 75. §-a* helyébe a jelen törvény 28. §-a lépett. (L. e §-ok magyarázatát.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A beszámítást kizáró vagy enyhítő okokról szóló VII. fejezet intézkedései közül a 76—84., továbbá a 88—90. §-ok s a 91. §. 1-ső bekezdése, valamint a 94. §.. kihágásokra is alkalmazandók; ellenben a 85., 86., 87., 92. és 93. §-ok s a 91. §. 2. bekezdése a kihágásokra nem érvényesek. A 85. §-sal a jelen törvény 32. §-a áll összefüggésben, a 92. §-t ugyanennek 21. §-a helyettesíti. A kihágásokra nézve is érvényes §-ok a következők:

76. §. Nem számítható be a cselekmény annak, a ki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elmetehetsége meg volt zavarva és e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem birt.

77. §. Nem számítható be a cselekmény, ha elkövetője ellenállhatatlan erő vagy oly fenyegetés által kényszeríttetett arra, a mely saját vagy valamelyik hozzátartozójának életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyeztette, a mennyiben a veszély másképen nem volt elhárítható.

78. §. Hozzátartozóknak tekintetnek: a fel- és lemenő ágbeli rokonok és sógorok, a testvérek, unokatestvérek és ezeknél még közelebbi rokonok, az örökbefogadó és tápszülők, az örökbefogadott és tápgyermekek, a házastársak és jegyesek, testvérek házastársai s a házastársnak testvérei.

79. §. Kizárja továbbá a cselekmény beszámíthatóságát a jogos védelem.

Jogos védelem az, mely akár a megtámadottnak, akár másnak személye vagy vagyona ellen intézett, vagy azt fenyegető jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítására szükséges.

A jogos védelem határainak félelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból származott túlhágása nem büntettetik.

80. §. Nem büntettetik a cselekmény, ha az, a tettes vagy hozzátartozói életének vétlenül származott, vagy más módon el nem hárítható, közvetlen veszélyből való megmentése végett végszükségben követtetett el.

81. §. A büntetőtörvény nem tudása vagy téves felfogása a beszámítást nem zárja ki.

82. §. Nem számíthatók be a büntettnek vagy a vétségnek tényálladékához tartozó, vagy annak súlyosabb beszámítását okozó ténykörülmények, ha az elkövető, a cselekmény elkövetésekor, azokról nem birt tudomással.

A gondatlanságból elkövetett cselekményekre ezen szabály csak az esetben alkalmazható, ha az érintett körülmények nem tudása már magában nem képez gondatlanságot.

83. §. A ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életkorának tizenkettedik évét meg nem haladta: bünvád alá nem vonható.

84. §. A ki akkor, midőn a büntettet vagy vétséget elkövette, életkorának 12-ik évét már túlhaladta, de tizenhatodik évét még be nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem birt, azon cselekményeért büntetés alá nem vehető.

Az ilyen kiskorú azonban javítóintézetbe való elhelyezésre ítéltethetik, de abban életkora huszadik évén túl nem tartathatik.

88. §. Siketnémák, ha cselekvésük bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem birnak: büntett vagy vétség miatt nem büntethetők.

89. §. A büntetések kiszabásánál figyelembe veendők a bűnösség fokára befolyással biró súlyosító és enyhítő körülmények.

90. §. Ha a súlyosító körülmények számuk vagy nyomatékuk tekintetében túlnyomóak: a büntetésnek az elkövetett cselekményre megállapított legmagasabb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.

91. §. Ha pedig az enyhítő körülmények túlnyomóak: a cselekményre megállapított büntetésnek legkisebb mértéke megközelítendő vagy alkalmazandó.

94. §. A vizsgálati fogságnak vádlott hibáján kívüli hosszú tartama, a szabadságvesztés- vagy pénzbüntetésbe beszámítandó, s az ítéletben mindenkor kiteendő, hogy ezáltal a büntetésből mennyi vétetett kitöltöttnek. Annak meghatározásánál azonban: a szabadságvesztés-büntetéseknél a vizsgálati fogság a büntetésnek legfölebb egyenlő tartamú idejét pótolhatja.

Beszámítás alatt a tettes felelőssététele értetik. A beszámítás tehát egyértelmű a bűnösséggel; s midőn a biró kimondja, hogy valamely cselekmény a tettesnek beszámítandó, ezzel azt mondja ki, hogy az illető személy bűnös. A fennebbi 76—83. §-ok, továbbá a 88. §. részletesen meghatározzák, hogy mely esetekben nincs helye a tett beszámításának. A mely cselekmény a tettesnek beszámítható, arra büntetést szab a biró; ennek mértéke azonban a bűnösség kisebb-nagyobb fokozatától, az enyhítő vagy súlyosító körülmények számától és nyomatékosságától függvén: a biró a beszámíthatóság megállapítása után mindannyiszor köteles a tettes bűnösségének fokát is mérlegelni. Erre vonatkoznak a fennebbi 89., 90. és 91. §-ok, míg a 94. §. sem a beszámítás, sem a bűnössség mérlegelésének kérdésével kapcsolatban nincs, hanem csak a tárgy rokonságánál fogva jutott a btk. VII. fejezetének keretébe. A kiemelt §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A 76. §. az öntudatlan állapotot az elmezavartól megkülönbözteti. Ez nem jelenti azt, hogy e két fogalom egymást kizárja, mert pl. az őrültség magasabb fokán a megzavart elmeállapot a teljes öntudatlansággal párosul, hanem csak azt fejezi ki, hogy az öntudatlan állapot olyanoknál is előfordulhat, kiknek elméje ép és egészséges, s hogy másfelől az elmezavar némely eseteiben a tettes cselekménye büntetendő voltát felismeri s azt mégis a legátgondoltabban végrehajtja. Az öntudatlan állapot és elmezavar tehát részint együttesen, részint elkülönítve fordulnak elő, de mindegyik esetben csak akkor zárják ki a beszámítást, ha az akarat elhatározó képességét megszün-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tetik. Az öntudatlan állapot már magában foglalja a szabad elhatározás lehetetlenségét; az elmezavarnak azonban oly kisebb fokozatai is lévén, melyek az akaratszabadságot csak korlátozzák, de ki nem zárják: ennél a törvény világosan ahhoz kötötte a beszámítás kizárását, ha a tettes a miatt «akaratának szabad elhatározási képességével bírt». Az öntudatlan állapotnak elmezavar nélküli esetei: az álom és álomkór vagy álomittasság, a teljes részegség, a tompaelméjűség vagy hülyeség, s az indulat legmagasabb foka; az elmezavar esetei: az elmebetegségek; minők pl. az őrültség, a téboly, a melancholia stb.; a múló elmezavar, mely idegbántalmak s a vérkeringés szabálytalanságai folytán szokott beállani, mint pl. nőknél a terhesség vagy szülés állapotában, a lázas betegeknél a hallucinatió, az iszákossági lázban szenvedőknél az úgynevezett delirium tremens esetében stb.; a kóros ösztönök (mánia), melyek a beteget gyakran ragadják bizonyos büntetendő cselekmény elkövetésére, mint pl. a gyujtogatási, lopási és beteges nemi ösztön.*) A 76. §. valamennyi kihágásnál alkalmazható, mert a ki öntudatlanul, akaratának elhatározási képessége nélkül cselekszik, annak semmiféle büntetendő cselekményt beszámítani nem lehet. Ugyanezért a jelen törvény 84. §-a is csak akkor alkalmazható, ha a nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban megjelent egyén nem volt annyira részeg, hogy ezáltal öntudata és szabad elhatározása teljesen kizáratott. (L. e §. magyarázatát.)

b) A *77. §.* (kapcsolatban a 78. §-sal) a *legyőzhetlen kényszer* mentő körülményeiről intézkedik. Ez esetben a szabadakaratot nem a tettes értelmi állapota (76. §.), hanem valamely külerő behatása zárja ki, minélfogva itt tulajdonképen nem a szabadakarat szünik meg, hanem a szabad választhatás van kizárva, illetőleg korlátozva. A kényszerítő külerő mint ellenállhatlan természeti erő vagy mint fenyegetés jelentkezik, mihez képest a physikai és psychikai kényszert különböztetjük meg. Az erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítettnek erős elhatározással kell bírnia az iránt, hogy el ne kövesse a tettet, melyre erőszakoltatik; de vagy épen nincs hatalmában akaratát követni, vagy azt csak heroikus önfeláldozással követhetné. Ezért zárja ki a törvény az ekként kikényszerített cselekmény beszámíthatását. Erőszak (vis absoluta v. physica) alatt oly állapotot értünk, melyben valakit ellenállhatlan physikai erő kényszerít büntetendő cselekmény elkövetésére, mely esetben a legyőzhetlen erő hatása alatt cselekvő ember tulajdonképen csak eszköz annak kezében, a ki az erőt alkalmazza. A veszélyes fenyegetés vagyis a psychikai erő (vis compulsiva) pedig abban áll, hogy az ember a fenyegető által két közvetlen rossz közé szoríttatik, melyek egyikét vagy lehetetlen kikerülnie, vagy döntő okoknál fogva kikerülhetetlennek kell tartania. Ha ily esetben választása csak arra szorítkozhatik, hogy elkövesse a fenyegető által kivánt büntetendő cselekményt, vagy elszenvedje a kilátásba helyezett rosszat: úgy nem büntethető a miatt, ha ily helyzetben megszegi a törvényt. A fenyegetésnek azonban a. 77 §. szerint a tettes vagy hozzátartozója

*) Bővebben lásd «A m. btk. magyarázata» című kézikönyvemet. (I. k. 205—208. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

életének vagy testi épségének közvetlen veszélyeztetését kell magában foglalnia. A vagyoni kár okozásával, vagy a jóhírnév megtámadásával való fenyegetés tehát nem tekinthető olyannak, mely az annak hatása alatt elkövetett büntetendő cselekmény büntetlenségét vonná maga után. Az oly fenyegetés sem zárja ki a beszámítást, mely csak távoli lehetőséget helyez kilátásba az iránt, hogy általa az élet vagy testi épség sérelmet szenvedhetnek. Hozzátartozók a 78. §. értelmében, mint vérrokonok: a fel- és lemenő ágbeliek, a testvérek és unokatestvérek s az utóbbiaknál még közelebbi rokonok, tehát a nagybátyák és nagynénék, mint sógorok: a kényszerítettnek apósa és anyósa, menye és veje, mostoha szülői és gyermekei, a házastárs testvérei s a testvérek házastársai. Végre ide tartoznak még a házastársak és jegyesek, valamint az örökbefogadó és tápszülők s az örökbefogadott és tápgyermekek, míg köztük e viszony fennáll.*)

c) A *79. §. a jogos védelemről* intézkedik. A jogos védelem elve: erő az erőszak ellen. Az erő a hatalom jogos alkalmazását, az erőszak ellenben az erő jogosítatlan használatát, az erővel való visszaélést jelenti. A jogos védelem lényege tehát nem más, mint a jogtalanság ellenében a jognak alkalmazása. Ehhez két fél szükséges: az egyik, a ki jogtalanul támad, a másik, a ki az ellen védekezik. A támadó szempontjából a jogos védelem, mint a büntetést kizáró körülmény kellékei a következők: α) a támadás olyan legyen, a mely valakinek személye (pl. az élet, testi épség, szabadság, szemérem és becsület) vagy vagyona ellen intéztetik; β) szükséges, hogy a támadás jogtalan, vagyis olyan legyen, melynek alapját nem képezi valamely hatósági intézkedés, vagy melyre a megtámadott jogtalan magatartása okot nem szolgáltatott; γ) végre közvetlennek, vagyis olyannak kell lenni a támadásnak, mely megvalósítása esetében azonnali jogsértést eredményezne, mihez képest a jövőben elkövetendő jogsértéssel való fenyegetés ellen nincs helye a jogos védelemnek. Nem szükség azonban, hogy a támadás már tettleg bekövetkezett legyen, hanem elég az oly fenyegetés is, mely az erőszak azonnali kivitelét helyezi kilátásba. A védelem szempontjából pedig szükséges, hogy az csakis a jogtalan támadás ellen alkalmaztassék, minélfogva pl. a közhivatalnok által törvényes hatáskörben elkövetett sérelem ellen a jogos védelemnek helye nincs; továbbá megkivántatik, hogy a védelem csak akkor és csak annyiban alkalmaztassék, ha s a mennyiben a támadás elhárítására szükséges. Az utóbbi szempontból nem jogos a védelem, mikor még a hatóság segélyét igénybe lehet venni; ellenben jogosnak tekintendő az esetben, ha a megtámadott csak becstelen futással menekülhetett volna s e helyett ellenállott az erőszaknak. Minő mértéke a védelemnek volt adott esetben szükséges: ez túlnyomóan alanyi szempontból ítélendő meg, vagyis a védelemnek rendszerint az a mértéke tekintendő szükségesnek, melyet a megtámadott, vagy az ennek segítségére jövő személy a veszély pillanatában szükségesnek tartott. A mennyiben az illető a szükséges védelem határait félelemből, ijedségből vagy megzavarodásból lépi túl: cselekménye a 79. §. 2-ik

*) Id. művem I. k. 209—213. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bekezdése alapján kimentendő.*) A rendőri tilalom vagy rendelkezés megszegéséből származó kihágások eseteiben csaknem teljesen ki van zárva a jogos védelemre való hivatkozás lehetősége; ellenben megtörténhetik ez a jogsértést magukban foglaló kihágások elkövetésénél. Igy pl. ha valaki a megtámadó ellen védekezésül azzal a fenyegetéssel él, mely a 41. §. szerint büntetendő kihágást képez: ez esetben cselekménye, ha a fenn előadott feltételek fenforognak, a btk. 79. §-a alapján büntetlen marad.

d) A *80. §.* tárgya a *végszükség*, mint büntetést kizáró körülmény. A ki véletlenül oly veszélybe jut, melyből csak mások jogainak megsértésével menekülhet: az a végszükség állapotában van s a menekülése czéljából elkövetett cselekményével szintén önvédelmet gyakorol. A végszükség tehát határos a jogos védelem fogalmával; de míg az utóbbi más személy által előidézett veszélyt tételez fel: addig a végszükség rendszerint és közvetlenül nem egyéni cselekvés, hanem valamely véletlen esemény által jön létre. A jogos védelem esetében jogtalanság áll szemközt a védelemmel; a végszükség esetében pedig másnak jogával találja magát szemközt s e jog megsértésével menekül a veszélyezett. Az ily helyzetben elkövetett büntetendő cselekmény büntetlenségének feltételei ezek: α) minthogy a 80. §. csak az élet megmentésére szorítja a végszükség jogát: mindenekelőtt szükséges, hogy valakinek élete mások jogaival vagy valamely törvényes intézkedéssel kiegyenlíthetetlen összeütközésbe jöjjön; β) az életveszélynek a veszélybe jutott hibáján kívül, tehát vétlenül kell előállani; mihez képest pl. az, a ki bűntett elkövetése által jut veszélybe, nem hivatkozhatik a végszükség jogára; γ) végre megkivántatik, hogy az életveszély közvetlen legyen, oly értelemben, mint a jogos védelemnél a támadás által előidézett veszély, valamint szükséges az is, hogy az életveszély más módon elhárítható ne legyen. Eme feltételek alatt nemcsak a veszélyben levő élhet a végszükség jogával, hanem hozzátartozói is eszközölhetik megmentését. Midőn két személy egyenlő életveszélyben van, pl. hajótörés után az úszó fadarabhoz kapaszkodó két egyén: a segítséget nyujtó harmadik személy, hacsak az egyiket mentheti meg, nem hivatkozhatik a végszükség jogára, ha a megmentett nem hozzátartozója. Hozzátartozók alatt a 78. §-ban megjelölt személyek értendők. (L. a fennebbi *b)* pont alatt.)**)

A végszükség állapotában elkövetett kihágások is büntetlenek. Igy pl. ha valaki azért szegi meg a községben való lövöldözés tilalmát (115. §.), hogy ezáltal egy veszett kutya harapásától meneküljön, a végszükség állapotában cselekszik s a btk. 180. §-a alapján büntetlen marad.

e) A *81. és 82. §-ok a jogbeli és ténybeli tévedésről* szólnak. A jogbeli tévedés (ignorantia juris) a törvény nem tudását, a ténybeli tévedés (ign. facti) a cselekmény büntethetőségéhez tartozó valamely körülmény nem ismerését jelenti. Az előbbire nézve általános szabály, hogy a «büntető-törvény» nem tudása vagy téves felfogása a beszá-

*) Id. művem I. k. 213—221. l.
**) Id. művem I. k. 221—225. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mítást nem zárja ki (81. §.), miből következik, hogy a mennyiben a a cselekvő egyéb törvényeken alapuló jogára nézve volt tévedésben, ha nem tudta, hogy bizonyos cselekményre, melynek jogtalansága a büntethetőség előfeltétele, nincs feljogosítva: ez a körülmény esetleg kizárhatja a beszámítást. A ténybeli tévedés csak az esetben zárja ki a beszámítást, ha az a 82. §. értelmében lényeges, vagyis a büntetendő cselekmény tényálladékára vagy súlyosabb minősítésére vonatkozik. A büntetlenség alapja ily esetben az, hogy a büntetendő cselekmény az akaratnak és tettnek összhangzása által jön létre s hogy e szerint abban az esetben, ha a tettes nem ismerte azt a ténykörülményt, mely a cselekményt büntetendővé minősíti, az néki, minthogy akarata nem volt elkövetésére irányozva, be nem számítható. Nem lényeges a tévedés pl. akkor, ha a tettes más személyen vagy tárgyon követi el a büntetendő cselekményt, mint a melyen azt elkövetni szándékolta. Ennek különösen két esetét szokták megkülönböztetni: egyik a tárgybani tévedés (error in objecto, in persona), másik az ú. n. elvétés (aberratio ictus); minthogy azonban e két eset egyike sem zárja ki a beszámíthatóságot, hanem csak a büntetés mértékére lehet befolyással: a beszámítást kizáró okok között egyik sem szerepelhet.*)

A kihágásoknál mindegyik §. alkalmazására tér nyílik. Panaszlottak gyakran védekeznek azzal, hogy a rendőri tilalmat vagy rendelkezést, melynek megszegése kihágást képez, nem ismerték. Ily esetben megállapítandó, hogy a kérdéses szabályrendelet kellően ki volt-e hirdetve, s ha ez megállapíttatott: a kihágás a btk. 81. §-a folytán beszámítandó és büntetendő. A ténybeli tévedés csaknem minden kihágásnál előfordulhat. Igy pl. ha valaki a körülmények által igazolt tévedés folytán azt hiszi, hogy az általa másnak birlalatából elvett élelmi vagy élvezeti czikk az ő tulajdona: a 126. §-ban meghatározott kihágás vádja és büntetése alól a btk. 82. §-a alapján fölmentendő.

f) A *83. és 84. §-ok* tárgya *a gyermekkor s a 16 éven alóli fiatalkor*, mint a büntethetőséget kizáró körülmények. Minthogy a gyermek nem bír azzal a képességgel, mely cselekménye büntethetőségének felismeréséhez szükséges, s minthogy ez a képessége csak fokozatosan fejlődik ki: a törvény bizonyos életkorig a beszámíthatlanságot, mint kivétel nélküli szabályt állította fel; ezenfelül azonban egy másik életkort is megjelölt, a melyen alul a beszámítást feltételtől tette függővé. Feltétlenül kizáratik a bünvádi eljárás arra nézve, a ki a büntetendő cselekmény elkövetésekor életkorának 12-ik évét még meg nem haladta (83. §.); ellenben a 12-ik évét már túlhaladott, de 16-ik évét még be nem töltött büntevő csak akkor nem vonható büntetés alá, ha cselekménye bünösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt (84. §.). A 12 éven aluli gyermeknek büntetőjogilag számbavehető akarata nem lévén: a ki az ily gyermeket büntetendő cselekmény elkövetésére felhasználja, az maga válik tettesévé ama cselekménynek. A 12—16 év közötti kiskorú egyének ellen, ha büntetendő cselekményt követnek el, mindenkor megindítandó a bün-

*) Id. művem I. k. 225—233. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tető eljárás, de a bíróság ily esetben vizsgálat és eldöntés tárgyává köteles tenni azt a kérdést, hogy bírt-e az illető a bünösségének felismeréséhez szükséges képességgel. Ha megállapítása az, hogy vádlott ily képességgel nem bírt: akkor megszünteti irányában a büntető eljárást, ellenkező esetben pedig alkalmazza a törvényes büntetést.*)

A 83. §. kihágások eseteiben is feltétlenül érvényes; a 84. §. azonban oly esetben, midőn a bíróság megállapítja a 16 évnél fiatalabb egyén beszámíthatóságát, más eredményre vezet a kihágásoknál, mint a bűntetteknél és vétségeknél. Az utóbbiaknál ugyanis nem a törvény különös részében megállapított, hanem a 85. §-ban meghatározott kisebb fokú büntetések alkalmazandók; míg a kihágásoknál a büntetés ilyetén leszállítása elő nem fordul. De erre szükség és alkalom sincs, mert a kihágások büntetésénél minimum megállapítva nem lévén: a biró mindenkor alkalmazhatja a legenyhébb büntetést és így a 84. §-ban megjelölt fiatalkort is tetszése szerint méltányolhatja.

g) A *88. §.* szerint *a siketnémák* ugyanoly szempont alá esnek, mint a 84. §. szerint a 16 évnél fiatalabb egyének. A siketnémasag sem zárja ki feltétlenül a beszámítást, hanem esetről esetre birói cognitió tárgyává teendő, hogy bírt-e az illető a cselekménye bűnösségének felismeréséhez szükséges képességgel. Ha nem bírt: akkor a bűnvádi eljárás megszüntetendő, míg ellenkező esetben a törvényes büntetés, a siketnémaság mint enyhítő körülmény figyelembevétele mellett, alkalmazandó.**)

h) A *89—91. §-ok a súlyosító és enyhítő körülmények* mérlegelésére vonatkozó általános elveket tartalmazzák. Törvényünk nem sorolja fel az egyes sulyosító és enyhítő körülményeket, mert azokat sokféleségük miatt kimeríteni különben sem lehetne. A biró tehát e tekintetben a tudomány megállapításaira van utalva, s belátása szerint mindazt elfogadhatja sulyosító vagy enyhítő körülmény gyanánt, a mi a tett beszámítását tárgyi vagy alanyi szempontból sulyosabbá vagy enyhébbé teszi. Jól kell azonban ügyelnie, nehogy oly körülményt vegyen pl. sulyosítónak, a mely már hozzátartozik a büntetendő cselekmény tényálladékához (minősítő körülmény), s a mely e szerint a magasabb törvényes büntetés megállapításánál már különben is tekintetbe vétetett. Igy pl. hiba volna a 92. §. 2-ik bekezdése szerint visszaesésben elkövetett kuruzslásnál a visszaesést súlyosító körülménynek venni; ellenben ilyen gyanánt mérlegelendő ugyanazon esetben a visszaesés akkor, ha az utolsó büntetés kiállása óta két év már eltelt, s ha ennélfogva a büntetés a 92. §. első bekezdése alapján szabandó ki.

A sulyosító és enyhítő körülmények mérlegelésének alapelve a 89—91. §-ok szerint az, hogy a mennyiben a súlyosító körülmények számuk vagy nyomatékuk tekintetében túlnyomóak: a törvényes büntetés legmagasabb mértéke; ha pedig az enyhítő körülmények túlnyomóak: a büntetés minimuma megközelítendő vagy alkalmazandó. E szerint a büntetés középmértéke, vagyis a minimum és maximum között levő arithmetikai központnak megfelelő büntetés, pl. két havi

*) Id. művem I. k. 233—236. l.
**) Id. művem I. köt. 239. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elzárás esetén egy havi elzárás akkor alkalmazandó, ha a súlyosító és enyhítő körülmények számuk vagy nyomatékuk tekintetében egymást teljesen ellensúlyozzák.*)

i) A *94. §.*, mely *a vizsgálati fogság beszámításáról* intézkedik, a kihágásoknál csak korlátolt mértékben alkalmazható, mert kihágás miatt ritkán van helye előzetes letartóztatásnak. Kivételesen azonban megtörténhetik, hogy vádlott vizsgálati fogságban nyer kihágási ítéletet s ily esetben a 94. §. alapul szolgálhat arra, hogy a büntetés a vizsgálati fogság által kitöltöttnek vétessék.**)

7. *A bűnhalmazatról szóló VIII. fejezet* 95—104. §-ai a jelen törvény 29. és 30. §-aival állanak összefüggésben (l. e §-ok magyarázatát); míg a *IX. fejezet* 105—125. §-ai, melyek a *bünvádi eljárás megindítását s a büntetés végrehajtását kizáró okokat* sorolják fel, részint a jelen törvény 31. §-ával állanak kapcsolatban; részint nem alkalmazhatók a kihágásokra, vagy a mennyiben alkalmazhatók, alább szószerint következnek. Csakis a bűntettekre és vétségekre vonatkoznak a 106., 120. és 123. §-ok; a jelen törvény 31. §-ához csatlakoznak a 107—116., továbbá a 121., 122., 124. és 125. §-ok; végre e helyen hivandók fel a 105., 117., 118. és 119. §-ok, melyek szövege a következő:

105. §. Kizárja a bűnvádi eljárást: 1. a bűnös halála; 2. a királyi kegyelem; 3. az elévülés.

117. §. A jogérvényesen megállapított büntetés végrehajtását kizárja: 1. az elitéltnek halála; 2. a királyi kegyelem; 3. az elévülés.

118. §. A 61. és 62. §-okban megjelölt tárgyaknak elkobzását a tulajdonos halála nem szünteti meg. Ezen tárgyak akkor is elkobzandók, ha a vádlott elitéltetése előtt halt meg.

A pénzbüntetésnek behajtására nézve az 53. §. rendelete irányadó.

119. §. A királyi kegyelem az elkobzott tárgyak visszaadására, az eljárási és perköltségek, vagy a sértett felet illető pénzbüntetés elengedésére nem terjed ki.

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A *105. és 117 §-ok* csak a bűnvádi eljárás megindítását s a büntetés végrehajtását zárják ki, de nem foglalják át a polgári eljárást, mert a törvény nem szünteti meg a cselekmény jogsértő vagy károsító minőségét, habár elkövetője valamely ok miatt bűnvádi eljárás vagy büntetés alá nem vonható. A sértett vagy károsított fél magánjogi követelése független a büntető eljárástól és a büntetéstől; a mi azonban nem jelenti azt, hogy a bűnvádi eljárás épen ne lenne befolyással a a polgári kötelezettségre, s hogy az akkor is fennáll, ha a büntető biró pl. kimondja, hogy vádlott az eljárás alapját képező tett elkövetésében nem bűnös.

---

*) Id. művem I. k. 240—244. l.
**) Id. művem I. k. 249—252. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) A *bünös halála* minden irányban kizárja ugyan a bünvádi eljárást, kivételesen azonban lehetséges, hogy a büntetendő cselekmény által létrehozott vagy annak elkövetésénél felhasznált tárgyak elkobzása iránt akkor is megindíttassék az eljárás, ha az illető személy, a ki azokat létrehozta vagy használta, már korábban meghalt. Ezt nyomtatványokra nézve a 62. §. nyiltan kimondja, egyéb tárgyakra nézve pedig a 61. és 118. §-okból következik ugyanez.

Az *elitélt halála* a büntetés végrehajtását szabályként zárja ki (117. §.); de itt is kivételt képez az az eset, midőn a büntetés tárgyát nem az elitélt személye, hanem vagyona, vagy bizonyos tárgyak elkobzása képezi. Az előbbi kivételt az 53. §. állapitja meg, kimondván, hogy a pénzbüntetés az elitélt hagyatékából is behajtható, ha az itélet még életében jogerejüvé vált; az utóbbiról a 118. §. intézkedik. E §. a büntetendő cselekmény által létrehozott, vagy az elkövetésnél eszközül használt tárgyak elkobzása tekintetében együttesen intézkedik arról az esetről, ha vádlott már elitéltetése előtt meghalt, vagy ha az illetőnek halála csak jogerejü elitéltetése után következett be, mindkét esetre nézve kimondván, hogy a 61. és 62. §-okban felsorolt tárgyak elkobzását a tulajdonos halála nem szünteti meg. E tárgyak tehát minden körülmények között elkobozhatók, akár az eljárás megindítása előtt vagy után, akár elitéltetése előtt vagy után halt meg a vádlott.

c) A királyi kegyelem úgy a bünvádi eljárást, mint a büntetés végrehajtását kizárja. A kegyelem az előbbi esetben pertörlés (abolitio), az utóbbiban megkegyelmezés szorosabb értelemben. A kegyelmet nemcsak az elitélt, illetőleg vádlott, hanem valamely hozzátartozója is kérheti. A kegyelmi kérvényt az igazságügyi, illetőleg a belügyminister intézi el legfelső fokon, a szerint, a mint a kihágás a kir. bíróságok vagy a közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozik. Ezért a folyamodvány legczélszerűbben az igazság- vagy a belügyministeriumnál nyujtandó be, mert ez határoz a felett, vajjon a kérvény egyszerűen visszautasítandó vagy érdemlegesen tárgyalandó-e. Utóbbi esetben az igazságügyministerium az illető kir. főügyészség útján küldi le a kérvényt ahhoz a bírósághoz, mely az ügyben elsőfokúlag eljárt, s a mely a véleményadásra első sorban van hivatva. Kihágási ügyekben tehát a kir. járásbíróság ad véleményt a kegyelmi kérvény tárgyában, mely aztán az ügy irataival s az illetékes kir. ügyész és kir. főügyész véleményes jelentései kiséretében ismét az igazságügyministeriumhoz terjesztendő fel. A közigazgatási hatóság köréhez tartozó kihágások eseteiben a belügyminister szintén meghallgatja az elsőfokúlag eljárt közigazgatási hatóságot, s csak ennek véleménye után határoz a kérvény visszautasítása vagy kegyelemre leendő fölterjesztése felett.

A kegyelem hatása kiterjed mindarra, a mi a büntetés természetével bir; tehát nemcsak a fő-, hanem a mellékbüntetésekre is. Kivételt csak a 119. §. képez, melynek alapeszméje az, hogy a mi az államnak, mint vagyoni jogalanynak megtérítendő, vagy a mi a félnek jár, habár büntetést képez is, nem vonható el az illetőktől.*)

*) Id. művem I. k. 304—308. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

d) Az *elévülés idejét* kihágásokra nézve a jelen törvény 31. §-a meghatározta. A btk. tehát e részben csak annyiban vonatkozik a kihágásokra, a mennyiben az elévülés megkezdésének, félbeszakításának és lefolyásának szabályait állapítja meg. A sértett fél indítványára üldözendő kihágásoknál a btk. 110—116. §-ai érvényesek, s minthogy ezek szorosan összefüggnek az elévülésre vonatkozó rendelkezésekkel, a mennyiben az indítvány előterjesztésének elmulasztása épúgy a törvényes idő letelte alapján eredményezi a cselekmény büntetlenségét, mint az elévülés: ezért a magánindítványra vonatkozó törvényes rendelkezések is az elévülésről szóló 31. §-hoz vétettek fel.

6. Külföldön elkövetett kihágás büntetlensége s a kiadás megengedésének kizárása.

13. §.

Külföldön elkövetett kihágás miatt büntetésnek nincs helye.

14. §.

Kihágás miatt kiadás nem engedélyezhető.

1. A *13. §.* általános szabálya alól csak az 1889: VI. t.-cz. 69. §-a képez kivételt, mely szerint a magyar állampolgár az ugyanezen törvény 35., 44. és 50. §-aiba s a 61. §. 2-ik részének *b)* pontjába ütköző kihágások miatt akkor is büntetendő, ha azok valamelyikét a magyar korona országainak területén kívül követte el. E kihágások: a jelentkezés elmulasztása a hadköteles által (35. §.), az újonczállítás előli szökés (44. §.) s a tiltott nősülés (50. §. és 61. §. 2-ik rész *b)* pont). A külföldön elkövetett minden más kihágás büntetlen. Ehhez képest vádlott irányában, ki útlevelébe a külföldön hamis bejegyzést tett (ktk. 71. §.) s álnévre kiállított névjegyeket használt, a bíróság a jelen §. alapján megszüntette az eljárást. (B. T. II. 40.)

2. A *14. §.* által felállított szabályt a magyarhonosokra nézve már a btk. 17. §-a is kimondotta, minden megszorítás nélkül kijelentvén, hogy «magyar honos más állam hatóságának sohasem adható ki». Ugyane §. 2-ik bekezdésében azonban az foglaltatik, hogy a monarchia másik államának honosa saját állama hatóságának kiadható. Minthogy ezzel szemben a jelen törvény 14. §-a feltétlen szabályként mondta ki, hogy kihágás miatt egyáltalában nem engedélyezhető kiadás: ebből következik, hogy ily czímen a monarchia másik államának honosa sem adható ki. Annál kevésbbé történhetik ez meg a külföldiekkel, kiknek kiadása a nemzetközi szerződéseken alapul, mely szerződésekből a kihágások teljesen ki vannak zárva. Az 1880-ik évi 35,135. szám alatt kelt igazságügymin. rendelet is kimondotta, hogy kihágást képező cselekmény miatt a nem magyar állampolgárt sem lehet és pedig az osztrák állam hatóságainak sem kiadni. (B. T. I. 240. l.)

3. A 14. §. intézkedéséből következik, hogy viszont a magyar állam hatóságai sem követelhetik a külállamtól a magyar területen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kihágás miatt elitélt, de időközben külföldre költözött egyén kiadását. Ha azonban az ily egyén önként visszajön: az itélet rajta az elévülési időn belől végrehajtandó. (M. K. 1887: 42. sz. B. m.)

7. A kihágások büntetései.

a) Főbüntetések.

15. §.

A kihágások büntetései a következők:

1. Elzárás.

2. Pénzbüntetés.

16. §.

A kihágás büntetése nem haladhat túl két hónapi elzárást és háromszáz forintnyi pénzbüntetést, ha törvényben; tizenöt napi elzárást és száz forintnyi pénzbüntetést, ha ministeri rendeletben; öt napi elzárást és ötven forintnyi pénzbüntetést, ha törvényhatósági; három napi elzárást és húsz forintnyi pénzbüntetést, ha városi szabályrendeletben nyilvánittatik valamely cselekmény kihágásnak.

17. §.

Az elzárás legrövidebb tartama három óra; a pénzbüntetés legkisebb összege ötven krajczár.

18. §.

Az elzárás közigazgatási hatósági fogházban és pedig, a mennyiben a körülmények megengedik, magán zárkában hajtatik végre.

Az elzárásra ítélt önmagát élelmezheti, s munkára, a következő szakaszban meghatározott eset kivételével, nem kényszeríthető.

19. §.

Olyan helyeken, a hol javító-intézet (B. T. K. 42. §.) létezik, három napnál hosszabb elzárásra ítélt egyének, a kik életkoruk huszadik évét még nem haladták túl, büntetésüket a javító-intézetben állják ki s ez esetben a házszabályokban meghatározott munkára kényszeritendők.

20. §.

Ha valamely kihágásra a törvény, a ministeri vagy a szabályrendelet csupán pénzbüntetést rendel: ez csak behajthatlanság esetében változtatható elzárásra.

21. §.

Ha az enyhítő körülmények túlnyomóak: az elzárás helyett pénzbüntetés állapitható meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A kihágások büntetései, mint főbüntetések: az elzárás és a pénzbüntetés (15. §.). Az utóbbi részint egyedül, részint az elzárással együtt fordul elő, mely esetben ennek mellékbüntetése gyanánt szerepel.

2. Az *elzárás* leghosszabb tartama különböző szempontból határozható meg. Főkülönbség az, hogy a törvény, ministeri rendelet, törvényhatósági vagy városi szabályrendelet állapítja-e meg a büntetést. Ehhez képest négyféle rendes maximum van, melyek azonban kivételesen még fokozhatók: 1. ha az elzárás mellett pénzbüntetés is alkalmazandó, mely behajthatatlansága esetén elzárásra változtatandó át (23. §.); 2. ha bűnhalmazat esete forog fenn (30. §.). E szempontok figyelembevételével az elzárás maximumai a következők:

a) a törvényben rendszerint két hó (16. §.), kivételesen két és fél hó, ha a 23. §.; 3 hó, ha a 30. §. esete forog fenn;

b) a ministeri rendeletben rendszerint 15 nap (16. §.), kivételesen 20 nap a 23. §. és 25 nap a 30. §. esetében;

c) a törvényhatósági szabályrendeletben rendszerint 5 nap, kivételesen 7, illetőleg 9 nap; végre

d) a városi szabályrendeletben rendszerint 3 nap, kivételesen 4, illetőleg 5 nap (16., 23. és 30. §-ok).

A btk. 3. §-a szerint, mely itt is alkalmazandó, egy nap 24 órával, egy hét 7 nappal, a hó pedig a közönséges naptár szerint számítandó. Az utóbbi számítás esetleg más eredményre vezethet, mint a hónak 30 nappal való számítása. Igy pl. ha valaki február 10-én kezdi meg a reá kiszabott egy havi elzárás kitöltését: a naptári számítás szerint két napot nyer, mert büntetése márczius 10-én telik le; ha azonban pl. július 10-én kezdi meg egy havi büntetését: ekkor egy napot veszt, mert a 30 nap már augusztus 9-én letelik, holott az ő ideje csak augusztus 10-én ér véget.

3. Az elzárás *legrövidebb tartama* 3 óra (17. §.). E tekintetben további különbség elő nem fordul, sőt az egyes kihágásokra megállapított büntetéseknél sem találunk az itt meghatározottnál magasabb minimumokat; minélfogva a biró kihágás esetében mindenkor leszállhat az elzárás legkisebb tartamáig.

4. Az *elzárás végrehajtása* közigazgatási fogházban eszközlendő (18. §.). Az úgynevezett dologházak ide nem tartoznak, mert ez intézetek inkább erkölcsrontó, mint javító hatásúak s nem foglalhatók be fogházrendszerünk keretébe. Az elzárás végrehajtásának módozatai ezek: *a)* a mennyire a körülmények engedik, magán elzárás alkalmazandó; *b)* az elítélt önmagát élelmezheti; *c)* munkára rendszerint nem kényszeríthető. Az utóbbi szabály alól csak az az eset képez kivételt, midőn az elítélt *javító-intézetben* tölti ki büntetését. Ez a 19. §. szerint akkor történhetik meg, ha a büntetés tartama 3 napi elzárást meghalad; ha az elítélt életkora 20-ik évét még nem haladta túl s ha az elítélés helyén javító-intézet létezik. Jelenleg csak Aszódon, Kolozsvárott és Rákospalotán van javító-intézet, és pedig a két előbbi helyen finemű, az utóbbi helyen nőnemű fiatalság részére. A btk. 42. §-ára való hivatkozás csak annak megjelölésére szolgál, hogy mit ért a jelen törvény javító-intézet alatt, s nevezetesen, hogy azokról

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az intézetekről van szó, melyek e czímen az igazságügyminister által felállíttatnak s a melyekben a hivatkozott 42. §. szerint vétség miatt elitélt kiskorú egyének is kitöltik büntetésüket.

5. Az *elzárás helyett pénzbüntetés* állapítható meg, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak (21. §.). Ez a rendelkezés a btk. 92. §-át helyettesíti, minélfogva e §-ra kihágás miatt hozott ítéletben hivatkozni nem lehet. Melyek a 21. §. alkalmazását megokoló enyhítő körülmények: ezt esetről esetre a biró van hivatva megállapítani. Némi irányadóul szolgál, hogy midőn valamely kihágásra elzárást és pénzbüntetést rendel a törvény, s midőn több kihágás bünhalmazatban fordul elő: a 21. §. csak rendkívüli nyomatékos és nagyszámú enyhítő körülmények mellett alkalmazható. Igy pl. egy esetben kimondá a Curia, hogy panaszlott büntetlen előélete nem szolgálhat oly enyhítő körülményül, hogy elzárással és pénzbüntetéssel büntetendő kihágás esetében az elzárás mellőzhető lenne (B. T. V. 183. l.); míg más esetben a B. m. jelentette ki, hogy a kihágások halmazatával szemben (pl. 86. és 120. §-ok) a rovatlan előélet nem igazolja a 21. §. alkalmazását. (M. K. 1885: 2. sz.) Ugyancsak a B. m., a 75. §. alapján alsófokúlag 20 frt pénzbüntetésre ítélt vádlottat, a 21. §. mellőzésével, egy napi elzárásra és 10 frtra ítélte: mert rendkívüli enyhítő körülményeket felhozni nem tudott (B. T. II. 64. l.); ellenben a 60. §. alapján panaszolt lelkészt a királyi tábla, figyelemmel a 21. §-ra, az elzárás mellőzésével 100 frt fő- és 10 frt mellékbüntetésre ítélte el (B. T. VI. 198. l.)

6. *A pénzbüntetés legmagasabb összege* a kihágást megállapító jogszabály különbségeihez képest ugyanazon különbségeket tünteti fel, mint az elzárás maximuma (2. jegyz.). E szerint a pénzbüntetés legmagasabb fokozatai a következők: *a)* ha törvény állapítja meg, 300 frt; *b)* ha ministeri rendelet: 100 frt; *c)* ha törvényhatósági szabályrendelet: 50 frt; *d)* ha városi szabályrendelet: 20 frt. (16. §.) A pénzbüntetés általános *minimuma* 50 kr. (17. §.); egyes kihágásoknál azonban magasabb minimumok is előfordulnak. Sőt a 104. §. kihágásának pénzbüntetése minden minimum nélkül 100 frt, melyen alul a bíróság semmi körülmények közt nem szabhatja ki a büntetést. Ehhez képest a B. m. egy esetben vádlottat a 104. §. alapján, elzárás mellett 100 frt pénzbüntetésre ítélte: mert a törvény által állandó összegben megállapított büntetést nem lehet kisebb összegben kiszabni. (B. T. VI. 64. l).

7. *A pénzbüntetés kiszabása* akként történik, hogy az ítéletben meghatározandó az elzárás tartama is, mely behajthatatlansága esetében annak helyébe lép. (20. és 22. §-ok.) Az eljárás szabályai szerint megállapítandó az ítéletben az is, hogy az elitélt a pénzbüntetést az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt köteles lefizetni. Ha ez a határidő eredménytelenül telik le: a pénzbüntetés *behajtása* közigazgatási úton hivatalból eszközlendő; s ha a behajtás czéljából tett intézkedések sikertelenek maradnak: a behajthatlanság esetére kiszabott elzárás végrehajtandó. Ugyanazért a pénzbüntetés leirása meg nem engedhető, s a mennyiben az elitélt pl. beteg: a pénzbüntetés helyét pótló elzárás felgyógyulásáig elhalasztandó. (M. K. 1887: 37. sz. B. m.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

8. A pénzbüntetés természeténél fogva, mint minden büntetés, egyéni lévén: több vádlott-társ elítélésénél is mindegyik vádlottra külön állapítandó meg. Ezért a B. m. két vádlott-társ ügyében, kik alsófokúlag tilos bordélyüzlet folytatása miatt 20, illetőleg 50 frt pénzbüntetés egyetemleges megfizetésére ítéltettek, oly utasítással semmisítette meg az ítéletet, hogy az eljáró hatóság a pénzbüntetést s a megfelelő elzárást mindegyik vádlottra külön szabja ki: mert a pénzbüntetést egyetemleges kötelezettséggel kiszabni nem lehet. (B. T. I. 349. l.)

9. *A pénzbüntetés hováfordításáról* is kell az ítéletben rendelkezni. E tekintetben irányadó az 1887: VIII. t.-cz., melynek idevágó §-ai a következők:

1. §. A kir. bíróságok ítéletei alapján befolyó pénzbüntetések, hacsak azoknak más czélra fordítását az ítélet alapjául szolgált törvény nem rendeli, egynegyedrészben elbocsátott szegény foglyok segélyezésére és ifjú foglyok számára rendelt javító-intézetek fentartására, háromnegyedrészben pedig fogházak, börtönök, államfogház és fegyház, valamint a szükséghez képest új javító-intézetek felállítására fordítandók.

2. §. A közigazgatási hatóságok által megállapított pénzbüntetések — hacsak az ítélet alapjául szolgáló törvény, ministeri vagy szabályrendelet más világos rendelkezést nem tartalmaz — közigazgatási fogházak és toloncházak létesítésére fordítandók.

Ezen czélokra fordítandók az 1879: XL. t.-cz. alapján kirótt pénzbüntetések is, a mennyiben azok a közigazg. hatóságokhoz utalt kihágások eseteiben a közigazgatási hatóságok által szabatnak ki.

A pénzbüntetés hováfordítása tehát a szerint különbözik, a mint azt kir. bíróság vagy közigazgatási hatóság állapította meg. Az ügyek különbsége e megosztásra nincs befolyással; s minthogy a bíróság esetleg oly kihágás felett is ítélhet, a mely különben a közigazg. hatóság köréhez tartoznék: a pénzbüntetés ilyenkor is az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. Ebből szabályként levonhatjuk, hogy a kir. járásbíróság, midőn kihágásra pénzbüntetést szab ki, ezt mindenkor a hivatkozott törvény 1. §-ában megjelölt czélra rendeli fordíttatni; ha pedig közigazg. hatóság állapítja meg a pénzbüntetést: ez ugyanazon törvény 2. §-ában meghatározott czélra köteles azt megítélni. Kivételnek csak akkor van helye, ha az ítéletnek alapul szolgáló törvény vagy rendelet más intézkedést tartalmaz. Igy pl. az az 1883: XXIII. t.-cz. 49. §-a szerint a fegyvereltitkolás miatt kiszabott pénzbüntetés $^1/_3$-a a jelentéstevőt, $^1/_3$-a az államkincstárt, $^1/_3$-a azt a községet illeti, melynek határában a vadászás fegyverengedély nélkül történt, vagy a hol az elítélt állandóan lakik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) A pénzbüntetés átváltoztatása.

22. §.

Ha az ítéletben csupán pénzbüntetés állapíttatik meg: meghatározandó egyszersmind az elzárás tartama, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetében ennek helyébe lép.

Ezen átváltoztatásnál két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett tizenkét óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapítható meg.

Két forinttól tíz forintig egy napi, azonfelül pedig minden tíz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg.

23. §.

Ha az ítéletben az elzáráson felül pénzbüntetés is állapíttatik meg: meghatározandó az elzárás azon tartama is, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetére ennek helyébe lép.

Ezen esetben, tekintettel a pénzbüntetés összegére és a 22. §. rendelkezéseire, az elzárás tartama fölemelhető:

tizenöt napig terjedhető tartammal, ha törvényben;

öt napig, ha ministeri rendeletben;

két napig, ha törvényhatósági szabályrendeletben;

egy napig, ha városi szabályrendeletben határoztatik meg az elkövetett kihágásnak a két büntetési nemmel való büntetése.

A jelen szakasz esetében, az itt meghatározott korlátok közt, az elzárásnak a 16. §-ban megállapított időtartama is meghosszabbítható.

1. A *22. §.* kötelezőleg kimondja, hogy az ítéletben «meghatározandó» az elzárás is, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetében ennek helyébe lép. Ez a rendelkezés, egybevetve a 23. §. első bekezdésével, általános érvényű szabály, mely alól kihágási ügyekben, akár egyedül, akár elzárás mellett állapíttassék meg a pénzbüntetés, kivételnek egyáltalában nincs helye. Ha tehát a külön törvény, ministeri vagy szabályrendelet nem is tesz említést arról, hogy valamely pénzbüntetés behajthatatlansága esetére szabadságvesztéssel helyettesítendő: ez nem menti fel a birót az átváltoztatás kötelessége alól, melyet a 22. és 23. §-ok megállapítanak. E §-ok mellett a fennebbi 20. §. teljesen fölösleges, sőt értelemzavaró. Az ugyanis önként értetik, hogy a pénzbüntetés «csak behajthatatlansága esetében változtatható elzárásra»; mert ha a behajtás eszközölhető: az ítélet czélját elérte. Másfelől azonban kétségtelen, hogy az ítélő biró nem halaszthatja el a pénzbüntetés átváltoztatását arra az időre, mikor a behajthatatlanság kitűnik, hanem minden eshetőséggel szemben már az ítélet kimondásakor meg kell határoznia a pénzbüntetést helyettesítő elzárást is. Ámde ezt a 22. és 23. §-ok különben is kimondják és így a 20. §-ra szükség nincs. Erre a §-ra valamely ítéletben hivatkozni sohasem kell, de nem is lehet.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. *Az átváltoztatás mértékét* a 22. §. pontosan meghatározza. E szerint 2 frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapítható meg; 2 frttól 10 frtig egy napi, azon felül pedig minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás alkalmazandó. Ez a rendelkezés, mint látjuk, más elvet állít fel a 2 frtot felül nem haladó s a 2 frton felüli pénzbüntetés átváltoztatásánál. Az előbbi esetben az átváltoztatás mértéke viszonylagos, a mennyiben 50 krtól 2 frtig terjedő pénzbüntetés helyett 3 órától (17. §.) 12 óráig terjedhető elzárás állapítható meg; míg az utóbbi esetben absolut mértéket állított fel a törvény, melytől eltérésnek nincs helye. E mérték abban áll, hogy 2 frtot meghaladó pénzbüntetés helyett, minden megkezdett 10 frt után egy-egy napi elzárás alkalmazandó. Tehát pl. 3 frt vagy 10 frt helyett egy napi, 11 frt vagy 20 frt helyett két napi elzárás állapítandó meg. E szabály minden pénzbüntetésre külön alkalmazandó és így olyan esetben, midőn ugyanazon egyénre, habár egy ítéletben több pénzbüntetést szab ki a bíró, az átváltoztatás ezek mindegyikére elkülönítve eszközlendő, s az ekként külön megállapított elzárások egy összbüntetésbe foglalandók. Ha tehát pl. valakire három külön kihágás miatt 2 frt, 5 frt és 10 frt pénzbüntetést szabott ki a bíró: ezeket nem lehet a három összeg együttes értékének megfelelő két napi elzárással helyettesíteni, hanem a 2 frt helyett 12 órai, az 5 és 10 frt helyett egy-egy napi elzárást kell kimondani. Ehhez képest egy esetben a B. m. vádlott ellen, három kihágás miatt kiszabott három rendbeli 15 frt pénzbüntetés helyett, az alsófokúlag megállapított 5 nap mellőzésével 6 napi elzárást állapított meg: mert az egyes pénzbüntetések átváltoztatása elzárásra külön-külön eszközlendő. (B. T. VI. 128. l.) Ebből viszont az is következik, hogy midőn csak egy kihágásra van 10 frtot meghaladó összeg kiszabva: ezt nem lehet pl. 5—5 frt szerint elkülöníteni; minélfogva közrend elleni kihágás miatt 15 frt pénzbüntetésre s azt helyettesítő 3 napi elzárásra ítélt vádlott ügyében a B. m. az elzárást 2 napra szállította le. (B. T. I. 416. l.)

3. A 22. §-ban meghatározott mértéktől csak akkor szabad eltérni, ha a btk-ek hatályba lépte után keletkezett valamely külön törvény az átváltoztatásnak más mértékét állította fel. Így pl. az 1883: XXIII. t.-cz. 48. §-a eltér a jelen törvény 22. §-ától, kimondván, hogy minden be nem hajtott 10 frt után egy napi elzárás esik, s a 10 frton alúli összeg is teljes 10 frtnak vendő, vagyis az egymagában előforduló 2 frt helyett is egy nap állapítandó meg. A hol az átváltoztatás iránt külön rendelkezés nincs, ott mindig a 22. §. alkalmazandó, habár ministeri vagy szabályrend. határozza is meg a kihágást és annak büntetését. Így pl. a B. m. egy korcsmárost, fajtalanságnak üzleti helyiségében való eltűrése miatt, szabályrendelet alapján 40 frt pénzbüntetés mellett ezt helyettesítő 4 napi elzárásra ítélt el. (B. T. I. 268. l.) A btk. életbelépte előtt keletkezett s az É. t. által fentartott kihágási törvények pénzbüntetései mindig a jelen törvény 22. §-a alapján változtatandók elzárássá. Ez történik tehát akkor is, ha a közigazgatási hatóság az É. t. 4. §-ának 1-ső pontja által fentartott valamely törvény alapján szab ki pénzbüntetést s ezt ugyan-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

azon törvény 13. §-a értelmében elzárásra változtatja át. E szerint pl. az 1876: XIII. t.-cz. 57. §-a alapján a szökevény cselédre kiszabott 24 frt pénzbüntetés nem ezen törvény 107. §-a, hanem a ktk. 22. §-a alapján, tehát nem 6, hanem 3 napi elzárásra változtatandó át.*) A 22. §. alkalmazandó oly esetben is, midőn a külön törvényben minősített kihágásra a ktk. határozza meg a büntetést. Ilyenek pl. a 140. és 143. §-ok, melyek azonban időközben már hatályon kívül helyezett törvényekre hivatkoznak.

4. Ha a pénzbüntetés mint egyedüli büntetés fordul elő: átváltoztatása a legmagasabb összegnél is teljes mértékben alkalmazandó, tehát 300 frt helyett 30 napi elzárás állapítandó meg. Ha azonban az elzárással együtt, tehát mellékbüntetés gyanánt szabatott ki, ez esetben, minthogy általa a főbüntetésként megállapított elzárás tartama fölemeltetik, az átváltoztatás a 23. §-ban meghatározott összegen túl nem terjedhet. A helyettesítő elzárás ugyanis *a)* 15 napig terjedhet, ha törvényben; *b)* 5 napig, ha ministeri rendeletben; *c)* 2 napig, ha törvényhatósági; *d)* 1 napig, ha városi szabályrendeletben határoztatik meg az együtt alkalmazandó két büntetés. A mennyiben a főbüntetésként szereplő elzárást a törvény vagy rendelet a 16. §-ban meghatározott legmagasabb tartamban állapította meg az illető kihágásra: ily esetben a helyettesítő elzárás az említett korlátozással a 16. §-ban meghatározott legmagasabb időtartamon túl is fölemelhető. Ha tehát pl. valaki a 41. §. első bekezdése alapján 1 havi elzárásra és 200 frt pénzbüntetésre ítéltetik el: a helyettesítő elzárás, mely a 22. §. szerint 20 nap volna, a 23. §. 2-ik bekezdése szerint 15 nap leend. Ha pedig a 41. §. 2-ik bekezdése alapján 2 havi elzárást és 300 frt pénzbüntetést szab ki a biró: ekkor a helyettesítő elzárás, mely a 22. §. szerint 30 nap volna, a 23. §. 3-ik bekezdése szerint szintén 15 napban állapítandó meg, vagyis ez esetben a maximális 2 hónap a mellékbüntetés hozzáadásával csak 2 és $^1/_2$ hónapra emelhető fel.

c) Mellékbüntetések.

24. §.

Hivatalvesztés és a politikai jogok felfüggesztése, a kihágás fölött ítélő bíróság által nem állapítható meg.

A fegyelmi törvények rendelkezései ezen intézkedés által nem érintetnek.

25. §.

A büntető-törvénykönyv 60., 61. és 62. §-aiban meghatározott mellékbüntetések, az ott megjelölt feltételek alatt, kihágási esetekben is alkalmazhatók.

---

*) E nézet bővebb kifejtését l. B. T. I. 219. l. Ugyanott ellenkező nézet H.-tól, mely szerint a fentartott törvény egész kiterjedésében, tehát a pénzbüntetés átváltoztatása tekintetében is alkalmazandó. E felfogásnak azonban legtöbb esetben a btk. 2. §-a is ellene mond. — Lásd még e tárgyról B. értekezését. (B. T. III. 174. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A különös szakképzettséget kivánó foglalkozás azonban hat hónapi tartamon felül nem tiltható el.

Mennyiben van a büntető-törvénykönyvben megállapított eseteken kívül is egyes esetekben elkobzásnak helye: a különös részben állapíttatik meg.

1. A 24. §. világos rendelkezése daczára gyakran fordúlnak elő esetek, melyekben az elsőfokú hatóságok hivatalvesztésre is elítélik a kihágás miatt elítélt egyént. A tévedés rendszerint onnan származik, hogy az alárendelt, habár közszolgálati állást nem tekintik hivatalnak. Ily esetben a felső hatóság rendszerint megsemmisíti az ítéletnek a hivatalvesztést kimondó részét. (B. T. III. 96. l.) Igy pl. egy esetben megsemmisíté a B. m. az ítéletet a miatt, mert egy erdőőr tilos vadászásért állomásától való elmozdításra s eskületételi bizonyítványának elkobzására is itéltetett (M. K. 1888: 12. sz.); egy más esetben pedig vádlott erdőőrök, kiket az alsófokú hatóság az orvvadászok letartóztatásának elmulasztása miatt szolgálatuk elvesztésére ítélt, fölmentettek e büntetés alól, ügyük fegyelmi útra tétetvén át. (M. K. 1888: 49. sz.)

2. A 24. §. ama rendelkezése, hogy a fegyelmi törvények érintetlenül hagyatnak, azzal a jelentőséggel bír, hogy mikor a kihágás felett ítélő hatóság valamely közhivatalnokot vagy közszolgálati állásban levő egyént ítél el kihágás miatt: köteles ezt az elítélt felettes hatóságával közölni. A közigazgatási tisztviselők, valamint a segéd- és kezelő személyzetre nézve világosan rendeli ezt az 1886: XXIII. t.-cz. 18. §-a, kimondván, hogy a büntető eljárás folytán, büntett, vétség vagy «kihágás» felett hozott ítéletet az eljáró hatóság a közigazg. bizottságnak köteles megküldeni.

3. A 25. §-ban hivatkozott 60., 61. és 62. §-ok a következők:

60. §. A törvény különös részében határoztatnak meg az esetek, melyekben a bűnösnek ítélt személy a szakképzettséget kivánó foglalkozás gyakorlatától eltiltandó.

61. §. Azon tárgyak, melyek a bűntett vagy vétség által hozatnak létre, úgyszintén azok, melyek a bűntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak, a mennyiben a tettes vagy a részes tulajdonai, elkobzandók; ha pedig azok birtoklása, használása vagy terjesztése különben is tiltva van: akkor is elkobzandók es megsemmisítendők, ha másnak tulajdonát képezik.

Az elkobzott tárgyak értéke, a mennyiben azok meg nem semmisíttetnének, a pénzbüntetésekre nézve megállapított czélokra fordítandó.

62. §. Ha a büntetendő cselekmény nyomtatvány, irat vagy képes ábrázolat közzététele vagy terjesztése által követtetett el: a szerzőnek, a nyomdásznak, az elárusítónak vagy terjesztőnek, úgyszintén a nyilvános kiállítónak birtokában levő példányok, minták vagy lemezek elkobzása és megsemmisítése ítélet által az esetben is kimondandó, ha a bűnvádi eljárás senki által sem indíttathatik meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A *60. §.* azt az elvet állítja fel, hogy a biró csak akkor mondhatja ki ítéletében a foglalkozástól való eltiltást, ha ezt az illető büntetendő cselekmény következményeként a törvény elrendeli. Ilyen pl. a 130. §. esete, mely szerint a magán zálogüzlet folytathatása birói itélet által 1—5 évi időtartamra betiltandó, ha az üzlet tulajdonosa a zálogbavételre, a zálogbavett tárgyak nyilvántartására stb. vonatkozó hatósági rendeleteket vagy intézkedéseket megszegi. A mennyiben a foglalkozástól való eltiltást a kihágási ítéletnek alapul szolgáló ministeri vagy szabályrendelet állapítja meg: a biró ez esetben is köteles azt ítéletileg kimondani. Ehhez képest a B. m. egy részegeskedő bérkocsissal szemben a hajtási jogosítvány elvonását szabályrendelet alapján mondotta ki. (M. K. 1889: 1. sz.)

b) A *61. §.* kétnemű, t i. a büntetendő cselekmény által létrehozott s az elkövetés eszközéül szolgáló tárgyak elkobzásáról intézkedik. Az előbbiek közé tartoznak pl. az 55. §. meghatározása szerint létrehozott fém- és papirpénz, az utóbbiak közé sorolandók pl. a pénzhamisításra szolgáló erőműtani vagy vegyészi készületek, ércz- vagy falemez és lenyomatok (56. §), továbbá a 136. §. kihágásának tárgyát képező súly-, hossz- és ürmértékek. Mindeme tárgyak elkobzása már a cselekmény elkövetésének felfedezésekor a rendőrség által eszközölhető és eszközlendő; e mellett azonban az ítéletben is ki kell azt mondani mellékbüntetés gyanánt, és pedig annak közelebbi meghatározásával, hogy mi történjék az elkobzott tárgyakkal. Általános szabály az, hogy a mennyiben e tárgyak a közbiztonság, közegészség vagy közerkölcsiség szempontjából kártékonyak: azok megsemmisítése rendelendő el; míg ellenkező esetben értékesítendők s a befolyt pénz az 1887: VIII. t.-cz. 1. vagy 2. §-ában, vagy az ettől netalán eltérő speciális törvényben megjelölt czélra fordítandó. A kitüntetett ürtartalomnak meg nem felelő korcsmai üvegekre nézve pl. a B. m. kimondotta, hogy miután a magánhasználatból nincsenek kizárva, elkoboztatásuk után nem megsemmisítendők, hanem értékesítendők. (M. K. 1888: 48. sz.) Ha valamely tárgy birtoklása nem ellenkezik a közérdekkel s ha az egyébként sem tartozik a 61. §-ban megjelölt tárgyak közé: az elkobzásnak nincs helye. Igy pl. a B. m. megsemmisítvén a 119. §. alapján hozott ítélet azon részét, mely szerint a tiltott helyen árult gyümölcs elkobzása kimondatott, egyszersmind az eladott gyümölcs értékének visszaadását is elrendelte: mert kihágási ügyben a tárgyak elkobzásának csak akkor van helye, ha azok a tettet elősegítették, vagy a tettes birtokában hagyása által a közbiztonságot, közegészséget vagy közszemérmet veszélyeztetnék. (M. K. 1888. 47. sz.)

c) A *62. §.* alkalmazása kihágási ügyekben csak ritkán fordulhat elő. Megtörténhetik pl. tiltott nyomtatványokkal való házalás vagy sajtórendőri kihágás esetében. A 62. §-t egyébként kiegészíti a 63. §., mely szerint nyomtatvány alatt valamely iratnak vagy ábrázolatnak nyomda, metszet, minta, gép vagy más mesterséges készület vagy vegyészet által eszközölt többszörösítése értetik. Megjegyzendő továbbá, hogy a 62. §-ban felsorolt tárgyak elkobzása is a 61. §. alapján eszközlendő, ha a büntető eljárás a bűnösnek felismert egyén ellen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megindítható és itéletileg befejezhető volt; mert a 62. §. alkalmazhatásának feltétele az, hogy az irat vagy nyomtatvány terjesztőjét a bíróság nem ismeri, vagy hogy az külföldön tartózkodik s e miatt a büntető eljárás senki ellen sem indítható meg. Ily esetben az elkobzás czéljából a 62. §. alapján külön eljárás teendő folyamatba, s ennek eredményeként az elkobzás itéletileg kimondandó.

8. A kisérlet és részesség.

26. §.

Kihágás esetében a tettesen kívül a részesek (B. T. K. 69. §.) is büntetendők.

A kihágás kisérlete nem büntettetik.

27. §.

Ha oly rendelkezések, melyeknek megtartásáról a törvény, a ministeri rendelet vagy a szabályrendelet értelmében a családfők, gyámok, gondnokok, felügyelők, a háztulajdonosok, az iparosok vagy gazdák tartoznak gondoskodni, ezeknek rendelete vagy utasítása folytán a családtagok, a gyámoltak, a gondnokoltak, a felügyeletükre bizottak, a lakók, segédek, tanonczok, cselédek vagy munkások által sértetnek meg: a büntetés csakis amazok ellen állapítandó meg.

Ha mindazonáltal a jelen szakaszban megjelölt tettesek a kihágást a hatósági közegek felhivása, intése vagy figyelmeztetése ellenére követték el: ezek is megbüntetendők.

1. A *kisérlet* büntetlensége (26. §.) nem teszi feleslegessé a kisérletre vonatkozó általános elvek ismeretét. Mert valamint oly esetben, midőn a kisérlet büntetendő, ezt el kell különíteni a büntetés alá nem eső előkészülettől: épúgy meg kell vonni az elválasztó határvonalat a bevégzett cselekmény és a kisérlet között oly esetben, midőn az utóbbi nem esik büntetés alá. Ennyiben a btk. 65. és 68. §-ai kihágásokra is alkalmazandók. E §-ok a következők:

65. §. A cselekmény, melylyel a szándékolt büntett vagy vétség véghezvitele megkezdetett, de be nem végeztetetett: a megkezdett büntett vagy vétség kisérletét képezi.

68. §. Ha a kisérleti cselekmény, mint ilyen, a 67 §. értelmében büntetés alá nem vonható, azonban már magában véve valamely büntetendő cselekmény tényálladékát képezi: ennek megbüntetését a 67. §. intézkedése ki nem zárja.

A *65. §.* megvonja a határt egyfelől a kisérlet és az előkészületi cselekmények, másfelől a kisérlet és a bevégzett büntetendő cselekmény közt. Utóbbi tekintetben az képezi a határvonalat, hogy a tettes

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

csak megkezdte, de «be nem végezte» a szándékolt büntetendő cselekményt. Ebből következik, hogy a kihágásoknál is mindannyiszor, különösen pedig kétség esetén meg kell határozni, hogy mi tartozik a tényálladék teljességéhez, vagyis hogy mely cselekménynyel van bevégezve a kihágás; s másfelől meg kell állapítani, hogy vádlott ezt a cselekményt nemcsak megkezdette, hanem teljesen véghezvitte. A bevégző cselekedet iránt alig merülhet fel kétség a mulasztással elkövetett kihágásoknál, mert a mulasztás maga a kihágás; ellenben kétessé válhat a dolog oly esetben, midőn az elkövetés positiv cselekvést feltételez. Ilyen pl. az élelmi vagy élvezeti czikk ellopása a 126. §. meghatározása szerint. E §. az elkövetési cselekedetet ezzel a szóval fejezi ki: «lop», és így ugyanazt a cselekményt kívánja meg a tényálladékhoz, melyet a btk. 333. §-a a lopás büntettéhez és vétségéhez megkiván. E szerint pedig az követi el a lopást, a ki idegen ingó dolgot másnak birtokából stb. «elvesz»; minélfogva itt az elkövetési, illetőleg bevégző cselekedet: a dolog elvétele. Ebből kifolyólag a lopás súlypontja nem a dolog elvitelére vagy eltulajdonítására levén helyezve: a bevégző cselekedetet az is elköveti, a ki a dolgot a helyszínén birtokába veszi, de mielőtt azzal eltávozhatnék, tetten éretik; ha ellenben a tettes csak hozzányúlt a dologhoz, de birtokba nem vehette: ekkor csak kisérlet forog fenn. E példa világosan mutatja, hogy a kihágások elbirálásánál is tisztában kell lennünk a kisérlet fogalmával, mert csak ennek alkalmazása által határozhatjuk meg, hogy kisérlet vagy bevégzett kihágás, vagyis hogy büntetés alá nem eső vagy büntetendő cselekmény forog-e fenn. A kétely eldöntése végett mindegyik esetben hivatkozni lehet a btk. 65. §-ára, mely az illető kihágásra vonatkozó törvény vagy rendelet meghatározásával egybevetve, biztos alapot nyujt az ítéletnek.

A *68. §.* tulajdonképen csak a 67 §-sal kapcsolatban volna alkalmazható, mert abból a föltevésből indul ki, hogy valamely büntett vagy vétség kisérlete, mely különben büntetendő volna, büntetlenné válik azáltal, hogy a tettes a bevégzéstől önként elállott vagy a már bekövetkezett káros eredményt önként elhárította. Erre vonatkozik a 67. §.; minthogy azonban megtörténhetik, hogy az ennek alapján büntetlenné vált kisérlet már valamely önálló bevégzett büntetendő cselekményt foglal magában: a 68. §. ezekre nézve kimondotta, hogy akkor is büntetés alá esnek, ha a kisérleti cselekmény. mint ilyen, a 67. §. szerint büntetlen marad. A kihágásoknál a kisérlet mindig büntetlen levén: itt a btk. 68. §-a a kifejtett értelemben nem alkalmazható. Megtörténhetik azonban, hogy a szándékolt kihágás kisérlete egy másik kihágás bevégzett tényálladékát foglalja magában. Ily esetben a kisérleti cselekmény a jelen törvény 26. §-a alapján büntetlen marad, de az általa létrehozott bevégzett kihágás a btk. 68. §-ában kifejezett elv alapján büntetendő lesz. Ennyiben alkalmazható az utóbbi §. kihágásoknál is.

2. A *részesség* tekintetében a btk. határozmányai irányadók (26. §.).

A részesség többeknek szándékos közreműködése valamely büntetendő cselekmény elkövetésére. Ehhez képest kellékei: *a)* hogy a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

közreműködés szándékos legyen, minélfogva a culposus cselekményeknél a részesség lehetősége ki van zárva; *b)* hogy a közreműködés okozati összefüggésben álljon a büntetendő cselekmény elkövetésével, tehát vagy azt megelőzőleg, vagy azzal egyidejűleg létesüljön. Az elkövetett delictumra vonatkozólag utólag véghezvitt bűncselekmények, mint pl. az orgazdaság és bűnpártolás, nem tartoznak a részesség fogalmához. A btk. a részességnek három nemét, ú. m.: a felbujtást, a bűnsegélyezést és a társtettességet különbözteti meg. A törvény idevágó intézkedései a következők:

69. §. A véghezvitt vagy megkisérlett büntett vagy vétség részese az:

1-ör: a ki mást a büntett vagy vétség elkövetésére szándékosan reábír (felbujtó);

2-or: a ki a büntett vagy vétség elkövetését szándékosan előmozdítja vagy könnyíti, vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást reábír; úgyszintén a ki másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyujtandó segély, vagy a cselekményből származó haszon biztosítása, vagy pedig a hatósági intézkedések meghiusítása iránt megelőzőleg egyetért (bűnsegéd).

70. §. Tetteseknek tekintendők mindazok, kik a büntettet vagy vétséget együtt vagy közösen követik el.

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A *felbujtás* (69. §. 1. pont) lételeme a reábírás, és pedig oly összefüggésben az elkövetett bűncselekménynyel, hogy ez annak okozata legyen. A reábirás a psychikai erő oly fokú alkalmazása, a mely képes volt előidézni a tettesben azt az elhatározást, hogy a felbujtó által szándékolt delictumot elkövesse. E szerint a felhivás, ha ennek következtében a felhivott nem határozta el magát a cselekvésre, nem képez felbujtást, valamint nem tekinthető felbujtásnak az oly felhivás vagy biztatás sem, a mely nem közvetlen oka, hanem csak egyik tényezője volt a tettes elhatározásának, mely e nélkül is létrejött volna. A reábírás vagyis a determináló (egyedülható és elhatározó) erő mindegyik esetben hiányozván: ez okból a felbujtás egyik esetben sem állapitható meg. A reábirás módja sokféle lehet, a törvény azonban nem sorolja fel e módokat; a miből az következik, hogy bármily módon, vagyis akár ajándék, akár igéret, akár fenyegetés, szóval bármi mód, vagy a módok bármily combinatiója által bírja rá valaki a tettest a büntetendő cselekmény elkövetésére: ez mitsem változtat a dolgon. Szükséges azonban, hogy a reábirás «szándékos» legyen. A ki nem azon szándékkal tett, mondott vagy mutatott valamit, hogy ezáltal mást büntetendő cselekmény elkövetésére bírjon: az felbujtónak nem tekinthető, habár cselekménye indító oka volt is a másik egyénben keletkezett s bűnös eredményre vezetett gonosz elhatározásnak. Ugyanezért a gondatlanságból származó büntetendő cselekményeknél a felbujtás ki van zárva, s a mennyiben valaki oly cselekményre bírja rá a tettest, melynek elkövetése gondatlanságot képez, így pl. ha a gazda

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tűzveszélyes helyre égő gyertyával küldi cselédét: ez esetben, ha az eredmény (pl. a tűzvész) bekövetkezik, mindketten annak gondatlan okozói gyanánt büntetendők. A felbujtás tágabb értelemben a bűnsegéd reábirását is magában foglalja; erről azonban a 69. §. 2. pontja intézkedik. A 69. §. 1. pontja csak arra az esetre vonatkozik, ha valaki a tettest birta rá a büntetendő cselekmény elkövetésére. Ez azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy felbujtónak tekintessék az is, a ki csak más által közvetve birta rá a tettest a büntetendő cselekmény véghezvitelére. A felbujtásnak ez a neme közvetett (simultán) felbujtásnak neveztetik.

b) A *bűnsegéd* (69. §. 2. pont) abban különbözik a tettestől, hogy nem saját büntetendő cselekményét, hanem a másét mozdítja elő. Az előmozdító tevékenység minőségéhez képest a bűnsegédek három csoportra oszthatók. Az elsőbe tartoznak azok, a kik a büntetendő cselekmény elkövetését szándékosan előmozdítják vagy könnyítik; ilyenek mindazok, a kik a tettest akár megelőzőleg, tanács, oktatás, figyelmeztetés, vagy a szükséges eszközök beszerzése, a hely és alkalom kikémlelése által physikai vagy psychikai módon támogatják, akár a tett elkövetése alkalmával bármily módon segélyezik. A második csoportba tartoznak azok, a kik a büntetendő cselekmény előmozdítására vagy könnyítésére mást szándékosan reábírnak, vagyis a bűnsegéd felbujtói. Igy pl. ha valaki a lakatost reábírja, hogy a tolvaj részére álkulcsot készítsen: ez esetben a tolvaj közvetlen bűnsegéde az, ki az álkulcsot elkészíti, közvetett segélyezője az, ki a lakatost a kulcs elkészítésére reábírta; lényegileg s a tetteshez való viszonyát tekintve azonban nem különbözik az egyik bűnsegéd a másiktól, mert mindegyik csak a más által tervezett és véghezvitt bűntett előmozdításához vagy könnyítéséhez járult hozzá. Végre a harmadik nemű bűnsegédek azok, kiknek tettleges segélynyujtása csak a bűntett bevégzése után következik be, és pedig azáltal, hogy a tettes részére a cselekményből származó hasznot biztosítják, vagy a reá vonatkozó hatósági intézkedéseket meghiúsítják. A segélyezésnek ez a módja csak abban különbözik a bűnpártolástól (btk. 374. §.), hogy a tett után nyujtandó segélyre nézve már megelőzőleg egyetértés létezik az elkövetendő bűncselekmény tettese vagy részese és a segélyező közt. A súlypont tehát az előleges igéretben és egyetértésben rejlik, mert a tettes nem ritkán csak az előre biztosított utólagos támogatás reményében határozza el magát bűnös cselekedetére. A ki tehát valakinek ily igéretet tesz s ezáltal az illetőben a bűnös szándékot megerősíti, sőt néha felébreszti: azt joggal tekinthetjük az elkövetett büntetendő cselekmény részesének.

c) A *társtettesek* (70. §.) lényegileg nem különböznek a büntetendő cselekmény egyedüli tettesétől. Eltérés csak abban nyilvánul, hogy az utóbbi egyedül valósítja meg a tényálladék összes ismérveit; míg abban az esetben, ha többen határozzák el s valamennyien együtt és közösen követik el a büntetendő cselekményt, a tényálladékhoz tartozó egyes cselekedetek közöttük megoszlanak. Ebből következik, hogy társtettes csak az, a ki a tényálladék törvényes ismérvéhez tartozó, ú. n. elkövetési cselekedetet vitt véghez; mert a ki jelen van

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ugyan a társaival elhatározott delictum végrehajtásánál, de annak elkövetésében közvetlenül részt nem vesz, hanem pl. mint őr csak előmozdítja a véghezvitelt: az a közös elhatározás daczára sem lesz társtettes, hanem csak bűnsegéd. Ezt a felfogást támogatja a törvény szövege, mely szerint tettesek azok, a kik a bűntetendő cselekményt együtt vagy közösen «követik el». E szavak világosan bizonyítják, hogy az elkövetés, vagyis az elkövetési cselekedet véghezvitele képezi főfeltételét annak, hogy többek közreműködése esetén valaki társtettesnek tekintessék. De így értelmezi e fogalmat a judikatura is, melynek következetes megállapításai szerint pl. a lopásban csak azok tettesek, a kik a dolog elvételében közvetlenül résztvettek, mert a lopás elkövetési cselekedete az «elvétel»; ellenben bűnsegédnek tekintik azt, a ki társaival jelen van ugyan a helyszinén, de csak őrt áll, vagy pl. az ellopott (elvett) dolgot valamelyik társától átveszi. Ez alapon lehet a kihágásoknál is minden előforduló esetben a társtettességet a bűnsegélyezéstől megkülönböztetni, minélfogva az egyes kihágás tényálladékának meghatározásánál mindenkor megállapítandó az is, hogy miben áll annak elkövetési cselekedete s kiket terhel az abban való részvétel.

d) A felbujtó, bűnsegéd és társtettes megkülönböztetése épúgy előfordulhat a kihágásoknál, mint a bűntetteknél és vétségeknél; gyakorlati jelentősége azonban nem oly nagy az előbbi, mint az utóbbi esetben. A büntett vagy vétség tettesének segéde ugyanis a btk. 72. §-a szerint enyhébben büntetendő, mint a felbujtó vagy tettes, s az enyhébb büntetés itt abban nyilvánulhat, hogy a biró rendkívüli enyhítő körülmények nélkül is leszállhat a súlyosabb nemű büntetésről az enyhébbre, ennek legkisebb tartamáig, s ez nagyjelentőségű kedvezmény oly törvénynyel szemben, a mely sokféle fokozatú büntetéseket (fegyház, börtön, fogház és pénzbüntetés) állít fel; a kihágásoknál azonban, minthogy ezek büntetése csak elzárás vagy pénzbüntetés lehet, s minthogy az előbbinek általános minimuma az egyes kihágásoknál is mindig alkalmazható: kisebb jelentőséggel bír az az elv, hogy a bűnsegéd enyhébben büntetendő, mint a tettes. Nem is mondja ezt ki a ktk., hanem csak annyit mond a 26. §-ban, hogy kihágás esetében a tettesen kívül a részesek is büntetendők. Ez azt jelenti, hogy valamennyire az egyes kihágásoknál megállapított büntetési tétel alkalmazandó, s ennek keretén belül a biró tetszés szerint mérlegelheti azt, hogy a közreműködők közül minő büntetést szabjon a felbujtóra, bűnsegédre s az egyedüli vagy társtettesre. Általános szabályul szolgál azonban, hogy egyenlő vagy hasonló körülmények között a felbujtó és a tettesek egyenlő büntetéssel büntetendők, ellenben a bűnsegéd aránylag enyhébb büntetéssel illetendő.

3. A részességgel szoros összefüggésben állanak a btk. 73. és 74. §-ai, melyek szövege a következő:

73. §. Ha a tettes súlyosabb büntetés alá eső cselekményt követett el, mint a melyre a felbujtó reábírta: a súlyosabb beszámításu eselekmény a felbujtót nem terheli. Ugyanazon szabály áll a bünsegédekre nézve is.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

74. §. Valamely tettes vagy részes személyes tulajdonságai vagy körülményei, melyek az elkövetett cselekmény büntethetőségét megszüntetik, büntetését enyhítik vagy súlyosbítják; a többi tettes és részesre nézve tekintetbe nem vehetők.

E két §. kihágásoknál csak ritkán alkalmazható, esetleg azonban mégis megtörténhetik, hogy azok egyikére vagy másikára hivatkozni kell.

A *73. §.* az ú. n. «excessus mandati» esetéről intézkedik s alapgondolata az, hogy mindenki csak az általa szándékolt büntetendő cselekmény elkövetéséért felelős. Ha tehát valaki a tettest valamely kisebb beszámítású delictum elkövetésére bujtotta fel, vagy ilyenben szándékolta segélyezni, s a felbujtott vagy segélyezett ennek daczára súlyosabb minőségű törvényszegést követett el: a tettesnek ez a túllépése (excessus) a felbujtónak vagy bűnsegédnek be nem számítható. A túllépés mennyiségi (quantitativ), vagy minőségi (qualitativ) lehet. Az első abban áll, hogy a tettes ugyanazt a büntetendő cselekményt követi el, melyre a felbujtó vagy segéd szándéka vonatkozik, de egy vagy más tekintetben oly körülmények között, melyek azt a bűnrészes által szándékoltnál súlyosabb minőségűvé teszik; így pl. ha valaki egy liba egyszerű ellopására bujtja fel a tettest (ktk. 126. §.) s ez a lopást betöréssel és fegyveresen követi el (btk. 336 §. 3. pont és 337. §.). A qualitativ túllépés akkor létesül, ha a tettes egészen más minőségű vagy másnemű büntetendő cselekményt követ el; így pl. ha a felbujtó által szándékolt veszélyes fenyegetés helyett (ktk. 41. §.) emberölést visz véghez (btk. 279. §). E példákból kitünik, hogy a kihágásra reábírt tettes túllépése által esetleg súlyos beszámítású bűntetté is minősülhet a cselekmény; de megtörténhetik az is, habár ritkábban, hogy a csekélyebb kihágásra felbujtott egyén súlyosabb kihágást követ el. Mindezen esetekben gondosan vizsgálandó, hogy a felbujtó vagy segélyező nem látta-e előre a sulyosabb eredmény bekövetkezését, mert ha ezt látta s ha azt számításba kellett vennie: akkor az eredmény előidézése is benfoglaltatik az ő szándékában (dolus eventualis) s a cselekmény neki is beszámítandó. Ha azonban a súlyosabb eredményt sem egyenesen nem akarta, sem előre nem látta: úgy csak az általa szándékolt csekélyebb törvényszegés miatt büntethető.

A *74. §-ban* érintett személyes tulajdonságok és körülmények nem állnak összefüggésben a büntetendő cselekmény minőségével vagy mennyiségével, hanem csak az egyént illetik, a kire nézve fenforognak. E tulajdonságok vagy körülmények háromféle irányban gyakorolhatnak befolyást az egyéni beszámításra; ugyanis: *a)* kizárják vagy megszüntetik a cselekmény büntethetőségét, mint pl. a 12 éven aluli gyermekkor, az ész vagy szabadakarat hiánya stb.; *b)* enyhítik az egyén büntetését pl. a fiatalkor vagy egyéb subjectiv enyhítő körülmények; *c)* s végre súlyosbítják a cselekmény büntethetőségét, mint pl. a visszaesés. Ha a tettesek vagy részesek valamelyikére nézve e körülmények egyike vagy másika fenforog: ez sohasem hat vissza a többire, hanem mindég csak az illető egyén javára vagy terhére szolgál. Ha tehát pl.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a felbujtó teljes korú, a reábírt tettes pedig 12 éven aluli gyermek: az utóbbinak mentessége a büntetés alól nem szünteti meg az előbbinek büntethetőségét az általa megindított és létrehozni szándékolt büntetendő cselekmény tekintetében; míg másfelől, ha pl. valaki felbujt a kuruzslásra oly egyént, a ki mint visszaeső a 92. §. 2-ik bekezdése alapján büntetendő: ez esetben a tettes személyes tulajdonságából folyó eme súlyosabb minősítés és büntetés nem terjed ki a felbujtóra vagy bűnsegédre is, a ki nem visszaeső. Ezeket a tulajdonságokat és körülményeket «qualitates personae inhaerentes» névvel szokták megjelölni, ellentétben azokkal a személyes tulajdonságokkal és viszonyokkal, melyek bizonyos büntetendő cselekmények különös minősítésének szolgálnak alapul: «qualitates delicto inhaerentes». Az utóbbiakat nem érinti a 74. §. intézkedése.*)

4. A *27 §.* kivétel amaz általános szabály alól, hogy valakinek meghagyása vagy utasítása, ide értve a felsőség parancsát is, nem menti fel a büntetendő cselekmény elkövetőjét a büntetés alól. Az ily utasítás vagy parancs csak akkor mentő körülmény, ha ellenállhatatlan kényszer gyanánt (btk. 77. §.) jelentkezik; de ez esetben nem mint a felebbvalótól származó utasítás vagy parancs, hanem mint psychikai kényszer képezi a beszámítás kizárásának alapját. Ha azonban az utasítás vagy parancs ily kényszerré nem fokozódik: akkor az utasítást adó mint felbujtó, az utasítás szerint cselekvő mint tettes büntetendő. Ettől eltér a 27. §. rendelkezése, mely szerint kihágásoknál oly esetekben, midőn a hatósági rendszabály megtartására a törvény vagy rendelet elsősorban a családfőt, gyámot, gondnokot, felügyelőt stb. kötelezi: az ezek által adott utasítás fölmenti a büntetés alól alárendeltjeiket, kik az utasítás szerint cselekesznek. Ez a kivételes rendelkezés a rendőri kihágásokkal szemben teljesen indokolt, mert ha a rendőri intézkedés megtartásáról a törvény vagy rendelet értelmében a családfő stb. tartozik gondoskodni: az ily intézkedés megszegéséért is méltán őt terheli az egyedüli felelősség, ha arra egyenes utasítást adott oly személynek, ki neki engedelmeskedni köteles. Megtörténhetik azonban, hogy a hatóság közegei észreveszik a kihágás elkövetésének szándékát s felhivják, intik vagy figyelmeztetik az illetőt, hogy a kihágást el ne kövesse, mely esetben a gazda vagy családfő utasítása ellentétbe jöhet a hatósági közeg más irányú figyelmeztetésével. Erre az esetre vonatkozik a 27. §. 2-ik bekezdése, kimondván, hogy a tettes is büntetendő, ha a kihágást a hatósági közeg figyelmeztetése vagy intése ellenére követi el. A 27. §. alkalmazásánál főfigyelem fordítandó arra, hogy az alárendelt személy gazdája stb. utasítása folytán cselekedett-e; mert ha volt ugyan általános megbizása valamely teendő elvégzésére, de ebben a tiltott cselekmény elkövetésére való utasítás nem foglaltatik: ekkor az utóbbiért saját személyében felelős. Ugyanezért panaszlott gazda ügyében, kit alsófokúlag tilos juhlegeltetés miatt ítéltek el, annak kiderítését rendelte el a B. m., hogy a legeltető juhász az ő utasítása folytán legeltetett-e a tilosban (M. K. 1889: 5. sz.); míg egy más esetben vádlott marha-

*) Id. művem I. k. 172—175. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tulajdonosok azért mentettek fel a tilos legeltetés vádja alól, mert marháik legeltetését oly egyénre bizták, kinek cselekménye a btk. 84. §-a alapján saját terhére róható (M. K. 1889: 8. sz.), mely esetben szintén hiányzott a tilos legeltetésre vonatkozó utasítás. Ennek hiánya folytán mentette fel a B. m. vádlott mészárost is, kinek segéde a húst kisebb mennyiségben szolgáltatta ki, kijelentvén, hogy az iparos segéde kihágásáért csak akkor felelős, ha az utóbbi azt iparos gazdája utasításából követte el. (M. K. 1887: 52. sz.)

9. A szándék és a gondatlanság.

28. §.

A kihágás az esetben is büntetendő, ha az gondatlanságból követtetett el, kivéve, ha a törvény, a rendelet vagy a szabályrendelet csak a szándékos elkövetést rendeli büntetni.

1. A jelen §. egy szabályt és egy kivételt állít fel. Szabály az, hogy nemcsak a szándékosan, hanem a gondatlanságból elkövetett kihágás is büntetendő, vagyis hogy ugyanazon kihágás subjectiv eleme akár a szándék, akár a gondatlanság lehet; ellenben kivétel az, hogy a gondatlanság csak akkor nem büntethető, ha a törvény vagy rendelet csupán a szándékos elkövetést rendeli büntetni. Ez épen megfordítottja annak, a mit a btk. 75. §-a kimond, szabályként állítván fel, hogy minden bűntetthez és vétséghez szándék szükséges, kivéve, ha a gondatlanságból elkövetett vétséget is büntetni rendeli a törvény. E különbség főoka az, hogy a rendőri tilalmak és rendelkezések czélja legtöbbször meghiúsulna, ha azok megszegése csak szándékosság esetében volna büntethető. Egyébként ettől a különbségtől eltekintve, a szándék és gondatlanság fogalma a kihágásoknál is ugyanaz, a mi a bűntetteknél és vétségeknél; minthogy azonban sem a btk. 75. §-a, sem a jelen §. meg nem határozták e fogalmakat: e tekintetben mindkét törvény szempontjából a tudomány megállapításaira vagyunk utalva.

2. A *szándék* (dolus) öntudatos, szabadakaratból eredt elhatározás büntetendőnek felismert cselekmény vagy mulasztás elkövetésére. A szándék lételemei tehát: a tudat és az akarat. A tudathoz, a rendes észlelő és gondolkozó tehetségen kívül, különösen megkivántatik annak felismerése, hogy a cselekmény büntetendő. E felismerés kútforrása legtöbb esetben a velünk született s az élet tapasztalatai által megérlelt jogérzet; mert pl. mindenki tudja, hogy lopni, verekedni, a hatóságot durva sértésekkel illetni, valakit életveszélyesen fenyegetni nem szabad. Sok esetben azonban csakis az irott törvény vagy rendelet folytán jutnak az állampolgárok annak tudomására, hogy valamely cselekményt elkövetni, vagy bizonyos kötelességet elmulasztani büntetés terhe alatt tiltva van, a mi különösen rendőri tilalmak vagy rendelkezések megszegésére nézve áll. Ily esetekben a törvény vagy rendelet szabályszerű kihirdetése képezi a felismerés forrását; s habár a kihirdetett törvény és rendelet is gyakran kikerüli az emberek figyelmét, s habár sok kihágás elkövetésének oka a törvény vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatóság intézkedésének nem tudása: ez mégsem menti fel a tilalom vagy rendelkezés megszegőjét a büntetés alól, mert a btk. 81. §-a szerint a büntető-törvény nem tudása vagy téves felfogása nem zárja ki a beszámítást. Az akaratnak szabadnak, minden physikai vagy psychikai kényszertől mentnek kell lennie, mert különben a beszámítás általában ki van zárva. Az akarat közege a külső cselekvés, melylyel az egyén a büntetendőnek felismert cselekményt elköveti; minélfogva a büntetendő cselekmény akkor létesül szándékosan, ha az a tudatosan működő szabadakarat s az ennek folyományaként jelentkező cselekvés eredményeként jön létre. Az akarat elhatározásának indító okai s a tettes által elérendő czél nem tartoznak a dolus lényegéhez, kivéve, ha bizonyos delictum fogalmához az általános jogsértő szándékon felül a szándék bizonyos irányzata is megkivántatik (dolus specialis), mint pl. a lopásnál az eltulajdonítási czélzat.

3. A szándék keletkezése és kifejlődése, valamint beltartalma is különböző lehet, mihez képest annak többféle faját szokták megkülönböztetni. Minthogy azonban a megkülönböztetés alapja az a súly, melylyel a dolus a beszámítás mérlegébe nehezedik: ennélfogva itt inkább fokozatokról, mint fajokról szólhatunk és pedig annálinkább, mert a szándék lényege (a tudat és akarat összhangzása a cselekvéssel) mindig ugyanaz marad, míg a gonoszságnak kisebb-nagyobb fokozatait a beszámítás szempontjából nemcsak meg lehet, hanem meg is kell különböztetni. Az elkülönítésnél legczélszerűbb abból kiindulni, vajjon a szándék valamely határozott eredményre van-e irányozva, vagy több lehető eredményre is kiterjed; mihez képest határozott és határozatlan szándékot lehet megkülönböztetni, melyek mindegyike több fokozatot tüntet fel.

a) A *határozott szándék* (dolus determinatus) fogalmából nincs kizárva, hogy az több összefüggő eredményre legyen irányozva; mint pl. abban az esetben, ha valaki azért gyujt fel egy házat, hogy az abban levő ember elégjen. E szándékban legvilágosabban nyilvánul a tettes akaratának gonoszsága, de e gonoszság ismét fokozatokat tüntet fel, a szerint, a mint az elhatározás keletkezése közelebb vagy távolabb áll a tetthez s a mint az nagyobb vagy kisebb megfontolás eredménye. Ehhez képest a határozott szándék fokozatai a következők:

α) az *előre megfontolt szándék* (d. praemeditatus), mely akkor létezik, ha a tettes cselekménye minden következményeit s az eredmény egész súlyát nyugodtan átgondolva, tervét hideg kiszámítással határozza el és hajtja végre;

β) az *előre meg nem fontolt* határozott szándék, mely csak abban különbözik az előbbitől, hogy a megérlelt kitervezés, a nyugodt elhatározás s a hidegvérű cselekvés helyét az izgatott lelki állapot s az ebből folyó kevésbé nyugodt és számító eljárás váltja fel;

γ) a *rögtönös szándék* (d. repentinus), mely az előre meg nem fontolt szándéknak azt az esetét képezi, midőn a tettes valamely meglepetés vagy indulat első behatása alatt rögtön határoz és cselekszik.

b) A *határozatlan szándék* (dolus indeterminatus) abban áll, hogy a bűnös akarata több lehető eredményre kiterjed, a véletlenre

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bizva azok egyikének vagy másikának bekövetkezését, mely véletlen közelebbi vagy távolabbi lehetőségéhez képest e szándéknak is két fokozata létezik, ú. m.:

α) az *eshetőleges szándék* (dolus eventualis), mely akkor létezik, ha a cselekvő kiválóan a kisebb sértést akarja, de elhatározása az esetleg bekövetkezhető nagyobb sértésre is kiterjed;

β) az *általában határozatlan szándék* (d. absolute ind.), mely abban áll, hogy a tettes indulatos fölgerjedésében egyáltalában csak sérteni akar, de a sértésből bekövetkező különböző eredményeket nem mérlegelve, akaratát határozottan azok egyikére sem irányozza, mint ez pl. a testi sértéseknél gyakrabban előfordul.

A dolus eventualis tulajdonképen a határozott és határozatlan szándék vegyüléke; mert abban a kisebb sértésre vonatkozó szándék határozott s csupán a nagyobb sérelemre nézve eshetőleges, tehát határozatlan. Igy pl. ha valaki mást testében sérteni akar, nem törődve azzal, ha a sérelemből a bántalmazott halála következik is be: ez esetben a szándék a testi sértéshez viszonyítva határozott, az öléshez viszonyítva azonban határozatlan. Az előbbinek figyelembevételével a d. eventualis gyakran súlyosabban esik a beszámítás mérlegébe, mint a határozott d. repentinus. A d. eventualistól megkülönböztetendő a *feltételes szándék* (d. conditionalis), mely nem más, mint feltételhez kötött határozott szándék; igy pl. ha valaki elhatározza, hogy ellopja szomszédja libáját, ha ez néki azt ajándékul nem adja. Ez esetben tulajdonkép csak a végrehajtás van feltételhez kötve, míg maga a szándék, épen a feltétel folytán, nemcsak határozott, hanem előre megfontolt is. A szándék többi fajai, mint pl. a dolus alternativus, subsequens stb. már elavultak.

A kihágások szempontjából a fennebbi különbségek sem birnak nagy jelentőséggel, mert azokat az aránylag csekély büntetés keretén belül csak ritkán lehet a beszámítás tekintetében érvényesíteni; a nagyobb eltéréseket mindazonáltal, igy pl. hogy rögtönös vagy előre megfontolt szándékkal cselekedett-e vádlott: a büntetés kiszabásánál esetleg figyelembe veheti a biró.

4. A *gondatlanság* (culpa) öntudatos, szabadakaratból eredt elhatározás oly cselekményre vagy mulasztásra, melyből a tettes szándéka nélkül jogsértés származott, melynek bekövetkezését azonban előre látta vagy láthatta és elháríthatta volna. E szerint a gondatlanság eleme is bizonyos mértékig a szándék, a mennyiben öntudatos és szabadakaratból eredő elhatározás nélkül beszámításnak egyáltalában nincs helye; de míg a dolusnál az akarat bűnös, mert egyenesen jogsértésre irányul: addig a culpánál csak vétkes, mert nem elég erélyes arra, hogy a törvényszegést kikerülje. A gondatlanság lényegileg ugyanaz a kihágásoknál is, a mi a vétségeknél; beszámíthatásának külső feltételére nézve azonban különbség van a kettő között. Vétség esetén a culpa csak akkor képezheti alapját a büntetésnek, ha a gondatlan cselekményből vagy mulasztásból valamely jogsértő eredmény (pl. testi sértés, emberölés, tűzvész stb.) következett be, s ha emellett a törvény különösen kimondja, hogy az ekként előidézett

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

eredmény tettese büntetendő; ellenben a kihágásoknál rendszerint sem az eredmény, sem a törvény különös rendelkezése nem szükséges feltétele a büntethetőségnek. Az utóbbi feltételt pótolja a jelen 28. §., mely szerint kihágásoknál a culpa mindig büntetendő, hacsak a törvény vagy rendelet az ellenkezőt ki nem mondja; míg az eredmény abban az értelemben, a melyben a culposus vétségeknél előfordul, a kihágások tényálladékából rendszerint ki van zárva. E szerint ahhoz, hogy a kihágás elkövetője gondatlanság miatt büntethető legyen, csak a következő két feltétel szükséges: *a*) megkivántatik, hogy a nem szándékolt törvényszegés bekövetkezése előre látott vagy előre látható legyen, mely föltevés akkor forog fenn, ha a rendőri tilalom vagy rendelkezés megszegése okozati összefüggésben áll a cselekménynyel, tehát az élet közönséges tapasztalatai szerint mindenki felismerheti, hogy bekövetkezése valószínű; *b*) olyannak kell lenni e törvénysértő eredménynek, melyet a tettes nagyobb gondossággal elháríthatott volna. E mellett általános szabályul szolgál, hogy rendkívüli elővigyázatot, különös képességet nem követel a törvény; s ha a közönséges életben oly elővigyázatot fejtett ki a tettes, melyet a cselekmény természetéhez s a körülményekhez képest az emberek rendszerint kifejteni szoktak: ez esetben a bekövetkezett káros eredmény vagy törvényszegés nem számítható be ellene. Kivételesen csak a különös szakképzettséget igénylő foglalkozás gyakorlóitól lehet rendkívüli és nagyobb gondosságot megkivánni oly cselekményekre nézve, melyeket foglalkozásuk körében követnek el. Önként értetik, hogy a ténybeli tévedés (btk. 82. §.) a culpa beszámítását is általában kizárja; mert a büntetendő cselekmény az akarat és tett összhangzásából keletkezvén, ha a tettes nem tudta azt a ténykörülményt, mely a cselekményt büntetendővé minősíti: ez esetben akarata nem irányulván e cselekmény elkövetésére, az néki gondatlanság gyanánt nem számítható be. (Anyaggy. I. k. 522—525. l.)

5. A *gondatlanság fajait* is meg szokták különböztetni; ugyanis: *a*) minőségileg a gondatlanság *tudatos* vagy *közeli* (culpa proxima), ha a tettes cselekménye jogsértő eredményének bekövetkezését látta, de elmaradását remélte; vagy *nem tudatos, távoli* (culpa remota), ha a cselekvő ezzel a belátással nem bírt; vagyis míg az előbbi a tettes vakmerőségéből, elbizakodottságából veszi eredetét s ezért «luxuria» vagy «lascivia» néven is szerepel: az utóbbi egyszerű vigyázatlanságnak tekintendő; *b*) mennyiségileg *súlyos* (culpa lata), ha a jogsértő eredmény bekövetkezése elmaradásánál valószínűbb; vagy *enyhe* (culpa levis), ha a cselekmény és eredmény közötti okozati összefüggés az utóbbinak elmaradását teszi valószínűbbé. E megkülönböztetések értéke azonban vétségeknél is nagyon kétes, kihágásoknál pedig egészen jelentéktelen. A tudatos gondatlanság ugyan határos a szándékossággal, különösen a dolus eventualissal, s ez fontos lehet oly esetben, midőn csak a szándékos elkövetés büntetendő, ellenben a culposus büntetlen marad; minthogy azonban a kihágásoknál rendszerint mindkét esetben beáll a büntethetőség: ezért legfeljebb a büntetés mértékére bír némi befolyással az, hogy szándékosságot vagy gondatlanságot állapít-e meg a biró. Fontosabbá válhatik a culpa levis esete, mert ez a bün-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tetlenséggel határos. Itt is azonban a gondatlanság büntethetőségének általános feltételeit vizsgálja a biró, s ha ezek fenforognak: a culpa enyhébb vagy súlyosabb volta ismét csak a büntetés kiszabásánál jöhet számításba.*)

10. A bűnhalmazat.

29. §.

Kihágások halmazata esetében:

a) *ha csupán elzárás alkalmaztatik, az elzárás együttvéve egy összbüntetésben szabandó ki;*

b) *ha pénzbüntetés alkalmaztatik egyedül vagy elzárással együttesen, az a pénzbüntetéssel büntetendő mindenik kihágás miatt, a 16. §. korlátai között külön-külön állapitandó meg.*

30. §.

A 29. §. eseteiben:

a) *az összbüntetést képező elzárás időtartama, a 23. §-ban megállapított különbségek szerint, az ott meghatározott időtartammal meghosszabbitható;*

b) *a kiszabott pénzbüntetés átváltoztatására nézve a 22. §. szabályai irányadók, következő megszorítással:*

Ha pénzbüntetés az összbüntetést képező elzárással együtt alkalmaztatik, az összbüntetésül kiszabott és a pénzbüntetést helyettesitő elzárás tartama együttvéve nem terjedhet túl:

90 napnál, ha törvénybe,
25 „ ha ministeri rendeletbe,
9 „ ha törvényhatósági szabályrendeletbe,
5 „ ha városi szabályrendeletbe ütköző kihágás forog fenn.

Ha pedig a pénzbüntetés egyedüli büntetés, az elzárás tartama nem terjedhet túl:

45 napnál, ha törvénybe,
15 „ ha ministeri rendeletbe,
7 „ ha törvényhatósági szabályrendeletbe,
3 „ ha városi szabályrendeletbe ütköző kihágás forog fenn.

1. A jelen §-ok a btk. 95—104. §-ait helyettesitik, mindazonáltal oly megszorítással, hogy míg a btk. szempontjából, a 95. és 96. §-ok rendelkezései folytán, eszmei és anyagi bűnhalmazat (concursus idealis és realis) között szoktak különbséget tenni: addig a

*) A szándék és gondatlanság elméletének s ezzel kapcsolatban az okbeli összefüggés (causalis nexus) tanának bővebb kifejtését lásd idézett művem I. k. 176. s köv. lapjain.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a jelen §-ok kizárólag az anyagi bűnhalmazat megbüntetéséről intézkednek. Ebből az következik, hogy a kihágásoknál eszmei halmazatot megállapítani nem lehet, hacsak a jelen törvény 12. §-a által a btk. 95. §-át fentartottnak nem tekintjük. Erre azonban annál kevésbbé van szükség, mert az eszmei bűnhalmazat nehezen construálható fogalma a bűntettek és vétségek eseteiben is mindinkább háttérbe szorul, s helyét részint az anyagi bűnhalmazat, részint a delictum-egység foglalja el. Mindamellett szükséges a jelen §-ok megértéséhez nemcsak a bűnhalmazattal általában, hanem az eszmei és anyagi halmazat között fennálló különbséggel is megismerkednünk.

2. A bűnhalmazat delictum-többséget jelent, szemben a delictum-egységgel, s akkor forog fenn, mikor ugyanazon személynek több büntetendő, de még nem büntetett cselekménye egyszerre kerül elítélés alá. A bűnhalmazat feltételei tehát: *a*) ugyanazon egyén több büntetendő cselekménye, vagyis több tényálladék, a melyek mindegyike teljesen kimeríti a reá vonatkozó törvényes meghatározás ismérveit; *b*) az együttes elítélés, vagyis oly birói eljárás, a melynek tárgya egyszerre több delictumra vonatkozó büntetéskiszabás.

Ad a). A több tényálladék (delictum-többség) szempontjából figyelmet érdemel, hogy a positiv törvényben némely jogsértő cselekmény, mely magában is büntetendő volna, valamely súlyosabb delictum tényálladékának alkotó eleme gyanánt is előfordul, mint pl. a magánlak megsértése, mely a btk. 330. §-a szerint önálló bűntett, a 336. §. 3. pontja szerint a betöréses lopás ismérvei közé tartozik. Ily esetben a súlyosabb bűntett elnyeli a kisebbet, tehát csak egy tényálladék létesül. A bűnhalmazathoz egymástól különvált több büntetendő cselekmény szükséges, melyek akként állanak elő, hogy azok mindegyike önmagában kimeríti a törvény megfelelő rendelkezését. Ez vagy úgy történhetik, hogy ugyanazon tényálladék egymásmellett többször létesül, így pl. midőn több ember fosztatik meg életétől (egynemű bűnhalmazat, conc. homogeneus); vagy akként fordulhat elő, hogy mindegyik büntetendő tényálladék más törvény alá tartozik, melynek ismérvét teljesen kimeríti, a minők pl. a lopás, kuruzslás, veszélyes fenyegetés, verekedés stb. (különnemű bűnhalmazat, conc. heterogeneus). A több tényálladék mindkét esetben vagy egészen önálló, egymástól hely és idő tekintetében is különböző cselekmény által jön létre, mint pl. ha valaki a kuruzslást különböző időben követi el, s e mellett pl. a veszélyes fenyegetés kihágásában is bűnössé válik, vagy egymással összefüggő hely és idő tekintetében egységes cselekvőségnek, sőt egyetlen cselekménynek is lehet eredménye, mint pl. ha valaki a sebes hajtás kihágásával kapcsolatban állatkínzást is követ el, vagy pl. egyetlen lövéssel több embert foszt meg életétől. Az előbbi esetben az egyes tényálladékok külsőleg is teljesen különválnak egymástól, s e szerint kétség sem támadhat az iránt, hogy azok bűnhalmazatot és pedig anyagi halmazatot képeznek; ellenben az utóbbi esetben, midőn több büntetendő cselekmény összefüggőleg vagy egyetlen actus által létesül, a tényálladékok külsőleg gyakran összefolynak s ez kétséget támaszt az iránt, hogy forog-e fenn bűnhalmazat, s ha igen: anyagi vagy eszmei halmazat létezik-e? Az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

utóbbinak egyik criteriumát ugyanis a cselekmény-egységben szokták keresni, míg a másik ismérv az volna, hogy az együttesen létesült két delictum az eszköz és czél viszonyában áll egymáshoz. Igy pl. ha valaki azért hatol be másnak bekerített udvarába, hogy onnan két forintnál kisebb értékű tyúkot lopjon: ez esetben egy cselekménynyel követte el a tettes a btk. 332. §-ában meghatározott laksértést s a ktk. 126. §-a szerint minősülő lopást; s minthogy itt az eszköz és czélcselekmény elválhatatlan kapcsolatban állanak egymással: a kir. Curia 51. sz. döntvénye ez esetben az eszmei halmazat fenforgását állapította meg. Ezzel szemben anyagi halmazat forog fenn, pl. a kir. Curia 28. sz. döntvénye szerint akkor, ha a tettes hatóság elleni erőszak alkalmával testi sértést is követett el: mert a hatóság közege azáltal, hogy a közhatalom megbizásában jár el, nem veszti el azt a jogát, hogy testi épségére nézve oly mértékben részesüljön a törvény oltalmában, mint bárki más, s viszont a testi sértés elkövetője sem válhatik büntetlenné azáltal, hogy tettét a hatóság közege ellen követte el; s mert e szerint nem volna igazolható, ha a tettes akár egyedül a hatóság elleni erőszakban, akár egyedül a testi sértésben mondatnék ki bűnösnek. Ebből következik, hogy mindannyiszor anyagi bűnhalmazat létesül, midőn két delictum akként találkozik egy közös cselekvőségben, hogy azok csupán egyikének megbüntetése által a másik egészen büntetlen maradna, vagyis minden oly esetben, midőn a megvalósított tényálladékok egymástól in abstracto elkülönített, in concerto elkülöníthető törvénysértést képeznek.*) Ámde e feltételek kihágások halmazata esetében mindenkor fenforognak, habár a több kihágást egy összefüggő cselekmény hozta is létre. Ha pl. valaki tilos vadászás alkalmával engedély nélkül használ fegyvert, ez esetben egy cselekmény (a vadászás) által két törvénysértést követ el, melynek egyike a vadászatról szóló 1883: XX., másika a vadászati és fegyveradóról szóló 1883: XXIII. t.-czikkbe ütközik. Az előbbi vadászati, az utóbbi jövedéki kihágást képez, s a kettő egymástól in abstracto (a törvényben) el van különítve, in concreto pedig elkülöníthető és elkülönítendő, mert csupán az egyiknek megbüntetése által a másik büntetlen maradna. Igy áll ez minden más esetben is, mikor kihágás kihágással találkozik; mert két kihágás nem fordulhat elő oly benső összefüggésben, oly elválhatatlan kapcsolatban, a minőt az 51. sz. döntvény a laksértéssel elkövetett élelmiszer-lopásnál feltételez. Ugyanazért több kihágás halmazata mindenkor anyagi halmazatot képez s megbüntetésük, a btk. 95. §-ának kizárásával, mindenkor a jelen törvény 29. és 30. §-ai alapján eszközlendő.

Ad b). A bűnhalmazat alapfeltétele az levén, hogy valaki több büntetendő cselekményt követ el, mielőtt azok bármelyike miatt elítélték volna: ebből az együttes elítélés szükségkép következik. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a bűnhalmazat esetén valamennyi büntetendő cselekmény szükségkép egy ítélettel egyszerre intézendő el, hanem csak azzal az értelemmel bír, hogy a kérdéses delictumok

*) «A bűnhalmazat» czímű monographiám (Budapest, 1887.) 66. s köv. lapjain.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egymásra való tekintettel a bűnhalmazat szabályai szerint vonandók büntetés alá. A bűnhalmazat köréhez tartozó esetek ugyanis különböző combinatiók szerint kerülhetnek elitélés alá; jelesül: 1. minden delictum ugyanazon bűnvádi eljárásnak és ítéletnek lehet tárgya; 2. megtörténhetik, hogy egyes törvényszegések csak a többiek elítélése után, de a büntetés végrehajtása előtt merülnek fel; 3. valamely korábban elkövetett delictum csak a többiekre kiszabott szabadságbüntetés végrehajtása alatt derül ki. Mindezen esetekben különböző leend ugyan a birói eljárás, de az a körülmény, hogy a kérdéses delictumok mind az elítéltetés előtt követtettek el, tehát bűnhalmazatot képeznek, azt eredményezi, hogy a büntetés mindig tekintettel a büntetendő cselekmények összeségére, a bűnhalmazat elvei szerint szabandó ki. Ezt határozottan kimondja a btk. 104. §-a, mely így hangzik:

104. §. A jelen fejezetben foglalt határozatok akkor is alkalmazandók:

1-ör: ha valaki külön ítéletek által több rendbeli szabadságvesztésbüntetésre ítéltetett;

2-or: ha az elítélt, szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása alatt, már jogerejü elítéltetése előtt elkövetett más büntetendő cselekmény miatt, határozott ideig tartó szabadságvesztésre újolag ítéltetett el.

E §. kihágásoknál is, a jelen törvény 12. §-a folytán, annyivalinkább érvényes, mert ezzel a halmazatban előforduló cselekmények aránylag enyhébb (t. i. nem a cumulatió, hanem a súlyosítás elvére alapított) megbüntetésére nyujt módot a törvény, s nem lehet feltételezni, hogy elzárással büntetendő kihágásoknál ezt az enyhítést ki akarta volna zárni. A 104. §. eme szavai: «a jelen fejezetben foglalt határozatok», itt a jelen törvény 29. és 30. §-ai által helyettesítendők. A §. gyakorlati alkalmazása akként történik, hogy midőn valakire egy vagy több kihágás miatt már kiszabta a büntetést a biró s csak ezután merül fel ellene egy korábban elkövetett kihágás: ekkor a meghozott ítélet a büntetés kiszabása czéljából újra fölveendő s az új ítéletben a régi büntetés helyett új büntetés szabandó ki és pedig akként, mintha az összes kihágások ez alkalommal kerültek volna elítélés alá. Ha az elítélt már büntetés-idejét tölti, mikor az új ítéletet meghozzák: ez esetben a már kitöltött idő az új büntetésből leszámítandó. A bűnhalmazat szerinti beszámításnak csak akkor nincs helye, ha az elítélt már kitöltötte a reá kiszabott büntetést s csak ezután derül ki ellene valamely korábban elkövetett kihágás.

3. A *29. §.* csupán az elvet mondja ki, mely szerint a bűnhalmazat büntetése megállapítandó. Az elzárás halmazati büntetésének elve a súlyosbítás, mely abban áll, hogy több kihágás büntetése nem külön-külön, hanem egy összbüntetésben szabandó ki, s ennek megállapítása végett az elzárás leghosszabb tartama bizonyos mértékig fölemelhető. A pénzbüntetés kiszabásának elve a halmazás (cumulatio), mely szerint a pénzbüntetés mindegyik kihágásra külön állapitandó meg, akár egyedül, akár elzárással forduljon az elő. Ez elvnek meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felelően a B. m. vádlottat: *a*) a ktk. 46. §-a alapján 10 frt pénzbüntetésre s ezt helyettesítő egy napi elzárásra, a 84. §. alapján szintén 10 frt pénzbüntetésre; *b*) hiányos húsmérés miatt (136. §.) 20 frt pénzbüntetésre s ezt helyettesítő 2 napi elzárásra, hatósági közeg megsértése miatt (46. §.) 10 frtra, esetleg egy napi elzárásra (B. T. IV. k. 31. — IV. 207. és VI. 360. l.); továbbá *c*) vádlottat, ki alsófokúlag záróra meg nem tartása, engedélynélküli szállásadás és trágya kihordásának elmulasztása miatt összesen 25 frtra ítéltetett, mindegyik kihágás miatt külön pénzbüntetésre ítélte el. (M. K. 1887: 2. sz.).

4. A *30. §.* meghatározza, hogy mennyire lehet fölemelni bűnhalmazat esetében az összbüntetésként kiszabott elzárás leghosszabb időtartamát. E tekintetben különbséget tesz az, hogy az elzárás mint főbüntetés vagy a pénzbüntetést helyettesítő mellékbüntetésként alkalmaztatik-e, vagy hogy a kettő együtt fordul-e elő. *a*) Az elzárás mint főbüntetés leghosszabb tartama a 16. §. szerint 2 hó, 15, 5, illetőleg 3 nap. Ez képezi alapját a további fölemelésnek, melyet a 30. §. *a*) pontja, hivatkozással a 23. §-ra, akként állapít meg, hogy elzárással büntetendő kihágások halmazata esetében az elzárás leghosszabb tartama 15, 5, 2 és 1 napi tartammal meghosszabbítható ahhoz képest, a mint az illető kihágás büntetését törvény, ministeri rendelet, törvényhatósági vagy városi szabályrendelet határozza meg. E különbségekhez képest az elzárás mint összbüntetés leghosszabb tartama 75, 20, 7, illetőleg 4 napi elzárás lehet. Természetes, hogy a mennyiben különböző nemű kihágás egyszerre kerül elítélés alá: az összbüntetés maximuma a legsúlyosabb büntetés alapján határozandó meg; így pl. ha az egyik kihágásra a törvény, másikra a ministeri vagy szabályrendelet határozza meg a büntetést: az összbüntetés 75 napig fölemelhető; ha azonban ministeri és szabályrendelettel büntetett kihágások concurrálnak: ekkor az összbüntetés maximuma csak 20 nap leend. *b*) A pénzbüntetés behajthatatlansága esetére a 22. §. rendelkezéséhez képest elzárásra levén átváltoztatandó: ez több pénzbüntetés halmazása esetén sokkal hosszabb tartamú helyettesítő elzárás kiszabására vezethetne, mint a minő a főbüntetésként alkalmazandó elzárás leghosszabb tartama lehet. Ennek megelőzése végett a 30. §. bizonyos korlátot állított fel, melyen túl a helyettesítő elzárás együttes időtartama ki nem terjeszthető; jelesül kimondotta, hogy a mennyiben a pénzbüntetés egyedüli büntetést képez: a helyettesítő elzárások együttes tartama nem terjedhet túl 45 napon, ha törvénybe; 15 napon, ha ministeri rendeletbe; 7, illetőleg 3 napon, ha törvényhatósági, illetőleg városi szabályrendeletbe ütköző kihágás forog fenn. A maximum megállapításánál itt is az az irányadó, hogy van-e a kihágások közt olyan, a mely törvénybe vagy pl. ministeri rendeletbe ütközik. Az első esetben a maximum 45, az utóbbiban 15 nap leend, habár a concurráló kihágások csak városi szabályrendeletbe ütköznek is. *c*) További complicatióra nyujt alkalmat az, ha a concurráló kihágások egy része elzárással, más része pénzbüntetéssel büntetendő. Ily esetben megtörténhetik, hogy több elzárás mint főbüntetés levén alkalmazandó, az ezekből alakított összbüntetés pl. törvénybe ütköző kihágásoknál 75 napra emelhető fel; s ha e mellett még pénzbüntetéssel

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

büntetendő kihágások is szerepelnek: ezekre nézve a helyettesítő elzárás ismét 45 napig volna kiterjeszthető. A törvény külön intézkedése nélkül tehát az elzárás együttes tartama ily esetben 120 napra volna fölemelhető, a mi szintén ellenkeznék a kihágási büntetés természetével. Nehogy tehát ez megtörténhessék: a törvény itt is megvonta a korlátot, kijelentvén, hogy a mennyiben a pénzbüntetés az összbüntetést képező elzárással együtt alkalmaztatik: az összbüntetésül kiszabott s a pénzbüntetést helyettesítő elzárás tartama együttvéve nem terjedhet túl 90 napnál, ha törvénybe; 25 napnál, ha miniszteri rendeletbe; 9, illetőleg 5 napnál, ha törvényhatósági vagy városi szabályrendeletbe ütköző kihágások halmazata forog fenn.

11. Az elévülés.

31. §.

A büntető eljárás megindíthatása, a mennyiben külön törvény ellenkezőt nem rendel: hat hó alatt; a kiszabott büntetés pedig egy év alatt évül el.

1. A jelen §. csak az időt határozza meg, mely alatt kihágás esetében a büntető eljárás vagy a kiszabott büntetés elévül; de nem határozza meg az időpontot, melyen az elévülés kezdődik és nem sorolja fel ama feltételeket, melyek mellett az szakadatlanul folyik, vagy a melyeknek hiánya az elévülés félbeszakítását vonja maga után. Ezekre nézve tehát kihágásoknál is a btk. megfelelő határozmányai alkalmazandók.

2. A büntető eljárás elévülésére vonatkozólag a btk. ide tartozó intézkedései ezek:

107. §. Az elévülés kezdetét veszi:

1. a bevégzett büntettre vagy vétségre nézve: a véghezvitel napjával;

2. a megkisérlett stb.

108. §. Az elévülést félbeszakasztja a bíróságnak, az elkövetett büntett vagy vétség miatt, a tettes vagy részes ellen irányzott határozata vagy intézkedése. A határozat vagy intézkedés napján azonban az elévülés újra kezdetét veszi.

Az elévülés csak azon egyénre szakad félbe, kire a bíróság intézkedése vonatkozik.

109. §. Ha az eljárás megindítása vagy folytatása valamely előzetes kérdésnek hatósági elintézésétől függ az elévülés az előzetes kérdés jogerejü elintézéseig nyugszik.

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A *107. §.* az elévülés kezdetét büntetteknél és vétségeknél a bevégzett és megkisérelt cselekmények tekintetében eltérőleg hatá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rozza meg; kihágásoknál azonban a kisérlet büntetlen lévén (26. §.): ez okból itt a 107. §-nak csak 1. pontja alkalmazható. E szerint a kihágás elévülése általában «a véghezvitel napjával» kezdődik. Ez azt jelenti, hogy az elévülés nem a cselekmény elkövetésének órájától vagy perczétől, hanem azon naptól számíttatik, melyen az véghezvitetett. Ha tehát valaki pl. január 1-én reggel 4 órakor, míg egy más egyén ugyanazon napon esti 9 órakor követ el kihágást: az elévülés mindegyikre nézve január 1-jével veszi kezdetét s június utolsó napján éjjeli 12 órakor végződik be. Az elkövetés napjának megállapítása kihágásoknál, minthogy itt folytatólagos és tartós bűncselekmények csak kivételesen fordulnak elő: rendszerint nagyon egyszerű. A mulasztási kihágásoknál az a nap tekintendő az elkövetés napjául, melyen alaki kötelessége teljesítését bűnös szándékkal elmulasztotta, vagy a melyen ateljesítés lehetetlenné vált. A határidőhöz kötött teljesítés elmulasztása az utolsó nap leteltével következik be; így pl. az a lelkész, ki az «elkeresztelési rendelet» értelmében a kereszteléstől számított 8 nap alatt köteles az anyakönyvi kivonatot az illetékes lelkészhez áttenni: a 8-ik nap leteltével követi el a kihágást. A 71. §-ban meghatározott kihágásra nézve kimondá a kir. Curia, hogy cselédkönyv meghamisítása esetén az elévülés nem a cselédkönyv meghamisítása, hanem használata napjától számítandó. (B. T. XIX. 288. l.)

b) A *108. §.* az elévülés félbeszakítása tekintetében két lényeges intézkedést tartalmaz. Egyik az, hogy csak a bíróság határozata vagy intézkedése szakítja félbe az elévülést; a másik, hogy az intézkedésnek közvetetlenül valamely tettes vagy részes ellen kell irányulni, s hogy az elévülés csak azon egyénre nézve szakad félbe, kire az intézkedés vonatkozik. A bíróság határozatai és intézkedései alatt az ítélő, illetőleg eljáró és a vizsgáló-bíróság cselekményei értetnek, de nem értetnek a közigazgatási vagy rendőri hatóság által a bíróság vagy a vizsgáló-biró felhivása és rendelkezése nélkül tett nyomozások és cselekmények. Ide tartoznak tehát pl. a bíróság által eszközölt házkutatás, szemle vagy tanukihallgatás, a mennyiben ezek egy határozott személy ellen irányulnak; továbbá a szökésben levő gyanusított előállítása iránt tett rendelkezés, különösen pedig vádlott megidézése és kihallgatása; de nem képez birói intézkedést a rendőri hatóság eljárásának tudomásul vétele, vagy jelentésének az iratokhoz csatolása. A félbeszakítás másik feltétele, hogy t. i. a birói intézkedés valamely tettes vagy részes személyére vonatkozzék, a törvény eredeti tervezetéből hiányzott, mert e szerint az elévülést az elkövetett «büntett vagy vétség üldözését czélzó» birói határozat vagy intézkedés szakította félbe; a képviselőház igazságügyi bizottsága azonban akként módosította a 108. §. szövegét, hogy e szerint a bíróságnak csak az az intézkedése, mely a tettes vagy részes ellen irányul és csak arra nézve, a kire vonatkozik, szakítja félbe az elévülést, de nem más részesekre, kikre egyáltalában nem vonatkozik.*) A gyakorlat is ezt az irányt követi, mihez képest a B. m. a ktk. 31. s a btk. 108. §-a alapján megszüntette a további

*) Anyaggy. I. k. 583. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

eljárást: α) midőn a panaszlott ellen tett utolsó hatósági intézkedés és az első bíróság ítélete között 6 hónapnál több idő telt el (B. T. VI. k. 200. l.); β) midőn a 136. §. alapján hozott másodfokú ítéletnek a szolgabírósághoz történt érkezése napjától számított 8 hónap alatt vádlott ellen a hatóság semminemű intézkedést sem tett (B. T. IX. k. 31. l.); γ) midőn a 122. §. alatt megtartott tárgyalás és ítélethozatal között 10 hó eltelt; mert ez esetben az elévülést nem szakította meg sem az, hogy panaszosok ügyük iránt tudakozódtak, sem az, hogy a kérdéses eb a veszettség gyanujába esvén, attól lehetett tartani, hogy a veszettség a megmart egyéneken is kitör (M. K. 1889: 25. sz.); δ) midőn a 115. §-ra alapított elsőfokú ítélet 1881-ben, az alispán ítélete pedig csak 1884-ben hozatott meg. (M. K. 1886: 4. sz.)

A törvény eme kifejezése, hogy az elévülést az elkövetett «büntett vagy vétség (esetleg kihágás) miatt» a tettes vagy részes ellen tett intézkedés szakítja félbe, azzal a jelentőséggel bír, hogy a mennyiben valamely cselekmény utólagosan, az elévülési határidőn túl súlyosabb minőségűnek tűnik ki, mint a mely iránt az eljárás folyamatban volt — így pl. ha kihágás miatt folyt az eljárás, később azonban kitünik, hogy a cselekmény vétséget képez: ily esetben a csekélyebb minőségű delictum (pl. kihágás) miatt tett intézkedések nem szakítják félbe a súlyosabb minőségű delictum (pl. vétség) elévülését, mert az utóbbi miatt tényleg nem vonta felelősségre vádlottat a bíróság. Ha tehát a felvett példában az elkövetéstől számított 3 év eltelt, a nélkül, hogy «vétség miatt» intézkedés történt: a vétség elévült, habár időközben kihágás miatt folyamatban volt is az eljárás. Viszont a súlyosabb delictum miatt folyamatban levő eljárás nem akadályozza meg a csekélyebb minőségű elévülését. Ha tehát pl. vétség miatt folyt az eljárás, a tárgyaláson azonban kihágásnak ismeri fel a bíróság a cselekményt: ekkor a dolog úgy áll, mintha az eljárás már eredetileg kihágás miatt lett volna folyamatban, és így abban az esetben, ha időközben 6 hónapig semmi sem történt vádlott ellen: a cselekmény elévült. Megtörténhetik ez pl. emberölés kisérlete miatt emelt vádnál, mely a tárgyaláson fenyegetés kihágásává (41. §.) olvad le. Midőn valamely kihágás büntettel vagy vétséggel együtt képezi eljárás tárgyát s midőn a büntett vagy vétség miatt 6 hónapnál hosszabb ideig folyik az eljárás, a nélkül, hogy ezalatt vádlott ellen a kihágás miatt valamely birói intézkedés történt: ez esetben a kihágás elévülését nem lehet félbeszakítottnak tekinteni a büntett vagy vétség miatt tett intézkedések által. Ha tehát kitünik, hogy vádlott ellen a kihágás miatt 6 hó alatt birói intézkedés nem történt: ez iránt az eljárás megszüntetendő.

A büntető eljárás elévüléséről csak addig lehet szó, míg az ítélet jogerejűvé nem vált; minthogy pedig a Curia vagy a B. m. ítélete, mint nem felebbezhető, meghozatala napján jogerejűvé válik: az ily ítéletekkel szemben már nem a büntető eljárás, hanem csak a büntetés elévülésének lehet helye.*)

*) *Wargha F.* ezzel szemben azt vitatja, hogy a Curia ítélete csak a kihirdetéskor válik jogerejűvé, mert csak ekkor végrehajtható, és így az meghozatalának és kihirdetésének ideje között 6 hó alatt elévülhet. (B. T. X. 273. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

c) A *109.* §. az úgynevezett praejudicialis kérdésről intézkedik s tulajdonképi jelentősége csak a bűnvádi eljárás megalkotása után fog előtérbe lépni. Ebben lesz ugyanis meghatározva, hogy a polgári bíróság vagy más hatóság előtt folyamatba tett mely eljárás szakítja meg a büntető eljárás elévülését. Ekkor a 109. §. jelentősége az lesz, hogy az elévülés a praejudicalis kérdés eldöntéséig, tehát hosszabb ideig félbeszakad, a nélkül, hogy az ügy bűnvádi részére vonatkozólag, akár a büntető bíróság, akár a vizsgáló-biró határozott vagy intézkedett volna, a nélkül tehát, hogy a félbeszakításnak a 108. §-ban meghatározott valamelyik esete fenforogna. Jelenlegi jogrendszerünkben praejudicialis kérdést képez az országgyűlés és a delegatio tagjainak mentelmi joga, minélfogva az ennek felfüggesztése iránt folyamatba tett eljárás alatt az elévülés nyugszik.

3. *A büntetés elévülésének kezdete és félbeszakítása* iránt a btk. intézkedései ezek:

121. §. Az elévülés azon napon kezdődik, a melyen az ítélet jogerőre emelkedett; ha pedig a büntetés végrehajtása már megkezdetett, azon napon, a melyen az, az elítéltnek megszökése által félbeszakíttatott.

122. §. A szabadságvesztés-büntetés mellett megállapított pénzbüntetés a főbüntetéssel együtt évül el.

124. §. Az elévülés félbeszakad az illetékes hatóságnak a büntetés végrehajtására irányzott és az elítélt személyre vonatkozó bármely intézkedése, különösen annak elfogatása által.

Az intézkedés napján azonban az elévülés újra kezdetét veszi.

125. §. A büntető ítéletben megítélt vagyoni elégtétel tekintetében az elévülést, valamint annak félbeszakítását a polgári törvények szabályozzák.

E §-ok sorozatából a 123. §. azért maradt ki, mert az a kihágásoknál nem alkalmazható, minthogy itt a hivatal és politikai jogvesztés mellékbüntetése egyáltalában elő nem fordul. A többiekre nézve a következőket jegyezzük meg:

a) A *121.* §. a büntetés elévülésének kezdetéül azt a napot jelöli meg, melyen az ítélet jogerőre emelkedett. Ez a nap a legfőbb bíróság nem felebbezhető ítéleténél a keletkezés napja, s e szerint pl. a B. m. ítélete meghozatala napjától számított egy év alatt évül el, ha ezalatt az ítélet ellen valamely intézkedés (pl. az alsófokú hatósághoz leérkezett ügy beiktatása) nem történt.*) A szabadságbüntetést

---

E felfogás azonban meg nem állhat; mert az ítélet jogerőre emelkedését összetéveszti annak végrehajthatóságával. A legfőbb bíróság ítélete meghozatalakor válik jogerőssé, kihirdetése után pedig végrehajthatóvá.

*) A btk. indokolása szerint «a jogerőre emelkedés nem csupán a nem felebbezhető ítélet keletkezését, hanem ennek kihirdetését, illetőleg az ezt helyettesítő eljárást is feltételezi». (Anyaggy. I. k. 600. l.) Ezzel szemben azonban itt is kiemeljük, hogy a jogerőre emelkedés és a végrehajthatóság két különböző dolog, s az ítélet kihirdetése csak az utóbbinak képezi feltételét. A 121. §. is megkülönbözteti a jogerőre emelkedést attól az esettől, mikor a büntetés végrehajtása már megkezdetett.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megállapító ítélet megkezdett végrehajtása nem szakadhat félbe másként, mint az elítélt megszökése által. Az elévülés tehát csak azon naptól számítható, midőn a szökés történt. Ez áll azokra nézve is, a kik betegség miatt ideiglenesen kibocsáttatnak vagy kórházba szállíttatnak. Az utóbbi esetben is nem az az idő, a melytől kezdve nem voltak fogságban, hanem az a nap, a melyen magukat a közhatóság rendelkezése alól elvonták, képezi az elévülés megkezdésének napját. Az a nap, melyen az ítélet jogerőre emelkedett, vagy a melyen az elítélt megszökött, az elévülés idejébe beszámítandó, s hogy ez az idő egészen beteljék, ahhoz a határidő utolsó napjának bevégződése is szükséges.

b) A 122. §. intézkedése kihágásoknál csekély jelentőséggel bír, mert a kihágásra kiszabott bármily büntetés elévülése egy év alatt következvén be: ebből önként folyik, hogy a pénzbüntetés is, akár fő-, akár mellékbüntetés gyanánt szerepel, ugyanily idő alatt évül el. Ez áll a bűnhalmazat miatt kiszabott összbüntetésre s az ezzel kapcsolatos pénzbüntetésre is.

c) A *124. §.* abban különbözik a 108. §-tól, hogy míg e szerint az elévülés félbeszakításához birósági intézkedés szükséges: addig a jelen §. szerint általában «a hatóság» valamely cselekménye kivántatik meg. Ez azért van így, mert a büntetés végrehajtása a végrehajtó hatóság feladatai közé tartozik, s ha ez bizonyos ideig nem szakítja meg az őt illető cselekvőségét: ezzel bizonyítva van, hogy a büntetés nem szünt meg a hatóság intézkedésének tárgya lenni. — A büntetés elévülése tehát félbeszakad a megszököttnek űzőbevétele, köröztetése és keresése, különösen pedig elfogatása által; továbbá félbeszakad azáltal is, ha a hatóság valamely más hatósághoz a megszökött holléte iránt kérdést intéz. Hatóság alatt a biróságon kívül a közigazgatási és rendőri hatóságok és ezek megbizott közegei értetnek. Ha ugyanazon ítéletben az elzárás mellett pénzbüntetés is van megállapítva: az utóbbinak behajtására irányzott intézkedés az előbbinek elévülését is megszakítja, mert a kettő együtt képezi a büntetést (122. §.). Minthogy az elévülést csak az elítélt személyére vonatkozó intézkedés szakítja meg: ebből következik, hogy midőn több egyén van elítélve, az ezek egyikére nézve tett intézkedés nem szakítja félbe a másik büntetésének elévülését. A félbeszakítást előidéző ok megszünése után az elévülés újra kezdetét veszi, de a korábban már letelt idő az újabban megindult elévülés idejébe be nem számítható.

d) A *125. §.* azon elv kifolyása, hogy a büntetendő cselekménynyel összefüggő polgári és vagyoni elégtétel minden körülmények között megtartja magánjogi természetét és így a büntetés elévülése által sem érintetik.

A büntetés elévülése nem egyértelmű annak kitöltésével; miből következik, hogy míg ugyanazon delictumnak a kitöltött büntetés után történt elkövetése bizonyos esetekben és bizonyos feltételek mellett visszaesést képez, melyre a törvény súlyosabb büntetést állapít meg, mint pl. a 92. §. a kuruzslásra nézve: addig az elévülés által elenyészett büntetés nem lehet alapja a visszaesésnek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A 31. §. alkalmazására vonatkozó gyakorlatból kiemeljük a következő eseteket: *a*) vádlott ama cselekményére nézve, hogy 1875-ben kelt útlevelében hamis bejegyzést tett (71. §.) s hogy külföldön álnév alatt, hamis névjegygyel szerepelt (45. §.), a jelen törvény 31. s az É. t. 30. §-a alapján meg lett szüntetve az eljárás (B. T. II. k. 40. l.); *b*) az 1882. évi 3. számú döntvény szerint az oly vétségek eseteiben, melyek a korábbi gyakorlat szerint kihágást képeztek, az elévülés a ktk. 31. §-a szerint áll be (B. T. III. 307. l.), mely elv más kijelentések szerint akkor is áll, ha a btk. szerint bűntettet képező cselekmény korábban kihágásnak tekintetett (B. T. II. 314., 394. l.; D. T. r. f. XXVIII. 73. l.); *c*) az 1874: XXXIV. t.-cz. 39. §-ában meghatározott zugirászat az É. t. 5. §-a által kihágás gyanánt tartatván fenn: elévülése 6 hónap alatt következik be (B. T. III. 126. l.); *d*) az elévülés hivatalból is figyelembe vétetett, habár vádlott az alsófokú ítéletben megnyugodott (B. T. VII. 30. l.); *e*) a B. m. kijelentése szerint a 31. §. a kihágási ügyektől különböző italmérési jogcsonkítási ügyekben nem alkalmazható. (M. K. 1887: 18. sz.)

5. A büntető eljárás elévülésével rokontermészetű a *magánindítvány elévülése* oly esetekben, midőn a törvény a sértett fél indítványától teszi függővé a cselekmény megbüntetését. Minthogy pedig ily esetek a kihágások között is fordulnak elő: ezekre nézve a btk. megfelelő intézkedései szintén alkalmazandók. Ezek az intézkedések a következők:

110. §. Büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, a jogosítottnak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás meg nem indítható.

111. §. Ha mindazonáltal a 95. §-ban meghatározott esetben, olyan törvénysértésen felül, mely miatt a bűnvádi eljárásnak csak a magánfél indítványára van helye, olyan törvénysértés követtetett el, mely hivatalból üldözendő: ez utóbbira nézve a bűnvádi eljárás nem záratik ki azáltal, hogy a magánfél indítványozási jogával nem él, vagy elállását attól kijelenti.

112. §. A magánfél indítványa azon naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, a mely napon az elkövetett büntett vagy vétség és annak elkövetője, az indítványra jogosítottnak tudomására jutott, ha a cselekmény büntethetősége időközben elévülés által el nem enyészett.

113. §. Ez indítványozásra jogosítva van a sértett fél, ha életének 16-ik évét már betöltötte; ellenkező esetben annak törvényes képviselője.

Kiskorúak és gondnokság alatt levő pazarlók helyett, a vagyon ellen irányzott büntettek és vétségek esetében, az indítványt azok törvényes képviselője terjeszti elő.

Gondnokság alatt levő más egyének helyett, egyéb büntettek és vétségek esetében is, az indítványozás joga azok törvényes képviselőjét illeti.

Ha azonban a sértett fél ellen törvényes képviselője vagy gondnoka

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

követte a büntettet vagy vétséget: a bünvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

114. §. Ha ugyanazon büntettre vagy vétségre vonatkozólag az indítványozás joga több magán személyt illet: az egyiknek mulasztása vagy elállása a többiek jogát nem szünteti meg.

115. §. Ha valamely büntett vagy vétség elkövetésénél többen működtek közre és a bünvádi eljárás valamennyi ellen csak a magánfél indítványára indítható meg: az indítvány előterjesztése azok egyike ellen, az eljárás megindítását valamennyi ellen maga után vonja.

Ha a közreműködők között olyanok is vannak, kik ellen az eljárás hivatalból indítandó meg: a magánindítvány elmulasztása a bünvádi eljárásnak ez utóbbiak ellen megindítását nem akadályozza.

116. §. A magánfél, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, az ítélet kihirdetése előtt indítványát vissza is vonhatja. A 115. §. esetében mindazonáltal az indítványnak a közreműködők egyikére nézve történt visszavonása az eljárás megszüntetését eredményezi a többiek ellen is.

Az ítélet kihirdetése után a visszavonás hatálytalan.

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) A *110. és 111. §-ok* csupán az elvet mondják ki, mely szerint a sértett fél indítványára üldözhető büntetendő cselekmény miatt az eljárás a jogosítottnak indítványa nélkül meg nem indítható. Melyek legyenek e cselekmények: ezt a törvény minden egyes esetben külön kimondja. A kihágások rendszerint hivatalból üldözendők, de azért ezek között is vannak olyanok, melyeknek megbüntetése a sértett fél indítványától függ; így pl. a 126. és 127. §-okban meghatározott tulajdon elleni kihágások. A fennebbi 111. §-ban kiemelt különös eset, mely szerint egy hivatalból üldözendő s egy magánindítványú delictum az eszmei halmazat viszonyában jelentkeznek, kihágásoknál alig fordul elő, s ezért e §. alkalmazhatósága itt csaknem teljesen ki van zárva.

b) A *112. §.* az indítvány előterjesztésének határidejét akként jelölte meg, hogy az nem az elkövetés napjától, hanem azon naptól számítandó, melyen a cselekmény és annak elkövetője a sértett fél tudomására jutott. Megtörténhetik ugyanis, hogy a sértett fél 3 hó letelte előtt nem is bír tudomással az irányában elkövetett büntetendő cselekményről, vagy tudomása van ugyan erről, de nem képes föl-fedezni a tetteseket. A 112. §. nélkül ily esetben büntetlen maradna a jogsértő cselekmény. A határidő azon naptól kezdve, melyen a sértés vagy annak elkövetője a sértett fél tudomására jutott, szakadatlanul folyik és semmi által félbe nem szakíttatik. Az idő kezdete és vége, mint az elévülésnél, itt is a naptár szerint számítandó. Ha a büntetendő cselekmény elkövetése korábban, elkövetője később jut a sértett fél tudomására: az indítványozási határidő az utóbbi napon veszi kezdetét. Ha azonban a cselekmény büntethetősége időközben elévülés folytán már megszünt, így pl. ha a kihágás elkövetésétől számított 6 hó félbeszakítás nélkül letelt: ekkor a magánfél indítványozási joga

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

is elenyészett, habár a sértő cselekmény tettese csak utóbb jutott is tudomására. De megszünhetik az indítványozási jog, függetlenül az elévülési vagy a 112. §-ban megállapított határidőtől, a jogosult lemondása vagy halála által is; önként értetvén, hogy a mennyiben a sértett fél indítványát már előterjesztette s időközben annak visszavonása nélkül meghal: a büntető eljárás abba nem hagyható. A 112. §-ban jelzett kivétel, mely szerint a törvény különös rendelkezése folytán a magánindítványú delictum is hivatalból üldözendővé válik, kihágásoknál csak a 113. §. utolsó pontjának esetére szorítkozik. A kihágások közt oly eset, a minő pl. a btk. 239. §-ának megfelelne, mely szerint az erőszakos nemi közösülés is bizonyos feltételek mellett hivatalból üldözendő, elő nem fordul.

c) A *113. §.* az indítvány előterjesztésére jogosult személyeket sorolja fel. Elvileg az indítványozás joga a sértett felet illeti meg. «Sértett fél» az, kinek a büntetendő cselekmény közvetlen sérelmet okozott, kivéve a vagyon elleni delictumoknál, melyeknél megtörténhetik, hogy közvetlenül a birtokos vagy birlaló, közvetve a tulajdonos jelentkezik sértett fél gyanánt; mely esetben az indítvány előterjesztésére közfelfogás szerint a birtokos vagy birlaló s a tulajdonos egyiránt jogosítva van. A sértett fél azonban csak bizonyos kor elérése után s ekkor is csak személyes önállósága esetében gyakorolhatja maga az indítványozás jogát; míg más esetekben törvényes képviselője helyettesíti. Korhatár gyanánt a 16 év betöltését s a kiskorúság idejének túllépését állítja fel a 113. §., kimondván, hogy a 16-ik évét betöltött kiskorú, a vagyoni sérelmek kivételével, általában, a nagykorúságát elért egyén pedig a vagyon elleni büntetendő cselekények tekintetében is maga gyakorolhatja az indítványozás jogát; az önállóság hiánya folytán pedig akként korlátolja e §. a sértett fél jogát, hogy gondnokság alatt levő pazarlók helyett a vagyon elleni delictumok tekintetében, más ok miatt gondnokság alatt levő egyének helyett pedig egyéb esetekben is csak törvényes képviselőjük terjesztheti elő az indítványt. E szerint azok, a kik helyett az indítványozás jogát törvényes képviselőik gyakorolják, három csoportra oszthatók. Az elsőbe a 16-ik éven alúli kiskorúak tartoznak, kiket minden esetben törvényes képviselőik helyettesítenek; a másodikba a 16-ik éven felüli kiskorúak és a pazarlók sorozhatók, kik csak a vagyon elleni delictumok eseteiben helyettesíttetnek; s végre a harmadikba azok tartoznak, a kik bármely más okból gondokság alatt állanak s kiket mindenkor törvényes képviselőik helyettesítenek. Ezek lényegileg ugyanoly szempont alá esnek, mint az első csoportba sorolt egyének és így tulajdonképen csak kétféle megkülönböztetést lehet tenni, a szerint, a mint bizonyos egyének minden esetben, míg mások csak a vagyon elleni delictumok eseteiben helyettesíttetnek törvényes képviselőjük által. «Törvényes képviselők» mindazok, a kik a törvénynél fogva kötelesek a gyermek érdekeire felügyelni, tehát első sorban a szülők s ha ezek nem volnának, a nagyatya vagy nagyanya, illetőleg a gyám vagy gondnok. Ide tartoznak az örökbefogadó szülők is. A természetes gyermeket, miután nem tartozik atyja családjához, első sorban anyja helyettesíti, ennek elhalálozása után pedig gondnoka. E minőséggel

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a gyermek természetes atyja is felruházható, valamint felruházhatók az anya szülei; de maga az elismerés czímén nem illeti meg a természetes atyát gyermekének képviselete. A törvény szoros magyarázata szerint az indítványozás jogát vagy csak a sértett fél vagy csupán törvényes képviselője gyakorolhatja; a kir. Curia azonban a 25. számú döntvényben ettől eltérőleg kimondotta, hogy: «az indítványt az életkorának 16-ik évét túlhaladott *kiskorú* sértett fél, de ezenkívül, sőt ettől függetlenül és önállóan atyai, illetőleg gyámi hatalmánál fogva a kiskorúak törvényes képviselője is érvényesen előterjesztheti»; miből kifolyólag a kiskorú által előterjesztett indítvány visszavonása nem zárja ki ugyanazon indítványnak a törvényes képviselő által leendő érvényes beterjesztését és viszont; valamint a mindkét részről törvényes idő alatt beterjesztett indítványnak az egyik részről történt visszavonása nem zárja ki a büntető eljárás megindítását vagy folytatását. (D. T. u. f. VII. 173. l.)

d) A *114. §.* arra az esetre vonatkozik, midőn valamely büntetendő cselekmény által több egyén szenved sérelmet s ezek mindegyike indítványozási joggal bír. Az alapelv ez esetben az, hogy mindenki ura saját jogának, s az egyiknek mulasztása a másiknak jogát nem csorbítja meg. De ez csak a mulasztásra vonatkozik s nem egyszersmind a visszavonásra is. Ha tehát az egyik jogosított megtette az indítványt, de az ítélet előtt visszavonta: a többiek, kik jogukkal nem éltek, nem hivatkozhatnak arra, hogy érdektársuk az indítványt megtette, s nem panaszolkodhatnak a miatt, hogy ennek elállása folytán jogaiktól elestek. Ha a jogosultak mindegyike különböző időben jut a sértés tudomására: ez esetben a 3 havi határidő mindegyikre nézve külön számítandó, s ha az egyik elmulasztotta is saját határidejét, a másik, ki a sértést később tudta meg, még mindig előterjesztheti az indítványt. A kihágások természeténél fogva azonban ily eset csak ritkán fordulhat elő; de mégis megtörténhetik pl. vadászati vagy erdei kihágásoknál.

e) A *115. §.* azon az elven alapul, hogy a magánfél indítványozási joga a vádlottak irányában egy oszthatatlan egészet képez. Ez az elv akkor is fennáll, ha az indítványozó netalán kijelentette, hogy a bűntevők egyike vagy másika ellen nem akarja kiterjesztetni az eljárást. Az oszthatatlanság azonban csak ama vádlottakra terjedvén ki, a kik ellen az eljárás csak magánpanaszra indítható meg; ehhez képest a §. 2-ik bekezdése elkülönítve intézkedik arról az esetről, midőn a vádlottak közt olyanok is vannak, kik ellen az eljárás hivatalból indítandó és folytatandó. Az utóbbi intézkedés szerint megtörténhetik, hogy ugyanazon esetben az egyik vádlott elítéltetik, míg a másik ellen meg sem indítják az eljárást. Kihágásoknál azonban az ily eset alig fordulhat elő, mert a mely kihágás csak a sértett fél indítványára üldözhető, mint pl. a 126. §. esete: abban oly személyek elő sem fordulhatnak, a kik ellen az eljárás hivatalból indítandó meg.

f) A *116. §.* megengedi az indítvány visszavonását annak, ki az indítványozásra jogosítva van. A visszavonás azonban csak az ítélet kihirdetéseig történhetik meg. Ez alatt az elsőbirósági ítélet kihirdetése értendő; ezt megelőzőleg azonban a legutolsó perczig, tehát a tárgyalás

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

folyama alatt s a vádló- és védőbeszédek előterjesztése után is helye van az elállásnak. Vajjon az elsőbiróság ítélete jogerőre emelkedik-e vagy felebbeztetik? ez közömbös, mert a törvény nem az ítélet jogerőre emelkedését, hanem kihirdetését jelöli meg a visszavonás határpontjául; ha mindazonáltal a felsőbiróság feloldja az ítéletet s új eljárást és ítélethozatalt rendel el: ennek folyama alatt, a hozandó újabb ítélet kihirdetéseig, ismét feléled a visszavonás joga. A 116. §-nak az a megszorítása, hogy a magánfél csak annyiban vonhatja vissza indítványát, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, kihágásoknál nem alkalmazható; mert nincs olyan kihágás, melynél az indítvány visszavonható ne volna. Ellenben a §. ama további intézkedése, hogy az indítványnak a közreműködők egyikére nézve történt visszavonása az eljárás megszüntetését eredményezi a többiek ellen is, a kihágásoknál teljes mértékben érvényesül; mert itt, miként az előbbi pont alatt említve volt, nem fordulnak elő oly esetek, melyekben a hivatalból és csak a sértett fél indítványára üldözendő közreműködők ugyanazon ügyben vegyesen szerepelnének. Az utóbbi complicatió folytán fölmerült vitakérdést a 14. számú döntvény akként oldotta meg, hogy a magánfél részéről emelt indítvány visszavonása a hivatalból üldözendő közreműködőkre nem terjed ki. (D. T. u. f. IV. 106.)

6. A magánindítvány gyakorlására vonatkozó anyagi intézkedéseket kiegészítik a kir. járásbiróságok s a közigazgatási hatóságok előtti büntető eljárást szabályozó rendeletek megfelelő intézkedései. Az előbbi rendelet «a magánvádló és a sértett fél jogköréről» czím alatt a 23—35. §-okban, az utóbbi a 2-ik s a 21—26. §-okban tartalmazza a megfelelő rendelkezéseket.

12. A vétség miatt alkalmazandó „rendőri büntetés" megállapításának módozatai.

32. §.

A büntettekről és vétségekről szóló büntető-törvénykönyv 85. §-ának 4-ik pontja eseteiben alkalmazandó rendőri büntetés: a kiskorú által elkövetett vétségre a büntető-törvénykönyvben megállapított legmagasabb büntetés feléig terjedhet; de az elzárás hat hónapot, a pénzbüntetés ezer forintot meg nem haladhat.

Több vétségnek, vagy vétségnek és kihágásnak halmazata esetében, az elzárás tartama nyolcz hónapra, a pénzbüntetés ezerötszáz forintra emelhető.

A pénzbüntetés átváltoztatásánál a 22. §. rendeletei irányadók; de az elzárás tartama, ha a pénzbüntetés egyedüli büntetést képez, három hónapon, ha elzárással együtt alkalmaztatik, kilencz hónapon túl nem terjedhet.

Az elzárás foganatosítására nézve a 18. és 19. §. szabályai alkalmazandók.

Egyebekben — ide értve a kisérlet büntethetőségét és az elévülést is — a büntető-törvénykönyv intézkedései nyernek alkalmazást.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A btk. 85. §-a az egyes büntettek- és vétségekre nézve a törvény különös részében meghatározott büntetéseknél kisebb fokozatú büntetéseket állapított meg a 12-ik évüket már meghaladott, de 16-ik évüket még be nem töltött egyénekre vonatkozólag, kik a cselekmény elkövetésének idején képesek voltak annak bűnösségét felismerni. A 85. §. 4. pontja szerint ily esetben a tettes «*vétség miatt rendőri büntetéssel*» büntetendő. Ez nem azt jelenti, hogy az alkalmazandó büntetés folytán a vétség kihágássá változnék át, mert az ifjúkor nem alakítja mássá a cselekmény természetét, hanem azzal a jelentőséggel bír, hogy az ily korban elkövetett vétség büntetése a törvény szerint csak olyan büntetési nemben szabható ki, a mely különben a kihágások büntetéseül van megállapítva. Tehát a cselekmény megmarad vétségnek s megmarad annál a bíróságnál, mely a fölött más esetekben is ítélni hivatva van; pl. az emberölés vétsége (btk. 290. §.) a törvényszéknél, a könnyű testi sértés vétsége (301. §.) a járásbíróságnál; de ez a bíróság büntetésül csak elzárást vagy pénzbüntetést szabhat ki. Minthogy pedig az elzárás legmagasabb tartama a jelen törvény 16. §-a szerint csak két hó, a pénzbüntetés maximuma pedig csak 300 frt lehet, s minthogy e büntetések némely súlyosabb vétség megbüntetésére, különösen bűnhalmazat esetében, még a 16 évnél fiatalabb egyénekkel szemben is elégtelenek volnának: ezért a jelen §. különös intézkedéseket állapított meg a tekintetben, hogy mennyire emelhető fel a rendőri büntetés normális maximuma oly esetben, midőn az a btk. 85. §-ának 4-ik pontja alapján vétség miatt szabandó ki.

2. *Általános szabály* a 32. §. szerint az, hogy a kiskorú egyénre kiszabandó rendőri büntetés az illető vétségre a büntető-törvénykönyvben megállapított legmagasabb büntetés feléig terjedhet, de az elzárás 6 hónapot, a pénzbüntetés 1000 frtot meg nem haladhat. Ha tehát valaki pl. a talált kincs jogtalan elsajátítását követi el, melynek büntetése 1000 frtig terjedhető pénzbüntetés volna (366. §.): az a jelen §. folytán 500 frtig terjedhető pénzbüntetéssel lesz büntethető, mely összeg magasabb, mint a 16. §-ban megállapított maximum, de alacsonyabb a jelen §. maximumánál; viszont pl. az, a ki emberölés vétsége miatt a 290. §-ban megállapított 3 év helyett a jelen §. szerint 1 és ½ évvel volna büntetendő: e helyett csak 6 hónapig terjedhető elzárással torolható meg; míg pl. a 310. §. szerint minősülő súlyos testi sértés vétségének büntetése 3 hónapig terjedhető fogház és 200 frtig terjedhető pénzbüntetés helyett 1 és ½ hónapig terjedhető elzárás és 150 frtig terjedhető pénzbüntetés leend. Az utóbbi esetben kisebb lesz a maximum, mint a minő a rendőri büntetés általános maximuma. A 16. §-ban megállapított 2 havi, illetőleg 300 frt maximum tehát csak oly esetekben emelhető fel 6 havi elzárásra, illetőleg 1000 frt pénzbüntetésre, mikor a kiskorú által elkövetett vétség büntetésének fele legalább 6 hó, illetőleg 1000 frt.

3. *Bűnhalmazat* esetében, midőn több vétség, vagy vétség és kihágás találkozik, az elzárás tartama 8 hónapra, a pénzbüntetés 1500 frtra emelhető fel. Itt már nem az képezi a büntetés beszámításának alapját, hogy minő büntetést állapít meg a törvény a kiskorú

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

által elkövetett egyik vagy másik vétségre, s hogy mi volna pl. a legsúlyosabb vétség büntetésének felerésze, mely a maximum véghatárául volna tekintendő; hanem csak az a kérdés, hogy forog-e fenn vétségek, vagy vétség és kihágás halmazata, mely esetben a biró minden korlátozás nélkül fölemelheti a büntetést 8 havi, illetőleg 1500 frt maximumra. Természetes azonban, hogy ezzel a jogával csak akkor fog élni, ha erre a concurráló vétségek súlya és száma kellő alapot nyujt.

4. *A pénzbüntetés átváltoztatása* a 22. §-ban megállapított szabály szerint történik. E szerint 2 frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óráig terjedhető, 2 frttól 10 frtig egy napi, ezenfelül minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy napi elzárás állapítandó meg. Az ekként kiszámítandó elzárás azonban esetleg hosszabb tartamúvá lehetne, mint a minő az elzárás, mint főbüntetés lenni szokott. Ennek kikerülése végett tehát kimondta a törvény, hogy ily esetben az elzárás tartama, ha a pénzbüntetés egyedüli büntetést képez, 3 hónapon; ha elzárással együtt alkalmaztatik, 9 hónapon túl nem terjedhet. Az utóbbi akként értendő, hogy a főbüntetésként megállapítandó s a pénzbüntetést helyettesítő elzárás együttes tartama 9 hónapot meg nem haladhat.

5. Az *elzárás foganatosítására* nézve a 18. és 19. §-ok szabályai alkalmazandók. Ehhez képest a jelen §. alapján kiszabott elzárás is, a mennyiben a körülmények megengedik, magánzárkában hajtandó végre, s az elítélt ez esetben is saját költségén élelmezheti magát, munkára pedig csak akkor kényszeríthető, ha javító-intézetben tölti ki büntetését.

6. A 32. §. utolsó pontja, mely szerint egyebekben, ide értve a *kisérlet* büntethetőségét és az *elévülést* is, a btk. intézkedései nyernek alkalmazást, természetes folyománya annak, hogy a rendőri büntetéssel büntetett vétség, eltekintve a büntetéstől, minden más tekintetben megtartja vétségi jellegét. A mennyiben tehát valamely vétség kisérlete büntetendő: az büntetendő marad abban az esetben is, ha a btk. 85. §-ának 4. pontja s a jelen §. alapján rendőri büntetés alá eső kiskorú egyén követi el. A bünvádi eljárás a btk. 106. §-a szerint három, a jogerejüleg kiszabott büntetés végrehajthatósága a 120. §. szerint 5 év alatt évül el.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

MÁSODIK RÉSZ.

A KIHÁGÁSOK NEMEIRŐL ÉS AZOK BÜNTETÉSÉRŐL.

I. FEJEZET.

Az állam elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. Az állam kül- és belbiztonsága s az állami és társadalmi jogrend megóvása czéljából a legmesszebb menő közigazgatási és büntetőjogi intézkedéseket tartalmaznak törvényeink, melyek közül az utóbbiak részint praeventiv, részint repressiv természetűek. A btk. rendeltetésénél fogva általában a jogsértő cselekmények megbüntetéséről intézkedik; az állam biztonságát veszélyeztető büntettek között azonban olyanok is vannak, melyek a büntetőjogi repressió szempontjából még nem volnának büntethetők, a nagyobb veszély megelőzése czéljából azonban mégis a büntettek sorába vétettek fel. Ilyenek pl. a felségsértésre irányzott előkészület (133. §.), továbbá a szövetkezés felségsértés, hűtlenség vagy lázadás elkövetésére (130., 148. és 156. §-ok), valamint a jogtalan toborzás (161. §.). Ezek azonban csak kivételek, mert a tulajdonképi praeventiv intézkedéseket a közigazgatási és rendőri törvények tartalmazzák. Ilyenek a jelen fejezet határozmányai is.

Az állam biztonságának legfőbb tényezője a hadi erő s az ehhez tartozó védelmi eszközök, mint pl. várak, erődök stb. Az államnak tehát érdekében áll, hogy védelmi eszközeiről s különösen azok helyzetéről az ellenséges külhatalom oly módon értesülve ne legyen, hogy háború esetén azokat kijátszhassa vagy meghiusíthassa. Ezért a hűtlenség egyik legsúlyosabb esete az, ha valaki a hadi művelet, tábor, vár vagy erőd tervét az ellenséggel közli (btk. 144. §. 2. pont); ámde ez az eset csak akkor képez hűtlenséget, ha a közlést az osztrák vagy magyar állam honosa, háború idején s azzal a szándékkal követi el, hogy ezáltal az ellenségnek szolgálatot tegyen, saját hazáját pedig elárulja. Megtörténhetik azonban, hogy valaki béke idején s nem a kiemelt szándékkal készíti el valamely várnak vagy erődnek tervét vagy vázlatát; de miután megtette, mégis az ellenség birtokába juttatja azt; minthogy pedig ez a veszély mindenkor fenforog, hacsak

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a hatóság valamely különös okból meg nem engedi az ilynemű terv avagy vázlat elkészítését: ezért a megelőzés szempontjából büntetést rendel a törvény az ily cselekményre is, s azt az állam elleni kihágások közt első helyen sorakoztatja (33. §.).

A belbiztonság szempontjából kiváló feladata az államnak a törvényes rend fentartása, s az ezt veszélyeztető minden erőszakoskodás, mint pl. a forradalom vagy polgárháború, valamint a hatóságok erőszakos megtámadásának megelőzése. Minthogy pedig a törvényellenes erőszak különösen azáltal válhatik veszélyessé, ha a támadó csoport vagy felkelő tömeg fegyverekkel van ellátva: ezért az állam nemcsak az erőszak tettleges elkövetését s az erre irányzott cselekményeket bünteti felségsértés, lázadás vagy hatóság elleni erőszak czímén, hanem bizonyos korlátok közé szorítja a fegyverek és lőszerek készítését és megszerzésének jogát, s rendőri büntetést állapít meg azok ellen, a kik az e részben fennálló tilalmat vagy hatósági rendelkezést megszegik (34. és 35. §-ok).

Végre megkívánja az állami és társadalmi rend, valamint a közbéke azt is, hogy az alkotmány és a törvények tisztelete, valamint egyes népfajok és hitfelekezetek nyugalma a lázítók ellen megóvassék, mert a nyilvános gyülekezeten vagy sajtóban történt ilynemű izgatás mindig beláthatatlan következményű s gyakran csak előkészítése és kezdete a polgárháborúnak vagy forradalomnak. Ezen alapulnak a btk. 171—174. §-ai, melyek az alkotmány, a törvény s a hatóságok elleni izgatás büntetéseit állapítják meg. Az izgatás azonban nemcsak szóval vagy sajtó útján, hanem közvetett módon, concludens cselekedetekkel is elkövethető. Ily cselekmények pl. a közhatóság által tiltott államellenes zászlók, jelvények és czímerek használata, valamint megfordítva: az állam jelvényei gyanánt elfogadott s nyilvánosan kitűzött czímerek vagy zászlók meggyalázása, mely cselekmények rendszerint csak előzményei a nagyobbmérvű izgatásnak s a törvényes rend ellen irányzott támadásnak. E szempontból tehát a nagyobb veszély megelőzése s az állami tekintély megóvása czéljából, szintén az állam elleni kihágások közt helyeztettek el e cselekmények (36. és 37. §-ok).

Hasonlólag a törvényes rend elleni izgatás természetével bír az államkormány által eltiltott tankönyvek vagy taneszközök (pl. térképek) használata az iskolában; mert a mennyiben az ily könyvek vagy taneszközök államellenes irányt visznek be a nyilvános tanításba: ezáltal a fennálló államrend ellenségeit szaporítják s úgyszólván előkészítik a talajt, melyen a törvényellenes izgatást sikerrel lehet elkövetni. Ugyanazért a tiltott tankönyvek és tanszerek használata is az állam elleni kihágások közé soroztatott (38. §.).

II. E kihágások hivatalból üldözendők. Illetékes a kir. járásbiróság.

Felebbvitel a kir. járásbiróság ítélete ellen a 36. §. esetében a a kir. törvényszékhez, a 33., 34., 35., 37. és 38. §-ok eseteiben az illetékes kir. táblához történik (1883: VI. t.-cz. 1. és 6. §-ok).

A törvényszék ítélete ellen csak akkor élhet felebbvitellel a kir. tábla, mint harmadfokú birósághoz: 1-ör a vádlott, ha a törvényszék

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

őt a járásbíróság fölmentése ellen bűnösnek, vagy habár marasztaló itélete esetében elzárásra itélte; 2-or a vádló, ha az elsőbiróságilag elitélt vádlott fölmentetett (2. és 3. §.). A kir. tábla itélete ellen további felebbvitelnek helye nincs (5. §.).

A kir. tábla, mint az említett kihágások másodfokú birósságának itélete ellen a kir. Curiához csupán az anyagi büntető törvények nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van további felebbezésnek helye: *a*) ha büntetendő cselekmény esete nem forog fenn; *b*) ha valamely bűntett vagy vétség kihágásnak minősíttetett (7. §.).

2. Vár, vagy más védelmi erősség tervének vagy vázlatának tilos elkészítése, közzététele vagy megszerzése.

33. §.

A ki valamely vár vagy erőd, vagy a védelem czéljából létesített megerősített tábor fekvéséről, erődítvényeiről, vagy ezeknek valamelyik részéről, az illetékes hatóság engedelme nélkül, tervet vagy vázlatot készít vagy közzétesz, úgyszintén a ki hivatalos őrizet alatt levő ilyen tervet vagy vázlatot magának vagy másnak megszerez, lemásol vagy lemásoltat: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A jelen §. intézkedése összefügg a btk. 144. §-ának 2. pontjával és 146. §-ával. Az előbbi a katonai árulás fennidézett esetét, az utóbbi a diplomatiai árulást teszi büntetés tárgyává, 10—15 évi fegyházat, illetőleg 5 évig terjedhető államfogházat állapítván meg arra, ki a hivatalánál fogva tudomására vagy birtokába jutott titkos okiratot vagy adatot (tehát pl. valamely vár tervét) az osztrák-magyar monarchia ellenségével, illetőleg az ily adatot vagy okiratot más czélból a külhatalom kormányával közli vagy egyébként nyilvánosságra hozza. Amannak súlypontja tehát a vár vagy erőd tervének az ellenséggel való közlése, mi szükségkép háborút feltételez; míg az utóbbit béke idején s nem az ellenséggel való közlés végett is elkövetheti az, kinek az állam fontos érdekeit illető titkos adat hivatalánál fogva tudomására jutott. Mindkét esetben azonban az árulás szándéka vagyis a hűtlenség képezi a büntethetőség alapját. A jelen §. esetében e szándék már eleve ki van zárva, valamint a háború és béke ideje közötti különbség is teljesen irrelevans; de azért maga a külcselekedet hasonlít ahhoz, melyet a hűtlenség eme két esete feltüntet, sőt a tényálladék is kettészakad, a szerint, a mint valaki bármily úton-módon a vár vagy más védelmi erősség tervét elkészíti, vagy a mint azt hivatalánál fogva szerzi meg.

2. A 33. §. első esetének alanya bárki lehet; tárgya a védelem czéljára szolgáló vár, erőd, megerősített tábor, vagy ezek valamelyikének része; a bűncselekmény pedig abban áll, hogy valaki az ily vár vagy megerősített hely fekvéséről vagy erődítvényeiről a hatóság engedelme nélkül tervet vagy vázlatot készít vagy közzétesz. E szerint

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a vár stb. tervének vagy vázlatának elkészítése, illetőleg közlése képezi a külcselekedetet, melylyel a tettes a kihágást elköveti; minthogy azonban ily tervek és vázlatok közczélokra, hatósági engedély mellett is készülhetnek: a büntethetőség első feltétele az, hogy a tettes ezt «az illetékes hatóság engedelme nélkül» vigye véghez. Illetékes az a közigazgatási vagy katonai hatóság, melynek területén a kérdéses vár vagy védelmi erősség fekszik. A 28. §. szerint a kihágás akkor is büntetendő levén, ha gondatlanságból követtetik el: e szabály a jelen esetben akként érvényesülhet, hogy büntetendő nemcsak az, a ki szándékosan, azzal a tudattal készíti el pl. valamely vár tervét, hogy ehhez a hatóság engedélye volna szükséges, hanem az is, a ki mit sem törődve a kérdés ez oldalával, esetleg teljes tudatlanságban van az iránt, hogy tettét a hatóság különös engedélye nélkül elkövetnie nem szabadna. A törvény nem tudása képezi tehát itt a gondatlanságot, mely a 28. §. alapján büntetendő; büntetlenséget pedig csak a ténybeli tévedés eredményezhet (btk. 82. §.), ha t. i. a tettes nem tudja, hogy pl. a megerősített hely, melynek vázlatát elkészíti, a védelem czéljaira szolgáló erősség. A tettes czélja akármi lehet, tehát esetleg az is, hogy a vár tervét az ellenség kezére juttassa. Ez esetben ugyanis a terv elkészítése magában véve csak előkészületi cselekménye a 144. §. 2. pontjában meghatározott hűtlenségnek; minthogy azonban a hűtlenség előkészülete, mint ilyen, nem büntethető: a megfelelő cselekmény csak kihágás gyanánt vonható beszámítás alá.

3. *A második eset* alanya csak közhivatalnok lehet (btk. 461. §.), mert csak ennek «hivatalos őrizete alatt» lehetnek elhelyezve bizonyos tervek vagy vázlatok; tárgyai ugyanazon védelmi eszközök (vár, erőd stb.), melyekre az első eset vonatkozik, illetőleg az ezekről készített tervek vagy vázlatok; bűncselekménye pedig az ilyen terv vagy vázlat megszerzésében, lemásolása vagy lemásoltatásában áll. Előfeltétel tehát az a tényleges állapot, hogy valamely kész terv vagy vázlat valakinek hivatalos őrizete alatt áll s ez eme helyzetét használja fel a tiltott cselekmény elkövetésére. A hivatalos őrizet alatt levő terv és vázlat rendszerint hivatali titkot képez, s e szerint az a közhivatalnok, a ki azt másokkal közli vagy egyébként nyilvánosságra hozza: a btk. 479. §-ában meghatározott hivatali vétséget, vagy esetleg a 146. §. szerint minősülő hűtlenség valamelyik esetét követi el. Ha azonban az illető közhivatalnok csak megszerzi (magának vagy másnak), lemásolja vagy lemásoltatja a kérdéses tervet vagy vázlatot, a nélkül, hogy azt a hivatkozott §-ok értelmében nyilvánosságra hozná vagy másokkal közölné: ez esetben cselekménye a jelen §. alá tartozó kihágást képez. Gondatlanság akkor forog fenn, ha a tettes figyelmen kívül hagyja azt, hogy neki, mint közhivatalnoknak, nem volna szabad az őrizetére bizott tervet pl. lemásoltatni s ezáltal létrehozni azt a lehetőséget, hogy az illetéktelen kezekbe jusson.

4. Elsőfokon a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Fegyver vagy lőszer tiltott készítése, megszerzése, forgalomba hozása és kivitele, s a tiltott lókivitel.

34. §.

Egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, a ki:

1. fegyvert vagy lőszert nagyobb mennyiségben titkon, vagy a kormány által kibocsátott tilalom ellenére megszerez;

2. olynemü fegyvereket, melyeknek tartása tiltva van, a hatóság engedélye nélkül készit, készíttet, megszerez vagy forgalomba hoz;

3. olyan időben, midőn ez a kormányrendelet által tiltatik, fegyvert, lőszert vagy lovat külföldre szállit.

1. Az állam és a magánosok biztonsága egyiránt követelik, hogy a fegyverek használata kivétel nélkül mindenkinek meg ne engedtessék, hanem bizonyos korlátok állíttassanak fel úgy azok készítése és forgalomba hozása, valamint megszerzése tekintetében. Ugyanez áll a lőszerekre nézve is. A korlátozó szabályokat a különböző kormányrendeletek állítják fel; ezek megszegésének büntetését a jelen törvény 34. és 35. §-ai határozzák meg.

2. A 34. §. háromféle szempontból teszi a fegyverek- és lőszerekre vonatkozó hatósági rendeletek megszegését intézkedése tárgyává. Vannak fegyverek, a melyeket bizonyos feltétel mellett bárki megszerezhet; de ha ez engedély nélkül, vagy a kormány egyenes tilalma ellenére történik: a fegyver vagy lőszer megszerzője bizonyos körülmények között büntetés alá esik (1. pont). Viszont vannak oly fegyvernemek, melyeknek tartása egyáltalában tiltva van (u. n. tiltott fegyverek) s a melyek készítése, megszerzése vagy forgalomba hozása feltétlenül büntetés alá esik (2. pont). Végre bizonyos időben bárminő fegyver vagy lőszer külföldre szállítása az állam érdekébe ütközhetik s ezért a hatóság ezt, valamint ezzel kapcsolatban rendszerint a lókivitelt is megtiltja, s a ki e tilalmat megszegi: szintén az állam elleni kihágás miatt büntetendő (3. pont).

3. *Az első eset* tárgyai a hatóságilag nem tiltott fegyverek és lőszer. Az ily fegyverek s a szükséges lőpor megszerzésétől nincsenek elzárva azok, a kiknek arra személy- és vagyonbiztonságuk, vagy pl. vadászat czéljából szükségük van, de ehhez mindannyiszor engedély kell, melyet az 1861. évi 41,579. számú Ht. r. szerint megyékben az alispán, szabad kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester ad meg az illető járási tisztviselő vagy a városi kapitány jelentése alapján. Az engedélyben a lőpor mennyisége és minősége is meghatározandó. A ki engedély nélkül szerzi meg a fegyvert vagy lőport, az «titkon» szerzi meg azt; de ez magában véve még nem büntethető, hanem csak akkor válik büntetendővé, ha a beszerzés «nagyobb mennyiségben» történik. Mi értendő a nagyobb mennyiség alatt, ezt a törvény nem határozza meg; természetes azonban,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hogy itt oly mennyiség értendő, a mely több ember (csoport vagy tömeg) fölfegyverzésére alkalmas, mert épen ebben nyilvánul az ily cselekmény államveszélyes volta. Az 1-ső pont másik ágazata az, ha valaki «a kormány által kibocsátott tilalom ellenére» szerez fegyvert vagy lőszert. Ez főleg a hadi fegyverekre vonatkozik, melyekre nézve kimondja az idézett rendelet, hogy ilyeneket másnak, mint a közbiztonság közegeinek, sem vásárolni, sem használni nem szabad. A ki tehát ilyet megszerez: az a kormány által kibocsátott tilalom ellenére szerzi meg azt. De még a közbiztonsági közegek részére is csak a belügyminister engedélyével lehet hadi fegyvereket beszerezni; az ez ellen vétő hatósági tag azonban nem kihágást, hanem fegyelmi vétséget követ el. Külföldről szintén csak ministeri engedély alapján szabad fegyvert behozni, és így az is tilalom ellenére szerez fegyvert, a ki engedély nélkül külföldről szerzi meg azt. Ez esetben tehát szintén nem szükséges a büntethetőséghez, hogy a tettes nagyobb mennyiségű fegyvert szerezzen.

4. *A második eset* tárgyai oly fegyverek, melyeknek tartása általában tiltva van. E fegyvernemek a hivatkozott 1861. évi Ht. r. szerint: a tőrök, az öblösre köszörült gyilkok, ily alakú kések, háromélű egyenes kardok, trombonok, mordályok 7 bécsi hüvelyk mértéken alúl, szélpuskák, kézi- és üveg-gránátok, rontsák és gyúröppentyűk és minden rejtett támadásra alkalmas fegyverek, pl. botpuska, kardbot. A tilos fegyverekhez tartoznak továbbá azok az eszközök, melyeknek természeti alakja szándékosan van megváltoztatva a végett, hogy azzal súlyosabb sebet lehessen ejteni; valamint minden alattomos megtámadásra alkalmas készülék, a mely minőségénél fogva sem valamely iparág vagy művészet gyakorlására, sem házi használatra rendeltetve nincs. Végre tiltott lőszernek tekintetik a lőpamut és hasonló felrobbanó anyag. Ily tiltott fegyvereket és lőszereket készíteni, árulni és tartani a B. m. engedélye nélkül nem szabad; és így a 2. pontban meghatározott kihágást az követi el, a ki a felsorolt fegyvernemek valamelyikét a belügyminister engedélye nélkül készíti, megszerzi vagy forgalomba hozza.

5. *A harmadik eset* tárgyai különösen a hadi fegyverek és lőszer, valamint a lovak, melyeknek külföldre szállítása háború esetén az ellenség hadi erejének erősítésére szolgálhat. A fegyver- és lókivitel tilalmát a kormány rendszerint válságos időkben szokta elrendelni s a válság megszünése után a tilalmat is rendszerint megszünteti. Ez esetben tehát különös figyelmet igényel annak vizsgálata, hogy mikor történt a fegyver, lőszer vagy ló kivitele, s vajjon fennállott-e már akkor, vagy hatályban volt-e még a tiltó rendelet. A ki háború idején a fegyvert, lőszert vagy lovat egyenesen az ellenség részére szállítja külföldre s ezáltal az ellenséget «fegyveres erejének és hadiszereinek szaporítása vagy azok beszerzésének könnyítése által segíti»: az a btk. 144. §-ának 4. pontja szerint minősülő hűtlenséget követi el. Minden más esetben a jelen §. 3. pontja alkalmazandó.

6. E kihágás is szándékosan vagy gondatlanságból követhető el (28. §.). Gondatlanságot a fegyverek készítésére, megszerzésére, hasz-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nálatára stb. vonatkozó rendeletek nem ismerése, illetőleg az ebből származó felületesség képez.

7. Az elzáráson és pénzbüntetésen felül a tettes birtokában talált fegyverek és lőszer elkobzása is ítéletileg kimondandó (25. §.). Az elkobzott fegyverekkel való elbánásról az 1862. évi 19,530. sz. Ht. r. akként intézkedik, hogy azok vagy mint fegyverek, vagy pedig ha már használhatók nem volnának, vagy a tilos fegyvernemekhez tartoznak, utóbbi esetben használhatatlanná tételök után mint fegyverrészek vagy más anyagok, oly egyéneknek adassanak el, a kik fegyverek vagy fegyverrészek birtoklására, készítésére vagy árulására jogosítvák. Hasonló eljárás követendő az elkobzott lőszerekre nézve is, melyek nem tilosak és ezért a további forgalomra alkalmasak. Kihágás miatt történt elítélés esetében az ítélőbiróság állapítja meg a btk. 61. §-a alapján, hogy mi történjék az elkobzott fegyverrel vagy lőszerrel, s a mennyiben eladásukat rendelné el: hová fordíttassék a befolyt vételár (25. §. 3. jegyzet *b*) pont).

8. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

4. A fegyver és lőszer készítésére, eladására és szállítására vonatkozó rendelet megszegése.

35. §.

Háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon iparos vagy kereskedő, a ki a fegyverek vagy lőszerek készítésére, eladására, forgalomba hozására vagy elszállítására vonatkozó rendeletet megszegi.

1. E kihágást csak iparos vagy kereskedő követheti el, a ki fegyver vagy lőszer készítésével, elárusításával vagy szállításával foglalkozik. Az ily iparos vagy kereskedő úgy a fegyverek és lőszer készítése, valamint forgalomba hozása tekintetében különböző szabályoknak van alávetve, melyeknek megszegése a jelen §. intézkedésének tárgyát képezi.

2. *A fegyverek készítése* tekintetében megkülönböztetendők a közönséges, a tiltott és a hadi fegyverek. A hadi fegyvereket maga az állam, saját gyáraiban állítja elő; a tiltott fegyverek (lásd 34. §. 4. jegyz.) készítéséhez a belügyminister engedélye szükséges; a közönséges vadász- vagy egyéb fegyverek készítése azonban ahhoz értő és kellő képesítést nyert iparosok által iparhatósági igazolvány alapján gyakorolható. (1884: XVII. t.-cz. 4. §.). A lőpor gyártása az 1853. évi márczius 31-én kelt legfelsőbb rendelet s ugyananakkor kelt had-, bel- és pénzügyministeri rendelet szerint állami egyedárú levén: ennek gyártását csak a hadi kormány engedélyezheti.*)

3. *A fegyverek eladására nézve* az 1861. évi 41,579. sz Ht. r. kimondja, hogy az erre engedélylyel biró kereskedők az eladást csak

*) Grünwald Béla: A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve. I. k. 225. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

üzleti telepük helyén, az előírt szabályok értelmében gyakorolhatják. Fegyver és lőszer eladására engedélylyel biró iparűzők (fegyvergyárosok, puska- és kardművesek) és kereskedők az eladásról rendes könyvet kötelesek vezetni, melybe a személyek, kiknek, az időpont, melyben a fegyver és lőszer eladattak, s az engedély, melynek előmutatása mellett az eladás történt, pontosan bejegyzendők. Különösen a lőpor a kereskedő által, a legszigorúbb felelősség terhe alatt, csak hatósági engedélylyel bíró személyeknek adható el. Iparűzőknek, kik lőport használni kénytelenek, a törvényhatósági tisztviselő utalványozza a kellő mennyiséget.

4. E szabályok szándékos vagy gondatlanságból eredő megszegése képezi a jelen kihágás elkövetési cselekedetét. Gondatlanság az oly iparost vagy kereskedőt terheli, a ki a nélkül, hogy magának tájékozást szerezne a fennálló rendeletekről, ezek szabályainak megsértésével fegyver vagy lőszer készítésébe vagy eladásába bocsátkozik. A gondatlanság ez esetben aránylag súlyosabb, mert az iparos és kereskedő, szakfoglalkozására való tekintettel, különös figyelemre van kötelezve.

5. A kiszabandó pénzbüntetés mellett a szabályellenesen készített vagy áruba bocsátott fegyver és lőszer elkobzása is elrendelendő. (Lásd 34. §. 7. jegyz.) Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

5. Tiltott zászló, czímer vagy jelvény használata.

36. §.

A ki olyan zászlót, czímert vagy jelvényt tűz ki vagy nyilvánosan használ, árul vagy másként terjeszt, a melynek kitűzése vagy használata azon okból, mert azok az állam és törvényes intézményei iránti ellenséges irányzatok jelzéseül szolgálnak, ministeri rendelet által tiltva van: tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. Az 1848: XXI. t.-cz. a nemzeti szint s az ország czímerét ősi jogaiba visszaállítván, kimondotta, hogy a háromszinű rózsa polgári jelvényül fölveendő, s hogy minden középületeken és közintézeteknél nyilvános ünnepélyeken és hajókon a nemzeti lobogó s az ország czímere használandó. Ez alapon az 1874. évi 26,559. sz. a. kelt B. m. rendelet kimondotta, hogy a magyar nemzeti zászlón kívül minden idegen zászló, czímer és jelvény használata tiltva van; az 1885. évi 62,693. sz. a. kelt B. m. rendelettel pedig a nem magyar zászló, czímer vagy jelvénynek bármely alkalommal és ürügy alatt leendő használata kihágásnak nyilváníttatott, mely az illetékes közigazgatási hatóság által 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (M. K. 1886: 1. sz.) E rendeletek figyelembevételével lehet csak meghatározni a jelen §. helyes értelmét.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A 36. §. alkalmazásának előfeltétele az, hogy bizonyos zászló, czímer vagy jelvény használata ministeri rendelettel azon okból legyen eltiltva, mert azok «az állam és ennek törvényes intézményei iránti ellenséges irányzat jelzéséül szolgálnak». A hivatkozott rendeletek ily irányú speciális tilalmat nem tartalmaznak; mert habár az idegen zászló, czímer vagy jelvény használatát általánosságban eltiltják: e tilalom alapja nem az, mintha az idegen zászló mindig az állam iránti ellenséges irányzat jelzésére szolgálna, hanem az, hogy a nemzeti szín és czímer minden nemzet saját önállóságának jelzésére szolgálván, ezzel szemben az idegen zászló vagy czímer jogosulatlan használata mindenkor sérti az állam területi fenhatóságát, akár ellenséges irányzatból, akár e nélkül történjék használata. Ez lévén a hivatkozott két ministeri rendelet valódi értelme: ebből következik, hogy azok egyike sem tekinthető oly rendeletnek, melynek megszegése a jelen §. alkalmazhatását vonná maga után. Oly ministeri rendelet szükséges ehhez, a mely bizonyos egyedileg meghatározott zászló vagy czímer használatát épen a törvényben megjelölt okból tiltja el; s minthogy jelenleg ily ministeri rendelet még nem létezik: ez okból a 36. §-t ma még tárgytalannak tekinthetjük. E helyett előforduló esetben az 1885. évi rendelettel meghatározott kihágás állapítandó meg. Igy fogta fel a kérdést egy esetben a mv. k. t. is, mint a 36. §. kihágásának legfelsőfokú bírósága, midőn az idegen zászló használata miatt folyamatba tett ügyet, melyben az alsófokú hatóságok államelleni kihágást állapítottak meg, a kifejtett okokból illetékes elintézés végett a közigazgatási hatósághoz rendelte áttétetni, s midőn e tárgyban fennebbi értelemben elvi kijelentést is tett. (B. T. XIV. 95. és XVI. 79. l.) Ezzel szemben helytelen volt a kir. Curiának egy korábbi ítélete, melylyel vádlottat azért mentette fel az államelleni kihágás alól, mert nem bizonyult be, hogy a képviselőválasztás alkalmával általa kiosztott idegen lobogók az állam és törvényes intézményei iránti ellenséges irányzat jelzéséül használtattak (B. T. VI. 197. l.), holott a kérdés nem az, hogy minő czélból használta valaki az idegen zászlót, hanem csak az, hogy olyan zászlót használt-e, a mely ministeri rendelettel épen a törvényben megjelölt okból van eltiltva.

3. A 36. §-ban meghatározott kihágás felett elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, utolsó fokon a kir. tábla volna hivatva ítélni (Bevez. II.); az 1885. évi rendelet kihágása felett megyékben a főszolgabiró, városokban a kapitány vagy a tanács által megbizott tisztviselő, Budapesten az illető kerületi kapitány itél. (Életb. t. 42. §.)

6. Zászló- és czímersértés.

37. §.

Két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki az ország, a társországok vagy az osztrák-magyar monarchiának nyilvánosan kitűzött czímerét vagy zászlóját, úgy-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szintén, ki a polgári vagy katonai hatóságok által, ezen minőségük jelvényeül nyilvánosan használt zászlót vagy czímert meggyalázó szándékból bemocskolja, megrongálja vagy leszakítja.

1. E §. egyik alapja az 1848: XXI. t.-cz., mely a nemzeti színt s az ország czímerét ősi jogába visszaállította, egyszersmind megengedte, hogy a kapcsolt részek az ország színei és czímere mellett, saját színeiket és czímerüket is használhatják: másik alapja az 1867: XII. t.-cz., mely Magyarország és Ausztria között bizonyos ügyeket közöseknek nyilvánítván, ezáltal az osztrák-magyar monarchia közös czímerének és zászlójának létesítését és használatát is szükségessé tette. Végre fölemlítendő az 1883: XVIII. t.-cz., mely bizonyos feltételek mellett a magánosoknak, magánjellegű testületeknek, vállalatoknak, intézeteknek is megengedi, hogy a magyar korona országainak egyesített s az ország külön czímerét gyári vagy iparczikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czímtábláikon, üzleti nyomtatványaikon stb. használhassák.

2. Ehhez képest a jelen kihágás tárgyai: *a*) az ország külön czímere és zászlója; *b*) a társországok czímere és zászlója; *c*) a magyar korona országainak egyesített czímere: *d*) az osztrák-magyar monarchia czímere és zászlója; *e*) a polgári vagy katonai hatóságok külön czímere vagy zászlója.

Ad a). Magyarország czímere a következő alkatrészekből áll: a felülről lefelé ketté osztott vörös paizs jobb felén vízszintesen egymás alá húzott négy vörös és négy fehér pólya (szalag), melyek közül a legfelső vörös, a legalsó fehér; bal felén hármas zöld dombon koszorúval ékített arany-koronából kiemelkedő ezüst kettős kereszt, az egész paizs fölött pedig a magyar korona van, olykor angyalok által tartva. A Habsburg-házból származó királyok a kétfejű sas mellére alkalmazva használták a magyar czímert, s ugyanily pecsét használatára utasította a magyar kir. helytartó-tanácsot az 1723: XCVIII. t.-cz. A magyar nemzeti színek a czímerben előforduló három színből állanak, s ugyanezek a magyar zászló színei és pedig akként, hogy a hosszúnégyszögű lobogón vízszintes irányban feküsznek, felül a vörös, alul a zöld, középen a fehér. Fiume czímere a paizson kétfejű sast tüntet fel; míg Erdély külön czímere a három nemzet czímereiből ekként alakult: a vörös gerendával két mezőre osztott paizs felső részén, mely kék színű, jobbról arany nap, balról újuló ezüst hold van (székely czímer), köztük aranycsőrű s vörös nyelvű emelkedő fekete sas, az úgynevezet turul-madár látható (magyar czímer); az aranyszínű alsó mezőn pedig hét vörös torony, illetőleg háromormú hét vár van, mely a városok czímere.

Ad b). A társországok saját czímerrel és színekkel bírnak. Horvátország czímere negyven négyszögű koczka, melyek közül 20 vörös, ugyanannyi ezüstszínű; Szlavoniáé: széltében két folyó, melyek a czímerpaizst három mezőre osztják, melyek közül a felső (középen egy csillaggal) s az alsó kék, a középső vörös színű, rajta egy jobbfelé szaladó nyest van; Dalmácziáé: kék mezőn három koronás leopárdfej. Az 1868: XXX. t.-cz. 61. §-a szerint a társországok bel-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ügyeikben saját egyesült czímereiket is használhatják, mindazonáltal szent István koronájával fedve. A társországok színei: vörös, fehér, kék, egymás fölött vízszintesen fölülről lefelé. E színeket feltüntető lobogó a magyar delegatió ülésezési helyét képező épületen s a magyar országgyűlés mindkét házának épületén a magyar lobogó mellé felvonandó; de emitt csak akkor, ha magyar-horvát közösügyek tárgyaltatnak.

Ad c). A magyar korona országainak egyesített czímerére nézve 1874-ben ideiglenes intézkedés történt a kormány részéről, mely királyi megerősítést is nyert s lényegileg a következő: a czímerpaizs közepén az Erdélyen kívüli Magyarország czímere van, ettől jobbra a külső paizs felső részén Dalmáczia, balra Horvátország, a dalmát czímer alatt Szlavónia, a horvát alatt Erdély czímere látható, míg Fiume czímere Szlavónia és Erdély czímereinek érintkezési oldalára illesztetik. E czímer végleges megállapítása iránt 1883-ban törvényjavaslat benyujtására utasította az országgyűlés a kormányt, de a javaslat nem terjesztetett be.

Ad d). A magyar és osztrák állam kapcsolatából folyó közös czímerek és zászlók a következők: α) A közös hadsereg szárazföldi része s a közös ministeriumok czímerül a kétfejű sast, színekül a sárga-fekete zászlót használják és pedig azon alapon, hogy e czímer és színek az uralkodó házi jelvényeül tekintetnek; ellenben a közös hadi-tengerészet lobogója vörös-fehér szín, mely utóbbiak nem az uralkodó-ház, hanem Ausztria színei lévén: ellenkeznek a dualismussal és a törvénynyel. β) Az osztrák-magyar monarchia tengeri kereskedelmi hajói külön lobogót használnak, mely az 1867: XVI. t.-cz. alapján következőleg állapíttatott meg: a lobogó hosszúdad négyszöget képez, mely két egyenlő nagyságú mezőből áll; a rúd mellé eső mező vízirányosan fekvő három csíkra van osztva, melyek közül a felső és alsó vörös, a középső fehér, míg a másik mező szintén három csíkból áll, melyek közül a felső vörös, a középső fehér, az alsó zöld az utóbbi mező közepén Magyarország czímere szent István koronájával, a másik mezőn pedig Ausztria czímere s e fölött sárga korona van.*)

Ad e). Az egyes törvényhatóságok (megyék és városok) szintén bírnak külön czímerrel, melyeket hivatalos helyiségeiken, pecséteiken és más nyilvános alkalommal használnak, illetőleg kifüggesztenek. Ezeket tehát szintén védelmébe veszi a törvény s megsértésük esetén épúgy tárgyai a jelen §. kihágásának, mint a felsorolt többi állami czímerek és lobogók.

A jelen §. mindeme zászlókat és czímereket oltalmába veszi, de csak annyiban, a mennyiben azok a használatukra jogosult egyének, testületek vagy hatóságok által nyilvánosan kitűzettek, vagy az illető polgári vagy katonai hatóság által ezen minőségük jelvényeül nyilvánosan használtatnak. A magánosok által az 1883: XVIII. t.-cz. alapján használt czímer tehát nem tartozik ide, ha azt az illető csak gyári vagy iparczikkein, árúin vagy üzleti nyomtatványain alkalmazza, mert az nem egyértelmű a czímer nyilvános kitűzésével; ellenben

*) L. Dr. Kiss István: «Magyarország közjoga» 159—165. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tárgya lehet e kihágásnak a magánosok által használt czímer is, ha az pl. a czímtáblán, az üzleti helyiség megjelölése végett, nyilvánosan kifüggesztetett.

3. A bűncselekmény abban áll, hogy valaki az előbbi pont alatt felsorolt valamely czímert vagy zászlót «meggyalázó szándékból bemocskol, megrongál vagy leszakít». A külcselekedet tehát a zászló vagy czímer bemocskolása, megrongálása vagy leszakítása, e kifejezések közönséges értelmében; mihez képest pl. a czímer megdobálása sárral, vagy pl. a zászló egy részének letépése, ily cselekményeknek tekintendők. E cselekmény büntethetőségéhez azonban szükséges a meggyalázó szándék, vagyis az a tudat, hogy a zászló vagy czímer ellen véghezvitt cselekedet olyan, mely annak, mint az állami fenhatóság jelvényének, kisebbítését, a közönség szemében való lealázását foglalja magában, s az erre irányzott akarat. Ezt a speciális szándékot kétes esetben bizonyítani kell; rendszerint azonban olyan maga a cselekedet, a melyből a szándék iránya is kiviláglik (res in se dolum habet). A gondatlanság büntethetősége ez esetben ki van zárva (28. §.), mert a törvény által megkivánt dolus specialis az általános jogsértő szándékot is magában foglalja.

4. Elsőfokúlag a királyi járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

7. Államellenes tankönyvek és tanszerek használata.

38. §.

A ki az államkormány által eltiltott tankönyvet vagy taneszközt tanczélra használ vagy használtat: az elkobzáson felül két hónapig terjedő elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, a mennyiben utolsó büntetésének kiállásától két év még nem mult el: a tanító viselt hivatalának elvesztésére is ítélhető.

1. A közoktatásügyi ministerium van hivatva legfelső fokon a felett őrködni, hogy a nyilvános vagy állami engedély alapján működő magán tan- és nevelő-intézetekben államellenes tankönyvek és tanszerek ne használtassanak. A közvetlen felügyeletet az iskolai hatóságok s különösen a tanfelügyelők gyakorolják, s a ministerium rendszerint csak ezek jelentése alapján intézkedik esetről esetre az eltiltás iránt. Igy pl. az 1877. évi 14,011. sz. alatt kelt rendelettel kitiltotta a magyarországi szerb iskolákból a Gyurgyevits által Ujvidéken 1861-ben készített «Bácska-Szerém-Bánság» czímű fali térképet, mely kitiltó rendelet az illető megyék közigazgatási bizottságai részéről a járási tisztviselőknek megküldetvén, ezek által köröztetett s ily módon minden községben ki lett hirdetve; e térkép használata miatt elítéltek a birróságok egy szerb tanítót, habár az illető azzal védekezett, hogy nem volt tudomása a kitiltó ministeri rendeletről. (B. T. VI. 358. l.)

2. *Alanya* e kihágásnak csak az 1-ső pont alatt említett iskolákban működő tanító vagy esetleg az azok feletti felügyeletre hivatott

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

személy, pl. a tanfelügyelő lehet. Az előbbi használja, az utóbbi használtatja a kérdéses tankönyvet vagy tanszert, a mennyiben pl. az a szerint való tanítást kötelezőleg elrendeli. *Tárgya* «az államkormány által eltiltott tankönyv vagy tanszer», mely a dolog természeténél fogva államellenes tanokat vagy eszméket tartalmaz. E tulajdonság azonban, habár ebből indul ki a 38. §. intézkedése, egymagában nem elég ahhoz, hogy a kérdéses tankönyv vagy tanszer használata miatt valakit büntetni lehessen, mert ennek szükségképi előfeltétele a kellően közhírré tett ministeri tilalom.

3. *A bűncselekmény* abban áll, hogy valaki «tanczélra használja vagy használtatja» a kormány által eltiltott tankönyvet vagy taneszközt. Tehát az iskolai használat képezi a külcselekedetet, melynek kiegészítése az a tényleges állapot, hogy a kérdéses tankönyv vagy eszköz az iskolából ki van tiltva. E tilalom tényleges létezése és kellő módon történt kihirdetése azonban elégséges is ahhoz, hogy a kihágás létrejöjjön, mert ez esetben nemcsak a szándék, hanem a gondatlanság is büntetendő (28. §.). Gondatlanság az, ha a tanító nem bír közvetlen tudomással a kitiltó rendeletről, de az általa használt tankönyv vagy taneszköz tartalmából kell ismernie annak államellenes tendentiáját, s ennélfogva tudnia kell, hogy azt az államkormány nem engedi meg használni, ha tudomással bír róla. Ily esetben a tanító felteheti, hogy kitiltó rendelet már létezik, s ha erről mégsem szerez magának meggyőződést, hanem használja a tankönyvet: ez részéről büntetendő gondatlanságot képez. De valamint kitiltó rendelet létezése esetében a szándékos és gondatlan elkövetés egyiránt büntetendő: úgy másfelől abban az esetben, ha ily rendelet még nincs, akkor sem létesül kihágás, ha a tanító tévesen azt hiszi, hogy az általa használt s államellenesnek ismert könyv az iskolákból ki van tiltva. Ekkor csak fegyelmi eljárásnak lehet helye.

4. *Visszaesés* a jelen esetben akkor létesül, ha a kiszabott büntetés kiállása után az újabb kihágás elkövetéseig két év még el nem telt. Feltételeztetik, hogy valamint a kiállott büntetés a jelen §-on alapult, épígy az újabb kihágás is ugyane §-ba ütközik. Büntetésül a 38. §. elzárást és pénzbüntetést állapít meg, minélfogva kétség merülhet fel az iránt, hogy mikortól számítandó az a két év, melynek letelte előtt az újabb kihágás visszaesést képez. A büntetés «kiállása» csak a szabadságvesztésre vonatkozik, míg a pénzbüntetést csak leróni vagy lefizetni lehet; minthogy azonban behajthatatlanság esetén ezt is elzárás helyettesíti, melyet az elítéltnek kiállani kell, s minthogy e helyettesítő elzárás, habár csak föltételesen következik be, épúgy hozzátartozik a büntetéshez, mint a főbüntetésként kiszabott elzárás: ebből következik, hogy a büntetést csak akkor lehet kiállottnak tekinteni, ha az elítélt a helyettesítő elzárást is kiállotta, vagy ha a pénzbüntetés lefizetése által bizonyossá vált, hogy azt kiállania nem kell. E szerint a kérdéses két év a pénzbüntetés lefizetésének vagy az ezt helyettesítő elzárás kiállásának napjától számítandó. Visszaesés esetében a tanító viselt hivatalának elvesztésére is «ítélhető» (25. §.); más esetekben fegyelmi úton történhetik ez meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A kitiltott tankönyvek és taneszközök elkobzása tekintetében a btk. 61. §-a irányadó (25. §.).

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

II. FEJEZET.

A hatóságok és a közcsend elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. A jelen fejezetben foglalt kihágásokat nem könnyű a czím gyanánt használt két külön megnevezés szerint, mint a hatóságok s a közcsend elleni kihágásokat két külön csoportra felosztani. A míg ugyanis egy részök úgy a közcsend, mint a hatóság ellen irányul: addig más részök vagy csak az egyik, vagy a másik szempontnak felel meg; sőt van köztük oly eset is (pl. a 41. §. 1-ső bekezdése), a mely sem a hatóságokra, sem a közcsendre nem vonatkozik, melyet azonban a gyakorlat közcsend elleni kihágásnak szokott minősíteni.

Ezek szerint e fejezet kihágásait három csoportra oszthatjuk, melyek a következők:

1. *A hatóság és közcsend elleni kihágások;* jelesül:

a) az ok nélkül való vészjelzés s a hamis vészhír bejelentése a hatóságnál (40. §.), mely esetben a közönség rémületbe ejtése s a hatóság félrevezetése képezi a büntethetőség alapját;

b) a hatóság iránti engedetlenség nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén (42. §.), mely kihágás nemcsak a hatóság iránt tartozó tiszteletet sérti, hanem a köznyugalmat is veszélyezteti;

c) tiltott tartalmú hirdetés nyilvános kikiáltása vagy közzététele (48. §.), miáltal a tettes szintén nemcsak a hatóság jogkörét sérti, hanem a közcsendet is megháborítja.

2. *A hatóság elleni kihágások;* jelesül:

a) nyilvános gyűjtés eszközlése a másra kiszabott pénzbüntetés fedezése vagy kárpótlása czéljából (39. §.), miáltal az állami igazságszolgáltatás közvetve tehát a törvények és a közhatóság tekintélye szenvednek sérelmet;

b) a név, állás vagy lakhely elhallgatása a felszólító hatósági hivatalnok vagy közeg előtt (43. §.), mely kihágás az esetben, ha a felszólított a feleletet megtagadja, nyilt ellenszegülés a hatóság ellen; ha pedig valótlant állít: félrevezetése a hatóságnak;

c) a közhivatalnoki állás vagy katonai jelleg színlelése (44. §.), mely cselekmény első sorban szintén a közhivatali és katonai tekintély megsértése miatt büntetendő;

d) a czímbitorlás s a bel- és külföldi rend- és díszjelek jogosulatlan viselése (45. §.), mely eset azért hatóság elleni kihágás, mert bizonyos czím és rangfokozat használatára s a rend- és díszjelek nyilvános viselésére csak a hatóság adhat engedélyt;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

e) a hatóság vagy hatósági közeg szóbeli vagy irásbeli megsértése (46. §.), vagyis a tulajdonképeni legközvetlenebb hatóság elleni kihágás;

f) a nyilvánosan közzétett hatósági rendelet vagy hirdetmény megrongálása, olvashatatlanná tétele vagy leszakítása (47. §.).

3. *A közcsend elleni kihágások;* jelesül:

a) a gyilkosság vagy más közveszélyes bűntett elkövetésével vagy becstelenítő állításnak nyomtatásban leendő közzétételével való fenyegetés (41. §.), mely kihágás csak akkor veszélyezteti a köznyugalmat, ha a fenyegetés valamely vidék vagy község lakosai ellen irányul; ellenben tisztán személyes természetű az esetben, ha a tettes csak magánszemélyt fenyeget, minélfogva e cselekmény csupán a tárgy összefüggése folytán nyert helyet a közcsend elleni kihágások között;

b) fáklyás menet rendezése az utczán vagy nyilvános téren, hatósági engedély nélkül (49. §.);

c) kivilágítás rendezése a hatóság közzétett tilalma ellenére (50. §.), mely utóbbi két esetben az a körülmény, hogy hatósági engedély nélkül történik olyasmi, a mi hatósági engedély mellett megtörténhetnék, nem változtatja át a cselekményeknek közcsendet veszélyeztető minőségét.

II. E kihágások közül a 39., 40., 41., 42. és 48. §-okban meghatározott esetek elsőfokúlag a kir. járásbiróság; a 43., 44., 45., 47., 49. és 50. §-ok esetei a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznak (É. t. 40. §. 5. és 41. §. 1. pont); míg a 46. §-ban meghatározott kihágás csak annyiban tartozik a közigazgatási hatósághoz, a mennyiben közigazgatási hivatalnok vagy közeg ellen követtetik el (41. §. 2. pont). Az utóbbi esetekben a biráskodási jog első fokon megyékben a főszolgabirákat, városokban a kapitányt vagy a tanács által megbizott tisztviselőt, Budapest mindegyik kerületében a kerületi kapitányt illeti (É. t. 42. §.); másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; harmadfokúlag a belügyminister ítél.

A járásbiróság itélete ellen a 39., 40., 42. és 48. §-ok eseteiben a kir. törvényszékhez, a 41. és 46. §-ok eseteiben pedig a kir. táblához történik a felebbezés (1883: VI. t.-cz. 1. és 6. §-ok). A törvényszéktől a kir. tábla mint harmadfokú birósághoz, s a másodfokon ítélő kir. táblától a kir. Curiához igénybevehető felebbvitel korlátairól lásd az I. fejezet Bevez. II. alatt.

2. Felhivás gyűjtésre a másra kiszabott pénzbüntetés fedezése vagy kárpótlása czéljából.

39. §.

A ki azon czélból, hogy a büntető vagy fegyelmi eljárás folytán pénzbüntetésre ítéltnek büntetése fedeztessék vagy kárpótoltassék, nyomtatvány által, vagy valamely gyülekezésen nyilvánosan szóval gyűjtésre hív fel, vagy a gyűjtésre való felhivást terjeszti, vagy a gyűjtés eredményét ilyen módon közzéteszi: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A gyűjtés által bejött pénz vagy érték elkobzandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Midőn az állam valamely cselekményt büntetendőnek nyilvánít s arra büntetést szab ki: ezzel kinyilatkoztatja, hogy ama cselekmény elkövetője a törvények és a jogi rend ellen vétett s e miatt megtorlást érdemel. Ha tehát ezzel szemben mások az ily egyént épen a kérdéses cselekmény folytán ovatióban részesítik, vagy az illetőnek segítséget nyujtanak arra, hogy büntetlenül maradjon: ezzel megsértik az állam igazságszolgáltatási hatalmát, tehát közvetve magát az államrendet. E szempontból a btk. 174. §-a szerint vétséget követ el, a ki valamely bűntett vagy vétség tettesét nyilvánosan feldicséri vagy kitünteti; a 374. §. szerin tpedig bünpártolást képez az, ha valaki a bűntett vagy vétség elkövetőjének segítséget nyujt arra, hogy büntetlenül maradjon. Az utóbbi vétséggel határos a jelen §-ban meghatározott kihágás, a mennyiben a bűnpártolás elkövetésének egyik módja az is lehet, hogy valaki az elítélt helyett a reá kiszabott pénzbüntetést lefizeti; minthogy azonban ez mégis csak kivételesen büntethető (l. 374. §. 6. jegyz. *e)* pont*), s minthogy különösen a pénzbüntetés összegyűjtésére irányzott, habár nyilvános tevékenység a büntetőjog általános elvei szerint büntethető nem volna: ezért a bűnpártolásról szóló 374. §. kiegészítéséül szolgál a jelen §., mely a büntetendő cselekmény, illetőleg az a miatt elítélt egyén feldicsérésével vagy büntetésével hatásra nézve egyenértékű cselekményt, t. i. a pénzbüntetés fedezésére irányzott nyilvános gyűjtést teszi intézkedése tárgyává. Az ilyen gyűjtés czélzatánál fogva teljesen azonos a btk. 174. és 374. §-aiban meghatározott vétségekkel, s ezért csak ezekkel kapcsolatban értelmezhető helyesen.

2. E kihágás tárgyi eleme a büntető vagy fegyelmi eljárás folytán valakire kiszabott pénzbüntetés, melyet az illetőnek vagy lefizetnie, vagy esetleg a helyettesítő szabadságbüntetéssel lerónia kellene. A pénzbüntetés itt legtágabb értelemben veendő, s feltétele csak az, hogy valamely bíróság vagy más közhatóság szabja ki bűntett, vétség vagy kihágás miatt lefolyt büntető, vagy fegyelmi vétség miatt valamely közhivatalnok ellen indított fegyelmi eljárás eredményeként. A pénzbüntetésnek továbbá jogerejű ítélettel megállapítottnak kell lennie, mert csak ekkor lehet valakit «pénzbüntetésre» ítéltnek mondani.

3. Feltéve, hogy valaki ily értelemben pénzbüntetésre el van ítélve: e ténynyel szemben a bűncselekményt az követi el, a ki «nyomtatvány által, vagy valamely gyülekezésen nyilvánosan szóval gyűjtésre hív fel, vagy a gyűjtésre való felhivást terjeszti, vagy a gyűjtés eredményét ilyen módon közzéteszi». Ez képezi a külcselekedetet, melynek e szerint négyféle módozata van; ugyanis: *a*) gyűjtésre való felhivás nyomtatvány által; *b*) felhivás gyülekezésen nyilvánosan szóval; *c*) a gyűjtésre való felhivás terjesztése; *d*) a gyűjtés eredményének nyilvános közzététele. Mint látjuk, a bűncselekmény jellemző ismérve a tényálladék mindegyik módozatánál a nyilvánosság. Ha a felhivás sajtó útján, pl. falragaszok vagy hírlapi czikkek által eszközöltetik: ez minden körülmények között magán hordja a nyilvánosság jellegét; de ha a felhivás szóbeli: ez esetben csak akkor tekinthető

*) Id. művem III. köt. 259. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az nyilvánosnak, ha gyülekezeten történt. A gyülekezet kettőnél több ember együttlétét feltételezi s jellegéhez tartozik, hogy az abban résztvevő egyének száma nincs korlátozva, minélfogva többnyire egyértelmű az a nagyobb néptömeggel. A mennyiben tehát a felhivás nagyobb népcsoportosulás előtt, akár köz-, akár magánhelyen történt: ennek nyilvános jellege iránt szintén nem foroghat fenn kétség. Hogy azonban hány ember együttléte szükséges a nyilvánossághoz, s vajjon ennek számbavételével nyilvános vagy nem nyilvános volt-e a felhivás: ezt a bíróság az eset körülményei szerint határozza meg.

4. A felhivásnak egyenesen gyűjtésre kell irányulnia, hogy az a 39. §. értelmében büntethető legyen. Ha tehát valaki pl. csak véleményt nyilvánít az iránt, hogy bizonyos elítélt egyén részére kivánatos vagy emberbaráti cselekedet volna a reá kiszabott pénzbüntetést összegyűjteni: e miatt az illető nem büntethető. A felhivás egyértelmű a felbujtással, ha meghatározott egyénekhez intéztetett s ha eredménye lett; ellenben az eredménytelen felbujtás természetével bír az esetben, ha általában a közönségnek szól, s e mellett eredménytelen maradt. A 39. §. tárgya csak az ily felhivás; s e szerint abban az esetben, ha valóságos felbujtás forog fenn s annak eredménye a pénzbüntetés fedezése lett: a cselekmény esetleg a btk. 374. §-ába ütköző bűnpártolás gyanánt büntethető. A gyűjtésre való felhivással azonos szempont alá esik a gyűjtésre való felhivás terjesztése s a gyűjtés eredményének nyilvános közzététele. A felhivás terjesztése nem más, mint a felhivás folytatása, s e szerint ennek is épúgy nyilvánosnak, egyenesen a gyűjtésre irányzottnak kell lennie, mint magának a felhivásnak. Ily természetű cselekmény a gyűjtés eredményének közzététele is az esetben, ha a szükséges pénz még össze nem gyűlt; amennyiben pedig a gyűjtés eredménye a pénzbüntetést teljesen fedezi: ekkor a nyilvános közlés az igazságszolgáltatás lealacsonyítása tekintetéből büntetendő.

5. A gyűjtésre való felhivással s a felhivás terjesztésével a kihágás bevégeztetik, habár a gyűjtést még meg sem kezdték; a mennyiben pedig gyűjtés már történt: erre vonatkozólag az eredmény nyilvános közlése képezi a bevégző cselekedetet. Mindegyik esetben szükséges eleme a büntethetőségnek a tettes részéről az a czélzat, hogy «a büntető vagy fegyelmi eljárás folytán pénzbüntetésre ítéltnek büntetése fedeztessék vagy kárpótoltassék». A felhivásnak s a felhivás terjesztőjének tehát egyenesen ezzel a szándékkal kell cselekednie; míg annak, a ki a gyűjtés eredményét nyilvánosan közli, tudnia kell, hogy minő czélból történt a gyűjtés. Ebből következik, hogy a jelen kihágásnál a gondatlanság büntethetősége ki van zárva (28. §.). A pénzbüntetés «fedezésére» irányzott czélzat azt jelenti, hogy az elítélt helyett le akarják fizetni a büntetést; a «kárpótlás» pedig abban áll, hogy az elítéltnek visszatérítik az általa már lefizetett összeget.

6. A gyűjtés eredményeként befolyt s a 39. §. értelmében elkobzott pénz vagy érték az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra fordítandó. (25. §. 3. jegyz. *b*) pont.)

7. Elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, utolsó forum gyanánt a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Oknélküli vészjelzés és hamis vészhír bejelentése a hatóságnál.

40. §.

A ki a harangok félreverése vagy másnemü vészjelzés által, tudva, hogy erre ok nem forog fenn, a lakosok nyugalmát megzavarja, vagy a ki a hatóságot valótlan vészhír vagy zavargás bejelentése által szándékosan félrevezeti: nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.

Ha pedig a hamis vészhír bejelentése következtében a rendőrség vagy a fegyveres erő kiállíttatott: a tettes tizenöt napig terjedhető elzárással büntetendő.

1. A jelen kihágást kétféle módon lehet elkövetni. Az egyik mód az, hogy valaki alaptalan vészjelzés által a lakosok nyugalmát megzavarja; a másik a hatóság félrevezetése valótlan vészhír vagy zavargás bejelentése által. Az előbbi közcsend, az utóbbi hatóság elleni kihágást képez.

2. Az oknélkül való vészjelzés tényálladékának alkotó elemei ezek: *a*) a harangok félreverése vagy másnemű vészjelzés, pl. népes községben tűzkiáltás, mely alkalmas arra, hogy a lakosok nyugalmát megzavarja, minélfogva pl. néptelen pusztán, hol csak nehány ház és csak nehány család van, az efféle vészjelzés minthogy nem zavarhatja meg a lakosok köznyugalmát s nem idézhet elő közrémületet, nem is vonható a jelen kihágás keretébe; *b*) a tettesnek tudnia kell, hogy a vészjelzésre ok fenn nem forog, vagyis szándékosan kell véghezvinnie oly cselekményt, a melynek eredménye előreláthatólag a lakosok nyugalmának megzavarása lesz, holott erre tényleg semmi ok sem forog fenn. E szerint a jelen kihágásnál a gondatlanság büntethetősége ki levén zárva (28. §.): az oly egyén, a ki pl. valamely nagyobb füst által félrevezettetve, tüzet kiált, mielőtt a valóságról meggyőződést szerzett volna, e §. alapján nem büntethető.

3. A második eset büntethetőségének feltételei a következők: *a*) szükséges, hogy a tettes valótlan vészhírt vagy zavargást jelentsen be a hatóságnál; *b*) ezt azon szándékkal s oly módon kell tennie, hogy ezáltal a hatóságot félrevezesse; *c*) végre megkivántatik, hogy a hatóság tényleg félrevezettessék a hamis bejelentés által. Ezek szerint nem létesül a kihágás: ha valamely vész vagy zavargás jelenségei fenforognak, de ezeket az illető túlbecsüli s a látszatot valóság gyanánt jelenti be; ha szándéka nem az, hogy a hatóságot félrevezesse, vagy ha a bejelentés valótlansága oly kézzelfogható, hogy teljesen alkalmatlan a hatóság félrevezetésére; így pl. ha valaki víztől távoleső helyen árvízveszélyt jelent be. E kihágás lényege szintén kizárja a gondatlanság büntethetőségét (28. §.). A hamis vészhír bejelentése minősítetté válik azáltal, ha ennek következtében a rendőrség vagy a fegyveres erő kiállíttatott, mely esetben a büntetés, mely különben 8 napig terjedhető elzárás 15 napra emelhető fel.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A 40. §. két kihágása külön vagy együttesen fordulhat elő, ha tudniillik valaki pl. a hamis vészjelzés után a hatóságnál is hamis bejelentést tesz. A cselekmény e kettős minősége azonban itt nem képez bűnhalmazatot, mert a törvény egy közös büntetés alá helyezi mind a kettőt; a beszámítás azonban ily esetben aránylag súlyosabb leend s e mellett maga a cselekmény «hatóság és közcsend elleni kihágás» névvel jelölendő meg. Ellenben bűnhalmazat létesül pl. abban az esetben, ha valaki részeg állapotban botrányt okoz s éjjel az utczán tüzet kiált, miáltal nemcsak a jelen, hanem a 84. §. szerint minősülő kihágást is elköveti; s minthogy e kihágások közül az utóbbi a közigazgatási hatóság, míg a jelen eset a bíróság hatásköréhez tartozik: a kettőnek együttes elbirálására is a bíróság van hivatva. (B. T. II. 64. l.)

5. Elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, utolsó forum gyanánt a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

4. Veszélyes fenyegetés.

41. §.

A ki nem zsarolási czélból (B. T. K. 350. §.) valakit gyilkosság, rablás, súlyos testi sértés, gyujtogatás vagy más közveszélyes bűntett elkövetésével, avagy pedig rágalmazó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget: egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig nem zsarolási czélból a fentemlített bűntettek elkövetésével valamely vidéknek vagy községnek lakosait fenyegeti: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. E kihágás a régi «crimen vis» egyik maradványa. Az újabb büntető-törvénykönyvekben az erőszak és a fenyegetés önmagában rendszerint nem büntetendő cselekmény, hanem csak más bűntett elkövetésének, vagy valamely tiltott czél elérésének eszköze gyanánt szerepel, s mint ilyen büntetendő. Legnagyobb önállóságra jut a személyes szabadság ellen irányzott büntetteknél és vétségeknél (btk. 317—326. §-ok), de ezeknél is első sorban a személyes szabadság megsértése képezi a büntethetőség alapját. Az akaratszabadság ellen irányzott kényszerítést (Nöthigung) s a félelmet előidéző fenyegetést (Drohung), melyek pl. a német büntető-törvénykönyv szerint önálló vétségek, a magyar btk. nem ismeri. Különösen a fenyegetés vétségének elhagyására nézve kiemelte a btk. indokolása, hogy ez a kényszerítés mellőzéséből önként következett; mert a fenyegetés még kevesebb, mint a kényszerítés. A míg ugyanis ennél a czél legalább is arra van irányozva, hogy a kényszerített a kényszer folytán valamit tegyen vagy elmulaszszon: addig a fenyegetés csupán a miatt büntetendő, mert ezáltal valakinek lelkületében félelem ébresztetik fel.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

(Anyaggy. II. 578. l.) Ennek folytán a fenyegetés a ktk. eredeti tervezetében sem fordult elő s csupán a képviselőház igazságügyi bizottsága vette azt fel, mint láttuk, nem a legszerencsésebb elhelyezéssel, a közcsend elleni kihágások közé. (M. I. XI. 425. l.) A bizottságot e változtatásnál nyilván a korábbi hazai gyakorlat vezette, mely szerint a veszélyes fenyegetés önálló büntett volt s a melylyel szemben nagyon is visszatetszőnek tünt fel az ide tartozó esetek büntetlenül hagyása. De vajjon nem lett volna-e helyesebb az átmenet s a különböző büntettekkel való érintkezés szempontjából a veszélyes fenyegetést vétségnek minősíteni: ez legalább is kérdéses. A korábbi gyakorlat alapján veszélyes fenyegetés büntette miatt elítélt vádlottat, ki fenyegetése elől menekülő nővére után lőtt, a kir. Curia a jelen §. alapján kihágás miatt ítélte el (B. T. I. 4.), holott a cselekmény jellege úgy ezen, mint az emberöléssel határos más hasonló esetekben, épen nem bír a kihágás természetével.

2. A jelen §. kihágásának közelebbről meghatározható *tárgya* nincs, mert a mennyiben a fenyegetés valamely megnevezett büntetendő cselekmény, pl. zsarolás vagy hatóság elleni erőszak elkövetésének eszköze: ekkor az a czélcselekmény tényálladékába olvad bele; ha pedig minden ily vonatkozás nélkül fordul elő: ez esetben csak mint a fenyegetett egyén megijesztése, félelmének felköltése jöhet beszámítás alá. Tehát tulajdonképen a megfélemlítés képezi itt a jogsértés objectumát, másfelől pedig a nagyobb sérelem bekövetkezhetésének veszélye szolgál a büntetés alapjául. Az utóbbi szempont azonban az előbbi mellett csak alárendelt jelentőségü levén, fősúly a fenyegetés által előidézett félelemre helyezendő. Ebből következik, hogy a mennyiben a fenyegetés még félelmet sem okozott: ez esetben hiányzik a a kihágás tárgya, mint a büntethetőség leglényegesebb alapja.

3. A *bűncselekmény* abban áll, hogy a tettes valakit gyilkosság, rablás, súlyos testi sértés, gyujtogatás vagy más közveszélyes büntett elkövetésével, avagy rágalmazó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget. A külcselekedet tehát a *fenyegetés*, mely a jelen §. értelmében akkor tekinthető veszélyesnek, ha a megtámadott lelkében oly érzést ébreszt fel, mely által az magát a megtámadó részéről fenyegetettnek, veszélyeztetettnek alapos indokoknál fogva tartja. (J. Sz. III. 224. l. C. E szerint a btk. 167. §-a, mely szerint a veszélyes fenyegetéshez a veszély «közvetlen» bekövetkezése iránt gerjesztett alapos félelem szükséges, a jelen kihágásnál alkalmazható nem lévén, ennek tényálladéki feltételei csak a következők: *a)* hogy a fenyegetés gyilkosság, rablás stb. elkövetését helyezze kilátásba; *b)* hogy az a megtámadottban a körülmények által indokolt félelmet gerjeszszen a veszély bekövetkezése iránt.

4. A fenyegetés tárgyai tekintetében a következőket jegyezzük meg:

a) Gyilkosság a btk. 278. §-a szerint az előre megfontolt szándékból elkövetett emberölés. Gyilkossággal tehát az fenyeget, a ki a fenyegetett életének ilyen szándékkal (tehát hidegvérű megfontolással = praemeditatio) leendő kioltását helyezi kilátásba. Ámde itt nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lehet ily szorosan értelmezni a gyilkosságot, illetőleg a gyilkossággal való fenyegetést; mert megtörténhetik, hogy valaki izgatott lelki állapotban, vagy épen erős felindulásban viszi véghez az élet kioltására irányzott fenyegetést, mely esetben a megfelelő tett nem gyilkosság, hanem a btk. 279. és 281. §-ai szerint minősülő szándékos emberölés, a fenyegetés pedig ily emberöléssel való fenyegetés leend. Ez azonban teljesen mindegy a fenyegetettre nézve; s minthogy a 41. §. szerint a súlyos testi sértéssel való fenyegetés is megállapítja a büntethetőséget: ebből kétségtelen, hogy itt gyilkossággal való fenyegetés alatt általában az élet kioltására irányzott fenyegetést kell érteni. A mennyiben a tettes csak a fenyegetésnél marad: ez esetben tényleg meg lehet benne az ölési szándék s cselekménye mégis csak kihágás leend. Igy pl. a 41. §. alapján ítéltetett el vádlott, ki panaszost töltött fegyverrel letérdelésre kényszerítvén, agyonlövéssel fenyegette, sőt a fegyvert is mellének szegezte, de szándéka kivitelétől önként elállott (B. T. X. 88. l.); továbbá a ki ölési szándékkal lesben várta mostoha atyját, s midőn ez a korcsmából kijött, felé szegezte töltött pisztolyát, azután ugyanazzal üldözte, a nélkül, hogy elcsettentette volna. (XVI. 109.) Ha azonban a tettes az élet kioltására alkalmas cselekedetet, pl. a lövést vagy szúrást már véghezvitte: ekkor cselekménye csak annyiban tekinthető egyszerű ijesztésnek, tehát a jelen §. alá eső kihágásnak, a mennyiben az ölési szándék bebizonyítható nem volt. Ez alapon kihágást állapítottak meg a bíróságok vádlott ellen, ki panaszost megöléssel fenyegette s revolverrel nehányszor feléje lőtt, ezután önként eltávozott (B. T. VI. 326. l.); ki előző fenyegetés után panaszos felé levegőbe lőtte pisztolyát (X. 45. l.); ki panaszos mellének fenyegetések közt pisztolyt szegezett s annak kakasát háromszor elcsettentette: mert a pisztoly egyik csöve törött és töltetlen volt, s nem bizonyult be, hogy vádlott melyik kakast csettentette el (XII. 201. l.); ki közvetlen közelből forgó-pisztolyból két lövést intézett egy emberekkel telt kocsi felé, de lövéseit a földnek irányozta (XVI. 104. l.); ki 6 lépés távolságból pisztolyból lőtt panaszosra: mert nem bizonyult be, hogy czélzott (XVI. 105. l.); ki közvetlen közelből rásütötte forgó-pisztolyát panaszosra: mert nem bizonyult be, hogy a pisztoly éles töltéssel megtöltve s ölésre alkalmas volt (XIX. 250. l.). Ez esetekben emberölés kisérlete lett volna megállapítandó, ha az ölési szándék bebizonyul; minthogy azonban a bíróság ezt nem látta bebizonyítottnak s minthogy a testi sértés kisérlete ily alakban a btk. 301. §-a alapján meg nem állapítható: ezért e cselekmények kihágás gyanánt voltak büntetendők.

b) Rablással való fenyegetést az követ el, a ki mást azzal fenyeget, hogy ingó dolgát eltulajdonítási szándékkal erőszakosan elveszi (btk. 344. §.). E fenyegetés is a személy közvetlen megtámadását foglalja magában s rendszerint alkalmas arra, hogy a fenyegetettben alapos félelmet gerjeszszen. A rablási fenyegetés azonban csak ritkán válik kihágássá, mert az idegen ingó dolog elvételére irányzott fenyegetés rendszerint megkezdése, tehát kisérlete a rablásnak s mint ilyen büntetendő. Hogy tehát a 41. §. alkalmazható legyen: ennek előfeltétele az, hogy a fenyegetés ne legyen közvetlenül a dolog elvételére,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vagyis a rablás kivitelére irányozva (rablási fenyegetés), hanem csak olyan legyen, a mely alapos félelmet gerjeszt az iránt, hogy a tettes a kilátásba helyezett rablást el fogja követni (rablással való fenyegetés); így pl. ha valaki azzal fenyegetődzik, hogy alkalom adtán meg fogja rabolni a fenyegetettet.

c) Súlyos testi sértés a btk. 301. §-a értelmében akkor létesül, ha valaki szándékos bántalmazás által 8 napnál hosszabb ideig tartó sérülést vagy betegséget okozott; súlyos testi sértéssel való fenyegetés tehát az oly cselekmény elkövetésével való fenyegetés, melynek valószínű következménye a jelzett eredmény lehet. Ezt adott esetben nem mindig könnyű meghatározni; mert ha a bántalmazás már megtörtént s bármily rövid idejű sérelmet okozott: ekkor a cselekmény testi sértést képez; ha pedig a bántalmazás még be nem következett: ekkor bizonytalan az, hogy megtörténte esetén 8 napot meghaladó vagy rövidebb tartamú sérelmet okozott volna-e, mely utóbbi esetben csak könnyű testi sértéssel való fenyegetés forogna fenn. A bíróság van hivatva a körülményekből megállapítani, vajjon a fenyegető cselekmény az utóbbi vagy az előbbi kategoriába tartozik-e s ehhez képest büntetlen, vagy a 41. §. alapján büntetendő. Így pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki nejét késsel kezében kergette s fülének és orrának levágásával fenyegette (B. T. X. 378. l.); s ki testvérbátyját agyonütéssel fenyegetvén, megfutamodása után fejszével üldözte (XIII. 48. l.). Az utóbbi esetben tulajdonképen öléssel való fenyegetés forog fenn; a bíróságok azonban nem látván bebizonyítva az ölési szándékot, egy részök vádlott ellen a sulyos testi sértés kisérletét állapította meg s a Curia ezzel szemben alkalmazta a 41. §-t.

d) Gyujtogatást követ el, a ki olyan házat, kunyhót, malmot vagy bármely épületet vagy helyiséget, mely emberek lakául szolgál, vagy erre van rendelve, vagy több ember összejövetelére használtatik; továbbá raktárt, gazdasági épületet, szabad téren levő nagyobb mennyiségű árú- vagy terménykészletet, a földtől el nem vált, vagy halomban vagy garmadában levő gabonát, erdőt, nagyobb mennyiségű építési vagy tüzelésre szolgáló anyagkészletet, hidat, hajót vagy bányát szándékosan felgyujt (btk. 422. §.). Gyujtogatással való fenyegetést tehát az követ el, a ki a felsorolt tárgyak valamelyikének felgyujtásával fenyegetődzik. Mikor tekintendő az árú- vagy terménykészlet «nagyobb mennyiségű»-nek, ezt a törvény nem határozza meg; a birói gyakorlat azonban akként döntötte el e kérdést, hogy a mennyiben a felgyujtott árú vagy terménykészlet értéke az 50 frtot meghaladja, azt nagyobb mennyiségűnek szokták tekinteni; ellenben a kisebb értékű, szabad téren fekvő árú- vagy terménykészlet felgyujtása csak vagyonrongálást (btk. 418. §.) képez. Ha azonban az árú- vagy terménykészlet pl. házak közelében van: ekkor felgyujtásuk kis mennyiségben is tűzvészt okozhat, tehát gyujtogatás leend.*) E szempontból, t. i. a közveszély szempontjából ítélendő meg, hogy valamely tárgy felgyujtásával való fenyegetés gyujtogatással való fenyegetés volt-e.

---

*) Id. művem III. k. 495. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

e) Közveszélyes büntettek a gyujtogatáson kívül a vízáradás szándékos okozása (btk. 429—431. §-ok), a vaspályák és hajók közveszélyű megrongálásának büntette (434. és 435. §-ok), a vasúti jelzéssel való szándékos visszaélés (436. §.), a táviró-készülék szándékos megrongálása vagy használhatatlanná tétele (439. §.), a hajó megfeneklésének, elsülyedésének vagy összezúzatásának szándékos okozása (444. §.). A ki tehát ezek valamelyikének elkövetésével fenyegetődzik, az szintén a 41. §. szerint büntetendő, ha különben a büntethetőség egyéb feltételei is fenforognak.

f) Rágalmazó vagy becsületsértő az olyan állítás vagy kifejezés, mely a btk. 258. és 261. §-aiban meghatározott feltételeknek megfelel. A rágalmazás vagy becsületsértés legveszélyesebb neme az, midőn valaki sajtó útján teszi közzé a rágalmazó vagy becsületsértő állítást, minélfogva az ezzel való fenyegetés a 41. §. nyilt kijelentése szerint szintén veszélyes fenyegetés gyanánt büntetendő. A nyomtatvány útján való közzétételnek természetesen csak fenyegetés gyanánt kell jelentkeznie, mert ha a fenyegetést a közlés is követi: ez esetben a sajtó útján elkövetett rágalmazás vagy becsületsértés létesül, mely a fenyegetés kihágásának büntethetőségét elenyészteti.

5. A gyilkosság stb. elkövetésével való fenyegetés büntethetőségének feltétele a fennebbi 3. pont szerint az, hogy a fenyegetés a megtámadottban *a veszély bekövetkezése iránt félelmet gerjesszen.* Ehhez képest a fenyegetésnek komolynak vagyis olyannak kell lenni, a melynek végrehajtását a fenyegetett alaposan várhatja; minélfogva pl. az általánosan elejtett, inkább káromló, mint fenyegető szavak ide nem tartoznak. Igy pl. vádlottat, ki azt mondta panaszosnak: «a kutyák fogják felnyalni a véredet, ültem már egy pandurért, majd ülök érted is», a Curia azért mentette fel, mert semmi sem bizonyította, hogy az általa kifejezett sérelem okozását valóban foganatosítani akarta volna, s mert a körülmények tanusága szerint a megtámadott sem érezte magát a kérdéses szavak által félelembe ejtettnek, vagyis fenyegetettnek. (J. Sz. III. 224. l.). Feltéve azonban a fenyegetés komolyságát s félelem gerjesztésére alkalmas voltát: teljesen közömbös, vajjon az valamely jelenlevő vagy távoli személy ellen intéztetett-e, s vajjon szóval, irásban vagy izenetként alkalmaztatott-e. Ehhez képest helyesen itélte el a Curia vádlottat, ki a vasúti igazgatósághoz intézett levélben azzal fenyegette az állomásfőnököt, hogy ki nem kerüli a golyót, ha a kérdéses állomásról el nem teszik (B. T. III. 404. l.); ki levélben azzal fenyegette panaszost, hogy hírlapi úton piszkos gazembernek nyilvánítja (XI. 57. l.); s ki névtelen levélben azzal fenyegetődzött, hogy panaszos úgy fog járni, mint bizonyos család, mely köztudomásúlag rablógyilkosság áldozata lett (XIV. 362. l.): mert vádlott mindezen esetekben véghezvitte azt a fenyegetést, melyet a jelen §. büntetendőnek rendel, tekintet nélkül a fenyegetés módjára. Más ítéletekben azonban ellenkező állást foglaltak el a biróságok, felmentvén vádlottat, ki egy távollevő egyént fenyegetett (B. T. II. 319. l.); ki azt izente panaszosnak, hogy nem szüretel többet, mert előbb őt, azután önmagát agyonlövi (VI. 140. l.); ki nem panaszos jelenlétében s nem közvetlenül vele szemben mondta a fenyegető szavakat (XX. 289. l.); s a ki

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

úgy nyilatkozott, hogy nejének szemét kiszúrja, ha haza nem jön (M. K. 1890: 35. sz.). Ez esetekben abból indultak ki a bíróságok, hogy a 41. §. főismérve a fenyegetettnek jelenléte által lehetővé vált megfélemlítésén alapul, s hogy e szerint távollevő egyén ellen el sem lehet követni a jelen kihágást. Ámde ez, mint láttuk, épen nem következik a jelen §-ból, s csakis a btk. 167. §-a alapján volna elfogadható, melyet azonban e helyen alkalmazni nem lehet.

6. A fenyegetés tehát, tekintet nélkül az elkövetés módjára, mindenkor alkalmas eszköze a jelen kihágásnak, ha egyébként komoly s félelem gerjesztésére alkalmas alakban jelentkezik. E kellék hiánya miatt fölmentetett a jelen §. alól vádlott: *a*) ki panaszost 50 lépésnyi távolságról azzal hívta fel a kocsiján levő széna lerakására, hogy a kezében levő kaszával megüti vagy levágja: mert a távolból tett fenyegetést a kivitel szándékát bizonyító mozdulattal nem kisérte és így az komolynak s félelmet gerjesztőnek tekinthető nem volt (B. T. I. 283. l.); *b*) ki lárma és fenyegetés közt fejszével kertje czölöpjébe vagdalva, ezáltal arra bírta panaszost, hogy házából kijöjjön: mert e fenyegetés nem volt alkalmas arra, hogy komoly félelmet gerjeszszen a fenyegetettben (I. 358. l.); *c*) ki azt mondta, hogy felgyujtja annak házát, a ki őt megzálogositja: mert e kijelentés a büntett elkövetésére irányzott szándék nélkül csupán mint erősebb szitok, illetőleg indulat kitörése mondatván, nélkülözi azt a jelentőséget, melylyel a szó, irás vagy jelek általi kijelentésnek bírnia kell, hogy fenyegetéssé váljék (II. 14. l.). Ezzel szemben a kir. Curia egyízben kimondotta, hogy a 41. §-ban foglalt tényekkel való fenyegetés már magában véve, a félelem előidézése nélkül is, megállapítja a bűnösséget (D. T. u. f. I. 133. l.); később azonban ismét kijelentette, hogy nem forog fenn kihágás, ha a fenyegetést maga a fenyegetett nem vette annyira komolynak, hogy az benne félelmet ébresztett (u. f. VIII. 24. l.); továbbá, hogy a fenyegetésnek olyannak kell lenni, hogy a miatt a fenyegetett félelembe ejtessék (u. f. XXVI. 69 l.), s különösen, hogy nem büntethető a felgyujtással való fenyegetés, ha ki nem tünik, hogy annak elkövetésére komoly szándék forgott fenn, s hogy ezáltal a fenyegetettben alapos félelem gerjesztetett (r. f. XXVI. 30. és 44. l.). Ebben az irányban tehát a judikatura álláspontját ma már megállapodottnak tekinthetjük.

7. A 41. §. kihágása csak *szándékos* lehet (28. §.). Ezt bizonyítja a dolog természete s a 41. §. szövege, mely így szól: «a ki nem zsarolási czélból» fenyeget. Ez egyfelől azt jelenti, hogy a fenyegetésnek nem szabad jogtalan haszonra irányzottnak s a végből elkövetettnek lennie, hogy ezáltal a tettes a fenyegetettet valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszeritse: mert ez már zsarolási fenyegetés volna (btk. 350. §.); de másfelől azt is magában foglalja, hogy a cselekménynek általában dolosusnak kell lennie: mert a különös szándék (ez esetben a zsarolási czélzat) kizárásáról csak oly esetben lehet szó, midőn a tett lényegéhez máskülönben a szándék megkivántatik. Jelen esetben a tettes bevallott szándéka rendszerint az, hogy a fenyegetettet meg akarja ijeszteni; gyakran azonban ez a bevallott szándék csak valamely messzebb menő, pl. ölési szándék leplezésére

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szolgál. Ily esetben a cselekmény megítélése attól függ, hogy bebizonyul-e vádlott ellen a nagyobb jogsértésre irányzott szándék, s hogy az, a mit már elkövetett, e szándék kivitelének megkezdését képezi-e, mert utóbbi esetben a súlyosabb beszámítású bűntett kisérlete forog fenn. Ha azonban a cselekmény nem jutott a kisérlet stadiumáig, vagy ha az ilyen gyanánt nem büntethető, mint pl. a testi sértés kisérlete: ekkor a fenyegetés a 41. §. határát messze túlhaladó szándék daczára, csak kihágás gyanánt büntetendő. (L. pl. a 4. jegyzet *a*) pontja alatt felhozott eseteket.) A zsarolási czélzat hiánya folytán mindenkor kihágássá válik az előző pontok szerint büntetendő fenyegetés, ha a cselekmény más bűntett vagy vétség tényálladékát magában nem foglalja. Igy pl. kihágás miatt ítéltetett el vádlott: *a*) ki egy gazdatisztet gyujtogatással fenyegetett, az esetre, ha ez a neki alárendelt gazdát el nem bocsátja: a zsarolás azért mellőztetvén, mert a fenyegetés nem vagyoni haszonra irányult, hanem csak bosszú kifolyása volt (B. T. XI. 201. l.); *b*) ki a korcsmából evés-ivás után fizetés helyett késsel való fenyegetéssel eltávozott: mert a sértettet ezáltal valaminek cselekvésére stb. nem kényszeríté, s mert zsarolás csak az esetben forogna fenn, ha sértett jogosítva lett volna vádlottat nemfizetés miatt letartóztatni (XX. 95. l.).

8. *A részesség és bűnhalmazat* tekintetében az általános szabályok irányadók (26., 29. és 30. §-ok). A halmazat szempontjából megjegyzendő, hogy a fenyegetés különböző bűntettnél és vétségnél előfordulhat, a nélkül, hogy ezáltal bűnhalmazat keletkeznék. A dolog rendszerint úgy áll, hogy a mennyiben a kérdéses bűntett vagy vétség bebizonyul: a fenyegetés ennek tényálladékába olvad bele; ha pedig a bűntett vagy vétség meg nem állapítható: ekkor csupán a fenyegetés kihágása marad fenn. Igy pl. *a*) csupán kihágás miatt ítéltetett el vádlott, ki a községi birót agyonszúrással fenyegette, midőn előleges ítélet nélkül meg akarta zálogolni: mert ez a cselekménye hatóság elleni erőszakká nem minősült (B. T. IV. 216. l.); mig egy más esetben kimondatott, hogy a hatóság elleni erőszak s az eközben elkövetett veszélyes fenyegetés nem képez bűnhalmazatot (XIV. 11. l.): *b*) a személyes szabadság megsértésének (btk. 323. §.) mellőzésével kihágás miatt ítéltetett el vádlott, ki panaszost töltött fegyverrel letérdelésre kényszerítette s eközben agyonlövéssel fenyegette (X. 88. l.); s ki töltött fegyverét panaszos ellen irányozta s agyonlövéssel fenyegetve, a korcsmából való távozásra kényszerítette (XIV. 181 l.). Vannak azonban esetek, melyekben a fenyegetés nem tartozik az egyidejüleg elkövetett delictum tényálladékához, s e szerint a kettő együtt bűnhalmazat gyanánt beszámítandó. Igy pl. laksértés bűntette (btk. 330. §.) és kihágás miatt ítéltetett el vádlott, ki erőszakosan behatolván panaszos lakásába, azt egy vaskarikás kulcscsal oly veszélyesen fenyegette, hogy menekülni volt kénytelen (B. T. XIII. 301. l.); viszont a jelen s a 46. §. kétrendbeli kihágása miatt ítélték el azt, ki a birósági végrehajtót sértő szavakkal illette s azzal fenyegette, hogy fejszével leüti, ha hozzájön (XX. 162. l.). Az ezekben érvényre jutott elv szempontjából nem helyeselhető pl. a Curia egyik ítélete, mely szerint vádlottat, ki panaszost fejszével kergetve, agyonütéssel fenyegette s eközben

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hunczut, gazembernek mondotta, a becsületsértés (btk. 261. §.) mellőzésével csupán a jelen §. alapján ítélte el (B. T. IX. 126. l.), holott a becsületsértés ez esetben sem olvadt bele a fenyegetés kihágásába.

9. *A 41. §. 2-ik bekezdése* a veszélyes fenyegetés minősített esetéről intézkedik, midőn a tettes valamely vidék vagy község lakosait fenyegeti a §. 1-ső pontjában felsorolt bűntettek elkövetésével. A tényálladék ugyanaz, a mi a §. 1-ső bekezdése esetében; csupán a fenyegetés passiv alanya (a fenyegetett) és a büntetés változik. Amott a fenyegetés egyes személy vagy személyek; itt egész vidék vagy község ellen irányul; amott a büntetés egy hónapig terjedhető elzárás és 100 frtig terjedhető pénzbirság, emitt két havi elzárás és 300 frtnyi pénzbüntetés a maximum.

10. *A pénzbüntetés* az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra fordítandó. (L. a 15—21. §-ok 9. jegyz.)

11. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél (Bevez. II.), az esetek többségében azonban, különösen ha lövés történt, a súlyosabb beszámitású bűntett jelenségei folytán a törvényszék kezdi meg az eljárást s ugyanaz ítél elsőfokúlag, habár később kitünik, hogy a cselekmény kihágást képez. A felebbezés ez esetben korlátlan egész a kir. Curiáig.

5. A hatóság iránti engedetlenség, csoportosulás vagy zavargás esetén.

42. §.

Nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő: a ki nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén, a hatóság által a rend fentartására vagy helyreállítására tett intézkedéseknek nem engedelmeskedik.

1. E §. alkalmazhatóságának első feltétele a «*nyilvános csoportosulás vagy zavargás*». Ez alatt a néptömegek mozgalmait értjük, melyek a közrendet és bátorságot veszélyeztetik, s részint véletlenül, részint szándékosan valamely bűntett elkövetése végett keletkeztek. Ilyen bűntettek a btk. szerint: a lázadás (152—155. §-ok), a hatóság elleni erőszak (163. és 168. §-ok) s a magánosok elleni erőszak (175—177. §-ok) azon esetei, melyeket mindenkor csak valamely csoport követhet el. A btk. azonban nem határozza meg közelebbről a csoport fogalmát, hanem a biróra bízza annak eldöntését, vajjon az összegyült egyének, tekintve számukat és támadó képességüket, csoportot (turba) képeznek-e. Némi tájékozásul szolgál a btk. indokolása, mely szerint a csoport egyértelmű a tömeggel, s nagyobb számú emberek összegyülését jelenti. Arra nézve tehát, hogy nehány, pl. 5—6 embernek egybegyülése ne foglaltathassék a csoportosulás fogalma alá: e körülirás elégséges biztositékot nyujt. Önként következik ebből, hogy a csoportosuláshoz legalább annyi ember együttléte kivántatik, hogy azok száma is jelezze, miszerint az nem egy közönséges büntársaság, hanem a közbéke megzavarására alkalmas tömeg. (Anyaggy. II. 116. l.) A zavargás nem egyéb, mint az összegyült tömeg moz-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

galma, melynek ennélfogva a csoportosulás fogalmával szemben önálló jelentősége nincs.

2. Akár véletlenül, akár szándékosan keletkezett a közbékét veszélyeztető csoportosulás: a hatóságnak mindegyik esetben kötelessége a rend fentartására vagy helyreállítására szükséges intézkedéseket megtenni. A mennyiben a csoport büntett elkövetése végett alakult: a rendőrség a részeseket további eljárás végett a büntető hatóságnak adja át; ha azonban a tömegek mozgalmában határozott czél még nem nyilvánult s a jogrendet sértő cselekvés még fenn nem forog, de megvan a közrend megzavarásának veszélye: ekkor a rendőrség hivatása az, hogy a mozgalomból származható veszélyt kellő intézkedésekkel megelőzze, vagy esetleg a mozgalmat fegyveres erővel elnyomja. Ily esetekben merül fel leginkább annak szükségessége, hogy a hatóság közegei egyeseket távozásra, vagy a zavargástól való tartózkodásra hívnak fel; s ha a felhivott ennek daczára a csoportban marad és ott esetleg garázdálkodik: a hatósággal szemben tanusított ez a magatartása képezi a jelen kihágás elkövetési cselekedetét. Nem szükséges tehát nyilt ellenszegülés, a mi esetleg a btk. 165. §-ába ütköző hatóság elleni erőszak volna, hanem elégséges a felszólított passiv magatartása, vagyis az egyszerű engedetlenség a hatóság felhivásával szemben. Az ilyen felhivás nemcsak az egyesekhez intézett különös felszólítás, hanem a csoport minden tagjának szóló általános utasítás is lehet, mely esetben a csoport mindegyik tagja büntetendő, ki a hatóság intézkedéséről tudomást nyert s annak mégsem engedelmeskedett.

3. A jelen kihágás természeténél fogva csak *szándékos* lehet (28. §.). A ki ugyanis valamely intézkedésnek «nem engedelmeskedik», annak tudnia kell, hogy a kérdéses intézkedés megtörtént s hogy ő annak engedelmeskedni tartozik. Ha valaki ezt nem tudja: az öntudatlanul nem cselekszik úgy, a mint az intézkedés szerint cselekednie kellene, de eljárásáról nem lehet azt mondani, hogy nem engedelmeskedik. Ehhez képest azt is tudnia kell az illetőnek, hogy az intézkedés hatósági közegtől származik, tehát olyan, a melynek engedelmeskedni köteles. Ha tehát pl. egy detectiv hivja fel a csoport valamelyik tagját a távozásra és semmivel sem igazolja, hogy a hatóság nevében, mint annak közege jár el: ez esetben az engedelmesség megtagadása, a dolus hiánya folytán, nem büntethető.

4. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, harmadfokon a kir. tábla ítél. (Bevez. II.)

6. A név, állás vagy lakhely eltagadása a hatóság előtt.

43. §.

(Kh.) *A ki a hatóság hivatalnoka vagy közege által hivatása gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel, a feleletet megtagadja vagy valótlant állít: huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E kihágás lényegét a hivatása gyakorlatában eljáró *hatósági hivatalnok vagy közeg* szándékos félrevezetése képezi. *Hatóság* elnevezése alatt a btk. 164. §-a szerint a közigazgatási, birói és katonai hatóságok; közigazgatási hatóság alatt pedig, a bíróság kivételével, minden állami, törvényhatósági és községi hatóságok értendők, ide számíttatván a 165. §. szerint ezeknek küldöttsége, választmánya és bizottsága is. A *hatóság hivatalnoka* minden közhivatalnok, kik a btk. 461. §-a értelmében ilyennek tekintendők; tehát mindazok, kik az állam közigazgatási vagy igazságszolgáltatási, vagy valamely törvényhatóság vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivataluknál, szolgálatuknál vagy különös megbizatásuknál fogva kötelezvék: úgyszintén azok, a kik az állami, törvényhatósági vagy községi közalapítványoknál, kórházaknál, tébolydáknál mint felügyelők, orvosok, hivatalnokok vagy szolgák vannak alkalmazva; végre a kir. közjegyzők. Ezeken kívül a *hatóság közegei* még a 166. §. szerint: *a*) a nyilvánosan felállított katonai és polgári őrök: *b*) a közforgalomban levő vaspályák s az állami távirdák felügyelő és kezelő személyzete: *c*) a rendőrségi személyzet, ide számitva a csőszöket, az erdő-, a folyam- s a gátőröket, a vadászati felügyelőket, a mennyiben a törvény által rendelt feltételek szerint alkalmaztattak.

2. Az előbbi pont alatt felsorolt hivatalnokok vagy közegek *hivatásuk gyakorlatában* a legkülönbözőbb alkalommal olynemű érintkezésbe jöhetnek a magánfelekkel, a melyben ezek nevének, állásának és lakhelyének megtudására szükségük van. Megtörténhetik ez csaknem minden téren: a vasúton, a táviró-hivatalban, a közkórházban, vadászás közben, rendőrségi vagy közigazgatási ügyekben, a polgári vagy büntetőper folyama alatt stb. A mennyiben ily esetekben a felmerült kérdés vagy ügy sikeres elintézése attól függ, hogy a hatóság hivatalnoka vagy közege által megkérdezett magánfél nevét, állását vagy lakhelyét a valósághoz híven megmondja, s az illető ezt mégis elhallgatja vagy valótlant állít: ezzel, ha súlyosabb büntetendő cselekmény vagy más (pl. vadászati vagy halászati) kihágás fenn nem forog, a jelen §. kihágását követi el. Lényeges előfeltétel az, hogy a hatóság hivatalnoka vagy közege hivatása gyakorlatában intézze hozzá a felszólítást, s hogy a felszólított a hatósági hivatalnok vagy közeg ebbeli minőségét felismerje. E kellék hiánya miatt vádlott, ki a rendőr felhivására nevét meg nem mondta, fölmentetett: mert az illető rendőrfogalmazó ebbeli minőségét mivel sem igazolta. (M. K. 1889 39. sz. B. m.) Szükséges továbbá, hogy a hatóság hivatalnoka vagy közege egyenes felszólítást intézzen valakihez, nevének stb. emgmondása iránt, minélfogva akkor sem létesül e kihágás, ha valaki a hatóság félrevezetése végett pl. álnév alatt lappang, vagy ha lakását hamisan jelenti be. (D. T. u. f. II. 132. l.)

3. Különös szempont alá esik az az eset, ha valaki *a büntető eljárás folyama alatt* nevét elhallgatja vagy álnevet vesz fel. Ez vagy önvédelem czéljából, vagy azért történhetik meg, hogy az illető a hatóság figyelmét a valódi bűnösről elterelje, mi esetleg akként is megtörténhetik, hogy valaki a másra kiszabott büntetés kiállása végett annak neve alatt jelentkezik. Ha a név eltagadása vagy az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

álnév felvétele védekezés czéljából történik: ez esetben ama általános elvnél fogva, hogy senki sem köteles önmaga ellen bizonyítékokat szolgáltatni, a név elhallgatása vagy hamis bemondása sem büntethető. A gyakorlatban azonban eltérő felfogással is találkozunk; így pl. a jelen §. alapján ítélte el a Curia vádlottat, ki letartóztattatván, saját neve helyett álnevet mondott (B. T. XII. 231. l.); míg egy más esetben vádlott, ki lakhelyét hamisan mondta be, fölmentetett: mert a tagadás és hamis védekezés nem képez büntetendő cselekményt. (D. T. u. f. IX. 14. l.) Másként áll a dolog arra nézve, a ki mást akar megmenteni a büntetéstől, s például a helyett az arra kiszabott büntetést kiállja. A mennyiben a büntetés bűntett vagy vétség miatt van megállapítva: annak más helyett történt kiállása a btk. 374. §-a szerint büntetendő bűnpártolást képez, melynek tényálladékába a hamis név bemondása is beleolvad; ha azonban kihágás miatt történt az elítélés; ez esetben a másra kiszabott büntetés kiállása bűnpártolást nem képezvén, a cselekmény csak a jelen §. alapján büntethető. (B. T. XVII. 58. l.)

4. A jelen kihágás csak *szándékosan* követhető el (28. §.), mert tévedésből vagy gondatlanságból alig történhetik meg, hogy valaki nevének, állásának vagy lakhelyének megmondására szólíttatván fel, a feleletet megtagadja, vagy valótlant állítson. Ez ama cselekmények közé tartozik, melyek a szándékot magukban foglalják (res in se dolum habet).

5. Az eljárás és ítélethozatal a közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozik (Bevez. II.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyz.).

7. A közhivatalnoki állás vagy katonai jelleg színlelése.

44. §.

(Kh.) *A ki magát illetéktelenül közhivatalban vagy közszolgálatban álló személynek vagy a fegyveres erő tagjának adja ki, vagy a ki hivatali egyenruhát, vagy a hatósági hivatalnok vagy közeg felismerésére szolgáló jelvényt, vagy pedig katonai egyenruhát jogtalanul visel: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. A közhivatalnoki jelleg színlelése sok esetben a legveszélyesebb eszköze bizonyos bűntettek elkövetésének. Így pl. a btk. 336. §-ának 10. pontja szerint bűntettet képez a lopás, ha a tolvaj a lopás elkövetése végett közhivatalnoki jelleget színlel; a 353. §. 2. pontja szerint bűntettet képez a zsarolás, ha az a közhivatalnoki jelleg színlelésével követtetett el; a 381. §. 1. pontja szerint pedig hivatalból üldözendő csalás bűntette létesül, ha a csaló annak elkövetése végett közhivatalnoki jelleget színlelt. Mihelyt a tettes ily módon megkezdte a kérdéses bűntettek valamelyikének elkövetését: cselekménye, beleértve a hivatalnoki jelleg színlelését is, mint ama bűntett kisérlete büntetendő; ha azonban valaki még csak odáig ment, hogy színleli

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a közhivatalnoki vagy katonai jelleget: ezzel a btk. §-aiba ütköző cselekményt még nem követett el; minthogy azonban az ilyen színlelés, tehát pl. a közhivatalnoki jelvény vagy katonai egyenruha illetéktelen viselése is azt a veszélyt rejti magában, hogy ezzel az illető egyén visszaél; s minthogy e mellett a kizárólag közhivatalnokot vagy katonát megillető jelvény vagy egyenruha jogosulatlan viselése már magában véve is visszaélést képez: ezért az ily cselekmény a jelen §. szerint «hatóság elleni kihágás» gyanánt büntetendő.

2. E kihágást kétféle módon lehet elkövetni; ugyanis: *a)* azáltal, hogy valaki magát illetéktelenül közhivatalban vagy közszolgálatban álló személynek vagy a fegyveres erő tagjának adja ki; vagy: *b)* akként, hogy az illető hivatalnoki egyenruhát, vagy a hatósági hivatalnok vagy közeg felismerésére szolgáló jelvényt, vagy katonai egyenruhát jogtalanul visel.

Ad a). Az első eset feltételezi, hogy valaki bizonyos alkalommal vagy bizonyos egyénekkel szemben mint közhivatalnok vagy közszolgálatban álló személy, vagy mint a fegyveres erő tagja lép fel, magát ilyennek «adja ki». A közhivatalnok és közszolgálatban álló személyek fogalma itt legtágabb értelemben veendő, tehát magában foglalja nemcsak a btk. 461. §-ában meghatározott közhivatalnoki és közszolgálati személyeket, hanem a 166. §-ban felsorolt hatósági közegeket is. (L. 43. §. 1. jegyz.) Ide tartoznak tehát pl. a pénzügyőrök, a községi és erdőőrök, vadászati felügyelők, vasúti hivatalnokok és szolgák stb. A fegyveres erő tagjai azok, kik bármely minőségben a közös hadsereg, a honvédség vagy a csendőrség kötelékéhez tartoznak; míg pl. a rendőrség fegyveres közegei s a fölfegyverzett börtön- és fegyházőrök a polgári hatóság közegeihez sorolandók. E hatósági vagy katonai személyek bármelyike bizonyos jogokat gyakorolhat, melyek hivatali vagy katonai állásából folynak, s ezért az oly egyén, a ki magát illetéktelenül e jogok birtokosainak adja ki, már ezzel elköveti a hatóság elleni kihágást, habár ezt minden jogsértő szándék nélkül tette.

Ad b). A második eset egyszerűen azáltal létesül, hogy valaki hivatalnoki vagy katonai egyenruhát vagy hivatali jelvényt «visel». Hivatalnoki egyenruhája van nálunk pl. a pénzügyőröknek, rendőröknek, némely vasúti tisztviselőknek és szolgáknak, a börtön- és fegyházőröknek stb.; míg pl. a titkos rendőrök, az ú. n. detectivek, bizonyos jelvénnyel vannak ellátva, melynek felmutatása hivatali minőségüket igazolja. A rendőrség többi közegei nyiltan viselik a felismerésükre szolgáló jelvényeket. Úgy a jelvények, mint az egyenruha jogosulatlan viselése már magában véve, minden egyéb bűnös szándék nélkül is, megállapítja a hatóság elleni kihágást.

3. Ezekből kifolyólag ezt a kihágást nemcsak szándékosan, hanem gondatlanságból is el lehet követni (28. §.). A gondatlanság itt abban áll, hogy valaki minden gonosz szándék, a törvény megsértésére irányzott tudat és akarat nélkül, csupán meggondolatlanságból, pl. hogy valakire ráijeszszen, vagy hogy magának bizonyos alkalommal nagyobb tekintélyt vagy hasonló előnyt szerezzen, követi el a jelen §-ban meghatározott cselekmények valamelyikét.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. E kihágás fölött a közigazgatási hatóság ítél. (Bevez. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyz.).

8. Czímbitorlás.

45. §.

(Kh.) *A ki őt jogosan meg nem illető olyan czímet vagy rangfokozatot használ, a mely által a közönség tévútra vezettetik, valamint az is, a ki őt jogosan meg nem illető belföldi rend- vagy díszjeleket, vagy engedély nélkül külföldi rend- vagy díszjeleket nyilvánosan visel: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. Bizonyos czím- vagy rangfokozatok használatára csak a hatóság adhat engedélyt; a rend- és díszjelek nyilvános viselése pedig kivétel nélkül csak azoknak van megengedve, a kik a belföldön ily rend- vagy díszjelet kitüntetésül nyertek, vagy a kinek a hatóság a külföldi rend- vagy díszjel viselésére engedélyt adott. A ki tehát jogosulatlanul használ valamely czímet vagy rangfokozatot, vagy őt meg nem illető rend- vagy díszjelet visel: az a jelen §. szerint büntetendő hatóság elleni kihágást követ el.

2. E kihágás első esete a *czím- vagy rangfokozat jogosulatlan használata,* vagyis a tulajdonképeni czímbitorlás. Czím alatt a polgári vagy társadalmi állást megjelölő elnevezés, pl. ügyvéd, orvos, mérnök, gyógyszerész, tanár stb.; továbbá a nyilvános üzlet vagy hivatal megjelölésére szolgáló czímek értendők. A nyilvános czím tágabb értelemben a rangfokozatokat is magában foglalja (btk. 55. §. 4. pont); szorosabb értelemben e névvel pl. az akadémiai, doktori és hasonló fokozatokat jelölik meg. A név, mely alatt valaki szerepel, nem tartozik az illetőnek czíméhez s ezért az álnév használata magában véve még nem képez czímbitorlást. Ez elvnek megfelelően a B. m. egy esetben kimondotta, hogy a színészi név használata a polgári életben nem esik a jelen §. alá. (M. K. 1888: 37. sz.). Nélkülözhetetlen előfeltétele a czímbitorlás büntethetőségének, hogy valaki olyan czímet vagy rangfokozatot használjon illetéktelenül, mely által «a közönség tévútra vezettetik». Nem szükséges tehát, hogy a tettes félre akarja vezetni a közönséget, de ennek a lehetőségnek tényleg fenn kell forogni. Ehhez képest e kellék fenforog akkor is, ha valaki csak bizonyos alkalommal s nem általában használja az őt meg nem illető czímet vagy rangfokozatot. Igy pl. a Curia elitélt egy ügyvédjelöltet, ki a pertárnok előtt jogtudornak mutatta be magát s a perfelvételi jegyzőkönyvet is a jogtudori czím hozzátételével irta alá. (B. T. III. 219. l.)

A czím kibővítése vagy megtoldása valamely külön czímmel vagy kitüntetéssel, mely a czím használóját meg nem illeti, szintén megállapítja a büntethetőséget; mihez képest vádlott orvos, ki egy elhalt orvos által egy párisi tudományos társaságtól nyert kitüntető aranyérmet czímében használt, a jelen §. alapján ítélt el. (B. T. VII. 87. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

B. m.) Hasonló szempont alá esik az az eset is, mikor valaki üzleti czímtábláján a közönség félrevezetésére alkalmas hamis czímet használ; mint pl. a B. m. által elítélt kereskedő, ki üzleti czímtábláján az adóhivatal czímét használta. (M. K. 1889: 41. sz.) Ellenben nem büntethető az, a ki czímét és rangfokozatát túlhaladó teendőt végez, vagy esetleg hivatali minőségében hatáskörét meghaladó határozatot hoz; minélfogva pl. vádlott községi képviselők, kik a községi erdők használata tárgyában hatáskörükön túlhaladó határozatokat hoztak, fölmentettek a 45. §. alapján emelt vád alól: mert az illetők tényleg községi képviselők lévén, nem használtak a közönség félrevezetése végett oly rangfokozatot, mely őket meg nem illette. (B. T. III. 94. l. B. m.). Akkor sem alkalmazható a jelen §., ha a jogosulatlan czím használata csalás végett történik s a használat már a csalás kisérletét foglalja magában. Ez alapon vádlott kereskedő ügye, ki adósához irt levelében neve mellett az ügyvéd czimet használta, s erre hivatkozva, adósát nem fizetés esetén beperléssel fenyegette, birói útra tétetett át: mert cselekményében a csalás, illetve zsarolás ismérvei látszanak fenforogni (B. T. VII. 264. l.); habár ez esetben kétségtelen, hogy a csalás vagy zsarolás leglényegesebb ismérve, a jogtalan vagyoni haszonra irányzott czélzat, hiányzott.

3. A második eset a *rend- vagy díszjelek jogosulatlan viselése.* A belföldi rend- vagy díszjeleket a király, mint az államfelség képviselője adományozza, s ezek viselhetésének jogát az illető az adományozással szerzi meg; ellenben a külföldi rend- és díszjelek viselhetése belföldön az illető uralkodó adományozásán felül még a belföldi államhatóság különös engedélyétől is függ. A belföldi rendjelek között specialis magyar rendjel csak kettő van: az aranysarkantyús vitézrend, melyet még I. Károly, s a Szent István-rend, melyet Mária Terézia alapított. Az utóbbi rend jelvényei: a kiskereszteseknél vöröszöld szalagon függő kereszt a mellre tűzve; a középkereszteseknél ugyanily szalagon függő kereszt; a nagykereszteseknél pedig a jobb vállról a balcsípőig ereszkedő szalagon függő kereszt s mellette egy ezüstcsillag. A többi érdemrendek, jelvények és érmek, melyek Magyarország és Ausztriára nézve közösek, a következők: *a)* az aranygyapjas-rend, uralkodók és legfőbb méltóságok viselőinek kitüntetésére; a Mária Terézia-rend, jelentékeny katonai érdemek jutalmazására; az Erzsébet Terézia-alapítványi kereszt-rend, érdemes tábornokok és ezredesek számára, évi díjjal; a vaskorona- és Ferencz József-rend, melyek általában érdemek elismeréseül adományoztatnak; *b)* a polgári érdemkereszt s a tudományok és művészetek terén szerzett érdemek jutalmazására szánt érdemjelvény, egy arany-érem, hátlapján e felirattal: «Pro litteris et artibus»; *c)* a katonai díszjelvény, külön-külön osztálylyal a tisztek és a legénység számára; a katonai érdemkereszt, tisztek részére; a vitézségi érdem; a papi érdemkereszt, tábori papok jutalmazására; s a díszlobogó, merész tengerészek kitüntetésére.*) Ezek ama belföldi rend- és díszjelek, a melyeknek jogosulatlan viselése a jelen §-ba ütköző kihágást képez. A külföldi rend- és díszjelek

*) Dr. Kiss István: «Magyar közjog» 296. és 297. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

számát felsorolással kimeríteni alig lehet, mert a magyar állampolgár bármely más állam uralkodójától elfogadhat ilynemű kitüntetést; de minthogy a külföldi rend- és díszjelvény megszerzése még nem jogosítja fel az illetőt arra, hogy azt a magyar állam területén viselje: ezekre vonatkozólag az követi el a jelen §. kihágását, a ki az ily rend- vagy díszjelvényt «engedély nélkül» viseli. Mindkét esetben szükséges előfeltétele a büntethetőségnek az is, hogy a rend- vagy díszjelvény viselése «nyilvánosan» történjék, a mi azt jelenti, hogy az illetőnek valamely nyilvános helyen, pl. utczán, közhivatalban, nyilvános gyülekezeten, nyilt vendéglőben vagy más hasonló helyen kell a rend- vagy díszjelvénynyel felékesítve megjelenni. Ha tehát valaki magánkörben, habár többek jelenlétében viseli a jelvényt: az e miatt nem büntethető.

4. A czím- vagy rangfokozat használásának s a rend- és díszjelvények viselhetésének joga ideiglenesen is fel lehet függesztve azoknál, a kik a btk. 55. §-a értelmében valamely bűntett vagy vétség miatt hivatalvesztésre vannak elítélve. E §. szerint ugyanis a hivatalvesztésre ítélt elveszti: ügyvédi, közjegyzői, nyilvános tanári vagy nyilvános tanítói állását (2. pont), tehát az ezekkel járó czímek és rangfokozatok használatának jogosultságát is; továbbá az örökösökre át nem szálló nyilvános czímeit, belföldi rend- és díszjeleit s a külföldi rend- és díszjelek viselhetésének jogosítványát (4. pont). A hivatalvesztés tartamát a bíróság határozza meg s ez az idő vétség esetében 1—3 évig, bűntett esetében 3—10 évig terjedhet s a szabadságbüntetésnek, elévülés esetén pedig ennek befejeztével kezdődik (57. §.). A ki a hivatalvesztés tartama alatt a felsorolt czím- vagy rangfokozatok, illetőleg rend- vagy díszjelek bármelyikét használja vagy nyilvánosan viseli: az a jelen §-ba ütköző kihágást követi el. A hivatalvesztés tartamának kelte után az illető újra megszerezheti az elvesztett czím- vagy rangfokozat használatának jogát, s képességet nyer a rend- és díszjelek viselésére is: de az utóbbi újabbi adományozás, illetőleg a külföldi rend- és díszjelek viselhetésére vonatkozó újabb engedély nélkül meg nem történhetik.

5. A jelen kihágást *szándékosan* és *gondatlanságból* lehet elkövetni (28. §.). A gondatlanság itt abban áll, hogy a tettes könnyelműségből figyelmen kívül hagyja azokat a szabályokat és közintézkedéseket, melyek bizonyos czímek és rangfokozatok használatát, s a rend- és díszjelek viselését csak az arra jogosult egyéneknek engedik meg.

6. E kihágás felett a közigazgatási hatóság ítél (Bevez. II.); a pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyz.).

9. A hatóság, hatósági hivatalnok vagy közeg megsértése.

46. §.

(Jb. és Kh.) *A ki a hatósági hivatalnokot vagy közeget hivatalos eljárásában sértő kifejezésekkel illeti, úgyszintén a ki valamely hatóság-*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hoz intézett beadványában, a hatóságot sértő kifejezéseket használ száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A büntető-törvények kiváló védelemben részesítik a hatóságokat s ezek hivatalos működésben levő közegeit az egyesek illetéktelen beavatkozásával, támadásaival és sértéseivel szemben. Igy pl. a btk. 165. §-a szerint hatóság elleni erőszak miatt büntetendő az, ki a hatóság hivatalnokát vagy más közegét hivatalos eljárásában erőszakkal vagy veszélyes fenyegetéssel akadályozza, vagy valamely intézkedésre kényszeríti, vagy pedig hivatalos eljárása alatt tettleg bántalmazza; a 270. és 271. §. szerint pedig hivatalból van helye a bűnvádi eljárás megindításának, ha valaki a hatóság vagy ennek küldöttsége, vagy valamely közhivatalnok ellen követ el hivatali működésére vonatkozó rágalmazást (258. és 262. §-ok). Ezekhez járul a jelen §. intézkedése, mely a hatóságot s a hatóság hivatalnokát és közegét hivatalos eljárásuk tekintetében oly sértések ellen oltalmazza, melyek sem a becsületsértés vagy rágalmazás, sem a hatóság elleni erőszak szempontjából büntethetők nem volnának. Kiegészítik pedig e büntető rendelkezéseket azok a törvények, melyek a bírót, vagy a felekkel érintkező más közhivatalnokot, illetve hatóságot feljogosítják, hogy az előttük tárgyaló vagy hozzájok beadványokat intéző feleket a tartozó tisztelet megsértéséért rendbüntetéssel torolhassák meg. Az alábbi pontokban a hatóságsértés kihágásának ismérvei a hatóság védelmére vonatkozó eme törvényekkel kapcsolatban, illetőleg azokhoz viszonyítva fognak kifejtetni.

2. A hatóságsértés kihágásának *cselekvő alanya* (elkövetője) csak a hatóság körén kívül álló magánszemély lehet. Megtörténhetik ugyan, hogy a hatóság hivatalnoka vagy közege magát a hatóságot vagy valamely más közhivatalnokot hivatali működése közben szóval vagy irásban megsérti: de e miatt az illető, ha cselekménye rágalmazást vagy becsületsértést nem képez, fegyelmileg büntetendő. A fegyelmi büntetés esetleg magasabb pénzbüntetés is lehet, mint a jelen §. alapján kiszabható 100 frt, és igy az utóbbi büntetésre a közhivatalnokkal szemben szükség nincs. Ennélfogva helyesen járt el a B. m., midőn fegyelmi útra tette át panaszlott községi biró ügyét, ki a közmunkaváltság behajtása végett kiküldött csendlegényeket sértő szavakkal illette (B. T. III. 255. l.); ellenben téves egy másik határozata, mely szerint panaszlott rendőrkapitány ügyét, ki a képviselő-testülethez intézett beadványában sértő kifejezéseket használt, a 46. §. alapján leendő eljárás végett a főszolgabiróhoz tette át (IV 384. l.). Az *ügyvéd* szintén nem lehet alanya a jelen kihágásnak, mert az általa akár szóval, akár irásban elkövetett hatóságsértés, a mennyiben rendbüntetéssel meg nem torolható, vagy a btk. valamely intézkedése alá nem esik, csupán fegyelmi úton, az illetékes ügyvédi kamara által bírálható el. Az 1887: XXVIII. t.-cz. 2. és 3. §-a világosan kimondotta, hogy a mennyiben a sértés súlyosabb beszámítás alá esik: a rendbüntetésen felül, a ktk. 46. §-ának kizárásával, a bíróság vagy közigazgatási hatóság a fegyelmi vagy bűnvádi eljárás megindítása iránt intézkedik; továbbá hogy ugyancsak a 46. §. kizárásával, ille-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tékes fegyelmi bírósága által fenyítendő az ügyvéd, a ki meghatalmazotti minőségében a hatósághoz intézett beadványában sértő kifejezéseket használ, a mennyiben a sértés súlyosabb beszámítás alá nem esik. Ebből egyszersmind következik, hogy midőn az ügyvéd nem meghatalmazotti minőségben, hanem saját ügyében mint fél jár el a hatóságnál: sértései ugyanoly szempont alá esnek, mint a magánszemélyek által elkövetett hatóságsértés.

3. *Passiv alanya* e kihágásnak a hatóság s a hatóság hivatalnoka és közege.

a) Hatóság elnevezés alatt a közigazgatási, birói és katonai hatóságok értendők (btk. 164. §.), akár az alsó, akár a felső és legfelső fokon működjenek azok. Tehát a községi előljáróságtól fel egész a ministeriumig s a kir. Curiáig, minden közhatóság ide tartozik. De ide tartoznak ezenkívül az egyes hatóságok küldöttségei, választmányai és bizottságai is. A törvény által alkotott testületek, minő az országgyűlés s a közösügyek tárgyalására kiküldött bizottság, tulajdonképen nem tartoznak a hatóságok közé: tágabb értelemben azonban s a törvényes védelem szempontjából, a btk. 163. és 262. §-ainak analogiája folytán, szintén ide számítandók.

b) A hatóság hivatalnoka szorosabb értelemben az, a ki az előbbi pont alatt megjelölt hatóságok valamelyikénél állandóan és hatósági működés czéljából alkalmazva van. Kérdés, hogy a hatóság hivatalnoka ez értelemben azonos-e a btk. 461. §-ában meghatározott közhivatalnokkal. Az utóbbi oly köztisztviselő vagy közmegbizott, a ki az állam közigazgatási vagy igazságszolgáltatási, vagy valamely törvényhatóság vagy község «hatósági teendőjének» teljesítésére van kötelezve. E szerint a 461. §. értelmében nem minden köztisztviselő egyszersmind közhivatalnok, mert a köztisztviselők nem minden functiója képez hatósági teendőt, hanem vannak köztük olyanok is, melyek az államnak vagy községnek, mint magánjogi alanynak teendőihez tartoznak; másfelől pedig kétségtelen, hogy az oly egyén, a kit a közhatóság csak bizonyos hatósági teendővel, pl. a foglyok őrzésével vagy szállításával biz meg, nem hivatalnoka a hatóságnak, s a büntetőjog szempontjából mégis közhivatalnoknak tekintendő. A közhivatalnok eme fogalma mindkét irányban különbözik a hatósági hivatalnok szorosabb értelemben vett fogalmától; minthogy azonban a büntetőjog szempontjából az az irányadó, hogy a 461. §. értelmében vett közhivatalnok a hivatali működésében elkövetett visszaélésért a btk. szerint, akkor is mint közhivatalnok felelős, ha nem hivatalnoka a hatóságnak, míg másfelől a köztisztviselő is csak magánszemély gyanánt vonható felelősségre, ha nem hatósági, hanem pl. gazdasági teendőt végez: ennélfogva a közhivatalnokot megillető büntetőjogi védelem is kiterjed mindazokra, a kik, habár csak ideiglenes megbizásból, hatósági functiót végeznek; ellenben nem terjed ki ama köztisztviselőkre, a kik ily functiót nem teljesítenek. A hatóság hivatalnoka tehát a jelen §. szerint ugyanazt jelenti, a mit a 461. §-ban a közhivatalnok jelent. E fogalom azonban az utóbbi §. értelmében sem fedi az ugyanott fölemlített közalapítványi, közkórházi és tébolydai személyzetet

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

s a közjegyzőket, kik hatósági teendőt nem teljesítenek; minélfogva ezeket a jelen §. szempontjából már nem sorozhatjuk a közhivatalnokok közé. Az államhatósági teendők szempontjából közhivatalnokok az állami közigazgatás, a kir. bíróságok és kir. ügyészségek, az államrendőrségek s a posta- és vasúti hivatalok stb. tisztviselői; nevezetesen az 58. számú döntvény kimondotta, hogy az államvasúti hivatalnok vagy szolga, közhivatalnok (B. T. XII. 225. l.); más határozatok pedig kijelentették, hogy a postatiszt általában és így a postaigazgatóság által megbízott nőszemély, a szerződéses postamester s a vizsga és hivatali eskü letétele után az igazgatóság engedélyével a postamester által alkalmazott postakezelő is közhivatalnok (IV. 46., 104.: X. 44., 356.; XII. 269. l.); továbbá, hogy ide sorozandó a lottógyüjtő is, mert a kezére befolyt pénzeket különös állami megbizatás folytán veszi át (VI. 260. l.). Törvényhatósági teendőket végeznek a megyei és városi tisztviselők s bizonyos esetekben a szolgák, kikre nézve egy esetben kimondatott, hogy közhivatali minőségükhöz nem kivántatik meg a hivatali eskü letétele (B. T. XIII. 80. l.); végre községhatósági teendőket állásuknál fogva a község elöljárói végeznek. Mindezek közhivatalnokok, de csak egy részök hivatalnok, míg más részök csak közegei a hatóságnak, a mi azonban, mint alább látni fogjuk, a jelen §. szempontjából nem bír jelentőséggel.

c) A *hatóság közege* minden közhivatalnok, a ki nem tartozik a szorosabb értelemben vett hivatalnokok közé; pl. a rendőrség alárendelt közegei. a kézbesítők és hivatalszolgák stb. A btk. 166. §-a szerint ezenfelül hatósági közegeknek tekintendők: a nyilvánosan felállított katonai és polgári őrök, a közforgalomban levő vaspályák s az állami távirdák felügyelő és kezelő személyzete; végül a rendőrségi személyzet, ide számítva a csőszöket, az erdő-, a folyam s a gátőröket s a vadászati felügyelőket, a mennyiben a törvény által rendelt feltételek szerint alkalmaztattak. A jelen §. szempontjából mindazonáltal csak annyiban tekinthetjük ezeket hatósági közegeknek, a mennyiben hivatali eljárásukban hatósági teendők teljesítésére kötelezvék. A gyakorlatban hatósági közegnek vétetett: az őrjáratról hazatérő rendőr (B. T. I. 400 l. B. m.); a vasúti vonatvezető, ki az utastól a szabályszerü utánfizetést kérte (II. 128. l. B. m.); a vasúti pénztáros (D. t. u. f. V 71. l.); a nyilvánosan felállított polgári őr, habár esküt nem tett is, de a hatóságtól a személy- és vagyonbiztonság feletti őrködésre köztudomású megbízást nyert (M. K. 1887: 11. sz. C.); a kisbiró, rendőri felügyelet teljesítésében (1888: 37. sz. C.); az útkaparó az útak jókarban tartása s a vizek levezetése körüli működésében (1888: 45. sz. B. m.); a szőlőben működő bizottság tagjai, mint a községi hatóság rendőri megbizottjai (1885: 26. sz. C.); végre a mezőőr (1885: 28. sz. B. m.). Ellenben kimondották a felsőbb hatóságok, hogy nem közhivatalnok, illetőleg nem hatósági közeg: a gyepmester (B. T. VII. 204. l. C.); a felekezeti és községi tanító (IX. 230. l. M. K. 1887: 33. sz. B. m.); a szabályrendelettel nem rendszeresített segédjegyző (M. K. 1887: 34. sz. B. m.); a községi iskolai gondnok (1888: 39. sz. B. m.); a város földjén alkalmazott gazdasági tisztviselő (1889: 33. sz. C.); a lelkész (1889: 44. sz. B. m.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A hatóság hivatalnoka vagy közege azonban csak «*hivatalos eljárásában*» lehet passiv alanya a jelen kihágásnak. Mikor van az illető közhivatalnok hivatalos eljárásban: ezt a kérdéses hivatal vagy hivatalos működés körét meghatározó szabályok állapítják meg. A bíróságnak ezek szerint kell adott esetben a kérdést eldöntenie, hogy hivatalos eljárásban volt-e, vagy ennek körén kívül állott a közhivatalnok, mikor a sérelem érte. Utóbbi esetben az illető csak magánszemélynek tekintendő. A gyakorlatban hivatalos eljárásban levőnek vétetett pl. az őrjáratról hazatérő rendőr: mert a rendőrség közege, mikor az őrjáratról hazamegy, még szolgálatban van (B. T. I. 400. l. B. m.); ellenben fölmenté a Curia vádlottat, ki egy táviró-hivatalnokot a hivatalos helyiségben, de a hivatalos óra megkezdése előtt sértő szavakkal illetett: mert panaszos ekkor még nem volt hivatalos eljárásban (V. 166. l.). A ki hatáskörén túlterjeszkedik, az nem jár el hivatalában, minélfogva egy esetben vádlott, ki beadványában sértő kifejezéseket használt, azért mentetett fel, mert az illető hatóság hatáskörén túlterjeszkedvén, az eljárás ellen használt kifejezések a 46. §. kihágását meg nem állapítják (B. T. IV 384. B. m.); ellenben nem zárja ki a büntetést az a körülmény, hogy a hivatalos eljárásában működött hatóság vagy hivatalnok vádlottra nézve sérelmes határozatot hozott (M. K. 1888: 3. sz. B. m.); azonban rendkívüli enyhítő oka a beszámításnak, ha a hivatalos közeg helytelen eljárása szolgált alkalmul a kihágásra (1885: 26. sz. B. m.). Szóbeli sértésnél csak akkor alkalmazható a 46. §., ha vádlott a sértést jelenlevő közhivatalnok vagy hatósági közeg ellen követi el (D. T. u. f. VI. 60. l.), mert az illető csak ez esetben sértetik hivatalos eljárásában.

5. A *bűncselekmény* abban áll, hogy valaki az előbbi pont alatt meghatározott hatóságok vagy hivatalos személyek valamelyikét szóval vagy irásban «*sértő kifejezésekkel*» illeti. A hatóság vagy közhivatalnok ellen használt sértő kifejezések azonban különböző helyzetben és alkalommal fordulhatnak elő s minőség tekintetében is különbözők lehetnek, mihez képest más-más büntetendő cselekmény ismérve gyanánt jelentkezhetnek. Mikor tekintendő a sértés olyannak, mely a jelen §. alkalmazását vonja maga után: ezt főleg negativ irányban határozhatjuk meg. A mennyiben t. i. asértés, mely esetleg fenyegető szavakban is állhat, sem a hatóság elléni erőszak, sem a rágalmazás vagy becsületsértés tényálladékát magában nem foglalja, s a mennyiben az fegyelmi vagy rendbüntetéssel meg nem torolható: ez esetben, ha a büntethetőség egyéb feltételei is megvannak, a hatóságsértés kihágása állapítandó meg. A következő pontok alatt tehát ebből a szempontból vizsgáljuk, hogy mely sértések nem tartoznak s következőleg, hogy melyek tartoznak a jelen §. keretébe.

6. A hatóság vagy közhivatalnok megsértése *hatóság elleni erőszak* közben vagy ennek czéljából is előfordulhat. A szabály ilyenkor az, hogy a mennyiben a hatóság elleni erőszak megállapitható: a sértő (fenyegető) kifejezések külön megtorlás alá nem vonhatók; ha azonban a hatóság elleni erőszak bármily okból meg nem állapítható: az ennek czéljából elkövetett hatóságsértés, ha súlyosabb beszámitás alá nem esik, kihágás gyanánt büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A jelen §. mellőzésével hatóság elleni erőszak miatt ítéltetett el vádlott: *a)* ki a hibás mértékek lefoglalása végett boltjában megjelent rendőrt szidalmakkal és fenyegetésekkel illette s eljárásában megakadályozta (B. T. II. 95. l.); *b)* ki a községi bírót bírói eljárása közben szidalmazta és mellen ragadta (VII. 221. l. C.); *c)* ki a házánál megjelent hatósági közegek eljárását megakadályozta s e közben őket illetlen kifejezésekkel sértette (X. 266. l. C.); s a ki más alkalommal hatóság elleni erőszak elkövetése közben sértő kifejezéseket is használt (XX. 17. l. C.): mert az egy akaratelhatározásból származó hatóság elleni erőszakban a hatóságsértés kihágása már benfoglaltatik. Viszont a hatóság elleni erőszak helyett kihágás miatt ítéltetett el vádlott: *d)* ki az adóvégrehajtót és társait szidalmak közt oláhoknak nevezte (B. T. IV. 189. l. C.); *e)* ki a hiányos húsmérés constatálása végett megjelent rendőrt sértő szavakkal illette (IV. 207. l. B. m.); *f)* ki a végrehajtó közegeket rablóknak nevezte s a végrehajtásnak is ellenszegült (XV. 143. l. C.); *g)* ki a bírósági végrehajtót házából kiutasítván, fenyegető szidalmak közt betyárnak nevezte (XVI. 53. l. C.); *h)* ki a végrehajtásnak vasvilla fölemelésével szitkok közt ellenszegült (XVII. 329. l. C.); *i)* ki szidalmak közt bezárta a szoba ajtaját, hol ő és a végrehajtó volt (XVII. 329. l. C.); *j)* ki a bírósági végrehajtót fenyegette és sértő szavakkal illette, mely esetben a 41. §. is alkalmazást nyert (XX. 162. l. C.); *k)* ki a dohányt kutató pénzügyőrrel szóváltásba keveredvén, azt kezével gyengén meglökte (D. T. u. f. XI. 72. l.); *l)* ki a hivatalos eljárásban levő adóvégrehajtóval tiszteletlenül feleselt (M. K. 1888: 13. sz. B m.). Ez esetekben a hatóság elleni erőszak főleg azért nem volt megállapítható, mert vádlott nem fejtett ki oly erőszakot vagy fenyegetést, mely a hatósági eljárás megakadályozására elegendő vagy alkalmas lett volna; de vajjon a hatóság elleni erőszak elestével egyik-másik esetben nem kellett volna-e kihágás helyett becsületsértést megállapítani: ez a következő pontból ki fog tünni. Megtörténhetik, hogy a közigazgatási hatóság az illetőségéhez tartozó kihágás miatt már eljárt és ítéletet hozott, s a bíróság csak ezután hoz ítéletet az ugyanazon alkalommal elkövetett hatóság elleni erőszak miatt. A Curia egy kijelentése szerint ez esetben nem jön létre «bis in idem». (D. T. u. f. XXIII. 14. l.)

7. Még közvetlenebbül érintkezik a hatóságsértés a *rágalmazás és becsületsértés* vétségével, melyet valaki hivatalos eljárásban levő közhivatalnok ellen követ el. A hivatalnok személyének s közvetve magának a hivatalnak megsértése mindegyik eset; de míg a rágalmazás feltételezi, hogy valaki a közhivatalnokról olyan tényt állítson, mely valódisága esetében az ellen a büntető vagy fegyelmi eljárás megindításának okát képezné, vagy azt a közmegvetésnek tenné ki (btk. 258. §.), a becsületsértéshez pedig «meggyalázó kifejezés» használata szükséges (261. §.): addig a hatóságsértés kihágása egyszerűen csak «sértő kifejezések» használatában áll. E szempontból tehát mindenkor vizsgálni kell, vajjon a használt kifejezés nem foglal-e magában rágalmazást képező ténybeli állítást vagy meggyalázó sérelmet, s a kihágásra csak akkor lehet átmenni, ha ezek egyike sem forog fenn. Ugyanazért pl. az előbbi jegyzet *f)* és *g)* pontjai alatt felhozott esetekben becsület-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sértést kellett volna megállapítani, mert a ki rablónak vagy betyárnak nevez valakit, az meggyalázó kifejezéseket használ. A gyakorlatban fölmerült vitás esetekben a felső hatóságok (M. t. és B. m.) rágalmazást, illetőleg becsületsértést állapítottak meg az ellen: *a)* a ki a községi birót nyilvánosan gyanusította s hunczutnak és czigánynak nevezte (B. T. II. 254. l.); *b)* ki a városi végrehajtót hivatalos eljárása közben rablónak nevezte (III. 354. l.); *c)* ki egy városi tanácsost többek jelenlétében bitang, hunczut, gazember szavakkal illetett (III. 393. l.); *d)* ki egy körjegyzőt adóvégrehajtás alkalmával tökfilkó, pimasz, gazembernek mondta (III. 393. l.); *e)* ki beadványában azt állította, hogy a községben azért fajult el a rablás és gyilkolás, mert a szolgabiró a rendetlenekkel kezet fogott (IV. 320. l.); *f)* ki beadványában az alispánról oly tényt állított, mely valódisága esetében fegyelmi eljárás okát képezte volna (V. 72. l.); *g)* ki egy közigazgatási közeget hivatalos eljárása közben rablónak s tolvajnak nevezett és arczul ütött (VI. 280. l.); *h)* ki egy lelkésznek a szentszék végzését kézbesítő sekrestyés által azt izente, hogy nyalja ki a seggét: mert a 46. §. alá csak tiszteletlen, de nem meggyalázó kifejezések tartoznak (VI. 281. l.); *i)* ki vadászás közben a csőszt rongyosnak és tetvesnek nevezte (VI. 376. l.); *k)* ki a hivatalnokot szóbeli sértés mellett tettlegesen is sértette: mert az utóbbi sértés az előbbit, mint egy akaratelhatározásból származót, absorbeálja (D. T. u. f. VI. 15. l.); *l)* ki a községi birót és jegyzőt tolvaj, gazembernek mondta (M. K. 1887: 23. sz.); *m)* ki a községi jegyzőt hunczutnak nevezte (1887: 24. sz.); *n)* ki az eljáró hatósági közeget hamis jegyzőkönyv felvételével gyanusította (1887: 29. sz.): *o)* ki beadványában büntető eljárásra alkalmas tényeket hozott fel a szolgabiró ellen (1887: 32. sz.); *p)* ki a községi birót «minden vörös ember hunczut» szavakkal illette s arczulütéssel fenyegette (1887: 33. sz.); ellenben a jelen §-t alkalmazták vádlott ellen: *q)* ki folyamodványában a rendőrséget durva és gyanusító kifejezésekkel illette: mert büntető eljárásra alkalmas tényeket fel nem hozott (B. T. II. 62. l. C.); *r)* ki az előljárókat hunczut, tetves rablóknak nevezte (II. 307. l. C.); *s)* ki a végrehajtásnál megjelent foglárokat kenyeretlen kutyáknak nevezte (III. 331. l. C.); *t)* ki a községi előljáróságot rongynak nevezte: mert e kifejezés nem meggyalázó oly értelemben, hogy jellemében vagy állásában lealacsonyítaná azt, a kiről mondatott (VIII. 121. l. C.); *u)* ki a községi esküdtet semmirekellőnek mondta (XVI. 97. l. C.); *v)* ki a házközösség felosztását tárgyaló bizottságnak azt mondta: «sz.. m a bizottságra és az osztást tárgyazó határozatára» (XVII. 347. l. C.). Látjuk, hogy a határvonalat nem mindig tartják meg, mert pl. a rabló, kenyeretlen kutya s hasonló kifejezések egy közhivatalnokkal szemben mindenkor meggyalázók és így becsületsértést képeznek. Figyelmet érdemel egyébiránt az, hogy a rágalmazás és becsületsértés rendszerint csak a sértett fél indítványára büntethető (btk. 268. §.), s csupán a 270. és 271. §-ok eseteiben hivatalból üldözendő; ellenben a jelen §. kihágása miatt mindenkor hivatalból van helye az eljárásnak. Ha tehát a közhivatalnok oly esetben, midőn az indítvány megtétele tőle függ, nem kívánja a sértő megbüntetését: az egyébként rágalmazást vagy becsületsértést

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

képező cselekmény hatóságsértés kihágása gyanánt még mindig megbüntethető.

8. A rágalmazást vagy becsületsértést nem képező hatóságsértést is csak akkor lehet azonban kihágás gyanánt megtorolni, ha a tiszteletlen vagy sértő kifejezések miatt *rendbüntetés* nem alkalmazható. Rendbüntetést minden közhivatalnok vagy hatóság kiszabhat, ha az ügyfelekkel közvetlen érintkezésben áll, s ezek a tárgyalás alatt vagy a tárgyaló hatósághoz intézett beadványban a hatóság iránt tartozó tiszteletet sértik, vagy a tárgyalás rendjét megzavarják. S minthogy ehhez az illető hatóságnak vagy közhivatalnoknak joga van, a mennyiben ezzel kellő időben nem él: a sértést nem lehet utólag kihágás gyanánt megtorolni. Annál kevésbé történhetik ez meg akkor, ha a rendbüntetés már alkalmaztatott. Ehhez képest a B. m. fölmentette a kihágás alól vádlottat: *a*) ki a községi bírót tárgyalás közben megsértette; mert e miatt már megbüntettetvén azáltal, hogy kivezettetett, ugyane cselekményért rendőri úton is büntethető nem volt (B. T. IV. 176. l.); *b*) ki a községi bírót biráskodása alkalmával sértő kifejezésekkel illette: mert az a körülmény, hogy a községi biró elmulasztotta rendbüntetési jogát gyakorolni, nem vonta maga után a 46. §. alkalmazhatóságát (V. 104. l.); *c*) ki egy kihágási ügy tárgyalásakor egy rendőr ellen sértő kifejezést használt: mert e miatt az eljárásról szóló r. 72. §-a alapján nyomban rendbüntetés lett volna alkalmazandó (V. 308. l.); *d*) ki egy bagatell-ügy tárgyalásakor a tárgyaló közigazgatási közeget megsértette: mert ennek az 1877: XXII. t.-cz. 37. §-a alapján joga volt rendbüntetést alkalmazni (VI. 232. l.); *e*) ki a közigazgatási bizottsághoz intézett beadványában az adófelügyelőt sértette: mert a közigazgatási bizottság, mely ez esetben kihágás miatt szabta ki a büntetést, csak rendbüntetés kiszabására lett volna jogosítva (M. K. 1887: 48. sz.). A birósághoz büntető ügyekben intézett beadványokra nézve a Curia 8. sz. döntvénye kimondotta, hogy a bíróság jogosítva van a beadvány sértő vagy tiszteletlen kifejezései miatt ennek tudatos aláirója ellen, habár az nem volna is ügyvéd, a kihágási eljárás mellőzésével, pénzbüntetést vagy megdorgálást kimondani, mely esetben egyfokú felebbezésnek van helye (B. T. IV 161. l.); mihez képest vádlott ügyében, ki sajátkezűleg aláirt felebbezésében sértő kifejezéseket használt, melyek miatt a kir. tábla a 46. §. alapján megindítandó eljárást rendelte el, a Curia helybenhagyta az eljáró bíróságnak rendbüntetést kimondó határozatát (IV. 215. l.). Az árvaszékhez intézett beadvány sértő kifejezései miatt az 1877: XX. t.-cz. 281. §-a szerint rendbüntetésnek lévén helye, melyet másodfokon a közigazgatási bizottság intéz el: ez okból a B. m. ily esetben is megsemmisítette a 46. §. alapján hozott ítéletet (B. T. V. 354. l.) Kérdés merült fel, hogy a mennyiben a közigazgatási felsőbb hatóság sértetik meg a beadványban: az elsőfokú hatóság eljárhat-e; mire nézve a B. m. kijelentette, hogy a sértő kifejezések megtorlása ily esetben is az elsőfokú hatóságot illeti (B. T. I. 267. l.) *) Egy későbbi

*) *Andrássy J.* véleménye szerint a jelzett esetben maga a megsértett hatóság volna hivatva a sértés elbirálására (u. o. III. 335. l.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rendelet szerint a felsőfokú közigazgatási hatósághoz intézett beadvány sérelmes vagy illetlen kifejezéseinek megtorlása iránt a kihágási bírósághoz kell fordulni, ha a sértés a 46. §. alá esik; ellenben maga a sértett hatóság alkalmazhat rendbüntetést, ha sértési szándék nem forog fenn, hanem a sérelem csak csekélyebb rendetlenség, durvaság vagy szenvedélyesség kifolyása. (M. K. 1885: 13. sz.) Ez azt jelentené, hogy a 46. §. alá tartozó s a rendbüntetés tárgyát képező sértést, a szándék és a sérelem minősége szerint, meg lehet egymástól különböztetni. A fennebbiek szerint azonban ez alig lehetséges, s ezért e rendelettel szemben is azt kell állítanunk, hogy a 46. §. csak akkor alkalmazható, mikor a sértés rágalmazást vagy becsületsértést nem képez, s mikor azt a sértett vagy sértő helyzeténél fogva rendbüntetéssel megtorolni nem lehet.

9. A jelen kihágást *szándékosan és gondatlanságból* lehet elkövetni (28. §.). A mit az előbbi pont alatt idézett belügym. rendelet a rendbüntetés alá tartozó sértésekről mond, hogy t. i. ezek olyanok, a melyek nem sértési szándékból, hanem durvaságból vagy szenvedélyességből, tehát csak meggondolatlanságból származnak: ezt annyiban a hatóságsértés kihágására is alkalmazhatjuk, hogy ehhez sem kell szükségkép sértési szándék, hanem elégséges a meggondolatlanságnak az a foka, a mely a sértés beszámíthatóságát még ki nem zárja. Másfelől azonban a rendbüntetés sincs csupán az ily sértésekre korlátozva, hanem tárgya lehet annak a szándékos sértés is, ha különben a rendbüntetés alkalmazhatóságának többi feltételei fenforognak.

10. Az *eljárás* hivatalból indítandó meg és folytatandó.

11. Az *elsőfokú bíráskodás* rendszerint a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik; a közigazgatási hatóság, hivatalnok vagy közeg ellen elkövetett sértések felett azonban a közigazgatási hatóság ítél. (Bev. II.) A közigazgatási hatóság elnevezése alatt, melynek megsértéséről itt szó van, a bíróságok kivételével minden állami, törvényhatósági és községi hatóság értendő (btk. 164. §.), mihez képest a közigazgatási hatóságok hivatalnokai és közegei e hatóságok valamelyikének közhivatalnoki jelleggel bíró tisztviselői és szolgái. (3. jegyz. *b*) és *c*) pont.) Ebből kitünik, hogy a btk. 166. §-ában meghatározott hatósági közegek is, a mennyiben hatósági teendőt végeznek, minthogy nem tartoznak a bírósághoz: szintén a közigazgatási közegek közé sorozandók; s e szerint nem helyes a B. m. egyik kijelentése, mely szerint a vasúti alkalmazott, habár a btk. 166. §-a alapján hatósági hivatalnok és közeg jellegével bír is, nem tartozik a közigazgatási hatóság hivatalnokai és közegei közé (B. T. II. 128. l.); ellenben helyesen mondta ki ugyane hatóság, hogy közigazgatási hatóság alatt a bíróságon kívül minden állami, tehát a katonai hatóság s a csendőrség is értendő. (M. K. 1887: 40. és 1888: 12. sz.) Kétséges lehet, hogy a mennyiben valaki nyomtatvány által követi el a sértést, mely azonban sem rágalmazást, sem becsületsértést nem képez: eljárhat-e az iránt a jelen §. kihágása felett ítélni hivatott kir. járásbíróság vagy közigazgatási hatóság? A B. m. egy esetben tagadólag válaszolt, hatáskör hiánya miatt elutasítván panaszlott ügyét, ki a polgármestert hivatalos eljárására vonatkozólag sajtó útján megsértette: mert a 46. §. csak akkor alkalmazható,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ha a hatóságsértés hivatalos eljárás alatt vagy beadványban követtetett el. (B. T. II. 48. l.). E felfogás szerint azonban az ily sértésnek nincs birósága és büntetése.

12. A kiszabandó *pénzbüntetés*, a mennyiben a bíróság szabja ki: az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában, ha pedig a közigazgatási hatóság állapítja meg: az ugyanazon t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

10. A hatósági hirdetmény vagy rendelet megrongálása vagy leszakítása.

47. §.

(Kh.) *Nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő: a ki a hatóságnak nyilvánosan közzétett rendeletét vagy hirdetményét, a hatóság meghagyása nélkül, szándékosan megrongálja, olvashatatlanná teszi, vagy leszakítja.*

1. E kihágás *alanya* bárki lehet; *tárgya* a hatóság által nyilvánosan közzétett rendelet vagy hirdetmény; *büncselekménye* az ily rendelet- vagy hirdetménynek a hatóság meghagyása nélkül történt megrongálásában, olvashatatlanná tételében vagy leszakításában áll.

2. Ehhez képest *a tényálladék alkotó elemei* a következők: *a*) hatósági rendelet vagy hirdetmény, melynek czélja az, hogy bizonyos dolgokat a nagy közönség tudomására hozzon, minők pl. a bíróság kapujára kifüggesztett árverési vagy egyéb hirdetmények, a polgári vagy katonai hatóságnak felhivásai, s különösen a rendőrség által kibocsátott közérdekű rendeletek; *b*) az ily rendelet nyilvános közzététele, mi rendszerint falragaszok útján, vagy valamely hatóság épületére való kifüggesztés által történik meg; ellenben sem nyilvánosan közzétettnek, sem a nyilvánosságnak szánt rendeletnek nem tekinthető az oly hatósági intézkedés, melyet a hatóság valamely magánfélnek kézbesíttet; minélfogva egy esetben vádlott, ki a járásbíróság által neki kézbesített iratot összetépte, annálinkább fölmentendő volt a jelen §. alapján emelt vád alól, mert a kézbesítés által az irat szabad rendelkezése alá került (M. K. 1888: 39. sz. B. m.); *c*) a közzétett rendelet vagy hirdetmény megrongálása, olvashatatlanná tétele vagy letépése, mindhárom elkövetési mód akként értetvén, hogy ezáltal a rendelet vagy hirdetmény czélja részben vagy egészben meghiusíttassék, minélfogva a kisebb mérvű rongálás, mely nem akadályozza meg, hogy az irat vagy nyomtatvány tartalmáról bárki tudomást nyerhessen, nem vonja maga után a jelen §. büntetését; *d*) minthogy a hatóság bizonyos idő eltelte után maga is le szokta szedetni, esetleg tépetni hirdetményeit s ez alkalommal a hatóság intézkedésének végrehajtója, ugyanazt követi el, a mit a jelen §. kihágás gyanánt tilalmaz: ennélfogva a büntethetőség egyik feltétele az is, hogy a megrongálás stb. «a hatóság meghagyása nélkül» történjék.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A jelen kihágást csak *szándékosan* lehet elkövetni (28. §.). Világosan kifejezi ezt a §., a midőn a büntethetőség feltételéül megkívánja, hogy a tettes «szándékosan» rongálja meg stb. a hatóság hirdetményét. A tettesnek tehát tudnia kell, hogy a hirdetmény a hatóságtól ered, hogy nyilvánosan közzé van téve, hogy a hatóság még nem tett intézkedést annak visszavonása, illetőleg beszedése vagy letépése iránt. Az igazolt tévedés e tekintetben kizárja a büntethetőséget.

4. A biráskodás a közigazgatási hatóság köréhez tartozik (Bev. II.). Az elzárás helyett túlnyomó enyhítő körülmények esetében pénzbüntetés állapítható meg (21. §.), mely utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra fordítandó (15—21. §-ok 9. jegyz.)

11. Tiltott hirdetés közzététele.

48. §.

Nyolcz napig terjedhető elzárással büntettetik: a ki a tiltott tartalmú hirdetést, annak tiltott voltát tudva, nyilvánosan kikiált vagy közzétesz.

1. A jelen kihágás büntethetőségének alapja első sorban a hatóság tilalmának megsértése, s csak a mennyiben e tilalom a közcsend biztosítására vonatkozik, lép előtérbe a közcsend veszélyeztetése is, mint a büntetés egyik alapja. Ezért e kihágás rendszerint csak a hatóság ellen irányzott; kivételesen azonban a hatóság és közcsend elleni kihágás természetével bír.

2. Tárgya: *a tiltott tartalmú hirdetés.* A «hirdetés» megkülönböztetendő a hatóság hirdetményétől, s jelenti azokat a közzétételeket, melyekkel a magánosok akarják a közönség tudomására hozni bizonyos üzleti vagy egyéb ajánlataikat, illetőleg felhivásaikat. Az ily hirdetést bárki és bármily módon közzéteheti, hacsak tartalma a közerkölcsiség-, közcsend- és közrendbe, vagy valamely büntető vagy más törvény intézkedésébe, vagy a hatóság tiltó rendeletébe nem ütközik. A hirdetés tehát tiltott tartalmú nem csupán akkor, ha a hatóság bizonyos dolgok közzétetelét külön rendelettel egyenesen megtiltja, hanem akkor is, ha az a törvény vagy közerkölcsiség stb általános tilalmával összeütközésbe jön. Igy különösen tiltott nyomtatvány alatt, ide értve a sajtó útján közzétett hirdetéseket is, oly nyomtatvány értendő, a mely sajtórendtartás elleni kihágás miatt, vagy hazaellenes lázító tartalmáért, vagy a közerkölcsiség-, közcsend- és közrendellenes magatartása miatt betiltatott, vagy a melynek külföldről való behozatala, hazaellenes magatartása miatt, eltiltatott (erdélyorsz. s. rdts 9—19. 22., 23. §-ok és az 1871. május 14-én 1498. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 5. §.), melyekkel egyenlőknek tekintetnek az oly nyomtatványok, a melyek, habár betiltva nincsenek, de büntetendő tartalmúak.

3. A bűncselekmény abban áll, hogy valaki a tiltott hirdetést

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nyilvánosan kikiáltja vagy közzéteszi. A közzététel módja a legkülönbözőbb lehet, tehát sajtó útján is eszközölhető. Ez a mód természeténél fogva magával hozza a nyilvánosságot; ellenben kérdésessé válhatik az, hogy mit kell az elkövetés másik módozata, a nyilvános kikiáltás esetében nyilvánosság alatt érteni. A törvény ratiója az, hogy itt is oly nyilvánosságról van szó, mely a nyilvános közzététel, tehát pl. a falragaszok által vagy a sajtó útján történt hirdetés fogalmának megfelel, s e szerint nyilvánosnak kell tekintenünk a hirdetés kikiáltását akkor, ha ez valamely gyülekezeten, nyilvánosan, szóval eszközöltetett (39. §. 3. jegyz.).

4. A tettesnek *tudnia kell a hirdetés tiltott voltát.* Ez azt jelenti, hogy ezt a kihágást is csak szándékosan lehet elkövetni (28. §.). A mennyiben a hirdetés tartalma a büntető vagy erkölcsi törvényekbe ütközik: ez esetben tiltott volta mindenki előtt ismeretes, tehát a tettesről is az a vélelem áll fenn, hogy ezt a körülményt tudta; ha azonban a tilalom alapja valamely rendőri vagy pénzügyi tekintet: ekkor a tiltó rendelkezésről szerzett különös tudomás képezi a büntethetőség egyik feltételét. A körülmények által igazolt nem tudás ez esetben büntetlenséget von maga után.

5. Kérdés tárgyát képezte, vajjon *a külföldi sorsjegyek eladására vonatkozó hirdetés közzététele* (pl. sajtó útján) a jelen §. alá vonható-e? A mv. k. t. egy esetben tagadólag válaszolt: mert a 48. §. csak oly tiltott hirdetésekre vonatkozik, melyek a hatóság jogai vagy a közcsend ellen irányozvák s nem olyanra is, mely a lottójövedékre vonatkozik; mert e §. nem szól a nyomtatvány útján való közzétételről, holott máshol ez, mint pl. a 39. és 41. §-okban is, kimondatik, s mert nem feltételezhető, hogy míg a lottójövedéki csonkitás a külföldi sorsjegyek elárusítása esetében is csak pénzbüntetéssel büntetendő: addig a hirdetés, melyet a törvény még pénzügyi kihágásnak sem minősített, szabadságvesztéssel volna büntetendő. (B. T. XI. 158. l.) Ezzel szemben a budapesti kir. főügyészség 1886. évi 404. sz. a. kelt körrendeletében utasította a kir. ügyészeket, hogy ily esetben, minthogy a hirdetés külföldi szerzője felelősségre nem vonható, az illető nyomtatvány szerkesztője vagy esetleg kiadója ellen indítsák meg a büntető eljárást az illetékes kir. járásbiróság előtt, mert a lottójövedéki törvények és szabályok*) 4. §-ában tiltva van a külföldi sorsjegyek eladása iránt hirlapokba hirdetményeket iktatni stb. (XI. 387. l.). Az 1889: IX. t.-cz. megalkotása és hatályba lépte óta azonban e vita tárgytalanná vált, mert ennek 7. §-a szerint jövedéki kihágást követ el az, a ki hirlapokban, nyomtatványokban vagy más úton tiltott (egyebek közt tehát külföldi) sorsjegyeket, továbbá nyeremény-kölcsönöket, melyek a törvény értelmében a forgalom tárgyát nem képezhetik, hirdet, ajánl vagy az árfolyam megállapitása czéljából jegyez; valamint az is, a ki a tiltott sorsjátékok húzási jegyzékét a jelzett módon közzéteszi. A jövedéki büntető eljárás útján kiszabandó büntetés 50—300 forintig terjedhető pénzbüntetés lehet, mely a hirlapokban közzétett,

*) Lásd az 1868. évi pénzügyi törvények és szabályok 12-ik füzetében III. sz. alatt.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vagy azokkal szétküldött hirdetményekért a lap kiadó-tulajdonosát, másodsorban a nyomdavállalatot, egyéb nyomtatványok hirdetéseiért pedig csak az utóbbit éri; a hirlap-, illetőleg nyomdatulajdonos joga a tiltott hirdetmény közzétevője ellen fenhagyatván. E törvénynyel szemben tehát a tiltott sorsjegyek hirdetése miatt a jelen §. nem alkalmazható.

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, legfelső fokon pedig a kir. tábla ítél. (Bevez. II.) Elzárás helyett, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetés állapítható meg (21. §.); a pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra fordítandó (15—21. §-ok 9. jegyz.).

12. Fáklyásmenet rendezése hatósági engedély nélkül.

49. §.

(Kh.) *A ki a hatóságnál tett bejelentés nélkül az utczán vagy nyilvános téren fáklyásmenetet rendez: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

A ki pedig ilyen fáklyásmenetet a hatóság betiltása ellenére rendez, vagy e tilalmat tudva, a fáklyásmenet kivitelénél közreműködik: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A fáklyásmenet nagyobb népcsődülettel szokott járni, s minthogy e mellett az esti vagy éjjeli órákban szokták rendezni: ez a két körülmény mindenkor szükségessé teszi a hatóság ellenőrzését; sőt ha a fáklyásmenet czélja valamely hazafiatlan vagy közrendellenes tüntetés volna s megtartása a közcsendet veszélyeztetné: ily esetben a hatóság azt be is tilthatja. Hogy a hatóság az egyik vagy másik irányban intézkedhessék: e végett a fáklyásmenet rendezésének szándékát mindenkor be kell jelenteni, s a ki ezt elmulasztja, a jelen §. 1. pontja szerint büntetendő. A ki pedig a hatóság egyenes tilalma ellenére rendez fáklyásmenetet: az a 2-ik bekezdés büntetése alá esik. Mindegyik esetben «hatóság és közcsend elleni kihágás» létesül.

2. Az *első eset* alanya csak a fáklyásmenet rendezője lehet; büntethetőségének feltétele pedig csak az, hogy a fáklyásmenetet, mely tényleg létrejött, a hatóságnál előlegesen be nem jelentette. Az ily fáklyásmenet tehát a legrendesebb lefolyású s a legbékésebb természetű lehet, a nélkül, hogy ez a bejelentés elmulasztásának büntethetőségét megszüntetné. De épen ezért csakis a fáklyásmenet rendezője büntethető, kinek a bejelentés kötelessége lett volna; ellenben nem esnek büntetés alá a résztvevők, kik ily esetben jogosan feltételezhetik, hogy a rendező kötelességét teljesítette s a hatóság az engedélyt meg nem tagadta.

3. A *második eset* hatósági tilalmat feltételez, melynek ellenére a fáklyásmenet mégis megtartatott. Bármi legyen a tilalom oka: ez mindazokra nézve kötelező, a kik arról tudomással bírnak. Ugyanazért nemcsak a rendező büntetendő, hanem azok is, a kik a tilalmat

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tudva, a fáklyásmenet kivitelénél közreműködnek. Mindezek tettesei lesznek a jelen kihágásnak, de közülök a rendezők aránylag sulyosabban büntetendők. Hogy a fáklyásmenetnek úgy ezen, mint az előbbi esetben az utczán vagy szabad téren kell megtartatnia: ez a dolog természetéből következik.

4. Az első esetet *szándékosan vagy gondatlanságból*, a másodikat azonban *csak szándékosan* lehet elkövetni (28. §.). A különbség oka az, hogy míg a teljesen veszélytelen fáklyásmenet megtartásánál a rendező könnyen elcsábíttatja magát arra a gondatlanságra, hogy a hatóságnál teendő bejelentést elmulasztja, a nélkül, hogy e mulasztásában a törvény megszegésére irányzott szándék foglaltatnék: addig a hatóság nyilt tilalma ellenére való cselekvés már természeténél fogva együttjár a tilalom megszegésének szándékával. A rendezőnél e szándékot feltételezi a törvény, mert hisz a tilalom első sorban neki szól; a közreműködőkre azonban világosan kijelenti, hogy közülök csak az büntetendő, a ki a tilalomról tudomással bír. Adott esetben tehát be kell bizonyítani, hogy a közreműködő az általa ismert tilalom ellenére és így a tilalom megszegésének szándékával vett részt a fáklyásmenetben.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

13. Kivilágítás hatósági tilalom ellenére.

50. §.

(Kh.) *A ki a hatóság közzétett tilalma ellenére a városban vagy más községben kivilágítást rendez, úgyszintén az is, a ki a tilalmat tudva, a kivilágítás rendezésében közreműködik: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. A kivilágítás magában véve nem zavarja meg a közcsendet, s mint a polgárok érzelmének veszélytelen nyilvánítása, nem tartozik ama tüntetések közé, melyeket a hatóságnál előre be kellene jelenteni. Ezért a bejelentés elmulasztása nem is képez kihágást, mint a fáklyásmenetnél az előző §. első bekezdése esetében; minthogy azonban a kivilágítás czélja valamely hazafiatlan vagy más meg nem engedett tüntetés is lehet, s ez könnyen nagyobb rendzavarásra vezethet: ily esetben a hatóság, ha a kivilágítás szándékát előre megtudja, azt épúgy betilthatja, mint pl. a fáklyásmenet rendezését. Az ilyen tilalom ellen való cselekvés képezi a jelen kihágás tényálladékát.

2. A büntethetőség előfeltétele a hatóság közzétett tilalma, melylyel a kivilágítás megtartását egyenesen betiltotta. A tilalomnak ez esetben közhírré kell tétetnie, hogy arról mindenki tudomást nyerhessen. Ez városokban rendszerint falragaszok útján, kisebb községekben kidoboltatás által történik meg. Ha a kivilágítás a tilalom közzététele daczára megtartatik: ezáltal létesül az elkövetési cselekedet, mely e kihágás tényálladékának tárgyi elemét képezi. Alanyi

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tekintetben szükséges, hogy a kivilágításban résztvevő tudomással birjon a tilalomról.

3. E kihágás alanyi ismérvéből következik, hogy az csak szándékos lehet (28. §.): mert a ki tudja, hogy a hatóság bizonyos cselekedet elkövetését megtiltotta, s azt ennek daczára, tehát a hatóság tilalma ellenére elköveti: az szándékosan szegi meg a tilalmat, illetőleg a törvényt.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

III. FEJEZET.

A vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. Az állam erkölcsi alapja közfelfogás szerint a vallás. Ennek szabad gyakorlása pedig a polgárok alkotmányos jogainak egyike lévén: ebből a szempontból a vallás és ennek szabad gyakorlata szintén a büntetőjogi védelem tárgyai közé tartoznak.

Ez iránt általános az egyetértés; a büntetés alá vont esetek kiterjedésére nézve azonban még ma is szétágaznak a vélemények. A törvényhozások egy része ugyanis (pl. az ausztriai és német btk.) oltalom alá veszi a polgárok vallásos érzületét is, s ennek megbotránkoztatását istenkáromlás által, szintén büntetéssel illeti; míg mások (mint pl. az 1843. évi javaslat) a vallást, mint ilyent, nem vonják a büntető törvények körébe, hanem csak a vallás szabad gyakorlatát, tehát a szertartások megzavarását s az ezekhez tartozó külső tárgyak megsértését tekintik a büntetés objectumául.

A magyar btk. tervezői az utóbbi felfogáshoz csatlakoztak; a törvényhozás azonban, a főrendiház kezdeményezése folytán, az előbbihez tért vissza s a vallásháborítás mellett büntetendő vétséggé minősítette az istenkáromlást is.

Igy jött létre «a vallás és ennek szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek» czímet viselő IX. fejezet, melynek tárgyunkkal összefüggő intézkedései a 190. és 191. §-ok szerint a következők:

a) az istenkáromlás (190. §.);

b) a vallásháborítás szorosabb értelemben, vagyis a vallási szertartás megakadályozása vagy megzavarása (190. §.);

c) a vallásos érzület megsértése a szertartások gyakorlatára rendelt helyiségben elkövetett botrány vagy a vallási tiszteletre, illetőleg szertartásra rendelt tárgyak meggyalázása által (191. §.).*)

*) Id. művem II. k. 116—119. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

II. A jelen fejezet kihágásainak alapja és háttere ugyanaz a felfogás, mely a btk. IX. fejezetét is létrehozta. E kihágások is részben magának a vallásnak védelmére vonatkoznak, míg más részök inkább a vallás szabad gyakorlatának biztosítását czélozza. Az előbbi szempont alá esik kiválóan az 51. s némileg az 52. §.; az utóbbi szempontnak felelnek meg az 53. és 54. §-ok.

E kihágások névszerint a következők:

a) a vallási tisztelet tárgyainak meggyalázása (51. §.), mely kihágás szorosan összefügg a btk. 190. és 191. §-aiban meghatározott vallás elleni vétségekkel;

b) az ünnep és vasárnapok megzavarása (52. §.);

c) a kiskorú egyének tiltott felvétele más vallásfelekezetbe (53. §.);

d) a meghalt eltemetésének megakadályozása (54. §.).

A három utóbbi kihágás «a törvényesen bevett vallásfelekezetek viszonosságáról» szóló 1868: LIII. t.-cz. intézkedéseivel áll szoros összefüggésben, s ennélfogva mindegyiknek hátterét e törvény parancsoló vagy tiltó rendelkezései képezik.

III. Az elsőfokú biráskodás a jelen fejezet mindegyik esetében a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik. (É. t. 40. §. 5. pont.)

Másodfokúlag az 51., 53. és 54. §-ok eseteiben a kir. tábla, az 52. §. esetében a kir. törvényszék ítél. (1883: VI. t.-cz. 1. és 6. §.)

A törvényszék ítélete ellen a kir. tábla, mint harmadfokú bírósághoz felebbezéssel élhet: 1. a vádlott, ha a másodbíróság az első bíróság fölmentése ellenére bűnösnek ítélte; s ha a másodbíróság szabadságvesztést vagy 200 frtot meghaladó pénzbüntetést állapított meg (2. §.); 2. a vádló, ha az első bíróság által elítélt vádlott fölmentetett; s ha oly büntetendő cselekmény forog fenn, a mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez nem tartozik (3. §.).

A kir. tábla, mint másodfokú bíróság ítélete ellen további felebbezésnek a kir. Curiához, csak az anyagi büntető-törvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van helye: 1. ha büntetendő cselekmény esete nem forog fenn; 2. ha valamely bűntett vagy elsőfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez utalt vétség kihágásnak, vagy a kir. járásbíróság hatásköréhez utalt vétségnek minősíttetett (7. §.).

2. A vallási tisztelet tárgyainak meggyalázása.

51. §.

A ki az állam által elismert valamely hitfelekezet vallásos tiszteletének tárgyát, a vallásos szertartásra rendelt helyiségen kívül és nem a vallásos szertartás alkalmával, nyilvánosan meggyalázza és ezáltal közbotrányt okoz: nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A btk. 190. §-a szerint fogházzal és pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki gyülekezeten, nyilvánosan, szóval, vagy a ki sajtó útján Isten ellen intézett gyalázó kifejezések által közbotrányt okoz (Istenkáromlás); a 191. §. szerint pedig hasonló módon büntetendő az, a ki a vallási tisztelet tárgyát, vagy oly tárgyakat, melyek a szertartások végzésére rendelvék, a szertartásra rendelt helyiségben vagy a vallásos szertartás alkalmával, tettel vagy botrányos szavakkal meggyaláz. E két vétséget kiegészíti a jelen §. kihágása, melynek objectuma szintén a vallási tisztelet tárgya (tehát ezek legfőbbje, az Isten is), bűncselekménye pedig e tárgyak valamelyikének meggyalázása, s a különbség csak az elkövetés módjára és helyére s a tettes szándékára vonatkozik. De határos ugyane kihágás a btk. 420. §-ával is, mely szerint vagyonrongálás miatt büntetendő az, a ki vallási szertartásra rendelt épületet vagy más tárgyat jogtalanul megrongál, elpusztít vagy megsemmisít. A jelen kihágás határainak közelebbi megjelölésénél tehát különös figyelemmel kell lennünk e vétségekre.

2. A jelen §. védelme csak az «*állam által elismert*» hitfelekezetekre vonatkozik. Elismertnek tekintendő minden hitfelekezet, melynek szertartásai az állam felügyelete mellett nyilvánosan gyakorolhatók, melynek nyilvános templomai vagy imaházai vannak, lelkészei az állam által hitelesnek elismert anyakönyveket vezetnek, érvényes házasságot köthetnek stb. Nálunk tehát nemcsak a római, görög és örmény katholika, a görög nem egyesült, a két evangelika és az unitaria vallások elismertekül tekintendők, hanem a zsidó hitfelekezet is, mert a nyilvános gyakorlat említett feltételei ennél is fenforognak.

3. A védelem közvetlen objectumát *a vallási tisztelet tárgyai* képezik. Ezek részint eszményi tárgyak, mint pl. az Isten, Krisztus stb., részint a vallási tiszteletthez s a szertartáshoz tartozó testi dolgok; s minthogy a jelen §. nem szorítja az utóbbiakra a védelmet, hanem általában a vallási tisztelet tárgyait említi: rendelkezése az előbbiekre is kiterjed. Ehhez képest e kihágás kétféle alakban fordulhat elő, a szerint, a mint valamely eszményi tárgy vagy pedig testi dologra vonatkozik.

4. A vallási tisztelet eszményi tárgya általában az *istenség*, tehát maga az Isten, továbbá Krisztus, Szűz-Mária, a szentek stb.

Az Isten nyilvános és közbotrányt okozó meggyalázása a btk. 190. §-a szerint istenkáromlást képez; a jelen §. szerint pedig kihágást követ el az, a ki a vallási tisztelet valamely tárgyát (tehát pl. az Istent) nyilvánosan meggyalázza s ezáltal közbotrányt okoz. Látszólag tehát, ha e §-t az eszményi tárgyakra is kiterjesztjük, nincs különbség a két eset között. Ezért a Curia egy ízben ki is jelentette, hogy Isten vagy Jézus neve, mint a kereszténység imádásának legmagasabb eszménye, nem tartozik ama külső tárgyak közé, melyeknek nyilvános meggyalázása a kihágás tényálladékát megállapíthatná (B. T. XVII. 361. l.), miből az következnék, hogy az istenkáromlás csak a btk. 190. §-a alapján volna büntethető. Ezzel ellentétben azonban az állandó gyakorlat az, hogy e cselekmény enyhébb esetei a jelen §.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alá tartoznak. Igy különösen: *a*) a M. t. hivatkozással a btk. 190. s a ktk. 51. §-aira, birói útra tartozónak mondta ki panaszlott ügyét, ki többek jelenlétében Istent, Krisztust és Máriát káromolta (B. T. III. 70. l.); ki egy községi per elintézése alkalmából az eljárt főjegyző Istenét szidta (VII. 126. l.); ki istenkáromlás és éjjeli rendzavarás miatt följelentetett (VII. 204. l.); *b*) a B. m. birói útra tette át panaszlott ügyét, ki egy szinkörben a rendőr istenét szidta: mert ezáltal nemcsak a 46., hanem az 51. §. ellen is vétett (M. k. 1888: 9. sz.); *c*) a Curia az 51. §. alapján ítélte el vádlottat, ki nyilt utczán többeknek ezt mondta: «b. meg kendteket az Isten» (B. T. XVII. 362. l.); ki nyilvánosan Istent meggyalázó kifejezéseket használt (u. o.); ki nyilvánosan Szűz-Máriát gyalázta s Jézusról azt állítván, hogy nem volt Isten fia, ki köpött (XIX. 144. l.); s ki magánháznál négy egyén jelenlétében Jézusról és Máriáról meggyalázó nyilatkozatokat tett (XIX. 336. l.). E gyakorlat megegyezvén fennebbi kifejtésünkkel: vizsgálnunk kell a különbséget, mely a tulajdonképi istenkáromlás s az ezzel határos kihágás között létezik. A különbségek ezek:

a) az istenkáromlás tárgya csupán az Isten, oly értelemben mindazonáltal, hogy ennek meghatározásánál az egyes vallások hitágazatai is tekintetbe veendők, s e szerint pl. a Szentháromság eszméjénél fogva Krisztus és a Szentlélek is ide tartoznak, de kizárvák e fogalomból pl. Szűz-Mária és a szentek; ellenben a kihágás fogalma az utóbbiakra is kiterjed, minthogy ezek is eszményi tárgyai a vallási tiszteletnek;

b) az istenkáromláshoz a btk. 171. §-ban meghatározott nyilvánosság szükséges, mi akkor forog fenn, ha valaki az Isten meggyalázását valamely gyülekezeten nyilvánosan, szóval vagy nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által követi el; ellenben a jelen §. egyszerűen csak nyilvános meggyalázást kiván, tehát e tekintetben kevesebbet követel, mint a 171. §. szerinti nyilvánosság, mihez képest pl. az, a ki többek jelenlétében, vagy pl. az utczán, de nem gyülekezeten káromolja az Istent: már ennélfogva nem az istenkáromlás vétségét, hanem a jelen §. kihágását követi el;

c) az istenkáromlás büntethetőségéhez megkivántatik az isteni lényt sértő gonosz szándék is, mi bizonyos meggondoltságot feltételez; míg a megfelelő kihágás akkor is létesülhet, ha a tettes pl. ittas állapotában, vagy bosszuságból és felhevültségben okoz közbotrányt az Isten nyilvános meggyalázása által, önként értetvén, hogy a rossz szokásból eredt egyszerű káromkodás, vagyis az Isten nevének oktalan és tiszteletlen kiejtése meggyalázás nélkül kihágást nem képez. Ehhez képest teljesen fölmentetett vádlott, ki panaszosnak azt kiabálta: «gyere ki az úristenedet!» (B. T. XVII. 361. l.); s a ki áldomásiváskor a községházán káromkodott. (D. T. u. f. VIII. 123. l.)

5. A vallási tisztelet tárgyai közé tartozó *testi dolgok* azok, melyeket valamely hitfelekezet vallása gyakorlásának jelvényei gyanánt, vagy a szertartások végzésénél használ. Az előbbiekhez pl. a képek, szobrok és zászlók; az utóbbiakhoz az oltár, a szentségtartó, a kelyhek, vagy a zsidóknál a frigyláda stb. sorozandók. Egyébként a tekin-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tetben, hogy mely dolgok tartoznak a vallási tiszteletthez és szertartáshoz: az illető vallás hit- és szertartástana irányadók. E dolgok azonban csak annyiban lehetnek tárgyai a jelen kihágásnak, a mennyiben meggyalázásuk «*a vallástanításra rendelt helyiségen kívül és nem a vallásos szertartás alkalmával*» történik meg. Ez épen ellentéte a btk. 191. §-ában meghatározott vétségnek, melyhez az szükséges, hogy a tettes az ily tárgyakat «a szertartásra rendelt helyiségben, vagy bár azonkívül, de a vallásos szertartás alkalmával» sértse meg. A *szertartás* minden egyházi functiót magába foglal, mely az illető vallás liturgikus jellegével bír; s e szerint pl. az egyházi esküvés, keresztelés, beszentelés, temetés stb. épúgy ide tartoznak, mint a szorosabb értelemben vett istentisztelet. Ezenkívül kiterjed az nemcsak az istenitiszteletre rendelt helyiségben, hanem az ezenkívül teljesített egyházi functiókra is, minők pl. a körmenetek. Ehhez képest a *vallásos szertartásra rendelt helyiségek* alatt nemcsak a szorosabb értelemben vett istentiszteletre állandóan használt templomok vagy imaházak, hanem minden e czélra, habár csak időleges vagy havonkinti használatra berendezett helyiségek is, mint pl. kápolnák, kalvária-stácziók, valamint körmenetek alkalmával az utczán felállított oltárok, alkalmi imahelyek stb. értendők. A Curia egy kijelentése szerint a temető is a vallás szertartására rendelt helyiség. (D. T. u. f. VIII. 81. l.) A vallási tisztelet tárgyai azonban nemcsak a szertartásra rendelt helyiségben, hanem azonkívül is vannak elhelyezve, mint pl. a szentképek, keresztek, szobrok és hasonló tárgyak, az útak mellett, hidakon, épületeken stb. Ezek csak kivételesen, pl. bucsújárások alkalmával képezik kiegészítő részét a vallási szertartásnak; állandó rendeltetésük azonban az, hogy a hivők vallási érzületét ébren tartsák. E tárgyak megsértése is vétséget képezhet, ha a meggyalázás vallási szertartás alkalmával történik; ezenkívül azonban csak a jelen kihágás tárgyai gyanánt szerepelhetnek. A határvonal megvilágítására szolgál a Curia két itélete, melyek szerint vétséget állapított meg az ellen, ki a bucsújárásról hazatérő hivők egyházi zászlóját a vámfizetés alatt (tehát szünetelés-kor) ocsmány szavakkal illette és leköpte (B. T. V. 92. l.), s a ki temetés alkalmával a használt harangokat ocsmány szavakkal meggyalázta (u. o. 130. l.). A zászló bucsújárás alkalmával nincs a szertartásra rendelt helyiségben, a harang pedig egyáltalában nincs ott, s e szerint meggyalázásuk, ha nem a szertartás alkalmával történik, kihágást képez; minthogy azonban a kérdéses esetben a nép vallásos szertartását végezte, midőn zászlójával a bucsúról hazatért, s minthogy a harangozás a temetési szertartáshoz tartozott: ezek a tárgyak ez alkalommal a vallási szertartás gyakorlása közben s ezzel összefüggőleg sértettek meg.

6. A bűncselekmény abban áll, hogy a tettes a vallási tisztelet tárgyát «*nyilvánosan meggyalázza és ezáltal közbotrányt okoz*». A külcselekedet tehát meggyalázó tett vagy szó, melylyel valaki az istentisztelet eszményi vagy testi tárgyait lealacsonyítja s ezáltal a hivők vallásos érzületét sérti. Meggyalázó tett pl. a leköpés, a meggyalázó szavak példáit pedig a fennebbi 4. pont alatt láttuk. Úgy a tettleges, mint a szóbeli sértés esetében a bíróság van hivatva meghatározni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hogy lealacsonyító, megvetést kifejező, tehát meggyalázó volt-e a cselekmény. A k. t. egy esetben valláselleni kihágást állapított meg, midőn vádlott egy út mellett levő Mária-szobor fejét leütötte s ezáltal közbotrányt okozott (B. T. I. 27. l.); ellenben a budapesti kir. főügyész ez esetre vonatkozólag azt az álláspontot foglalta el utasításában, hogy a szobor fejének leütése nem meggyalázás, hanem vagyonrongálás s e szerint a cselekmény a btk. 420. §-a alá esik (u. o.). Nyilvános és közbotrányt okozó a meggyalázás akkor, ha az nyilt utczán vagy téren, vagy habár magánhelyen, de többek jelenlétében s oly módon követtetett el, hogy ezáltal a hívők vallási érzülete nagyobb körben megsértetett. Egyébként ez a két kellék, t. i. a nyilvánosság s a közbotrány okozása egymást kiegészítik; mert egyfelől csak oly cselekmény okozhat közbotrányt, a mely nyilvános s másfelől az a tény, hogy valamely cselekmény közbotrányt okozott, épen ezért egyszersmind annak is bizonyítékát képezi, hogy az nyilvános volt. A nyilvánosság itt abban az értelemben, mint a hogy a btk. 171. §-a meghatározza (lásd a fennebbi 4. jegyzet *b*) pont), nem kivántatik meg. Ehhez képest a jelen §. alapján ítéltett el vádlott, ki egy magánháznál négy egyén jelenlétében Jézust és Máriát meggyalázó szavakkal illette: mert a panaszolt kifejezéseket többek előtt, tehát nyilvánosan ejtette. (B. T. XIX. 336. l.)

7. E kihágást *szándékosan és gondatlanságból* lehet elkövetni (28. §.). A gondatlanság itt akként értendő, hogy nem szükséges a sértő s különösen a meggyalázó szándék, hanem elégséges, ha valaki tudja, hogy a kérdéses tárgy, melyet meggondolatlanságból közbotrányt okozólag megsért, a vallási tisztelet tárgyai közé tartozik. E tudat mellett azután közömbös az, hogy gondolt-e a tettes a hivők megbotránkoztatására, s egyáltalában kellő tudatával bírt-e annak, hogy garázdálkodása a közönséges rendzavaráson kívül még egy különös jogtárgyat is sért. (L. a fennebbi 4. jegyz. *c*) pontját.) Ha azonban a körülmények által igazolt tévedésben van az iránt, hogy az általa meggyalázott tárgy a vallási tisztelet tárgyai közé tartozik: ekkor cselekménye, egy lényeges ténykörülmény nem tudása folytán, a btk. 82. §-a alapján büntetlen marad.

8. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. III.) Az elzárás, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetéssé változtatható át (21. §.), mely pedig az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok. 9. jegyz.).

3. Az ünnep- és vasárnapok megzavarása.

52. §.

A ki az 1868: LIII. t.-cz. 19. §-ának az ünnep- és vasárnapokra vonatkozó intézkedését megszegi: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E §. csak büntetési sanctióval látja el az 1868: LIII. t.-cz. 19. §-át, mely így hangzik:

Egyik vallásfelekezetnek tagjai sem kötelezhetők arra, hogy más vallásfelekezetbeliek egyházi szertartásait és ünnepeit megtartsák, vagy hogy ezen napokon bárminemü munkától is tartózkodjanak.

Vasárnapokon azonban minden nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Úgyszintén bármely vallásfelekezetnek ünnepén a templom közelében s egyházi menetek alkalmával azon téreken és utczákon, melyeken az ily menet keresztülvonul, mindaz mellőzendő, a mi az egyházi szertartást zavarhatná.

Ezzel a kiegészítéssel tehát a jelen §. kihágását az követi el, a ki: *a*) vasárnap valamely nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munkát végez; vagy *b*) valamely vallásfelekezet ünnepén a templom közelében, vagy egyházi menet alkalmával, ama téreken és utczákon, melyeken a menet keresztülvonul, oly munkát végez, mely az egyházi szertartást zavarhatná.

2. Az első eset a *vasárnapok* zavartalan megünneplésének biztosítására vonatkozik. A keresztény felekezetekre nézve a vasárnap egyszersmind ünnepnap is lévén: azt mindegyik felekezet vallási szertartással is megünnepli. Minthogy e szerint a vasárnap az állampolgárok többségének ünnepe, melyen vallási szertartásaikat szokták végezni: ebből a szempontból a törvény mindenkire, tehát a nem keresztényekre nézve is kimondotta, hogy ezen a napon «minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztetik». E törvény megszegésének két feltétele van; ugyanis: *a*) hogy valaki vasárnap nyilvános munkát végezzen vagy végeztessen; *b*) hogy ez a munka ne legyen elkerülhetetlenül szükséges.

Ad a). Nyilvános az oly munka, melyet valaki nyilt helyen, pl. az utczán, téren, emberek által járt mezőn vagy tanyán végez. Tehát a magánbirtokon belől teljesített munka is nyilvános lehet, ha az a közönség szemléletének ki van téve. E feltétel nélkül azonban a munkát nyilvánosnak nem tekinthetni; minélfogva a kir. tábla egy esetben vádlottat, ki munkásai által a falun kívül fekvő bekerített helyen vasárnap gabonát rakatott szét, melynek végezte után a munkások piszkos ruhában a faluba mentek s a templomba jövőkkel találkoztak, fölmentette a vád alól: mert a munka teljesítését a falu népe közül senki sem vette észre; az pedig nem teszi nyilvánossá a munkát, hogy a nép a faluba jövő munkásokat látta. (B. T. V. 182. l.) Ellenben a jelen §. alá esőnek mondotta ki a M. t. panaszlott ügyét, ki vasár- és ünnepnapon katholikus cselédjei által kaszáltatott és gyüjtetett (I. 242. l.); továbbá elítélte a Curia azt, ki vasárnap délután vecsernye idején a mezőn egy szekeret szénával megrakatott s azt hazavitetvén, ezáltal a vecsernyére menőket s a mezőn járó népet megbotránkoztatta (VIII. 96. l.).

Ad b). Elkerülhetetlenül szükséges munkának tekintendő az, melynek elhalasztása tetemes és kipótolhatatlan veszteséggel járna. Ilyen pl. a learatott gabona behordása előre látható vihar közeledése esetén. A mennyiben a szükség csakugyan fenforog: ez teljesen kiment-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hetővé és büntetlenné teszi az egyébként tiltott s egyesek vallásos érzületét sértő nyilvános munkát is.

3. A második eset tárgya a *vallásfelekezeti ünnepek* zavartalanságának biztosítása. A törvény 19. §-a «bármely vallásfelekezet» ünnepeiről szól; minthogy azonban maga az egész törvényczikk, a bevezető sorok nyilt kijelentése szerint, csupán «a keresztény vallásfelekezetek viszonosságáról» rendelkezik: ennélfogva kétségtelen, hogy a 19. §-ban is csak a keresztény vallásfelekezetek ünnepeiről van szó, s e szerint pl. a zsidók ünnepein mindazt szabadon lehet végezni, a mi a keresztények ünnepnapjain a vallásügyi s a jelen törvény alapján büntetés alatt tiltva van. E tilalom szűkebb körű, mint a vasárnapok zavartalanságát biztosító rendelkezés. A míg ugyanis vasárnapokon mindaz tiltva van, a mi nem feltétlenül szükséges: addig a felekezetek ünnepén csak azt kell mellőzni, a mi az egyházi szertartást zavarhatná. Ezért itt csak ama helyekre van korlátozva a munka tilalma, melyek a szertartás közvetlen színhelyei, vagy ezekhez közel feküsznek. Első sorban tehát a templom közelében, e mellett pedig azokon az utczákon és téreken kell a szertartást zavaró munkát beszüntetni, a melyeken az egyházi körmenet keresztülvonul. Ebből egyszersmind következik, hogy valamint az utóbbi esetben csupán a körmenet alkalmával, a szertartás alatt kell munkaszünetet tartani: épúgy a templom közelében is csak abban az időben mellőzendő a munka, mikor a templom nyitva van s a hivők ájtatosságukat végzik. Másfelől azonban következik ezekből az is, hogy a kérdéses munkának nem kell épen nyilvánosnak lennie, hanem elégséges, ha az más okból, pl. lármás természeténél fogva, megzavarhatja az egyházi szertartást. Igy pl. a jelen §. alá tartozónak mondatott ki vádlott ügye, ki husvét első napjának délelőttjén szabóületét nyitva hagyta (B. T. VI. 312. l. B. m.), s a ki karácsony első napján másnemű üzletét nyitva tartotta. (M. K. 1887: 41. sz. B. m.)

4. A jelen kihágás azok közé tartozik, melyeknek elkövetéséért *a 27. §. értelmében* első sorban *a családfő s a gazda* felelős, ha a tiltott munkát a neki alárendelt személyekkel végezteti el. Ez a dolog természetéből s a törvény ratiójából következik. Ezért a fennebbi 2. pont alatt idézett esetekben csupán a gazdát vonták felelősségre, ki vasár- és ünnepnapokon cselédei által kaszáltatott és gyűjtetett: s a ki vasárnap délután a mezőn egy szekeret szénával megrakatott s azt hazavitette. A mennyiben a munkások a hatósági közegek figyelmeztetése ellenére folytatták volna a gazda által reájok bizott munkát: a 27. §. 2. bekezdése szerint ezek is büntetendők lettek volna.

5. A *szándékos* elkövetés mellett a *gondatlanság* is büntetendő (28. §.). Az utóbbi itt abban áll, hogy a tettes, ki tudja, hogy vasárnap, vagy a lakosok egy részét érdeklő ünnepnap van, ennek figyelmen kívül hagyásával, bár a törvény egyenes megsértésének tudata és akarata nélkül követi el azt az ünnepzavaró cselekményt, melyet a törvény büntetés alatt tilalmaz. A kinek az ünnepnapról nincs tudomása, mit esetleg bizonyítani kell: az a btk. 82. §-a értelmében büntetlen marad.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A jelen kihágást kiegészíti *a vasárnapi munkaszünetről szóló 1891: XIII. t.-cz.*, melynek 1. §-a kimondván, hogy vasárnapokon és Szent István napján az ipari munkának, kivéve a 3. és 5. §-ok eseteit, szünetelnie kell; 6. §-a megállapítja, hogy e rendelkezés megszegése kihágást képez, mely a közigazgatási hatóság által 1—300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Egyszersmind kimondja e törvény, hogy az 1868: LIII. t.-cz. 19. §-a s a ktk. 52. §-a továbbra is érvényben marad, s hogy a mennyiben valamely cselekmény úgy ezen törvény 6-ik, valamint a jelen törvény 52. §-a alapján is büntetendő: az eljárásra csupán a közigazgatási hatóság illetékes (7. §.). A két törvény találkozása felekezeti ünnep megzavarása esetében nem fordulhat elő; a vasárnapon és Szent István napján végzett ipari munka azonban, ha emellett nyilvános munka is volt, mindkét törvény szerint büntetendő. Törvényhozási hibának kell tartanunk, hogy a vasárnapi munkaszünet megszegésére magasabb büntetést állapítottak meg, mint a minőt a jelen §. megállapít, s hogy a járásbiróság és közigazgatási hatóság egymással versenyző illetékessége esetében a közigazgatási hatóságra ruházták a biráskodás jogát oly kihágás felett is, melyet a törvény különben a járásbiróság hatáskörébe utalt.

7. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék, legfelső fokon a kir. tábla ítél (Bevez. III.), kivéve, ha az előbbi pont alatt megjelölt esetben a közigazgatási hatóság van hivatva az eljárásra. A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok, 9. jegyz.)

4. Kiskorú egyén tiltott felvétele más vallásfelekezetbe.

53. §.

A ki életkorának tizennyolczadik évét még be nem töltött kiskorú egyént az 1868: LIII. t.-cz. rendelkezése ellenére más vallásfelekezetbe felvesz: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. Az 1868: LIII. t.-cz. a keresztények vegyes házasságából származó gyermekek vallására nézve a következőket rendeli:

a) a fiúk atyjuknak, a leányok anyjuknak vallását követik; az ezzel ellenkező szerződés, térítvény vagy rendelkezés érvénytelen és jogerő nélküli lévén (12. §.);

b) ha a szülők valamelyike más vallásra tér át: a 7-ik évet még be nem töltött gyermekek nemök szerint követik az áttértet (14. §.);

c) házasságon kívül született törvénytelen gyermekek, ha atyjuk által elismertetnek, a törvényes gyermekekkel egyenlő szabály alá esnek, ellenkező esetben anyjuk vallását követik (16. §.);

d) oly gyermekek, kiknek szülője ismeretlen, annak vallását követik, a ki őket felfogadta; ha felekezeti lelenczházba adatnak, ezen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felekezet vallásában, más esetben pedig azon vallásban nevelendők, mely a találás helyén többségben van (18. §.).

Ezekhez hozzávéve a 2. §. intézkedését, mely szerint más vallásfelekezetre áttérni annak szabad, a ki életkora 18-ik évét már betöltötte, vagy habár fiatalabb korban férjhez ment: eredményként megállapíthatjuk azokat az eseteket, melyekben a törvény a más vallásfelekezetbe való felvételt tiltja. Ez esetek a felvétel két külön módjához képest két külön tekintet alá esnek. Az egyik mód a *megkeresztelés*, a másik az előzőleg már megkeresztelt egyén felvétele, vagyis az *áttérés*. E szerint tilos dolgot követ el a lelkész: a ki 1-ör oly intentióval kereszteli meg a gyermeket, hogy ezáltal azt a vallásügyi törvény 12., 16. és 18. §-ai ellenére saját felekezetébe vegye fel; 2-or az áttérő kiskorú egyént ugyane törvény 2. és 14. §-ai ellenére saját egyházába fölveszi.

2. *A megkeresztelés által való felvételt*, vagyis az ú. n. elkeresztelést, főleg a katholikus egyház lelkésze követheti el. A míg ugyanis más vallásfelekezetek a keresztséget oly actusnak tekintik, mely által a megkeresztelt csupán a kereszténység kötelékébe vétetik fel, a nélkül, hogy ezáltal a keresztelő pap hitfelekezetének tagjává lenne: addig a katholikus lelkész amaz elvnél fogva, hogy «intentio ministri administrantis sacramentum» — egyenesen a katholikus egyház kebelébe veszi fel a megkereszteltet.*) Ha tehát pl. a vegyes házasságból származó figyermeket, kinek atyja protestáns, megkereszteli és anyakönyvébe bevezeti: ezáltal kétségkívül oly kiskorú egyént vett fel saját felekezetébe, a ki törvény szerint 18-ik évének betöltéséig a protestáns felekezethez tartozik s e felekezet vallásában nevelendő. Ugyanez áll akkor is, ha a protestáns anyának házasságon kívül született gyermekét a 16. §. ellenére, vagy ha a protestáns községben talált, illetőleg prot. egyén által felfogadott, vagy ilyen felekezetű lelenczházba fölvett ismeretlen származású gyermeket a 18. §. ellenére saját hitfelekezetének elkeresztelí. Az elkeresztelés ily értelemben az 53. §. eredeti szövegezése szerint nem lett volna büntethető. A törvény első javaslata szerint, melyet Csemegi Károly készített, e §. így hangzott: «*A ki más vallásra átmenni akaró, de életkorának 18-ik évét még be nem töltött egyént, törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül más vallásfelekezetbe bevesz* két hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.» Az igazságügyi bizottság, tekintettel arra, hogy e szöveg szerint az akaratnyilvánításra képtelen gyermeket szülője beleegyezése nélkül is büntetlenül föl lehetne venni más vallásba, azt következő módosítással fogadta el: «*A ki életkorának 18-ik évét még be nem töltött egyént, törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül más vallásfelekezetbe felvesz*» stb. Mindkét szöveg a szülők jogát akarta védeni a papok túlkapásai ellen, s egyszersmind ki akarta zárni az oly eset büntethetőségét, mikor a szülő kiskorú gyermekét

*) A katholikus egyház elve e tekintetben az, a mit a tridenti zsinat kimondott: «Si quis dixerit in ministris, dum sacramenta conficiunt et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit ecclesia, anathema sit». (Sess. 7. de sacramenti in genere. Can. 11.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

saját akaratából véteti fel bizonyos vallásba. Ettől eltérőleg a törvény szövege nem a szülők jogát, hanem az 1868: LIII. t.-cz. 12. §-át védi. E szöveggel Teleszky István, az igazságügyi bizottság előadója, lepte meg a képviselőházat, mely azt minden ellenmondás és megfontolás nélkül elfogadta. (I. Sz. II. 497. l.) Hogy minő bonyodalmakra vezetett e szövegezés: a fölmerült esetek birói elintézése s az e körül támadt viták, továbbá az 1890. évi február 26-án kiadott ú. n. elkeresztelési rendelet törvénybe ütköző volta eléggé bizonyítják.

3. A *gyakorlatban* többször eltérő módon magyarázták az elkeresztelés büntetőjogi jelentőségét. Így különösen: *a*) a soproni apát-plebánost és segédét, kik egy evangelikus apától származó gyermeket római katholikusnak kereszteltek s anyakönyvükbe vezették, az e. b. marasztaló ítélete ellenére a kir. tábla azért mentette fel a vád alól: mert a megkeresztelt csak a kereszténység egyetemének válik tagjává, de nem vétetik fel szükségkép a keresztelő lelkész felekezetébe; (B. T. I. 193., 252. és IV. 10. l.);*) *b*) a tatai apát-plebánost és segédét, kik egy ref. anyától származó leányt s egy ref. apától származó fiút megkereszteltek és anyakönyveztek, a kir. tábla elítélte ugyan, a Curia azonban fölmentette: mert az 53. §. csak a keresztény felekezetek valamelyikéből történt áttérés szabályainak megszegését helyezte büntető sanctió alá (IV. 12. l.), mely elvet a Curia egy más alkalommal is kimondta (D. T. u. f. I. 140. l.); ellenben: *c*) a gyomai római kath. lelkészt, ki egy ref. szülő gyermekét elkeresztelte s az anyakönyvi kivonatnak az illetékes ref. lelkészhez való áttételét megtagadta, mindhárom bíróság (a Curia a felebbezés visszautasítása által) a jelen §. alapján ítélte el. (D. T. u. f. XXVI. 102. l.) Figyelmet érdemel még a felsőbíróságnak az a megállapítása, hogy az 53. §. alapján emelt vád tárgyában határozat mindaddig nem hozható, míg a bíróság az anyakönyvet vagy ennek hiteles kivonatát, a bevezetés helyességére nézve meg nem vizsgálta. (B. T. III. 218. l. és D. T. u. f. I. 17. l.) Erre az szolgált alkalmul, hogy a járásbíróság az 53. §-ra alapított följelentést a tényállás tüzetes megvizsgálása nélkül egyszerűen visszautasította: mert szerinte a megkeresztelés nem képez felvételt valamely felekezetbe és így nem ütközik az 53. §-ba.

4. Minthogy a felsőbíróság a soproni és tatai esetekben úgy magyarázta a jelen §-t, hogy ennek büntetése az illetéktelen elkeresztelésre ki nem terjed: ez okból az ágostai és helvét hitvallású egyházak az 1881. évben kérvényt nyujtottak be a képviselőházhoz az iránt, hogy e §. büntetése azokra is kiterjesztessék, a kik az általuk illetéktelenül eszközölt keresztelésről az illetékes lelkészt záros határidő alatt nem értesítik. (B T. I. 400. l.) Ennek folytán a vallásügyi minister

*) E tárgy felett annak idején nagy vita folyt. Az e. b. ítélet alkalmából az 53. §. keletkezése történetét és magyarázatát bővebben kifejti a B. T., eredményként kijelentvén, hogy a keresztelés nem felvétel az egyházba (I. 193. l.); míg *Teleszky István* ugyanily értelemben egy napilapban nyilatkozott (B. T. I. 220. l.); ellenben *Csemegi Károly* ugyanakkor a «Pesti Napló»-ban fejtette ki álláspontját, mely szerint a katholikus lelkész által történt elkeresztelés az 53. §. alá eső kihágást képez.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1884. évi 24,727. sz. a. egy rendeletet bocsátott ki, melyben kiemelvén, «hogy az 1868: LIII. t.-cz. 12. §-a folytán az a lelkész, a ki valamely gyermeket, ki a törvény szerint más felekezethez tartozik, bármely okból megkeresztel, nincs jogosítva azt saját anyakönyvébe bevezetni; ehhez képest felhivta az egyházak fejeit, hogy utasítsák a joghatóságuk alá tartozó lelkészeket, hogy ily esetben a «keresztelési bizonylatot anyakönyvezés végett az illetékes lelkészhez, a keresztelés után legfölebb 8 nap alatt, s a ktk. 53. §-ában megszabott büntetés terhe alatt áttenni el ne mulaszszák». Ezt a rendeletet azonban, mely még abból indult ki, hogy a keresztelési bizonylat átküldésének elmulasztása, vagyis az elkeresztelés a jelen §. alá eső kihágást képez, hatályon kívül helyezte az *1890. évi február 26-án 10,086. sz. a.* kiadott rendelet, mely hivatkozással a ktk. 1-ső s a vallásügyi törvény 12. §-ára, a közigazgatási hatóság illetőségéhez tartozó kihágássá minősítette a fenforgó esetet, s nevezetesen elrendelte, hogy: *a*) valahányszor a lelkész oly gyermeket keresztel meg, ki a törvény szerint más felekezethez tartozik: köteles a keresztelési bizonylatot 8 nap alatt az illetékes lelkésznek térti vevény mellett hivatalból átküldeni; *b*) ha a keresztelő lelkész saját anyakönyvébe is bevezeti az ily keresztelést, az észrevétel rovatába ezt a megjegyzést kell beirnia: «hivatalból áttétetett az x. lelkészi hivatalhoz»; *c*) az oly anyakönyvből, melybe a megkeresztelt csak az előbbi pont alatt jelzett észrevétellel volt bejegyezhető, erre vonatkozó anyakönyvi kivonatot sem magán-, sem közczélra adni nem szabad; *d*) ha a keresztelő lelkész e tilalmakat vagy rendelkezéseket megszegi: kihágást követ el s 10—50 forintig, ismétlés esetében 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Nyilvánvaló, hogy az *a*) pont alatti rendelkezés megszegése, mely tulajdonképen nem más, mint befejezése ama cselekménynek, melylyel a keresztelő lelkész a megkereszteltet saját vallásfelekezetébe fölveszi, a fennebbi 2. jegyzet szerint a jelen §. alá eső kihágást képez; és így a rendelet ennyiben, eltekintve attól, hogy ez az intézkedése nem is «rendőri» rendelkezés (1. §.), törvénybe ütköző azért is, mert a jelen törvény 7. §-a szerint «a ministeri rendelet a törvénynyel összeütköző intézkedést nem állapithat meg». Ámde e rendelet összeütközik a törvénynyel, mert az 53. §. egyik esetét rendelettel meghatározott kihágássá minősítette s kisebb büntetés alá helyezte és más bíróság hatásköréhez utalta, mint a törvény. A *b*) és *c*) pontok rendelkezéseinek megszegése azonban helyesen minősíttetett rendeleti úton kihágássá, mert ezek csupán az anyakönyvek kezelését érintik s a rendőri intézkedés természetével bírnak.*)

5. A jelen §. alá tartozó második eset a *tiltott áttérés*, illetőleg a törvény tilalma ellenére áttérőnek felvétele más vallásfelekezetbe.

---

*) *Dr. Kovács Gyula* «Az elkeresztelések ügye» című czikkében dogmatikus szempontból tette birálat tárgyává az 1890. évi február 26-iki rendeletet, s kiemelvén, hogy ez a katholikus papot oly cselekvésre kényszeríti, melyet dogmái szerint megtennie lehetetlen: a megoldás módját abban látja, hogy az egész ügy ne büntető, hanem administrativ úton rendeztessék. (J. K. 1890. 373. és 380. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A áttérés tiialmát a vallásügyi törvény 2. és 14. §-aiból vonhatjuk le. Ezek szerint: *a*) 18-ik évének betöltése előtt, a fiatalabb korú nőszemély pedig férjhezmenetele előtt más vallásfelekezetre, mint a melyhez törvény szerint tartozik, át nem térhet; *b*) a 7-ik évet még be nem töltött gyermekek szülőik áttérése esetében csak arra a vallásra térhetnek át, illetőleg csak abba vehetők fel, a melyre szülőik áttértek, de csak az esetben, ha az áttérő szülővel egyneműek; *c*) a 7-ik évöket meghaladott kiskorúak szülőjük áttérése esetében sem térhetnek át arról a vallásról, a melyhez törvény szerint tartoznak. A tiltott áttérésre vonatkozólag tehát az a lelkész követi el a kihágást, a ki az áttérő szülőnek 7-ik évét már meghaladott gyermekét, vagy az áttérésre még nem jogosult kiskorú személyt abból a vallásból, melyhez törvény szerint tartozik, saját felekezetébe felvesz (*a*) és *c*) pont), vagy a ki az áttérő szülőnek 7 évnél fiatalabb gyermekét, ki a 14. §. szerint őt az új vallásba nem követheti, mert pl. a protestáns anya tér át a kath. hitre s gyermeke fiú, ennek daczára az áttérő szülővel együtt saját felekezetébe felveszi (*b*). Az áttérés minden más esetben meg lévén engedve: az áttérő felvétele nem képez tiltott cselekményt, habár az áttérés törvényes szabályai meg nem tartattak is. Ehhez képest egy római kath. pap, ki egy betegen fekvő evang. egyént az 1868: LHI. t.-cz. 3. §-ának mellőzésével a római kath. vallásba fölvett, fölmentetett: mert az áttért egyén 18-ik évét már meghaladta. (B. T. XV. 174. l. C.)

6. A jelen kihágást *szándékosan és gondatlanságból* lehet elkövetni (28. §.). Gondatlanságot képez a lelkésznek az a felületessége, ha a keresztelés vagy áttérés esetében minden elfogadható bizonyíték nélkül hitelt ad az érdekelt fél egyoldalú kijelentésének, melylyel úgy tünteti fel a dolgot, hogy a szerint a felvétel a keresztelő vagy az áttérést közvetítő lelkész vallásába törvényes akadály nélkül megtörténhetnék; így pl. ha a kath. pap által keresztelendő figyermek atyja katholikusnak mondja magát, holott protestáns: vagy ha az áttérni szándékozó egyén azt állítja, hogy 18 éves már elmult, vagy hogy már férjnél van, holott még fiatalabb, illetőleg hajadon. Ily esetekben hivatalból kell a lelkésznek beszerezni a szükséges adatokat, s ha ezt elmulasztja: gondatlanságának következménye miatt felelős. Ebből a szempontból legalább is kétséges a k. t. egyik ítéletének helyessége, melylyel az ó-budai lelkészt, ki egy református anya leánygyermekét katholikusnak elkeresztelte, azért mentette fel a vád alól, mert keresztelés alkalmával az atya azt mondta, hogy a keresztelendő anyja katholikus. (B. T. I. 254. l. és II. 142. l.)

7. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla itél. (Bevez. III.) Az elzárás, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetéssé változtatható át (21. §.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

8. A biróság hatásköre csupán a büntetés kiszabására és végrehajtására terjedvén ki: a helytelen anyakönyvelés kiigazítása iránt akkor sem tehet intézkedést, ha vádlott bűnösségét megállapítja; annál kevésbé teheti azt meg fölmentés esetében. Ezért a kir. tábla egy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alkalommal megsemmisíté a járásbíróság fölmentő ítéletének azt a részét, mely szerint a hibás anyakönyvi bevezetés kiigazítása iránt a közigazgatási hatóság megkeresendő lett volna. (B. T. II. 142. l.) Hasonlóan túllépte hatáskörét a bíróság a gyomai esetben (3. jegyz. *c*), midőn az anyakönyvi kivonatnak az illetékes lelkészhez leendő áttételét végrehajtás terhe mellett elrendelte s a jogerejűvé vált ítéletnek ezt a rendelkezését végrehajtó által foganatosíttatta. (D. T. u. f. XXVI. 102. l.) A helyes álláspont az, hogy a bíróság a helytelen anyakönyvelés miatt sem végrehajtást elrendelni, sem az érdekelt lelkészeket a hiba kiigazítására felhivni, sem valamely hatósághoz az ítéletből kifolyólag jelentést tenni nincs hivatva; s ha az illető hatóság tudomást akar szerezni a felügyelete alá tartozó lelkészek ilynemű kihágásáról: forduljon ez iránt az igazságügyministerhez, ki azután utasíthatja a bíróságokat, hogy a jogerős ítéleteket további intézkedhetés végett terjeszszék fel.*)

5. A megholt eltemetésének akadályozása.

54. §.

A ki az 1868: LIII. törvényczikk 22. §-ában foglalt intézkedés ellenére a megholtnak eltemetését erőszakkal vagy fenyegetéssel megakadályozza: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. Az 1868: LIII. t.-cz. 22. §-a kimondja, hogy: «Temetőkben a különböző vallásfelekezetek tagjai vegyesen és akadálytalanul temetkezhetnek». Ezt a temetkezési szabadságot védi a jelen §., s e szerint az ebben meghatározott kihágást az követi el, *a ki erőszakkal vagy fenyegetéssel megakadályozza, hogy valamely temetőben az egyik vagy másik felekezet elhalt tagja eltemettessék.* Ez az intézkedés tehát szintén a felekezetek és pedig, tekintve az 1868: LIII. t.-cz. kifejezett czélját, a keresztény vallásfelekezetek közötti viszonosság megóvására lévén irányozva: gyakorlati alkalmazása is csupán e szempontból ítélendő meg.

2. E kihágás alanya bárki lehet, tehát nemcsak a lelkész, a ki pl. a más felekezetbeli halott eltemetését saját felekezetének temetőjében megakadályozza, hanem mások is, a kik ezt pl. vallásos túlbuzgóságból megteszik; tárgya a keresztények szabad temetkezési jogának tettleges megsértése; bűncselekménye pedig abban áll, hogy a tettes a megholtnak eltemetését erőszakkal vagy fenyegetéssel megakadályozza. Erőszak alatt a physikai, fenyegetés alatt a psychikai kényszer értendő. A «fenyegetés» a btk. különböző helyein különböző

*) Lásd «*Az elkeresztelés*» czimű értekezésemet. (J. K. 1890: 228. l.) Ezzel szemben *Dr. Nekula Gyula* azt vitatja, hogy a bíróság mondja ki ítéletileg az anyakönyvbe történt helytelen bejegyzés érvénytelenségét, hivja fel az elkeresztelő lelkészt az anyakönyv kiigazítására, az illetékes lelkészt pedig a keresztelés tényének anyakönyvébe leendő bevezetésére, s minderről értesítse az ítélet felterjesztésével, az illetékes egyházi hatóságot és a vallásügyi ministert. (U. o. 220. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

értelemben fordul elő; így pl. a 167. §. veszélyes fenyegetés alatt valamely büntett vagy vétség elkövetésével való közvetlen fenyegetést ért, a jelen törvény 41. §-a pedig felsorolja ama bűntetteket és vétségeket is, a melyeknek elkövetésével való fenyegetés a büntethetőséget megállapítja. A jelen §. ily megszorítást nem tartalmaz, s e szerint itt a fenyegetés legtágabb értelemben veendő, tehát érteni kell alatta mindazt, a mi a fenyegetettben oly hatást képes előidézni, a melynek következtében szándéka kivitelétől eláll. Ennek a hatásnak azonban a jelen esetben tényleg be is kell következni, mert a törvény nem «akadályozás»-ról, hanem «megakadályozás»-ról szól, s attól teszi függővé a büntethetőséget, hogy az utóbbi megtörténjék. Ha tehát valaki pl. fenyegetéssel akadályozza ugyan az eltemetést, a mennyiben nehézségeket gördít elébe, de megakadályozni azt nem tudta: ekkor cselekménye a jelen §. szempontjából legfeljebb kisérlet volna, mely azonban a kihágásnál nem büntethető (26. §.). Az eltemetés megtagadása magában véve nem képez fenyegetést, habár közvetett eredménye az volna is, hogy a kérdéses halottnak bizonyos temetőben leendő eltemetése ezáltal megakadályoztatik. Így pl. egy meghalt ref. gyermek szülői azt kivánták a kath. paptól, hogy ez a gyermeket ref. szertartás szerint temesse el, azzal fenyegetődzvén, hogy különben maguk fogják eltemetni, míg a kath. pap a gyermeknek csak a szokott módon való eltemetésére ajánlkozott, ha az illetékes ref. lelkésztől engedélyt hoznak; egyszersmind pedig figyelmeztette a szülőket, hogy a mennyiben szertartás nélkül maguk fognák eltemetni a gyermeket, azt utólag ki fogják ásni s szertartás szerint újra eltemetik. Habár a kath. lelkész e magatartásának következménye az lett, hogy a szülők harmadnap a szomszéd ref. községbe vitték s ott temették el gyermeküket: a kath. pap mégis fölmentetett a vád alól, mert eljárása nem képezett oly fenyegetést, mely a jelen §. szerint büntethető volna. (B. T. XIV. 94. l.)

3. A jelen kihágást csak szándékosan lehet elkövetni (28. §.), mert az erőszak és fenyegetés, melynek okbeli kapcsolatban kell állnia bizonyos törvénytelen czél elérésével, jelen esetben a temetés jogtalan megakadályozásával természeténél fogva csak szándékos lehet. A szándék ez esetben magában a tettben rejlik, s ha valaki ezzel szemben jóhiszeműségét vitatja, pl. azt állítván, hogy a temetést jogosan akadályozta meg: ezt az illetőnek be kell bizonyítani.

4. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. III.) A pénzbüntetés az 1887 VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

IV. FEJEZET.

Pénz és értékpapírok hamisítására vonatkozó kihágások.

1. Bevezetés.

I. A jelen fejezet szorosan összefügg a btk. XI. fejezetével, mely a pénz és értékpapir hamisítására vonatkozó büntettek- és vétségekről intézkedik.

Elvi alapja mindkét fejezetnek azonos, s a jelen fejezet csak kiegészíti a btk. intézkedéseit ott, a hol azoknak a büntetőjogi megtorlás általános elve határt szab. A pénzhamisítás büntetőjogi jelentősége az, hogy a pénzforgalom megzavarása által veszélyezteti a közforgalmat, megingatja a közhitelt. Ez a felfogás jelöli ki a pénzhamisítás helyét a közérdekű büntettek sorozatában; egyszersmind azonban ez szabja meg a határt is, a meddig a btk. szigorú büntetései kiterjeszthetők s a melyen túl már csak a veszély megelőzése szempontjából alkalmazható a büntetés.

A ki a pénzhamisítást azzal a czélzattal követi el, hogy a hamisítvány valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék, s a ki ugyanily czélból a pénzzel egyenlőnek tekintett értékpapiron követ el hamisítást: az közvetlenül megtámadja a közforgalmat és közhitelt s a btk. 203. és következő §-aiban meghatározott valamelyik büntettben vagy vétségben válik bűnössé; de ha valaki ugyane cselekményeket ugyane tárgyakon nem a forgalombatételre irányzott czélból viszi véghez: az csak közvetve veszélyezteti a pénz- és értékpapír-forgalmat, a mennyiben oly hamisítványokat hoz létre, a melyeket esetleg mások, az ő tudta és akarata nélkül forgalomba hozhatnak.

E veszély megelőzését czélozzák az 55., 56. és 57. §-ok.

A pénzhamisítás büntetőjogi alapja azonban egy másik tekintetben is határt szabott a btk. megfelelő intézkedéseinek. E büntett lényege ugyanis a hamisítványnak a mondott czélból történt elkészítése lévén: ehhez képest a kisérlethez is legalább a hamisítvány elkészítésének megkezdése szükséges. Ámde ezt különböző előkészületek szokták megelőzni, melyek megannyi nélkülözhetetlen előfeltételei annak, hogy valaki pénz- vagy értékpapirhamisítványt állíthasson elő, hogy tehát megtehesse az első lépést, a mely már kisérlet gyanánt büntethető. Ily előkészületi cselekmény pl. a hamisításhoz szükséges lemezek, minták, metszetek és bélyegnyomók elkészítése, melylyel még nincs megkezdve a pénz vagy értékpapir hamisításának elkövetése, de létrehozattak azok az eszközök, a melyek ehhez szükségesek.

Ebben az előkészületben a pénz és értékpapirok forgalmát s a közhitelt illetőleg szintén nagy veszély rejlik, melynek megelőzése az 58. §-nak képezi feladatát.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Végre veszélyezteti a pénz forgalmát s a magánosok érdekeit az is, ha oly érmek, emlékpénzek, játék- vagy czímjegyek hozatnak forgalomba, melyek felületes megtekintés mellett könnyen fém-, vagy papirpénznek vagy bélyegjegynek tarthatók. Ha valaki azzal a szándékkal készit ily érmeket vagy jegyeket, hogy azokkal másokat tévedésbe ejtsen és megkárosítson, s ha a tévedésbe ejtő és megkárosító cselekményt tettleg el is követi: akkor a btk. 379. §-a alapján csalás miatt büntetendő; ha azonban nem ily szándékkal cselekedett, vagy a csalás elkövetését még meg sem kezdte, ez esetben a btk. szerint büntetés alá nem esnék.

Az 59. §. czélja tehát az, hogy a pénz látszatával bíró tárgyak készítése és forgalomba hozása, az ebből származható veszély megelőzése végett, akkor is büntethető legyen, ha a tettes nem csalási czélból cselekedett, vagy ha egyéb okból csalás miatt megbüntethető nem volna.

A pénz és értékpapir hamisításával a törvény azonos jelentőségűnek veszi a bélyeghamisítást, melyről a btk. 412. §-a intézkedik. Ezért az 57., 58. és 59. §-ok tárgyai közé a pénz s a pénzzel egyenlőnek tekintett, a btk. 210. és 211. §-aiban meghatározott értékpapirok mellé a 412. §-ban meghatározott bélyegjegyek is felvétettek.

II. Az elsőfokú biráskodás a jelen fejezet eseteiben a kir. járásbiróság hatásköréhez tartozik. (É. t. 40. §. 5. pont.)

Másodfokúlag az 56., 57. és 58. §-ok eseteiben a kir. tábla; az 59. §. esetében a kir. törvényszék ítél. (1883 VI. t.-cz. 1. §. 1. pont és 6. §.)

A törvényszék ítélete ellen a kir. tábla mint harmadfokú birósághoz felebbezéssel élhet: 1. a vádlott, ha az első biróság fölmentése ellenére a másodbiróság bűnösnek ítélte, vagy ha a másodbiróság szabadságvesztést vagy 200 frtot meghaladó pénzbüntetést állapított meg (2. §.); 2. a vádló, ha az első biróság által elitélt vádlott fölmentetett, vagy ha oly büntetendő cselekmény forog fenn, a mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez nem tartozik (3. §.).

A kir. tábla mint másodfokú biróságnak ítélete ellen további felebbezésnek a kir. Curiához, csak az anyagi btk. nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van helye: *a*) ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog; *b*) ha valamely bűntett, vagy elsőfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez utalt vétség kihágásnak, vagy a kir. járásbiróság hatásköréhez utalt vétségnek minősíttetett (7. §.).

2. Pénzhamisítás, forgalomba irányzott czélzat nélkül.

55. §.

A ki nem azon czélból, hogy forgalomba tétessék, nagyobb mennyiségben:

1. hamis fémpénzt vagy papirpénzt készit vagy készíttet;

2. a valódi fém- vagy papirpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. a valódi fémpénz fémtartalmát csökkenti vagy csökkenteti: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. E §., a bevezető sor kivételével, csaknem teljesen megegyezik a *btk. 203. §-ával*, mely szerint a pénzhamisítás büntettét követi el az, a ki azon czélból, hogy az valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék, bel- vagy külföldön folyamatban levő: *a*) fém- vagy papirpénzt utánoz vagy utánoztat; *b*) valódi fém- vagy papirpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközlet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék; *c*) valódi arany- vagy ezüstpénz fémtartalmát bármi módon csökkenti; valamint az is, a ki a forgalmon kívül helyezett pénzen olyan változásokat eszközöl vagy eszközöltet, hogy az még forgalomban levőnek látszassék. A törvény alkalmazásánál tehát e két §. összefüggéséből, azonos ismérveik egyező magyarázatából s a fenforgó különbségek figyelembevételéből kell kiindulnunk.

2. A pénzhamisítás *alanya* bárki, tehát bel- és külföldi egyiránt lehet. Ez áll a kihágásra is; de míg a pénzhamisítás büntette a btk. 7. §-a szerint akkor is büntetendő, ha azt a tettes külföldön követi el: addig a jelen kihágás ez esetben nem büntethető, minthogy a külföldön elkövetett kihágás miatt büntetésnek egyáltalában nincs helye (13. §.).

3. *Tárgya* e kihágásnak általában a «fém- vagy papirpénz». A jelen §. közelebbi meghatározás nélkül említi e tárgyat, míg a btk. 203. §-a egyfelől «bel- vagy külföldön folyamatban levő», másfelől «a forgalmon kívül helyezett» fém- vagy papirpénzre vonatkoztatja a pénzhamisítás fogalmát. E különbségek elseje itt azzal a jelentőséggel bír, hogy a pénzhamisítás büntettét, a pénz világforgalmi jelentőségénél fogva, nemcsak bel-, hanem külföldi, s nem csupán a bel-, hanem a külföldön folyamatban levő pénznemeken is el lehet követni; ellenben a kihágás tárgyai közül a külföldön folyamatban levő külföldi pénzek feltétlenül kizárvák, s a magyar állam területén folyamatban levő külföldi pénzek is csak annyiban sorozhatók ide, a mennyiben a magyar állam pénztárainál fizetési eszköz gyanánt elfogadtatnak. Ez önként következik már ama korlátoltabb czélból is, melyet az állam a kihágási törvényekkel elérni akar. Másként áll a dolog a forgalomból már kihelyezett belföldi pénzekre nézve. A pénzhamisításnál ugyanis semmit sem határoz az anyag, melyből a hamisítvány készül. Habár tehát a hamisítvány anyaga ugyanaz, a mi a valódié (pl. forgalomból kihelyezett pénz); ha az nem volt pénz akkor, midőn küllátszata megváltoztatva lett azért, hogy a forgalomban levő pénz látszatát nyerje: a cselekmény ugyanaz marad, vagyis pénzhamisítás fog fenforogni. (Anyaggy. II. 325. l.) Ezért a 203. §. eredeti szövegéből is hiányzott a forgalmon kívül helyezett pénz külön kiemelése, s a képviselőház igazságügyi bizottsága csak fölösleges óvatosságból vette azt fel a törvénybe. A következetesség azt hozta volna magával, hogy a jelen §-t is ekként szövegezzék; a törvény értelme azonban e nélkül is ugyanaz maradt, s ehhez képest így sem kétséges, hogy a jelen §. a forgalomból kihelyezett pénzek meghamisítására is kiterjed. «*Fém-*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

pénz» alatt az arany, ezüst, réz vagy más öntvényből készült forgalmi eszközöket értjük, s ezek között a kisebb értékű pénzdarabok, névszerint a rézpénz s az ezüstből készült öt-, tíz- és húszkrajczáros pénzdarabok váltópénz néven ismeretesek. «*Papirpénz*» alatt a fémpénz forgalmát helyettesítő államjegyek, tehát az egy-, öt- és ötvenforintos kibocsátványok értendők, melyektől megkülönböztetendők a pénzzel egyenlőnek tekintett bankjegyek, vagyis az osztrák-magyar bank által kibocsátott 10, 100 és 1000 frtos utalványok. Az utóbbiakról a btk. 210-ik s az alábbi 57. §-ok intézkednek. E különbség csak azzal a jelentőséggel bír, hogy a mennyiben a hamisítványok szakértői megvizsgálása szükségessé válik: az államjegyhamisítványok e czélból s az eljárás befejezése után további megőrzés végett a közös pénzügyministeriumhoz, a bankjegyek pedig az osztrák-magyar bankhoz tétetnek át.

4. A *bűncselekmény* általában pénzhamisítvány létrehozásában áll, mi háromféle módon történhetik meg; ugyanis: *a)* hamis fém- vagy papirpénz készítése; *b)* a valódi pénz meghamisítása; *c)* a fémpénz értékének csökkentése által. Az elkövetés mindegyik módja külön sajátságokkal bír s külön kifejtést igényel. Közös előfeltétele a büntethetőségnek az, hogy a hamisítvány «*nagyobb mennyiségben*» állíttassék elő, mert a forgalombatétel czélzata nélkül csak ez esetben válik az veszélyessé. Ha tehát valaki pl. gyűjteménye számára néhány darab pénzutánzatot készít s a felesleges példányokat esetleg ismerősei között kiosztja, ezáltal még nem követi el a jelen §. kihágását. Mikor tekintendő a hamisítvány nagyobb mennyiségben létrehozottnak: ezt a bíróság esetről esetre ítéli meg. További feltétele a bűncselekmény beszámításának az, hogy a hamisítvány a *forgalombatételre alkalmas* legyen. Ez a törvény ratiójából következik. A pénzhamisítás lényeges kelléke ugyanis a hamisítvány forgalombatételére irányzott szándék levén, ha a hamisítvány olyan, hogy mindenki rögtön felismeri: ez esetben a cselekmény a nem alkalmas eszközök által elkövetni szándékolt büntetendő cselekmények szempontja alá foglalandó, vagyis büntetlen marad. Ez kétségtelenül áll a pénzhamisítás büntettére nézve; minthogy pedig a kihágás sem lehet büntethető abban az esetben, midőn a bűntett büntetlen marad, s minthogy a jelen s a következő §-ok czélja épen az, hogy a hamisítványok forgalomba hozása megelőztessék: ezekből kétségtelen az is, hogy a forgalombatételre alkalmas pénzhamisítványok nélkül kihágás sem létesül. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a mennyiben a hamisítvány egyesek megtévesztésére és megkárosítására, az illetőknek tudatlansága folytán alkalmas: azzal csalást vagy csalási kísérletet elkövetni ne lehessen.

5. Az első eset abban áll, hogy valaki «*hamis fémpénzt vagy papirpénzt készít vagy készíttet*». A 203. §. megfelelő pontja: «fém- vagy papirpénzt utánoz vagy utánoztat» — ugyanazt jelenti, s az eltérő szövegezés csak törvényhozói hibának tekintendő. A lényeg mindkét szöveg szerint az, hogy a valódi fém- vagy papirpénz mintájára utánzott, tehát hamis pénz állíttatik elő. Az anyag, melyből a hamisítvány készül, nincs befolyással a tényálladékra, s e szerint hamisítvány az is, ha valaki a forgalomból kihelyezett pénzt akként változtatja meg, hogy az a forgalomban levőnek látszatával bír. E körülmény

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

folytán akkor is létesül a hamisítás, ha a tettes a valódi fémpénz anyagának és tartalmának teljesen megfelelő, sőt ennél még nagyobb értékű pénzdarabokat állít elő: mert a büntethetőség criteriuma nem az érték, hanem a jogosulatlanul készített álpénz forgalomba hozása vagy ennek veszélye. A hamisítvány készítőjén kívül ez esetben az is tettes, a ki azt más által elkészítteti, holott a törvény különös rendelkezése nélkül az utóbbi felbujtó (btk. 69. §. 1. pont) volna.

6. A második eset, mely szerint a tettes «*a valódi fém- vagy papirpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék*», teljesen azonos a 203. §. 2. pontjának esetével. A lényeg itt a valódi pénz meghamisítása, vagyis olyatén átváltoztatása, melynélfogva az valódi értékénél nagyobb értékünek tűnik fel. Az átváltoztatás tehát itt a pénzdarab külső alakjára vonatkozik s különböző módon, pl. a papirpénzen levő szám megváltoztatása, a rézpénz beezüstözése, vagy az ezüstpénz bearanyozása által eszközölhető. A hamisítás közvetlen eszközlőjével itt is egyenlő szempont alá esik, tehát szintén tettesnek tekintendő az, a ki a hamisítást más által eszközölteti.

7. A harmadik eset az, midőn valaki «*a valódi fémpénz fémtartalmát csökkenti vagy csökkenteti*», míg a 203. §. megfelelő pontja «valódi arany- vagy ezüstpénz fémtartalmának csökkentéséről szól». A két intézkedés megegyezik abban, hogy a hamisítás mindegyik esetben érintetlenül hagyja a pénzérem eredeti alakját és jelentőségét, csak annak beltartalmában idéz elő, pl. körülmetélés vagy leráspolyozás által változást. A különbség ellenben az, hogy míg a 203. §. 3. pontjának tárgya csak arany- vagy ezüstpénz lehet, mi könnyen megfejthető abból, hogy e §. szerint egyetlen pénzdarab meghamisítása is bűntettet képez: addig a jelen §. szerint a hamisításnak ezt a módját bármely fémpénzen, tehát a rézérmeken is el lehet követni, feltéve természetesen, hogy a büntethetőség általános feltétele, a nagyobb mennyiség, fenforog. Csökkenti a pénz fémtartalmát az, a ki azt maga eszközli; csökkenteti az, a ki azt más által eszközölteti. Utóbbi esetben mindketten társtettesek.

8. Leglényegesebb különbség a jelen kihágás s a pénzhamisítás büntette között *a tettes szándékának irányzata*. A 203. §. szerint a tettes czélja az, hogy a hamisítvány «valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék»; míg a jelen §. ép ennek ellenkezőjét kívánja meg. Ebből az következik, hogy a tettesnek bármi más czélja lehet a hamisítással, csak az van feltétlenül kizárva szándékából, hogy a hamisítványok forgalomba tétessenek. Minthogy pedig a pénzhamisítás büntetőjogi jelentőségét épen ez a czél adja meg: ennek hiánya a hamisítványok előállítását magában véve teljesen ártalmatlan és büntető megtorlást nem igénylő cselekménynek tünteti fel. A kihágás büntethetőségének alapja tehát csak az a veszély, hogy a nagyobb mennyiségben elkészített hamisítványok esetleg forgalomba juthatnak. Ez a veszély pedig mindenkor fenforog, akár szándékosan, akár gondatlanságból szegte meg valaki a tiltó törvényt; minélfogva a jelen kihágást is el lehet követni *gondatlanságból* (28. §.). A gondatlanság itt abban áll, hogy a tettes akkor, midőn nagyobb mennyiségben készít pénzhamisítványt, nem gondolja meg eléggé az ebből

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

származható veszélyt s figyelmen kívül hagyja azt, hogy a törvény e veszély megelőzése czéljából tiltja a valódi pénz utánzását vagy megváltoztatását még akkor is, ha ezzel a tettes büntetendő czélt elérni nem akart.

9. Elsőfokúlag a királyi járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél (Bevez. II.); a dolog természeténél fogva azonban gyakran megtörténik, hogy a cselekmény első pillanatra a pénzhamisítás büntettének látszatával bír, s csak utólag tűnik ki az ehhez szükséges bűnös czél hiánya. Ily esetben az eljárást a törvényszék kezdi meg, s minthogy nagyobb hatásköre a kisebbre is kiterjed, rendszerint folytatja és be is végzi, habár a cselekményt kihágásnak kell minősítenie. A felebbezés ez esetben korlátlan egész a kir. Curiáig.

10. Az elzárás, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetéssé változtatható át (21. §.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. A létrehozott hamisítványok a btk. 61. §-a értelmében elkobzandók, s a mennyiben megőrzés végett a közös külügyministeriumhoz vagy az osztrák-magyar nemzeti bankhoz föl nem terjesztettek, megsemmisítendők vagy esetleg értékesítendők (25. §. 3. jegyz. *b)* pont).

3. Pénzhamisításra alkalmas eszközök használata.

56. §.

A ki nem azon czélból, hogy forgalomba tétessék, hamis vagy meghamisított pénz készítésére, illetőleg meghamisítására, erőműtani vagy vegyészeti készületet, ércz- vagy falemezt vagy lenyomatot használ, habár ily eszközökkel csak egy hamisítványt vagy több hamisítványnak egy vagy több részét állította is elő: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A pénzhamisítást különböző módon, részint erőműtani, vegyészi vagy más hasonló eszközökkel, részint ilyenek nélkül, pl. a bankjegy egyszerű lerajzolásával lehet elkövetni. Az utóbbi módszer kevésbé veszélyes, mint az előbbi; mert ha az erőműtani vagy más hasonló eszköz már elkészült s hamisítványok előállítására alkalmas: ezzel akadálytalanul lehet a hamisítványokat tetszés szerinti mennyiségben előállítani; holott pl. a lerajzolás mindannyiszor az egész hamisítási művelet ismétlését teszi szükségessé. E különbség folytán a törvény is eltérő szempont alá vette a két módozatot, s míg az előbbi §. szerint, mely az elkövetés módjáról nem szól, általában nagyobb mennyiségű hamisítvány előállítása szükséges a büntethetőséghez: addig a jelen §. büntetendőnek rendeli a pénzhamisításra alkalmas többszörözö készülék használatát is, habár azzal a tettes csak egy hamisítványt vagy csupán hamisítvány-részleteket állított is elő. Az eredményben nyilvánuló eme különbségtől eltekintve, a két kihágás tényálladéka mindenben megegyezik, s e szerint az előbbi §. magyarázatául előadottak az alábbi eltéréssel itt is alkalmazandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. E kihágás alanya is bel- vagy külföldi lehet; tárgya a magyar állampénztáraknál fizetés gyanánt elfogadott fém- vagy papirpénz; bűncselekménye pedig az ily pénz hamis készítésére, meghamisítására vagy értékének csökkentésére irányzott műveletben áll, a mennyiben ezt a tettes valamely többszörözö készülékkel, névszerint «erőműtani vagy vegyészeti készülettel, ércz-, vagy falemezzel, vagy lenyomattal követi el, s a mennyiben ezek használatával legalább egy hamisítványt vagy több hamisítványi részletet előállít. A bűncselekmény szempontjából tehát a jelen kihágásnak két tárgyi feltétele van, melyeknek együttes jelenléte szükséges. Egyik feltétel a többszörözö készülék vagy eszköz használata hamisítványok létrehozása czéljából; a másik az, hogy a tettes a többszörözö készülékkel tényleg már előállítson hamisítványt vagy hamisítványokhoz tartozó részleteket. Míg az utóbbi meg nem történt: a jelen kihágás nem forog fenn, hanem csak az 58. §. alkalmazható. Igy áll a dolog akkor is, ha a létrehozott hamisítvány, a használt készülék tökéletlensége folytán, annyira tökéletlen, hogy az a forgalombatételre teljesen alkalmatlan. Ez esetben ugyanis hiányzik az a veszély, mely a jelen s az előző §. kihágásának súlyosabb büntetését indokolttá teszi.

3. A szándékos elkövetés mellett a *gondatlanság* is büntetendő (28. §.). Az utóbbi tekintetben, valamint a szándék irányzatáról általában, itt is ugyanaz áll, a mi az előbbi §. esetében. (Lásd u. o. 8. jegyz.)

4. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevezetés II.) Az elzárás helyett, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetés állapítható meg (21. §.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.) A többszörözö készületek, minták, lemezek és lenyomatok, valamint a létrehozott hamisítványok a btk. 61. §-a értelmében elkobzandók és megsemmisítendők (25. §. 3. jegyz. *b*) pont), kivéve, ha a hamisítvány megőrzés végett a közös külügyministeriumhoz vagy az osztrák-magyar nemzeti bankhoz fölterjesztetett (55. §. 3. jegyz.), vagy ha a művelethez felhasznált anyag (pl. ércz) értékesíthető.

4. Értékpápir- és bélyeghamisítás, forgalombatétel czélzata nélkül.

57. §.

A ki az 55. és 56. §-okban meghatározott cselekményt, a büntetőtörvénykönyv 210. és 211. §-aiban meghatározott értékpapirokra vonatkozólag követi el: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel; az pedig, a ki azt a büntető-törvénykönyv 412. §-ában meghatározott bélyegekre vonatkozólag követi el: egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E §. tulajdonképen csak kibővítése az 55. és 56. §-ok rendelkezéseinek, a mennyiben az ezekben meghatározott bűncselekmény tárgyait a pénzzel egyenlőnek tekintett értékpapirokra is kiterjeszti. Tehát mindaz, a mit az utóbbi §-ok magyarázatául előadtunk, itt is alkalmazandó, s a közelebbi kérdés e helyen csak az, hogy minő értékpapirok és bélyegjegyek azok, melyek a jelen §. szerint szintén tárgyai lehetnek a két előző §-ban meghatározott kihágásnak.

2. *A pénzzel egyenlőnek tekintett értékpapirokat* a btk. következőleg határozza meg:

210. §. A papirpénzzel egyenlőnek tekintetnek a bemutatóra szóló nyomtatott kötelezvények, bankjegyek, részvények, ezeket pótló ideiglenes részvényjegyek, utalványok vagy nyugták, úgyszintén ezen papirokhoz tartozó kamat- vagy osztalék-szelvények és szelvényi utalványok (couponok és talon), melyek valamely állam kormánya, vagy ilyen papirok kiadására jogosított központi pénztár, község, társulat, szövetkezet, testület vagy magános által kibocsáttatnak.

Ezen §. rendelete áll azon esetben is, ha a nyomatott okiraton a kibocsátó aláírása, egyes szavak vagy számok irva volnának.

211. §. A papirpénzzel egyenlőnek tekintetnek továbbá azon névre szóló kötelezvények és azoknak kamat-szelvényei és szelvény-utalványai is, melyeket a magyar kormány, vagy valamely magyar központi pénztár bocsátott közre, ha azok a tőzsdei forgalom tárgyát képezik.

E §-okhoz a következőket jegyezzük meg:

a) Az itt meghatározott közhitel-papirok a közforgalomban époly jelentőséggel birnak, mint a pénz, s ezért a btk., valamint a jelen törvény által nyujtott erősebb garantiát ama nagy érdekek követelik, melyek e papirok akadálytalan és biztos forgalmához kötvék. (Anyaggy. II. k. 335. l.)

b) A 210. §. a bemutatóra, a 211. §. a névre szóló értékpapirokra nézve határozza meg, hogy közűlök melyek tekintendők a pénzzel egyenlőknek. Főkülönbség az, hogy míg az előbbiek akkor is ide tartoznak, ha kibocsátásuk külföldön történt: addig a névre szóló értékpapiroknál ez a belföldi emissió feltételéhez van kötve. Ennek oka az, hogy a bemutatóra szóló papirok a kül- és belforgalomban egyiránt a pénzt helyettesítő fizetési eszköz gyanánt szerepelnek; ellenben a névre szólók forgalma inkább csak a kibocsátó állam területéhez van kötve.

c) Bemutatóra szóló értékpapirt nemcsak az állam, hanem az ily papirok kiadására jogosított központi pénztár, község, társulat, szövetkezet, testület vagy magános is kibocsáthat. A társulat a részvény erejéig felelős részvényesek egyesületét jelenti; szövetkezet alatt személyekből álló társaság értendő, melynek tagjai korlátlan vagy korlátolt felelősség mellett szövetkeznek üzleti czélra, mint pl. az előlegezési és hitelegyletek, a fogyasztási egyletek, laképítő társaságok stb. (1875: XXXVII. t.-cz. 147., 223. és 231. §-ok); testület pedig minden egyéb

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nem kereskedelmi egyesület, mint pl. a casinó és egyéb körök, társadalmi egyletek stb.

d) A bemutatóra szóló értékpapirok különböző alakban jelentkeznek. Ilyenek különösen a nyomtatott kötelezvények, a bankjegyek és részvények, s az utóbbiakra vonatkozólag az ideiglenes részjegyek, utalványok vagy nyugták; úgyszintén az ezen papirokhoz tartozó kamat- vagy osztalék-szelvények és szelvény-utalványok (coupon és talon). A «nyomtatott kötelezvény» az állam, község vagy társulat által felvett kölcsönről szóló adóslevelet helyettesíti: «bankjegyek» alatt az osztrák-magyar bank által kibocsátott 10, 100 és 1000 frtos utalványok értendők; a «részvények» pedig az illető társulat alapvagyonát képviselő értékpapirok. A részvénytársulat stb. alakulásakor azonban rendszerint nem fizetik be a teljes tőkét, hanem az aláirás alkalmával 10%-ot fizetnek, melyről ideiglenes nyugta adatik, s csak midőn 40—50%-ot befizettek, ekkor állítják ki az «utalványt» vagy «ideiglenes részvényjegyet». A teljes befizetés után adják ki a végleges részvényeket. A «kamat-» és «osztalék-szelvény» (interessen és dividenden coupon) közt az a különbség van, hogy az előbbire határozottan megállapított kamatot fizetnek egész vagy félévenkint, míg az utóbbira a részvénytársulatok a lezárt évi számadások szerint mutatkozó nyereményből a részvényre eső nyereményrészt fizetik ki. A részvény vagy kötvény mellett vagy rajta van a szelvényív, mely 10—20 szelvényt tartalmaz; ezen van oldalt vagy alul a «szelvény-utalvány» (Talon), melyre a szelvények elfogyása után új szelvényívet adnak ki.

e) Némely részvényen vagy kötvényen a sor- vagy folyó-szám, a kelet s az aláirások, valamint a bekönyvelés igazolása irva vannak: minélfogva a 110. §. azt is kimondta, hogy a kérdéses közhitelpapir ily esetben is a pénzzel egyenlőnek tekintendő.

f) Névre szóló s a 211. §. alá eső közhitelpapirok pl. a magyarországi, erdélyi, temesi és szlavoniai földtehermentesítési kötvények; megjegyeztetvén, hogy a név ezeknél is nem a kötvényre nyomatva, hanem beirva van.

3. *A bélyegjegyekre vonatkozó* 412. §. így hangzik:

412. §. A ki az állam által kiadott bélyeget, postajegyet, vagy az adó biztosítására szolgáló más jegyet, pecsétet stb. utánoz vagy meghamisít, úgyszintén a ki ily bélyegeket, jegycket, pecséteket tudva forgalomba hoz, vagy azokat értéktelenítési jelök eltávolításával ismét használja: bélyeghamisítás miatt büntetendő.

E §. szerint a bélyeghamisítás tárgyai a bélyegek, postajegyek s az adó biztosítására szolgáló más jegyek és pecsétek. «Bélyeg» alatt az úgynevezett okmánybélyeg (stempli), «postajegy» alatt a postai küldeményekre felragasztandó jegyek értendők, ide számítva a postajegygyel ellátott levelező-lapokat és borítékokat is; az «adó biztosítására szolgáló más jegy» példáját a kártya lebélyegzésében látjuk, «pecsét» alkalmazása pedig pl. a szeszégetésnél szokott előfordulni. A jelen §. «a 412. §-ban meghatározott bélyegjegyek» kifejezéssel

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jelöli meg azokat a tárgyakat, melyekre vonatkozólag valaki az 55. és 56. §-ok bűncselekményét elkövetheti; látjuk azonban, hogy a 412. §. bélyeghamisítás alatt nemcsak a tulajdonképeni bélyeg, hanem a posta- és más adóbiztosítási jegyek és pecsétek meghamisítását is érti. Kérdés merülhet fel tehát az iránt, hogy e tárgyak közül melyek tartoznak a jelen §. intézkedése alá. Véleményem szerint az okmánybélyegen kívül csupán a postajegyeket lehet még íde számítani, mert csak ezek képezik a közforgalom tárgyát s csak ezek alkalmasak arra, hogy nagyobb mennyiségben elkészíttetvén, a közforgalmat veszélyeztessék.

4. A jelen §. szerint az 55. és 56. §-ban meghatározott cselekményt a btk. 210. és 211. §-ában meghatározott értékpapirokra s a 412. §-ában meghatározott bélyegjegyekre vonatkozólag is minden megszorítás nélkül el lehet követni. Ez azonban csak részben áll, mert az 55. §. 3. pontjának bűncselekménye az, hogy valaki a valódi fémpénz fémtartalmát csökkenti vagy csökkenteti, holott a jelen §. tárgyai csak értékpapirok és bélyegjegyek, melyeknek értékét oly értelemben, mint a fémpénzét, csökkenteni nem lehet. A jelen §. tehát csak azzal a korlátozással értendő, hogy rendelkezése alól az 55. §. kivételt képez.

5. Elsőfokúlag ez esetben is a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.). Egyebekre nézve lásd az 55. és 56. §-ok 3. pontja magyarázatát.

5. Pénz, értékpapir és bélyeg hamisítására alkalmas eszközök jogosulatlan készítése vagy kiszolgáltatása.

58. §.

Egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki a hamis pénz, vagy az ezzel egyenlőnek tekintett értékpapir vagy hamis bélyeg készítésére alkalmas lemezt, mintát, metszetet, bélyegnyomót, a hatóságnak vagy a közforgalmi papir kiadására jogosítottnak engedelme nélkül készít, vagy azt másnak, mint a jogosított megrendelőnek adja át; úgyszintén a ki e tárgyakról másnak lenyomatot ad.

1. A pénz és értékpapir hamisítása akár a btk. 203., akár a fennebbi 55. és 56. §-okban meghatározott czélból történjék, a hamisítványok elkészítése által végeztetik be; kisérletet pedig az a cselekmény képez, melylyel valaki a pénz, illetőleg értékpapir utánzását, meghamisítását vagy értékének csökkentését megkezdi. (Id. művem II. 152. l.). E szerint a pénz vagy értékpapir készítéséhez (tehát esetleg hamisításához) szükséges eszközök előállítása csak előkészületi cselekményt képez s magában véve akkor sem büntethető, ha a tettes azokat hamisítás czéljából készítette el, vagy ugyanily czélra adta át valakinek. Minthogy azonban ez az előkészület épúgy veszélyezteti a közforgalmat, mint pl. a nagyobb mennyiségű pénzhamisítvány elkészítése, forgalombatétel czélzata nélkül: ezért a jelen §-sal önálló kihágássá

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

minősítette a törvényhozó e cselekményt, a tárgy összefüggésénél fogva ehhez csatolva a bélyeg készítésére vonatkozó hasonló cselekményeket is.

2. E kihágás *tárgyai* a hamis pénz vagy ezzel egyenlőnek tekintett értékpapir vagy hamis bélyeg készítésére alkalmas eszközök. «Hamis pénz» az, melyet valaki a btk. 203. s a fentebbi 55. §. 1. pontja értelmében a valódi pénz utánzása gyanánt készít vagy készíttet; «pénzzel egyenlőnek tekintett értékpapir» az, melyet a btk. 210. és 211. §-a ilyen gyanánt meghatároz (57. §. 2. jegyz.); «bélyeg» alatt pedig a btk. 412. §-ának meghatározása szerint az okmány- és postabélyeg értendő (57. §. 3. jegyzet). Ezeknek hamis elkészítése, vagyis olyatén előállítása, hogy az utánzat valódi értékpapir vagy bélyeg gyanánt tünik fel, eredményezi a hamis értékpapirt és hamis bélyeget abban az értelemben, melyben az a jelen §-ban előfordul. Az ilyen hamisítvány elkészítésére alkalmas eszközök, névszerint a szükséges lemezek, minták, metszetek és bélyegnyomók vagy e tárgyak lenyomatai képezik a jelen kihágás szorosan meghatározott tárgyait. A mennyiben tehát a hamisítvány elkészítéséhez, a lemezek, minták stb. használhatása végett vegyészeti előkészületek is szükségesek, s valakinek birtokában csak ezeket találják fel: az a jelen §. alapján nem büntethető.

3. *A büncselekmény* abban áll, hogy valaki az előbbi pont alatt felsorolt eszközök valamelyikét jogosulatlanul elkészíti; másnak, mint a jogosított megrendelőnek adja át, vagy a ki e tárgyakról másnak lenyomatot ad. Tehát háromféle módon lehet elkövetni e kihágást. *Első* a hamisításra alkalmas eszközök jogosulatlan készítése, vagyis elkészítése «a hatóságnak, vagy a közforgalmi papir kiadására jogosítottnak engedelme nélkül». A fém- vagy papirpénz kiadására csak az állam lévén jogosítva: az ezek előállításához szükséges eszközöket csak a hatóság megrendelésére szabad elkészíteni; a bankjegyeket azonban az osztrák-magyar bank, a részvényeket a részvénytársaság, más közhitelpapirokat az arra jogosított szövetkezet, testület vagy magános adja ki (57. §. 2. jegyz.), s e szerint az ezek elkészítésére alkalmas eszközöket e társulatok, szövetkezetek stb. rendelhetik meg. Jogosulatlan tehát a készítés, ha a megrendelés adott esetben oly egyéntől eredt, a ki arra saját vagy az általa képviselt jogi személy nevében nem volt feljogosítva. Ez ténykedés, melyet a bíróságnak minden egyes esetben külön kell megállapítani. Az elkövetés *második* módja az elsőből önként folyik. Ha valaki nincs jogosítva a lemezek stb. elkészítésére: ekkor a készítés már magában véve büntetendő; ha azonban a megrendelés a jogosított hatóságtól vagy személytől eredt: ekkor az elkészítés magában véve büntetlen; de büntetendővé válik az, a ki az ekként birtokába jutott eszközöket nem a jogosított megrendelőnek, hanem másnak adja ki. Végre a *harmadik* mód, a lenyomat kiszolgáltatása, melynek veszélyessége abban áll, hogy az, a ki a lemez, minta stb. lenyomatát megkapja: az erről könnyen elkészítheti magát a hamisításra alkalmas eszközt is.

4. Az elkövetés nemcsak *szándékos* lehet, hanem *gondatlanságból* is eredhet (28. §.). Szándékosan követi el e kihágást pl. az, a ki egye-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nesen pénzhamisítás czéljából (btk. 203. §.) készíti el az erre alkalmas eszközöket; ellenben gondatlanságot képez az, ha az illető iparos pl. nem győződik meg arról, hogy a lemezek stb. megrendelője jogosítva van-e a megrendelésre, vagy ha pl. a jogosított megrendelő helyett jelentkező oly egyénnek adja ki az elkészített eszközöket, a ki megbizatását egyáltalában nem igazolta.

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevezetés II.) Az elzárás helyett, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, pénzbüntetés állapítható meg (21. §.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.). A kihágás által létrehozott lemezek, minták stb. a btk. 61. §-a értelmében elkobzandók s a körülményekhez képest értékesítendők vagy megsemmisítendők (25. §. 3. jegyzet *b*) pont).

6. Pénz vagy bélyeg látszatával bíró érem, játékjegy, czímjegy stb. készítése és forgalomba hozása.

59. §.

A ki oly minőségü érmeket, emlékpénzeket, játékjegyeket, czímjegyeket, hirdetéseket, árujegyeket, vagy más hasonló tárgyakat készit, melyek felületes megtekintés mellett könnyen fémpénznek, illetőleg papirpénznek vagy bélyegjegynek tekinthetők, úgyszintén az is, a ki az ily minőségü tárgyakat forgalomba hozza: kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A jelen kihágás tényálladéka határos a csalás fogalmával. A ki azon czélból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit ravasz fondorlattal tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart s ezáltal vagyonában megkárosít: az a btk. 379. §-a szerint csalást követ el; s e szerint csalást képez pl. az is, ha valaki másnak pénz látszatával bíró tárgyat (pl. arany- vagy ezüstszínü tantuszokat) pénz gyanánt ad s ezáltal néki vagyoni kárt okoz. Sok esetben azonban nem károsítási czélból készülnek a pénzutánzatok s forgalomba hozásuk sem történik jogellenes czélból; de ha az eféle tárgyak annyira hasonlítanak a pénzhez vagy bélyeghez, hogy felületes megtekintés után könnyen ilyennek tarthatók: ez esetben a legártatlanabb czélból történt elkészítésük és forgalomba hozásuk is veszélyezteti mások vagyonbiztonságát s a valódi pénz, illetőleg bélyeg forgalmának biztonságát. Körülbelől ugyanazon szempont alá esnek az ily tárgyak is, mint a valóságos pénz- vagy bélyegutánzatok, s ezért jogosulatlan készítésük és forgalomba hozásuk szintén tiltva van; minthogy azonban e tárgyak közelebbi megtekintéséből mégis kitűnik, hogy különböznek a valódi pénz- és bélyegtől, hogy tehát nem pénz- vagy bélyeghamisítványok: ezért az ezekre vonatkozó tilalom megszegése kisebb beszámitású kihágás gyanánt a jelen §. intézkedése tárgyává tétetett.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. E kihágás *tárgyai* a különböző érmek, emlékpénzek, játékjegyek, czímjegyek, hirdetések, árújegyek, vagy más hasonló tárgyak, melyek felületes megtekintés mellett fém- vagy papirpénznek, illetőleg bélyegjegynek látszanak. Ez a felsorolás, mint látjuk, nem kimerítő, mert az egyenkint megnevezett tárgyak felsorolása után még hozzátette a törvény e szavakat: «vagy más hasonló tárgyakat». De lehetetlenség is volna az eféle tárgyakat mind felsorolni, mert a fejlődő ipar folytonosan új meg új készítményeket hoz létre, a melyek között sok olyan lehet, mely első pillanatra a valódi pénz vagy bélyeg látszatával bír. Csak negativ szempontból határozhatjuk meg tehát, hogy a fenforgó külső hasonlatosság mellett is mely tárgyak nem tartoznak a jelen §. alá. Mindenekelőtt kizárvák innen a valóságos pénz- vagy bélyegutánzatok, vagyis az oly készítmények, a melyek minden tekintetben hű másolatai akarnak lenni a valódi pénznek vagy bélyegnek. Itt csak oly tárgyakról lehet szó, a melyeken a valódi pénz- vagy bélyegtől való szándékos eltérés megvan és könnyen felismerhető. Igy pl. egy esetben a jelen §. alapján ítélték el vádlottat, ki olyan aranypénzalakú játékérmeket hozott forgalomba, melyeknek csak egyik oldalán levő felirata különbözött a valódi aranypénz kiállításától és feliratától (D. T. u. f. IV. 135. l.), holott az esetben, ha e felirat is megegyezett volna az aranypénz feliratával: legalább is a fennebbi 55. §. lett volna alkalmazandó. Másik kelléke az idetartozóságnak az, hogy a kérdéses tárgy a jelzett különbség mellett is feltünően hasonlítson a valódi pénz- vagy bélyeghez, mert ellenkező esetben nem veszélyezteti a közforgalmat. Megtörténhetik ugyan, hogy egyes tudatlanokat kevésbé hasonló pénzutánzatokkal is rá lehet szedni — mint ezt a tantuszcsalások példája bizonyítja, — de ez a körülmény még nem teszi büntethetővé az ily tárgyak elkészítését és forgalomba hozását, kivéve természetesen a csalás esetét, mely nem a jelen §. alá tartozik.

3. *A büncselekmény* abban áll, hogy valaki az előbbi pont alatt körülirt valamely tárgyat készít vagy forgalomba hoz. A törvény többes számban sorolja fel e tárgyakat, s e szerint egyetlen érem vagy más hasonló tárgy készítése vagy forgalomba hozása magában véve nem elég a büntethetőséghez, hanem itt is épúgy, mint az 55. §-nál, nagyobb mennyiségű pénz- vagy bélyegutánzatok készítése vagy forgalombatétele szükséges. Ezt hozza magával a törvény ratiója is, mert a törvényhozó a kevésbé veszélyes pénzutánzatok készítésének és forgalombatételének büntethetőségét nem akarhatta szigorúbb feltételhez kötni, mint a minőhöz a valóságos pénzhamisítványokra vonatkozó ugyanily cselekmény büntethetőségét kötötte.

4. E kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A gondatlanság itt abban áll, hogy a tettes, habár tudja, hogy a kérdéses tárgyat, tévedésbe ejtésre alkalmas külsejénél fogva, könnyen fel lehet használni arra, hogy pénz helyett forgalomba tétessék s mások megkárosítására felhasználtassék: ennek daczára elkészíti és forgalomba hozza azt a nélkül, hogy az e részben fennálló törvényes tilalomról magának meggyőződést szerezne. A ki pedig ismeri ezt a tilalmat és mégis megszegi azt: az szándékosan követi el a jelen kihágást.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék ítél. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyz.). A kihágás által létrehozott tárgyak, mint közveszélyesek, a btk. 61. §-a értelmében elkobzandók s a körülményekhez képest megsemmisítendők vagy értékesítendők. (25. §. 3. jegyz. *b*) pont.)

V. FEJEZET.

A családi állás elleni kihágások.

1. Bevezetés.

A családi állás azt az állapotot jelenti, a melybe valaki családi viszonyai folytán jut. Ilyen állapot pl. a gyermeké szülője irányában, s nevezetesen ennek törvényes vagy törvénytelen volta; továbbá a házassági viszonyból folyó állapota mindkét házasfélnek stb.

A családi állás lényeges jogi következményekkel levén összekötve, ezek védelméről a törvényhozásnak gondoskodnia kell. Ennek daczára a családi állás, mint a büntetendő cselekmények egyik külön csoportjának tárgya, csak az újabb büntető-törvénykönyvekben jutott elismerésre.

Ezek nyomán a magyar btk. is külön fejezetbe foglalta össze a családi állásra vonatkozó büntetteket és vétségeket, melyeknek egyes esetei a következők:

a) a gyermek családi állásának elnyomása vagy megváltoztatása, nevezetesen a gyermeknek más családba csempészése, kicserélése, elsikkasztása, eltitkolása, rendszerint járt helyre való kitétele, vagy családi állásától bármily más módon való megfosztása (254. §.);

b) a bontó akadály vagy egyéb ok miatt érvénytelen házasság csalárd megkötése, midőn t. i. a házasságra lépő felek egyike valamely bontó akadályt elhallgat, vagy a másik felet a házasság megsemmisítését maga után vont tévesztéssel birta rá a házasság megmegkötésére (255. §.);

c) az esketö lelkész bűnös vagy vétkes közreműködése a bontó akadály miatt semmis házasság megkötésénél (256., 257. §-ok).

Ez esetek mindegyikében közvetlenül, lényeges jogot sértő módon megtámadtatik a családi állapot. A 254. §. szerint a gyermeket kiragadja a tettes szülője s általában családja köréből, megfosztja mindazoktól a jogoktól, melyek őt amaz állapotban megillették; a 255. §. esetében pedig a férj és nő s a születendő gyermekek családi állása képezi tárgyát a büntettnek. A nő családi állása annyiban, a mennyiben a férfi ravaszsága folytán semmis házasságra lép s ezáltal egy más családi állásba, más polgári állapotba vél jutni: a nő

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

által tévedésbe ejtett férfi családi állása ugyanily szempontból s a gyermekek polgári állása, a mennyiben törvénytelen gyermekekké válnak.

Az utóbbi esetben a lelkészek bünös vagy vétkes közreműködése is hozzájárul az állás megsértéséhez. A lelkész azonban más módon, a felek hozzájárulása nélkül is veszélyeztetheti a gyermek családi állását azáltal, ha azt az anyakönyvbe törvénytelennek irja be, holott törvényes, vagy megfordítva. Ez esetben azonban, midőn t. i. a lelkész törvényesnek jegyzi be a törvénytelen gyermeket, az anyakönyvezés ennek inkább előnyére, mint hátrányára válik s csak mások, pl. a törvényes gyermekek jogait veszélyezteti.

E veszélyek megelőzése szempontjából az anyakönyvvezetőnek ilynemű cselekményeit kihágásnak minősítette a törvény, melyről a jelen fejezet egyetlen §-a intézkedik.

2. A törvényes vagy törvénytelen gyermekekre vonatkozó helytelen anyakönyvezés.

60. §.

Egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon anyakönyvvezető:

1. a ki az állam törvényei szerint érvényes házasságból született gyermeket, noha e körülményt tudta: az anyakönyvbe, mint az állam törvényei szerint törvényest, be nem jegyzi, vagy viszont a törvénytelen gyermeket törvényesnek jegyzi be;

2. a ki azon esetben, ha az anyakönyvben törvénytelen születésűnek bejegyzett gyermek az illetékes hatóság által jogerejűleg törvényes születésűnek nyilvánittatott: a hatóságnak azon meghagyását, hogy a törvényessé nyilvánítást vagy törvényesítést az anyakönyvbe bejegyezze, nem teljesíti;

3. a ki az anyakönyvben törvényes születésűnek bejegyzett gyermekre vonatkozólag, ha azt a bíróság jogerejű ítélete által törvénytelen születésűnek nyilvánította: az illetékes hatóság által vele közlött ítéletnek ezen tartalmát, a felhivás ellenére, az anyakönyvbe be nem jegyzi.

1. E kihágás alanya csak az anyakönyvvezető lelkész lehet, mert anyakönyveket törvényeink szerint csak a lelkészek, és pedig csupán a törvényesen elismert vallásfelekezetek lelkészei vezethetnek. Tárgya az anyakönyvbe bevezetett gyermek törvényes vagy törvénytelen minőségére vonatkozó helytelen, az állam törvényeivel ellenkező bejegyzés; bűncselekménye pedig vagy az, hogy a lelkész törvénytelennek jegyzi be a törvényes gyermeket, vagy törvényesnek a törvénytelent; vagy az, hogy a hatóságnak a helytelen bejegyzés kiigazítására vonatkozó meghagyását nem teljesíti. E különbségekhez képest a jelen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

§. keretében tulajdonképen négy esetet, tehát négy külön kihágást különböztethetünk meg.

2. Az *első eset* abban áll, hogy a lelkész «az állam törvényei szerint érvényes házasságból származó gyermeket, noha e körülményt tudta, az anyakönyvbe, mint az állam törvényei szerint törvényest, be nem jegyzi». Ez rendszerint azt jelenti, hogy a lelkész törvénytelennek jegyzi be «az állam törvényei szerint törvényes» gyermeket. Törvényes házasságból született az állam törvényei szerint az, kinek szülei a törvényes formaságok mellett érvényes házasságra léptek s még föl nem bontott érvényes házassági kötelékben élnek. E szempontból nálunk különösen két eset képzelhető, a melyekben az anyakönyvvezető ellentétbe helyezi magát a törvénynyel s törvénytelennek irja be azt, a ki az állam törvényei szerint törvényes születésű. Egyik eset az, midőn katholikus és nem katholikus között jön létre olyan házasság, a melynek megkötéséhez a kath. pap hozzá nem járult s a melyet saját hitelvei szerint érvényesnek el nem ismer, de a mely az 1868: LIII. t.-cz. szerint törvényesen létrejött házasságnak ismerendő el. Megtörténhetik, hogy az ily házasságból született gyermek a hivatkozott törvényczikk 12. §-a alapján katholikus pap által keresztelendő és anyakönyvezendő, s ha ily esetben a kath. pap a szülők viszonyát saját hitelvei szerint nem tartja érvényes házasságnak s a gyermeket törvénytelennek jegyzi be: ezzel kétségkívül az állam törvényei ellenére töltötte ki az anyakönyv megfelelő rovatát. A *másik* lehetőség az, hogy az egy hiten levő házasfelek közt válóper folyik s ezalatt éveken át különváltan élnek, sőt esetleg új, házasságon kívüli viszonyba lépnek. Ha ily esetben a férjétől különvált nő gyermeket szül: erről kétségtelennek lehet mondani, hogy nem a nő törvényes férjétől származik; de minthogy a házassági kötelék fennállása, a házasság tartama alatt született: az állam törvényei szerint mindaddig törvényesnek tekintendő, míg az illetékes bíróság az apa által indított per folytán törvénytelen származását ki nem mondja. Ilyen ítélet előtt tehát az anyakönyvvezető is törvényesnek köteles elfogadni a gyermeket, s ha ezt nem teszi meg, hanem a tényleges állapothoz képest, saját tudomása alapján, törvénytelennek jegyzi be az anyakönyvbe: az ily bejegyzést a bíróságok szintén a jelen §. alá eső kihágásnak tekintik. Igy pl. a jelen §. alapján ítélte el a Curia vádlott evangelikus lelkészt, ki egy válás alatt levő nő gyermekét a válóper befejezése előtt törvénytelennek irta be, minthogy a gyermek az anya és két tanu vallomása szerint nem a váló férjtől, hanem a nő kedvesétől származott; mert törvényeink szerint a föl nem bontott házasságból született gyermek törvényesnek vélelmezendő. (B. T. XIII. 225. l.) E szempontból akkor is törvényesnek vélelmezendő a gyermek, ha nyomban a házasság megkötése után születik, s a férj ekkor azt állítja, hogy neje a házasság megkötése előtt nem tőle esett teherbe. Ezért egy lelkész, ki egy házaspár gyermekét megkeresztelte, de a férj ama nyilatkozata folytán, hogy nejét az egybekeléskor már teherben találta, a törvényességet s az atya nevét tartalmazó rovatot üresen hagyta, a jegyzet-rovatba pedig azt irta, hogy az üresen hagyott rovatokat birói ítélet után fogja kitölteni: szintén a jelen §.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alapján ítéltetett el. (B. T. VI. 198. l.) Ez eset egyszersmind példát nyujt arra, hogy a törvénytelen minőség beirása nélkül is létrejön a kihágás már azáltal, ha a lelkész a gyermeket, mint az állam törvényei szerint törvényest, «be nem jegyzi».

3. A *második eset* az előbbinek épen ellentéte, s abban áll, hogy a lelkész «a törvénytelen gyermeket törvényesnek jegyzi be». Itt már határozottan megkivánja a törvény, hogy az anyakönyvbe a valóságnak meg nem felelő bejegyzés megtörténjék, s e szerint pl. abban az esetben, ha a lelkész a törvénytelen gyermeknél valamely okból kitöltetlenül hagyja a kérdéses rovatot: kihágás nem létesül. Törvénytelen gyermek az, a ki házasságon kívül, vagy az állam törvényei által el nem ismert házasságból születik. Igy pl. ha a keresztény és nem keresztény házasfelek külföldön, az ottani törvények szerint érvényes polgári házasságot kötöttek s azután e házasságban itthon együttélnek: születendő gyermekük az anyakönyvbe törvénytelen gyanánt jegyzendő be, s a lelkész, ki az ily gyermeket törvényes gyanánt irja anyakönyvébe, a jelen §. alapján büntetendő.

4. A *harmadik eset* tényálladéka azon a föltevésen alapul, hogy az illető gyermek törvénytelennek van az anyakönyvbe vezetve, de törvényességének megállapítása, vagy utólagos törvényesítése iránt az illetékes hatóságnál eljárás tétetett folyamatba, s e hatóság jogerejüleg kimondotta, hogy a kérdéses gyermek törvényes, illetőleg törvényesítve lett. Minő körülmények között jutott az anyakönyvbe a gyermekre vonatkozó első bejegyzés: ez közömbös. Tehát meglehet, hogy a gyermek a bejegyzéskor valóban törvénytelen volt s törvényesítése csak utólagosan, pl. a szülők egybekelése folytán történt meg; de előfordulhat az is, hogy a lelkész a törvényes házasságból született gyermeket igazolt tévedésből vagy szándékosan, a fennebbi 2-ik pont alatt megjelölt valamely okból jegyezte be törvénytelennek. Az illetékes hatóság jogerős ítéletére s az anyakönyv kiigazítását elrendelő utasítására az utóbbi esetben is szükség van, s a lelkész, a ki szándékosan jegyezte be a törvényes gyermeket törvénytelennek, e mellett pedig a hatóság azon utasítását sem teljesíti, hogy az anyakönyvet javítsa ki: ezáltal kettős irányban követi el a jelen §. kihágását, a mi azonban, tekintve a törvény egységes rendelkezét, mégsem eredményez bűnhalmazatot, hanem csak súlyosító körülmény gyanánt vehető figyelembe. Ily kettős törvénysértés mellett megtörténhetik az is, hogy az 1-ső pont szerint minősülő kihágás már elévült (31. §.), mikor vádlott a 2-ik pontba ütköző kihágást elköveti. Ez esetben csak az utóbbit lehet ellene megállapítani.

5. A *negyedik eset* előfeltétele az, hogy a törvénytelen születésű gyermek törvényesnek van bejegyezve az anyakönyvbe s a bíróság ítéletileg megállapítja, hogy az törvénytelen. Az eredeti bejegyzés itt is igazolt tévedés, vagy büntetendő kihágás eredménye lehet. Az utóbbi esetben szintén két irányban létesül a kihágás; a beszámítás azonban, ha az első kihágás még el nem évült, egységesen történik meg. A bűncselekmény abban áll, hogy az anyakönyvvezető az illetékes hatóság által vele közlött ítélet tartalmát; mely szerint a törvényesnek feltün-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tetett gyermek törvénytelen, a felhivás ellenére az anyakönyvbe be nem jegyzi. A törvény nem állapítja meg, hogy mennyi idő alatt köteles a lelkész eleget tenni a hatóság felhivásának, s hogy e szerint mikor van bevégezve e kihágás; de ez nem is szükséges, mert a bíróság, mely az anyakönyv kiigazítását ítéletében elrendeli, meghatározza a teljesítés idejét is, s e szerint a jelen kihágás akkor van bevégezve, ha az anyakönyvvezető a felhivásban kitett határidő alatt nem tesz eleget a hatóság meghagyásának.

6. A jelen kihágást csak *szándékosan* lehet elkövetni (28. §.). A §. 1-ső pontja ugyanis attól teszi függővé a büntethetőséget, hogy az anyakönyvvezető az állam által törvényesnek elismert házasságból született gyermek bejegyzése esetében «e körülményt tudta» s ez a pont kiterjed az 1-ső pont másik esetére is, midőn a lelkész a törvénytelen gyermeket jegyzi be törvényesnek. Ha tehát a lelkész nem ismeri a ténykörülményeket; ha nem tudja, hogy az általa anyakönyvezett gyermek az állam által törvényesnek elismert házasságból született, vagy hogy ennek az ellenkezője áll: ekkor nem büntethető, habár esetleg gondatlanság terhelné is a miatt, hogy a kérdéses ténykörülmény iránt tévedésben volt. A 2-ik és 3-ik pont szerint az anyakönyvvezetőhöz intézett hatósági felhivás nem teljesítése képezvén a büntethetőség feltételét: ebből önként következik, hogy ezzel szemben tanusított ellenszegülése, illetőleg a hatósági felhivás teljesítésének elmulasztása szintén csak szándékos lehet.

7. Az elsőfokú biráskodás a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik (É. t. 40. §. 5. pont); másodfokúlag a kir. tábla ítél; ennek ítélete ellen azonban további felebbvitelnek a kir. Curiához csak az anyagi büntető-törvény nem helyes alkalmazása miatt s ez esetben is csak akkor van helye: *a*) ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog; *b*) ha a büntett vagy elsőfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez utalt vétség kihágásnak, vagy a kir. járásbíróság hatásköréhez utalt vétségnek minősíttetett. (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §-ok.)

8. Az elzárás helyett túlnyomó enyhítő körülmények esetén pénzbüntetés állapítható meg (21. §.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok, 9. jegyzet.) A büntető-bíróság a hibás anyakönyvi bejegyzés kiigazítása iránt intézkedést nem tehet; mihez képest a kir. tábla egy esetben megsemmisítette az első bíróság ítéletének azt a részét, melylyel elrendelte, hogy az anyakönyv üresen hagyott rovatai kitöltessenek, s a jegyzetbe történt helytelen bejegyzés töröltessék. (B. T. VI. 198. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

VI. FEJEZET.

A közbiztonság elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. A közbiztonság az általános személy- és vagyonbiztonságot jelenti. Ezt közvetlenül a személy és vagyon ellen intézett büntetendő cselekmények, névszerint az élet és testi épség elleni bűntettek és vétségek, a lopás, rablás, zsarolás, gyujtogatás stb. támadják meg; közvetve azonban az olyan életmód s az ebből kifolyó oly cselekmények is veszélyeztetik, melyek egyfelől alkalmat nyujtanak a személy és vagyon megtámadására, másfelől nagyon megnehezítik a védelmet, a bűntett elkövetése esetében pedig a fölfedezést. E veszélyek megelőzését czélozzák a jelen fejezet intézkedései.

Az élet kioltására s a testi épség megsértésére legalkalmasabb eszköz a fegyver, mely épen ezért nagyon veszélyessé válhatik oly egyén kezében, a ki már többszörösen bizonyítékát adta annak, hogy a fegyver birtokát mások sérelmére használja fel. Az ily egyéneket bizonyos esetekben eltilthatja a hatóság a fegyverek birtoklásának jogától, s a közbiztonság érdekében áll, hogy az illető ezt a tilalmat meg ne szegje. Ezért a *61. §.* büntetést szab arra, ki az ily tilalmat megszegi.

Egy másik veszély abban rejlik, ha valaki tisztességes és rendes foglalkozás helyett csavargással vagy koldulással tölti idejét. Az élet fentartásának eszköze mindkét esetben a munka nélkül való élősködés mások vagyonából; s minthogy a csavargó vagy kolduló egyén nem mindig jut hozzá igaz úton önfentartásának legszükségesebb eszközeihez sem: az illető rendszerint tiltott módokhoz folyamodik s minden alkalmat felhasznál, hogy mások vagyonát lopás vagy hasonló büntetendő cselekmény által károsítsa.

Ezért a csavargás és koldulás, a törvényben meghatározott közelebbi feltételek mellett, szintén a közbiztonság érdekében büntetendő kihágások közé tartoznak. Az előbbiről a *62—65-ik*, az utóbbiról a *66—68. §-ok* intézkednek; a mellékbüntetést mindkétnemű kihágásra nézve a *69. §.* állapítván meg.

A ki bizonyos büntetendő cselekmények ismételt elkövetése miatt az ország vagy bizonyos vidék személyi és vagyonbiztonságára nézve közveszélyessé válik: azt a hatóság a törvény korlátain belül, és pedig a mennyiben az illető külföldi: a magyar állam egész területéről; ha pedig belföldi: egyes vidékről, városból vagy községből kitilthatja. Az ilyen tilalom megszegése tehát, vagyis az engedély nélküli visszatérés arra a helyre, melyről az illető ki van tiltva, szintén a közbiztonságot veszélyeztető kihágást képez, s mint ilyen, a *70. §.* szerint büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Más esetekben azáltal veszélyezteti valaki a személy- és vagyonbiztonságot, hogy álnév alatt lappang s valódi nevének és kilétének elpalástolása czéljából hamis útlevelet, cselédkönyvet, vagy más hasonló okiratot használ. Az ily cselekmény büntethetőségének súlypontja tehát nem annyira a kérdéses okiratok meghamisítása, mint a közbiztonság veszélyeztetése levén: e szempontból az a *71. §-ban* közelebbről meghatározott feltételek mellett szintén a jelen fejezet kihágásai között foglal helyet. Végre ugyanily okból, t. i. az álnév alatt való lappangás veszélyes volta miatt, közbiztonság elleni kihágást képez az is, ha valaki a vendéglőben vagy szállodában nevét, állását és lakhelyét nem írja, vagy hamisan írja be a szálló-vendégek nyilvántartási jegyzékébe, vagy ha a vendéglős az ily jegyzék kitöltésére vonatkozó kötelességét elmulasztja. Az előbbiről a *72-ik*, az utóbbiról a *73. §.* intézkedik.

II. Az elsőfokú biráskodás a 61., 62., 63., 64., 66., 67., 68., 70., 72. és 73. §-ok eseteiben a közigazgatási hatóság, a 71. §. esetében a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik. (É. t. 40. §. 5. pont és 41. §. 1. pont.)

A közigazgatási biráskodás elsőfokon megyékben a szolgabirákat, városokban a kapitányt, vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselőt, Budapest mindegyik kerületében a kerületi kapitányt illeti (É. t. 42. §.); másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; harmadfokon a belügyminister itél. A felebbezés korlátozására vonatkozó belügyministeri rendeletet lásd az eljárási szabályok 8. §-ánál.

A járásbíróság ítélete ellen a 71. §. esetében a kir. táblához innen bizonyos korlátok között kir. Curiához történik a felebbvitel. (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §-ok.)

2. A fegyverbírhatás tilalmának megszegése.

61. §.

(Kh.) *A kik a hatóság vagy magánosok elleni erőszak, gyilkosság, rablás, zsarolás, lopás vagy két izben elkövetett orvvadászat miatt megbüntettetvén, büntetésük kiállása után, a hatóság által a fegyverbírhatástól eltiltattak: ha e tilalmat megszegik, tíz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetnek.*

1. A jelen §. tárgya valamely hatósági tilalom, melynek első feltétele az, hogy a bíróság bizonyos egyént, kire a tilalom vonatkozik, hatóság vagy magánosok elleni erőszak, gyilkosság, rablás, zsarolás, lopás, vagy két izben elkövetett orvvadászat miatt elítélt és megbüntetett. A kihágás megállapíthatásának tehát három feltétele van, ugyanis: *a*) hogy az előző megbüntetés az említett büntetendő cselekmények valamelyike miatt megtörtént; *b*) hogy a hatóság a büntetés kiállása után a fegyver bírhatását eltiltotta; *c*) hogy az, a kire a tilalom vonatkozik, ezt büntetendő módon megszegte.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. *Az előző megbüntetés tárgya* csak a jelen §-ban határozottan megnevezett bűntett, vétség vagy kihágás lehet, és pedig különösen oly esetben, midőn azt valaki fegyverrel követte el. E büntetendő cselekmények a következők: *a*) a hatóság elleni erőszak, melyet az követ el, a ki szándékosan részt vesz valamely hatóságellenes csoportosulásban, vagy a ki a hatóságot, vagy ennek valamely közegét hivatalos eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozza, valamire kényszeríti, vagy hivatalos eljárása alatt tettleg bántalmazza; mely bűntettnek minősített esete az, ha az erőszakot fegyveres csoport, vagy felfegyverzett egyén követi el (btk. 163., 165. és 168. §-ok); *b*) a magánosok elleni erőszak, mely abban áll, hogy valamely csoport erőszak elkövetése végett valakinek lakába vagy birtokába betör, vagy nyilt helyen személyeken vagy dolgokon erőszakot követ el, vagy hogy valaki a munkabér felemelése vagy leszállítása végett a munkás vagy munkaadó ellen erőszakot használ, illetőleg a munka erőszakos beszüntetése vagy megakadályozása czéljából keletkezett csoportosulásban részt vesz (175—177. §-ok); *c*) a gyilkosság, melyet az követ el, a ki, embert előre megfontolt szándékból megöl (278. §.); *d*) a rablás, mely abban áll, hogy valaki idegen ingó dolgot másnak birtokából vagy birlalatából, személy ellen alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel s eltulajdonítási szándékkal elvesz, illetőleg a lopott dolog megtartása czéljából erőszakot vagy rablási fenyegetést használ (344. és 345. §-ok); *e*) a zsarolás, midőn valaki azon czélból, hogy jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerít (350. és 353. §-ok); *f*) a lopás s különösen ennek minősített esete, a fegyveres lopás, mely akkor létesül, ha a tolvaj a lopás elkövetésekor fegyvert viselt (333. és 337. §-ok); *g*) az orvvadászat, melyet az 1883: XX. t.-cz. 26. §-a szerint az követ el, a ki a tulajdonos vagy a vadászati haszonbérlő engedélye nélkül vadász, s mely a 27. §. súlyosabb büntetése alá esik, ha a tettes az orvvadászatot éjjel, kerített helyen stb. követi el, vagy ha az ellen, ki tetten kapja, fegyverét használja. Az utóbbi kihágásnak kétszeri elkövetését kivánja meg a törvény, de a megbüntetésre nézve ezen s a többi esetek közt különbséget nem tesz; minthogy pedig megtörténhetik, hogy valaki «két izben elkövetett orvvadászat miatt» egyszerre kapja meg s állja ki büntetését: ez a körülmény a jelen §. alkalmazhatását nem zárja ki. Mindegyik esetben szükséges azonban, hogy a tettes büntetését már kiállotta, hogy tehát tényleg meg volt büntetve, s e szerint az elitélés magában véve még nem képez oly előzményt, melyhez a jelen kihágás többi feltételei csatlakozhatnának.

3. *A fegyverbirhatástól való eltiltás,* mint a jelen §. alkalmazhatásának második feltétele, csak akkor létesülhet, ha valaki az előbbi pont alatt felsorolt büntetendő cselekmények valamelyike miatt már meg volt büntetve. A büntetés kiállása után kell bekövetkezni egy újabb intézkedésnek, melylyel a hatóság a megbüntetett egyént a fegyverbirhatás jogától eltiltja. Mely hatóságtól származzék ez a tilalom, s minő fegyverekre vonatkozhatik az: erről a törvény nem intézkedik;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a dolog természetéből következik azonban, hogy a büntetés kiállása után már csak a közigazgatási s különösen a rendőri hatóság intézkedhetik az elítélt fölött, s hogy itt kiválóan a rendesen használni szokott lőfegyverekről van szó. Ezt bizonyítja az is, hogy a többi súlyosabb bűntettek és vétségek mellé a kihágások közül csak az orvvadászatot vette fel a törvény, a mi nyilvánvalóvá teszi, hogy első sorban a vadászatnál is használatban levő s a közbiztonságra nézve kétségkivül legveszélyesebb lőfegyverek birhatásának korlátozását tűzte ki czélul a törvényhozó. Természetes továbbá az is, hogy e korlátozás csak azokra a fegyverekre vonatkozik, melyeknek birhatása máskülönben, bár hatósági engedélyhez van kötve, de általánosságban tiltva nincs, mert a tiltott fegyverek birhatásából különben is mindenki ki van zárva. (34. §. 3. és 4. jegyz.) A hatóságilag nem tiltott fegyverek birhatásától nincsenek elzárva azok, a kiknek arra, személy- és vagyonbiztonságuk, vagy pl. vadászat czéljából szükségük van; de ehhez mindannyiszor engedély kell, melyet megyékben az alispán, városokban a polgármester ad meg az illető járási tisztviselő vagy a kapitány jelentése alapján. Az alispán vagy polgármester különböző okból megtagadhatja az engedélyt; de ha azért tagadta meg, mert az illető a jelen §-ban felsorolt büntetendő cselekmények valamelyike miatt már meg volt büntetve: ez a megtagadás magában foglalja a fegyverbirhatás oly tilalmát, melynek megszegése a jelen §. szerint büntetendő. Ha azonban a fegyverbirhatás tilalmának más oka volt, ekkor a tilalom megszegése e kihágás körén kívül esik.

4. *A tilalom megszegése,* mint a büntethetőség alanyi feltétele, csak szándékos lehet (28. §.); mert a kit a hatóság bizonyos fegyverek birhatásától világosan eltilt, s a ki e tilalomról tudomást nyert: az tudva és akarva, tehát szándékosan szegi meg a tilalmat, midőn ennek ellenére fegyver birtokába helyezi magát. A gondatlanság tehát ez esetben a dolog természeténél fogva ki van zárva.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.). Az elzárás túlnyomó enyhítő körülmények esetén pénzbüntetésre változtatható át (21. §.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887. VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.) A tilalom ellenére birtokolt fegyver a btk. 61. §-a értelmében elkobzandó és értékesítendő. (25. §. 3. jegyzet *b)* pont.)

3. A csavargás.

62. §.

(Kh.) *Az, a kinek bizonyos lakhelye nincs, vagy azt elhagyja és foglalkozás vagy munka nélkül csavarog, ha a hatóság által kitüzött határidő alatt sem a fentartására szolgáló eszközöket, sem azt, hogy azok tisztességes megszerzésére törekszik, kimutatni nem képes: mint csavargó, nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

63. §.

(Kh.) *A ki csavargás miatt megbüntettetett és büntetése kiállása után két év alatt ismét csavargásban találtatik: egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő.*

64. §.

(Kh.) *A szülők, gyámok, gondnokok vagy felügyelők, a kik életkoruk tizenhatodik évét még be nem töltött gyermeküket, gyámolt- vagy gondnokoltjukat vagy a felügyeletük alatt álló egyént csavarogni engedik, vagy csavargásának megakadályozása végett a házi fegyelem rendszabályait a lehetőségig nem alkalmazzák: száz forintig, visszaesés esetében, ha utolsó büntetésük kiállásától két év nem mult el: kétszáz forintig terjedhetőleg büntetendők.*

65. §.

Azon helyeken, a hol javító-intézet létezik: az életkoruk tizenhatodik évét be nem töltött csavargók a hatóság által a javító-intézetbe szállíttatnak és abban egy évig terjedhetőleg neveltetnek.

1. A jelen kihágás *alanya* első sorban az oly egyén, a ki a 62. §. értelmében csavargónak tekintendő; másodsorban pedig a szülő, gyám, gondnok vagy felügyelő, ki a neki alárendelt 16 évesnél fiatalabb egyént csavarogni engedi, vagy csavargásában házi fegyelemmel meg nem akadályozza (64. §.). Az életkoruk 16-ik évét még be nem töltött kiskorú egyének tehát rendszerint nem büntethetők csavargás miatt, mert csavargásukért a szülő, gyám, gondnok vagy felügyelő felelős. Csavargó a 62. §. szerint általában az, kinek bizonyos lakhelye nincs, vagy azt elhagyja és foglalkozás vagy munka nélkül csavarog. Ezzel összhangzásban áll az 1885. évi toloncz-szabályzat meghatározása is, mely szerint csavargók, a szokásos munkakerülők, kik rendes lakást, foglalkozást vagy életfentartási jövedelmet kimutatni nem tudnak, s a kik közé a szolgálati helyüket kellő ok nélkül minduntalan változtató cselédek is számítandók (2. §. *a)* pont).*)

2. A csavargás büntethetőségének *tárgyi feltétele* az, hogy a hatóság a csavargásban talált egyén részére bizonyos határidőt tűzzön ki, mely alatt a fentartására szolgáló eszközöket, vagy legalább az ezek megszerzésére irányozott tisztességes törekvést kimutatni köteles. Míg a hatóság ily határidőt ki nem tüzött, s a míg ez a határidő eredménytelenül le nem telt: addig a 62. §. alkalmazhatásának leglényegesebb előfeltétele hiányzik. Ezért a B. m. egy esetben vádlott lakatos legényt, ki a fővárosban hosszabb ideig foglalkozás és munka nélkül élt s e miatt alsófokúlag elítéltetett, a kapitánysághoz intézett azzal az utasítással mentette fel, hogy panaszlottat záros határidő kitüzése

*) Grünwald id. m. I. k. 226. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mellett a fentartására szükséges eszközöknek, illetőleg az ezek megszerzésére irányuló törekvésnek kimutatására kötelezze. (B. T. III. 299. l.) A büntethetőségnek ez a feltétele azonban csak az első izben csavargásban talált, illetőleg csavargás miatt 2 éven belül büntetve nem volt egyén elítéléséhez, tehát csupán a 62. §. alkalmazásához szükséges: míg a visszaesésben elkövetett csavargás a 63. §. szerint ily előleges hatósági utasítás nélkül is büntetendő, ha e §. többi feltételei fenforognak. Ehhez képest a B. m. is kimondotta egy esetben, hogy csavargás miatt büntetni nem lehet, míg az illető tisztességes keresetre utasítva nem lett; kivéve, ha már csavargásért büntetve volt. (M. K. 1887: 41. sz.)

3. A *63. §.* alkalmazhatásának két feltétele van, ugyanis *a*) hogy a csavargás miatt kiállott büntetés óta két év még el nem telt; *b*) hogy eme határidőn belül a hatóság ismét csavargásban találja a csavargás miatt már büntetve volt egyént. A 62. §. alapján kiszabandó büntetés elzárás levén: a 63. §. szerint megkivánt két év az ennek kitöltését követő napon veszi kezdetét s a megfelelő naptári idő leteltével végződik (btk. 3. §.). E két év alatt a 62. §-nak azt a kellékét, hogy a hatóság fentartási eszközeinek megszerzésére és kimutatására utasítsa a csavargót, az helyettesíti, hogy az illető csavargás miatt már meg volt büntetve s a hatóság ennek daczára ismét csavargásban találta. Ezt a különbséget tehát minden esetben szem előtt kell tartani, mikor valamely csavargó elítéléséről van szó; minélfogva a B. m. egy esetben azért oldotta fel az eljárást, mert a csavargástól való előzetes eltiltás s a csavargás ismétlése a 62. és 63. §-okban el lévén különítve, az alsófokú hatóság e két körülményt tisztába nem hozta, illetőleg összetévesztette. (M. K. 1888: 44. sz.)

4. A *64. §.* intézkedése a 27. §. kifolyása, s eltérést állapít meg a btk. 84. §-ának rendelkezése alól, mely szerint az életkorának 12. évét már túlhaladott, de 16. évét még be nem töltött kiskorú egyén csak akkor nem büntethető, ha cselekménye bünösségének felismeréséhez szükséges belátással nem bírt (12. §. 6. jegyz. *f*) pont). E §. alkalmazásának előfeltétele az, hogy a hatóság 16 évesnél fiatalabb egyént csavargásban találjon; másfelől pedig megállapítsa azt is, hogy az illető szülője, gyámja, gondnoka vagy felügyelője hatalma alatt áll. Az előbbi, vagyis a csavargás tárgyi feltétele a büntethetőségnek; minélfogva a belügyminister a jelen §. alapján panaszolt atyát, kinek 8 éves fia ideje túlnyomó részét az utczán játszással töltötte el, fölmentette a vád alól: mert a gyermek jelzett cselekménye csavargást nem képez (M. K. 1887: 46. sz.), — míg a második feltétel alanyi szempontból szükséges ahhoz, hogy a csavargásban talált kiskorú helyett szülője stb. vonassék felelősségre. E felelős személyeknek ugyanis módjukban kell állania, hogy a nekik alárendelt kiskorú csavargását megakadályozzák, s büntethetőségük alapját az képezi, hogy az általuk tényleg gyakorolható jogot nem gyakorolják, vagyis a helyett, hogy tisztességes foglalkozásra szorítanák a kiskorút: azt «csavarogni engedik, vagy csavargásának megakadályozása végett a házi fegyelem rendszabályait a lehetőségig nem alkalmazzák». Ez képezi itt tulajdonképen az elkövetési cselekedetet, melynek feltétele

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

e szerint a házi fegyelem gyakorlásának joga, s adott esetben e jog gyakorlatának lehetősége. A házi fegyelem gyakorlatára jogosítva vannak: az atya és anya, szülői hatalmuk alatt álló gyermekeik felett; a gyám és gondnok az 1877. évi XX. t.-cz. alapján gyámoltja, illetőleg gondnokoltja irányában; a gazda az 1876: XIII. t.-cz. 2., 45. és 46. §-ai alapján a szolgálatában álló cseléd felett; az iparos az 1884: XVII. t.-cz. 66. §-a alapján, 18-ik évét még meg nem haladott tanoncza irányában, kit házában lakással és élelmezéssel lát el stb. Ha a kiskorú senkinek sem áll házi fegyelme alatt, mert pl. a gyermek szüleitől megszökött, vagy a cseléd szolgálatát elhagyta: ez esetben csavargásáért saját személyében felelős, s a menynyiben a btk. 84. §-a értelmében büntethető, a 62. vagy 63. §-ban meghatározott kihágás miatt vonandó beszámítás alá. Ugyanez áll akkor is, ha a házi fegyelem alatt álló kiskorú a hatóság közegének felhivása, figyelmeztetése vagy intése daczára folytatja a csavargást, mely esetben azonban a szülő, gyám, gondnok és felügyelő is büntetendő. (27. §. 2. pont.) A 64. §. alkalmazásának nem feltétele az, hogy a hatóság előlegesen tisztességes keresetre utasítsa a csavargásban talált kiskorút vagy szülőjét, gyámját stb., mert ezt az utasítást a kiskorúval szemben az ezekért felelős személyeknek kell megtenni, s büntethetőségük épen e kötelesség elmulasztásában áll. Ha azonban a kiskorú vonandó büntetés alá: erre nézve mindama feltételek szem előtt tartandók, melyeket a 62. és 63. §-ok megszabnak. A 64. §. esetében visszaesés akkor állapitandó meg, ha a pénzbüntetésre elitélt ezt teljesen lefizette, vagy a helyettesitő elzárást kitöltötte, s a lefizetés, illetőleg az elzárás kitöltése után következő naptól számitandó két év alatt a kihágást ismét elköveti.

5. Az elkövetés mindegyik esetben *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanság azt terheli, a ki figyelmen kivül hagyva a csavargás veszélyes következményeit, az e részben fennálló törvény ismerete nélkül folytatja csavargó életmódját, vagy a ki annyira nem törődik a neki alárendelt kiskorú személy időtöltésével, hogy tudomással sem bir annak csavargásáról.

6. Az *eljárás* hivatalból indítandó meg és folytatandó. A birás-kodást a közigazgatósági hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A *pénzbüntetés* az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra itélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyzet.) A büntetés kiállása után az elitélt, ha belföldi: illetősége helyére utasítható: ha külföldi: az országból kiutasítható (69. §.).

7. A *65. §.* külön intézkedése arra az esetre vonatkozik, midőn a csavargásban talált egyén 16-ik évét még túl nem haladta. Az ily egyénre nézve feltétlenül rendeli a törvény, hogy a hatóság javitó-intézetbe szállithatja s ott egy évig neveltetheti. Akár elitélhető volt tehát kihágás miatt a kiskorú, akár nem: ez az intézkedés mindegyik esetben végrehajtható, ha különben a csavargás kihágása felett itélni hivatott hatóság magát a csavargást megállapitja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A koldulás.

66. §.

(Kh.) *A ki hatósági engedély nélkül nyilvános helyen, vagy házról-házra koldul, vagy a ki tizenhat éven alóli gyermekeket a koldulásra biztat vagy koldulni küld, vagy e czélból másnak rendelkezésére bocsát, nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.*

A kolduló gyermekekre a 65. §. intézkedése alkalmazandó.

67. §.

(Kh.) *Egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő az, a ki koldulás miatt megbüntettetvén, ha utolsó büntetése kiállásától két év nem mult el, hatósági engedély nélkül nyilvános helyen vagy házról-házra ismét koldul.*

68. §.

(Kh.) *Két hónapig terjedhető elzárással büntetendők azon hatósági engedély mellett vagy a nélkül koldulók:*

1. a kik éltük tizennegyedik évét túlhaladták, ha három tagnál nagyobb számban ugyanazon helyen együtt; vagy

2. a kik a hatóság által megállapított időn kívül koldulnak;

3. a kiknél a koldulás alkalmával fegyver van;

4. a kik nyitva nem levő lakásba, előzetes engedély nélkül bemennek;

5. a kik nyomort, szerencsétlenséget, testük valamelyik tagjának hiányát vagy hibás voltát, látó-, halló-, beszélő-tehetségük hiányát, vagy elmetehetségük megzavarodását színlik.

1. A koldulás kihágásának *alanya* részint az, a ki a jelen §-ok értelmében maga koldul; részint az oly személy, a ki 16 éven aluli gyermeket koldulásra biztat, koldulni küld, vagy e czélból másnak rendelkezésére bocsát. A mennyiben az ily gyermek 12. évét még meg nem haladta: az őt koldulásra felhasználó egyén csak egyedül büntetendő; ha azonban az illető kiskorú már idősebb: a körülményekhez képest ő is büntetendő. (2. jegyzet *b*) pont.)

2. A *66. §. két* külön esetet foglal magában: egyik a tulajdonképeni koldulás, másik a fiatalkorú egyének biztatása vagy felhasználása koldulásra.

a) *A koldulás* büntethetőségének egyik lényeges feltétele, hogy az hatósági engedély nélkül történjék. Kiknek és minő feltételek mellett ad valamely hatóság koldulási engedélyt: ezt mindegyik hatóság a helyi viszonyokhoz képest, szabályrendelettel állapítja meg. Előforduló esetben csak azt kell bebizonyítani, hogy a koldulás miatt bepanaszolt egyén azon a helyen, a hol koldult, a helyi hatóság szabályainak megfelelő koldulási engedélylyel nem bírt. Ha tehát más hatóság területén, vagy más községben koldulási engedélyt nyert is a bepana-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szolt: ez mitsem változtat azon, hogy a koldulás helyén hatósági engedély nélkül koldult. Hogy azonban a koldulás ez esetben is büntethető legyen: ennek további feltétele az, hogy a koldulás «nyilvános helyen vagy házról-házra» történjék. Nyilvános hely az utcza, nyilvános tér, sétány vagy mulatóhely, vendéglő, kávéház, sörház stb. A házról-házra való járás koldulás czéljából a koldulás rendszeres üzését jelenti s előforduló esetben panaszlott tagadásával szemben bebizonyítandó. A koldulás más módja, vagy segélykérés bizonyos meghatározott egyéneknél nem képez büntetendő koldulást. Ehhez képest a B. m. panaszlottat, ki kolduló-levelének postán való szétküldése által a kéregetést üzletszerűleg gyakorolta, fölmentette a koldulás vádja alól: mert a 66—68. §-ok csak a nyilvános s a házról-házra üzött koldulásra vonatkoznak. (B. T. IV. 224. l.) Az a körülmény, hogy a kolduló egyén nyomorék s csak alamizsnából tarthatja fenn magát, nem teszi büntetlenné a koldulást, ha különben a büntethetőség feltételei megvannak. Így pl. vádlott, ki mint nyomorék két mankón járt, de hatósági engedély nélkül nyilvánosan koldult, a 66. §. alapján ítéltetett el. (B. T. IX. 399. l. C.)

b) A 16 éven aluli gyermek felhasználása háromféle módon történhetik meg. Az első mód az ily gyermek biztatása koldulásra, mely esetben a kihágás már a biztatás által be van végezve, feltéve, hogy az alkalmas volt a biztatottra komoly kényszert gyakorolni, s hogy oly koldulásra vonatkozik, a mely a jelen §-ok szerint egyébként büntetendő. A másik módozat abban áll, hogy az illető tényleg koldulni küldi a hatalmában levő gyermeket, mely esetben a hatósági engedély hiánya s a nyilvános vagy házról-házra való koldulás képezi a büntethetőség további feltételét. Végre a harmadik lehetőség az, hogy valaki a gyermeket koldulás czéljából másnak rendelkezésére bocsátja, mely esetben a koldulás tényleges bekövetkezése nem szükséges a büntethetőséghez; de ha ez is megtörtént: a beszámítás súlyosabb leend. E harmadik elkövetési mód esetében nemcsak az büntetendő, a ki a gyermeket másnak rendelkezésére bocsátotta, hanem az is, a ki azt koldulás czéljából átvette s koldulásra biztatta vagy koldulni küldötte. A mennyiben ez esetek bármelyikében 12-ik évét meghaladott egyén vált másnak eszközévé s ez a koldulást a 66. §. értelmében tényleg elkövette: az illető bizonyos feltevések mellett szintén büntetendő. Feltétlenül büntetlen marad a btk. 84. §-a alapján, ha cselekménye büntethetőségének felismerésére képességgel még nem birt. (12. §. 6-ik jegyzet *f*) pont.) Továbbá feltételesen akkor is, ha a koldulásra szülője, gyámja, gondnoka vagy felügyelője használta fel (27. §.) Az utóbbi esetben azonban s a mennyiben a btk. 84. §-a a büntethetőséget ki nem zárja, büntetendő a kiskorú is, ha a koldulást a hatósági közegek felhivása, intése vagy figyelmeztetése ellenére követte el (27. §. 2-ik bekezdés).

3. A *67-ik §.* a visszaesés büntetését határozza meg. Visszaesést azonban e §. szerint a koldulásnál csak az képez, ha valaki «hatósági engedély nélkül nyilvános helyen, vagy házról-házra ismét koldul». A 67. §. második esete tehát, mely szerint valaki 16 éven aluli gyermeket koldulásra biztat vagy felhasznál, nem tárgya a vissza-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esésnek: s ha valaki ezt a cselekményt, habár két éven belül ismét elköveti: e miatt csak a 66. §. alapján büntethető. A 67. §. alkalmazhatásának további feltétele, mely szerint a koldulás miatt már büntetve volt egyén büntetésének kiállásától számított két év alatt «ismét koldul», akkor létesül, ha a tettes a reá kiszabott elzárás kitöltése után következő naptól számított két év alatt, mely a naptár szerint telik le (btk. 3. §). követi el az újabb kihágást. A büntetés tényleges kiállása előtt visszaesés miatt senki sem büntethető; mihez képest vádlott, kit az alsófokon a 67. §. alapján ítéltek el, e §. mellőzésével a 66. §. alapján lett elítélve: mert az előző megbüntetés alapját képező ítélet még nem lépett jogerőre az újabb kihágás elkövetésekor. (B. T. VII. 352. l. B. m.)

4. A *68. §.* a koldulás különösen veszélyes és ezért súlyosabban büntetendő eseteit sorolja fel. De nemcsak a magasabb büntetés által különbözteti meg a törvény ez eseteket a közönséges koldulástól, hanem azáltal is hogy míg az utóbbinak fogalma csak a hatósági engedély nélküli koldulásra terjed ki: addig a minősített esetekben az is büntetendő, a ki egyébként hatósági engedélylyel bír a koldulásra. A nagyobb veszélyt mindegyik esetben az képezi, hogy a koldulás csak ürügyül szolgál valamely más büntett, pl. lopás vagy csalás elkövetésére, vagy legalább is csábító alkalmul kinálkozik erre nézve. Az *1-ső pont*, mely szerint 14-ik évöket túlhaladott legalább három egyén együtt s ugyanazon helyen koldul, azt a veszélyt rejti magában, hogy az illetők védtelen egyénen erőszakot követnek el, vagy azt fortélyosan kifosztják; a *2-ik pont*, mely szerint valaki a hatóság által megállapított időn túl koldul, azon alapszik, hogy ily módon a koldulás ürügye alatt, pl. az est homályában könnyen becsempészheti magát az illető valamely házba, hol azután észrevétlenül lopást követ el; a *3-ik pont* alapja az a veszély, melylyel a fegyver birtoklása szükségkép együttjár oly egyénnél, a ki koldulásból tartja fenn életét; a *4-ik pont* esete nyitva nem levő de különben be nem zárt lakást feltételez, melybe a koldus előleges engedély nélkül, melyet pl. kopogással vagy élőszóval eszközölhetne ki, belép, s ezáltal vagy meglepi és zavarba hozza a bennlevőt, vagy pedig ha a lakás üres, alkalmat nyer a lopásra; végre az *5-ik pont* esete, mely a különböző testi bajok színlelésében áll, főleg a csalás veszélyét rejti magában, de veszélyessé válhatik azáltal is, hogy a nyomorékságot vagy más hasonló testi bajt szinlelő egyén tehetetlenségében az emberek biznak, s ennek folytán könnyen őrizetlenül hagyják, miáltal lopásra nyilik alkalma. Az ekként véghezvitt koldulás természetesen csak addig büntethető koldulás gyanánt, míg az illető valamely súlyosabb büntetendő cselekményt el nem követett. Mihelyt ez megtörtént, az ürügyül használt koldulás külön büntethetőségét a kihágási büntetéssel megelőzni szándékolt veszély tényleges bekövetkezése s az e miatt alkalmazandó súlyosabb büntetés elenyészteti.

5. A koldulás kihágása *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §). A gondatlanság itt abban áll, hogy a tettes nem ismeri a koldulásra vonatkozólag fennálló törvényes vagy hatósági tilalmakat, de bír annyi belátással, hogy a hatósági engedély nélkül űzött

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

koldulás veszélyeit megítélni képes, s ennek daczára elmulasztja megtenni azokat a lépéseket, melyek a hatósági engedély elnyerésére s a koldulásra nézve szükséges tudnivalók megtudására vezethetnének.

6. Az *eljárás* hivatalból indítandó meg. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárást a 21. §. alapján pénzbüntetésre lehet átváltoztatni, a mi azonban itt az előre látható behajthatatlanság miatt alig fordulhat elő. A büntetés kiállása után az elitélt belföldi illetősége helyére, a külföldi pedig az országból kiutasítható (69. §).

7. A *kolduló gyermekekre* nézve a 65. §. intézkedése levén alkalmazandó (66. §.): e szerint azon helyeken, a hol javító-intézet létezik, az életkoruk 16-ik évét be nem töltött koldulók a hatóság által a javító-intézetbe szállíttatnak s abban egy évig terjedhetőleg neveltetnek.

5. Az eltolonczozás és kiutasítás csavargás és koldulás eseteiben.

69. §.

A 62—68. §-ok intézkedései által a tolonczozásra nézve fennálló szabályok nem érintetnek. Csavargás vagy koldulás miatt elítéltek, büntetésük kiállása után is, ha belföldiek: illetőségük helyére utasíthatók; ha pedig külföldiek: az országból kiutasíthatók.

1. A csavargás és koldulás kihágása miatt az a hatóság van hivatva a biráskodásra, melynek területén panaszlott a kihágást elkövette. E hatóság azonban nem mindig azonos azzal, melynek kötelékéhez az elítélt egyén tartozik, s ezért ily esetben a büntetés kiállása után további intézkedés is szükséges. Ez rendszerint abban áll, hogy a rendőri hatóság illetősége helyére tolonczoztatja az elítéltet; de megtörténhetik az is, hogy ugyanez a hatóság egyszersmind kitiltja területéről azt az egyént, kit onnan eltolonczoztat. A 69. §. a rendőri hatóság intézkedési jogát mindkét tekintetben érintetlenül fentartotta az esetre is, ha panaszlottat az illetékes hatóság csavargás vagy koldulás miatt elítélte, miből következik, hogy a kiutasítás ez esetekben sem képez mellékbüntetést, melyet a kihágás felett ítélő hatóság volna hivatva kiszabni. Ezért helytelen a B. m. egyik ítélete, melylyel vádlott ellen, ki csavargás és koldulás miatt a 63 és 66. §-ok alapján elítéltetett, a 69. §. alapján az országból való kiutasítást is elrendelte. (M. K. 1885: 29. sz.)

2. A tolonczozás iránt az 1885. évi tolonczszabályzat intézkedik. E szerint a tolonczozás alkalmazásba vehető: *a)* a csavargók, a házról-házra nyilvánosan koldulók, s a közbiztonságra nézve alaposan gyanus személyek; *b)* bizonyos esetekben a kéjnők; *c)* az elbocsátott fegyenczek s a jelen törvény 62., 63., 66., 67., 68. és 70. §-ai alapján elítélt egyének; *d)* külföldiek ellen, ha a btk. 64. §-a alapján kiutasításra ítéltettek, vagy e nélkül is, ha a fennebbi kategoriákba

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tartoznak, vagy ha az országban maradásuk a közbéke vagy az állam biztonsága szempontjából veszélyes (2. §.). Az illetőségi községbe való utasítás kétféle módon eszközölhető, ugyanis: kényszerútlevéllel, midőn az illető a kiszabott útat minden kiséret nélkül köteles megtenni; s a tulajdonképeni tolonczozás által, midőn őrizet alatt történik a továbbszállítás (11. §.). Tolonczügyben elsőfokú hatóság vármegyében a főszolgabiró; városokban a rendőrkapitány, vagy a rendőri teendőkkel megbizott tanácsos; Budapesten a rendőrségnek a tolonczügygyel megbizott tagja (12. §.).*) A mennyiben a kihágás felett ítélő hatóság a tolonczügy elsőfokú hatóságától különböznék (mint pl. Budapesten): az előbbi köteles a csavargás vagy koldulás miatt elítélt egyént büntetésének kiállása után az utóbbi elé állítani, hogy ez az eltolonczozás és kitiltás iránt intézkedhessék.

3. Ugyanaz a hatóság, mely az eltolonczozás iránt határozatot hoz, egyszersmind kimondhatja azt is, hogy az illető egyén a kérdéses helyről, vagy ha külföldi, az országból, bizonyos időre kitiltatik. Ez különösen a fővárosi rendőrség részéről gyakran megtörténik, mert a gyanús életü vagy közveszélyes egyének (pl. zsebmetszők) itt találnak legalkalmasabb tért bűnös életmódjuk folytatására, s itt ellenőrizhetők legnehezebben.**)

6. A kitiltó rendelet megszegése.

70. §.

(Kh.) *A ki a magyar állam területéről, vagy annak egyik részéről, vagy valamely vidék, város vagy község területéről, a hatóság által jogerejüleg kitiltatott és a tilalom tartama alatt oda, a honnan kitiltatott, a hatóság engedélye nélkül visszamegy: egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő.*

1. A *btk. 64. §-a* szerint a külföldiek bűntett miatt történt elítélés esetében mellékbüntetésül az országból való kiutasításra is itélhetők, s a visszatéréstől örökre vagy határozott időre eltilthatók. Ezenkívül a bíróság ítéletileg nem mondhatja ki mellékbüntetésül a kiutasítást, hanem mindenkor csak a rendőrség intézkedhetik abban az irányban, hogy valaki bizonyos helyről vagy az állam egész területéről kitiltassék (69.§. 1. és 3. jegyzet). *A bírói kiutasítás* osztrák alattvalókra is vonatkozhatik, ellenben a horvát-szlavón alattvalókra e mellékbüntetés nem alkalmazható (btk. 6. §.). A kiutasított honosságának megállapítása után az a kir. ügyész, ki a főbüntetést végrehajtotta, átkisérteti őt ahhoz az ügyészséghez, melynek székhelye legközelebb fekszik az illető honának határához; ez utóbbi kir. ügyészség pedig a legközelebbi közigazgatási hatóságnak adja át az elítéltet az ország határán leendő átkisérés végett; ha pedig az elítélt valamely fegyházban stb. töltötte ki büntetését: az intézet igazgatója átadja

*) Grünwald id. műve I. k. 226. l.

**) Lásd e tárgyról Dr. Gruber Lajos «Administrativ kitiltás Budapesten» czimű értekezését. (J. K. 1890: 348. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

őt a legközelebbi kir. ügyészségnek, mely azután a fennebbiek szerint fog vele elbánni. (1880. aug. 9. 2106/é. sz. a. kelt ig. min. rend.) A jelen §. bűncselekménye a törvény világos szavai szerint az, hogy a kitiltott egyén arra a területre, a honnan kitiltatott: «a hatóság engedélye nélkül visszamegy», s e szerint nem esik e rendelkezés alá pl. az, a ki a kiutasítás tényleges foganatosítása előtt az ország területén megszökik s itt lappang, a míg elfogják. Az ily egyénen végrelehet hajtani a kiutasítási rendeletet, de nem lehet őt a jelen §. alapján elítélni.

2. A második eset a *rendőri kitiltás*, midőn a rendőrség az állam egész területéről, vagy az állam területének egy részéről, vagy valamely vidék, város vagy község területéről tilt ki valakit. Nem tekinthető ilyennek az az intézkedés, a melylyel valaki, akár a jelen törvény alapján, akár a tolonczszabályzat értelmében illetősége helyére utasíttatik, illetőleg eltolonczoztatik. Ez ugyanis nem egyértelmű azzal, hogy az illető bizonyos helyről, az ország egyik területéről, valamely meghatározott vidékről, városból vagy községből ki van tiltva. Ha tehát az eltolonczozott egyén illetősége helyéről eltávozik, s pl. ugyanoda visszamegy, a honnan a hatóság eltolonczozta: ez magában véve még nem olyan cselekmény, a mely a jelen §. alapján büntethető volna. Ehhez különös kitiltó rendelet szükséges, a mely határozottan megjelöli azt a helyet, a hová a kiutasított egyénnek visszatérni nem szabad.

3. A jelen kihágás természeténél fogva csak szándékos lehet (28. §.): mert a kit a hatóság bizonyos helyről, vagy az államterületéről azzal az értesítéssel utasított ki, hogy oda visszatérnie nem szabad, s hogy ellenkező esetben büntetés alá esik: az tudva és akarva szegi meg e rendelkezést, midőn a kérdéses helyre mégis visszamegy.

4. Az eljárás hivatalból indítandó meg. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át, mely esetben az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyzet.)

7. Útlevél stb. hamisítása, alkalmazás, eltartás vagy segélynyujtás czéljából.

71. §.

A ki alkalmazás, eltartás, vagy segély-nyerés czéljából, a hatóságok vagy magánszemélyek félrevezetésére hamis útlevelet, katonai elbocsátólevelet, iparkönyvet, cselédkönyvet, képesítvényi vagy igazoló bizonyítványt készít, vagy a valódit meghamisítja, vagy ily hamis vagy hamisított okiratot használ, vagy ilyneműi valódi, de másnak számára kiállított okiratot a maga részére használ: egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő.

1. A jelen §-ban felsorolt okiratok túlnyomóan közokiratok, s jogsértést eredményező vagy eredményezhető hamisításuk a btk. 391. s köv. §-ai szerint büntetendő, a mennyiben ez iránt a jelen törvény külön intézkedést nem tartalmaz. Ez az intézkedés tehát

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

úgy viszonylik az okirathamisításra vonatkozó rendelkezésekhez, mint a lex specialis a lex generalishoz, s e szerint akkor is a jelen törvény alkalmazandó, ha a hamisítás máskülönben teljesen megfelel a 391. vagy 392. §-ok ismérveinek, de ezzel szemben a kivételes törvény alá is foglalható.

2. E kihágás taxative meghatározott tárgyai a következők: *a*) az útlevél vagyis az oly közokirat, melyet a külföldre leendő utazhatás czéljából a belügyministerium kiállít, az ország határán belül a magyar állampolgárnak útlevélre szüksége nem levén; *) *b*) a katonai elbocsátó levél, melyet a katonai hatóság ád ki azok részére, kik szolgálati kötelességüknek eleget tettek vagy a katonai szolgálatra időközben alkalmatlanokká váltak; *c*) az iparkönyv vagyis az iparos segéd részére az elsőfokú iparhatóság által az 1884: XVII. t.-cz. 100. s követk. §-ai értelmében kiállított «munkakönyv», *d*) a cselédkönyv, melyet a szolgálatba lépő cseléd részére az 1876: XIII. t.-cz. 69. s köv. §-ai értelmében az illetékes helyi hatóság ád ki, *e*) a képesítvényi vagy igazoló bizonyítvány, melyek közül az előbbi a dolog természeténél fogva csak közokirat, a második azonban köz- vagy magánokirat lehet. Képesítvényi bizonyítványok, pl. az iparos és kereskedő segédek képesítő okmányai, az iskolai bizonyítványok, kivéve a közhivatalokra, vagy magasabb alkalmaztatásra képesítő bizonyítványokat, a minő például az érettségi bizonyítvány, melynek meghamisítása az állami közérdek szempontjából a btk. 391. s köv. §-ai alá esik stb., — igazoló bizonyítványok pl. az iparhatósági igazolvány, a különböző községi bizonyítványok, melyek alapján könyöradományt lehet gyüjteni, az ügyvéd bizonyítványa, melylyel az ügyvédjelölt joggyakorlatát igazolja, a cseléd részére kiállítandó szolgálati bizonyítvány stb.

3. A bűncselekményt az előbbi pont alatt felsorolt okiratokra vonatkozólag négyféle módon lehet elkövetni, ugyanis azáltal, hogy valaki ily okiratot hamisan készít vagy meghamisít, továbbá, hogy ily hamis vagy meghamisított és végre, hogy más nevére szóló valódi okiratot használ.

a) Első eset a *hamis okirat készítése*, mely abban áll, hogy valaki oly okiratot készít, a mely mást tüntet fel szerzőjeül, mint a kitől valóban származik (materialis hamisítás), vagy hogy az okirat kiállítója lényeges valótlanságot ir az okmányba (intellectualis hamisítás). Az előbbi esetben a kiállító aláirása hamis. Hogy azonban az okirat kiállítója gyanánt feltüntetett egyén valóban létező személy legyen: rendszerint nem tartozik a hamisítvány lényegéhez s különösen a közokiratokra nézve áll az a szabály, hogy miután a közokiratnak nem a hivatal vagy állás időleges képviselője, hanem maga a hivatal kölcsönöz jogi jelentőséget, az ily okirat hamisságához elégséges az, ha egy valóban létező s a kérdéses okmány kiállítására illetékes hivataltól vagy közhitelű személytől származó gyanánt, bár nem létező egyén aláirásával állíttatott ki. Ha az álokirat tartalmilag is valótlan: a hamisítás minden tekintetben teljes; de ha a tartalom valódi, ez esetben az okirathamisítás szempontjából kétessé válhatik, hogy büntetendő-e a hamisítás. A jelen §.

*) Grünwald id. m. I. k. 234. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szempontjából azonban ez a körülmény mit sem változtat a dolgon, ha különben a büntethetőség egyéb feltételei, nevezetesen a hamisítványnyal elérendő czél (4. jegyz.) fenforognak.

b) A második mód az *okirat meghamisítása*, mely abban áll, hogy valaki a valódi okirat lényeges tartalmát megváltoztatja. Valódi az okirat akkor, ha a kiállítására jogosított egyéntől származik s annak vagy törvényes helyettesének sajátkezű aláírásával van ellátva. Ellenkező esetben az okirat már eredetileg hamis és így további meghamisításnak tárgya nem lehet. A meghamisított valódi okiraton azonban további meghamisítás lehetséges. A változtatás akkor lényeges, ha általa az okmányilag igazolt tény egészben vagy részben másként tűnik elő, mint a hogy ezt az okirat eredeti állapotában feltüntette. A jelen §. alá eső hamisításnak vétetett pl. annak cselekménye, ki cselédkönyvében a gazdának reá nézve hátrányos bejegyzését kitörölte (B. T. I. 413), ellenben nem tekintették büntetendő hamisításnak azt, hogy egy cseléd szolgálati könyvében a Mari nevet Irmára, születési évét pedig 1856-ról 1863-ra változtatta át, mert ez által nem változtatta meg a cselédkönyv lényeges tartalmát (B. T. XV. 30. l.). A változtatás módja a legkülönbözőbb lehet, jelesül: valamely szó vagy irásjegy hozzátétele, a létező szavak és irásjegyek átváltoztatása, olvashatlanná tétele vagy kitörlése stb., sőt az irat egy részének leszakítása vagy levágása is eszköze lehet a hamisításnak. Ha azonban a változtatás teljesen érthetetlenné teszi vagy megsemmisíti az okirat tartalmát: ekkor büntetendő hamisításról a jelen §. értelmében, tekintve a tettes által elérendő czélt, szó sem lehet, hanem legfeljebb a btk. 406. §-ának esete foroghat fenn.

c) Az elkövetés harmadik módja *a hamis vagy hamisított okirat használata.* Ez az eset az előbbi pontok értelmében készült hamisítvány létezését feltételezi, melyet a tettes tudva az irat hamis voltát, a jelen §-ban meghatározott valamely czélra felhasznál. Ha maga állította elő a hamisítványt: ekkor kétféle módon követte el a bűncselekményt, miáltal beszámítása súlyosabbá válik, ha azonban más készítette azt: ez esetben a tettes beszámítására nézve különbséget, tesz, vajjon az ő tudtával és hozzájárulásával vagy épen felbujtása következtében készült-e a hamisítvány, vagy csak véletlenül jutott ilyennek birtokába. Az utóbbi esetben a beszámítás enyhébb leend, a jelen §. alkalmazhatósága szempontjából azonban közömbös, hogy e lehetőségek közül melyik forog fenn. A M. t. pl. hivatkozással a jelen §-ra, birói útra tartozónak mondotta ki panaszlott cselekményét, ki egy hamis szolgálati bizonyítványt használt a végett, hogy cselédnek felfogadják (B. T. VI. 219. l.). Vajjon megtörtént-e már tényleg a hamisítvány használata: ez mindenkor a biró által eldöntendő tény-kérdés, melynek azonban csupán akkor van fontossága, ha a hamisítvány birtokosa nem büntetendő módon jutott annak birtokába; mert ha pl. ő készítette vagy készíttette a hamis vagy hamisított okiratot s ha ezt a törvényben meghatározott czélból tette, ez esetben a használat előtt is megállapítható bűnössége.

d) A negyedik eset abban áll, hogy valaki a jelen §-ban meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jelölt valamely «*valódi, de másnak számára kiállított okiratot a maga részére használ*». Ez az eset az okirathamisítás körén egészen kívül esik, mert a valódi okirat sértetlen fentartását és épségben maradását feltételezi. A büntethetőség súlypontja csak a más számára kiállított okirattal való visszaélés s az a veszély, hogy ez által a hatóság által üldözött vagy más gyanús egyének lappangása lehetővé válik. Ez esetben tehát az okirat használása teljesen független levén a hamisítástól: a jelen §. alkalmazhatása czéljából mindenkor megállapítandó, hogy a használat tényleg megtörtént. E szerint a használni szándékolt valódi okirat ellopása vagy elsikkasztása a használat megtörténte előtt nem büntethető a jelen §. alapján s a mennyiben a cselekmény más büntető intézkedés alá sem vonható, a minő pl. a btk. 406. §-a lehetne: a tettes büntetlen marad.

4. Az elkövetési cselekedet kiegészítő részeül alanyi szempontból megkivántatik, hogy a tettes «alkalmazás, eltartás vagy segélynyerés czéljából» kövesse el a hamisítást stb.

a) Az *alkalmazás*, melyre a tettes czélja irányul, legkülönbözőbb lehet. Első sorban valamely fizetéses állás vagy szolgálat elnyerése értetik, e mellett azonban ide számíthatók pl. az iskolába való felvétel, valamely képesítési vizsgára való bocsátás és hasonló előnyök elnyerése is, melyek közvetve szintén valamely állás elnyerését készítik elő. A gyakorlatban a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki hamis szolgálati bizonyítványt alkalmazás czéljából felhasznált (B. T. II. 91. l. C.), ki iskolai bizonyítványát meghamisította, hogy ez alapon egy felsőbb osztályba vegyék be (I. 387. k. t.), ki egy gépészsegéd nevére hamisított bizonyítványt készített s ez alapon a budapesti műegyetemen a vizsgát letette és gépészi képesítést nyert (II. 93), ki egy műegyetemi tanuló leczkekönyvét saját nevére hamisította s egy díjnoki állás elnyerése végett benyujtott kérvényhez csatolta (II. 383), ki egy elhalt tanuló érettségi bizonyítványát saját nevére meghamisította s azzal magát jogásznak és egyéves önkéntesnek felvétette (IX. 294. C.)*), ki pénzügyőrré leendő alkalmazása czéljából folyamodásához életkorát hamisan feltüntető anyakönyvi kivonatot csatolt (IX. 382 C.). Hasonló alapon nyugszik a Curia egyik ítélete, mely szerint a jelen §. értelmében állapította meg vádlott bünös-

*) *Vargha Ferencz* alaposan kifejtette, hogy ez esetben a 391. §. lett volna alkalmazandó, mert a képesítési bizonyítvány felöleli ugyan az iparos és kereskedő tanulók képesítéséről szóló bizonyítványokat, de nem vonatkozik az oly nagyfontosságú közokiratra, minő az érettségi bizonyítvány (u. o.), Dr. *Nagy Mihály* általánosságban azt vitatja, hogy a középiskolai és egyéb iskolai bizonyítványok sem tartoznak a «képesítvényi bizonyítvány» fogalma alá s ennélfogva hamisításuk közokirathamisítás gyanánt büntetendő (XXI. 289. l.), míg dr. *Fayer László* kétségbe vonja az ily bizonyítványok közokirati jellegét s hézagot lát abban, hogy a btk. ezek meghamisításának büntetéséről külön nem intézkedik. (J. K. 1891. 201.). A dolog tényleg ugy áll, hogy az állam közérdekeit érintő bizonyítványok és oklevelek (a minők pl. az ügyvédi és tudori oklevél), meghamisítása nem tartozik a «közbiztonság elleni kihágások» közé felvett jelen § alá, hanem közokirathamisítást képez; a judikatura ellenkező megállapításairól pedig elmondhatjuk Carrarával, hogy a bíróság ez esetekben meghamisította a törvényt, hogy megmenthesse a hamisítót.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ségét, ki házasodhatás czéljából hamis hatósági bizonyítványt készített arról, hogy a katonai szolgálatra alkalmatlannak találták (D. T. u. f. III. 8. l.). Mindkét itélet helytelen azért, mert az anyakönyvi kivonat, mint az állam közérdekeit érintő okirat szintén nem lehet tárgya e §-nak. E mellett az utóbbi esetben a törvény által megkivánt czélzat egyik irányban sem forog fenn, mert a házasságra lépést nem lehet egyértelműnek venni az alkalmazással; az eltartás pedig legfeljebb akkor vonható e fogalom alá, ha nő házasságra lépéséről van szó, kit férje köteles eltartani.

b) Az *eltartás* hosszabb ideig tartó élelmezést és ellátást jelent. Bizonyos esetekben hatósági, vagy más bizonyítványok alapján egyes jótékony intézetek ingyenes ellátásban részesitik a szegényeket, más esetekben aránylag kedvezőbb feltételek mellett teljesitik az eltartást. A ki tehát az oly bizonyítvány vagy igazoló iratra vonatkozólag követi el a jelen §-ban meghatározott bűncselekményt, melynek alapján ilynemű intézetbe felveszik: az eltartás czéljából követte azt el. A mennyiben a tettes czélját elérte s eltartásának ravaszul történt kieszközlése által kárt okozott: ez esetben csalás létesül, mely a jelen kihágást absorbeálja. Igy pl. csalás miatt ítélték el azt, a ki álnév alatt katonai szökevény gyanánt magát egy katonai kórházba felvétette s ezáltal a katonai kincstárnak gyógykezelés és ápolás czimén 85 frt kárt okozott. (B. T. V. 275. l.)

c) A *segélynyerés* legkülönbözőbb módon jelentkezhet. Segélynek tekintendő pl. az állam által fizetett nyug- vagy kegydij is, minélfogva az ennek elnyerésére irányzott hamisítás szintén a jelen §. körébe tartozik. E §. alapján ítéltetett el pl. egy háziúr, ki egy nyugdíjas hivatalnok nyugtáján hamisan igazolta, hogy a fővárosban lakik, s ezáltal lehetővé tette, hogy nyugdíját itt folyósitották (B. T. IV. 110. l.); továbbá az, ki koldulás czéljából hamis igazolványt használt, s ezzel személyazonosságára nézve a hatóságot is megtévesztette. (XI. 347. l. és D. T. u. f. XI. 7. l.) A mennyiben segélynyerés ürügye alatt csalást követett el a tettes: az utóbbinak megállapitása ez esetben is absorbeálja a jelen kihágást. Igy pl. csalás miatt ítélték el vádlottat, ki mint tűzkárosult hamis bizonyítványnyal könyöradományokat gyűjtött. (B. T. I. 397. l. C.)

5. Az előbbi pont alatt megjelölt valamelyik czél feltétlenül szükséges levén a büntethetőséghez: azok mindegyikének hiánya kizárja a jelen §. alkalmazhatóságát. Ily esetben más büntetendő cselekmény állapitandó meg; vagy ha ez nem lehetséges: vádlott fölmentendő. E szerint helytelen a Curia egyik ítélete, melylyel a jelen §. alapján ítélte el 1-ső és 2-od rendű vádlottakat, kik közül az előbbi az általa kisért tolonczot hamis igazolványnyal ellátta, az utóbbi pedig ezzel az igazolványnyal megszökött (B. T. XI. 219. l.): mert a toloncz megszöktetésének s magának a megszökésnek czélját nem lehet a «segélynyerés czéljával azonositani. Ez esetben a szökést előmozdító pandur fogolyszöktetés és közokirathamisitás miatt a btk. 448. és 392. §-ai alapján különben is elitéltetvén: irányában a kihágás megállapitása tölösleges volt, a megszökött toloncz pedig, ki a pandurt megvesztegette, a btk. 470. §-a alapján lett volna elitélendő. Ellenben helyes

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

volt az az ítélet, melylyel a Curia vádlottat, ki lopás miatt történt letartóztatása után hamis igazoló-jegygyel álnevet bizonyított a jelen §. mellőzésével a 43. §. alapján ítélte el: mert a hamis igazolványt nem az itt meghatározott valamely czélra, hanem csak a 43. §. kihágásának elkövetésére használta. (XII. 231. l.) Kétes lehet azonban, hogy elegendő-e, ha valakinél csak a végczél az, melyet a jelen §. kijelöl; ellenben a hamisítás közvetlen czélja pl. oly okirat megszerzésére irányul, a melyet azután alkalmazás vagy segélynyerés czéljából akar felhasználni. A törvény szigorú magyarázata ily esetben is kizárja a jelen §. alkalmazhatását, mert a tettes által elérendő czélnak közvetlen okbeli kapcsolatban kell lenni a törvény által tiltott bűncselekménynyel E szerint hibás alapon nyugszik a M. t. egyik határozata, melylyel a jelen §. alá tartozónak mondta ki vádlott cselekményét, ki más nevére szóló okirat segélyével akart egy Romániába szóló útlevelet kieszközölni: mert az útlevél használatának czélját, mely esetleg a 71. §-ban megjelölt valamely czél is lehet, a bíróság van hivatva kideríteni (B. T. I. 370. l.); holott ez esetben nem az útlevél, hanem az ennek elnyerése végett felmutatott okirat használatának czéljáról volt szó, s e czél csak az lehetett, hogy a hatóság tévedésbeejtés által egy valótlan tartalmú közokirat kiállítására reábirassék, a mi esetleg a btk. 400. §-a szerint büntetendő.

6. A jelen kihágás elkövetése csak *szándékos* lehet (28. §.), mert a kinél egy határozott czél elérésének szándékát (dolus specialis) kívánja meg a törvény: az nem cselekedhetik másként, mint a büntetendő cselekmény minden ismérvének teljes tudatával.

7. Az *elévülés* tekintetében az általános szabályok irányadók (31. §.); mindazonáltal figyelmet érdemel itt egy eset, melyben a Curia kimondotta, hogy hamisított cselédkönyv alapján emelt vád esetén az elévülés nem a cselédkönyv meghamisítása, hanem használata napjától számítandó. (B. T. XIX. 288. l.)

8. Az elsőfokú biráskodás a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik (Bevez. II.); másodfokúlag a kir. tábla; harmad- és utolsó fokon a törvényben meghatározott korlátok között a kir. Curia ítél. (1883: VI. 6. és 7. §.)

9. Az elzárás túlnyomó enyhítő körülmények esetében pénzbüntetéssé változtatható át (21. §.), mely az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

8. A név, állás és lakhely be nem irása, vagy hamis beirása a vendéglő vagy szálloda nyilvántartási jegyzékébe.

72. §.

(Kh.) *A ki szállodákban, vendéglőkben, az idegeneknek nyilvántartására hatóságilag megrendelt vendégkönyvbe vagy jegyzékbe, ha a könyv vagy jegyzék átadása mellett arra felhivatott, nevét, állását és lakhelyét be nem irja: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A ki pedig a*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatóság tévedésbe ejtése végett nevét, állását vagy lakhelyét hamisan irja be: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

73. §.

(Kh.) *Vendéglősök vagy szállodatulajdonosok, a kik náluk megszállott idegent, a hatóságilag meghatározott idő alatt, az előbbi szakaszban megjelölt bejegyzésre fel nem hivják, vagy a mennyiben az idegen a felhivásnak a hatóságilag kiszabott idő alatt eleget nem tenne, erről a hatóságot nem értesitik: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.*

Ugyanezen büntetés éri a szolgaszemélyzetnek azon tagját is, a kit a szolgálatadó által e tekintetben reá bizott kötelességének elmulasztása terhel.

1. A közbiztonság érdekében szükséges, hogy az utazók bejelentessenek az illető város vagy község rendőri hatóságánál, melynek területén megszálltak. E tekintetben azonban általános szabályok nincsenek s a bejelentés kötelességének kimondása és szabályozása az illető város vagy község tetszésétől függ. Csupán a fővárosra nézve rendelkezik az 1879: XXVIII. t.-cz., melynek idevágó intézkedései a következők: *a*) a vendégfogadósok és szállodatulajdonosok, vendégeik és ezek szolgaszemélyzetére nézve, az e czélra előirt szabályok szerint kötelesek teljesiteni a bejelentést (3. §. 4. pont); *b*) a bejelentésen kivül ugyanezen személyekre vonatkozólag rendes nyilvántartási könyveket is vezetnek (4. §.); *c*) a bejelentésnek az e czélra szervezett bejelentési hivatalnál a be- vagy kiköltözéstől számított 24 óra alatt kell megtörténni; a vendégfogadó- és szállodatulajdonosok azonban rendeletileg kötelezhetők, hogy naponkint kétszer nyujtsák be a vendégek névjegyzékét (10. §.); *d*) a bejelentési jegyek, vendégkönyvek, nyilvántartási lajstromok s minden egyéb szükséges nyomtatványok mintázatát, a vendégfogadók és szállodák vendégei és ezek szolgaszemélyzete bejelentésének időpontját, valamint a követendő eljárás szabályait a B. m. rendelettel állapitja meg (17. §.); *e*) a bejelentendő személy, ki a bejelentési lapok kitöltéséhez szükséges adatokat a bejelentésre kötelezettnek bemondani vonakodik, úgyszintén a bejelentésre kötelezett, ki a lapok kitöltésének ezt az akadályát a rendőrségnél feljelenteni elmulasztja, a mennyiben ezzel súlyosabb beszámitás alá eső cselekmény összekötve nincs: rendőri úton 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő (9. és 19. §-ok). E törvény mintájára szabályozták a bejelentési ügyet a többi városok és községek is s az erre vonatkozó hatósági rendelkezések képezik hátterét a jelen §-ok büntető intézkedésének.

2. A *72. §.* kihágásának *alanya* csak oly egyén lehet, a ki valamely vendéglőbe vagy szállodába mint szálló-vendég betér s ott bizonyos ideig tartózkodik; *tárgya* az idegenek nyilvántartására hatóságilag megrendelt vendégkönyv vagy jegyzék hitele és megbizhatósága; *bűncselekménye* pedig abban áll, hogy az illető szálló-vendég az ily vendégkönyvet vagy jegyzéket hiányossá teszi azáltal, hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nevét, állását és lakhelyét be nem irja, vagy a bejelentésre kötelezett egyénnek be nem mondja, vagy meghamisítja azáltal, hogy nevét, állását és lakhelyét hamisan irja vagy hamisan mondja be. Feltételeztetik azonban, hogy az útas vagy szálló-vendég a szálloda vagy vendéglő tulajdonosa által a könyv vagy jegyzék átadása mellett nevének, állásának és lakhelyének beirására egyenesen felhivassék, mert ellenkező esetben a könyv vagy jegyzék kitöltetlen maradásáért nem ő, hanem a vendéglő- vagy szállodatulajdonos felelős. A törvény vendégkönyvet vagy «jegyzéket» említ, kétségtelen azonban, hogy az utóbbi alatt tulajdonképen a bejelentési lapok értendők. A név, állás és lakhely «beirása» sem magyarárható úgy, hogy azt a bejelentendő egyénnek sajátkezűleg kellene eszközölni, hanem összhangzásban az 1879: XXVIII. t.-cz. kiemelt intézkedéseivel, akként értelmezendő, hogy pl. irni nem tudó egyéneknél a sajátkezű beirást a bemondás helyettesíti, melynek alapján a vendéglő vagy szálloda tulajdonosa, illetőleg ennek megbizottja tölti ki a jegyzéket. Kétségtelen azonban, hogy a jelen §. hatálya a vendéglő és szálloda utasain és szállóvendégein túl nem terjed; minélfogva helytelen némely biróságnak az a gyakorlata, mely szerint e §. alapján ítéli el a fővárosban, valódi nevük elhallgatásával álnév alatt magánlakásokon tartózkodó egyéneket, kik a bejelentési hivatalnak is ily néven jelentettek be, holott ez esetben az 1879: XXVIII. t.-cz 9. §-a volna alkalmazandó. (B. T XIII. 351. l.)*)

3. A *73. §.* kihágása határos a 72. §. tényálladékával; s részint ettől elkülönítve, részint ezzel együtt fordulhat elő. Ha a vendéglő vagy szálloda tulajdonosa, vagy ennek megbizottja a megszálló idegent nevének, állásának és lakhelyének bejegyzésére fel nem hivja: ez esetben a felelősség csak a felhivás elmulasztóját terheli, tehát csupán a 73. §. kihágása létesül; ha azonban az idegen a felhivásnak eleget nem tesz s a vendéglős erről a hatóságot nem értesíti: ekkor amaz a 72-ik, az utóbbi a 73. §. alapján büntetendő. A felhivásnak a hatóság által meghatározott idő alatt kell megtörténni. Ez az idő pedig rendszerint azonos azzal, a mely alatt a vendéglő- vagy szállótulajdonos vendégét bejelenteni köteles. Ha tehát a bejelentési határidő eredménytelenül telt el: ezzel rendszerint a felhívás elmulasztása is bizonyítva van; ha mindazonáltal utólag kitűnik, hogy a felhivás és bejegyzés kellő időben megtörtént s a vendéglős csak a bejelentést mulasztotta el: ekkor mulasztása nem a jelen törvény, hanem az 1879: XXVIII. t.-cz. 19. §-a alá esik. A vendéglős szolgaszemélyzete a reá bizott kötelesség határáig felelős; és így az esetben, ha a szolgálatadó nemcsak a bejegyzésre való felhivást, hanem a felhivott vonakodásából származó akadályok bejelentését is kötelességévé tette: az utóbbi kötelesség elmulasztásáért is csupán a megbizottat terheli a felelősség, kivéve, ha a dolgot megbizójával közölte s ez a mulasztáshoz hozzájárult.

4. Mindkét kihágás *szándékosan és gondatlanságból* követhető el (28. §.). A 72. §. esetében gondatlanság pl. az lehet, ha valaki

*) Lásd e tárgyról *Dr. Kéri Miklós* értekezését ugyanott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

minden gonosz szándék nélkül csak pajkosságból vagy negédességből ír hamis nevet a vendégkönyvbe vagy jegyzékbe; míg a 73. §. esetében az idegenek előírt nyilvántartásának hanyagságból származó rendetlen kezelése s az ebből eredő mulasztás képezi a gondatlanságot.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

VII. FEJEZET.

A közrend és közszemérem elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. A közrend megzavarását nyilvános garázdálkodások, éjjeli dorbézolás, utczai és korcsmai verekedés, közbotrányt okozó részegeskedés s hasonló rendetlenségek ellen megóvni; valamint a közszemérmet sértő cselekményeket megelőzni első sorban a helyi rendőrhatóság feladata. E czélból az egyes hatóságok részint állandóan követendő, részint időhöz kötött szabályokat szoktak alkotni, melyeknek megtartása iránt saját hatáskörükben intézkednek; minthogy azonban az efféle szabályok megszegése következményeiben mindenütt ugyanaz, s minthogy általános állami érdek, hogy a közrend és közszemérem megsértése minél szükebb körre szoríttassék: ennélfogva a büntetési sanctiót az ide vonatkozó jelentékenyebb hatósági intézkedések megszegésére maga a törvényhozás állapította meg.

Ilyen büntetési sanctiókat tartalmaznak a jelen fejezet 74., 76., 77., 78., 81., 82. és 86. §-ai, melyeknek háttere mindig valamely ministeri vagy szabályrendelet, melyek időről-időre változhatnak; míg a büntetés, mely azok megszegése miatt a tettest éri, ugyanaz marad. E §-ok tehát csak az alkalmazásuk idejében fennálló hatósági rendeletekkel kiegészítve bírnak valódi tartalommal, s csak ezekkel kapcsolatban értelmezhetők és alkalmazhatók helyesen. Ehhez képest az egyes §-ok tényálladékának ismérvei a különböző hatóságok területén egymástól különböző leend s e különbségek figyelembevétele a törvény alkalmazására hivatott bíróság feladatához tartozik. Az alábbiakban mintegy példa gyanánt a főváros szabályrendeleteivel egészítettük ki a törvényt.

Egy másik csoportja a jelen fejezet kihágásainak olyan, a mely teljesen független a hatósági rendszabályoktól, s a melyeknek tényálladékát minden irányban a törvény határozta meg. Ezek a 75., 79., 80., 83., 84. és 85. §-ok esetei, melyek a törvény meghatározása szerint mindenütt ugyanazon ismérvekkel bírnak.

II. Az elsőfokú biráskodás a 74—78. s a 80—86. §-ok eseteiben a közigazgatási hatóság, a 79. §. esetében a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozik. (É. t. 40. §. 5., és 41. §. 1. pont.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A közigazgatási biráskodás elsőfokon megyékben a főszolgabirákat, városokban a kapitányt, vagy a tanács által megbizott tisztviselőt, Budapest mindegyik kerületében a kerületi kapitányt illeti (É. t. 42. §.); mint másodfokú hatóságok eljárnak: megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; mint harmadfokú hatóság a belügyminister ítél. A felebbezés korlátozására vonatkozó belügyministeri rendeletet lásd az eljárási szabályok 8. §-ánál.)

A járásbiróság ítélete ellen a 79. §. esetében a törvényszékhez, innen a kir. táblához történik a felebbvitel (1883: VI. t.-cz. 1—3. §-ok).

2. Záróra megszegése.

74. §.

(Kh.) *Vendéglősök, korcsmárosok vagy kávéháztulajdonosok, a kik vendéglőjükben, korcsmájokban vagy kávéházaikban, a hatóságilag megállapított zárórákon túl vendégeket időzni engednek, úgyszintén a kik a hatósági közegek azon meghagyásának, hogy helyiségeiket zárják be, nem engedelmeskednek; valamint azok is, a kik a hivatásában eljáró hatósági közeget be nem bocsátják, vagy eljárását akadályozzák, vagy pedig vendégeiket az elől elrejtik: ötven forintig, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállásától két év nem mult el: kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.*

Azon vendég pedig, a ki a záróra után a vendéglős, korcsmáros, kávéháztulajdonos, vagy ezek megbizottjának, vagy a hatósági közegnek felhivására el nem távozik vagy elrejtőzik: huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A vendéglői, korcsma- és kávéházi helyiségekre vonatkozólag kétféle értelme lehet a *zárórának*. Egyik az, hogy az ily helyiségben bizonyos időn túl vendégnek időzni nem szabad, mely időre tehát a helyiség bezárandó; másik az, hogy a zenélés vagy nyilvános mulatság csak bizonyos ideig tarthat, habár a helyiség ezentúl is nyitva marad. A jelen §. tárgya csak az előbbi értelemben vett záróra.

2. A *főváros szabályrendeletei* mindkét irányban meghatározzák a zárórákat. Igy az 1884. évi 743. kgy. sz. szabályrendelet*) kimondja, hogy: *a*) a főváros belterületén levő vendéglőkben, korcsmákban és sörházakban éjjeli 1 órán túl reggeli 4 óráig vendégeket időzni engedni s e helyiségeket ez idő alatt nyitva tartani tilos (11. §.); a rendőrség azonban megengedheti, hogy a mondott helyiségek a farsang tartama alatt tovább is nyitva tartassanak (13. §.); *b*) minden pálinkamérés esti 10 órakor bezárandó s reggeli 4 óra előtt ki nem nyitható (16. §.); az 1888. évi 610. kgy. sz. szabályrendelet**) szerint pedig: *c*) a kávéház

*) Budapest főváros törvényhatósága által alkotott szabályrendeletek stb. gyűjteménye. II. k. 32. l.

**) Ugyanott III. k. 67. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tulajdonosa jogosítva van üzletét a nap és éj minden szakában nyitva tartani (11. §.); *d*) a kávémérés esti 11 órakor bezárandó s reggeli 3 óra előtt ki nem nyitható (24. §.). A zenélésre nézve kimondja az előbbi szabályrendelet, hogy: *a*) fogadókban, vendéglőkben, sörházakban és korcsmákban a zenélés éjjeli 12 óráig szabad (8. és 10. §.); udvari és kerti helyiségekben azonban, valamint dobbal, fúvó- és rézhangszerekkel a zenélés éjjeli 11 órán túl tilos (10. §.); az 1888. évi szabályrendelet szerint pedig: *b*) kávéházakban a zenélés éjjeli 12 órától reggeli 7 óráig, dobbal, fúvó- vagy rézhangszerekkel egyáltalában tilos (13. §.); *c*) kávémérésekben a zenélés és dalolás feltétlenül tilos (19. §.). A zenélést illető tilalom vagy záróra meg nem tartása miatt a büntetés az 1884. évi szabályrendelet 37. §-sa alapján szabandó ki; az üzlet nyitvatartására vonatkozó záróra megszegése miatt azonban a jelen §. alkalmazandó.

3. *A büntethetőség általános feltétele* az, hogy a záróra törvényhatósági szabályrendelettel jogérvényesen meg legyen állapítva. Ezért az ítéletben az illető szabályrendelet keltére és számára is hivatkozni kell, s a mennyiben ez nem történt meg: az eljárás semmis; ha pedig szabályrendelet nem létezik, vagy ha az nem jogerős: vádlott fölmentendő. Ehhez képest a B. m. felmenté az alsó fokon elítélt vádlottat, mert az illető megye területén a zárórák szabályrendelettel megállapítva nem voltak (B. T. II. 320. l.); s mert egy más esetben a zárórákat meghatározó szabályrendelet még megerősítve nem volt. (M. K. 1887: 22. sz.) Viszont a vizsgálat kiegészítését rendelte el a miatt, mert nem derítették ki, hogy létezik-e oly szabályrendelet, mely a község lakosainak saját házaikban való mulatását meghatározott órán túl tiltaná. (B. T. V. 256. l.) Az utóbbi eset azonban nem tartozik a jelen §. alá, mert ez csak a vendéglők és egyéb nyilvános helyek záróráinak megszegésére vonatkozik, hanem legfeljebb az illető szabályrendelet által minősített külön kihágás lehetne.

4. A jelen §. tulajdonképen két kihágást állapít meg. Az egyiknek *alanya* csak a vendéglős, korcsmáros vagy kávéháztulajdonos lehet; a másiké csak a zárórán túl el nem távozó vagy elrejtőző vendég. A vendéglős és korcsmáros kiléte és személyes felelőssége iránt kétség nem lehet, mert ezek oly személyek, a kik tényleg maguk vezetik az üzletet; a kávéház tulajdonosa azonban esetleg bérbe is adhatja kávéházát, s ekkor a záróra megtartása iránti felelősség a bérlőre, mint az üzlet tényleges birtokosára száll át. Ily esetben tehát a törvénynek ez a kitétele: «kávéháztulajdonos» — a kávéház bérlőjére is alkalmazandó. Ezzel a kiterjesztéssel értendő a B. m. egyik határozata, mely szerint a 74. §. alapján csak a kávéház tulajdonosa felelős s nem egyszersmind az üzletvezető (M. K. 1889: 28. sz.), mely felfogásunkat egy másik határozat is támogatja, mely szerint a felelősség megállapíthatása végett annak kiderítése rendeltetett el, hogy ki az üzlet vezetője. (1890: 22. sz.)

5. A *vendéglős, korcsmáros vagy kávéháztulajdonos* háromféle módon követheti el e kihágást: *a*) azáltal, hogy üzleti helyiségében a hatóságilag megállapított zárórán túl vendégeket időzni enged; *b*) azáltal, hogy a hatósági közegek abbeli meghagyásának, hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

helyiségét zárja be, nem engedelmeskedik; *c)* azáltal, hogy a hivatásában eljáró hatósági közeget be nem bocsátja, vagy eljárását akadályozza.

Az *a) alatti eset* legegyszerűbb és tulajdonképeni alakja a záróra megszegésének. Tényálladékához csak az szükséges, hogy a helyiség birtokosa azt a zárórán túl nyitva hagyja s abban a vendégek időzését megengedje. Vendégek ott időzése nélkül nem létesül e kihágás, s ily esetben a helyiség egyszerü nyitvahagyása legfeljebb a szabályrendelet által minősített külön kihágás gyanánt büntethető; másfelől azonban nem szükséges a büntethetőséghez, hogy a vendégeket a zárórán túl is kiszolgálják. Ehhez képest a B. m. elítélte vádlottat, kinek korcsmájában a zárórán túl többen időztek: mert a záróra megszegése nem a vendégek időntúli kiszolgálásában, hanem az üzlet nyitvatartásában áll. (M. K. 1889: 22. sz.)

A *b) alatti eset* előfeltétele az, hogy a záróra már elérkezett s erre a hatósági közegek azzal a meghagyással figyelmeztetik az üzlet tulajdonosát, hogy a helyiséget zárja be. A mennyiben ő e felhivásnak nem engedelmeskedik: a kihágást már ezáltal elkövette, habár a hatósági közegek maguk vagy mások által kellő időben eszközölték is az üzlet bezárását. Itt tehát nem a helyiségnek időntúl való nyitva maradása, hanem egyszerűen az engedelmesség megtagadása képezi a kihágás tényálladékát.

A *c) alatti eset* határos a hatóság elleni erőszakkal. Feltétele ugyanis az, hogy a hatósági közeg hivatása gyakorlatában be akar menni a színleg elzárt, vagy esetleg nyitva levő helyiségbe, hol még a zárórán túl is vendégek időznek, vagy egyébként érvényt akar szerezni a zárórát megállapító szabályrendeletnek, s ezzel szemben az üzlet tulajdonosa ellenszegülést fejt ki, vagyis a hatósági közeget be nem bocsátja, vagy eljárásában egyébként akadályozza. A mennyiben az akadályozás erőszakkal vagy veszélyes fenyegetéssel történt: a btk. 165. §-ában meghatározott hatóság elleni erőszak létesül, mely a jelen kihágást teljesen absorbeálja; ellenkező esetben a jelen §. alkalmazandó. Igy pl. hatóság elleni erőszak helyett kihágás fenforgását mondotta ki egy M. t. határozat panaszlott ügyében, ki záróra után a tiltott szerencsejátékot üldöző rendőröket a bejövetelben azáltal akadályozta, hogy az ajtót belülről bezárta s vállával is megtámasztotta. (M. K. 1888: 47. sz.) Ez az ellenállás ugyanis nem felel meg a hatóság elleni erőszakhoz szükséges «erőszak» fogalmának. Az «akadályozás» nem egyértelmű a megakadályozással, s e szerint a kihágás bevégzéséhez nem szükséges az, hogy a kifejtett ellenállás eredményes legyen, hanem az akadályozás magában véve is elégséges, habár azt a hatósági közegek erélyes fellépése hatálytalanná tette.

6. Az előbbi pont alatt körülirt kihágás *büntetésének* két fokozata van. A rendes büntetés 50, a visszaesés büntetése, ha t. i az utolsó büntetés kiállásától két év még nem mult el, 200 frtig terjedhető pénzbüntetés. A két évi határidő a pénzbüntetés lefizetésétől, behajthatatlanság esetében pedig a helyettesítő elzárás kitöltésétől számítandó. Ha valaki több külön napon követi el a kihágást, melyek egyszerre kerülnek elítélés alá: annyi külön büntetés szabandó ki, a hányszor a záróra

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megszegését ismételte. Ehhez képest vádlott korcsmáros, ki üzletét négy különböző napon a zárórán túl is nyitva tartotta, mely cselekményei közül azonban az egyik elévült: összesen három rendbeli kihágás miatt ítéltetett el; s minthogy az egyik alkalommal meg akarta a rendőrt vesztegetni: a btk. 470. §-a alapján is kiszabták reá a büntetést. (B. T. IX. 191. l.)

7. A *vendég* büntethetőségének feltétele nem csupán az, hogy zárórán túl a tilos helyen időzzék, mert ő nem köteles a záróra bekövetkezését nyilvántartani; hanem abban áll, hogy az üzlet tulajdonosa, vagy ennek megbizottja, vagy esetleg a rendőrség a távozásra felhivja. E felhivással szemben a nem engedelmeskedés képezi a büntethetőség alapját, s elkövetési módja vagy az lehet, hogy a felhivott el nem távozik, vagy az, hogy eltávozást színlelve, az illető helyiségben elrejtőzik. A büntethetőség szempontjából a két eset egyenlő; a beszámitást azonban az elrejtőzés, különösen ha a hatósági közeg intézkedésének kijátszására irányul, kétségkivül súlyosbitja.

8. E kihágást *szándékosan és gondatlanságból* lehét elkövetni (28. §.). Gondatlanság pl. az, ha az üzlet tulajdonosa nem vesz tudomást a zárórát meghatározó szabályrendeletről, ha elromlott óráját meg nem igazíttatja s e miatt a záróra bekövetkezése iránt tévedésben van stb. A vendég cselekménye természeténél fogva inkább csak szándékos lehet, mert a felhivásnak történt ellenszegülése magában foglalja azt a tudatot és akaratot, hogy az illető a zárórát megszegje.

9. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok, 9. jegyz.)

3. Nyilvános verekedés.

75. §.

(Kh.) *Verekedés az utczán vagy nyilvános téren, korcsmában, vendéglőben, vagy más nyilvános, vagy a közönség használatának nyitva álló helyen, ha testi sértés nem követtetett el: nyolcz napig terjedhető elzárással és ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

A büntetés mindazok ellen alkalmazandó, a kik a verekedésben részt vettek, vagy másokat a verekedésre felhivtak vagy bátorítottak. A ki ilyen verekedés közben fegyvert, vagy más veszélyes eszközt ragad: tizenöt napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A *verekedés* két vagy több személy kölcsönös tettleges bántalmazását jelenti. Kihágássá az ily tettlegeskedés akkor minősül, ha a jelen §. értelmében nyilvános helyen követtetik el s ezáltal sérti a közrendet. A tettlegesség kölcsönössége s az elkövetés helyének nyilvánossága képezik tehát e kihágás lényeges ismérveit, melyekhez még az a negativ kellék csatlakozik, hogy a bántalmazás ne fajuljon más büntetendő cselekménynyé s különösen testi sértéssé.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Alanyi szempontból mindenekelőtt személyek többsége szükséges, kik egymást kölcsönösen bántalmazzák. Ha a bántalmazást egyik fél gyanánt közhivatalnok, hivatása gyakorlatában követi el: ez nem kihágásban válik bűnössé, hanem vagy büntetlen marad, ha t. i. az őt megtámadó bántalmazóval szemben önvédelem gyanánt használt tettlegességet, a mi pl. a korcsmai verekedést megakadályozni törekvő rendőrrel gyakran megeshetik; vagy hivatali visszaélés miatt büntetendő, ha szükség és helyes ok nélkül bántalmazott valakit. Kivételesen csak akkor válik a közhivatalnok e kihágás alanyává, ha hivatali hatáskörén kívül, habár ennek ürügye alatt keveredik verekedésbe. Igy pl. egy községi rendőr, ki a lopás miatt letartóztatott egyént, habár ennek vallatásával megbizva nem volt, vallatásból származó szóváltás közben arczulütötte, a hivatali visszaélés s a becsületsértés mellőzésével verekedés miatt ítéltetett el (B. T. I. 348. l. C.); mely ítélet helyessége iránt azonban kétséget támaszt az a körülmény, hogy ez esetben a tettlegesség nem volt kölcsönös. Egy más esetben helyesen mondá ki a B. m., hogy a községi felelős őr nem lévén hatósági közeg: tettlegeskedése esetleg kihágást képezhet. (VI. 296. l.)

3. A személyek többsége, mint kellék, önként maga után vonja a bántalmazás kölcsönösségének ismérvét. Hogy ki kezdte meg a tettlegességet: ez a tényálladék szempontjából közömbös; ellenben szükséges az, hogy a kezdeményezés folytán a másik vagy harmadik személy is viszonozza azt, s ebből egymás testének kölcsönös ütlegelése, esetleg nagyobb mérvű dulakodás következzék be. E szerint ki van zárva a verekedés fogalmából az *egyoldalú bántalmazás*, habár arra a bántalmazott valamely más módon rászolgált is. Az ily bántalmazás rendszerint a btk. 261. §-ába ütköző tettleges becsületsértést képez, mely az illetékes bíróság által büntetendő. Igy pl. birói útra tartozónak mondatott ki panaszlott ügye, ki részeg állapotában nyilvános helyen egyoldalú meggyalázó cselekményt követett el (B. T. I. 303. l. B. m.); ki panaszost saját udvarán felpofozta s e mellett részeg állapotában közbotrányt okozott (I. 319. B. m.); ki panaszost szóváltás közben moslékkal leöntötte (I. 324. l. Mt.); ki egy állatkínzáson ért egyént nyilvános helyen arczulütött (II. 207. l. B. m.); ki panaszost vásár alkalmával a czédula-házban feleselés közt arczulütötte és kilökte (II. 408. l. B. m.); ki egy iskolásfiút az utczán megvert (III. 46. l. B. m.); ki panaszost, midőn a kolbász árát kérte, a korcsmában kétszer arczulütötte (III. 118. l. Mt.); ki panaszost a piaczon úgy mellbelökte, hogy az hátratántorodott (III. 200. l. B. m.); ki panaszost a korcsmában megverte (III. 396. l. Mt.); ki másodmagával panaszost az utczán felpofozta (V. 367. l. Mt.) Ez esetekben a verekedés színét kölcsönözte a cselekménynek az, hogy nyilvánosan, közbotrányt okozólag követték el; a felső hatóságok azonban e látszat daczára arra helyezték a súlyt, hogy a bántalmazás mindannyiszor csak egyoldalú volt, s ezért a becsületsértés jellegével bír sőt egy esetben, midőn vádlott panaszost a mezőn földhöz vágta és rugdosta, azt is kimondá a M. t., hogy a becsületsértést nem zárja ki az, hogy panaszos is bántalmazta vádlottat (IX. 171. l.), a mi azonban csak a nem nyilvánosan elkövetett kölcsönös bántalmazásokra

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nézve fogadható el. Ugyancsak a 261. §. alapján ítélte el a Curia első- és másodrendű vádlottat, kik az utczán két egyént megvertek és az árokba löktek: mert a tettlegesség nem volt kölcsönös (VII. 99. l.); ellenben kihágás állapíttatott meg az ellen, ki a korcsmában mulatás közt a korcsmárost földre lökte s egyébként is garázdálkodott (I. 203. l. C.); ki panaszost a korcsmában pohárral megdobta, s a ki ugyanazt az utczán földre lökte (II. 383. l. C.); ki a társa által arczulütött nőt az utczáról az udvarba hurczolni segített (III. 41. l. C.):*) ki az őt megszólító kocsistársát az utczán ostorral és ostornyéllel megcsapkodta (III. 210. l. B. m.);**) ki panaszost az utczán földhöz vágta s haját megtépte: mert szándéka nem panaszos becsületének, hanem testének megsértésére irányult (IV. 57. l. C.);***) ki panaszost a mezőn torkon ragadta, meglökdöste s kötéllel megütötte. (XI. 229. l. B. m.).†). Látnivaló, hogy a judicatura nem mindig tartja magát a bántalmazás kölcsönösségéhez, s különösen oly esetben, midőn becsületsértés miatt panasz nem tétetett, az egyoldalú nyilvános bántalmazást is hajlandó kihágásnak minősíteni. Ámde ez épúgy ellenkezik a törvénynyel, mint a mily helytelen pl. az a megokolás, hogy vádlott nem becsületében, hanem testében akarta megsérteni panaszost. A verekedés és becsületsértés nem abban különböznek, hogy az utóbbihoz animus injuriandi szükséges, az előbbihez nem, mert az a. injuriandi a becsületsértéshez sem kivántatik meg; viszont az utóbbinak tényálladéka a verekedésben mindenkor benfoglaltatik; hanem különböznek abban, hogy az utóbbi a bántalmazás kölcsönössége, tehát verekedési jellege folytán a közrendet is veszélyezteti; ellenben a becsületsértés csak az egyén jogait sérti. ††)

4. A tényálladék második positiv ismérve a *nyilvánosság*. E kelléket a törvény akként fejezi ki, hogy a verekedésnek «az utczán vagy nyilvános téren, korcsmában, vendéglőben, vagy más nyilvános, vagy a közönség használatának nyitva álló helyen» kell történnie. Az utcza, nyilvános tér, korcsma és vendéglő a közönséges értelem-

---

*) *Kirchner S.* szerint becsületsértés lett volna megállapítandó, mert az utczáról az udvarra hurczolt s ugyanitt bántalmazott nő viszont senkit sem bántott. (U. o. III. 109. l.)

**) *Kovácsi M.* szerint elvileg ez eset is becsületsértés, de gyakorlatilag czélszerűbb az ilyeneket kihágás gyanánt elbirálni; viszont B. azt állítja, hogy a nyilvános helyen történt egyoldalú verekedést, midőn a sértett fél panaszt nem emelt, a rendőri hatóságnak mindig joga van kihágás gyanánt elítélni (u. o.), mely nézetek azonban a törvény helyes alkalmazásával nyilván ellenkeznek.

***) *Gazdy* B. helyes megjegyzése szerint ez is becsületsértés, mert az egyoldalú tettlegesség által az a közbecsülés és tiszlelet sértetik meg, melylyel embertársaink iránt viseltetnünk kell. (U. o.)

†) Ellenkező nézet ugyanott, mely szerint verekedésnek csupán két vagy több egyén egymásközötti kölcsönös bántalmazását lehet minősíteni.

††) Lásd még e tárgyról *Dr. Wlassits Gyula* két értekezését, melyek szerint nem helyes a reál injuria s a verekedés közötti különbséget abban keresni, hogy viszonoztatott-e a sértés, s helytelen azt mondani, hogy mihelyt viszonoztatott, a cselekmény, eltekintve a nyilvánosságtól, verekedést képez. (B. T. I. 73. és 107. l.) Csakhogy a nyilvánosságtól eltekinteni nem lehet, és így a dolog mégis csak úgy áll, hogy midőn a nyilvános helyen elkövetett tettlegesség ugyanott nyomban viszonoztatik: ez verekedést képez, vagyis a verekedés egyik lényeges ismérve kétségkívül a bántalmazás kölcsönössége.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ben veendők. «Más nyilvános, vagy a közönség használatának kitett hely» alatt szintén oly helyek értendők, melyek hasonló rendeltetéssel bírnak, mint pl. az utcza vagy korcsma stb., tehát ide tartoznak pl. a községház, a nyilvános tárgyalási termek és egyéb hivatalok, a kávéház, szinház stb. A magánház vagy udvar rendszerint nem lehet színhelye a verekedésnek. Ehhez képest a jelen §. mellőzése mondatott ki vádlott irányában, ki az általa lopással gyanusított egyén házához menvén, ott azzal verekedésbe keveredett (B. T. II. 270. B. m.); s ki egy magánudvarban többekkel verekedett: mert a magánudvar nem válik nyilvános helylyé azáltal, hogy ott sokan vannak jelen (V. 207. l. C.); ellenben kihágást állapított meg a B. m. vádlottak ellen, kiknek nyilt udvaron elkövetett verekedése népcsődületet idézett elő s hatósági beavatkozást tett szükségessé: mert a jelzett körülmények folytán a verekedés nyilvánosan elkövetetté vált. (M. K. 1887: 29. sz.) A község külső területe sem tekintetik a jelen §. értelmében nvilvános helynek; minélfogva birói útra tétetett át panaszlott ügye, ki a községen kívül levő mezőn verekedett (B. T. V. 168. l. B. m.); s a ki panaszost a mezőn földhöz vágta és rugdosta (IX. 171. l. Mt.), mely esetben egyébként a bántalmazás kölcsönössége is hiányzott. Ettől eltérőleg a jelen §-t alkalmazta a B. m. az ellen, ki panaszost a mezőn torkon ragadta és megverte (XI. 229. l.), habár itt nemcsak a közrend megzavarásával járó nyilvánosság, hanem a verekedés is hiányzott. A templom vagy imaház nyilvános hely ugyan, de az abban elkövetett verekedés nemcsak a közrendet, hanem a hivők vallásos érzületét is sérti, sőt legtöbbször a vallási szertartást is megzavarja. Ezért az imaházban való verekedés nem a jelen §., hanem a btk. 191. §-a alá esik. (M. K. 1888: 30. sz. B. m.)

5. A nyilvános helyen elkövetett verekedés is csak akkor képez azonban kihágást: «*ha testi sértés nem követtetett el*». A törvény e kifejezése nem egészen megfelelő, mert megtörténhetik, hogy a verekedők közül valaki testi sértést okoz, a nélkül, hogy ebben a többiek részesek volnának; vagy előfordulhat az is, hogy a könnyű testi sértés miatt senki sem emel panaszt. Ily esetekben is elkövettetett a testi sértés, és így a törvény szavai szerint verekedés miatt senkit sem lehetne elítélni; minthogy azonban veredés tényleg történt s az e közben elkövetett testi sértés vagy csak a verekedők egyikét terheli, vagy egyáltalában nem büntethető: kétségtelen, hogy a törvény ratiója szerint a verekedésben résztvevők közül mindazok, a kik testi sértés miatt el nem ítélhetők, kihágás miatt ítélendők el.*) E felfogásnak megfelelően a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki egy emberrel verekedésbe keveredvén, ezt akkor is hajánál fogva húzta, mikor egy harmadik személy doronggal leütötte: mert közte s a halálos sértés okozója közt akarategység nem volt (B. T. I. 97. l. C.); ki résztvett egy korcsmai verekedésben, mely könnyű testi sértést eredményezett:

*) *Ujházy S.* szerint is úgy értendők a jelen §. idézett szavai, hogy a mennyiben könnyű testi sértés miatt panasz nem tétetett, a verekedésben részesek, valamint azok is, kikre a könnyű testi sértés be nem bizonyult, kihágás miatt büntetendők. (B. T. XIII. 228. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mert a sérelmezett panaszt nem tett (I. 123. l. C.); ki korcsmai verekedés közben, melynek több súlyos testi sértés lett következménye, egy egyént arczulütött (I. 157. l. C.); ki résztvett egy korcsmai verekedésben, melynek eredménye két egyén 14—20 napig tartó sérelmezése lőn: mert nem bizonyult be, hogy a sértettek bántalmazásában résztvett, mert a 308. § csak súlyos testi sértés büntette esetén alkalmazható (VI. 30. l. k. t.); ki verekedő társával együtt látlelettel igazolt sérelmet szenvedett: mert nem volt kideríthető, hogy közülök melyik, mi által s mily módon bántalmazta a másikat (XIII. 318. l. C.); ki résztvett egy verekedésben, mely halált okozó testi sértéssel végződött: mert a sértés okozói kitudhatók voltak (XVII. 186. l. C.), habár ez esetben a résztvevő, mint bűnsegéd, elítélhető lett volna. Eltérőleg ítélt egy esetben a kir. tábla, midőn vádlottat, ki verekedés közben könnyű testi sértést okozott, a magánvád visszavonása folytán a kihágás alól is fölmentette (XVI. 16. l.), mely ítélet azonban teljesen elszigetelve maradt.*) Kiemelendő még a B. m. egy általános érvényű utasítása, mely szerint a följelentett verekedési ügyben az eljáró közigazgatási hatóságnak nyomoznia kell, hogy a panaszolt bántalmazások orvosi látlelettel igazolható testi sértést képeznek-e, s ha ilyet megállapítani nem lehet, saját hatáskörében hozzon ítéletet. (B. T. I. 268. l.)

6. De nemcsak a testi sértés, hanem *más büntetendő cselekmény* is absorbeálhatja a verekedés kihágását. Igy pl. mellőztetett a jelen §. panaszlott irányában, ki társaival az utczán egy nővel fajtalanság czéljából dulakodásba keveredett (B. T. II. 80. l.); s a ki panaszost útjában feltartóztatván, megmotozta, tőle szerszámait elvette s dulakodás közben ruháit letépte (M. K. 1890: 52. sz.), mely esetek elsejében a btk. 321., másodikában 323. §-a volt alkalmazandó. Megtörténhetik azonban az is, hogy a súlyosabb büntetendő cselekmény mellett vádlott a kihágás miatt is elítélendő. Igy pl. vádlott, ki korcsmai verekedés közben a hivatalos eljárásban levő községi esküdtet bántalmazta, hatóság elleni erőszakban is (btk. 165. §.) bűnössé vált (M. K. 1885: 47. sz. B. m.); viszont panaszlott ügye, ki nyilvános verekedés közben ellenfelének ablakait kővel beverte s ezáltal a 127. §-ban meghatározott kihágást is elkövette: erre való tekintettel birói útra tétetett át. (B. T. III. 407. l.). Egy más esetben csupán a 118. §. alapján ítélte el a B. m. vádlottat kődobálás által elkövetett verekedés miatt. (M. K. 1886: 11. sz.)

7. A verekedés *minősített esete* az, ha valaki a verekedés közben fegyvert vagy más veszélyes eszközt ragad. Az eszköz veszélyessége abban keresendő, hogy azzal mások testi épségét megsérteni, vagy esetleg életét kioltani lehet. Feltételeztetik, hogy az illető sérelmet ne okozzon, mert ezáltal cselekménye súlyosabb beszámítású büntetté vagy vétséggé minősül (5. jegyz.).

8. Verekedés miatt *mindazok elítélendők*, «a kik a verekedésben résztvettek, másokat a verekedésre felhivtak vagy bátorítottak». Ebből következik, hogy a jelen kihágás esetében mindazok tettesek, a kik a helyszínén jelen vannak s az említett módok valamelyikén hozzá-

*) L. *Lauffer Gy.* czáfolatát u. o.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

járulnak ahhoz, hogy a verekedés létrejöjjön vagy tovább folytattassék. A részesség tehát ez esetben ki van zárva.

9. E kihágás természeténél fogva rendszerint *szándékos*; nincs azonban kizárva, hogy valaki *gondatlanságból* is elkövesse azt (28. §.). Megtörténhetik pl. ez azáltal, hogy valaki csak kiváncsiságból kerül a verekedők közé, a nélkül, hogy a dulakodásban résztvenni akarna; e közben azonban a verekedők valamelyike által bántalmaztatván, maga is közibök keveredik.

10. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

11. Büntetésül az elzárás és pénzbüntetés mindenkor együtt alkalmazandó. A mennyiben az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtattatnék át: kétrendbeli pénzbüntetés állapítandó meg. A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

4. Nyilvános tánczvigalom stb. rendezése hatósági engedély nélkül.

76. §.

(Kh.) *A ki nyilvános tánczvigalmat, álarczos-menetet, hangversenyt tűzi-játékot, állatseregletet, kiállítást vagy hasonló látványt, a melyre fennálló ministeri rendelet vagy szabályrendelet szerint a hatóság engedélye szükségeltetik, ennek engedélye nélkül, vagy az engedély megszegésével rendez, illetőleg tart: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. E kihágás tárgyai az oly nyilvános mulatságok vagy mutatványok, melyekhez *hatósági engedély* szükséges. Az engedély szükséges voltát ministeri vagy szabályrendelet állapítja meg, de maga az engedély mindig a helyi rendőrség által adandó meg; ezért az engedélyt nyert egyén bizonyos díjat köteles fizetni. Az ilyen díjakat a pénzügyi törvények s részben a törvényhatósági szabályrendeletek határozzák meg, és így első sorban ezek szolgálnak irányadókul arra nézve, hogy melyek a hatósági engedélyhez kötött nyilvános mulatságok vagy mutatványok. A melyekre engedélyezési díj nincs megállapítva: azok nincsenek hatósági engedélyhez kötve és így nem tartoznak a jelen §. keretébe.

2. Az 1875: XXV. t.-cz. 7. és 8. §§-ai meghatározzák, hogy minő bélyegilleték fizetendő az oly tánczvigalmak, hangversenyek, zene- és dalestélyek, tűzi-játékok, műlovardai előadások, erőmutatványok, nyilvános helyen tartott előadások s bárminemű látványosságokért, melyek belépti díj mellett tartatnak, illetőleg mutattatnak. E felsorolást kiegészíti a főváros 1884. évi 382. kgy. sz. a. hozott szabályrendelete, mely a fővárosi szegénypalap javára fizetendő díjakat szintén a belépti díjak nagyságához méri, s ez alkalomból engedélyhez kötött mulatságok és mutatványok gyanánt a nyilvános látogatás

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

czéljára szolgáló zárt- vagy egyéb helyiségekben rendezett szavalati, dal- és zenehangversenyt, tánczmulatságot s minden néven nevezendő mutatványi előadásokat, a korcsmákban, kávéházakban és más nyilvános helyiségekben, ételek és italok egyidejű kiszolgáltatásával tartandó előadásokat és mutatványokat, az ugyanily helyiségekben belépti díj mellett rendezendő tánez- vagy zeneestélyt, a lovardát, panorámát, gépszinházat és hasonló vállalatokat, s végül az állatseregletet sorolja fel. Ezekben teljesen ki vannak merítve a jelen §. tárgyai, s ezért a birróságok nem is állapítják meg oly esetben a kihágást, midőn a kérdéses tánczvigalom vagy mulatság nem bír az itt felsoroltak jellegével. Igy pl. fölmentetett a vád alól panaszlott: ki engedély nélkül tánczmulatságot rendezett, mely azonban nem esett az 1875: XXV. t.-cz. 7. §-a alá (M. K. 1885: 35. sz. B. m); kinek korcsmájában hegedű- és hárfa-zene mellett nehányan tánczra kerekedtek (1887: 5. sz.); s ki a zenekedvelők egyesületének helyiségében leánya lakodalma alkalmából belépti díjhoz nem kötött tánczmulatságot rendezett (1887: 17. sz.): mert e mulatságok egyike sem tartozik az 1875: XXV t.-cz. 7. §-ának esetei közé. Az előbbi határozatban egyszersmind kimondá a B. m., hogy a korcsmában a közönség mulattatására szánt zene tartására ministeri vagy hatósági engedély nem szükséges. Ugyane szempontból egy más esetben fölmentette a Curia panaszlottat, ki korcsmájában hatósági engedély nélkül zenéltetett: mert a korcsmában levőknek zenével való mulattatása nem esik a nyilvános tánczvigalom fogalma alá. (B. T. IX. 191. l.)

3. A bűncselekmény abban áll, hogy a hatósági engedélyhez kötött tánczvigalom, kiállítás vagy egyéb látványosság rendezője, ezt *engedély nélkül* vagy az *engedély megszegésével* teszi. Az előbbi eset akkor forog fenn, ha az illető egyáltalában mellőzte a szükséges engedély kikérését; az utóbbi abban áll, hogy az engedélyen túl, pl. a kiszabott idő letelte után, vagy az engedély feltételeinek meg nem tartása miatt bekövetkezett hatósági tilalom ellenére, tovább folytatja a mulatságot vagy nyilvános mutatványt. Igy pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki a hatóság tilalma ellenére a tánczmulatság folytatását megengedte. (M. K. 1890: 28. sz.)

4. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A tilalom egyenes megszegése természeténél fogva szándékos cselekmény, s ezért a kihágás ily esetben viszonylag súlyosabb beszámítás alá esik; ha azonban valaki a hatóság mellőzésével rendez pl. oly mulatságot, melyről azt hiszi, hogy engedélyhez kötve nincs, holott egy kis utánjárással meggyőződhetett volna az ellenkezőről: ez esetben gondatlanság képezi a büntethetőség alapját.

5. Az engedély mellőzése mindenkor együttjár azzal, hogy az illető nem fizeti le az engedély után járó *bélyegilletéket és díjat*. A kihágás felett ítélő hatóság tehát, midőn a büntetést kiszabja, egyidejűleg intézkedik a szabályszerű lelet felvétele s az ügynek a pénzügyi hatósághoz leendő áttétele iránt; továbbá elrendeli, hogy a helyi és rendőri díjak, melyeket az engedélyadásért fizetni kellett volna, beszedessenek. (M. K. 1885: 27. sz. B. m.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A biráskodás a közigazgatási hatósághoz tartozik. (Bev. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

5. Színi előadás tartása belügyministeri jogosítvány és hatósági engedély nélkül.

77. §.

(Kh.) *Kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon szintársulati igazgató: a ki a belügyministertől nyert jogosítvány nélkül, vagy habár azzal, de a hatóság engedélye nélkül színi előadást tart, vagy a nyert engedélyt megszegi.*

Visszaesés esetében, ha utolsó büntetése kiállásától két év nem mult el: a pénzbüntetés háromszáz forintig fölemelhető.

1. *Színigazgatói jogosítványt* csak a belügyminister adhat. Előadások tartására azonban még a concessióval bíró színigazgató is csak akkor van jogosítva, ha ezt a helyi hatóság megengedi. Utóbbi tekintetben még ma is az 1848: XXXI. t.-cz. van érvényben, mely a a következőket rendeli: *a)* színházak a törvényhatóság engedélye nélkül nem nyithatók (1. §.); *b)* a színpadon bárminő nyilvános színi előadások csak az illető helybeli hatóság tudtával és engedelmével történhetnek s a színházak rendőri felügyelet tekintetében a helybeli hatóság alá vannak rendelve (3. §.). E törvény s az ezt kiegészítő kormányrendeletek alapján megyékben a főszolgabiró gyakorolja a színészet felett a rendőri felügyeletet. Nevezetesen a színigazgatásra jogosítottak ellenőrzése tárgyában a B. m. 1872. évi 20,766. sz. a. rendeletet adott ki, mely szerint a színigazgatóktól az igazgatói engedély előmutatása követelendő, s ha e minőségüket ki nem mutatják: az előadási engedélyt tagadják meg. (Grünwald id. műve IV. k. 202. és 219. l.)

2. A jelen kihágás *alanya* csak valamely színtársulat igazgatója lehet. Ez azonban vagy már színigazgatói jogosítványt nyert a belügyministeriumtól, tehát valóságos igazgató, vagy nem bír ily jogosítványnyal, hanem csak bitorolja magát az igazgatói czímet is. Ehhez képest a *büncselekmény* is kétféle lehet. A valóságos igazgató csak azáltal követheti el a kihágást, hogy a hatóság engedélye nélkül vagy tilalma ellenére rendez előadást; az utóbbi esetben a színigazgatói jogosítvány bitorlása is alkotó eleme a cselekménynek. Ily esetben megtörténhetik az is, hogy a rendőri hatóság a magát színigazgató gyanánt feltüntető egyén részére, valóságos színigazgatónak tartva őt, megengedi az előadás rendezését; az ilyen engedély azonban természetesen nem menti fel az illetőt a büntetés alól. Az sem vonja maga után a büntetlenséget, hogy az előadásra nem az illetékes, hanem más hatóság adta meg az engedélyt. Igy pl. elítélte a B. m. vádlott színigazgatót, ki csupán községi engedély alapján tartott színi előadást: mert a községi engedély magában véve nem elegendő

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nyilvános színi előadások tartásához. (B. T. VI. 327. l.) A műkedvelői előadások engedély nélküli rendezése nem a jelen, hanem a 76. §. alá esik.

3. E kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanságot pl. az képezhet, ha valaki figyelmen kívül hagyja a fennálló törvényt és rendeleteket, s ebből kifolyólag vagy egyáltalában nem, vagy nem az illetékes hatóságtól kér engedélyt.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

5. Visszaesés esetében a törvény által előírt két év a pénzbüntetés lefizetésétől, vagy a helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

6. Nyilvános ünnepélyek stb. alkalmából tett hatósági intézkedések megszegése.

78. §.

(Kh.) *A ki nyilvános ünnepélyek, népünnepek, körmenetek vagy más csoportosulások alkalmával, a szerencsétlenségek kikerülése és a rend fentartása czéljából tett hatósági intézkedéseket megszegi: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. E §. tárgya mindenkor csak valamely alkalmi intézkedés, melyet a rendőri hatóság nyilvános ünnepélyek, népünnepek, körmenetek vagy más csoportosulások alkalmával a szerencsétlenségek kikerülése és a rend fentartása czéljából tesz. Az ily intézkedések gyakran megelőzik az előre hirdetett ünnepséget, s a közönségnek falragaszok által adatnak tudtára; más esetekben azonban a közönség csoportos együttléte alatt tétetnek a felügyeletre hivatott rendőrség által. A rend fentartása és a szerencsétlenségek kikerülése érdekében van, hogy ezen intézkedéseket mindenki megtartsa, s ezért az ellene vétő mindenkor büntetendő, akár szándékosan, akár gondatlanságból szegte meg azokat (28. §.).

2. A jelen §. általános érvényű lévén: oly esetekre is alkalmazandó, melyekben valamely korábbi törvény ugyanily szempontból büntetést határozott. Ehhez képest a B. m. vádlottat, ki országos képviselőválasztás alkalmával a rendet megzavarta, az 1874: XXXIII. t.-cz. 103. §-ának mellőzésével a jelen §. alapján ítélte el. (M. K. 1887: 51. sz.)

3. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

7. Csalárd szemfényvesztés.

79. §.

Varázsolással, szellemek idézésével, jóslásokkal, kártyavetéssel, álomfejtésekkel, ráolvasással s mások rászedésére számított hasonló szemfény-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vesztésekkel üzletszerüleg foglalkozók: nyolcz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Visszaesés esetében, a mennyiben ez a büntetés kiállásától számítandó két év alatt történnék: a büntetés egy hónapig terjedhető elzárásig és kétszáz forintig emelhető.

1. Csalást követ el a btk. 379. §-a értelmében az, a ki azon czélból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit ravasz fondorlattal tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezáltal annak vagyoni kárt okoz. E fogalomhoz csatlakozik, azt mintegy kiegészíti a jelen kihágás. A ki mást a szemfényvesztés valamely módjával rászed: tulajdonképen szintén csalást követ el, mert czélja az, hogy magának jogtalan vagyoni hasznot szerezzen; eszköze a tévedésbeejtés vagy tévedésbentartás, cselekményének eredménye pedig rendszerint a rászedett egyén megkárosítása. A különbség tehát a károsítás megtörténte esetében csak az, hogy a büntetendő csaláshoz a btk. hivatkozott §-a szerint «ravasz fondorlat» is szükséges, holott a varázslás és szemfényvesztés ilyennek rendszerint nem tekinthető, mert a természetfeletti dolgok lehetetlenségét a legmüveletlenebb ember is képes felismerni. A tapasztalás azonban mégis azt mutatja, hogy vannak sokan, a kik szellemidézésben, ráolvasásban és hasonló szemfényvesztésben komolyan hisznek, s a kiket ezekkel tévedésbe lehet ejteni; minthogy pedig ravasz fondorlat a btk. helyes értelmezése szerint akkor forog fenn, ha a tévedésbe ejteni szándékolt egyén a saját észbeli felfogásának megfelelő körültekintéssel élt és mégis megcsalatott: ebből az következik, hogy lehetnek esetek, melyekben a szemfényvesztéssel való tévedésbeeejtés is ravasz fondorlattal végbezvitt tévedésbeejtésnek volna tekintendő. (Id. m. III. k. 294 l.) Ehhez képest bizonyos körülmények közt a kártyavetéssel és szemfényvesztéssel eszközölt tévedésbeejtés is csalásként volna büntetendő, s a kir. Curia egy esetben csak azért mondotta ki, hogy a kártyavetés és szellemidézés nem képez ravasz fondorlatot, mert e cselekmények a jelen törvény 79. §-ának külön intézkedése alá tartoznak. (B. T. XIII. 227. l.) E szerint a dolog úgy áll, hogy a jelen §-ban felsorolt eszközökkel végbezvitt csalás is, e §. külön intézkedése folytán csak kihágás gyanánt büntetendő; másfelől azonban kihágás létesül akkor is, ha a tulajdonképi csalás valamelyik ismérve, pl. a tényleges megkárosítás, nem forog fenn, de a cselekmény egyébként kimeríti a jelen §. kellékeit. Csalás helyett kihágás miatt ítéltetett el vádlott: ki kártyavetéssel és jövendőmondással több hiszékeny egyént rászedett, tőlük kisebb-nagyobb jutalmakat csalván ki (B. T. I. 34. l. C.); ki egy leányt azzal a hitegetéssel, hogy hűtlen szeretőjét megbabonázza és visszaszerzi, vagyonában megkárosított (II. 204. l. C.); s a ki 4 sértett felet kártyavetés és szellemidézés által elámítva, ezáltal tőlük különböző értékeket csikart ki (XIII. 226. l.), mely esetben a Curia 4 külön kihágást állapított meg. Ezekkel összhangzásban a járásbirósághoz tette át panaszlott ügyét, ki panaszost saját kérésére kártyavetéssel és ráolvasással gyógyította, s ezért tőle jutalmat csikart ki. (XV. 397. l.) Ez esetekben a bevégzett csalás minden ismérve meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

valósult, s a Curia e helyett csupán a használt eszköz minősége folytán állapította meg a kihágást.

2. A jelen §. *tényálladékának teljességéhez* azonban nem szükséges a bevégzett csalás minden ismérve, hanem a következő kellékek kivántatnak meg:

a) Az *elkövetés eszköze* csak varázslás, szellemidézés, jóslás, kártyavetés, álomfejtés, ráolvasás és mások rászedésére számított hasonló szemfényvesztés lehet; minélfogva a k. t. egy esetben vádlottat, ki többeket lottó-játékra biztatott, állítván, hogy az általa kiszámított s bizonyos díjért átengedett számok biztosan nyernek, azzal a megokolással mentette fel a vád alól, hogy e cselekmény sem jövendölés, sem pedig szemfényvesztés; kiemelvén, hogy a jóslás valamely jövőben bekövetkező eseménynek természetfeletti, vagy a természet rendes menetétől eltérő erők vagy tényezők segélyével való előremondása; a szemfényvesztés pedig nem csupán valótlan előadás, hanem ámításra számított és erre használható valótlan okokkal, kijelentésekkel vagy cselekményekkel támogatott hitegetés. (B. T. VI. 181. l.)

b) Bűncselekmény gyanánt általában csak azt kell valakiről igazolni, hogy «üzletszerűleg foglalkozik» az előbbi pont alatt felsorolt szemfényvesztések valamelyikével. Minthogy ugyanis az ily foglalkozás már eredetileg a tudatlanok rászedésére van irányozva, s üzletszerű folytatása nagyobb mértékben veszélyezteti a babonára hajlandó nép vagyonbiztonságát: megbüntetése a praeventio szempontjából már akkor is helyén van s a jelen §. alapján bekövetkezhetik, ha a közhatóság magát a foglalkozást bebizonyítottnak látja. Üzletszerű foglalkozás az, mely valakinek állandó jövedelmi forrását képezi, és így a csalárd szemfényvesztéssel az foglalkozik üzletszerűen, a ki abból, mint keresetből, bizonyos ideig vagyoni előnyt akar húzni. Az üzletszerűség feltétele tehát a czélzatban rejlik, a mely folytatólagos tevékenységre s az elérendő vagyoni haszonnak megélhetés végett leendő folytatólagos kizsákmányolására irányul. Ezek folytán az üzletszerűség gyakorlatilag rendszerint csak azáltal bizonyítható be, ha vádlott ellen ugyanazon cselekmény ismételt elkövetése bebizonyult, és így a jelen §. alkalmazhatásának is rendszerint ez a feltétele, habár kétségtelen, hogy egyetlen cselekmény is olyan lehet, a melyből az üzletszerű foglalkozás megállapítható.

3. E kihágás természeténél fogva csak *szándékos* lehet (28. §.); mert a ki üzletszerűen foglalkozik azzal, hogy a tudatlanokat szemfényvesztéssel rászedje s vagyonukban megkárosítsa: az tudva és akarva követi el a büntetendő jogsértést.

4. *Büntetés* gyanánt az elzárás és pénzbüntetés együtt alkalmazandó. A *visszacsés* magasabb büntetésének feltételéül megkivánt két év az elzárás kiállásától és a pénzbüntetés lefizetésétől, behajthatatlanság esetében pedig az ezt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék ítél. (Bevez. II.) Ennek ítélete ellen a kir. táblához történhetik a felebbvitel; ezzel azonban csak akkor élhet: *a)* a vádlott, ha a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

másodbíróság az elsőbíróság fölmentő ítéletével szemben bűnösnek ítélte, vagy ha a másodbíróság szabadságvesztést vagy 200 forintot meghaladó pénzbüntetést szabott ki; *b)* a vádló, ha az elsőbíróság által elítélt vádlott fölmentetett, vagy ha oly bűntett, illetőleg vétség esete forog fenn, a mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatáskörébe nem tartozik. (1883: VI. t.-cz. 2. és 3. §-ok.)

6. A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

8. Nyilvános emlékművek vagy a közönség oltalma alá helyezett más tárgyak megrongálása.

80. §.

(Kh.) *A ki nyilvános helyen felállított emlékszobrot, emlékművet, sírt, síremléket, képet vagy más művészeti tárgyat szándékosan bemocskol; a ki köztemetőt, nyilvános sétányt, kertet, útmelletti vagy más ültetvényt, azok kerítését vagy nyilvános téren létező és a közönség használatára szolgáló asztalt, padot, világításra szolgáló lámpát; végre az, a ki valamely útmutatót, község- vagy mértföldjelzőt, vagy jogosan felállított tilalomtáblát szándékosan megrongál, vagy bemocskol: három napig terjedhető elzárással és húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. Az útakon, utczákon, téreken vagy más közhelyeken lévő tárgyak úgyszólván a közönség oltalma alatt állanak, s az ilyenek szándékos megrongálása vagy bemocskolása különböző büntető intézkedések alá esik. Igy a btk. 420. §-a szerint vétséget követ el, a ki a vallási szertartásra rendelt épületet, ugyszintén a ki sirt vagy siremléket, nyilvános emlékszobrot vagy más tárgyat jogtalanul megrongál, elpusztít vagy megsemmisít. Ugyane tárgyak részben a jelen §. intézkedése alá is tartoznak; míg az itt felsorolt többi tárgyak, mint pl. a köztemetők, nyilvános sétányok, kertek, útmelletti vagy más ültetvények stb., a mennyiben szándékos megrongálásuk vagy bemocskolásukról van szó, s a mennyiben azokról későbbi törvények (mint pl. a halászati és utrendőri törv.) nem intézkedtek, kizárólag a jelen §. alá tartoznak. Ha azonban a megrongálás pl. lopással vagy más büntetendő cselekménynyel jön kapcsolatba: ekkor az utóbbi absorbeálja a kihágást. Igy pl. panaszlott ügye, ki egy siremlékről a koszorut elvitte, birói útra tétetett át: mert e cselekményben a lopás ismérvei forogtak fenn. (B. T. V. 331. l. Mt.)

2. A jelen kihágáshoz tartozó esetek tárgyaik és bűncselekményük különbségéhez képest két főcsoportra oszthatók. Az egyikbe tartoznak azok a tárgyak, melyeknek csupán bemocskolása képez kihágást, a másikba azok, a melyeknél ezen felül a megrongálás is eszköze lehet az elkövetésnek.

3. *Az első csoport* tárgyai, a nyilvános helyen felállított emlékszobrok, emlékművek, sirok, siremlékek, képek, vagy más művészeti

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tárgyak, mint az első pont alatt láttuk, a btk. 420. §-ában is fel vannak sorolva; s minthogy az utóbbi §. szerint e tárgyak megrongálása vétséget képez, ellenben ugyanott a bemocskolás nincs felemlítve: ezért a jelen §. ezekre nézve helyesen mellőzte a megrongálást, mint az elkövetés egyik módját s helyesen szorította a bűncselekményt kizárólag a kérdéses tárgyak bemocskolására. Szószerint felemlíttetnek a 420. §-ban a nyilvános emlékszobrok, sírok és siremlékek; ellenben a nyilvános helyen felállított «emlékművek, képek vagy más művészeti tárgyak» csak annyiban tartoznak a kérdéses §. intézkedése alá, a mennyiben valamely nyilvános gyűjteményben (pl. múzeumban) vagy közkönyvtárban vannak felállítva. Ezzel a megszorítással tehát az itt felsorolt valamennyi tárgyról áll az, hogy megrongálásuk a btk. 420. §-a alapján, míg bemocskolásuk a jelen §. szerint minősülő kihágás gyanánt büntetendő. Az emlékszobroktól és emlékművektől megkülönböztetendők az úgynevezett műemlékek, mely alatt az 1881: XXXIX. t.-cz. szerint a földben vagy a földszínén levő minden oly építmény és tartozéka értetik, mely történeti vagy művészeti emlék becsével bír s ebből a szempontból a régi idők emléke gyanánt fentartandó. Az ilyenek lerombolása vagy megrongálása a hivatkozott t.-cz. 16. §. szerint 50—500 frtig terjedhető pénzbirsággal büntetendő, mely behajthatatlansága esetében szabadságvesztésre át nem változtatható.

4. A *második csoportba* tartozó tárgyak: a köztemetők, nyilvános sétányok, kertek, a nyilvános helyeken levő ültetvények, azok kerítései s a közönség használatára szolgáló asztalok, padok és világításra szolgáló lámpák. E különböző tárgyak mindegyikének közös tulajdonsága az, hogy *köztulajdont* képeznek. A köztemetők, nyilvános sétányok, ültetvények és kertek tekintetében ez nem lehet kétséges, — de bizonyosnak kell tartanunk ugyanezt a közönség használatára szolgáló asztalokról, székekről és világító lámpákról is. Mert habár a magántulajdonhoz tartozó nyilt helyeken, pl. a közönségnek nyitva álló mulató kertekben, az asztalok, padok és lámpák szintén a közönség használatára szolgálnak; e használat mégis nem a közönséget mint ilyent, hanem az üzlet tulajdonosának vendégét illeti meg, és így e tárgyak nem is állanak a közönség oltalma alatt, hanem a tulajdonos birtokában és őrizete alatt vannak. Az itt felsorolt valamennyi tárgy tehát csak annyiban lehet objectuma a jelen kihágásnak, a mennyiben köztulajdonhoz tartozó jellege kétségtelen. Egyéb esetekben nem a jelen kihágás, hanem más büntetendő cselekmény létesül. Ehhez képest a B. m. bírói útra tette át panaszlott ügyét, ki idegen birtokon levő útszéli faültetvényeket erőszakosan megrongált: mert a magántulajdont képező fák megrongálása az 1840: IX. t.-cz. 9. §-a, illetőleg a btk. 421. §-a alá esik (B. T. II. 160. l.). A közutak mellett levő ültetvények és ezek kerítései, valamint az utmutatók, s a község vagy mértföldjelzők sem tartoznak a jelen §. tárgyai közé: mert ezek megrongálásáról az 1890: I. t.-cz. 125. §-a intézkedik. Útrendőri kihágást képez a tilalomtábla megrongálása is, ha a közut mentén van elhelyezve, míg a halászat czéljából felállított tilalomtáblák a halászati kihágások tárgyai közé tartoznak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A bűncselekmény abban áll, hogy a tettes az előbbi pont alatt felsorolt tárgyakat szándékosan megrongálja vagy bemocskolja. *Megrongálás* alatt a dolog állagának lényeges és jelentékeny megrontása értetik, mely által annak használhatósága s ehhez képest értéke megszünik vagy tetemesen csökken. A megrongálás legnagyobb foka a dolog megsemmisítése, mely abban áll, hogy a dolog teljesen megszünik az lenni, a mi volt. A *bemocskolás* kisebb foka a megrongálásnak, s minthogy nem szükségkép foglalja magában a dolog állagának sérelmét: ezért a megrongálás mellett különösen ki kellett azt emelni.

6. E kihágás csak *szándékos* lehet (28. §.). Ezt a jelen §. nyiltan mondja s ehhez képest az itt felsorolt tárgyak gondatlanságból történt megrongálása, ha mező- vagy útrendőri kihágás fenn nem forog, csak vagyoni felelősséget von maga után.

7. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az eljárás és pénzbüntetés együtt alkalmazandó; ha pedig elzárás helyett a 21. §. alapján pénzbüntetés állapíttatnék meg: ez esetben két rendbeli pénzbüntetés szabandó ki, mely az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

9. Kéjnőkre vonatkozó hatósági szabályok megszegése.

81. §.

(Kh.) *Kéjnők, a kik a reájuk vonatkozó hatósági szabályokat meg nem tartják: egy hónapig terjedhető elzárással büntettetnek.*

1. E §-t az 1884. évi 837. sz. a. alkotott fővárosi szr. következő intézkedéseivel egészítjük ki: *a*) oly nő, ki a kéjelgést keresetképen üzni szándékozik, köteles ebbeli szándékát a főkapitányi hivatalnál személyesen bejelenteni (21. §.); *b*) a jelentkezett nőszemély, kinek bordélyházba lépése vagy a kéjelgésnek külön lakáson folytatása iránti szándéka jegyzékbe vétetik, türelmi bárczát kap, melyet önigazolása végett magánál tartani köteles (23. §.); *c*) türelmi bárcza nélkül, mely minden két hónapban megújítandó, a kéjelgést keresetként üzni tilos (24. §.), *d*) a magánkéjnő, lakása változtatását, miután erre a főkapitánytól engedélyt nyert, a rendőri főorvosnál bejelenteni tartozik (25. §.); *e*) a kéjnő köteles magát hetenkint kétszer a rendőri orvos által, a bordélyházban levő pedig ezenfelül naponkint a bordélyház tulajdonosnője által megvizsgáltatni (26. §.); *f*) köteles a rendőri orvos által ajánlott egészségi szabályokat megtartani s az általa rendelt óvószereket használni, ha pedig megbetegszik: a vizsgáló orvos rendeletére azonnal köteles kórházba menni (27. és 28. §-ok); *g*) a kórházból kibocsátott kéjnő köteles elbocsátási igazolványát a rendőri főorvos hivatalában átadni (28. §.); *h*) a terhes állapotban levőnek kéjelgést üzni tilos (29. §); *i*) a kéjnő köteles utczai csavargástól s nyilvános helyeken minden szemérmetlen magaviselettől tartózkodni, lakása ablakait rendszerint befüggönyözve tartani, valamint tilos nyilvános helyen közillemet sértő ruházatot viselnie, s szétbontott hajjal és szembetünően feltakart mellel az utczára kimennie (30. §.);

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

j) a ki a bordélyházból végkép kilépni vagy abból másikba átlépni akar, köteles ebbeli szándékát a főkapitányságnál vagy a rendőri orvosnál bejelenteni (32. §.); *k*) a ki bejelenti, hogy a kéjelgéssel felhagy s magát az orvosi felügyelet alatt levő kéjnők közül kitörölteti, de a kéjelgést titokban üzletszerűleg mégis gyakorolja: aránylag súlyosabban büntetendő (34. §). Ugyanez a szabályrendelet a bordélyháztulajdonosok kötelességeit is megszabja, s 2—50 frtig terjedhető pénzbüntetést, valamint 5 napig terjedhető elzárást állapít meg arra, a ki e szabályrendeletnek reá vonatkozó határozmányait meg nem tartja (62. §). A kéjnők büntetése tekintetében a jelen törvény 81. §-ára utal (63. §). *)

2. A jelen kihágás *alanya* tulajdonképen csak kéjnő lehet. A ki titokban űzi kereset gyanánt a kéjelgést, az nem tartozik ugyan a hatóságilag nyilvántartott és orvosi felügyelet alatt álló kéjnők közé, és így reá a szabályrendelet legtöbb pontja még nem alkalmazható, de azért mégis e szabályrendelet ellen vét annyiban, a mennyiben a köteles jelentkezést s a türelmi bárcza megszerzését elmulasztja. Sőt az ilyennek büntetése, mint ezt a fővárosi szabályrendelet 34. §-a ki is mondja, még súlyosabb leend, mint a bejegyzett és orvosi felügyelet alatt álló kéjnőé, ki más módon szegi meg a reá vonatkozó szabályokat. A kéjnő kora sem menti őt fel a büntetés alól: mert habár pl. a fővárosi szabályrendelet 8. §-a szerint 17 éven aluli leány türelmi bárczát nem kaphat, tehát a kéjnők jegyzékébe fel nem vehető: a titkos kéjelgésnek keresetként való üzéséért az ily nő is, amennyiben büntetőjogi beszámítás alá vonható, ép úgy felelős, mint az a nő, a ki más ok miatt mulasztja el a köteles bejelentést. Teljesen ment a büntetés alól csak a 12-ik évét be nem töltött leány, mert az ily korú egyén bűnvád alá egyáltalán nem vonható, továbbá a 16-ik évét meg nem haladott nőszemély annyiban, a mennyiben a bíróság megállapítja, hogy cselekménye büntethetőségének felismerésére a szükséges belátással nem birt (btk. 83. és 84. §-ok).

3. A kéjnő mellett mint *bűnrészes* más személy is bűnössé válhatik ugyan e kihágásban. Így pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, a ki két titkos kéjnőnek lakást adott (B. T. I. 218. l. Bm.), továbbá az, a ki nőcselédjeinek a titkos kéjelgésre alkalmat szolgáltatott (M. K. 1885: 18. sz.). A kihágás tettese ily esetekben is mindenkor csak a kéjnő lehet, a kéjelgését elősegítő vagy arra alkalmat szerző egyén pedig mint felbujtó vagy bűnsegéd ítélendő el. Ezért az ítéletben mindenkor hivatkozni kell a jelen törvény 26. §-a alapján a (btk. 69. §-ára is, valahányszor a kéjnőkre vonatkozó hatósági szabályok meg nem tartása miatt oly egyén ítéltetik el, a ki nem tartozik a kéjnők kategóriájába.

4. A *büncselekmény* ama kötelességek meg nem tartásában vagy tilalmak megszegésében áll, melyeket a hatósági szabályok a kéjnők részére előírnak. A kihágás megállapításakor tehát mindenkor az illető hatósági szabályzat ama pontjára is hivatkozni kell, melynek megszegése miatt a kéjnő s a vele részességben álló személy elítéltetett.

*) Fővárosi szabályrendeletek gyűjteménye II. k. 155. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ily hivatkozás nélkül az ítélet törvényes alappal nem bír. A kihágás felett ítélő biró egyébként csak a büntetést szabja ki s nem bocsátkozik a netalán szükséges rendőri intézkedések megtételébe vagy elrendelésébe. Igy pl. nem mondható ki a kihágási ítéletben, hogy a bujakóros kéjnő kórházba szállítandó. (M. K. 1886: 13. sz. B. m.)

5. A jelen kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A gondatlanság abban állhat, hogy az illető könnyelműen túlteszi magát a reá vonatkozó szabályokon, s pl. bizakodva abban, hogy különben is egészséges, a köteles orvosi megvizsgáltatást elmulasztja.

6. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.) Az elzárás a 21 §. alapján pénzbüntetésre változtatható át, mely az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

10. Közszemérem elleni kihágás.

82. §.

(Kh.) *A ki a gyógy- vagy szülész-intézetek, úgyszintén a fürdők felállítására és kezelésére nézve, a közszemérem szempontjából kiadott szabályokat megszegi: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik.*

83. §.

(Kh.) *A ki a közönség szemléletének kitett helyen, szemérmet sértő módon öltözet nélkül fürdik: nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.*

1. Mindkét §. a közszemérem megsértését teszi intézkedése tárgyává. Megtörténhetik ez különböző módon. Igy pl. a btk. 248. §-a szerint vétséget követ el az, a ki fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt vagy képes ábrázolatot nyilvános helyen kiállít, árul vagy terjeszt; a 249. §. pedig büntetést szab ki arra, a ki szemérmet sértő cselekmény nyilvános elkövetése által közbotrányt okoz. A közszemérem elleni kihágás jelen esetei határosak e vétségek fogalmával, mert itt is nyilvánosan elkövetett szemérmet sértő cselekményekről van szó. Csakhogy a jelen törvény közelebbről meghatározta a szeméremsértés tárgyát és elkövetése módját, míg a btk. hivatkozott §-ai általános érvényüek. E szerint a jelen §-ok alkalmazhatásának első feltétele az, hogy a szeméremsértés ne essék a btk. 248. vagy 249. §-a alá.

2. A 82. §. csak a büntetést állapítja meg a jelen törvény keretén kívül álló szabályok megsértésére és igy e kihágás tényálladéka tulajdonképen az illető szabályokban keresendő. Ezek a különböző törvényhatóságok területein különbözők. A törvényt alkalmazó birónak tehát az illető helyhatóság szabályrendeletét kell ítélete alapjául elfogadnia, s a büntetés megállapításánál annak számára és megfelelő szakaszára kell hivatkozni. Igy pl. a fővárosi Rókus-kórház alapszabályai közt van egy pont, mely szerint a kórosztály felügyelője

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

köteles gondoskodni arról, hogy az osztály kórtermeiben az ápolók vagy a betegek részéről az erkölcsiség s az illedelem ellen mi se történjék (Fővárosi szabályrendelet gyűjt. II. k. 292. l.), mely intézkedés nyilván a szemérmet sértő cselekményeket is tiltja, és így az ilyennek elkövetése valamelyik gyógy- vagy szülészi teremben, a mennyiben közbotrányt nem okoz s a btk. 249. §-a alapján nem büntethető, a jelen §. büntetése alá esik. A főváros területén levő fürdőkre vonatkozólag az 1887. évi 900. kgy. sz. a. alkotott szabályrendelet 16. §-a kimondja, hogy a fürdőszemélyzet köteles a közerkölcsiséget és szemérmet sértő botrányos magaviselet megakadályozásáról, illetőleg elhárításáról gondoskodni; továbbá tiltja a fürdőben alkalmazott személyzetnek a kéjelgés előmozdítását s a kéjelgésre való alkalomnyujtást. Ugyane szempontból azt is kimondja e szabályrendelet, hogy külön fürdők csak egymással összeköttetésben nem álló, egymástól teljesen elkülönített szobákban helyezhetők el, s az eddig fennállott azon ajtók, melyek az egyik fürdőszoba belsejéből a másik szoba belsejébe nyiltak, egy év alatt befalazandók. E szabályrendelet ellen elkövetett kihágások a 20. §. szerint 2—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, a mennyiben a jelen §. másként nem intézkedik. (U. o. III. k. 54. l.) Ehhez képest a közszemérem megsértése esetében, a mennyiben közbotrány fenn nem forog, a jelen §. súlyosabb büntetése, a szabályrendelet másnemű megszegése esetében pedig az abban meghatározott büntetés alkalmazandó. Feltétlenül a szabályrendelet 16. §-ában megállapított büntetés, öt napig terjedhető elzárás éri a szolgálattevő személyzet azon tagjait, a kik a kéjelgést előmozdítják vagy arra alkalmat nyujtanak.

3. A *83. §.* magában foglalja a kihágás egész tényálladékát. Alanya a kihágásnak az, a ki nyilt helyen «fürdik», minélfogva más egyén e §. alapján nem büntethető. Igy pl. fölmentette a kir. tábla vádlottat, ki fürdő nőket a vízpartról nézett s kérésükre el nem távozott. (M. K. 1888: 4. sz.) A bűncselekmény abban áll, hogy a fürdő egyén a közönség szemléletének kitett helyen szemérmet sértő módon, öltözet nélkül végzi a fürdést. «A közönség szemléletének kitett hely» nem minden nyilt hely, hol a víz mentén fürödni lehet, hanem csupán az olyan hely, a hol a közönség megfordulni szokott. A ki tehát pl. valamely félreeső vízparton fürdik, az nincs a közönség szemléletének kitéve, habár egy véletlenül arra menő megláthatja is. Az öltözet nélkül való fürdés már magában véve szemérmet sértő lévén, ennek külön kiemelése csak azt jelentheti, hogy bizonyos körülmények közt az öltözékben való fürdés is szemérmet sértő és büntetendő lehet. Igy pl. ha egy nő csupán úszónadrágot visel, különben pedig teljesen födetlen mellel fürdik, ez a közönség szemléletének kitett helyen szemérmet sértő fürdés leend, habár az illető nem volt teljesen öltözet nélkül.

4. Mindkét kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanságot képez a fentebbi szabályok nem tudása vagy figyelmen kívül hagyása.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A 83. §. szerint kiszabandó elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetésre változtatható át. A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

11. Közbotrányt okozó részegség és lerészegítés.

84. §.

(Kh.) *A ki nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban jelen meg: huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

85. §.

(Kh.) *A ki mást korcsmában, vendéglőben, utczán vagy más nyilvános helyen szándékosan lerészegít, továbbá a kik szeszes italok eladásával iparszerűleg foglalkoznak, és ezek megbizottjai, ha részegnek, noha ezen állapotát tudják, még szeszes italt adnak: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.*

A pénzbüntetés száz forintig emelhető, ha a kihágás a tizennegyedik évet még be nem töltött kiskorú ellen követtetett el.

Ha a kihágást oly egyén követi el ismételve, ki szeszes italok eladásával iparszerűleg foglalkozik és e miatt már két izben büntetve volt, a mennyiben utolsó büntetésének kiállásától két év nem mult el: üzlete folytatásától is, három hónaptól egy évig terjedhető időtartamra eltiltható.

1. A *részegség* magában véve nem büntetendő, sőt mivel az korlátozza vagy megszünteti a tettes akaratának szabadságát, ebből a szempontból inkább enyhíti vagy esetleg ki is zárja a büntetendő cselekmény beszámítását. De habár a részegségnek ezt a hatását általában elismerik: bizonyos esetekben magát a lerészegedést, illetőleg a lerészegítést mégis büntetés alá vonják. Ez különösen akkor történik meg, ha valaki részeg állapotban, éppen ez állapotával a közrendet megzavarja, vagy ha a lerészegítés a közrend megzavarását vagy fiatalkorú egyének megrontását vonhatja maga után. E szempontoknak felelnek meg a jelen §-ok is, melyek elseje a közbotrányt okozó részegséget, másodika a közrendet és közerkölcsiséget veszélyeztető lerészegítést helyezi büntetés alá.

2. A *84. §.* tényálladéka az, hogy valaki «nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban jelen meg». E kihágás alkotó elemei tehát a következők: *a*) részeg állapotban levő egyén; *b*) nyilvános hely, hol az ily egyén megjelenik; *c*) közbotrány, melyet részeg állapotával okoz.

Ad a). A részegség, tekintve fokozatát és keletkezése okait, különböző lehet, s ehhez képest a *részeg állapotban levő egyén* is különböző szempont alá esik. Fokozatát tekintve a részegség *teljes* vagy *nem teljes*, a szerint, amint a részegség öntudatlan állapotot idézett elő vagy nem; keletkezési okainál fogva pedig *vétlen*, midőn

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

valaki önhibáján kívül csak mások rosszakarata, vagy a szeszes ital speciális minősége folytán részegedett le; *gondatlanságból származó*, midőn a tettes lerészegedési szándék nélkül iszik oly mértéktelenül, hogy bekövetkező ittasságát előre kellene látnia, és *szándékos* midőn készakarva leiszsza magát. A részegség e különböző fajainak egybevetéséből a következő lehetőségek állanak elő: α) a teljes részegség lehet vétlen, gondatlanságból eredő vagy szándékos; β) hasonlólag a nem teljes részegség is e három ok valamelyikéből keletkezhetik. Az utóbbi esetben a részeg egyén még öntudatának és szabad elhatározási képességének birtokában lévén: ez az állapot, valamint általában nem zárja ki az abban elkövetett büntetendő cselekmény beszámítását, úgy a jelen kihágás létrejöttét sem alterálja. Ellenben a teljes részegség öntudatlan állapotot idézvén elő, minthogy a btk. 76. §-a szerint az ily állapotban elkövetett cselekmény nem számítható be a tettesnek: ebből az az általános szabály következik, hogy a teljes részegségben elkövetett büntetendő cselekmény miatt senkit sem lehet bűnvádilag üldözni, habár gondatlanság vagy szándékosság volt is a lerészegedés oka. Ehhez képest a jelen kihágással szemben is fölmerül az a kérdés, hogy beszámítható e annak, a ki azt teljes részegségben követi el. Első pillanatra úgy látszik, hogy a beszámíthatóság itt is feltétlenül ki van zárva, mert a btk. 76. §-a a jelen törvény 12. §-a folytán kihágásokra is alkalmazandó lévén: ebből kétségtelennek látszik, hogy a kihágást sem lehet beszámítani annak, a ki azt «öntudatlan állapotban követte el». Ez általános szabályként áll is; de valamint a bűntettek és vétségek körében is találunk eseteket, különösen a mulasztási (ommissiv) delictumok között, melyekre e szabály nem alkalmazható, így pl. ha a vasúti őr gondatlanul vagy szándékosan leiszsza magát oly esetben, midőn valamely fontos jelzést vagy a vasútak biztonságát illető más intézkedést kellene tennie, s ezt azután öntudatát is kizáró teljes részegsége miatt megtenni elmulasztja: úgy a jelen kihágás is beszámítható annak, aki gondatlanul vagy szándékosan jutott a teljes részegség állapotába. A kihágás ugyanis a jelen törvény 28. §-a szerint szabályként akkor is büntetendő lévén, ha azt a tettes gondatlanságból követi el, — minthogy a 84. §. e tekintetben kivételt nem állapít meg: kétségtelen, hogy ez a kihágás is elkövethető gondatlanságból. Már pedig magával e kihágás tényálladékával okbeli kapcsolatban levő gondatlanság van abban, ha valaki tudatosan vagy könnyelműen helyezi magát oly állapotba, a melyben előreláthatólag nem lesz ura cselekedeteinek és így akarata ellenére is közbotrányt okozand, ha ily állapotban nyilvános helyre kerül. Ez alapon helyesen lehet állítani azt, hogy elítélhető e kihágás miatt a teljes részegségben közbotrányt okozó egyén is, ha részegségét önmaga gondatlanságból vagy szándékosan idézte elő; ellenben fölmentendő a btk. 76. §-a alapján az, a ki vétlenül jutott a teljes részegség állapotába.*) E felfogásnak látszik megfelelni

*) E kérdés beható vita tárgyát képezte *Babó I.*, *Gerő Ármin* és *Dr. Balogh Jenő* között (B. T. X. 208., 256., 370. l.; XI. 8., 37. l.), kik közül Babó teljes részegség esetében a beszámitást feltétlenül kizártnak tekinti; míg Gerő a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a Curia egyik ítélete, mely szerint vádlottat, ki teljes részegségben panaszos ablaka alatt kiabált, s azt veszélyes fenyegetéssel illette, a jelen törvény 41. §-a alól, hivatkozással a btk. 76. §-ára, fölmentette; ellenben a részegség által okozott kőzbotrány miatt a jelen §. alapján elítélte. (B. T. XI. 270. l.) Ez esetben helyesen mentette fel a Curia vádlottat a veszélyes fenyegetés, mint szándékos kihágás vádja alól: mert az öntudatlanságig fokozódó részeg állapotban szándékos delictumot elkövetni nem lehet; ellenben megállapíthatta bűnösségét a jelen §. alapján: mert az ebben meghatározott kihágást gondatlan lerészegedése által is elkövethette.

Ad b). A tényálladék második ismerve a *nyilvános helyen való megjelenés*. Ez tulajdonképen az elkövetési cselekedet, melyet a törvény ekként fejez ki: «nyilvános helyen *jelen meg*». Ennek értelme azonban nem az, hogy a lerészegedésnek valamely nem nyilvános helyen kell történni s innen kell részeg állapotban a nyilvános helyen megjeleni, hanem a törvény ratiója szerint általában az, hogy valaki részeg állapotban nyilvános helyen legyen. Nyilvános minden hely, mely a nagy közönségnek nyitva áll. Ide tartoznak tehát az utcza, a tér, a korcsma, vendéglő, kávéház, színház, hangversenytermek stb. a ki részeg állapotban ilyen helyre megy, vagy a ki ily helyen lerészegedvén, továbbra is ott időzik: az elköveti azt, a mi a jelen kihágás bűncselekményét képezi.

Ad c). E cselekmény büntethetőségének lényeges feltétele azonban az előadottakon kívül még az, hogy az illető részegsége által *közbotrányt okozzon*. A közbotrányt magának a részeg állapotnak kell előidézni, a nélkül, hogy szükséges volna ennek fokozásához még valamely különös botránkoztató cselekménynyel pl. lármával vagy másnemű garázdálkodással, hozzájárulni. Az elkövetési cselekedet ugyanis a nyilvános helyen való megjelenés lévén: ha ez az illetőnek részeg állapotánál fogva olyan, hogy a közönséget megbotránkoztatja: ezzel a kihágás tényálladéka alanyilag és tárgyilag teljesen ki van merítve. Ha tehát a részeg ember ezenfelül még botránkoztató magaviselete által is fokozza a közbotrányt: ez csak büntetését súlyosbítja, de nem tartozik a tényálladék szükséges elemei közé. S ez szintén egyik oka annak, hogy a teljes részegség által előidézett közbotrány is büntetendő. Ha ugyanis a kihágás alanyának valamely öntudatos cselekménynyel kellene előidézni magát a botrányt: ekkor a teljes részegség kizárná büntethetőségét, mert ily állapotban öntudatos cselekményt véghezvinni nem lehet; minthogy azonban a cselekmény nem a botrány okozásában, hanem abban áll, hogy valaki oly helyzetben leiszsza magát, a melyben nyilvános helyen való megjelenése s ezáltal közbotrányt okozó állapotba jutása előre látható (így pl. ha valaki korcsmában iszik, mely magában véve is nyilvános hely, de

---

btk. 76. §-ának alkalmazhatóságát tartja egészen kizártnak, s azt vitatja, hogy minél nagyobb fokú a részegség, annál súlyosabb a kihágás beszámítása. Balogh J. némileg a középutat követi, a nélkül azonban, hogy megérintené a helyes szempontot, mely szerint a kérdés megoldásának kulcsa az, hogy a kihágás gondatlan elkövetése is büntetendő, ha a törvény nem szorítja a büntethetőséget a szándékos elkövetésre.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a honnan ezenfelül még haza is kell mennie: e szempontból a beszámítást nem zárja ki az, hogy az illető nem volt öntudatánál akkor, mikor állapota közbotrányt okozott, mert büntethetőségének alapja az, hogy magát gondatlanságból vagy szándékosan ily állapotba juttatta. Vajjon közbotrányt okozott-e a részegség s minő mértékben: ez mindig a hely és az egybegyűlt közönség minőségétől függ. Igy pl. ugyanaz az egyén, a ki korcsmában víg czimborák között részegségével még senkit sem botránkoztat meg, a színházban vagy hangversenyteremben már közbotrányt okoz, ha részeg állapota ott is ugyanoly jelenségekben nyilvánul.

3. A 84. §. kihágása gyakran kapcsolatba jön *más büntetendő cselekménynyel*, melyet az illető részeg állapotában elkövet. A teljes részegségben, mint láttuk, ez a cselekmény nem számítható be a tettesnek. Egyébként azonban első sorban nem a részegség, hanem az ennél súlyosabb büntetendő cselekmény miatt büntetendő, a mi különben nem zárja ki azt, hogy a közbotrányt okozó részegség miatt is kiszabják rá a büntetést. A gyakorlatban más büntetendő cselekmény fenforgása esetében rendszerint mellőzik a jelen §. alkalmazását; így pl. birói útra tétetett át panaszlott ügye, ki éjjel az utczán részegségével botrányt okozott, s ok nélkül tüzet kiáltván, a lakosságot rémületbe ejtette: mert e cselekménye a jelen törvény 40. §-a alá esik (B. T. II. 64. l. B. m.); ki részegen egy zsidó imaház szószékére felment s ott lármázni kezdett: mert ezáltal a btk. 191. §-a ellen vétett (III. 176. l. B. m.); ki panaszost nyilvános helyen botrányt okozó részeg állapotban meggyalázó kifejezésekkel illette: mert ez a cselekménye a btk. 261. §-a értelmében becsületsértést képez. (M. K. 1886: 28. sz.) Gyakori eset az is, hogy nyilvános helyen részeg állapotban megjelenő egyén garázdálkodás közben istenkáromlást követ el. Ily esetben, ha a részegség nem volt teljes, a jelen §. mellett az 51. §. kihágása is megállapítandó.

4. *A 85. §.* két kihágást foglal magában. Egyiket az követi el, a ki mást nyilvános helyen lerészegít, másikat az, a ki részegnek, tudva ez állapotát, szeszes italt kimér. Mindegyik kihágás saját tényálladékkal bír, s ezért elkülönítve tárgyalandók.

5. *A 85. §. első esetének* alanya bárki lehet; büncselekménye pedig abban áll, hogy a tettes valakit a korcsmában, vendéglőben, utczán vagy más nyilvános helyen «szándékosan lerészegít». E kihágás tehát szorosan csatlakozik a 84. §-hoz, s arra az esetre vonatkozik, midőn valaki nyilvános helyen önhibáján kívül vétlenül jutott részeg állapotba. Az ily egyén, ha részegsége teljes, egyáltalában nem büntethető, bárminő botrányt okozzon is részeg állapota; a törvényhozó tehát büntetést rendelt arra, a ki ezt az állapotot tudva és akarva előidézte. De megtörténhetik az is, hogy a lerészegített egyén nem veszti el teljesen öntudatát, hanem beszámítható állapotban garázdálkodik s ezáltal fokozza a részegségével különben is együttjáró közbotrányt. Ez esetben a 84. §. alapján az utóbbi is büntetendő, de ez nem zárja ki annak büntethetőségét, a ki őt lerészegítette. A lerészegítésnek azonban szándékosnak kell lennie; ellenben nem szükséges e kihágás tényálladékához, hogy a lerészegített egyén tényleg botrányt

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

is okozzon. Ha a hely nyilvánossága s a lerészegítés szándékossága fenforog: a 85. §. büntetése alkalmazandó, tekintet nélkül az előidézett részegség fokára, s tekintet nélkül arra, hogy okozott-e ez közbotrányt vagy nem. A büntetés jelentősége itt tisztán a praeventió.

6. A *85. §. második esete* azokra vonatkozik, a kik «szeszes italok eladásával iparszerűleg foglalkoznak. A kihágás alanyai gyanánt tehát itt csupán e személyek vagy ezek megbizottjai szerepelhetnek. Iparszerűleg üzik a szeszes italok kimérését a korcsmárosok, vendéglősök, pálinkamérők s azok a kereskedők, a kik a szeszes italoknak kicsinyben való eladására joggal bírnak. Az ily egyének az 1883: XXV. t.-cz. által már a szeszes italoknak hitelben való eladása tekintetében is bizonyos megszorításnak vannak alávetve; a jelen törvény szerint pedig a részegeskedés, illetőleg a részegség által okozható rendzavarások megelőzése szempontjából terheli őket az a tilalom, hogy oly egyénnek, a ki már részeg, ha ezen állapotát tudják, nem szabad szeszes italt adniok. E tilalom megszegése képezi a jelen kihágás bűncselekményét, melynek feltétele tehát egyfelől az, hogy a szeszes italt kérő egyén már részeg legyen s ezt az állapotát az ital kimérésével foglalkozó felismerje, s hogy másfelől az utóbbi mégis adjon szeszes italt az illetőnek. Ha ebből közbotrány vagy más rendzavarás következik be: ez csak súlyosítja a beszámítást, de nem tartozik a kihágás tényálladékához. A részeg egyén pedig, a mennyiben a 84. §. szerint büntetendő volna, nem menthető fel e büntetés alól csak azért, mert az italmérő tilalom ellenére adott neki szeszes italt, s ezáltal szintén kihágást követett el. Ha a tilalom megszegéséből nagyobb baj, pl. a részeg egyén súlyos betegsége vagy halála következett be: e miatt az ital kiszolgáltatója, mint gondatlansága által előidézett eredményért felelős. Ehhez képest a btk. 290. §-ára való hivatkozással, birói útra tétetett át vádlott korcsmáros ügye, ki egy teljesen részeg embernek oly mennyiségü paprikás pálinkát mért ki, hogy attól meghalt. (B. T. III. 95. l. B. m.).

7. A 85. §. mindegyik kihágása *súlyosabb büntetés* alá esik abban az esetben, ha a lerészegített egyén, vagy az, kinek a szeszes ital a törvény tilalma ellenére kiadatott, 14. évét még be nem töltötte. Ezenfelül azokra nézve, a kik szeszes italok eladásával iparszerűleg foglalkoznak, a visszaesés is súlyosbítja a büntetést. Az ennek feltételéül megkivánt két év a kiszabott pénzbüntetés lefizetésétől vagy az azt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

8. A 84. §. kihágása s a 85. §. második esete *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet; a 85-ik §. első esete azonban csak *szándékosan* követhető el (28. §.). Az utóbbira nézve világosan kimondja ezt a törvény e szavakkal: «szándékosan lerészegít», a 85. §. második esetére nézve azonban csak annyiban szükséges a szándékosság, a mennyiben a tettesnek tudnia kell, hogy az az egyén, a kinek szeszes italt kimér, részeg. Annyiban azonban az utóbbi kihágás is gondatlanságból eredő lehet, a mennyiben a tettes meggondolatlanságból szegi meg a törvény ama tilalmát, hogy az ily egyén részére nem szabad szeszes italt kiszolgáltatnia.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §§. 9. jegyz.) Visszaesés esetében a szeszes italok eladásával iparszerűleg foglalkozó egyén mellékbüntetésül üzlete folytatásától is 3 hónaptól 1 évig terjedhető időtartamra eltiltható. E mellékbüntetést is a kihágási biró szabja ki, a törvény azonban nem kötelezi, hogy kiszabja, hanem csak megengedi, és így a körülményekhez képest mellőzni is lehet azt.

12. Az állatkínzás.

86. §.

(Kh.) *A ki nyilvánosan botrányt okozó módon állatot kínoz, vagy durván bántalmaz, úgyszintén, ki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolcz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. A jelen törvény első sorban nem az *állatok védelmét*, hanem a *közrend megóvását* tűzte ki czélul, midőn büntetést állapított meg az állatkínzásra. Ebből következik, hogy a büntethetőséghez az állatkinzásán felül a nyilvánosságot s a botrány okozását is megkivánja.

2. Az állatkínzás *büntethetőségének feltételei* e szerint a következők: *a*) az állat kínzása vagy durva bántalmazása; *b*) a hely nyilvánossága; *c*) a bántalmazás botrányt okozó módja.

Ad a). Az állat «*kínzása*» részint az állat testének fájdalmat okozó sérelmezése, részint a munkában való túlerőltetése lehet. Az előbbi egyértelmű az állat *durva bántalmazásával*, mely e szerint szintén a kínzás fogalma alá esik, az utóbbi pedig abban állhat, hogy erőtlen vagy beteges állatot használnak erőit meghaladó terhek vontatására, vagy egyébként megfeszített munkára, minek következtében az állat gyakran teljesen kimerül és munkaközben összeesik. A jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki élő bőregeret szárnyainál fogva az ajtóra kiszegezett (M. K. 1889: 7. sz. B. m.); ki nagyobb mérvű sántaságban szenvedő lovakat fuvarozásra használt (1889: 18. sz.); ellenben fölmentette a B. m. vádlottat, kinek lovai a lánczhidfőnél elakadtak: mert nem igazoltatott, hogy a szekér túl volt terhelve (1886: 17. sz.), s a ki inpókos lovat használt munkára: mert az állatorvos szakvéleménye szerint az ily ló munkára alkalmazható (1890: 42. sz.). Az állatkínzás külön büntetése azonban oly esetben, midőn az állat értékét csökkentő sérelmet szenvedett, rendszerint csak akkor alkalmazható, ha a tettes saját állatát bántalmazta vagy rontotta meg. Ha idegen állaton követ el szándékosan ily cselekményt: ez esetben az idegen ingó vagyon rongálása miatt a btk. 418. §-a alapján büntetendő. Ehhez képest a jelen §. mellőzésével, a btk. idézett §-a alapján birói útra tétetett át vádlott ügye: ki egy idegen ló lábaütlegeléssel eltörte (B. T. V. 88. l.); s a ki kését panaszló kutyájába dobta s ezáltal azt súlyosan megsértette. (M. K. 1889: 18. sz.) Ter-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mészetes azonban, hogy a mennyiben a szándékosság hiánya miatt büntetendő vagyonrongálás nem forog fenn, de vádlottat az állat bántalmazása tekintetében gondatlanság terheli: a jelen §. alapján ítélendő el.

Ad b). A tényálladék második eleme, hogy a kínzás vagy bántalmazás *nyilvános helyen* követtessék el. E kellék tekintetében lásd a 84. §. magyarázatát (2. jegyzet ad *b*).

Ad c). Végre a harmadik kellék az, hogy a kínzás «*botrányt okozó módon*» követtessék el. Ehhez nem szükség feltétlenül az, hogy a kinzást több ember, vagy épen nagyobb népcsoport lássa, s hogy ennek folytán közbotrány keletkezzék, hanem elégséges az, ha a kinzás módja botrányt okozó, s ha a hely nyilvánossága folytán annak bárki tanuja lehet. Ha tehát pl. csak egy ember látja is a kinzást, ki azon megbotránkozik, s maga a kinzás olyan, hogy minden jobb érzésű embert megbotránkoztatna: ezáltal a tényálladéknak e kelléke létezőnek veendő.

3. Az állatkinzásnak itt körvonalozott tényálladéka némileg kiszélesbül az által, hogy a törvény kiterjeszti a jelen §. büntetését arra is: «*ki az állatkinzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megsérti*». Ez azt jelenti, hogy a mennyiben a rendelet vagy szabályrendelet állatkinzás gyanánt tiltana oly cselekményt is, mely a fenebbiek szerint nem esik e fogalom alá: az illetőre e §. ennek daczára alkalmazandó. Ily esetben azonban hivatkozni kell a kérdéses rendelet keltére és számára is, valamint meg kell nevezni az ítéletben azt a cselekményt, mely által vádlott az állatkinzást a szabályrendelet értelmében elkövette. Ha azonban a szabályrendelet nem mond egyebet, mint a törvény: akkor a külön hivatkozás mellőzhető. Igy pl. a fővárosi bérkocsi szabályrendelet 13. §-a tiltja a kocsisnak, hogy nyilvános helyen «a kocsi elé fogott lovat megbotránkoztató módon kinozza» (id. gyüjtemény II. 50 lap), mely tilalom szó szerint megegyezvén a jelen §-sal: a bérkocsis elitélésénél erre hivatkozni felesleges. Ellenben figyelmet érdemel a terhes szekerekkel való közlekedés tárgyában alkotott 1887. évi szabályrendelet (III. 7. lap), mely szerint: *a*) csak ép és jó karban levő vonó állatot szabad szekérbe fogni; elcsigázott, testi hiba által a szabad járásban akadályozott, undort vagy szánalmat gerjesztő állatot pedig használni tilos (6. §.); *b*) a szekeret csak annyira szabad megterhelni, hogy a rakomány súlya a vonó állatok erejével helyes arányban álljon (7. §.); *c*) a megrakott szekér egyáltalán csak lépésben, az üres szekér csak mérsékelt ügetésben haladhat (14. §.) stb. E szabályrendelet áthágása kihágást képez, s a mennyiben az illető cselekmény vagy mulasztás a jelen törvény §-ai s nevezetesen ennek 86. §-a alá nem esik: 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő (18. §.). Melyik büntetés alkalmazandó előforduló esetben: ezt a körülményekhez képest a biró van hivatva meghatározni.

4. E kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A gondatlanság különösen az állatok túlterhelésénél fordulhat elő vagy abban állhat, hogy a tettes felületességből vagy könnyelműségből nem vesz tudomást az állatkinzásra vonatkozólag fennálló tilalomról.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). Ha azonban az állatkinzással kapcsolatban birói utra tartozó cselekmény fordul elő: az eset az eljárási szabályok 17. §-a értelmében az illetékes birósághoz teendő át. Ehhez képest birói utra tette át a B. m. vádlott ügyét, ki ökreit lőcscsel és kődarabokkal ütötte, mire egy arra elmenő arczul vágta: mert az utóbbi sértés birói utra tartartozik. (B. T. II. 207. lap.)

6. A pénzbüntetés az 1887. VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra itélendő meg. (15—21. §§. 9. jegyz.)

VIII. FEJEZET.

Szerencsejáték által elkövetett kihágások.

1. Bevezetés.

I. Minden játék, mely vagyoni koczkázattal jár, szerencsejáték. Szorosabb értelemben azonban csak az tekintendő ilyennek, melynél a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ. Ez a tiltott szerencsejáték, vagyis az ugynevezett hazardjáték.

A szerencsejáték, mint a saját és idegen vagyon veszélyeztetése, a mennyiben büntetés alatt tiltva van, a vagyon elleni deliktumok közé tartozik. Feltünő azonban, hogy minden idevonatkozó büntető intézkedés korlátozza az önjogú személyek szabad elhatározási jogát, melynél fogva vagyonukkal tetszés szerint rendelkezhetnek és igy azt szerencsejátékon is koczkára tehetik. Tekintettel e jogkorlátozásra: a btk. nem tiltja el általában a szerencsejátékot, hanem szorosan megvonja a határt, a melyen belül az a vagyon és a közerkölcsiség nagyobb mérvü veszélyeztetése folytán kihágást képez.

E határon belül marad a jelen a törvény is, midőn az alábbi §§. szerint kizárólag az u. n. hazardjátékot vonta büntetés alá.

E játék üzéséért első sorban az felelős, a ki szerencsejáték vállalatot tart, vagy a ki nyilvános helyiségét ily czélra kiadja vagy átengedi. Ezeket éri a legnagyobb büntetés, melyet a 87. és 89. §§. határoznak meg.

De büntetendőkül jelöli ki a törvény azokat is, a kik a tiltott szerencsejátékban részt vesznek. Büntetésük azonban a 88. §. szerint jóval enyhébb a 87. és 89. §§. büntetésénél.

A 90. §. a szerencsejátéknál kitéve talált pénz s a játékhoz használt eszközök lefoglalásáról intézkedik; a 91. §. pedig valamennyi szakaszra kiterjedőleg meghatározza a szerencsejáték fogalmát.

II. Az első fokú biráskodást a jelen fejezet eseteiben a kir. járásbiróság gyakorolja. (É. t. 40. §. 5. pont). Másodfokúlag a kir. törvényszék, harmadfokon a kir. tábla itél. A másodbiróság itélete ellen azonban csak akkor élhet felebbvitellel:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a) a vádlott, ha a másodbiróság őt az elsőbiróság felmentése ellen bűnösnek itélte, vagy ha a másodbiróság szabadság vesztésre vagy kétszáz frtot meghaladó pénzbüntetésre itélte;

b) a vádló, ha az elsőbiróságilag elitélt vádlott fölmentetett; s ha büntett vagy oly vétség esete forog fenn, mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez nem tartozik. (1883: VI. t.-cz. 1—3. §§.)

2. Szerencsejáték-vállalat tartása.

87. §.

A ki nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyen szerencsejáték-vállalatot tart, valamint az is, a ki a vállalkozót a szerencsejáték üzésében segíti: két hónapig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A közönségnek nyitva álló helynek tekintendő azon magánlak is, melybe azon czélból, hogy szerencsejátékban részt vegyen: bevezetés mellett vagy a nélkül, mindenki bebocsáttatik.

1. E kihágás alanya első sorban oly személy, a ki «*szerencsejáték vállalatot tart*»; az elkövetés módja pedig abban áll, hogy az illető vállalkozó berendezi és fentartja a szerencsejáték-vállalatot, vagyis az u. n. játékbarlangot. Ezenfelül az szükséges a vállalkozó büntethetőségéhez, hogy vállalatát «*nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen*» tartsa fenn. Nyilvános helyek a korcsma, vendéglő, kávéház, a különböző társas körök és hasonló egyesületek stb., melyek egy része annyiban zártkörű ugyan, hogy abba rendszeresen csak saját tagjai járhatnak be; minthogy azonban a belépés bizonyos feltételek mellett bárkinek meg van engedve: az ily hely is «a közönségnek nyitva álló hely» fogalma alá esik. Ilyennek tekintendő továbbá a törvény nyilt kijelentése szerint *az a magánlak*, melybe a végből, hogy szerencsejátékban részt vegyen, bevezetés mellett vagy a nélkül, mindenkit bebocsátanak. E szempontból a M. t., hivatkozással a jelen §-ra, birói utra tette át panaszlott ügyét, kinek lakásán rendszeresen ferblit játszottak, s kinek a nyerők osztalékot fizettek: mert a feljelentés szerint vádlott magánlakásán rendszeresen üzték a szerencsejátékot. (B. T. VII. 341. l.)

2. A vállalkozó mellett az is e §. alapján büntetendő, a ki «*a vállalkozót a szerencsejáték üzésében segíti*». A törvény e rendelkezéséből a vállalkozóra nézve is kitünik, hogy vállalatának a szerencsejáték rendszeres üzésére kell vonatkoznia, a mi az ily játék gyakoribb ismétlését vagy legalább az ezt lehetségesítő berendezést feltételezi. A segítésnek ehhez képest abban kell állani, hogy valaki a vállalkozóval egyetért a vállalat berendezésére és fentartására vonatkozó intézkedésekben, őt a vállalatban helyettesíti, pénzzel vagy helyiség átengedése által, esetleg más módon támogatja stb. A bünsegítő elkövetési cselekedete tehát annyiféle lehet, a hányféle alakban a vállalkozónak segítséget nyujthat. E cselekmény a törvény külön rendelkezése nélkül a btk. 69. §-ának 2-ik pontja alá eső bűnrészes-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ség volna (26. §. 2. jegyzet), a jelen §-nál fogva azonban tettesként büntetendő annak elkövetője. De ez nem eredményezi azt, hogy lényegileg a tettes és részes közötti viszony itt is fenn ne forogna.

3. Az előadottakból folyik, hogy e kihágás csak *szándékos* lehet. Egyfelől ugyanis kétségtelen, hogy szándékos cselekményt követ el az, a ki «szerencsejáték üzése» czéljából vállalatot rendez be, s azt ugyan e czélból fentartja; másfelől pedig bizonyos, hogy a segítő cselekménye, mint lényegileg bűnrészesség, vonatkozással a tettes cselekedetére, szintén csak szándékos lehet.

4. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokon a kir. törvényszék itél. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ban meghatározott czélra itélendő meg. (15—21. §§. 9-ik jegyz.)

5. A büntetésen felül mindig lefoglalandó az a pénz is, mely a szerencsejáték czéljából kitéve találtatik; valamint azok az eszközök is, melyekkel a szerencsejátékot üzik, vagy melyek e czélra használtatnak. (90. §)

3. Részvétel szerencsejátékban.

88. §.

A ki a 87. §-ban megjelölt helyiségben a szerencsejátékban részt vesz száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. Míg az előbbi §. szerint a szerencsejátékra való alkalomnyujtás képezi büntetés tárgyát: addig a jelen §. magát a szerencsejátékot, illetőleg az ily játékban való részvételt vonja büntetés alá. Ehhez képest amannak alanyai csak az alkalomnyujtó személyek (a játékbarlang fentartója és ennek segítője) lehetnek: ellenben a jelen kihágást bárki elkövetheti. Elkövetheti tehát maga a vállalkozó vagy a helyiség átengedője is, mely esetben az illető az előbbi §. büntetésén felül a jelen §. büntetésével is büntetendő.

2. E kihágás elkövetésének módja az, hogy valaki «*szerencsejátékban részt vesz*». Mi tekintendő szerencsejátéknak: ezt az alábbi 91. §. határozza meg. A szerencsejátékban való activ részvétel azonban, vagyis a játszás, még nem vonja maga után a büntethetőséget, hanem szükséges ehhez az is, hogy a játékban való részvétel «*a 87. §-ban megjelölt helyiségben*» történjék. E §. a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyet jelöli meg a szerencsejáték-vállalat tartásának szinhelyéül, hozzátevén, hogy ilyennek tekintendő az a magánlak is, melybe azon czélból, hogy szerencsejátékban részt vegyen, bevezetés mellett vagy a nélkül mindenki bebocsáttatik. (87. §. 1. jegyz.) A 87. §-ra való hivatkozás azonban csakis a játékhelyére lévén értendő: ebből önkényt folyik, hogy a ki nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló, illetőleg ilyennek tekintendő helyen hazardjátékban részt vesz: az elkövette mindazt, a mi a jelen kihágás büntethetőségéhez szükséges.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A 87. §-ra való hivatkozás több izben arra a tévedésre vezetett, hogy miután e §. szerencsejáték-vállalatról vagyis hazardjáték üzletszerű folytatására berendezett játékbarlangok fentartásáról intézkedik: ennélfogva a 88. §. alapján is csak az büntetendő, a ki *vállalatszerüleg üzött szerencsejátékban részt vett.* Igy különösen a kir. tábla e szempontból felmentő itéletet hozott: *a*) midőn első- és másodrendű vádlott egy kávéházban klabriászt, majd ferbli játékot játszottak, s egyikök 12 frtot vesztett (B. T. V. 179.); *b*) midőn másod- és negyedrendű vádlottak az elsőrendű vádlott által ennek korcsmahelyiségében rendezett ferbli-játékban részt vettek: mert nem bizonyult be, hogy szerencsejáték-vállalatot tartanak, a vállalkozót segítik, vagy vállalatszerüleg űzött szerencsejátékban részt vettek. (XVI. 174. l.)*) A következő esetekben ugyanily alapon mentette fel a kir. tábla vádlottakat, kiket azonban a Curia elítélt; jelesül: *c*) midőn vádlott nyilvános korcsmahelyiségben huszonegyest játszott s 12 frtot vesztett (B. T. V. 179. l.); *d*) midőn elsőrendü vádlott egy falusi korcsmában a legényeket hármasbabás játékra felhívta, s e játékban másod- és negyedrendű vádlottak részt vettek és kisebb-nagyobb összegeket vesztettek (V. 213. lap), mely esetben elsőrendű vádlott is a 88. §. alapján ítéltetett el; *e*) midőn első- és másodrendű vádlottak egy korcsmában huszonegyest játszottak. (VI. 79.) Ezenfelül egy más esetben is kimondotta a Curia, hogy a jelen §. alkalmazhatóságához elég, ha valaki nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen szerencsejátékban részt vesz (D. T.); s ugyan e §. alapján el is ítélte vádlottat, ki egy korcsmában kopka nevű szerencsejátékot játszott. (B. T. VI. 58. l.) Ezekből kitünik, hogy a birósági gyakorlatban is az általunk helyesnek vitatott felfogás jutott érvényre, s hogy e szerint a jelen §. büntetése pl. arra is alkalmazható, a ki nyilvános helyen, habár csak egyszer vesz is részt valamely szerencsejátékban, s habár ez semmiféle vállalattal összefüggésben nincs.

4. E kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet. (28. §.) A gondatlanság csak arra vonatkozhatik, hogy a tettes nem gondolja meg, s kétség esetében nem hozza tisztába, vajjon a játék, melyben részt vesz, nem esik-e a törvény által tiltott szerencsejáték fogalma alá.

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokon a kir. törvényszék, utolsó forum gyanánt a kir. tábla ítél. (Bev. II.) A Curia gyakorlatából felhozott példák részint az 1883: VI. t.-cz. életbelépte előtti időből származnak, részint oly esetekre vonatkoznak, melyben a szerencsejáték felett, más büntetendő cselekménynyel való összefüggése folytán, elsőfokúlag a kir. törvényszék ítélt.

6. A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyz.) A szerencsejátéknál kitéve talált pénz s a játékhoz használt eszközök lefoglalásáról lásd a 90. §-t s ennek magyarázatát.

---

*) E felfogást alaposan czáfolja Vargha F. (u. o.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. Nyilvános helyiség kiadása vagy átengedése szerencsejátékra.

89. §.

A 87. §-ban meghatározott büntetéssel büntetendő azon vendéglős, szálloda-, kávéháztulajdonos vagy korcsmáros: a ki bármely helyiséget szerencsejáték üzésére kiad, vagy ilyen használatra átenged.

A megjelölt személyek, ha a jelen szakaszban meghatározott kihágás miatt, két izben már megbüntettettek s utolsó büntetésüktől fogva két év még nem telt el: az 1872. évi VIII. t.-cz. 91. §-a értelmében, vendéglős-, szálloda-, korcsma- vagy kávéháziparuk folytatásától is eltiltandók.

E tilalom legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama pedig öt év.

1. E §. kihágása összefügg a 87. §. esetével. Mind kettőben arról van szó, hogy valaki alkalmat nyujt a szerencsejáték üzésére; csakhogy a 87. §. szerint a játékvállalat berendezése és fentartása képezi az alkalomnyujtást: ellenben a jelen §. arról az esetről intézkedik, midőn a nyilvános helyiség tulajdonosa, ily czélra s általában szerencsejáték üzésére átengedi vagy kiadja helyiségét. Megtörténhetik azonban, hogy maga a korcsma vagy kávéház tulajdonosa rendez be és tart fenn játékbarlangot, mely esetben kihágása a 87. §. alá esik; minélfogva a jelen §. csak subsidiarius helyet foglal el a 87. §. mellett s czélja az, hogy a nyilvános helyiség tulajdonosa akkor se kerülje ki az alkalomnyujtás szigorú büntetését, ha maga nem tart fenn játékvállalatot, hanem csak megtüri, hogy helyiségében mások szerencsejátékot üzzenek.

2. A jelen kihágás alanya csak a *vendéglős, szálloda és kávéháztulajdonos vagy korcsmáros* lehet; természetes azonban, hogy a mennyiben pl. a kávéháztulajdonos bérbe adta üzletét: ez esetben a bérlő az ő személyével jogilag egynek veendő és így szintén elkövetheti e kihágást.

3. A bűncselekmény abban áll, hogy a megnevezett üzletek valamelyikének tulajdonosa vagy birtokosa «*bármely helyiséget szerencsejáték üzésére kiad vagy ilyenre átenged*» Az illető személynek üzleti helyiségén kivül magánlakása vagy más külön czélra szolgáló helyiségei is lehetnek, de azért a törvény eme kitétele: «bármely helyiséget», csupán az üzlethez tartozó valamely helyiségre értendő, mert a vendéglős stb. e §. szempontjából csak mint az illető nyilvános hely tulajdonosa vagy birtokosa jön tekintetbe. A helyiséget «szerencsejáték üzésére» kell átengedni. Ez azt jelenti, hogy a kérdéses helyiségben, az azzal rendelkező beleegyezésével, rendszeresen «üzzék» a szerencsejátékot, mert ez a szó kétségkivül ismétlést, folytatólagos tevékenységet fejez ki. Ha tehát pl. a vendéglős egy kivételes alkalommal megengedi, hogy vendégei a nekik e czélból átengedett külön szobában szerencsejátékot játszanak (nem üzzenek): ez esetben nem a jelen §. szerint büntetendő, hanem a szerencse-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

játékban résztvevők bűnsegéde gyanánt a 88. §. intézkedése alá esik. «Kiad» és «átenged»: e két fogalom közt csak az a különbség van, hogy az előbbi esetben pénzért úgyszólván bérbe adja ki helyiségét a vendéglős, míg az utóbbiban az általa más czélra is használt helyiséget időnként a játszók használatára bocsátja.

4. A jelen kihágás csak *szándékos* lehet. (28. §.) Nyilván következik ez a törvény eme szavaiból: «szerencsejáték űzésére kiad vagy ilyen használatra átengedi». E szavakkal világosan megjelöli a törvény a czélt, melyre a helyiség kiadásának vagy átengedésének vonatkoznia kell, s erre való tekintettel a kiemelt szavak értelmének tulajdonképen a következő formulázás felel meg: «a ki szerencsejáték űzése czéljából helyiségét kiadja vagy ugyanily czélból átengedi». A czél tehát, melyre a kiadásnak vagy átengedésnek vonatkoznia kell, a törvény szavaiban világosan ki lévén fejezve: ebből önként folyik, hogy a helyiség kiadása vagy átengedése ez esetben csak czélzatos cselekmény lehet. Ez pedig azt jelenti, hogy a kiadónak vagy átengedőnek tudnia kell a czélt, melyre helyiségét átengedi, s akarnia kell, hogy a czél megvalósuljon. Mindez azonban egyenes ellentéte lévén annak, ha valaki más czélra, pl. megengedett játékra engedi át helyiségét, s ha ott ezután a felügyelet elhanyagolása folytán mégis szerencsejátékot üznek: ebből világos, hogy a 89. §. kihágását ily módon, vagyis gondatlanságból elkövetni nem lehet. Ugyanezt ki is mondta egy izben a budapesti kir. tábla, azzal a megokolással mentvén fel vádlottat, kinek kávéházában huszonegyest játszottak, hogy nem bizonyult be, miszerint helyiségét tudva szerencsejáték űzésére engedte át. (B. T. XIII. 154 l.); más esetekben azonban épen az ellenkezőt mondta ki, s nevezetesen megállapította vádlott bűnösségét: kinek üzlethelyiségében többen ferblit játszottak, mert üzletében jelen volt s ha jelen nem lett volna is, az idevágó rendeletek betartására maga vagy személyzete által felügyelni tartozik (XII. 352. l.); s kinek kávéházában szerencsejátékot játszottak: mert a törvény e kifejezései «kiad vagy átenged», azt jelentik, hogy büntetendő az is, ki helyiségét kártyajátékra kiadván, elhanyagolja a gondosságot az iránt, hogy vendégei nem folytatnak e szerencsejátékot. (XIII. 188.) Ugyancsak a budapesti kir. tábla büntető tanácsainak értekezletén is döntvényszerűleg kimondotta, hogy a helyiség gondatlan átengedése szerencsejátékra a jelen §. alapján büntetendő (XIII. 357. l.), érvelését arra alapítván, hogy nincs világosan kimondva e §-ban a szándékosság, mint a büntethetőség feltétele s e szerint a 28. §. folytán itt is büntetendő a gondatlanság. A fennebbiekből azonban kitünik, hogy a törvény helyes értelmében, mely bizonyos czélra való átengedést kiván meg, igenis benne van e szándékosság, mint a büntethetőség egyik feltétele.

5 A biráskodást elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék gyakorolja. (Bev. II.) Büntetésül két hónapig terjedhető elzárás és 300 frtig terjedhető pénzbüntetés alkalmazandó; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §§. 9. jegyz.)

6. A §. második bekezdése *mellékbüntetést* állapit meg a vissza-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esők ellen. *Visszacső* a jelen §. értelmében az, a ki az ebben meghatározott kihágás miatt már két izben büntetve volt, s mielőtt utolsó büntetésének kiállása után két év eltelt, újra elköveti e kihágást. A két év időtartama az elzárás kiállása s a pénzbüntetés lefizetése, behajthatatlanság esetében pedig a helyettesítő elzárás kiállása napjától számítandó. A visszaeső mellékbüntetése az, hogy az elítélt 1—5 évig terjedhető időtartamra vendéglős-, szálloda-, korcsma- vagy kávéházipara folytatásától is «eltiltandó». Az 1872: évi VIII. t.-czikket az új ipartörvény vagyis az 1884. évi XVII. t.-cz. váltotta fel, s ezért az előbbi t.-cz. 91. §-ára való hivatkozás már nem érvényes. E §-t az új törvény 155. §-a helyettesíti.

5. A szerencsejátéknál kitéve talált pénz s a játékhoz használt eszközök lefoglalása.

90. §.

A jelen fejezet eseteiben mindig lefoglalandó azon pénz is, mely a szerencsejáték czéljából kitéve találtatik, valamint mindazon eszközök is, melyekkel a szerencsejáték üzetik, vagy a melyek e czélra használtatnak.

1. Az itt felsorolt tárgyak lefoglalása mindig rendőri intézkedés, mely különösen tettenkapás esetében rögtön foganatosítandó. De a bíróság ítéletének is ki kell terjeszkedni a lefoglalt tárgyakra, mert az van hivatva meghatározni, hogy mi történjék azokkal. Irányadó e tekintethen a btk. 61. §-a, melyet a jelen törvény 25. §. a kihágásokra nézve is fentartott, s mely szerint a büntetendő cselekmény elkövetésére szolgált tárgyak elkobzandók, s e tárgyak értéke, a mennyiben meg nem semmisíttetnének, a pénzbüntetésekre nézve megállapított czélra fordítandó. (25. §. 2. jegyz. *b.* pont).

2. Ehhez képest a bíróság hivatkozással az idézett tövényszakaszokra, mellékbüntetésül kimondja a lefoglalt pénz és egyéb eszközök elkobzását, elrendeli az utóbbiak értékesítését s ítéletileg kimondja, hogy úgy a befolyó összeg, mint a lefoglalt pénz az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra fordítandó. Ha pedig a lefoglalt tárgyak között olyanok is volnának, a melyek csakis valamely tiltott szerencsejáték űzésére alkalmasak: ezek a btk. 61. §-a értelmében megsemmisítendők.

6. A szerencsejáték meghatározása.

91. §.

Szerencsejátéknak tekintetik az, melyben a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ.

Az állami lotto, vagy hatósági engedély mellett rendezett bármely más sorsjáték, a jelen fejezet alá eső szerencsejátéknak nem tekintetik.

1. Ily értelemben határozta meg a szerencsejátékot az 1791: XXXI. t.-cz., melyben e szavak fordúlnak elő: «in quibus totum sorti

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

committitur», s a később keletkezett udvari rendeletek is: de sem ezek, sem a hivatkozott t.-cz. nem sorolták fel a szerencsejátékok egyes nemeit; s minthogy nem tette ezt a jelen törvény sem, ennélfogva előforduló esetben a tudomány elveiből, a birói gyakorlatból s az életbe átment közfelfogásból kell meghatározni, hogy valamely játék a mondott értelemben szerencsejátéknak tekintendő-e.

2. Általános szempontból különbséget szoktak tenni a *szórakoztató játékok* (Unterhaltungsspiele) s a tulajdonképeni szerencse vagyis *hazardjáték* között. A különbséget abban találják, hogy az előbbi játéknemeknél a véletlen mellett, mely egészen soha sincs kizárva, túlnyomóan a játékos ügyessége, helyes vagy helytelen számítása dönt a siker felett: míg a hazardjáték természeténél fogva csaknem kizárólag a véletlenre van alapítva. Ha szószerint és minden megszorítás nélkül állana a törvény ama kijelentése, hogy a szerencsejátéknál «a nyereség vagy veszteség *kizárólag* a véletlentől függ»: akkor az elhatárolás könnyű volna; minthogy azonban a tapasztalás azt mutatja, hogy a közfelfogás szerint hazardnak tekintett játékok közt is vannak olyanok, a melyeknél bizonyos fogások s az ellenfél gyengéinek felismerése és kiaknázása lényegesen hozzájárulhatnak a nyereség-előidézéséhez, sőt nyereséget eredményezhetnek is, mikor a véletlen esélyeiből veszteségnek kellett volna bekövetkezni: ez okból a megkülönböztetés nem mindig oly könnyű, mint a minőnek első pillanatra látszik. Kétes esetben irányadóul szolgálhat annak szem előtt tartása, hogy a szerencsejáték fogalma csak oly esetben van kizárva, hol az eredmény valóban tárgya lehet az okszerű számításnak, s a hol e szerint a játékos bizonyos szabályok követése, éleseszű combinátió, szóval tervszerű eljárás által magát nagyobb veszteségektől megóvhatja. Ellenben nincs kizárva a szerencsejáték ott, a hol az eredmény csak bizonyos fogások mellett képezi számítás tárgyát; mert az ily fogások, melyeknek czélja pl. az, hogy kedvezőtlen kártyák mellett az ellenfelet magas betét által visszariaszszák, vagy pl. az egyéni speculatiók az ellenfél vakmerőségére vagy gyávaságára, melyek csupán a résztvevők megtévesztésére irányúlnak, nem sorozhatók azon objectiv szabályokhoz kötött tervszerű eljáráshoz, mely a véletlen mellett az ügyességnek és számításnak is befolyást biztosít a nyereségre és veszteségre.*)

3. Némely hazardjáték említett sajátszerűsége, mely szerint a nyereség vagy veszteség nem mindig s nem kizárólag a véletlen eredménye, különösen szembetünő az u. n. *ferbli*-játéknál, melyet a tapasztalt játékos sokkal ügyesebben és eredményesebben játszik, mint a kezdő, s a melynél az óvatos és ügyes játékos kedvezőtlen kártyajárás mellett is megóvhatja magát a nagyobb veszteségtől. Ezért a gyakorlatban is kétség tárgya volt, hogy szerencsejáték-e a ferbli vagy nem. Igy pl. egy esetben a kir. Curia vádlott kávéháztulajdonost, kinek üzletében ferblit játszottak, felmentette a vád alól, mert szerencsejáték az, melyben a nyereség vagy veszteség kizárólag

*) L. *Dr. Baumgarten Izidor* e tárgyra vonatkozó értekezését. (B. T. XI. k. 177. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a véletlentől függ (B. T. XI. 222.); ellenben az 56. sz. döntvény már kimondotta, hogy a ferblijáték a 91. §-ban meghatározott szerencsejáték fogalma alá esik. (XII. 193. l. és D. T. u. f. XIV 63. l.) E döntvény azonban nem elvi alapon oldotta meg a kérdést, hanem csak arra alapította kijelentését, hogy régibb és újabb törvényeink a szerencsejáték meghatározása tekintetében lényegileg megegyezvén, de az idetartozó egyes játékfajokat fel nem sorolván: a régibb és újabb birói gyakorlatból, s a közönséges élet tapasztalataiból kell megállapítani, hogy valamely játék a szerencsejáték fogalma alá esik-e; minthogy pedig régi idő óta kevés eltéréssel állandó volt a hazai bíróságoknál az a gyakorlat, mely az u. n. «ferbli» kártyajátékot és pedig e játék közönségesen tudvalevő minősége és természeténél fogva, a tiltott szerencsejátékok közé sorolta; ez okból a kir. Curia is csatlakozott e gyakorlathoz.

4. Kétség tárgya lehet az is, vajjon *a fogadási irodák* (bookmaker) üzlete, s a versenytéren felállított *totalisateur* nem sorolhatók-e a szerencsejáték fogalma alá? Németországban a legfőbb hatóságok a fogadásnak e két német is büntetendő szerencsejátéknak minősítették, abból indúlva ki, hogy a totalisateurnél vagy a bookmakerekkel fogadás formájában kötött szerződések lényegileg játékok és pedig szerencsejátékok. Mindhogy pedig játék és fogadás között tényleg csakugyan nincs különbség, s minthogy a lóverseny esélyeinek megbirálására nemcsak általános szakismeret, hanem az egyes versenylovak és lovasaik képességének különös ismerete is szükséges, a fogadók túlnyomó többségénél azonban mindkét kellék hiányzik: joggal lehet vitatni, hogy a fogadás a totalisateurnél hazai törvényeink szerint is a tiltott szerencsejátékok közé tartozik.*) A belügyministerium azonban nem osztja e felfogást, mert a lóversenyeknél felállított totalisateur az ő engedélyével működik; minthogy azonban a lóversenyek eredményére való közvetlen fogadások csak a futtatás idejére s a futtatás körülzárt színhelyén vannak megengedve: ezért ugyancsak a B. m. 1891. évi 1469. sz. a. kelt rendeletével 10 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő kihágássá minősítette azt az esetet, midőn valaki az ilynemű fogadásokat más időben és helyen közvetíti. E kihágás felett a közigazgatási hatóság ítél. (M. K. 1891: 18. sz.)

5. A szerencsejáték legszokottabb *eszközei* a kártya és koczka. Vannak azonban másnemű szerencsejátékok is s névszerint ezekhez tartoznak a lottó, vagy bármely más sorsjáték is; ezek azonban részint maga az állam által gyakoroltatván, részint hatósági engedély mellett magánosok által is rendezhetők lévén: a 91. §. világosan kimondotta, hogy az ilynemű játék nem esik a tiltott szerencsejáték fogalma alá.

*) Ezt vitatja *Baumgarten* is fentidézett czikkében (B. T. XI. 177. l.), dr. *Kácser Zs.* pedig bővebben kifejti ez álláspont helyességét s szintén arra az eredményre jut, hogy miután a totalisateurrel való szerződés koczkázati szerződés, s mint ilyennél az eredményre nem lehet következtetni, tehát kizárólag a véletlen határoz a nyereség vagy veszteség felett: a totalisateur szerencsejáték, s mint ilyen büntetendő. Minden félreértés kikerülése végett azonban, hogy a játék és fogadás közti különbség elenyésztessék, a 91. §. szövege ekként volna módosítandó: «szerencsejátéknak tekintetik az a szerencseszerződés stb.» (J. K, 1885. 219. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

IX. FEJEZET.

A közegészség és testi épség elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. A közegészség és testi épség s ezzel kapcsolatban az emberi élet megóvásáról, különböző törvények intézkednek. Igy különösen a közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. t.-cz. kisebb-nagyobb büntetéseket állapít meg azokra, kik annak rendelkezéseit megszegik s ez által mások egészségét vagy életét veszélyeztetik; a btk. II. részének XIX., XX. és XXI. fejezetei pedig, melyek az élet, testi épség és közegészség elleni büntetteket és vétségeket, s ezek büntetéseit határozzák meg, kimerítőleg felsorolják amaz eseteket, melyekben az embereknek e javai egyesek szándékos vagy gondatlan cselekményei vagy mulasztásai által tényleg sérelmet szenvednek.

A törvény azonban nem tesz eleget feladatának az által, ha büntetést rendel a már elkövetett jogsértésekre, mert az állam elsőrendű feladata oly állapot előidézése, melyben a jogsérelmek lehetőleg megelőztetnek. Ezért a megtorlásra szánt büntető intézkedéseknek segítségökre jönnek a praeventió végett alkalmazandó büntetések, melyeket a jelen törvény s az ennek nyomán keletkezett egyéb törvények és rendeletek állapítanak meg.

A jelen fejezet a btk. hivatkozott fejezeteit egészíti ki, mert mindegyiknek tárgya az emberi élet, a testi épség és közegészség. Az alábbi §-ok csaknem mindegyike érintkezik tehát a btk. valamelyik §-ával és pedig rendszerint akként, hogy a míg valaki csak a veszélyeztető cselekményt követi el, így pl. gondatlanúl ledob valamely magas helyről egy nehéz és szilárd tárgyat; e miatt csupán rendőri szempontból, a kihágásra meghatározott büntetéssel büntetendő; de ha a veszélyeztető cselekmény tényleg előidézi a sérelmet, így pl. ha a ledobott tárgy egy arra menő ember életét kioltja, vagy testét súlyosan megsérti: ekkor a kihágási büntetés helyét a btk. valamely megtorló intézkedése, pl. a felvett esetben a 290. vagy 310. §-a foglalja el.

A közegészség és testi épség sok esetben együttesen képezik veszélyeztetés vagy sérelem tárgyát. Ezért a jelen fejezet kihágásait nem lehet teljes következetességgel két csoportra osztani, melyek egyike a közegészség, a másika a testi épség elleni kihágásokat foglalná magában. Az esetek többsége azonban mégis olyan, a melyekben vagy a közegészség, vagy az élet és testi épség veszélyeztetése lép előtérbe, s a melyek közül az előbbieket kiválóan közegészség elleni, az utóbbiakat kiválóan élet és testi épség elleni kihágásoknak minősíthetjük.

Amazok közé tartoznak a kuruzslás s a gyógyszerek tiltott eladása (92. §.), a köteles orvosi, állatorvosi, szülésznői vagy gyógy-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szerészi segély megtagadása vagy elhalasztása (93—98. §-ok.), a járványos vagy ragályos betegségek terjedésének meggátlása végett kiadott szabályok megszegése (99—101. §-ok.), az emberi élelemre levágandó marhák vagy más állatokra vonatkozó egészségügyi szabályok megszegése (104. §.), a kút, vizvezeték vagy forrás vizének megrontása (105. §.), az ételek főzésére és az elárúsítandó élelmi czikkek tartására vonatkozó egészségügyi szabályok megszegése (107. §.), a mérgek és mérges szerek tartására és forgalomba hozására vonatkozó szabályok megszegése (108. §.), a holttest bonczolására, eltemetésére és szállítására vonatkozó szabályok megszegése (123. §.), az elhullott állatok s a tisztátalan és rothadó anyagok eltávolításának valamint a szemét és pöczegödör tisztításának elmulasztása (124—125. §-ok.): az utóbbiak, vagyis a testi épség elleni kihágások esetei pedig a robbanó vagy könnyen meggyuló anyagok készítésére s további kezelésére, s a felrobbantásoknál szükséges elővigyázatra vonatkozó szabályok megszegése (109. és 110. §-ok), a gőz- vagy más gépekre s a vaspályakra nézve kiadott életbiztonsági szabályok megszegése (111. és 112. §-ok), a hid, komp vagy más átjáró készülék biztonsága végett szükséges elővigyázat elmulasztása (113. §.), a gőzhajó, gőzkomp, gőzsikló vagy lóvonatú vasút közlekedésének biztonsága végett kiadott szabályok megszegése (114. §.), a tiltott lövöldözés s lövőház nyitása hatósági engedély nélkül (115. és 116. §-ok), az építkezés biztonságára vonatkozó szabályok megszegése (117. §.), szilárd tárgyak veszélyes eldobása, kiállítása vagy felfüggesztése (118. §.), a szabad közlekedés akadályozása s a közlekedés biztonsága végett szükséges intézkedések elmulasztása (119. §.), a vigyázatlan és sebes hajtás vagy lovaglás (120. §.), veszélyes vadállat és kutya tartása a szükséges elővigyázat nélkül (121. és 122. §-ok). Vegyes tárgyú kihágások: a veszélyes betegségbe esett állat elkülönítésének és ártalmatlanná tételének elmulasztása (102. és 103. §-ok), s ragályos betegségben vagy bujakorban szenvedő nőnek dajkai szolgálatba való beállása vagy abban maradása (106. §.), melyek nemcsak általában a közegészséget, hanem egyesek testi épségét is közvetlenül veszélyeztetik.

Az 1876: XIV. t.-cz. kihágásainak egy része még ma is érvényben lévén: ezekre való tekintettel e t.-cz. a jelen mű harmadik részében fog tárgyaltatni; a mennyiben pedig ennek némely intézkedéseit a jelen törvény helyettesíti: ezt az illető §-ok kapcsán felemlítjük.

II. Az elsőfokú biráskodás a 92—98. s a 108., 111. és 114. §-ok eseteiben a *kir. járásbíróság;* a 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 109., 110., 112., 113. s a 115—125. §-ok eseteiben a *közigazgatási hatóság* hatásköréhez tartozik. (E. t. 40. §. 5. p. és 41. §. 1. p.)

A járásbirósághoz utalt kihágások közül a 111. és 114. §-ok eseteiben *másodfokúlag a kir. törvényszék, harmadfokúlag a kir. tábla ítél.* (1883: VI. 1. §.) A másodbiróság itélete ellen azonban csak akkor élhet felebbvitellel: 1. a vádlott, ha a másodbiróság őt az elsőbiróság ítéletének megváltoztatásával bünösnek, vagy ha

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szabadságvesztésre vagy kétszáz frtot meghaladó pénzbüntetésre ítélte; 2. a vádló, ha az elsőbiróságilag elítélt vádlott felmentetett; s ha büntett vagy oly vétség esete forog fenn, mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez nem tartozik. (2. és 3. §.)

A 92—98. s a 108. §-ok eseteiben a kir. járásbirósághoz a *kir. tábládhoz, mint másodbirósághoz* történik a felebbvitel. Ennek ítélete ellen azonban a m. kir. Curiához csupán az anyagi büntető-törvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van további felebbvitelnek helye: 1. ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog; 2. ha valamely büntett vagy elsőfokúlag a kir. törvényszékek hatásköréhez utalt vétség kihágásnak, vagy a kir. járásbiróság hatásköréhez utalt vétségnek minősíttetett. (6. és 7. §.)

A közigazgatási hatósághoz utalt fentebbi kihágásokra nézve a biráskodási jog *elsőfokon* illeti: megyékben a főszolgabirákat, városokban a kapitányt vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselőt, Budapest mindenik kerületében az illető kerületi kapitányt (E. t. 42. §.) Mint *másodfokú hatóságok* eljárnak: megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; mint *harmadfokú hatóság* a m. kir. Belügyminister ítél. (1880. évi 38,547. sz. bm. rendelet. 8. §-a.) A felebbezés korlátozására vonatkozó belügyministeri rendeletet l. az elj. szab. 8. §-nál.

2. Kuruzslás és gyógyszerek tiltott eladása.

92. §.

Száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki szabályszerű jogosítvány nélkül, fizetésért vagy jutalomért, orvosi, sebészi, fogorvosi vagy pedig olyan helyeken, a hol szülész vagy szülésznő van és ezek akadályozva nincsenek, szülésznői teendőt végez;

2. a ki szabályszerűl jogosítvány nélkül gyógyszert betegek számára árul vagy elad, vagy bizonyos gyógyszert, hatósági tilalom ellenére, habár ingyen, osztogat vagy ad.

Visszaesés esetében, ha az ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még nem telt el.: egy hónapig terjedhető elzárás és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetés állapitandó meg.

1. *A §. első pontja* az 1876: XIV. t.-cz. 52. §-át helyettesíti, mely szerint orvosi gyakorlatra nem jogosított egyéneknek betegeket keresetképen gyógykezelni és díjazás mellett gyógyszereket rendelni tilos. A ki e tilalmat megszegte, kuruzsló gyanánt volt büntetendő. Lényegileg megegyezik ezzel a jelen §. első pontja is, csakhogy szorosabban meghatározta a kuruzslás büntethetőségének feltételeit.

2. A *kuruzslás* alanya bárki lehet, a ki: *a*) szabályszerű jogosítvány nélkül fizetésért vagy jutalomért, orvosi sebészi vagy fogorvosi; vagy pedig: *b*) olyan helyeken, a hol szülész vagy szülésznő van, s ezek akadályozva nincsenek, szülészi teendőt végez. A kuruzslás tehát tulajdonképen két esetet foglal magában. Egyik a tiltott

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gyógyítás, másik a szülészi teendő jogosulatlan végzése. Ezek mindegyike külön kifejtést igényel.

3. *A tiltott gyógyítás* annyiféle jogosítványba ütközhetik, a hány a gyógyítási jogosítványnak alapja lehet. Ilyenek névszerint az orvosi, sebészi és fogorvosi jogosítványok, melyek mindegyikének gyakorolhatása bizonyos törvényes feltételekhez van kötve.

a) Orvosi gyakorlatra az 1876: XIV. t.-cz. 43. §-a szerint Magyarországon csak annak van joga, ki az ország területén fennálló tudományegyetemek által kiállított orvosi oklevéllel bír; az eddig gyakorlatra jogosított orvosok szerzett jogaikban továbbra is meghagyatván. A gyakorlatra jogosított orvos bárhol letelepedhetik, köteles azonban oklevelét a közigazgatási hatóságnak beiktatás és kihirdetés végett bemutatni. (46. §.) Külföldi egyetemen oklevelet nyert orvosok gyakorlata csak szabályszerű honosítás (nostrificátió) utján engedhető meg; az Ausztriában szerzett oklevelek érvényessége iránt a kölcsönösség alapján leendő intézkedés a két kormány részére tartatott fenn. (44. §.) A gyakorlatra jogosított orvos a gyógymód alkalmazásában nem korlátoltathatik (47. §.), tehát hasonszenvi gyógymódot is üzhet, melynek különben a budapesti egyetemen külön tanszéke is van. Az orvosi oklevél a gyógyászat minden ágára, tehát a sebészetre és szülészetre is kiterjedő képesítést nyujtván: az ily oklevéllel biró a gyógyászat bármely ágának gyakorlására jogosítványnyal bír. Külön sebészi oklevél ma már nem adatik, s ennélfogva egyes sebészi műtéteket is rendszerint csak az okleveles orvos végezhet. Kivételt képeznek e szabály alól az érvágás, köpölyözés és nadályozás, melyeket az 1876. évi 49,399. sz. b. m. rendelet szerint bizonyos feltételek mellett nem orvosok is végezhetnek. Főfeltétel az irásban kiadott orvosi rendelvény. Hol állandóan megtelepedett borbélyok vannak: ezek és segédeik részére, a nadályozás tekintetében pedig ezenkívül a szülésznő részére is kiadható a vérbocsátási engedély; a hol azonban borbélyok nincsenek: a közegészségügyi elsőfokú hatóság másokat is feljogosíthat a vérbocsátás megtételére, de folyamodó tartozik igazolni, hogy a szükséges jártasságot kórházakban megszerezte. A vérbocsátásra különben jogosult személyek is csak az esetben tehetik ezt külön orvosi rendelet nélkül, ha a vérbocsátás halaszthatatlanságát s az orvosi rendelvény megszerezhetésének lehetetlenségét bizonyítják, s e mellett a hatósági orvos utólag bizonyítja, hogy a vérbocsátás szükséges volt.

b) Fogorvosi gyakorlatra szintén csak az orvosi oklevél jogosít, kivéve, ha valaki már az 1876: XIV. t.-cz. életbelépte előtt sebésztudori, sebészmesteri vagy polgári sebészeti oklevelet nyert. Az 1871. évi 18,644. sz. b. m. rendelet szerint az úgynevezett fogművészek (fogtechnikusok), kik mesterséges fogak vagy fogsorok készítésével foglalkoznak, fogorvosnak nem tekinthetők és így a szájüregben semmiféle műtétet nem végezhetnek, sem fogászati gyakorlatot nem üzhetnek. A ki mégis ezt teszi: kuruzsló gyanánt büntetendő. Igy áll a dolog a jelen törvény szempontjából is, minélfogva a 92. §. 1. pontja alapján ítéltetett el vádlott fogtechnikus, ki szabályszerű jogosít-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vány nélkül fogakat húzott (B. T. XVI. 29. l. C.), s a ki ugyancsak fogat huzott és plombirozott (M. K. 1891: 6. sz. C), mely utóbbi esetben az említett 1871. évi rendeletre történt hivatkozás.

4. Az előbbi pont alatt feltüntetett jogosítványok szem előtt tartása mellett kuruzslást követhet el az: *a*) a ki orvosi oklevéllel vagy azt helyettesítő képesítvénynyel nem bír; *b*) a ki külföldi vagy osztrák egyetemen nyert orvosi oklevelet, de Magyarország területén az orvosi gyakorlatra feljogosítva nincs; *c*) a ki nem orvos létére a vérbocsátásra általában s minden egyes esetben külön orvosi rendelvénynyel feljogosítva nincs; *d*) a ki fogorvosi jogosítvány nélkül foggyógyászatot gyakorol.

5. Az előbbi pont alatt felsorolt személyek büntethetőségének feltétele azonban mindenkor az, hogy az orvosi, sebészi vagy fogorvosi teendőt «*fizetésért vagy jutalomért*» végezze. A fizetés pénzbeli, a jutalom másnemű díjazást jelent, melyben a tiltott gyógyításért valaki részesül. Ha az illető nem fizetésért vagy jutalomért gyógyít, habár az orvosi gyakorlatra a fentebbi értelemben szabályszerű jogosítványnyal nem bír is: kuruzslás miatt nem büntethető. Ehhez képest fölmentetett a vád alól panaszlott: ki oleánder-főzetet adott (B. T. V. 389. l. C.); a ki szabályszerű jogosítvány nélkül eret vágott (M. K. 1886. 1. szám), mert fizetés vagy jutalom egyik esetben sem adatott; ellenben elítélte a Curia vádlott kuruzslónőt, ki jutalomért egy torokbaj gyógyítása czéljából ujjaival a beteg torkába benyult s a mandulákat szétroncsolta. (B. T. XVIII. 314. lap.) Továbbá elítélte vádlottat, ki hasonszenvi módon többeket pénzért gyógyított, habár a gyógyítástól ministeri rendelettel eltiltva lett (VI. 359. lap), ez esetben az enyhe büntetés arra alapíttatván, hogy a hasonszenvi gyógyászat az öngyógyászatra van fektetve s a használandó szerek minden előfeltétel nélkül bárki által megszerezhetők.

6. *A szülészi teendő jogosulatlan végzése* akkor létesül, ha valaki olyan helyen, a hol szülész vagy szülésznő van és ezek akadályozva nincsenek: szülészi teendőt végez. Az 1876: XIV. t.-cz. a szülésznői gyakorlatra nézve ezeket rendeli: *a*) a kik e törvény kihirdetéséig szülésznői gyakorlatot folytattak, abban továbbra is meghagyattak (49. §.); *b*) ezentúl szülésznői gyakorlatra csak az bocsáttatik, a ki szülésznői oklevéllel vagy tiszti főorvosi képesítő okmánynyal el van látva; rendes oklevél megszerzésére azok köteleztetvén, kik valamelyik egyetem vagy bábaképezdétől 75 kilométert meg nem haladó távolságra laknak; *c*) a távolabb lakó a szülésznői jogosultságot a tiszti főorvosi képesítő bizonyítványnyal is megszerezheti; de ha ugyanott egy okleveles szülésznő letelepedik: két év alatt szintén köteles oklevelet szerezni, vagy pedig a gyakorlattól eltiltandó (50. §). A ki ekként a szülészi gyakorlatra feljogosítva nincs: ilynemű teendőt rendszerint nem végezhet; minthogy azonban a falusi községekben vagy más félreeső helyeken nem mindenütt van képesített bába: ily helyeken más tapasztalt nők szokták végezni ezek teendőit. E körülményre való tekintettel az utóbbiak szülészi működése a jelen törvény szempontjából sem képez kihágást, hanem lényeges feltétele ennek az, hogy valaki oly helyen végezzen szülészi teendőt, «*a hol*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szülész vagy szülésznő van». Még ez esetben is büntetlen marad azonban az illető, ha a rendes szülésznő akadályozva van a segélynyujtásban s a halasztás veszélylyel járna, minélfogva a büntethetőség második feltétele az, hogy a helyben létező szülész vagy szülésznő «*akadályozva nincs*». Végre a harmadik feltétel az, hogy az illető *fizetésért vagy jutalomért* végezze a tiltott szülészi teendőt: mert a §. 1. pontjának ez a feltétele az egész pontra vonatkozik. Ehhez képest a Curia is kimondá egy esetben, hogy szülésznői teendőt jogosítlanul végző egyén nem esik a jelen §. alá, ha nem jutalomért segédkezett. (D. T. u. f. XXIII. 123. lap.)

7. A §. *második pontja* a gyógyszerek tiltott eladásának, illetőleg forgalombahozásának két esetét foglalja magában. Egyik a gyógyítási czélokra használható szer jogosítatlan árulása vagy eladása; másik a hatóságilag tiltott szernek gyógyszerként való forgalomba hozása.

a) *Gyógyászati czélokra használható gyógyszerek* eladására, vagyis gyógyszernek betegek számára való eladására az 1876: XIV. t.-cz. 126. §-a szerint kizárólag okleveles gyógyszertártulajdonosok, vagy ezeknek meghatalmazott okleveles kezelői, úgyszintén a kézi gyógyszertár tartására jogosított orvosok vannak feljogosítva. A hasonszenvi orvosok szintén a rendes gyógyszertárakból tartoznak hozatni és rendelni a gyógyszerek ősanyagait és ősoldatait; azok hasonszenvi higításait és dörzseit azonban díjtalanul maguk is kiszolgáltathatják a betegeknek; de ez esetben a gyógyszer nevét és higítási fokát a gyógyszert tartalmazó üvegre, edényre vagy papirra feljegyezni kötelesek. Gyógyszertárt csak az kezelhet, ki az ország területén érvényes gyógyszerész-tudori vagy gyógyszerész-mesteri oklevéllel bír (129. §). Fiók- vagy házi gyógyszertárakat a B. m. engedélyezhet, s a hol gyógyszertár nem létezik: az orvosok kézi gyógyszertár tartására a törvényhatóság első tisztviselője által feljogosíthatók (136. §.). E rendelkezésekkel szemben az követi el a szóban forgó kihágást, a ki a nélkül, hogy gyógyszerész volna, vagy gyógyszerek adagonkénti eladására egyébként jogosítványnyal bírna: betegek részére, vagyis közvetlenül gyógyítási czélra, gyógyszereket árul vagy elad. A gyógyszerészek ezenfelül a legtöbb gyógyszert csak orvosi rendelvényre adhatják el; némely közismeretű gyógyszereket azonban, melyeknek közvetlen eladásától nincsenek eltiltva, orvosi rendelvény nélkül is kiszolgáltathatna. A mennyiben a szer kiadása csak orvosi rendelvény alapján történhetik meg: az ilyennek rendelvény nélkül való eladása szintén a jelen §-ba ütköző kihágást képez. E szempontból a Curia fölmentette *vádlott gyógyszerészt*, ki hurut ellen használni szokott u. n. fiakkerport orvosi rendelvény nélkül eladott: mert a törvényszéki orvos kijelentése szerint a kérdéses szer minden gyógyszertárban orvosi rendelvény nélkül kapható (B. T. XVIII. 304. l.); egy más esetben pedig kimondta a B. m., hogy az okleveles gyógyszerész közönséges gyógyszereket orvosi rendelet nélkül is kiszolgáltathat. (Ü. L. 1889. 33. sz.)

A gyógyszerészeken s gyógyszerek eladására jogosított orvosokon kívül másoknak semmi szín alatt sem szabad betegek részére

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gyógyszert eladni. Ehhez képest a jelen §-ba ütközőnek mondatott ki vádlott cselekménye: ki, mint sebész, jogosulatlanul gyógyszereket árult (B. T. IV. 143. l.); ki, mint szülésznő, chinin-porból, szegfűből és sennából készített orvosszert adott el betegeknek (XIX. 400. l. C.): s ki, mint okleveles orvos, rendszeresen az általa készitett gyógyszereket adta el betegeinek, habár gyógyszerek eladására jogosítva nem volt (XX. 189. lap).

Az u. n. droguisták jogosítva vannak a gyógyszerek nyers anyagát nagyban eladni; de kicsinyben s különösen betegek részére époly kevéssé adhatják el, mint bárki más. Erre vonatkozólag az 1875. junius 2-án kelt 26,033 sz. belügyministeri rendelet irányadó, mely büntetést állapít meg az esetre, ha a droguista a gyógyszert kicsinyben eladja.

E rendeletet kiegészíti a jelen §., mely a gyógyszernek betegek részére való jogosulatlan eladását tiltja. Ha tehát a droguista kicsinyben, de nem betegek részére ád el valamely gyógyszert: akkor az 1875. évi rendelet szerint büntetendő; ha azonban közvetlenül valamely beteg részére történik az eladás: ez esetben a jelen §. alkalmazandó. Mellőztetett a jelen §. egy esetben, midőn a gyógyfű és illatszerkereskedő egy gyógyszerész-segédnek, majd egy gyógyszerész-halgatónak vényre, tehát orvosszerül gyógyszereket adott el: mert nem bizonyult be, hogy a kérdéses szereket betegek részére szolgáltatta ki (B. T. XIV. 362. l.); míg egy más esetben az 1875. évi rendelet 2. §-a alapján ítélte el a Curia vádlott droguistát, ki a nála jelentkezőknek oly gyógyszereket szolgáltatott ki kicsinyben, a minőket csak gyógyszerészek adhatnak ki: mert nem bizonyult be, hogy a szereket (magnesia, kámforgolyó stb.) tudva betegek számára adta el (XIV. 364. lap). Azt is kimondta egy izben a Curia, hogy a droguista nem vét a jelen §. ellen, ha ismerősének ád üzletéhez tartozó tárgyakat (D T. u. f. XVII. 96. l.).

Mindezen esetekben a gyógyszerek jogosulatlan «*árulása vagy eladása*» lévén a büntethetőség egyik feltétele: ebből következik, hogy a ki gyógyszert, habár betegek részére ingyen ád vagy osztogat, nem követi el a jelen §. 2. pontjában meghatározott kihágást. Az is tárgyi feltétele lévén a büntethetőségnek, hogy az eladott szer a *gyógyszer jellegével* birjon: e szempontból nem büntethető az, a ki gyógyítási czélra közhasználatban levő háziszert ád el. Igy pl. fölmentette a Curia vádlott szatócsot, ki boltjában sennalevelet és kamillatheát árult: mert habár a theaneműek birnak is valamely gyógyerővel, mégsem tartoznak ama szakszerű készítést igénylő gyógyszerek közé, melyeknek árulása a 92. §-ba ütközik. (B. T. XIII. 323. l).

b) Bizonyos gyógyszerek, titkos összetételük vagy nyilvánvaló kártékony voltuk miatt, hatósági tilalom alá vannak helyezve. Ezek az u. n. *titkos vagy tiltott gyógyszerek*. Az 1876. XIV. t.-cz. 53. §-a szerint a titkos összetételű gyógyszereknek használatra való készítése és árulása a belügyministertől erre kinyert szakértői véleményen alapuló engedély nélkül mindenkinek tiltatik.*)

*) E tárgyra vonatkozik az 1884. évi január 26-iki 5991. számú belügyministeri rendelet.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E szerint az, a ki e rendelkezés ellenére belügyministeri engedély nélkül készít és árul titkos összetételű gyógyszereket: a hivatkozott törvény értelmében kuruzslás miatt büntetendő. A jelen §. 2-ik pontja nem helyettesíti, hanem csak kiegészíti e törvényt. Itt ugyanis a büntethetőség feltétele az, hogy valaki «*hatósági tilalom ellenére*» hozzon forgalomba valamely gyógyszert, vagyis megkívántatik, hogy az illető egy hatósági tiltó rendelet ellen cselekedjék, midőn bizonyos gyógyszert, melyre e rendelet vonatkozik, tovább ád. Ellenben az 1876. évi XIV. t.-cz. általános tilalmát az szegi meg, a ki a belügyminiszter engedélye nélkül, tehát úgyszólván a hatóság tudomásán kívül készít vagy árul valamely titkos összetételű gyógyszert, mely különben egészen ártatlan természetű, sőt hasznos is lehet. A jelen §. alkalmazhatásának feltétele tehát egy specialis tilalom, s ha e feltétel nem forog fenn: legfeljebb a korábbi törvény alkalmazható. A tiltott gyógyszer általában veszélyes lévén a közegészségre: nemcsak pénzért való eladása, hanem ingyen adása és osztogatása is büntetendő. A gyógyszer azonban nem egyértelmű a különböző egyéb szerekkel, minők pl. a szépítő, hajnövesztő s hasonló szerek és így az utóbbiaknak habár tilalom ellenére való árulása, nem esik a jelen §. alá.

8. E §. mindkét pontja csak akkor alkalmazható, ha az ezekben tiltott cselekmény *súlyosabb beszámítású eredményt* nem hoz létre. E szerint a btk. 285. §-a alapján ítéltetett el vádlott, ki egy teherbe esett leányt kenéssel és egyéb erőművi behatással kezelt és ezáltal méh-magzatát elhajtotta. (B. T. XIII. 20. l. C.); továbbá a 310. §. alapján ítéltetett el az, ki egy beteg lobos kezét általa nem ismert hatású szerekkel gyógyította, mi által a kéz üszkösödése, 3 ujj elvesztése és kettőnek összezsugorodása következett be (III. 232. l.); ki 3 egyén szemén oly műtétet végzett, melynek következtében azok megvakultak (VII. 6. l.); ki egy arczsebet általa készített s választóvizet is tartalmazó kenőcscsel gyógyítván, ezáltal súlyos testi sértést okozott (XVII. 25. l.); ki egy fiú kificzamodott karját helyreigazította, zsindely közé rakta és a támadt hólyagokat felszurta, minek folytán a kart le kellett vágni (XIX. 361. l.). A kártyavetés és ráolvasás által megkisérelt gyógyítás, mint a jelen törvény 79. § a alá eső kihágás, szintén nem büntethető kuruzslás gyanánt. (B. T. XV. 397. l.)

9. Az elkövetés nemcsak *szándékos*, hanem rendszerint *gondatlanságból* eredő is lehet. (28. §.). A 2-ik pontnak az az esete, midőn valaki «hatósági tilalom ellenére» ád vagy osztogat bizonyos gyógyszert, a dolog természeténél fogva szándékosságot feltételez, mert büntethetősége a hatósági tilalom ismeretétől és tudatos megmegszegésétől függ, a többi esetek azonban gondatlanságból is elkövethetők. A gondatlanság abban állhat, hogy a tettes könnyelműen belevág mások gyógyításába, a nélkül, hogy ennek tiltott voltáról s az e részben fennálló törvényes intézkedésekről magának tudomást és tájékozást szerezne.

10. Elsőfokúlag a *kir. járásbiróság*, másodfokúlag a *kir. Tábla* itél (Bev. II.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

11. A *visszaesés* súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha a jelen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még nem telt el. E két év időtartama a pénzbirság lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

12. Mellékbüntetésül a tiltott vagy ártalmas szerek elkobzása is elrendelendő. E tekintetben az 1876. évi XIV. t.-czikk 8. §-a s az ennek kapcsán ugyanazon évi 31,026. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet intézkednek, melyek akkor is alkalmazandók, ha maga a cselekmény a jelen §-ba ütköző kihágást képez s elítélése birói útra tartozik. (B. T. IV. 143. l.)

3. A köteles orvosi, gyógyszerészi vagy szülészi segély, illetőleg betegápolás elmulasztása.

93. §.

Azon gyakorló orvos és sebész, a ki veszély esetében az első orvosi segélynyujtást alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja, továbbá azon gyakorló orvos vagy sebész, a ki járvány idejében rendes működési területén a hatósági kirendelést el nem fogadja, vagy a járvány folytán megbetegültek részéről kért első orvosi segélyt, s a mennyiben lakhelyén más orvos a gyakorlatot nem üzi, a további gyógykezelést alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetés éri azon szülészt vagy szülésznőt, a ki sürgős esetekben a hivatásával járó s igénybe vett szolgálatot, valamint azon gyógyszerészt is, a ki az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja.

94. §.

Az állam, a törvényhatóság vagy a község által alkalmazott azon orvos, sebész, szülész vagy szülésznő, a ki ezen hivatalos alkalmaztatásával egybekötött orvosi, sebészi, illetőleg szülészi szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

95. §.

Az állam, a törvényhatóság vagy község által alkalmazott azon orvos vagy sebész, a ki a járványos betegség idején, habár lemondás folytán, de lemondásának szabályos elfogadtatása előtt, hivatalát elhagyja, vagy orvosi vagy sebészi alkalmaztatásával egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetés éri azokat is, a kik állami, törvényhatósági vagy községi kórházakban mint gyógyszerészek, felügyelők, ellenőrök, vagy mint

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

betegápolók, határozott időtartamra alkalmazva lévén, járvány idején hivatalukat vagy szolgálatukat azon idő lejárta előtt elhagyják.

96. §.

A 95. §-ban meghatározott büntetéssel büntetendő azon gyógyszerész is, a ki járvány idején gyógyszertárát elhagyja vagy az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja.

1. E §-ok célja az orvosi, szülészi, gyógyszerészi és betegápolási segélyt, különösen járvány vagy másnemű veszély esetében biztosítani s rendőri büntetések felállításával lehetőleg megelőzni ama bajokat, melyek az ilynemű segély megtagadásából vagy elhalasztásából a betegekre háruljanak.

2. A 93. §. kihágásának alanyai a gyakorló magánorvosok, sebészek, szülészek vagy szülésznők és gyógyszerészek, kiknek hivatása mindegyiket bizonyos kötelességek teljesítésére kötelezi. Igy különösen *a)* az ország területén gyakorlatra jogosított *magánorvos* köteles oklevelének a hatóságnál történt bemutatásától fogva mindaddig, míg gyakorlatának megszüntetését be nem jelenti a rögtöni veszélyben forgó betegeknek első orvosi segélyt nyujtani (1876: XIV. t.-cz. 46. §.); *b)* járvány esetében a hatóság a gyakorló magánorvosok közül is rendelhet ki járványorvosokat, s az illető a kirendelést rendes működési területén elfogadni köteles (84. §.); *c)* minden magánorvos tartozik járvány idején a hatóság rendeleteit teljesíteni s a járvány folytán megbetegültek részéről kért első orvosi segély megadását vissza nem utasíthatja; ha pedig lakhelyén más orvos a gyakorlatot nem üzi: a további gyógykezelést is tartozik elvállalni (85. §.). Az 1876: XIV. t.-cz. e rendelkezései határozzák meg a gyakorló magánorvosok és sebészek ama kötelességeit, melyek valamelyikének megszegése a jelen §. első bekezdésének tárgyát, illetőleg elkövetési cselekedetét képezi. A büntethetőség feltétele a gyors orvosi segélyt igénylő veszély vagy a járvány. Az előbbi esetben azáltal követi el az orvos vagy sebész a kihágást, ha az első orvosi segélyt «alapos ok nélkül» megtagadja vagy elhalasztja. Mikor tekintendő alaposnak a mentségül felhozott ok: ezt a bíróság van hivatva megítélni. Járvány esetében a közegészségügyi törvény hivatkozott §-ai szorosan meghatározzák a magánorvos kötelességeit; s minthogy a jelen §. első bekezdése szószerint ismétli e §-okat: ezek megszegése a jelen kihágás elkövetésével teljesen azonos.

3. *A szülész és szülésznő* hivatásszerű kötelessége az, hogy szolgálatát, ha azt valaki igénybe akarja venni, meg ne tagadja, s el ne halaszsza. Ha e kötelességét megszegi: általában hivatása ellen vét; ha pedig «sürgős esetekben» tagadja meg a hivatásával járó szolgálatot, s ha ezt «alapos ok nélkül» teszi: kihágást követ el s a jelen §. szerint büntetendő. E két feltétel nélkül a kihágás nem létesül; hogy azonban mikor forog fenn ezek egyike vagy másika: ezt a bíróság van hivatva meghatározni. A mi különösen a segély sürgős voltát illeti: ez szülésnél mindannyiszor előfordul, mikor a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felhivott szülészen vagy szülésznőn kívül más szakértő egyén nincs a közelben s különösen, ha e mellett a szülés nehéz vagy rendellenes. Ha a rendellenesség oly fokú, hogy orvosi segítségre van szükség s ha ennek folytán az orvost is meghivták: ez esetben a szülésznő felelőssége az utóbbira hárul át.

Igy pl. egy esetben vádlott szülésznő, ki egy vajudó nőhöz hivatván, annál több órán át időzött s az előkészületeket megtévén, este azzal távozott, hogy a szülés beálltakor küldjenek érte, ennek daczára azonban még ugyanazon éjjel a szomszéd községbe ment, hol másnap délutánig maradt, miközben az elhagyott nő abnormis szülés folytán meghalt, fölmentetett: mert a halált előre nem látott görcsök idézték elő, s mert az illetőnek e veszélyes helyzetében már különben is nem szülésznő, hanem csak orvos segíthetett volna; ellenben a beteghez ismételve meghivott orvost, ki ennek daczára meg nem jelent, a 93. §. alapján ítélte el a Curia. (B. T. XVII. 271. l.)

4. A *gyógyszerész* kötelessége az, hogy az orvosilag rendelt gyógyszert haladéktalanul kiszolgáltassa. A ki e kötelessége teljesítését «alapos ok nélkül» megtagadja vagy elhalasztja: szintén a 93. §. 2. bekezdése alá eső kihágást követi el. Alapos ok lehet pl., ha az orvos nyilván tévedett s oly gyógyszer kiadását vagy bizonyos méregnek oly mennyiségben való kiszolgáltatását rendelte el, mely a gyógyszerész megítélése szerint okvetetlenül hátrányos leendett volna arra, kinek részére a gyógyszer megrendelve volt. A mennyiben a gyógyszerész alapos okot felhozni nem tud: kötelessége nem teljesítéséért mindenesetre büntetendő, habár a gyógyszer kiadása az orvos által nem is volt sürgősnek jelezve. A §. 2. bekezdésének eme szavai ugyanis: «sürgős esetekben»; csak a szülész vagy szülésznő mulasztására vonatkoznak, de nem terjednek ki a gyógyszerészre: «ki az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását megtagadja vagy elhalasztja».

5. *A 94. §.* alanyai csak az állam, törvényhatóság vagy község által alkalmazott orvosok, sebészek, szülészek vagy szülésznők lehetnek.

A *hatósági orvosok* tulnyomóan orvosrendőri teendőkre vannak hivatva; itt azonban nem ezekről, hanem csupán a betegeknek teendő orvosi, sebészi vagy szülészi szolgálatról van szó. *Az állam és törvényhatósági orvosok* hivatalos alkalmaztatásával rendszerint nincs egybekötve ilyen teendő, kivéve azt az esetet, ha az illető valamely állami vagy törvényhatósági kórházban vagy más gyógyintézetben alkalmazva s e minőségében betegek gyógyítására is hivatva van. (1876: XIV. t.-cz. 64—66. §.) *Községi orvosokul* oly okleveles sebészek is megválaszthatók, a kik 3 évi folytonos sebészeti gyakorlatot képesek kimutatni (143. §.). Ezek kötelesek a község, illetőleg a szövetkezett vagy egyesített községek szegényeit ingyen, a vagyonosokat pedig a díjazás iránt a községgel előlegesen kötött egyezség szerint orvosolni, valamint az életmentési eljárásnál is közreműködni (145. §.). A *községi szülésznőnek* pedig kötelességében áll, minden vagyontalan szülő nőnek díjtalanul, a vagyonosoknak a községenként megszabott díj mellett segítséget nyujtani (148. §.). E kötelességek valamelyikének

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megszegése képezi a jelen §. kihágásának elkövetési cselekedetét. Feltételeztetik, hogy az illető orvos vagy szülésznő segélyét valaki igénybe akarja venni s az ennek daczára alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja az orvosi, sebészi vagy szülészi szolgálatot.

6. *A 95. §.* a járvány idején teljesítendő orvosi, gyógyszerészi és betegápolási teendők ellátását igyekszik biztosítani.

A §. első bekezdésének alanyai az *állami, törvényhatósági és községi orvosok*, illetőleg *sebészek*. Az ilyen orvos vagy sebész járvány idején mindaddig köteles hivatalos állásán megmaradni, s a hatóság által a járvány-ügyre nézve kiadott rendeleteket teljesíteni (1876: XIV. t.-cz. 85. §.), míg ezen állásától maga a hatóság fel nem menti. Ha tehát a hatósági orvos járvány idején lemond s ennek folytán hivatali állását elhagyja, mielőtt a hatóság lemondását elfogadta, sőt állásától fölmentette volna: ez által már elköveti a jelen §. kihágását. Az elkövetés másik módja, ha az ekként lemondott, de hivatalától még fel nem mentett orvos «az orvosi vagy sebészi alkalmaztatásával egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja».

A §. második bekezdése a járvány idején felállított kórházak személyzetére s nevezetesen a járvány idejére alkalmazott *gyógyszerészek, felügyelők, ellenőrök* vagy *betegápolókra* vonatkozik. A mennyiben ezek járványos betegség idején határozott időtartamra vannak alkalmazva: a kihágást azáltal követik el, ha hivatalukat vagy szolgálatukat alkalmaztatásuk idejének lejárta előtt elhagyják.

7. *A 96. §.* szintén a járvány idejére vonatkozó rendelkezést tartalmaz. Ily időben a betegeknek gyógyszerekkel való pontos és biztos ellátását tekintik a baj megakadályozása, illetőleg enyhítése egyik főeszközéül, s ezért a közegészségügy kiváló érdeke ily esetben az, hogy a gyógyszerész helyét el ne hagyja, s a gyógyszer kiszolgáltatását meg ne tagadja. Az a gyógyszerész tehát, a ki járvány idején gyógyszertárát elhagyja, vagy a ki az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: a jelen §. kihágását követi el. A gyógyszertár elhagyása feltétlenül büntetendő; a gyógyszer kiszolgáltatásának megtagadása azonban csak akkor, ha ez alapos ok nélkül történt. A megtagadás egyik alapos oka ez esetben is az lehet, hogy az orvos nyilván téves rendelkezést tett.

8. E kihágások mindegyike *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanság azonban csak oly esetben képzelhető, midőn az orvos, gyógyszerész stb. a felsorolt §-okban foglalt valamelyik kötelességét felületességből vagy könnyelműségből egyszerűen elhanyagolja; de ha az illető csak azáltal követheti el a kihágást, hogy valamely szolgálat teljesítését a hozzá intézett felhivás daczára egyenesen megtagadja: az ilyen cselekmény természeténél fogva szándékos.

9. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél (Bev. II.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A köteles állatorvosi segély megtagadása vagy elhalasztása.

97. §.

Azon állatorvos, a ki sürgős esetekben a hivatásával járó szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha pedig állami, törvényhatósági vagy községi hivatalos alkalmazásban lévő állatorvos az ezen hivatalos alkalmazásával egybekötött állatorvosi szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

98. §.

Egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon állami, törvényhatósági vagy községi hivatalos alkalmazásban levő állatorvos, a ki a marhavész idején, habár lemondás folytán, de ennek szabályos elfogadása előtt, hivatalos állását elhagyja, vagy az ezzel egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja.

1. E két §-t az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t.-cz. 147. és 148. §-ai világosan fentartották, minélfogva előforduló esetben ez értelemben kell azokra hivatkozni (pl. vádlott. a ktk.-nek az 1888: VII. t.-cz. 147. §-a által érvényben tartott 97. §-a alapján bünösnek ítéltetik).

2. Az állategészségügyi törvény intézkedéseiből kiemeljük a következőket: *a*) állatorvosi gyakorlatra csak annak van joga, ki a budapesti m. kir. állatorvosi tanintézet által kiállított oklevéllel bir; az eddig gyakorlatra jogosított állatorvosok azonban szerzett jogaikban meghagyatnak (117. §); *b*) külföldi intézeten oklevelet nyert állatorvosnak csak szabályszerű honosítás (nostrificatió) után engedtetik meg a gyakorlat; az Ausztriában oklevelet nyert állatorvosok gyakorlata iránt a két állam kormánya a kölcsönösség alapján intézkedik (118. §.); *c*) a gyakorlatra jogosított magán állatorvos bárhol letelepedhetik, de köteles oklevelét a törvényhatóságnál bemutatni (119. §.); *d*) a községi és kör-állatorvos az illető község vagy községek állategészségügyi teendőit végzi, s nevezetesen: az állatokat a községgel kötött szerződésben megállapított díjazás mellett orvosolja, járvány idején a marhaleveleket ellenjegyzi stb. (130. §.); *e*) a törvényhatósági állatorvos az állategészségügy felett a törvényhatóság egész területén őrködik, a tapasztalt hiányokról jelentést tesz stb. (132. §.); *f*) az állami állatorvos indítványt tesz a helyi járványok és ragadós betegségek megelőzése tárgyában, ragadós betegségek alkalmával a helyszinén személyesen megjelenik stb. (139. §).

3. A *97. §. tárgya* az állatorvosnak hivatásával járó rendes szolgálata a mennyiben az állatok gyógyítására vonatkozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A §. első bekezdése a *magán állatorvosról* szól. Az ilyen állatorvos, ha az előbbi pont értelmében jogosítva van a gyakorlatra, az ország területén bárhol letelepedhet, de hivatásából kifolyó kötelessége az, hogy a míg az állatorvosi gyakorlattal fel nem hagy, a hozzá segélyért fordulóknak az állatorvosi szolgálatot megtegye. Ha ezt alapos ok nélkül megtagadja: e miatt rendszerint csak kártérítési felelősség terheli, a mennyiben t. i. ennek következtében a kérdéses állat elhullott; ha azonban «sürgős esetekben» tagadja meg a hivatásával járó szolgálatot: ezáltal kihágást követ el s a jelen §. első bekezdése alapján büntetendő. Mikor tekintessék az eset sürgősnek: ezt a bíróság van hivatva meghatározni. A sürgősség különösen akkor forog fenn, ha járvány jelenségei mutatkoznak.

A §. második bekezdése szerint a *hatósági állatorvos* követ el kihágást az esetben, ha a hivalalos alkalmazásával egybekötött «állatorvosi szolgálat»-ot megtagadja. A §. első bekezdésének s az «állatorvosi szolgálat» valódi értelmének alapul vétele mellett itt is csak oly szolgálatról van szó, mely állatok közvetlen gyógyítására vonatkozik. Az állami és törvényhatósági állatorvos csak ritkán jut abba a helyzetbe, hogy állatok gyógyításával foglalkozzék vagy abban részt vegyen: a községi állatorvos egyik teendője azonban a község területén létező állatok gyógyítása lévén: az ily állatorvos hivatalos alkalmaztatásával járó kötelességét szegi meg azáltal, ha állatorvosi szolgálatra felhivatván, ezt alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja. A büntethetőség itt nincs ahhoz a feltételhez kötve, hogy az eset «sürgős» legyen. A községi állatorvosnak az állatok gyógyításán kívül sok egyéb teendője is lévén, melyeket a hivatkozott t.-cz. 130. §-a részletesen felsorol; a mennyiben az illető e teendők valamelyikét elhanyagolja: e miatt nem a jelen §. alapján, hanem fegyelmileg büntetendő. Igy pl. panaszlott állatorvos, kit alsófokúlag az 1888: VII. t.-cz. 130 §-ának *c)* pontja alapján elítéltek azért, mert az állatok egészségügyi állapotát levágáskor meg nem vizsgálta, a B. m. által fölmentetett: mert az állatorvos e kötelességének elhanyagolása miatt nem az állategészségügyi törvény 147. §-a által fentartott jelen §. alapján, hanem csak fegyelmileg büntethető.

4. *A 98. §.* tárgya a hatósági állatorvos kötelessége marhavész idején. E kötelességeket részletesen az állategészségügyi törvény szabja meg. E helyen kihágás gyanánt csak két eset van kiemelve. Egyik az, midőn a hatósági állatorvos marhavész idején hivatalos állásáról lemond s ennek folytán állását elhagyja, mielőtt a hatóság ez alól fölmentette volna. A másik eset abban áll, hogy a hatósági állatorvos marhavész idején a hivatásával egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja. Az elkövetési cselekedet itt is ugyanaz, a mi a 97. §. 2. bekezdése esetében. Csupán a büntetés súlyosabb annálfogva, mert marhavész idején az állatorvosi szolgálat megtagadása nagyobb veszélylyel jár, mint egyébkor.

5. Mindkét kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §). Gondatlanságot az állatorvosok részére előirt szabályok nem tudása s az állatorvosi kötelességnek ez okból történt megszegése képez.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bev. II.) A pénzbüntetés az 1888: VII. t.-cz. 156. §-a értelmében állat-egészségügyi czélokra ítélendő meg, felerészben az államkincstárt, s felerészben azt a községet illeti, melynek területén a kihágás elkövettetett.

5. Járványos vagy ragályos betegség esetében az orvosi segély igénybevételének s a köteles bejelentésnek elmulasztása.

99. §.

(Kh.) *Azon családfő, a kinek családjában vagy háznépe között; azon iparos, gyáros vagy bányatulajdonos, a kinek műhelyében, gyárában, illetőleg bányatelepén, segédei, tanonczai, illetőleg munkásai közt; úgyszintén azon növeldetulajdonos, a kinek intézetében valamely járványos vagy ragályos betegség kiütött, ha azon időtől kezdve, melyben a betegség természetéről magának tudomást szerzett, huszonnégy óra alatt orvosi segélyről nem gondoskodik: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Ugyanezen büntetés éri azon orvost is, a ki valamely járvány vagy ragály kiütését, az erről szerzett tudomása után huszonnégy óra alatt a hatóságnak fel nem jelenti.

1. E §. *első bekezdése* lényegileg megegyezik az 1876: XIV. t.-cz. 82. §-ával, mely szerint a családfő, iparos, gyáros vagy bányatulajdonos köteles azonnal orvosi segélyről gondoskodni, mihelyt háznépe vagy hozzátartozói közül valaki járványos vagy ragályos betegségbe esett. Ezt az intézkedést a jelen §. helyettesíti, s egyszersmind azzzal bővíti ki, hogy az orvosi segélyről gondoskodni köteles egyének közé a nevelőintézet tulajdonosát is felvette, s e mellett a határidőt is megállapította, mely alatt az illetők az orvosi segélyt igénybe venni tartoznak.

2. E kihágás *alanyai* tehát: a családfő, az iparos, gyáros, bányatulajdonos s a nevelőintézet tulajdonosa. A büntethetőség előfeltétele az, hogy a család vagy ház nép között, illetőleg a műhelyben, gyárban vagy bányatelepen a segédek, tanonczok vagy munkások között, vagy a nevelőintézetben «*valamely járványos vagy ragályos betegség ütött ki*». Melyek a járványos vagy ragályos betegségek: ezt a közönség rendszerint a hatóság figyelmeztető felhivásaiból is megtudja, de az élet közönséges tapasztalataiból is csaknem mindenki ismeri. Mihelyt a járvány vagy ragályos betegség valahol fellépett: a családfő s az iparos segédek, gyári vagy bányamunkások gazdája, valamint a nevelőintézet tulajdonosa éber figyelemmel köteles a felett őrködni, hogy a felügyeletére és gondozására bizott személyek között a járvány ki ne üssön s ha kiütött, el ne terjedjen. Kötelessége tehát első sorban az, hogy mihelyt a járvány vagy ragályos betegség kiütését észreveszi: azonnal orvosi segítséget vegyen igénybe. A ki ezt *24 óra alatt megtenni elmulasztja*: az a jelen §. szerint büntetendő, akár

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szándékos, akár gondatlanságból eredő legyen mulasztása (28. §.). A mennyiben az illető családfő, iparos stb. e mulasztáson felül a ragályos betegség továbbterjedésének megakadályozása végett elrendelt zár- vagy egyéb felügyeleti szabályokat is megszegi: a btk. 316. §-ába ütköző vétség miatt büntetendő. Ha pedig valaki a járványos betegségbe esett egyént nemcsak orvosi ápolásban nem részesíti, hanem ezenfelül oly gondatlanul bánik vele, hogy az illető e miatt súlyos testi sértést szenved vagy meghal: ez esetben szintén a btk. megfelelő §-a alkalmazandó. Igy pl. a 290. §-ba ütközőnek mondatott ki panaszlott ügye, ki himlőbeteg cselédét orvosi segély nélkül hagyva, útnak bocsátotta, minek következtében ez meghalt. (M. K. 1887: 47. sz. B. m.)

3. *A §. második bekezdése* a bejelentés kötelességének elmulasztását helyezi büntetés alá. E bejelentést az illetékes hatóságnál az orvos köteles megtenni és pedig 24 óra alatt a járványos vagy ragályos betegségről szerzett tudomása után. Alanya tehát e kihágásnak csak az orvos lehet, de az nem tesz különbséget, hogy magán- vagy hatósági orvos-e az illető. Ehhez képest vádlott magánorvos, ki egy bordélyházban egy bujakóros kéjleányt megvizsgált, de erről jelentést nem tett, a jelen §. alapján ítéltetett el: mert a nyilvános üzletben levő kéjleány ragályos betegségéről a magánorvos is köteles a hatóságnak jelentést tenni. (B. T. VII. 56. l. B. m.) A bűncselekmény a köteles bejelentés elmulasztásában áll, akár szándékos, akár gondatlanságból eredő legyen e mulasztás (28. §.). Ha magánegyén jut annak tudomására, hogy valahol ragályos kór ütött ki: a bejelentés elmulasztása az 1876: XIV. t.-cz. 80. §-a alapján büntetendő. (Lásd e t.-cz. magyarázatát 2. jegyz. *ny)* pont.)

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

6. A szállítási eszköz fertőtlenítésének elmulasztása ragályos vagy járványos beteg szállítása után.

100. §.

(Kh.) *Az egy város területén, vagy több község közt a személyes közlekedést fentartó bérkocsik, vagy a közönség használatára szolgáló más szállítási eszközök tulajdonosai, kik kocsijaikon, illetőleg más szállítási eszközeiken ragályos vagy járványos betegségben levő egyént szállítottak, és tudva ezen körülményt, mielőtt az arra használt kocsit vagy más szállítási eszközt az e czélra hatóságilag megszabott módon fertőtlenítették volna, azt a közönség használatára bocsátják, vagy abba szállítás végett valakit fölvesznek: tizenöt napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.*

Nyolcz napig terjedhető büntetés éri azon kocsist vagy a tulajdonos szolgálatában levő más személyt, a ki a jelen szakaszban megjelölt körül-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ményt tudva, az ebben meghatározott kihágást, habár a tulajdonos meghagyásából követte el.

101. §.

(Kh.) *Ha a ragályos vagy járványos betegségben szenvedőnek szállításáról a tulajdonos nem bírt tudomással: a 100. §-ban meghatározott tizenöt napig terjedhető elzárás büntetése egyedül azon kocsist vagy a tulajdonos szolgálatában levő azon személyeket éri, a kik e körülményről tudomással birtak és ezt a tulajdonosnak be nem jelentették, vagy a kocsit, illetőleg a szállítási eszközt, ennek újabbi szállításra való használata előtt, a hatóságilag megszabott módon nem fertőtlenítették.*

1. Mindkét §. czélja a járványos vagy ragályos betegség terjedését megakadályozni. Mihelyt valahol több egyén egyidejűleg ugyanazon betegségbe esik, vagy ha ragályos kórok esetei mutatkoznak: fölmerül annak szükségessége, hogy az ily betegségek terjedésének meggátlása végett minden lehető intézkedés megtétessék. Ez intézkedéseket az 1876: XIV. t.-cz. 81. §-a szerint az illető törvényhatóság köteles megtenni, ennek feladatához tartozván egyebek közt a betegeknek az egészségesektől való elkülönítése, a fertőtlenítések foganatosítása s általában a járvány terjedését előmozdító hatányok lehető megszüntetése. A bérkocsi és másnemű közlekedés szabályozása szintén a törvényhatóság teendői közé tartozván, járvány- vagy ragályos betegség idején a szállító eszközök tulajdonosai részére mindannyiszor megállapítandók azok a szabályok, melyeket ezek járványos vagy ragályos betegségben szenvedő egyének szállítása után a szállítási eszköz fertőtlenítése tekintetében követni tartoznak. Az ilynemű hatósági szabályok megszegése képezi tulajdonképen a jelen §-okban meghatározott kihágás tárgyát.

2. *A 100. §. első bekezdése* szerinti kihágás alanya a közönség használatára rendelt *bérkocsi vagy más szállítási eszköz tulajdonosa.* Szállítási eszköz e §. értelmében lehet a vízi jármű is (pl. a két vízpart közötti közlekedésre szolgáló csónak), a mennyiben nem tartozik a nagyobb közlekedési eszközök (gőzhajó, csavargőzös) sorába. Az ilynemű szállítási eszközök minden megszorítás nélkül állván a közönség rendelkezésére: járvány idején könnyen megtörténhetik, hogy valamelyik kocsin vagy más szállítási eszközön a tulajdonos tudtával vagy a nélkül, ragályos betegségbe esett egyént szállítanak. Minthogy ezt megakadályozni nem lehet: a tulajdonos kötelessége csak arra az elővigyázatra szorítkozik, hogy a szállítási eszközt a beteg szállítása után *fertőtlenítse* és pedig az e czélra hatóságilag megszabott módon. E kötelesség tudatos elmulasztása képezi a jelen kihágás büntethetőségének egyik feltételét. A másik feltétel az, hogy a tulajdonos a beteg szállítása után *nem fertőtlenített járművet* a közönség további rendelkezésére bocsátja, illetőleg abba valakit szállítás végett fölvesz. Alanyi szempontból pedig szükséges a büntethetőséghez, hogy a szállítási eszköz tulajdonosa a fertőtlenítés elmulasztásakor tudja, hogy járművén ragályos beteget szállított. Ennyiben a kihágásnak szándé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kosnak kell lennie; ebből azonban nem következik, hogy a tulajdonos további magatartása is, vagyis maga a kihágás, csak szándékos lehet. Megtörténhetik ugyanis, hogy a tulajdonos, ámbár tudja a jelzett körülményt, a fertőtlenítést mégis csak gondatlanságból hanyagolja el, s ugyancsak gondatlanságból engedi át fertőzött járművét a közönség használatára. A büntethetőség a 28. §. folytán ez esetben is beáll.

3. *A 100. §. második bekezdése a kocsis vagy a tulajdonos szolgálatában álló más személy* felelősségéről intézkedik. Ugyanerre vonatkozik *a 101. §. is.* A különbség e két rendelkezés közt csak az, hogy míg az első esetben a szolgálatban álló személy a tulajdonos meghagyásából vagy legalább tudtával és beleegyezésével követi el a 100. §. első bekezdésében meghatározott kihágást: addig a 101. §. abból a feltevésből indul ki, hogy a tulajdonos nem bírt tudomással a ragályos vagy járványos betegségben szenvedőnek szállításáról. Utóbbi esetben a szolgálatban álló személy már azáltal is elköveti a kihágást, ha nem jelenti be a tulajdonosnak, hogy járművén ragályos beteg szállíttatott. Ha pedig e mellett még az is terheli, hogy a szállítási eszközt az újabb szállítás előtt nem fertőtleníti: ez kihágását nem minősíti ugyan mássá, hanem súlyosabb beszámításuvá teszi. A 100. §. második bekezdése esetében a tulajdonos és a szolgálatban álló személy ugyanazon kihágás tettesei gyanánt büntetendők; a 101. §. esetében azonban csak az utóbbit éri büntetés. A szolgálatban álló személy is elkövetheti gondatlanságból e kihágást, miként a tulajdonos.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át, mely az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyzet.)

7. A veszélyes betegségbe esett állat ártalmatlanná tételének s a köteles bejelentésnek elmulasztása.

102. §.

(Kh.) *A ki a felügyelete alatt levő állaton a veszettség vagy más, akár az emberekre, akár az állatokra veszélyes betegség jelét észleli és azon állatot azonnal el nem különíti vagy másként ártalmatlanná nem teszi, egyszersmind pedig az észlelt betegségről a hatóságnak jelentést nem tesz: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

103. §.

(Kh.) *A ki a beteg állatokról az emberek egészségére háramolható veszélyek kikerülése végett kiadott valamely rendeletet vagy szabályrendeletet más, mint a 102. §-ban körülirt esetben szegi meg: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E két §-t az állategészségügyről szóló 1888: VII. t.-cz. 149. és 150. §-ai érvényben tartották, minélfogva előforduló esetben azokra együttesen kell hivatkozni. (L. a 97. §. 1. jegyz.)

2. Az emberek birtokában, illetőleg felügyelete alatt levő állatok nem ritkán esnek oly betegségbe, melyek részint más hasznos állatokra, részint az emberekre nézve is veszélyesekké válhatnak. Ilyenek különösen a marhavész s a házi állatok közt előfordulható más járványos betegségek, továbbá a veszettség stb. Az utóbbi minden körülmények közt veszélyezteti az emberek egészségét, sőt életét is, míg a járványos állatbetegségek első sorban a hasznos állatok elpusztulását eredményezik s az emberekre nézve csak annyiban válhatnak veszélyesekké, a mennyiben húsuk eledel gyanánt felhasználtatik. Az állatok ilynemű betegségei tehát mindenkép közveszélyesek lévén: azok terjedésének megakadályozása a hatóság egyik főfeladatát képezi; s a mennyiben valaki megszegi a hatóság által e czélból kiadott szabályokat: a közérdek szempontjából büntetendő. A jelen §-ok azonban nem merítik ki az e részben fennálló büntető intézkedéseket, hanem csak kiegészítik a btk. 446. §-át, melyet az állategészségügyi törvény 146. §-a érvényben tartott s a mely szerint vétséget követ el az, a ki a marhavész terjedése ellen a hatóság által elrendelt zár- vagy egyéb felügyeleti szabályokat megsérti.

3. A *102. §.* kihágásának alanya csak a veszélyes betegségbe esett állat birtokosa, illetőleg felügyelője lehet; tárgya az emberek birtokában levő állatok bárminő veszélyes betegsége, tehát a veszettségen kívül ide tartozik pl. a marhavésznek s a házi állatok közt előfordulni szokott járványos betegségnek minden faja; a marhavész azonban csak annyiban, a mennyiben elterjedésének meggátlása végett hatósági zár- vagy egyéb felügyeleti rendszabályok még nem tétettek. Az utóbbi esetben ugyanis már e rendszabályokat sérti meg az állat birtokosa, ha a beteg marhát el nem különíti vagy egyébként ártalmatlanná nem teszi és így cselekménye a btk. 446. vagy az 1888: VII. t.-cz. 152. §-a alá esik. Ha azonban a hatóság a marhavész meggátlása végett még nem tett intézkedéseket: ekkor a marhavész is ama betegségek közé tartozik, melyekre nézve az állat birtokosa a jelen §-ban meghatározott intézkedéseket megtenni tartozik. Nevezetesen kötelessége a gazdának: *a)* a megbetegedett állatot azonnal elkülöníteni vagy másként ártalmatlanná tenni (pl. megölni); *b)* az észlelt betegségről a hatóságnak jelentést tenni. E kötelességek bármelyikének megszegése által elköveti az állat birtokosa a kihágást és így akkor is büntetendő, ha pl. elkülönítette vagy lebunkózta az állatot, de a hatóságnál nem tette meg a bejelentést. Így pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki takonykóros lovát a hatóság közbejötte nélkül megölte, s ezt megelőzőleg a lovat többi lovaitól elkülönítve tartotta, de az esetet a hatóságnál be nem jelentette. (M. K. 1889: 21. sz. B. m.) Ezenkívül a jelen §. alapján ítélte el a B. m. vádlottat: ki tyukkolerába esett libáit elkülöníteni s a járványos betegséget a hatóságnál bejelenteni elmulasztotta: mert e betegség valamennyi szárnyasállatra egyiránt veszélyes, az illető állatok húsa pedig az egészségre ártalmas (B. T. IV. 272. l.); ki takonykórban elhullott lovának bőrét eladta, mely

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esetben, tekintettel a bekövetkezhetett súlyosabb következményekre az alsófokúlag kiszabott 25 forint pénzbüntetés (habár csak vádlott felebbezett) 100 frtra emeltetett fel (M. K. 1885: 17. sz.); ki mint gyógykovács, a felügyelete alatt álló takonykóros lóról jelentést nem tett (1885: 25. sz.); ki a hatóságilag gyógykezelés alá helyezett rühes lovát fuvarozásra használtá (1885: 30. sz.); ki takonykóros lovát eladta, mely esetben az illető, visszaesés folytán, 300 frtra ítéltetett el (1885: 51. sz.); ki mint bérkocsis, gyógyíthatatlan beteg lovát fuvarozásra használta, ez esetben a jelen §. s a fővárosi szabályrendelet együttesen alkalmaztatván (1886: 5. sz.).

4. A *103. §.* kihágása oly állati betegségeket feltételez, melyek az emberek egészségére nézve ártalmasak lehetnek. Az ily betegségek terjedésének meggátlása végett a hatóságok esetleg különös óvóintézkedéseket léptetnek életbe, s a ki ezeket megszegi, a nélkül, hogy cselekménye a 102. §. alá esnék: az a jelen §. alapján büntetendő. E §. alkalmazhatósága tehát mindenkor valamely hatósági rendelet vagy szabályrendelet létezésétől függ s annyiban subsidiarius helyet foglal el a 102. §. mellett, a mennyiben csupán az ezáltal nem érintett cselekmények vagy mulasztások büntetését állapítja meg.

5. Mindkét kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanságot a vonatkozó törvények és szabályok figyelmen kívül hagyása és az a körülmény képez, hogy e törvények és szabályok nem tudása nélkül is, az élet közönséges tapasztalataiból mindenki könnyen felismerheti ama veszélyeket, melyek a járványos vagy másnemű betegségbe esett állatokról az emberek vagyonára és egészségére hárulhatnak.

6. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A pénzbüntetés az 1888: VII. t.-cz. 156. §-a értelmében állategészségügyi czélokra ítélendő meg s felerészben az államkincstárt, felerészben azt a községet illeti, melynek területén a kihágás elkövettetett.

8. Az emberi élelemre levágandó állatokra vonatkozó szabályok megszegése.

104. §.

(Kh.) *Egy hónapig terjedhető elzárással és száz forint pénzbüntetéssel büntetendő:*

1. a ki az emberi élelemre levágandó marhák vagy más állatok megvizsgálására, s az ezekkel való bánásmódra vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegi;

2. a ki olyan marhát vagy állatot, melyet a fennálló szabály szerint csak a közvágóhidon szabad levágni, máshol vágat vagy vág le; vagy

3. a ki olyan helyeken, a hol közvágóhid nincsen, a marhák vagy más állatok levágása iránt kiadott rendeletet vagy szabályt megszegi, s az ekként levágott marha vagy állat húsát emberi élelemre árulja, adja vagy használja;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. a ki elhullott vagy levágott beteg marha vagy állat húsát, e körülményt tudva, emberi eledelre használja, vagy e czélra másoknak adja.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év nem mult el: a büntetés két hónapig terjedhető elzárásig és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetésig emelhető.

1. A jelen §-t az állategészségügyről szóló 1888: VII. t.-cz. 151. §-a egész kiterjedésében fentartotta. Előforduló esetben tehát e két §-ra együtt kell hivatkozni. (L. 97. §. 1. jegyz.) Általános tárgyai e kihágásnak az emberi élelemre levágandó állatok s nevezetesen a szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések, mely utóbbiaknál a levágást azok leszúrása helyettesíti. A mennyiben valaki az ily állatokat iparszerűleg, közfogyasztásra vágja, illetőleg szúrja le, bizonyos elővigyázati rendszabályokat kell megtartania, nehogy beteg állatot vágjon le s az egészségre ártalmas húst hozzon forgalomba. E szabályokat a hivatkozott állategészségügyi törvény határozza még s ezek egyikének vagy másikának megszegése képezi a jelen kihágás elkövetési cselekedetét.

2. Az *1. pont* hátteréül az 1888: VII. t.-cz. 14. §-a szolgál, mely szerint a szarvasmarhák vágásánál, továbbá a juhok, kecskék és sertések leszúrásánál, a mennyiben ez mint ipar üzetik, az állat egészségi állapota a leölés előtt és után a hatósági állatorvos által megállapítandó; ilyennek hiányában pedig e czélra vágatási biztos alkalmazandó. E rendelkezésből kitűnik, hogy a szarvasmarha levágatása előtt és után feltétlenül, tehát akkor is megvizsgálandó, ha tulajdonosa azt nem közfogyasztásra, hanem saját használatára vágja le; ellenben a juhok, kecskék és sertések egészségügyi megvizsgálása csak az esetben kötelező, ha leszúrásuk mint ipar üzetik, vagyis a leszúrt állat húsa közfogyasztásra van szánva. Ha tehát valaki az ily állatokat magánhasználat végett szúrja le: az orvosi vizsgálat elmulasztása által nem követ el kihágást; ellenben a szarvasmarha levágása ily vizsgálat nélkül is mindenkor büntetendő. A különbség csak az, hogy míg a közfogyasztásra szánt marha levágásánál e mulasztás a jelen §. büntetése alá esik: addig a magánfogyasztás végett történt levágás esetében az állategészségügyi törvény 14. §-ának megszegése ugyanazon törvény 154-ik §-ának *c)* pontja szerint minősülő kihágást képez. Továbbá kitünik a hivatkozott 14. §-ból, hogy az egészségügyi vizsgálat nemcsak a levágandó, illetőleg leszúrandó állatra, hanem kimérendő, illetőleg elfogyasztandó húsára is kiterjed. Az előbbi az ú. n. egészségi szemle (állatszemle), az utóbbi a hússzemle. A jelen §. első pontja úgy az állat-, mint a hússzemlére vonatkozik s e szerint az is elköveti e kihágást, a ki az állatot egészségi szemle után levágja, de a húst a hússzemle mellőzésével kiméri. Alanya e kihágásnak az előadottak szerint csak az lehet, a ki az emberi élelemre szánt állatok levágásával, illetőleg leszúrásával iparszerűleg foglalkozik. Ehhez képest a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott mészáros: ki igazolvány nélkül egy marhát levágott (B. T. VI. 64. l. B. m.); ki egy üszőt orvosi megvizsgálás és bejelentés nélkül, s ki egy marhát előzetes engedély

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nélkül levágott (M. K. 1888: 11. és 41. sz. B. m.); ki szarvasmarhát szabályszerű járlat nélkül vett meg s húsát orvosi vizsgálat nélkül kimérte, mely esetben két külön kihágás állapíttatott meg (1886. 9. sz.); ki egy marhát az egészségügyi szemle mellőzésével vágóhidon kívül vágott le, az utóbbi körülmény súlyosító gyanánt vétetvén (1891: 11. sz.). Azt is kimondá egy izben a B. m., hogy e §. 1. pontja csak élő marhára vonatkozik; ellenben az idegen helyről behozott húsnak megvizsgálás nélkül való árulása az 1876: XIV. t.-cz. 13. §-a alá esik (1889: 34. sz.), mely határozattal szemben helytelenül alkalmazta a B. m. a jelen §. mellőzésével a közegészségügyi törvény 13. és 7. §-ait az ellen, ki két bárányt elárusítás végett előleges megvizsgáltatás nélkül levágott. (M. K. 1888: 51. sz. sz.)

3. A *második pont* arra az esetre vonatkozik, midőn valahol *közvágóhid van*, s a tettes mégis máshol vágat vagy vág le olyan állatot, melyet csak a közvágóhidon szabad levágni. E tekintetben az 1888: VII. t.-cz. 14. §-a azt rendeli, hogy oly községekben, hol a húsfogyasztás jelentékeny, szarvasmarha csak közvágóhidon vágható; hogy azonban mely községekben legyen közvágóhid felállítandó: ezt a közigazgatási bizottság fölterjesztése alapján a földmüvelési és belügyi ministerek együttesen állapítják meg. E szerint általános szabály, hogy a hol közvágóhid létezik, a szarvasmarhát csakis ezen szabad levágni, akár közfogyasztásra, akár magánhasználatra legyen az szánva. A jelen §. alá azonban csak az az eset tartozik, midőn valaki a közfogyasztásra szánt marhát vágja vagy vágatja le a közvágóhidon kivül; ellenben a magánhasználatra szánt állat ilyetén levágása az állategészségügyi törvény 154. §-ának *c)* pontja alá esik. Ehhez képest vádlott mészáros, ki vágóhidon kívül vágott le marhát, minthogy azt közfogyasztásra vágta le: a hivatkozott törv.-cz. 154. §. *c)* pontja helyett az ugyanazon t.-cz. 151. §-a által fentartott jelen §. alapján ítéltetett el. (M. K. 1891: 14. sz.) Ugyanezen §. alapjan ítélte el a B. m. vádlottat, ki vágóhidon kívül egy borjut levágott: mert habár az előljáróság az ellenkezőre nem kötelezte, kötelezi erre a törvény (1888: 50. sz.); ellenben feloldotta panaszlott mészáros ügyében az eljárást, ki közfogyasztásra szánt juhoknak közvágóhidon kivül történt levágása miatt, alsófokúlag a jelen §. alapján ítéltetett el: mert a juhoknak közvágóhidon való levágását a törvény nem rendeli; (1890: 37. sz.) A budapesti közvágóhid felállítása óta a főváros területén mindennemű szarvasmarhának (bika, ökör, tehén), továbbá borju, birka, juh, bárány és kecskének közvágóhidon kívül való levágása általában tilos (Fővárosi szr. I. 389. l.), s e szerint ezen a területen a felsorolt állatok bármelyikének közvágóhidon kivüli levágása a jelen §. alá esik. A kihágás megállapításánál azonban e szabályrendelet számára és megfelelő §-ára kell hivatkozni.

4. A *harmadik pont* arról az esetről intézkedik, midőn valahol *közvágóhid nincs*. Ily helyeken a marhák vagy más állatok levágása iránt kiadott hatósági szabályok vagy rendeletek irányadók, s a kihágást az követi el, a ki e szabályt vagy rendeletet megszegi s az ekként levágott marha vagy állat húsát emberi élelemre árulja, adja vagy használja. Döntő jelentőségű tehát ez esetben a fennálló s a hatóság

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

által nem kifogásolt gyakorlat, vagy a hatóságnak ezzel szemben netalán kiadott külön intézkedése. A hol ily intézkedés, mely az állatok levágásánál kötelezőleg megtartandó volna, nem létezik: ott a rendes szokástól eltérő vágás sem büntethető, ha az ellen a helyi hatóság előlegesen kifogást nem tett. Ehhez képest a B. m. feloldá az eljárást panaszlott mészáros ügyében, a ki szarvasmarhának vágóhidon kívül történt levágása miatt az alsófokú hatóság által elítéltetett: mert a kérdéses községben közvágóhid nem volt, s mert nem derítették ki, hogy ugyanott a marhának vágóhidon való levágását kötelezővé tették-e (M. K. 1890. 31. sz.); továbbá fölmenté a vád alól azt a mészárost, ki egy bikát istállójának elkülönített helyiségében vágott le: mert a kérdéses bika veszélyes volt, s mert vádlott régi szokás szerint az előljáróság tudtával nemcsak az udvarán levő vágóhidon, hanem istállójában is szokott marhát levágni (1891. 2. sz.). Egy más esetben pedig vádlottat, ki egy borjut vágóhidon kívül vágott le, azért mentette fel a vád alól: mert a kérdéses borju a községi biró, mint hússzemlész által megvizsgáltatott (1889: 35. sz.).

5. A *negyedik pont* tárgya elhullott vagy levágott beteg állat husának emberi élelemre való felhasználása vagy továbbadása. E kihágás tehát nem vonatkozik élő, habár beteg állat levágására vagy eladására. Sőt az sem meríti ki a tényálladékot, ha valaki a beteg állatot levágja s húsát kimérni szándékozik, de e szándékát tényleg meg nem valósítja. Ez legfeljebb kisérlete lehetne a jelen kihágásnak, mely azonban a 26. §. folytán nem büntethető. Ehhez képest fölmentetett a vád alól elsőrendü vádlott ki beteg tehenét egy mészárosnak eladta s másodrendű vádlott, ki e tehenet megvette s húsát kimérni akarta: mert az élő, bár beteg marha eladása, s a hús kimérésének szándéka még nem meríti ki e kihágás tényálladékát. (B. T. IX. 256. M. K. 1885: 4. sz. B. m.) Az elkövetési cselekedet tehát az egészségre ártalmas hús felhasználása, továbbadása vagy kimérése. A hús ártalmas voltát tudnia kell a tettesnek, s ennélfogva nem büntethető az esetben, ha az igazolt tévedésben volt, vagy alapos oka volt azt hinni, hogy a hús nem ártalmas. E szempontból vádlott mészárost, ki alsófokúlag az egészségre ártalmas hús eladása miatt elítéltetett, a B. m. fölmenté: mert a kérdéses húst a körorvos megvizsgálta s egészségesnek találta (B. T. VI. 96. lap). Az a körülmény, hogy az ártalmas hús több egyén kezén megy keresztül, mielőtt a fogyasztó birtokába jut, nem szolgálhat azok mentségéül, kik tovább eladás czéljából az eladással iparszerűleg foglalkozónak adták el a kérdéses húst. E szerint nem helyes a B. m. egyik ítélete, melylyel elsőrendü vádlottat, ki eldöglött sertése husát, mely emberi eledelre ártalmasnak nyilváníttatván, csak szappanfőzésre találtatott alkalmasnak, ennek daczára egy mészárosnak eladta, ki azt azután tovább elárusította, azért mentette fel a vád alól: mert a hatóságnak saját közegei által kell végrehajtatnia ítéletét s e szerint vádlott nem büntethető a miatt, mert a kezén hagyott sertéssel nem egészen az ítélet szerint bánt el (B. T. IV. 408. l.). Itt ugyanis a hús szappanfőzés czéljából hagyatván vádlott birtokában: ez nyilván a törvény ellen vétett, midőn azt tovább elárusítás végett a mészárosnak adta el. Ellenben természetes,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hogy a kihágás csak azt terheli, a ki maga tudatosan véghez viszi a hús tiltott felhasználását vagy továbbadását. Ennélfogva helyesen menté fel a B. m. vádlott mészárost, kinek üzlettársa egészségtelen húst mért ki: mert nem bizonyult be, hogy az üzlet vezetésében részt vett s a kérdéses marha levágásáról s az ártalmas hús eladásáról tudomással birt. (M. K. 1887: 14.)

6. Az 1., 2. és 3. pontban meghatározott kihágások *szándékos és gondatlanságból* eredők lehetnek, a 4. pont esete azonban csak szándékosan követhető el (28. §.). Gondatlanságot a kiemelt pontok eseteiben az képezhet, hogy a tettes figyelmen kívül hagyja a marha vagy más állat levágása tekintetében fennálló szabályokat, holott azokat, már hivatásából és foglalkozásából kifolyólag is figyelembe venni és megtartani volna köteles.

7. *Büntetésül* elzárás és pénzbüntetés alkalmazandó. Az előbbi a 21. §. alapján pénzbüntetésre változtatható át; az utóbbi az 1888 VII. t.-cz. 156. §-a értelmében állategészségügyi czélokra ítélendő meg, s felerészben az államkincstárt, felerészben azt a községet illeti, melynek területén a kihágás elkövettetett. A 100 frt pénzbüntetés ez esetben absolut büntetést képez, s kisebb fokozatban ki nem szabható, — habár a belügyminister egy kijelentése szerint a btk. 92. §-ának alkalmazása mellett ez megtörténhetik. (B. T. V 16. lap.) *)

8. *A visszaesés* súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha az utolsó büntetés kiállásától két év még nem múlt el. E két év időtartama az elzárás kiállásától s a pénzbüntetés lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

9. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.)

9. A kút, vízvezeték vagy forrás vizének megrontása.

105. §.

(Kh.) *A ki az emberek használatára szolgáló kútba, vízvezetékbe vagy forrásba ronda vagy undorító tárgyat dob: három napig terjedhető elzárással büntetendő.*

A ki pedig közhasználatban levő kútat, vízvezetéket vagy forrást szándékosan akként ront meg, hogy vize élvezhetetlenné válik, vagy használhatósága félbeszakad: tizenöt napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A jelen §. szoros összefüggésben áll a btk. 315. §-ával mely szerint bűntettet követ el az, a ki használatban levő kutat, vízvezetéket vagy víztartót megmérgez. Az utóbbi §. szerint a víz megmér-

*) *Szilágyi József* szerint e §-ban a 100 frt, mint absolut büntetés, oly hiba, melyet mielőbb ki kell javítani. (B. T. XVII. 80. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gezését vagyis a viznek életveszélyessé vagy az egészségre ártalmassá tételét kivánja meg a törvény és így a határvonal e büntett és a jelen kihágás közt abban áll, hogy itt csak a viznek olynemű megrontásáról van szó, a mely mérgezésnek a jelzett értelemben nem tekinthető. Egyébként lényegileg megegyez a két delictum tényálladéka.

2. Tárgya a jelen kihágásnak «*az emberek használatára szolgáló kút, vizvezeték vagy forrás*». A 315. §. mellőzi a forrást, ellenben felemliti a kút és vizvezeték mellett a viztartókat is, — az utóbbi alatt a M. i. szerint nem csupán a nyilvános medenczék, bassin-ek, hanem a használatban levő kutak mellett lenni szokott kinyitott vagy könnyen kinyitható vályuk is értetvén, mert ezekből is gyakran merítenek vizet emberi használatra. (Anyaggy. II. 571. lap.) E szempontból a kutak és vizvezetékek fogalmát itt is ugyanily értelemben vehetjük és pedig annyival inkább, mert minden viztartó szorosan összefügg valamely kúttal vagy vizvezetékkel s e szerint annak mintegy alkotó részét képezi. A kútnak, vizvezetéknek vagy forrásnak használatban kell lennie. Ezt fejezi ki a törvény e kitétele: «az emberek használatára szolgáló» kút stb., — mert a mely kút vagy vizvezeték tényleg használatban nincs, az nem is szolgál az emberek használatára. Az első bekezdés tehát e tekintetben nem különbözik a 2. bekezdéstől, melyben «közhasználatban levő» kútról stb. van szó. A használat azonban a dolog természeténél fogva csak az ivóvizre vonatkozik, mert a közegészséget csak ez esetben fenyegeti veszély — és így másnemű használatra szolgáló vizek nem tárgyai a jelen kihágásnak. Másnemű vizek megfertőztetése ártalmas anyagokkal a vizjogi vagyis az 1885: XXIII. t.-cz. 185. §. *a*) pontja alapján büntetendő (l. e törvény magyarázatát: 10. jegyz.).

3. A bűncselekmény kétféle módon követhető el. Az egyik abban áll, hogy valaki a kútba, stb. «*ronda vagy undorító tárgyat dob*» a másik módozat az, hogy a tettes «*szándékosan megrontja*» a közhasználatban levő kút stb. vizét.

a) A ronda vagy undorító tárgy bedobása tulajdonképen szintén megrontja és élvezhetetlenné teszi a vizet, s ennélfogva a §. első bekezdésének jelentősége a 2. bekezdés intézkedésével szemben csak az, hogy itt a viznek gondatlanságból eredő ilynemű megrontása képezi tárgyát a büntetésnek, míg a 2. bekezdés szerint csupán a szándékos megrontás büntetendő. A különbség továbbá az, hogy míg az első bekezdés szerint az elkövetési cselekedet e szavakkal: «ronda vagy undorító tárgyat dob», szorosan meg van határozva, és így e §. gondatlanságból származó esete ezen a határon túl nem terjeszthető: addig a szándékos megrontás elkövetési módja bármily cselekmény lehet, mely által a viz élvezhetetlenné válik, vagy használhatósága félbe szakad. Az 1. bekezdés alá tartozik pl. vádlott cselekménye, ki újon szült gyermekét megölvén, egy kutba dobta, hol az több hétig maradt (B. T. III. 131. l. C.). *b*) A kút, vizvezeték vagy forrás szándékos megrontása határos a kút stb. vizének megmérgezésével. Minthogy azonban az utóbbi a btk. 315. §-a szerint büntetendő: itt a viz szándékos megrontásának csak oly eseteiről van szó, a melyek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

még nem birnak a mérgezés jellegével. Mérgezés alatt nem értetik az életveszélyes vagy az egészségre ártalmas anyagnak bármily csekély mennyiségben való bedobása a vizbe, hanem azt feltételezi a 315. §., hogy a viz az említett tulajdonságú anyag által életveszélyessé vagy az egészségre ártalmassá váljék. Ha tehát az anyag azon mennyiségben, a melyben a vizbe dobatott, nem gyakorolta ezt a hatást: a viz megmérgezése nem létesül és így kisebb mérvű megrontása a jelen §. alá esik. A megrontásnak azonban legalább oly fokúnak kell lenni, hogy a viz élvezhetetlenné váljék, vagy használhatósága félbe szakadjon. Ez ténykérdés, melyet a bíróság szükség esetén szakértők közreműködésével van hivatva eldönteni. Továbbá szükséges feltétele a büntethetőségnek a viz ilyetén megrontására irányzott szándék. Ennek hiányában csak a §. első bekezdése alkalmazható; ha pedig az elkövetési cselekedet az abban körülirt módnak meg nem felel: vádlott felmentendő. Ehhez képest felmenté a B. m. vádlott vizvezetéki vállalkozót, ki a vizvezeték szerződésszerű tisztítását elmulasztotta, miáltal a viz használata fennakadt: mert ebbeli kötelességének a hatóság felhivása daczára történt elhanyagolása nem foglalja magában a vizvezeték megrontására irányzott szándékot. (M. K. 1889: 45. sz.)

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §. §. 9. jegyzet).

10. Ragályos betegségben szenvedő vagy bujakóros nőszemélynek dajkaszolgálatba lépése vagy abban maradása.

106. §.

(Kh.) *Azon nőszemély, a ki tudva, hogy ragályos betegségben vagy bujakórban szenved, mint dajka szolgálatba lép vagy ha szolgálatba lépte után esik ragályos betegségbe vagy bujakórba, ezen körülményt, mihelyt annak tudomására jő, azonnal fel nem fedezi: két hónapig terjedhető elzárással büntetendő.*

1. Az 1876: XIV. t.-cz. 19. §-a kimondja, hogy a gyermekek egészségi állapota hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi. E szempontból ugyane törvény intézkedéseket tartalmaz a betegségbe esett 7 éven aluli gyermekek köteles gyógyításáról, a dajkaságba adott gyermekekről, az alsóbb iskolákban teendő intézkedésekről járvány vagy ragály esetén stb. Mindez tárgya lehet a hatósági felügyeletnek, de nem alkalmas erre a szülők által csecsemőik mellé felfogadott dajkák egészségi állapotának ellenőrzése, mert a dajka, mint bármely más cseléd, tetszés szerint felfogadható. Tehát csak a szülők s a dajkai szolgálatra vállalkozó cseléd gondosságától függ az, hogy az utóbbi által táplált gyermek valamely ragályos betegség s különösen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a bujakór mérgező hatásának áldozatává ne legyen. E veszély megelőzését czélozza a jelen §., mely e szerint kiegészíti a közegészségügyi törvény említett intézkedéseit.

2. Alanya e kihágásnak csak valamely *nőszemély* lehet, *a ki mint dajka szolgálatba lép vagy szolgálatban van.* A büntethetőség feltétele, hogy az illető nőszemély ragályos betegségben szenvedő vagy bujakóros legyen. Ha ily állapotban van, mikor dajkai szolgálatba felfogadják: a szolgálatba lépéssel követi el a kihágást; ha pedig csak szolgálatban léte alatt esett betegségbe: ekkor kötelessége az, hogy e körülményt az érdekelt szülőknek vagy ezeket helyettesítő személynek azonnal bejelentse. Ez esetben tehát e bejelentés elmulasztása által követi el a kihágást. Ha a dajka e kötelességének eleget tett s a szülők ennek daczára megtartják őt a szolgálatban: ez által megszabadul az őt terhelő felelősségtől.

3. E kihágás csak *szándékos* lehet (28. §.) A szolgálatba lépő dajkának ugyanis tudnia kell, hogy ragályos betegségben vagy bujakórban szenved. E tudatból önkényt következik, hogy szándékosan veszélyezteti a reá bizott csecsemő egészségi állapotát és életét. Ha tehát ennek daczára beáll a szolgálatba: ezáltal tudva és akarva követi el a törvény által tiltott s különben is mindenki által veszélyesnek ismert cselekményt. Ugyanaz áll akkor is, ha a dajka a szolgálat alatt esik ragályos betegségbe s e körülményt tudva, azt mégis elhallgatja s továbbra is szolgálatban marad. A kihágás szándékossága mindazonáltal nem hat ki a netalán bekövetkező sulyosabb eredményre, mely rendszerint gondatlanságból származó vétség gyanánt lesz megítélendő. Igy pl. ha a gyermek a dajka betegsége folytán szintén betegségbe esik, s ennek következtében meghal: az illető e miatt a btk 290. §-a alapján lesz büntetendő.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

11. A főzéshez használandó réz-, czin- és más érczedényekre s az elárusítandó étel- és italczikkekre vonatkozó szabályok megszegése.

107. §.

(Kh.) *Nyolcz napig terjedhető elzárással büntettetik: a ki az ételeknek réz-, czin- vagy más érczedényekben való főzésére nézve fennálló szabályokat megszegi, úgyszintén a ki az elárusításra vagy szétosztásra szánt étel- és italczikkek tartására s az azokkal való bánásmódra vonatkozó szabályokat megszegi.*

1. E §. háttere az 1876: XIV. t.-cz. 14. §-a, mely szerint a romlott, hamisított és ártalmas anyagokkal kevert tápszereknek és italoknak árulása, nem különben az ezek előállítására és eltartására

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szolgáló, egészségre ártalmas edényeknek készítése és használata tilos. Az egészségre ártalmasak a réz, czín és más érczedények, ha azok a szükséges mázzal bevonva nincsenek s ennek daczára ételek főzésére használtatnak. A ki ily edényt használ főzésre: az a jelen §-ban meghatározott egyik kihágást követi el. Az egészségre ártalmas anyagokkal kevert étel- és italczikkeknek előállítása s elárusítás czéljából való tartása a btk. 314. §-a szerint vétséget képez, s e szerint a jelen §-ban meghatározott második kihágás, melyet az követ el, a ki az elárusításra vagy szétosztásra szánt étel- és italczikkek tartására s az azokkal való bánásmódra vonatkozó szabályokat megszegi, a btk. emez intézkedésével határos. Mindkét intézkedés a közegészségügyi törvény hivatkozott §-ában jelzett tilalom megszegésére vonatkozik.

2. E szerint a jelen §. két kihágást foglal magában. Mindkettőnek közös tárgya a *közfogyasztásra szánt étel és italczikkek*, mert itt a közegészség megóvásáról lévén szó, a törvény minden intézkedése e szempontból ítélendő meg. *Az első kihágás* tárgyai tehát közfogyasztásra szánt oly ételek, melyeknek főzéséhez az illető szabályellenesen készített vagy a szabályoknak meg nem felelő állapotban levő réz, czín vagy más érczedényeket használt. Az edények ilyetén használata, illetőleg az e részben fennálló szabályok megszegése képezi e kihágás elkövetési cselekedetét. Előforduló esetben tehát a jelen törvény mellett a kérdéses szabályra is hivatkozni kell. *A második kihágás* tárgyai tulajdonképen oly étel- és italczikkek, a melyek eredetileg ártalmatlan anyagokból készültek, de a melyek ártalmasakká válhatnak az által, ha nem a kellő módon tartatnak s ha nem részesíttetnek a szabályszerű elbánásban. Az élelmi czikkeknek ártalmas anyagokból való készítése s ilyeneknek elárusítás végett tartása ugyanis a btk. 314. §-ába ütköző vétség lévén: itt csupán az az eset lehet büntetés tárgya, midőn a romlásnak kitett étel- és italczikkek kellő gondozásban nem részesülnek s ez okból válhatnak a közegészségre nézve ártalmasokká. A kihágás megállapításánál ez esetben is hivatkozni kell arra a hatósági szabályra, a melyet panaszlott az étel- és italczikkek tartása s az azokkal való bánásmód tekintetében megszegett. Igy pl. az 1873. évi 24.199. sz. B. m. rendelet megengedi a mesterséges ásványvizek gyártását, egyszersmind azonban előirja az ezzel való bánásmódot. A ki tehát e rendelet ellen vét: az a jelen §. szerint büntetendő. A szikviz gyártására nézve az 1869. évi 649. sz. B. m. rendelet intézkedik, de ennek 6. pontjában a büntetés is megállapítva lévén: előforduló esetben ez alkalmazandó. E kijelentés foglaltatik a B. m. egyik határozatában, mely szerint panaszlott ügyében, ki szikvizgyártás körül elkövetett szabálytalanság miatt alsófokúlag a jelen §. alapján ítéltetett el, újabb eljárást és ítélet hozatalt rendelt el: mert a szikviz, mint hüsítő ital előállítása körül elkövetett szabálytalanságok a ktk 6. §-a alapján érvényben tartott hivatkozott rendelet szerint birálandók el. (B. T. V. 324. l.)

3. E kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §). Szándékos annak kihágása, a ki tudva és akarva szegi meg a jelen §. alkalmazhatóságának feltételét képező szabályt, gondatlanság pedig azt terheli, a ki e szabályokat nem tudva, a közönséges gondosság

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ellen is vét az által, hogy közfogyasztásra szánt ételeket az egészségre ártalmas edényekben főz vagy oly módon bánik az ily étel- és italczikkekkel, hogy azok ennek következtében megromolnak s az egészségre ártalmasokká válnak.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet). Az egészségre ártalmas tápszerek, italok és edények, rendőrileg elkobozhatók és megsemmisíthetők (1876: XIV. t.-cz. 8. §.); a bíróság pedig az elkobzást s az elkobzott tárgyak megsemmisítését vagy értékesítését mellékbüntetés gyanánt mondja ki (25. §. 3. jegyzet *b*) pont).

12. A mérgek és mérges szerek készítésére s azokkal való elbánásra nézve kiadott szabályok megszegése.

108. §.

Gyógyszerészek, vegyészek, úgyszintén mérgek vagy az életre vagy egészségre ártalmas mennyiségben mérget tartalmazó szerek készítői, továbbá azok, a kik ilyen szereket gyárukban vagy iparukban használnak, vagy házukban, illetőleg az általuk birt valamely helyiségben tartanak, végre az ilyen szerek elárusítói: egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők:

1. ha a készítésnél vagy elárusításnál nem használnak kizárólag e czélra rendelt mérlegeket és eszközöket;

2. ha a mérget vagy mérges szert nem tartják eléggé szilárd anyagból készült és elzárt külön tartályban vagy készülékben;

3. ha a gyárukban, iparüzletükben az egy napi szükségletet fölülmuló mérget vagy mérget tartalmazó szert külön helyen vagy helyiségben elzárva nem tartják;

4. ha az ezen szakaszban meghatározott szerek készítésére, tartására, elárusítására vagy elszállítására nézve kiadott egyéb rendeletet vagy szabályt megszegik.

1. A közegészségügyről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. 17. §-a kimondván, hogy gyógyszerészek mérgeket és méregtartalmú anyagokat csakis orvosi vényre szolgáltathatnak ki; továbbá, hogy ugyanily szereknek kereskedők által való árulása külön szabályok által korlátoltatik; e törvény kiegészítéséül a B. m. következő rendeletei tartalmazzák a megfelelő intézkedéseket:

a) A *méregszerek zár alatt tartása* iránt az 1869. évi 2789. sz. alatti rendelet, mely szerint:

gyógyszerészek, méregszerárusok s általában mindazok, kik méregszerek készítésével, árulásával vagy szállításával foglalkoznak vagy mérges szereket használnak, kötelesek az ily szereket s az ezek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kezelésénél használt eszközöket más szerektől és eszközöktől különválasztva, személyesen vagy megbizható helyettes által zárt helyen a leggondosabban őrizni; a helynek pedig, hol az ily szerek tartatnak, oly zárakkal kell ellátva lennie, mely az illető méregszert minden betörés és elorzás ellen lehetőleg biztosítja, a szekrény vagy más helyiség kulcsait a tulajdonos vagy megbizott helyettese lévén kötelezve őrizni, ugyanezek lévén feljogosítva a mérges szerek szabályszerű kiadására is (1 pont);

a mérges szerek szállítása lehető elővigyázattal eszközlendő, nehogy azokból a szállítás alatt valami elveszszen vagy ellopassék (2. p.);

aki az ily szernek csupán tartására van jogosítva, annak nem szabad abból másnak adni vagy átengedni; az árulásra jogosítottak pedig kötelesek a gyanus méregvásárlókat a hatóságnál rögtön feljelenteni általában az árulásnál az e tekintetben fennálló szabályokat pontosan megtartani (3. p.);

e rendelet áthágói a rendőri törvények értelmében fenyítendők s ezen kívül a mérges szerek, ha megnyugvással az illetőnek birtokában nem hagyhatók, elkobzandók (5. p.);

ha az említett személyeknél valamely méregszer, akár elorzás által, akár más módon elvész: köteles az esetet a hatóságnál rögtön feljelenteni (6. p.);

aki bármily méregszer árulásával jogosítvány nélkül foglalkozik: attól eltiltandó s a méregszer elkobzásán kívül első ízben 5—25 frtig, másodízben 200 frtig, további ismétlés esetében pedig 400 frtig terjedhető birsággal fenyítendő (8. p.); mely intézkedés a jelen törvény 16. §-a folytán akként módosul, hogy a büntetés legmagasabb foka csak 100 frt lehet;

az elkobzott méregszerek, ha értékesek, oly személyeknek adandók el, a kik azokat tartani jogosítvák s a bevett pénz a helybeli szegények javára fordítandó; ha pedig értéktelenek, kellő vigyázattal megsemmisitendők. (9. p.)

b) *A méregtartalmú festékek közhasználata* iránt az 1874. évi 36.685. sz. a. kiadott rendelet, mely szerint:

az egészségre káros vagy veszélyes festékek és illatszerek (mint pl. a mérges fémek készítményei, anilin, kátránysav, mirhanolaj stb.) alkalmazása mindennemű ételeknél és italoknál, keményítőből és czukorból készített jelezvényeknél és alakocskáknál tiltatik (1. p.);

a gyermekjátékok befestéséhez nincs megengedve oly festék használata, a mely arzént, antimoniumot, ólmot, kadmiumot, rezet, kobaldot, nickelt, higanyt vagy gummiguttit tartalmaz; fémtartalmú festékek alkalmazása esetében pedig szükséges, hogy a festék a nedvességnek ellenálló és könnyen le nem dörzsölhető mázzal vonassék be (3. p.);

tápszerek, italok vagy gyógyszerek felvételére használt árúknál az előbbi pont alatt felsorolt festékek használata csak azon feltétel alatt van megengedve, ha a színes burok azok zománczába van égetve (4. p.);

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

arzén-készítménynyel festett művirágok készítése csak oly feltétel alatt van megengedve, ha a méregtartalmú festék elporlása fénymázos burok által akadályozva van (5. p.);

szobák vagy más lakrészek befestésére arzén tartalmú festékeket használni tilos (6. p.);

a felsorolt tárgyak készítésén kívül azok elárusítása is tiltva van, ha a kérdéses tárgyak a kiszabott feltételeknek meg nem felelnek (8. p.);

e rendelet áthágása 1—100 ftig terjedhető pénzbüntetéssel vagy 6 órától 14 napig terjedhető fogsággal (elzárás) büntetendő (9. p.).

c) A gyógyszerek, anyag és méregárúczikkek eladása iránt az 1875. évi 26.033. sz. a. kiadott rendelet, mely szerint a gyógyszer-, anyag- és méregáruk négy táblázatba sorozvák (1. §.):

az I. táblázatban foglalt gyógyszereket csak gyógyszerészek adhatják el, kivéve ama vegygyárosokat és nagykereskedőket, kiktől a gyógyszerészek az anyagot beszerzik (2. §.);

a II. táblázatban foglalt ipari, gazdászati és házi czélokra is használt gyógyanyagokat (pl. acidum acetic. conc. pur., bensoicum, carbolicum, citricum, phosphoricum stb.) kereskedők is eladhatják, de csak az e táblázatban meghatározott súlymennyiségen felül, mely a különböző szereknél különböző (3. §.);

a III. táblázatban foglalt erősebb hatású gyógyszeranyagok (pl. acidum chloronitrosum, chronicum, nitric. conc. fumaus, aether, sulfericus stb.) fűszer- és vegyeskereskedők által szintén csak az itt meghatározott sulymennyiségben, vagy azon felül adhatók el, e mellett egyéb áruczikkektől elkülönített helyen tartandók, biztosan csomagolandók és minőségük szabatos felirással megjelölendő (4. §.);

a IV. táblázatban foglalt mérgek (pl. acidum arsenicosum, kali cyanicum, cobaltum, hydrargirum bichloratum stb.) ipari czélokra a kereskedők által az egyéb áruktól elkülönítve zár alatt tartandók s csak hatósági és a vevő átvételi elismervénye mellett adhatók ki (5. §.);

minden kereskedő, ki a felsorolt áruczikkek tartásával foglalkozik, tartozik erről a hatóságot értesíteni (6. §.);

titkos összetételű óv- és gyógyszereket tartani és áruba bocsátani tilos (7. §.).

d) A fertőtlenítő anyagok készítése és elárusítása iránt az 1885. évi 20476. sz. a. kiadott rendelet, mely szerint:

a hatóságnál történt bejelentés nélkül fertőtlenítő anyagok elárusítása tilos;

az ily anyag készítője köteles a készletet tartalmazó edényen felirattal megjelölni, hogy a szer az illető hatásos anyagból (pl. carbolsavból) hány százalékot tartalmaz; továbbá köteles az eladott szert tartalmazó edényre a szer pontos megjelölését feltüntető papirlapot ragasztani;

járvány idején a szükséges fertőtlenítő anyagok (carbolsavas viz és chlor-mész) az e rendeletben előirt összetétel szerint készítendők;

e rendelet megszegése kihágást képez, mely 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; az eljárás akkor is megindítandó lévén

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ha az elárusításra szánt vagy eladott hatásos anyag kevesebb % volt, mint a hogy azt az elárusító az edényre ragasztott czédulán jelezte. (Grünwald id. m. I. 55—68. l.)

2. A jelen kihágás *alanyai* általában azok, a kik mérgek vagy mérget tartalmazó szerek készítésével, felhasználásával, szállításával vagy eladásával foglalkoznak; névszerint a gyógyszerészek, vegyészek, mérges anyagok készítésével vagy használatával foglalkozó gyárosok és iparosok, ily anyag eladására jogosított méregszer-árusok, gyógyfű-árusok, droguisták, orvosok, sebészek, fűszer- és anyagkereskedők, kis kalmárok stb.; *tárgyai* minden esetben «a mérgek s az életre vagy egészségre ártalmas mennyiségben mérget tartalmazó szerek»; *a bűncselekmény* pedig az ily mérgek vagy mérges szerek készítésére, tartására, megőrzésére, elárusítására s általában az azokkal való bánásmódra nézve fennálló, részben a jelen §. által meghatározott, részben a vonatkozó rendeletekben foglalt szabályok megszegésében áll.

3. Az *első pont alapja* és értelme az, hogy a mérgek és mérges szerek legszigorubban elkülönítendők minden más szerektől, nehogy az utóbbiak közé az életre vagy egészségre nézve ártalmas anyagok vegyüljenek. Ez megtörténhetik nemcsak az által, ha a mérges szer közvetlenül érintkezik és vegyül más ártalmatlan szerrel, hanem azáltal is, ha a méreg elkészítéséhez használt eszközök vagy az elárusításnál alkalmazott mérlegek más szerek készítésénél és eladásánál is használtatnak. Az ebből származható veszély megelőzése végett már az 1869. évi rendelet is szigorúan előirta, hogy nemcsak a mérgek minden más anyagoktól, hanem azok az eszközök is, melyekkel a mérges szerek az edényekből kivétetnek, méretnek, osztatnak, töretnek vagy dörzsöltetnek, minden más szerektől és eszközöktől különválasztandók (1. jegyzet *a*) pont); a jelen §. első pontja pedig azzal egészítette ki e rendeletet, hogy általánosságban kimondta, miszerint a mérges szerek készítésénél és elárusításánál kizárólag e czélra rendelt mérlegeket és eszközöket kell használni. E pont alapján tehát az büntetendő, a ki ugyanazon mérlegeket és eszközöket részint mérges szerek, részint ártalmatlan anyagok készítéséhez vagy elárusításához használja fel s a ki a mérgek használatára rendelt ilynemü eszközöket az 1869. évi rendelet ellenére minden más szertől és eszköztől el nem különíti.

4. *A második pont* szintén összefügg a mérges szerek zár alatt tartásáról szóló 1869. évi rendelettel, melynek első pontja szerint a mérgek és mérges szerek tartására jogosult egyének kötelesek az ily szereket zárt helyen leggondosabban őrizni, szilárd és biztos anyagból készült helyen erős zár alatt s az elzárt hely kulcsait maguknál tartani. E kötelesség kiterjed a mérges szerek szállítására is, mely még fokozottabb elővigyázatot igényel, mint ugyan-e szereknek a raktáron való megőrzése. E szerint a 2. pontban körülirt kihágást az követi el, a ki a mérges szerek zár alatt tartása és szállítása tekintetében előirt fennebbi szabályokat megszegi. Minthogy pedig e részben az 1869. évi rendelet a jelen §. intézkedésével lényegileg megegyezik: ama rendelet megszegése mindenkor a jelen §. alapján büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. *A 3. pont* intézkedése a fennebbi rendeletektől teljesen független; itt ugyanis arról van szó, hogy az oly gyárakban vagy iparüzletekben, hol a gyári vagy iparczikkek előállításához mérges szerek használtatnak: e szerek nagyobb mennyiségü készlete nemcsak más szerektől, hanem ugyanazon mérges szernek az egy napi szükségletre megkivántató mennyiségétől is szorosan elkülönitendő. A feldolgozáshoz szükséges anyagszerek kisebb mennyiségben a munkások kezére adhatók s a kellő elővigyázat mellett más anyagokkal is vegyítendők lévén: ezektől maga a méregkészlet szükségkép elkülönítendő. Az utóbbiakra nézve tehát a mérgek zár alatt tartására vonatkozó szabályok irányadók, míg az egy napi szükségletre szolgáló mennyiség e szabályok alól fel van mentve. A jelen 3. p. szerint az büntetendő, ki a mérges szerek készletétől a napi szükségletre szolgáló mennyiséget el nem különíti. A mennyiben az illető gyáros vagy iparos ezt megtette, de vagy magára a méregkészlet zár alatt tartására vonatkozó szabályokat megszegi, vagy a napi szükségletre kiadott mennyiséggel szabályellenesen bánik: a jelen §. más pontja alapján büntetendő.

6. *A 4. pont* nem tartalmaz külön tényálladékot, hanem általánosságban hivatkozik a mérgek és mérges szerek készítésére, tartására, elárusítására vagy elszállitására vonatkozó szabályokra. A kihágás tehát e szabályok valamelyikének megszegésében vagyis a fennebbi 1. pont alatt foglalt rendeletek intézkedései ellen való cselekvésben áll; a mennyiben a rendelet áthágása a jelen §. előbbi pontjai alá nem esnék. A méregtartalmú festékek közhasználatáról s a fertőtlenítő szerek készítéséről szóló 1874. és 1885. évi rendeletek büntető intézkedést is tartalmaznak (1. jegyzet *b*) és *d*) pont), mindazonáltal az előbbi rendelet büntetését a jelen §. büntetése helyettesíti, míg a fertőtlenítő szerek nem tartozván a mérges szerek közé: ezekre vonatkozólag a szabályok megszegése az 1885. évi rendelet szerint büntetendő. Az 1875. évi rendelet megszegése (1. jegyzet *c*) pont) feltétlenül a jelen §. alá esik; minélfogva a M. t. hivatkozással e §-ra, birói utra tette át p. fűszerkereskedő ügyét, ki részben megsértette az 1875. évi rendeletnek az anyag és méregáruk eladására vonatkozó intézkedését, részben engedély nélkül árusította el az említett anyagokat (B. T. V. 314. l.) Ugyan e pont alá tartozik az az eset is, midőn vádlott pálinkabolt-tulajdonos neje az ő távollétében lúgoldatot adott el: mert köteles lett volna a mérget tartalmazó edényt külön elzárva tartani (B. T. XII. 311. l. C.) s e kötelességének elmulasztása által az 1869. évi rendelet ellen vétett. Helytelenül sorozta tehát a Curia ez esetet a jelen §. 3. pontja alá, mely miként láttuk, a napi szükségletnek a méregkészlettől való elkülönítésére vonatkozik.

7. E kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet. (28. §.) Gondatlanság akkor forog fenn, ha valaki nem szerez tudomást a mérgekre vonatkozó törvényes intézkedésekről s ennélfogva ezek figyelmen kívül hagyásával és kellő elővigyázat nélkül bánik azokkal, holott az életre és egészségre nézve ártalmas tulajdonságukat az élet közönséges tapasztalataiból tudnia kell. Ha azonban tévedésben van az iránt, hogy a kezén megfordult szer mérges anyagokat tartalmaz: a btk. 82. §-a folytán büntetlen marad.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

8. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyzet). A kihágás tárgyainak elkobzása iránt lásd a 25. §. 3. jegyzetének *b*) pontját.

13. A robanó vagy könnyen meggyuló anyagokkal való bánásmódra vonatkozó szabályok megszegése.

109. §.

(Kh.) *A ki a robbanó vagy könnyen meggyuló anyagok készitésére, tartására, őrzésére, elárusitására, elszállitására vagy alkalmazására vonatkozó szabályokat megszegi: tizenöt napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. A robbanó és könnyen meggyulható anyagok részint a gyárosok, iparosok és kereskedők, részint a magánosok kezén lehetnek. Minthogy pedig ezek mindegyikének bizonyos elővigyázati szabályokat kell megtartani, nehogy a kérdéses anyag felrobbanása vagy meggyulása által szerencsétlenség keletkezzék: ez okból a jelen §. kihágásának alanya bárki lehet, kinek kezén a robbanó vagy könnyen meggyulható anyag, készítés, elárusítás, szállítás vagy alkalmazás czéljából megfordul. Az iparosok és kereskedőkre nézve különösen figyelmet érdemel az 1884: XVII. t.-cz. 10. §-a, melynek *i*) pontjában kimondatik, hogy a robbanó szerek készítése és a velük való kereskedés a hatósági engedélyhez kötött iparágak közé tartozik, mely engedélyt ugyan e törvény 20. §-a szerint ez esetben csak a B. m. adhatja meg. Lőpor és repesztő szerek gyártása az 1853. évi rendeletek szerint állami egyedárú. Lőporgyártást csak a hadi kormány engedélyezhet, a repesztő szerek gyártását azonban a b. m. engedélyezi. (Grünwald id. m. I. 225 l.)

2. A robbanó és könnyen meggyuló anyagok igen különbözők lehetnek, s ehhez képest az azokkal való bánásmódot meghatározó szabályok is különbözők. Ezek közül kiemeljük itt a következőket:

a) A lőpor részint mint lőszer, részint mint robbanó anyag lehet tárgya a kihágásnak. Előbbi tekintetben a 34. és 35. §-ok büntetése alá esik az, a ki lőszert nagyobb mennyiségben titkon vagy a kormány tilalma ellenére megszerez, valamint az a kereskedő vagy iparos, ki a lőszerek készítésére, forgalomba hozására vagy elszállítására vonatkozó rendeletet megszegi. A mennyiben tehát a lőpor, mint lőszer, gyártása, forgalomba hozása vagy szállítása e tilalom megszegésével történik, a hivatkozott §-ok szerint minősülő állam elleni kihágás létesül. A jelen §. pedig akkor alkalmazandó, ha e tilalmat nem iparos vagy kereskedő szegi meg, vagy ha az iparos és kereskedő szabályosan jár el ugyan a lőpor készítése, forgalomba hozása és szállítása tekintetében, de egyébként nem tartja meg kellően ama szabályokat, melyek e robbanó szerrel való bánásmódra nézve megtartandók. Figyelmet érdemel itt különösen az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1883. évi 17041. sz. a. kelt belügyminiszteri rendelet, melyre az adott alkalmat, hogy egy vasuti állomás mellett levő gazdasági épületben tűz ütvén ki, ez alkalommal az ott elhelyezve volt 25 klg. dinamit felrobbant; egy láda lőpor pedig csak nehezen volt megmenthető. Ily veszélyek megelőzése czéljából kimondá e rendelet: 1. hogy robbanó szerek miniszteri engedély nélkül elárusítás végett készletben nem tarthatók; 2. hogy ily szereknek magánosok által való készletben tartása és elhelyezése a fennálló tüzbiztonsági szabályok szerint történjék, s nevezetesen: az elhelyezésre szolgáló épületek tűzmentesek legyenek, s a közlekedési utaktól a kisajátításról szóló 1881. évi XLI. t.-cz. 16. §-ának 4. pontjában meghatározott 100 méternyi távolságra építtessenek. E rendelet tehát mindennemü robbanó anyagok készletben tartására és elhelyezésére vonatkozik, s úgy a kereskedőket és iparosokat, mint a magánosokat kötelezi.

b) Az ipartörvény 114. §-a szerint minden gyáros köteles lévén gyárában mindazt létesíteni, a mi a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál; a gyárosok e kötelességére való tekintettel az 1869. évi 5089. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet a gyufagyárakra vonatkozólag következőleg intézkedett: a gyujtóanyagba nem szabad mireny-készítményeket adni, chlorsavas caliumot pedig csak oly kis mértékben, hogy az égő tömeg szét ne durranhasson: ellenben ajánlatos, hogy a gyujtóanyaghoz velenczei terpentin elegyíttessék stb.

c) A kőolaj is a robbanó és könnyen meggyuló anyagok közé tartozik, s ennélfogva az azzal való vigyázatlan bánásmód szintén a jelen §. szerint büntetendő. Ehhez képest e §. alapján ítélte el a b. m. vádlottat, ki a kőolaj tartása és kezelése tekintetében fennálló szabályokat megszegte. (B. T. I. 416. l.) Az ásványolajok szállítását az 1870. évi 2970. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet szabályozza. E szerint: a szállítás csak oly edényben történhetik, mely nem egy könnyen sérülhet meg, a minők különösen a tölgyfából készült s vas abroncsokkal ellátott hordók (1. §.); gyulékony olajból álló szállítmány vörös tintával irt külön szállítólevéllel adandó fel (2. §.); a közönséges utakon járó kocsikat más gyulékony vagy szétrobbanó anyagokkal megrakni nem szabad, s az ily kocsik mindkét oldalon vörös *tüzveszélyes* felirásu táblákkal látandók el (4. §.) stb.

d) A robbanó anyagoknak vasúton való szabályellenes szállítása szintén a jelen §. általános intézkedése alá esnék, ha e tekinben a 111. §. külön intézkedést, s a veszély fokozottabb voltának megfelelő magasabb büntetést nem állapitana meg. Ugyanezért a b. m. is kimondá egy esetben, hogy nagyobb mennyiségü gyufának podgyász gyanánt való elhelyezése a vasúti kocsiban nem a jelen, hanem a 111. §. alá esik. (B. T. VII. 168. l.)

3. E kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet. (28. §.) Gondatlanság azt terheli, a ki robbanó vagy könnyen meggyuló anyagokkal bánik a nélkül, hogy az ezekre vonatkozó elővigyázati szabályokról tudomást szerezne, s a ki e mellett a köteles gondosságot sem alkalmazza, holott az élet közönséges tapasztalataiból

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tudnia kell, hogy a kérdéses anyagokkal való gondatlan bánásmód mások személyére és vagyonára nézve könnyen veszélyessé válhatik. A mennyiben az ily gondatlanság folytán valóban bekövetkezett a szerencsétlenség, s ez által valakinek halála vagy sulyos testi sértése okoztatott: az illető a jelen kihágás mellőzésével, melyet a sulyosabb beszámitású vétség absorbeál, a btk. 290. vagy 310. §-ai alapján ítélendő el.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

14. A felrobbantásoknál szükséges elővigyázat elmulasztása.

110. §.

(Kh.) *Tizenöt napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki a ministeri rendelet vagy szabályrendelet által megállapított intézkedések megszegésével épületet, sziklát, követ, földet vagy bármely más tárgyat felrobbant.*

1. A robbanó szerek alkalmazásának egyik esete az, midőn valaki az ily szerrel épületet, sziklát vagy más kemény tárgyat felrobbant; minthogy pedig a robbanó anyagok szabályellenes alkalmazása a 109. §. szerint is kihágást képez, s ugyanoly büntetéssel büntetendő, minőt a jelen §. megállapit: ennélfogva az utóbbi §. külön intézkedése a 109. §. általános intézkedése mellett teljesen felesleges.

2. E kihágás alanya is bárki lehet; tárgya a robbantások tekintetében kiadott ministeri vagy szabályrendelet elővigyázati intézkedései; bűncselekménye pedig ez intézkedések megszegése oly esetben, midőn a tettes robbanó vagy repesztő anyaggal valamely épületet, sziklát, földet vagy más kemény tárgyat felrobbant. Az ily robbantásoknál részint magukat a robbantókat, részint azokat érheti veszély, a kik a robbantás szinhelyéhez közel vannak, s a szétrobbantott nehéz vagy kemény tárgyak által sérelmet szenvedhetnek. Ugyanezért az elővigyázati intézkedések is e két irányban foganatositandók, s nevezetesen figyelni kell arra, hogy a robbantással foglalkozó munkások akként járjanak el, hogy őket a munka végzése alkalmából baj ne érje, s másfelől ki kell jelölni azt a távolságot, a meddig a közönség a robbantás szinhelyét veszély nélkül megközelítheti. A ki az e részben kiadott szabályokat megszegi: az a jelen §. szerint büntetendő; ugyan e §. büntetése lévén alkalmazandó az utakról szóló 1890: I. t.-cz. 120. §-a szerint az ellen is, a ki a robbantások segélyével művelt bányákban a hatóság által meghatározott távolság és elővigyázat mellőzésével eszközöl robbantásokat. Ha sérülés következett be, s ez által valaki életét vesztette vagy súlyos testi sértést szenvedett: a szabályok megtartásáért felelős egyén a btk.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

290. vagy 310. §-a alapján büntetendő. Büntetlen marad az, a ki a szabályellenes robbantást már előkészítette, de még nem foganatosította. Ez esetben legfeljebb kisérlet forogna fenn, mely azonban kihágásoknál a 26. §. folytán nem büntethető. Ugyanezért a b. m. felmenté vádlottat, ki előkészületeket tett dinamittal való halászáshoz, de a halászást még meg nem kezdette. (B. T. VIII. 48. l.), mely cselekmény különben halászati kih. volna.

3. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet. (28. §.) A gondatlanság tekintetében lásd a 109. §. 3. jegyzetét.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

15. A gőz- vagy más gépekre s a vaspályákra nézve kiadott életbiztonsági szabályok megszegése.

111. §.

Egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki a gőz- vagy más gépekre, mozdonyokra, vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság, s az egészség oltalma végett kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi.

112. §.

(Kh.) *A ki vaspályán, vagy ahhoz tartozó épületekben, a biztonság szempontjából kiadott rendeletet vagy intézkedést — miután a felügyelő személyzet tagja által figyelmeztetve lett — megszegi: ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. Mindkét §. czélja az élet és testi biztonság megóvása ama veszélyek ellen, melyek a gőz vagy más gépek s a mozdonyok gondatlan kezeléséből, másfelől pedig a vaspályáknál előfordulható szabálytalanságokból származhatnak. A 111. §. mindezekre együttesen vonatkozik, a 112. §. azonban csak a vaspályákon s az ehhez tartozó épületekben előfordulható szerencsétlenségek megelőzését czélozza; s minthogy e szerint a két §. csak e pontban találkozik, s a kettő közötti határvonal megvonása is e pontnál eszközlendő: a következőkben mindenekelőtt a gőz vagy más gépek és mozdonyokra vonatkozó biztonsági szabályokat soroljuk fel, s csak azután térünk át a vaspályákra vonatkozó biztonsági intézkedésekre.

2. A *gőzkazánokra* vonatkozólag a K. K. M. 1886. évi 22790. sz. a. kiadott rendelete foglalja magában ama rendszabályokat, melyek a kazánok tekintetében úgy a felügyeletükre hivatott hatóság, mint a magánosok részéről megtartandók. E szabályok megszegése kazán rendőri kihágást képez, s részint a jelen törvény 111. §-a, részint a rendelet 17. §-a szerint büntetendő. A jelen §. alá esnek mindazon kazán-rendőri kihágások, melyek által az élet biztonsága és az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egészség veszélyeztetik; jelesül: *a*) ha valaki meg nem vizsgált kazánt használ, vagy alkalmazását használati engedély nélkül elősegíti; *b)* ha oly kezelők alkalmaztatnak, a kiknek nincs törvényszerű qualificátiójuk; *c*) ha a kazán használtatik a nélkül, hogy az elavult alkatrészek kicseréltetnének vagy a sérelmek kijavíttatnának; *d*) ha a vizsgáló biztos határozott utasítása ellenére a kazán tovább használtatik; *e*) ha a kazán biztonsági szelepei túlterheltetnek s a kazán a megengedett gőzfeszítésnél magasabbal vagy általában veszélyes módon használtatik; *f*) ha a szerkezeten s a megvizsgált felszerelésen eszközölt javítás után a kazán engedély nélkül használtatik; *g*) ha a szükséges biztonsági intézkedések meg nem tétetnek, vagy ha a kazán gondozása elhanyagoltatik; *h*) ha a szerkezetek minősége és alkalmazása iránt a hatóság tévedésbe ejtetik; *i*) ha a kazán sérülése vagy hibája, vagy használat közben beállott alakváltozása azonnal fel nem jelentetik; *k*) ha a kazán helytelen szerkezete vagy készítési módja, vagy ha az anyag minősége s a lemezek elégtelen vastagsága miatt balesetek is következnek be; *l*) ha a vizsgáló biztos a kazánpróbát, a kazán alkatrészek megvizsgálását s az időnkénti vizsgálatot hanyagul teljesíti. (17. §. *a*) pont.) E pontokban körülirt kihágások a rendelet egyik vagy másik intézkedésének megszegésén alapulnak; a *k)* pontra nézve azonban megjegyzendő, hogy a mennyiben az abban jelzett baleset valakinek halálát vagy súlyos testi sértését okozta: ekkor már nem kazánrendőri kihágás, hanem a btk. 290. vagy 310. §-ok szerint büntetendő vétség forog fenn.

Mindama kazánrendőri kihágások, melyek nem veszélyeztetik az életet vagy egészséget, s nem esnek a fennebbi pontok alá, de különben a szabályrendelet valamelyik intézkedésének megszegését foglalják magukban, a közigazgatás hatásköréhez utalt kihágások gyanánt 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők (17. §. *b*) pont). A vasúti mozdonykazánok és a hajókazánok nem esnek e szabályrendelet határozmányai alá (19. §.). (Grünwald. id. m. I. 237—250. l.)

3. A *gőzhajók* gépeire nézve a K. és K. M.-nek 1869. évi április 21-én a hajózási jog gyakorlásáról kiadott ideiglenes utasítása kimondja, hogy a kazánvizsgálati bizonyítványok, a ministeriumhoz felterjesztett s ez által megerősített szakférfiak vizsgálata alapján, az illető első folyamodású közigazgatási hatóság által adandók ki (5. §.), továbbá hogy gőzerővel járó hajókon a hajóvezető vagy kapitányon kivül egy gépvezető is alkalmazandó, ki csak szabályszerű vizsgálat alapján kiadott bizonyítvánnyal ellátott egyén lehet (10. §.); az ugyanekkor kiadott hajózási rendszabály 86. §-a pedig előirja, hogy a gőzhajózási vállalat minden hivatalnoka és szolgája egy-egy utasítással s szolgálati szabályzattal látandó el, mely szabatosan meghatározza az illetőnek kötelességeit és jogait, valamint a biztonságra vonatkozó teendőket. E szerint a gőzhajón alkalmazott gépész teendői is a szolgálati szabályzatban vannak előirva s a mennyiben ezek megszegése az élet s az egészség biztonságát veszélyezteti: az illető ez által a hajózási rendszabály 115. §-a szerint is a közbüntető törvények súlya alá eső büntetendő cselekményt vagy mulasztást

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

követ el és így a jelen §. szerint büntetendő. (Grünwald id. m. II. 174—199). *A vasúti mozdonyok* biztonságára nézve az 1851-ben kiadott üzlet-rendtartás, melyet az 1867. évi XVI. t.-cz. VIII., s az 1878. évi XX. t.-cz. VIII. czikkei érvényben hagytak, tartalmazza a megfelelő intézkedéseket. E szerint a vasúton alkalmazandó mozdonyok üzletbe csak akkor helyezhetők, ha a felügyelőség, a biztonsági hatóság s az utóbbi által meghivott műszaki bizottmány azokat műtanrendőri vizsgálat alá vette, s e vizsgálat következtében alkalmasaknak találta (21. §.) Az üzletbe helyezett mozdonyok kezelése és jó karban tartása a vasúti személyzet s névszerint a gépész és mozdonyvezető feladatához tartozik, kik ép úgy, mint a többi vasúti alkalmazottak, szolgálati szabályokkal és utasításokkal vannak ellátva, melyekben kötelességeik s az üzleti rend és biztonság fentartására szolgáló szabályok pontosan kijelölvék. (62. §.). A mennyiben a személyzet valamely tagja oly módon szegi meg a mozdony felügyeletére vagy kezelésére vonatkozó kötelességét, hogy ez által az élet vagy egészség biztonságát veszélyezteti a jelen §. alapján büntetendő. A büntetőbiróság által kiszabandó büntetés mellett azonban az illető ellen a fegyelmi eljárás is megindítandó, s a netalán vétkesnek talált fegyelmi úton akkor is elítélendő, ha a büntető biróság felmentette; ha mindazonáltal büntető úton elítéltetett: a reá kiszabott büntetés a fegyelmi ítélet kimondásánál tekintetbe veendő. (87. §.) (Petrovszky: Közig. törv. és rend. gyüjtem. VI. 389. l.)

4. *A robbanó vagy könnyen meggyuló anyagok vasúti szállítása* szintén veszélyezteti az emberek életét és egészségét, ha kellő elővigyázat nélkül történik. E szerint az erre vonatkozó szabályok megszegése is a 111. §. alá esik. A K. M. által 1886. évi 24.486. sz. a. kiadott üzleti szabályzat 22. §-a e részben kimondja, hogy tűzveszélyes tárgyakat, nemkülönben oly podgyászt, melyben folyadékok vagy bármi más módon könnyen kárt okozható tárgyak vannak, különösen töltött fegyvereket, lőport, gyulékony vegykészítményeket s más hasonnemű tárgyakat a személykocsikban vinni nem szabad. (Petrovszky id. m. VI. 421. l.) A ki tehát e tilalom ellen vét s ez által az élet vagy egészség biztonságát veszélyezteti: nem a 109. §., hanem a jelen §. szerint büntetendő. (lásd a 109. §. 2. jegyz. d) pont). Ehhez képest a B. m. helyesen tette át a jelen §. alapján birói útra panaszlott ügyét, ki egy vasúti személyszállító kocsiban 27 kg. gyufát vitt magával. (B. T. VII. 168. l.) A robbanó tárgyak feladására és vasúti szállítására nézve az 1886. évi 24,186. sz. a. kiadott K. és K. M. rendelet részletes szabályokat tartalmaz s nevezetesen megjelöli ama robbanó tárgyakat, melyek a magyar állam területén levő vasútakon szállíthatók, meghatározza a csomagolás és feladás módját, a szállító eszközök minőségét, a rakodásnál követendő eljárást stb. E rendelet egy része a vasúti hivatalnokok kötelességeit szabja meg, másrésze azonban azokra vonatkozik, a kik a vasúton robbanó anyagokat szállítanak, s a kik e szállítás alkalmából ügyelni kötelesek arra, hogy csak oly robbanó tárgyakat adjanak fel, a melyeknek szállítása e rendelet szerint meg van engedve, hogy az ebben előirt csomagolási módot pontosan megtartsák, s a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

feladásnál is a szükséges óvatossággal járjanak el. Ehhez képest ugyan e rendelet 38. §-a szerint az, a ki hamis vagy pontatlan bevallás által robbanékony tárgyakat tovább szállításra felad, vagy azok feladhatásának feltételéül előírt biztonsági rendszabályokat meg nem tartja, a büntetőtörvények alapján kiszabandó büntetésen felül már a feladás ténye következtében minden kilogramm után 6 frtot köteles fizetni. (Petrovszky id. m. VI. 478—493 l.) Önkényt értetik, hogy a vasúti személyzet ama tagja is, ki a robbanó szerek szállítására vonatkozó kötelességét megszegi, s ez által az élet és egészség biztonságát veszélyezteti: a jelen §. alapján büntetendő.

5. Az 1851. évi vasúti üzletrendtartás előírja *a vaspályát használó vagy ezzel különben érintkezésbe jövő közönség kötelességeit is.* E kötelességek a következők: *a)* az utazó vagy tárgyakat szállító személyek kötelesek a pályaüzlet rendje, szabályszerűsége és biztonsága fentartására kibocsátott szabályokat pontosan megtartani (93. §.); *b)* az utazó tartózkodni köteles a vonat menete közben a fel- és leszállástól, az ajtó szükségtelen kinyitásától és a fensíkra való kilépéstől (95. §.); *c)* a pályaszemélyzetéhez nem tartozó egyéneknek külön engedély nélkül nem szabad a vaspályára, az ehhez tartozó helyiségekbe, a lejtőkre, párkányokra, gödrökbe stb. lépni (kivéve a be- és kijárásra, s a fel- és leszállásra meghatározott helyeken); továbbá tilos a pályasorompók önhatalmú megnyitása, s az ezeken való átbujás vagy áthágás (96. §.): *d)* a pálya közvetlen szomszédságában állatokat csak felügyelet alatt szabad legeltetni, s gondoskodni kell, hogy a pályára vagy tartozékaira ne lépjenek, a kerítésen túl ne menjenek s a vonatok elhaladásakor meg ne bokrosodjanak (97. §.); *e)* a pályának és tartozékainak (vágányok, töltések, párkányok, árkok, építési tárgyak, kerítések, zársorompók, mértföldmutatók és jelzőkészülékek) bárminemű megrongálása, félremozdítása vagy megváltoztatása tilos; továbbá tiltva van bárminő tárgyat a pályasinekre vagy ezek mellé, a pálya vagy tartozékának kerületébe tenni, vagy jelzéseket utánozni, végre az üzleti járműveket megrongálni (98. §.); *f)* a szomszédoknak nem szabad a pálya környékén oly intézkedést tenni, mely a pálya vagy tartozékainak fennállását vagy biztos használatát veszélyezteti (99. §.); *g)* a pálya mentén minden oly cselekmény tilos, mely által a föld porhanyóssá válik, a pályára tárgyak hullanak, földsikamlások vagy kőomlások idéztethetnének elő (100. §.). A közigazgatási hatóság köteles a felügyelettel megbizott vasúti személyzetnek segítséget nyujtani s a fennebbi szabályok megszegőit letartóztatni (101. §.); sőt ha a rendőri vagy birói hatóság segélye kéznél nincs, a vasúti alkalmazottak is letartóztathatják e szabályok áthágóit, kik a hozzájok intézett intést nem követik, vagy az üzlet biztonságát veszélyeztető cselekményt már elkövették (102. §.). Az ilyen vasúti személyek e hivatásuk teljesítésében közhivatalnokok gyanánt járnak el, s mint ilyenek részesülnek a törvény oltalmában (103. §.).*)

6. Az előbbi pont alatt kiemelt tilalmak és rendelkezések az

*) Petrovszky id. m. VI. k. 408—411. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

élet- és testi biztonság megóvása czéljából vannak felállítva. A ki tehát azokat megszegi: a 111. §-ban meghatározott kihágást követi el. Ehhez képest a jelen §. alá tartozónak mondatott ki panaszlott ügye, kinek marhái őrizetlenül a vaspályatesten voltak (B. T. IV. 276. l. Mt.); kinek lovai a vaspályatesten voltak, minek folytán a közelgő vonat megállni kényszerült (V. 174. l. és VI. 102. l.) Mt.); ki éjjel a haladó vasúti vonatról leugrott, miáltal az üzletrendtartás 95. §-a ellen vétett (VII. 342. l. Mt.); ki a vasúti kocsi ajtaját menetközben kinyitotta s a fékező padlóra ment, miáltal ugyanazon §. tilalmát szegte meg (IX. 16. l. B. m.); ki a közelgő vonat miatt leeresztett vasúti sorompót felszakította, mely azonban visszacsapódván és eltörvén, a nagyobb veszély csak a vasúti őr közbelépése által volt megelőzhető (M. K. 1887: 3. Mt.); ki figyelmeztetés daczára megszegte a vasúti óvóintézkedéseket (1887: 49. sz. B. m.); ki a sorompót önhatalmúlag felnyitván, lovát a vasúton átvezette (1888: 31. sz. B. m.); továbbá kimondá a B. m., hogy a vasúti közlekedés akadályozása általában s a vasúti töltésen és hidon való járás szintén e §. alá esik (1887: 8. és 1889 48. sz.). Ugyane §. alapján ítéltetett el vádlott: kinek gondatlansága által több birka a vasútra került s a vonat által elgázoltatott (B. T. VI. 230. l.); ki a vasútról megállása előtt leugrott s egyensúlyt vesztve, az árokba gurult (VI. 230. l.); s kinek két csikója őrizetlenül a vasúton volt, minek folytán elgázolásuk s a vonat kisiklása csak a vonatvezető ébersége által volt kikerülhető. (VII. 147. l. C.) Ha azonban valaki életveszélyeztető cselekményt visz véghez, a nélkül, hogy ezáltal az üzletszabályzat valamelyik pontját megszegné: kihágás miatt nem büntethető. Igy pl. fölmenté a Curia vádlottat, ki öngyilkossági szándékkal a vasúti sinre feküdt, de észrevétetvén, elkergettetett (V. 47. l.).

7. A *112. §.* valódi értelme ezekből önként következik. A ki a vasúti üzletrendtartásban előforduló biztonsági intézkedéseket megszegi, minthogy ezek kivétel nélkül az élet- és testi biztonság megóvására szolgálnak: a 111. §. alá esik, habár cselekménye a veszélynek csak távoli lehetőségét foglalja is magában, mint pl. annál, ki a vasúti kocsi ajtaját kinyitja s a fékező deszkára kilép, s akár figyelmeztette őt a vasúti személyzet felügyelő tagja, akár nem. Az utóbbi körülmény ugyanis nem lehet irányadó arra nézve, hogy alkalmaztassék-e a 111. §., mert hiszen az, a ki előleges figyelmeztetés daczára mégis elköveti az életveszélyeztető cselekményt vagy mulasztást, aránylag súlyosabban büntetendő, mint a ki erre figyelmeztetve nem lett és így következetlenség volna az előbbi esetben a 112. §. enyhébb büntetését alkalmazni. A különbség e két §. között az 1851. évi üzletrendtartás 93. §-án sarkallik, mely egyebek közt kimondja, hogy a vasútat utazásra vagy szállításra használó személyek kötelesek «azon utasításoknak, melyeket a felügyeleti és vonatszemélyzet a biztonság tekintetében netalán adni szükségesnek ismer, készségesen megfelelni». E rendelkezésből kitünik, hogy a vasútat igénybevevő közönség kötelessége az általánosan érvényes üzleti rendszabályok intézkedéseinek megtartásán túl ama különös rendeletek és intézkedések követésére is kiterjed, melyeket valamely előre nem látott esetben az illetékes hivatalnok utasítás gyanánt kiadni szükségesnek lát. E különös uta-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sításokat csak azok ismerhetik, a kik részére azok kiadattak, vagy a kiket a felügyelő személyzet valamelyik tagja arra figyelmeztetett. Ezért a büntethetőségnek itt két feltétele van. Egyik a biztonság szempontjából kiadott valamely rendelet vagy intézkedés, másik a felügyelő személyet tagjának figyelmeztetése. E feltételek egyikének vagy másikának hiánya kizárja a büntethetőséget, s ezért pl. az oly intézkedés megszegése, mely nem a biztonság szempontjából lett kiadva, a felügyelő személy figyelmeztetése daczára sem büntethető. Igy pl. fölmentette a B. m. vádlottat, ki a pályaházban nem kellő helyre lerakott podgyászát felszólítás daczára sem tette más helyre: mert a vasúti tiszt e felszólítása nem tekinthető a biztonság czéljából tett olynemű intézkedésnek, melynek nem teljesítéséért bárki büntethető volna (B. T. VI. 416. l.). A vasúti jegy nélkül való utazás sem ütközik a biztonsági szabályokba, tehát szintén nem büntethető. (M. K. 1887: 21. sz. B. m.)

8. *Külön kihágást* állapított meg a B. m. 1887. évi 51.201. sz. alatt kiadott rendeletével, melyben kimondotta, hogy a szülők, rokonok, gyámok vagy felügyelők, kiknek gondjaira bizott 12 éven alóli gyermekek a vasúti sinekre követ raknak, az átjáró korlátait felnyitják vagy becsukják, a jelzőket megfordítva állítják, a vonatokat kővel dobálják s általában a közlekedés biztonságát veszélyeztetik: a kellő felügyelet elmulasztásával kihágást követnek el, s 2—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 12 órától 10 napig terjedhető elzárással büntetendők. E kihágás felett a közigazgatási hatóság ítél. (M. K. 1888: 1. sz.)

9. E kihágások mindegyike *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A 111. §. esetében gondatlanság van abban, ha valaki bár nem tudja az előirt biztonsági rendszabályokat, a vasúton ezek megszegésével oly cselekményt visz véghez, mely az élet közönséges tapasztalatai szerint az életet vagy testi biztonságot veszélyezteti. A 112. §. esetében pedig abban állhat a gondatlanság, hogy a figyelmeztetett egyén nem ismeri fel a bekövetkezhető veszélyt s ez okból nem tesz eleget a hozzá intézett utasításnak. A mennyiben valaki gondatlanságból a vaspályának vagy ehhez tartozó valamely tárgynak megrongálása által a vasúton levő személyeket vagy árukat tényleg veszélynek teszi ki: a btk. 437. §-a alá eső közveszélyű vétséget követ el, mely a jelen §-ok kihágásait absorbeálja.

10. A 111. §. esetében elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék ítél; a 112. §. esetében a biráskodást a a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.*) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi a 111. §. esetében az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában, a 112. §. esetében az u. a t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

---

*) E két egynemű és nem könnyen elhatárolható kihágásnak két különböző hatósághoz történt utalása gyakran idézett elő hatásköri összeütközést, melyben a Mt.-nak kellett határozni. E szempontból *dr. Wlassits Gyula* is helyteleníti a hatáskör ilyetén beosztását. (B. T. IV. 276. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

16. A híd, komp, vagy más átjáró-készülék biztonságára vonatkozó intézkedések megszegése.

113. §.

(Kh.) *Kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki valamely híd vagy komp fentartására jogosítva vagy kötelezve lévén, azt az életbiztonságra veszélyes állapotban tartja, vagy a hatóságnak, az életbiztonság szempontjából a közlekedésre nézve kiadott intézkedéseit nem teljesíti.*

Visszaesés esetében, ha a büntetés kiállása óta még két év nem mult el: a büntetés egy hónapig terjedhető elzárás és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetésben állapítható meg.

Ezen intézkedések kiterjednek azokra is: a kik a tulajdonukhoz tartozó területen mocsárok, süppedékek, árkok vagy más mélységek fölötti átjárás czéljából szükséges készülék felállítására és fentartására kötelezvék, s erre vonatkozólag a jelen szakaszban meghatározott valamely mulasztással terheltetnek.

1. A jelen kihágás *alanyai* csak azok lehetnek, a kiknek valamely híd, komp vagy más átjáró eszköz tulajdonát képezi, vagy a kik a közlekedési eszközöket fentartani kötelesek; *tárgyai* általában a hidak, kompok s a mocsárok, süppedékek, árkok vagy más mélységek fölött levő átjáró-készülékek, — kivéve a vasúti hidakat és viaduktokat, melyek a vaspálya alkotó részei lévén, ugyanoly szempont alá esnek, mint maga a pályatest, s ennélfogva az ezekre vonatkozó életbiztonsági szabályok megszegése a 111. §. intézkedése alá esik; ellenben ide tartoznak pl. a gőzhajóállomásoknál levő hidak, melyeken a hajó és part között történik a közlekedés. Az 1885: XXIII. t.-cz. 21. §-a szerint kompot vagy révet, saját területén és saját kizárólagos czéljaira mindenki hatósági engedély nélkül állíthat fel; miből az következik, hogy a közönség használata részére, tehát iparvállalat gyanánt, csak hatósági engedélylyel lehet kompot vagy révet felállítani, mit különben az ipartörvény 10. §-ának *f)* pontja is megerősít. Akár az egyik, akár a másik czélra állítsa fel valaki a kompot vagy révet, valamint a hidat vagy átjáró eszközt: kötelessége minden esetben azokat jókarban fentartani, mert a magánhasználatra szánt komp vagy hid rendeltetésénél fogva szintén nem csupán a gazda, hanem más emberek (pl. a cselédség) használatára is szolgál.

2. A *bűncselekményt* kétféle módon lehet elkövetni. Az egyik mód az, hogy az illető közlekedési eszköz gondozására jogosított egyén «*azt az életbiztonságra veszélyes állapotban tartja*». Ez nem más, mint megszegése ama általános kötelességnek, mely szerint a hid, komp vagy más átjáró eszköz tulajdonosa vagy kezelője azt jókarban tartozik fentartani. Vajjon megszegte-e az illető e kötelességet: ez mindenkor ténykérdés, melyet a bíróság, esetleg szakértők közbejöttével

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vel van hivatva megállapítani. A ki a hid, komp vagy ezekkel összefüggő le- vagy feljáró jókarban tartását akként hanyagolja el, hogy ezáltal az életbiztonságot nem veszélyezteti: e miatt az 1890: I. t.-cz. 118. §-a alapján útrendőri szempontból büntetendő. A másik módozat az, hogy a közlekedési eszköz tulajdonosa vagy kezelője *«a hatóságnak az életbiztonság szempontjából a közlekedésre nézve kiadott intézkedéseit nem teljesíti»*. Ez alatt rendszerint oly intézkedés értendő, melyet a hatóság bizonyos eset alkalmából bizonyos személy részére utasításként kiad; így pl. a rozzant állapotban levő híd jókarba helyezését elrendeli; de lehetnek általános rendelkezések is, melyeket a hatóság állandóan követendő szabály gyanánt felállít. Így pl. a K. és K. M. által 1869. évi 2570. sz. alatt érvényben tartott Ht. rendelet szerint a közútakon az útfelügyelő személyzet köteles ügyelni arra, hogy hidakon előrehajtás vagy sebes hajtás ne történjék. Minthogy azonban ez iránt ujabban az 1890. I. t.-cz. 107. s köv. §-ai intézkednek: ezekkel szemben a hivatk. rendelet már hatályát vesztette s a jelen §. is csak nagyon korlátolt mértékben alkalmazható. Alkalmazhatásának feltétele minden esetben az, hogy a mulasztás életveszélyeztető jellegű legyen; minélfogva pl. egy kisebb árok felett készített híd jókarban tartásának elmulasztása, melynek leszakadása legrosszabb esetben is csak testi sértést okozhat, nem esik e §. alá.

3. Az elkövetés *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanság pl. az, ha valaki a birtokában levő hidat időről-időre megvizsgálni és kijavítani elmulasztja s ezáltal az mások életét veszélyeztető állapotba jut. Szándékosság pedig azt terheli, a ki a hatóság egyenes felhivása vagy utasítása daczára s tudva az átjáró eszköz életveszélyes minőségét, mégis elmulasztja azt jókarba helyezni.

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

5. A visszaesés magasabb büntetése akkor alkalmazandó, ha a korábbi büntetés kiállása óta két év még nem mult el. A két év időtartama a pénzbüntetés lefizetésétől, vagy az ezt helyettesítő elzárás kitöltésétől számítandó.

17. A gőzhajó, gőzkomp, gőzsikló és lóvonatú vaspálya közlekedésének biztonságára vonatkozó szabályok megszegése.

114. §.

Két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők: a kik a közlekedést gőzhajón, gőzkompon, gőzsiklón vagy lóvonatú vaspályán eszközlik és az ezekre nézve az életbiztonság szempontjából kiadott hatósági rendeletnek nem felelnek meg.

Ha ilyen vállalat valamely társaság vagy egylet tulajdonát képezi: a jelen szakasz esetében a vállalat vezetésével megbizott személy lesz megbüntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E kihágás *alanyai* csak azok lehetnek, a kik a §-ban felsorolt közlekedési eszközök valamelyikén «a közlekedést eszközlik». Ilyenek a gőzhajó- stb. vezető, felügyelő s általában kezelő személyzete; a mennyiben pedig a kérdéses vállalat valamely társaság vagy egylet tulajdonát képezi: «a vállalat vezetésével megbizott személy». *Tárgyai* ama hatósági rendeletek, melyek a gőzhajó, gőzkomp, gőzsikló és lóvonatú vasút közlekedésére vonatkozólag az életbiztonság szempontjából kiadattak. Előforduló esetben tehát mindenkor hivatkozni kell az illető hatósági rendelet megfelelő intézkedésére, melyet a bevádolt és elítélt egyén megszegett. E nélkül az ítélet hézagos és semmis.

2. A *gőzhajó* közlekedésére a K. K. M. által 1869. évi április 21-én kiadott hajózási rendszabály az életbiztonság szempontjából a következő lényegesebb intézkedéseket tartalmazza: *a)* a hajó berendezése és eszközei folytonosan jókarban tartandók s a személyzet jól betanított és kellő számú egyénekből álljon (3. §.); *b)* a hajót csak a meder és vízállás viszonyainak megfelelően s csak a megjelölt terhelhetőségi mértékig szabad megrakni, a gőzösök után pedig csak géperejöknek megfelelő egy vagy több hajót szabad akasztani (11. §.); *c)* a személyszállító hajó peremzete s a hajó belsejébe vezető nyilás karfákkal szegélyezendő, valamint elzárandó minden tárgy, mely az utasok biztonságát veszélyezteti (12. §.); *d)* töltött fegyvert a hajón szállítani nem szabad, mi végből a hajó vezetője a hajóra hozott fegyvereket megvizsgáltatja (19. §.); *e)* a gyulékony anyagok szállítás alatt minden káros befolyástól megóvandók, tűzijáték-, durranóporkészlet, lőpor s általában minden robbanó anyag szállítása pedig a személyszállító hajón tiltva van, a tűzveszélyes anyagot szállító teherhajók kötelesek lévén az előárbocz csúcsán vagy az őrfa felső végén háromszögű fekete zászlót hordani s magukat egyéb hajóktól lehetőleg távoltartani (20. §.); *f)* a hajón ebet csak szájkosárral ellátva s megkötve vagy elzárva szabad szállítani (21. §.); *g)* erős kanyarulókban tartozik minden gőzös lehetőleg jobboldalt tartani, az alámenő gép erejét meglassítani s közeledését hosszantartó erős gőzfütytyel jelezni, a gőzösök egymásközött s más hajókkal való versenye tilos; nehézterhü hajókkal találkozva, kötelesek a gőzösök erejöket mérsékelni, szükség esetén gépöket megállítani (39. §.); *h)* a hajóknak csak ott szabad egymást kikerülniök, hol a kitérésre elég hely van (40. §.); *i)* vontató gőzösök este és éjjel csak addig folytathatják útjokat, míg mindkét partot jól láthatni, a könnyű, uszálynélküli gőzösök azonban addig járhatnak, míg az egyik partot lehet látni (48. §.); *k)* két egymáshoz közeledő gőzös tartozik egymást hosszas gőzfütytyel, vagy több egyes csöndítéssel figyelmeztetni, éjjel a víz folyása ellen menő gőzös előárboczán vagy kéményén két, a víz folyásával menőn pedig három egymásfelett függő fehérfényü lámpa égjen, mely legalább 1500 öl távolra világítson (60. és 62. §-ok); *l)* a mely gőzös az előtte haladót el akarja kerülni: figyelmeztesse azt ötszörös gőzfütytyel vagy csöndítéssel, mire az jobbra fog kitérni (64. §.); *m)* két gőzös szembetalálkozván, a felfelé menő gőzfütytyel vagy csengetéssel adott figyelmeztetés után a hajó jobboldalának legemelkedettebb pont-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

járól nappal kék zászló csóválása, éjjel egy vörös lámpa kitűzése által adja kitérő szándéka jelét s azonnal balra tart, mire az alámenő hasonló jelt ad és szintén balra tart (66. §.); *n)* ködös időben vagy hózivatarban a gőzös mérsékelt sebességgel járjon, menésközben csengessen s ötperczenkint fütytyentsen, ha pedig más hajó kürtöléssel vagy kiáltással jelt ad: a gőzösök megállván, ötperczenkint csengessenek (67. §.); *o)* a hajózási vállalat tartozik minden eszközt, melyet a tapasztalás és tudomány ajánl, a szerencsétlenség elkerülésére vagy megelőzésére felhasználni (81. §.).*) A hajózási rendszabály rendelkezéseinek végrehajtása a hajó vezetőjének kötelességei közé tartozik, s ennélfogva azok egyikének vagy másikának elmulasztása miatt a felelősség első sorban azt terheli. A neki alárendelt személyzet csak annyiban felelős a hibáért vagy mulasztásért, a mennyiben a részére kiadott parancsot nem teljesíti, vagy egyébként szolgálati utasítása ellen vét. Ha cselekvése vagy mulasztása az életbiztonság szempontjából kiadott szabály megszegését foglalja magában: az illető szintén a jelen §. alapján büntetendő.

3. *Gőzkomp* az ország területén csak egy van, az t. i., mely Gombosnál a vasút dunai átkelését közvetíti; minthogy azonban e gőzkomp a vaspálya kiegészítő részét képezi: az arra vonatkozó életbiztonsági szabályok megszegése egyértelmű a vaspályákra nézve fennálló ugyanily szabályok megsértésével: ennélfogva az életbiztonság elleni kihágás ez esetben is a 111. §. alapján büntetendő. *Gőzsikló* szintén csak egy van és pedig a budai vár keleti oldalán. Erre nézve a főváros hatósága állapította meg az elővigyázati rendszabályokat, melyek közül különös figyelmet érdemelnek a kocsik indulásának jelzései s a kocsivezető részére kiadott szigorú utasítás, hogy az indulás jelzése után a kocsi ajtaját senki részére ki ne nyissa. A *lóvonatú vaspályák* elővigyázati rendszabályait szintén az illető városok állapítják meg, melynek területén a pálya engedélyezve van. Ezek megtartása főleg a kocsivezető és kocsis kötelessége, kik különösen ügyelni tartoznak, hogy a kanyarulatoknál és népesebb utczákon a járó-kelők élete vagy testi épsége veszélynek ki ne tétessék, s hogy a fel- és leszállók a szükséges elővigyázatot megtartsák. A szerencsétlenségek kikerülése végett kürtök, fütyülők és más jelzők szabályos használata van előírva. E tekintetben a mulasztás a jelen §. büntetését vonhatja maga után. Az újabban feltalált *villamos vaspályákról* nem intézkedik ugyan a törvény; kétségtelen azonban, hogy az életbiztonsági szabályok megtartása, illetőleg megszegése tekintetében ezek is ugyanoly szempont alá esnek, mint a lóvonatú vaspályák.

4. Az elkövetés *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). A dolog természeténél fogva túlnyomóan gondatlanság szokott lenni a köteles vigyázat elmulasztásának forrása; de szándékosság is foroghat fenn oly esetben, midőn valaki pl. egyenes utasítást kap valamely intézkedés megtételére, s azt tudva és akarva nem teljesíti.

---

*) Grünwald id. műve II. k. 177—198. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék ítél. (Bevez. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

18. Tiltott lövöldözés s lőfegyver átengedése oly egyénnek, ki a szükséges jártassággal vagy értelmi tehetséggel nem bír.

115. §.

(Kh.) *Ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:*

1. a ki a hatóság tilalma ellen valamely községben vagy ennek közvetlen közelében lő;

2. a ki lőfegyvert használatra, vagy töltött lőfegyvert felügyeletre olyan egyénnek enged át, a ki az erre szükséges jártassággal vagy értelmi tehetséggel nem bír.

1. A lőfegyverrel való gondatlan bánás sok szerencsétlenségnek lehet okozója. Ha a szerencsétlenség bekövetkezik s az eredmény a btk. valamelyik §-ában meghatározott vétség tényálladékát foglalja magában: ekkor az, a kit a gondatlanság terhel, az illető vétség (emberölés, súlyos testi sértés, tűzvészokozás) büntetésével büntetendő. A fegyverrel való gondatlan bánás azonban esetleg még csak veszélyezteti az ember életét vagy testi épségét, vagy csekélyebb sérelmet okoz, mint a minő a büntetendő vétség tényálladékához megkivántatik; minthogy azonban a nagyobb szerencsétlenség veszélye már ez esetekben is fenforog: a jelen §. ezek megelőzése végett állította fel a községben való lövöldözés s a fegyver gondatlan kézhez adásának tilalmát. Ebből az összefüggésből s a jelen §. czéljából önként következik, hogy az itt meghatározott kihágás csak annyiban forog fenn, a mennyiben a gondatlanságból súlyosabb beszámítás alá eső vétség be nem következett.

2. Az *1-sö pont kihágása* hatósági intézkedést feltételez, mely tiltja a községben vagy ennek közvetlen közelében való lövöldözést. Ezt a tilalmat nemcsak a törvényhatóság, hanem a község is kiadhatja; ilyennek hiányában azonban a lövöldözés magában véve nem büntethető. E szerint a kihágást megállapító ítéletben mindenkor hivatkozni kell a kérdéses tiltó rendelet keltére és számára is. Ennek hiányában az eljárás semmis vagy vádlott fölmentendő. Egy esetben pl. vádlott, ki a községben ijesztésül a levegőbe lőtt, miután panaszost előbb már fejszével fenyegette, a jelen §. mellőzésével csupán a 41. §. alapján ítéltetett el: mert a kérdéses helyen a lövöldözés sem törvényhatósági, sem községi rendelettel megtiltva nem volt. (B. T. X. 45. l. C.) E példából egyszersmind kitűnik, hogy midőn a tiltott lövöldözés nem csupán gondatlan kezelése a fegyvernek, hanem valamely szándékos delictum elkövetésének eszköze gyanánt szerepel: az utóbbi nem absorbeálja a kihágást, hanem a kettő együtt anyagi bűnhalmazat gyanánt állapítandó meg. Igy pl. vádlott, ki panaszosra udvarában kétszer lőtt,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a 41. §. mellett a jelen §. alapján is elítéltetett (B. T. VI. 326. l. C.); továbbá, hivatkozással a btk. 418. §-ára, birói útra tétetett át panaszlott ügye, ki panaszos kertjében lövöldözött s 50 frt értékű kutyáját agyonlőtte (VI. 408. l. B. m.), s ki egy idegen kutyát a községben agyonlőtt (M. K. 1888: 1. sz.), mely esetekben az ítélethozatalnál szintén nem mellőzhető a jelen §. Ellenben e §. mellőzésével, csupán a btk. 425. §-a alapján ítélte el a Curia vádlottat, ki egy nászmenet alkalmával a községben lövöldözött s egyik lövése által tűzvészt okozott. (B. T. VII. 295. l.). A különbség oka a fennebbi 1-ső pontból kitünik. Ha a tiltott lövés oly jelenségekkel van kapcsolatban, melyek súlyosabb büntetendő cselekmény elkövetésének szándékára engednek következtetést vonni: az eset felett a bíróság van hivatva ítélni. Ehhez képest a Mt. birói útra tette át panaszlott ügyét, ki a községben egy ember után pisztolylyal lőtt: mert a bíróság van hivatva eldönteni, hogy a tiltott lövésen kívül forog-e fenn más büntetendő cselekmény is. (B. T. VI. 203. l.) A mennyiben valaki járművek vagy szabadon hajtott állatok közelében lövöldöz: e miatt, ha cselekménye a jelen §. alá nem esik, útrendőri szempontból az 1890: I. t.-cz. 121. §-a alapján büntetendő.

3. A *2-ik pont kihágásának* tényálladékát a jelen §. kimeriti. Alanya bárki lehet; tárgya valamely lőfegyver, különösen pedig töltött fegyver; bűncselekménye vagy abban áll, hogy az illető a fegyvert oly egyénnek engedi használatra, ki a szükséges jártassággal és értelmi képességgel nem bír, vagy az lehet, hogy a töltött fegyvert ugyanily egyén felügyeletére bizza. A büntethetőség alapja mindegyik esetben az, hogy az ily egyén (mint pl. a gyermekek, hülyék, vagy a kinek kezében soha fegyver nem volt) könnyen kárt tehet magában vagy másban a fegyver használata vagy a felügyeletére bizott töltött fegyver által. A mennyiben a szerencsétlenség megtörténik: a fegyver gondatlan átengedője, miképa fennebbi 1-ső pontban érintve volt, esetleg a btk. 290. vagy 310. §-a alapján büntetendő.

4. Mindkét kihágás természeténél fogva a gondatlan cselekmények közé tartozik, de azért nincs kizárva a szándékosság oly esetben, midőn valaki tudva és akarva szegi meg a jelen törvény intézkedését, illetőleg a lövöldözést eltiltó hatósági rendeletet.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.) A tilos módon használt vagy átengedett fegyver elkobzásának csak akkor van helye, ha azzal a tettes a jelen kihágáson felül valamely szándékos büntetendő cselekményt is követett el. (25. §. 3. jegyz. *b*) pont.)

19. Lövölde nyitása hatósági engedély nélkül.

116. §.

(Kh.) *Egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki a hatóság külön engedélye nélkül nyilvános lövöldét nyit, vagy a hatóságnak erre vonatkozó rendeletét megszegi.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A községben vagy ennek közvetlen közelében való lövöldözés kivételes módja az, midőn egyesek vagy társulatok a lövés gyakorlása végett nyilvános lövőházat (ú. n. lövöldét) alapítanak. Az ilyen lövőház azonban csak az esetben nem veszélyezteti az emberek életét, ha elhelyezése és berendezése s a lövőgyakorlatok megtartása kellő elővigyázattal történik. Hogy pedig ez valóban megtörténjék: ez okból lövöldét csak hatósági engedélylyel s a hatóság által jóváhagyott alapszabályokkal lehet alapítani. A ki a törvénynek e rendelkezése ellen vét: ez már ezáltal kihágást követ el s a jelen §. szerint büntetendő.

2. E kihágás alanya csak oly egyén lehet, a ki nyilvános lövöldét állít fel vagy ilyennek birtokában van. A lövölde megnyitása hatósági engedély nélkül képezi egyik módját az elkövetésnek, míg a másik mód abban áll, hogy a lövölde birtokosa, illetőleg kezelője, a hatóságnak arra vonatkozó rendeletét megszegi. E rendelet összefügghet a lövölde nyitásával, melyet a hatóság csak bizonyos feltételek mellett enged meg; de előfordulhat valamely fennálló lövöldére nézve is, ha annak berendezése vagy kezelése nem felel meg teljesen az élet és testi biztonság követelményeinek. A mennyiben a tettes tudva és akarva szegi meg a törvényt vagy a hatóság intézkedését: cselekménye vagy mulasztása, mint szándékos, súlyosabb beszámítás alá esik; ha azonban gondatlanságból követi el a kihágást (28. §.), büntetése enyhébb leend.

3. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

20. Az építkezés biztonságára vonatkozó szabályok megszegése.

117. §.

(Kh.) *A ki építkezés vagy valamely épület javítása vagy lebontása, vagy az állvány felállítása vagy leszedése alkalmával a biztonság szempontjából kiadott szabályokat megszegi: egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Ugyanezen büntetés éri azt is, a ki roskadó épületét a hatóság meghagyására s az azáltal megszabott időben le nem rontja, vagy a hatóság meghagyásához képest ki nem javíttatja és addig is az életbiztonság szempontjából szükséges intézkedéseket meg nem teszi.

1. Az építési rendészetre vonatkozó általános érvényű szabályaink nincsenek, hanem e tekintetben csak a törvényhatósági s különösen városi statutumok szolgálnak jogforrás gyanánt. Ezek természetüknél fogva csak helyi érdekűek és érvényűek ugyan, mindazonáltal annak megítélése szempontjából, hogy elkövette-e valaki a jelen §. kihágását, minden előforduló esetben alkalmazandók. Erdélyre nézve a cs. kir, helytartótanács által 1858. évi 4. sz. a. kiadott rendelet irányadó.*)

*) Grünwald id. műve I. köt. 250. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A jelen kihágás *tárgyai* általában az épületek, s a mennyiben ezek építés alatt vannak, egyszersmind az e czélra felállított állványok. Másnemű építési tárgyak tehát, pl. hidak és hidoszlopok vagy kútak, nem tartoznak a jelen §. intézkedése alá. Ehhez képest pl. a fővárosi szabályrendeletek külön intézkednek a kútak ásatásánál megtartandó szabályokról, egyebek közt kimondván, hogy a vállalkozó köteles a szükséges czölöpözésről kellőleg gondoskodni s a kiásott földet a kút szélétől legalább 4 lépésnyi távolságra elhelyezni; a ki pedig e szabályokat áthágja: 1—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (Főv. szr. II. 212. l.)

3. A *bűncselekményt* kétféle módon lehet elkövetni. Egyik mód az, hogy az építkező *az építés folyama alatt* megszegi a biztonság szempontjából kiadott szabályokat. E szabályok részint általában az építkezésre, részint az épületek javítására, valamint az állványok felállítására és leszedésére vonatkozólag irják elő az eljárás módozatait. A főváros építési rendszabályai 1870 óta sokféle módosulást szenvedvén, legújabban is átalakítás alatt vannak. Esetről esetre az építési szakosztály van hivatva érvényt szerezni az e részben fennálló szabályoknak, s e végből minden építkezésnek hetenkint legalább egyszeri megvizsgálásával felügyel az építés szabályszerű végrehajtására, e mellett az építési szabályok minden áthágásáról jelentést tesz a tanácsnak stb. (Főv. szr. IV. 186. l.) A mennyiben tehát a főváros területén kétessé válik, hogy valaki megszegte-e az építkezésre vonatkozó biztonsági szabályokat: e tekintetben szakértő gyanánt az építési szakosztály hallgatandó meg. Az általános építési szabályok mellett külön szabályrendelet intézkedik az építkezési faanyag felhasználásáról, mely egyebek közt kimondja, hogy épületfának csak tökéletesen egészséges és szárazfa használható, hogy a mennyezet-gerendákat az új épületre csak akkor szabad felrakni, ha annak födélszéke teljesen felállítva és befedve van stb. (Id. m. II. k. 217. l.) E biztonsági szabályok áthágása szintén a jelen §. első bekezdése alá esik.

4. A bűncselekmény másik módozata az, hogy valaki *roskadó épületét* a hatóság meghagyására s a megszabott időre le nem rontja vagy ki nem javíttatja, s addig is az életbiztonság szempontjából szükséges intézkedéseket meg nem teszi. Ez tehát tisztán mulasztási kihágás. Büntethetőségének lényeges feltétele a hatóság meghagyása, mely szerint a roskadó épület tulajdonosa vagy birtokosa köteles azt bizonyos idő alatt lerontani vagy kijavítani. E hatósági meghagyás s az épület lerontása vagy kijavítása közt azonban szükségkép bizonyos idő telik el, mely alatt a roskadozó épület folytonosan veszélyezteti mások életbiztonságát. Az épület birtokosának tehát kötelessége ezen idő alatt is a szükséges elővigyázati intézkedéseket megtenni. E szerint az utóbbi tekintetben is csak akkor létesül a kihágás, ha valaki a hatóság meghagyása után mulasztja el a szóban forgó intézkedések megtételét. Ehhez képest a Curia egy esetben nemcsak a jelen §. kihágása, hanem az emberölés vétsége alól is fölmenté vádlottat, kinek házában a padlásra vezető lépcső egyik foka a terhet vivő kocsis alatt leszakadt, minek folytán ez meghalt: mert a lépcső használatától nemcsak hatóságilag eltiltva nem volt, hanem tudomással

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sem bírt annak veszélyes voltáról. (B. T. II. 234. l.) A mennyiben vádlott a lépcső életveszélyes voltát ismerte volna: mulasztása a btk. 290. §-a alapján lett volna megbüntetendő, habár a lépcsőre vonatkozólag nem is kapott hatósági meghagyást. Egy más esetben a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki roskadozó kéményét a hatóság által megszabott idő alatt ki nem javíttatta. (M. K. 1885: 19. sz. B. m.)

5. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondattanságból* eredő lehet (28. §.). Ha a gondatlanság következtében valaki meghalt vagy súlyos testi sérülést szenvedett: a tettes a btk. 290. és 310. §-a alapján ítélendő el.

6. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

21. Szilárd anyagból való tárgy veszélyes eldobása, kiállítása vagy felfüggesztése.

118. §.

(Kh.) *A ki szilárd anyagból levő tárgyat mások veszélyeztetésével eldob vagy levet, valamint az is, a ki olyan tárgyakat, melyek eldőlése vagy leesése által az utczán, udvaron, folyosón vagy más járt helyen levő egyének megsérülhetnek, a kellő megerősítés nélkül állít ki vagy függeszt fel ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

1. Az emberek testi épségét, sőt életét is veszélyezteti az, ha valaki szilárd anyagból való tárgyat emberek által járt helyre vigyázatlanul eldob, vagy ha ily tárgyat akként állít ki vagy függeszt fel, hogy az emberek által járt helyre ledőlhet vagy eshet. E veszély megelőzését czélozza a jelen §.

2. *Tárgyai* e kihágásnak általában szilárd anyagból való testi dolgok. Az anyagnak oly szilárdnak kell lenni, hogy sérelmet okozhasson az ember testén, ha ahhoz dobás vagy leesés következtében hozzáütődik. Ez sok esetben a kérdéses tárgy nagyságától s ama sebességtől is függ, melylyel az valakihez hozzáütődik. Igy pl. egy kisebbszerű hólapda könnyű eldobása nem okozhat sérelmet; ellenben ha azt valaki lehető keményre gyúrja s nagy erővel tova röpíti: ezáltal kétségkívül veszélyezteti mások személyét. Egy esetben a B. m. e §. alapján ítélte el vádlottat, ki nyilvános színi előadás alkalmával hagymakoszorút dobott egy színésznőnek (B. T. VII. 16. l.), mely esetben azonban inkább becsületsértés lett volna megállapítandó. (Lásd a 3. jegyz. *a*) pont.)

3. A *bűncselekmény* kétféle módon követhető el:

a) Az egyik mód az, hogy valaki szilárd tárgyat «*mások veszélyeztetésével eldob vagy levet*». Eldobás a tárgynak egyenes irányban való tovább hajítását jelenti; míg levetni valamely dolgot csak felülről

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lehet; így pl. ha valaki egy emeletes ház nyitott ablakából az utczára valamit ledob. A tárgy dobásának vagy levetésének «mások veszélyeztetésével» kell történni. Ez azt jelenti, hogy oly helyen kell a tárgyat eldobni vagy levetni, a hol emberek járnak. Ha valaki szándékosan czélbavesz bizonyos egyént, hogy azt a kérdéses tárgygyal megdobja, illetőleg megsértse, s ha e tárgy csakugyan érinti a czélbavett egyén testét: ekkor a körülményekhez képest tettleges becsületsértés vagy testi sértés létesül; sőt ha a dobás oly természetű, hogy a megdobni szándékolt egyén életét komolyan veszélyezteti s az illetőben e veszély félelmét felkölthetí: a cselekmény a 41. §. szerint minősülő veszélyes fenyegetés leend, habár a dobás czélját tévesztette. De mások vagyonának megrongálására is irányulhat a tettes szándéka, mely esetben szintén a megfelelő büntetés alkalmazandó. E szerint oly esetben, midőn valaki sértési szándékkal dobja a szilárd tárgyat: a jelen kihágás helyét valamely súlyosabb beszámítású delictum foglalja el, s minthogy ennek lehetősége a feltételezett esetben mindenkor fenforog, az ily cselekmény felett a közigazgatási hatóság nem bíráskodhatik. E szempontból birói útra tétetett át vádlott ügye: ki egy leányt az utczán hógolyóval szándékosan megdobott. (B. T. II. 239. l. B. m.); ki panaszos ablakát kővel betörte s a követ a szobába dobta: mert a bíróságnak kell meghatároznia, hogy minő szándékból tette ezt (V. 388. Mt.); s a ki kődobással panaszos házának falát megrongálta s 5 frtnál kisebb értékű kárt okozott: mert e cselekmény a 127. §. kihágásának jelenségeit tünteti fel. (VII. 296. l. B. m.) Ezekkel szemben helytelen a B. m. egyik határozata, mely szerint vádlottat, ki verekedés közben arra biztatta a suhanczokat, hogy az ellenpártiakat sárgolyókkal dobálják, a 75. §. mellőzésével a jelen §. alapján ítélte el. (M. K. 1888: 9. sz.) E §. az előadottak szerint csak akkor alkalmazható, ha a tettes a szilárd tárgy eldobása által sérelmet okozni, valakit bántalmazni nem akar, sérülés azonban bekövetkezhetik. Sőt akkor is e §. alkalmazandó, ha a gondatlan dobás csekélyebb sérelmet okozott, mint a minő a btk. 310. §-a szerint büntetendő.

b) Az elkövetés másik módozata az, hogy valaki a szilárd anyagból való tárgyat, melynek eldőlése vagy leesése által az utczán, udvaron, folyosón vagy más járt helyen levő egyének megsérülhetnek, *a kellő megerősítés nélkül állít ki vagy függeszt fel.* Ide tartozik pl. a czímtáblák vagy czégérek gyanánt alkalmazott nehezebb tárgyak kellő megerősítés nélkül való kifüggesztése, edények vagy virágcserepek kiállítása valamely emeletes ház ablakába, honnan könnyen leeshetnek stb. Ugyane §. alapján ítélte el a B. m. első- és másodrendű vádlottat, kik közül az előbbi a zsinórpadlásról a színpadra függő csillár megerősítésének ellenőrzését elmulasztotta, az utóbbi azt nem kellő módon erősítette meg. (B. T. VII. 216. l.) Az elkövetésnek ez a módozata is, miként az előbbi, a dolog természeténél fogva csak gondatlanságból eredő lehet. Szándékosság csak annyiban foroghat fenn, a mennyiben a tettes tudva követi el a veszélyeztető cselekményt vagy mulasztást, a nélkül azonban, hogy ezáltal valakinek sérelmet akarna okozni. Utóbbi esetben súlyosabb beszámítású delictum vagy annak kisérlete létesül.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

22. A közlekedés akadályozása nagyobb tárgyak lerakása által s ily esetben a biztonsági intézkedések elmulasztása vagy megszegése.

119. §.

(Kh.) *Ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, a ki a városban vagy más községben:*

1. a szabad közlekedést akadályozza vagy nehezíti azáltal, hogy a fennálló szabálylyal ellenkezőleg az utczán vagy téren árukat, hordókat, ládákat, tűzi- vagy épületfát, kévéket vagy más nagyobb halmazt képező anyagokat lerak vagy lerakat; vagy

2. olyan tárgyaknak megengedett lerakása esetében a figyelmeztető jeleket fel nem állítja;

3. a figyelmeztető jeleket ledönti vagy elviszi, s a mennyiben ez lámpa volna, azt eloltja;

4. a megengedett lerakás esetében, azon tárgyakat a hatóság által meghatározott időre el nem szállítja.

1. A jelen §. kihágása több irányban nyilvánulhat; elkövetésének feltétele azonban mindegyik esetben valamely *hatósági szabályrendelet vagy intézkedés*. Szabályrendelettel kell meghatározni azt, hogy a közlekedés szempontjából az utczákon vagy téreken mely tárgyakat s minő mennyiségben lehet elhelyezni, hogy nagyobb halmaz tárgyak megengedett lerakása esetében kell-e és minő figyelmeztető jelekkel a közönséget az arra való járástól óvni; egyes esetekben pedig hatósági intézkedésekkel állapítandó meg, hogy bizonyos tárgyakkal mennyi időre szabad valamely közlekedési útat vagy tért elfoglalni. A büntethetőség közös feltétele tehát a jelen §. mindegyik pontja esetében a hatósági rendszabály vagy intézkedés, melynek létezése és megszegése a kihágás miatt hozott ítéletben megállapítandó; a mennyiben pedig ez meg nem történhetnék: panaszlott fölmentendő. Igy pl. fölmentette a B. m. vádlottat, ki Veszprém egyik utczáján áruczikkeket rakott ki: mert az alispáni jelentés szerint e városnak nincs oly szabályrendelete, mely a kérdéses cselekményt tiltaná (B. T. V. 428. l.); s a ki Czegléden boltja elé rakott ládákkal a szabad közlekedést akadályozta; mert e tárgyra vonatkozólag nincs a városnak törvényesen megerősített szabályrendelete (VIII. 352. l.). Közös feltétele továbbá e §. kihágásainak az, hogy valamely *város vagy község belső területén*, annak valamely utczáján vagy terén követtessék el. E területen kívül a szabad közlekedés akadályozása nem esik a jelen §. alá, hanem esetleg az útakról szóló 1890: I. t.-cz. 129. §-a alapján büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Az *1-sö pont* arra az esetre vonatkozik, midőn valaki a hatósági szabály ellenére nagyterjedelmű vagy nagy halmaz tárgyakat helyez az utczára vagy köztérre s ezáltal a közlekedést akadályozza, egyszersmind pedig a járókelők testi biztonságát veszélyezteti. A törvény példázólag felsorolja e tárgyakat. E felsorolásból s a jelen §. czéljából következik, hogy azoknak olyanoknak kell lenni, melyek a szabad közlekedést legalább is megnehezítik. A főváros az 1878. évi köztisztasági szabályrendeletben intézkedik e tárgyról. E szerint: a járdák állandó elfoglalása tilos, s azok időközi elfoglalása is csak úgy engedtetik meg, ha a fel- vagy lerakodás gyorsan és akként történik, hogy a közlekedést tetemesen és hosszabb időre nem akadályozza (12. §.); építkezéseknél a törmeléknek, kiásott földnek és egyéb anyagoknak ideiglenes elhelyezésére az építési engedélyben hely jelöltetik ki, s a hol ez térszűke miatt nem eszközölhető: az építési anyag elhelyezése iránt a kerületi előljáróság intézkedik (17. §.); a bulevardirozott útakon és asphalt-burkolattal ellátott utczákon vagy tereken a favágás tilos (20. §.) (Főv. szr. II. k. 381—389. l.) E szabályrendeletre való hivatkozással ítéltetett el vádlott: ki terményeknek az ablakon való leeresztése czéljából a gyalogjárót telt zsákokkal, a kocsiutat pedig szekerekkel elállotta (M. K. 1889: 45. sz.); s ki, mint építőmester, az utczát építőanyagokkal állandóan elfoglalta s ezáltal a közlekedést akadályozta (1885: 30. sz.); ellenben fölmentetett a vád alól panaszlott, ki a járdát csak rövid időre foglalta el: mert a 12. §. szerint a járdáknak csupán állandó elfoglalása büntetendő (1886: 9. sz. B. m.). Azt is fölmentette a B. m., kinek holmiját a bíróság rakatta ki a költözködés czéljából az utczára (1888: 1. sz.); viszont a fővárosi tanácshoz tette át panaszlott ügyét, ki háza elő a járda szélére szabályellenesen kerékvetőket állított fel: mert e cselekmény természeténél fogva az építészeti rendészet s a városrendezési ügyek körébe tartozik (1889: 2. sz.).

3. A *2-ik pont* esete akkor áll elő, ha valakinek hatóságilag meg van engedve bizonyos tárgyak lerakása által a közlekedést ideiglenesen akadályozni vagy nehezíteni, s ő a közlekedés ilyetén megakasztását figyelmeztető jelek felállításával nem jelzi. Az ily jelek felállítása részint azért szükséges, hogy a kérdéses utczába, melyen az akadály miatt pl. kocsi át nem mehet, valaki kocsival be ne hajtasson, részint azért tanácsos, nehogy a vigyázatlanabb járókelők a felrakott holmi között áthatolni törekedjenek s ezáltal sérelmet szenvedjenek. Vajjon szükséges volt-e adott esetben a figyelmeztető jel felállítása: ezt a bíróság van hivatva a körülmények figyelembevételével meghatározni. Rendszerint az lesz az irányadó, hogy elrendelte-e a hatóság a figyelmeztető jelek felállítását.

4. A *3-ik pont* a másodiknak kifolyása. Ha a figyelmeztető jel felállítására kötelezett egyén eleget tett e kötelességének: elővigyázata még mindig meghiusulhat azáltal, hogy valaki a jelet eltávolítja vagy ledönti, illetőleg felismerhetetlenné teszi (pl. a jel gyanánt felállított lámpát eloltja). A ki e cselekményt véghezviszi, ezáltal létrehozza azt a helyzetet, mely a figyelmeztető jel felállítása nélkül létezett s e szerint épúgy büntetendő, mint az, a ki a jel felállítását elmulasztotta.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Sőt beszámítása rendszerint súlyosabb leend, mint az utóbbié, mert cselekménye a szándékosság jellegével bír, míg a jel felállításának elmulasztása többnyire csak gondatlanság eredménye.

5. A *4-ik pont* arra az esetre vonatkozik, midőn a hatóság bizonyos időre megengedi bizonyos tárgyak lerakását s az engedélyt nyert egyén azokat a határidő letelte után sem távolítja el. Ekkor ugyanis épen az a helyzet áll elő, a mely az 1-ső pont intézkedésének alapul szolgál, hogy t. i. a kérdéses tárgyak hatósági engedély nélkül, szabályellenesen akadályozzák a közlekedést. Sőt a mennyiben itt a hatóság intézkedése már megjelölte az időpontot, mikor a tárgyak eltávolítandók: ezeknek el nem távolítása akkor is büntetendő, ha különben a kérdéses városban vagy községben nincs szabályrendelet, mely e tekintetben irányadóul szolgálna.

6. E kihágás mindegyik esete *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.), bár a dolog természetéből következik, hogy a szabályellenes cselekvés vagy mulasztás forrása legtöbb esetben gondatlanság. Ha a szabályellenes eljárásból valamely szerencsétlenség következett be: az eredményhez képest a btk. megfelelő büntetése alkalmazandó. Igy pl. a 310. §. alapján birói útra tétetett át panaszlott ügye, kinek gondatlansága folytán egy egyén az utczán hagyott nagyobb tárgyban megbotolván és elesvén, ezáltal 10 napig tartó sérülést szenvedett. (B. T. III. 72. l.)

7. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

23. A sebes és vigyázatlan hajtás vagy lovaglás, s a kocsizásra stb. vonatkozó egyéb szabályok megszegése.

120. §.

(Kh.) *A ki városokban vagy más községekben sebes vagy vigyázatlan hajtás vagy lovaglás által mások személyét vagy vagyonát veszélyezteti, vagy a kocsizásra, szánkázásra, lovaglásra, valamint a lovak kiszabadulásának megakadályozására vonatkozó szabályokat megszegi: három napig terjedhető elzárással és ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Ugyanazon büntetés éri a jelenlevő tulajdonost vagy gazdát, a ki kocsisának vagy szolgálatában levő más személynek ezen kihágását észreveszi és annak azt meg nem tiltja.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év nem mult el, a büntetés egy hónapig terjedhető elzárásig és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetésig emelhető.

1. A sebes és vigyázatlan hajtás vagy lovaglás oly helyen, hol több ember szokott járni, mindenkor veszélyezteti ezek testi épségét és életét. Ugyanily veszélylyel jár az is, ha valaki kocsiba fogott vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szabadon levő lovakat őrizetlenül hagy s ezáltal alkalmat nyujt arra, hogy azok ijedtség vagy más behatás folytán emberek által járt helyen a kocsit ragadják vagy fékezetlenül szaladjanak. E veszély megelőzését czélozza a jelen §., s e szempontnak rendelendő alá annak értelmezése.

2. E kihágás két különböző természetű esetet foglal magában. Egyik a sebes és vigyázatlan hajtás vagy lovaglás, melynek tényálladékát a jelen §. teljesen kimeríti; másik a kocsizásra stb. vonatkozó szabályok megszegése, melynek anyagi ismérveit az illető hatósági szabályok tartalmazzák.

3. *A sebes és vigyázatlan hajtás* különösen *városokban vagy más községekben* veszélyezteti az emberek személyét és vagyonát. Ezért e kihágás elkövetésének színhelye csak valamely város vagy község belső területe (utczája vagy nyilvános tere) lehet; míg az ezeken kívül eső közúton vagy hidon az 1890: I. t.-cz. 107. §-a értelmében útrendőri kihágást képez a közúton való hajtásra és kitérésre vonatkozó szabályok megszegése. A jelen kihágást elkövetheti mindenki, a ki kocsiba vagy más járműbe (pl. kétkerekű taligába vagy szánkóba) fogott lovakat vagy más vonó állatokat (pl. öszvért, szamarat vagy ökröt) a megengedettnél sebesebben vagy egyébként vigyázatlanul hajt. Mikor tekintessék a hajtás túlsebesnek s mikor forog fenn e részben vigyázatlanság: ez a körülmények szerint ítélendő meg. Igy pl. kanyarulatoknál vagy népesebb utczák átjáróinál, valamint keskeny sikátorokon és hidakon nagyobb elővigyázattal s aránylag lassabban kell hajtani, mint széles, egyenes és kevésbé népes utczákon. A társas- és bérkocsi-közlekedésre vonatkozó fővárosi szabályrendeletek e részben a következőket tartalmazzák: *a*) a kocsis köteles balra hajtani s a szembejövő járműnek balra kitérni, előre hajtania pedig csak akkor szabad, ha az utcza elég széles, a megelőzni kivánt jármű lépésben halad, előtte három kocsihosszúságú hely van és szembe kocsi nem jön; *b*) sebesen hajtani általában tilos s a bérkocsisnak is csak mérsékelt ügetésben szabad hajtani a bel- és külvárosokban, a városligetben s a látogatottabb kirándulási helyeken; *c*) meredek lejtőn csak a dörzsfék alkalmazásával szabad hajtani; *d*) temetések alkalmával, vallási és más ünnepélyes körmeneteknél, a menet rendjén keresztülhajtani tilos, *e*) csak lépésben szabad hajtani: utczakeresztezés, egyik utczából a másikba behajtás, házakba be- vagy házakból kihajtás, továbbá nagy köd alkalmával, végre oly utczában, melyben csak két kocsi fér el egymásmellett s általában, a hol a közlekedés szűk térre szorul. (Főv. szr. II. k. 4—32. l. és III. k. 83—107. l.) Megfelelő elővigyázat tartandó meg azok részéről is, kik valamely város vagy község belső területén lovagolnak.

4. A szabálytalan vagy sebes hajtás és lovaglás kihágása már akkor létesül, ha valaki az előbbi pont alatt körülirt elővigyázati rendszabályok mellőzésével hajt vagy lovagol, habár azáltal mások személyében sérelmet vagy mások vagyonában kárt nem okozott. Ha a sérelem vagy károsítás bekövetkezik: ez esetben a körülményekhez képest részint kihágás, részint súlyosabb büntetendő cselekmény forog fenn. Igy pl. mások *ingó vagy ingatlan vagyonának* csupán *szándékos*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megrongálása lévén, mint ilyen büntetendő; a mennyiben valaki gondatlan hajtás vagy lovaglás által okoz vagyoni kárt: e miatt csak kártérítéssel tartozik, büntetés pedig csupán a jelen §. megszegése miatt éri; sőt teljesen büntetlen marad az esetben, ha a hajtásban vagy lovaglásban szabálytalanság nem terheli. Ehhez képest fölmentetett vádlott, kinek szekere a mellette elhaladó kocsi lógos lovát annyira megsértette, hogy az értékéből sokat vesztett: mert nem tünt ki, hogy a hajtásra vonatkozó valamely szabályt megszegett (B. T. V. 148. l. C.); ellenben a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki egy lejtőn lefelé sebesen hajtván, kocsijával a szembejövő kocsiba akadt s azt összetörte (II. 111. l.). Ha azonban valaki szándékos sebeshajtás által rongálja meg mások vagyonát s kétessé válik, hogy nem épen a vagyonrongálás volt-e a sebeshajtás czélja: ez esetben az illetékes bíróság van hivatva eldönteni, vajjon a jelen §. kihágása vagy a btk. 418. §-ának vétsége forog-e fenn. (M. K. 1885: 52. sz. B. m.) A *személy megsértése* esetében különbséget tesz, hogy könnyű vagy súlyos testi sértés volt-e az eredmény, s hogy szándékos vagy csak gondatlan volt-e a sebes hajtás. Gondatlanság esetében a könnyű testi sértés nem esik külön beszámítás alá, hanem csak a jelen kihágás létesül, mert a btk. 310. §-a szerint ily esetben csupán a súlyos testi sértés képez vétséget; ha azonban a sebes hajtás szándékos volt s bebizonyítható, hogy vádlottat a bekövetkezett sértés tekintetében legalább dolus eventualis terheli: ekkor testi sértés miatt büntetendő, habár a sértés csak könnyű volt. Ehhez képest a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki sebes hajtás által egy kocsi feldőlését s két egyén könnyű sérülését okozta: mert a járásbíróság előleges megállapítása szerint a testi sértés nem volt szándékos (B. T. II. 111. l. B. m.); s a ki egy más esetben szintén sebes hajtás által okozott könnyü testi sértést (XVI. 41. l. C.); ellenben birói útra tartozónak mondá ki a Mt. panaszlott ügyét, ki sebes hajtással egy egyént elgázolt s a ki ugyancsak sebes hajtással egy lovast eltipratott s könnyű testi sértést okozott: mert az előbbi esetben a kocsisnak járt utczán előre kellett látni az elgázolást és így szándékosság látszik fenforogni s mert sérelem esetén a bíróság van hivatva megvizsgálni, hogy szándékosság vagy gondatlanság terheli-e a vigyázatlan hajtót. (II. 361. és IV. 3. l.) Az utóbbi határozat útmutatásához képest mindannyiszor a bíróságnak kell eljárni, valahányszor a hajtás vagy lovaglás testi sértést eredményezett s ily esetben akkor is a bíróság van hivatva a jelen §. alapján elítélni vádlottat, ha a szándékosság be nem bizonyul. E §. alkalmazandó akkor is, ha a bekövetkezett szerencsétlenség és a gondatlan hajtás közt okozati összefüggés nincs és így a btk. 290. vagy 310. §-a ki van zárva, de egyébként a hajtás szabálytalansága megállapítható. (D. T. u. f. IX. 61. l.)

5. Az elkövetés második módja az, hogy valaki «*a kocsizásra, szánkázásra, lovaglásra s a lovak kiszabadulásának megakadályozására vonatkozó szabályokat megszegi*». Itt tehát specialis szabályokról van szó, melyek nem a sebes és vigyázatlan hajtásra vagy lovaglásra vonatkoznak. Ilyen pl. az a rendszabály, hogy a kocsis köteles az útjába jövőket hangos kiáltással kitérésre bírni, hogy a társaskocsival hidon, utczasarkon vagy utczakeresztezéseknél megállani tilos, hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a bérkocsisnak tilos a vezetésére bizott kocsitól távozni a nélkül, hogy a lovak felügyeletéről kellőleg gondoskodnék, hogy a szánba fogott lovakra csengőt kell függeszteni stb. Ezen és hasonló szabályok áthágása azonban csak két feltétel alatt képez kihágást. Egyfelől ugyanis szükséges, hogy a kérdéses szabály hatósági rendeletbe legyen foglalva, minélfogva a B. m. vádlottat, ki csikóit az országúton szabadon hagyta, azért mentette fel, mert a kérdéses megyének nincs erre vonatkozó szabályrendelete (M. K. 1886: 12. sz.); a másik feltétel pedig az, hogy a kérdéses szabály megszegése mások személyét veszélyeztesse. A jelen fejezet ugyanis általában «a közegészség és testi épség elleni kihágásokról» intézkedvén: ebből következik, hogy a hol a veszélyeztetés tárgya közelebbről megjelölve nincs, a testi épség vagy egészség veszélyeztetése értendő (1. jegyz.). E szempontból nem helyesen ítéltetett el a jelen §. alapján vádlott bérkocsis, ki a közönség iránt durva magaviseletet tanusított (M. K. 1885: 39. sz.); s ki a társaskocsival a szabályokban előirt időn túl kezdte meg a fuvarozást (1886: 49. sz. B. m.); s nem helyesen mondá ki egy más esetben a B. m., hogy a késedelmes megjelenésért a kocsivezetőt a jelen §. alapján terheli a felelősség (1888: 43. sz.); ellenben helyesen ítélte el e §. alapján vádlott társaskocsi-vezetőt, ki a kocsit járt utczán felügyelet nélkül hagyta (1887: 34. sz.) A kiemelt két feltétel mellett szükséges kelléke még a büntethetőségnek az, hogy a szabályok megszegése «városokban vagy más községekben» történjék. A nyilt utakon elkövetett hasonló szabálytalanság az 1890. I. t.-cz. szerint büntetendő útrendőri kihágást képez.

6. A jelen §-ban meghatározott kihágás elkövetéséért első sorban az *felelős*, a ki a hajtást vagy lovaglást eszközli, vagy a kocsira, illetőleg lovakra felügyelni köteles. E személy mellett azonban felelős a jelenlevő tulajdonos vagy gazda is, ki kocsisának vagy a szolgálatában levő más személynek kihágását észreveszi, s azt neki meg nem tiltja. Ez esetben úgy a kihágás közvetlen elkövetője, mint a tulajdonos vagy gazda büntetendő. A 27. §. e kihágásnál nem alkalmazható. A felelősség tekintetében némi kiváltságban részesülnek a postakocsisok, kik jeladással szabad tért követelhetnek maguknak az út egyenes vonalán és így az esetben, ha baj származik pl. abból, hogy a szembejövő kocsi ki nem tér: a postakocsis nem felelős. Ehhez képest fölmenté a B. m. vádlott postakocsist, ki a szembejövő kocsinak ki nem tért: mert ő csak jelt adni, de kitérni nem tartozik. (B. T. VII. 72. l.)

7. Az elkövetés *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.), habár az esetek többségében gondatlanság forog fenn.

8. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetésre változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.) A büntetésen felül az okozott kár is megítélendő. (B. T. V. 148. l.)

9. A visszaesés súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha az utolsó büntetés kiállásától két év még el nem telt. E két év időtar-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tama az elzárás kiállásától s a pénzbüntetés lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

24. Veszélyes vadállat és kutya, vagy más veszélyes állat tartásánál a köteles elővigyázat elmulasztása.

121. §.

(Kh.) *Nyolcz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki hatósági engedély nélkül veszélyes vadállatot tart, vagy ha ez iránt engedélylyel bír, az ilyen állatok tartására és őrzésére nézve fennáló szabályokat vagy a fenforgó esetre kiadott külön hatósági utasítást megszegi.*

122. §.

(Kh.) *Egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a kinek birtokában vagy felügyelete alatt veszélyes vadállat vagy olyan kutya, vagy más olyan állat van, melyről tudja, hogy az ember életére vagy testi épségére nézve veszélyes tulajdonsággal bír s mindamellett a veszély megelőzésére és megakadályozására szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazza.*

Ugyanezen büntetés éri a veszélyes vadállat birtokosát vagy felügyelőjét: a ki az esetben, ha a vadállat kiszabadult, annak kézrekerítése vagy ártalmatlanná tétele végett a szükséges intézkedéseket azonnal meg nem teszi, egyszersmind pedig lehetőség szerint a hatóságot az eseményről azonnal nem értesíti.

1. Mindkét §. ama veszélyek megelőzését czélozza, melyek az ember életét vagy testi épségét a veszélyes vadállatok, harapós kutyák vagy más veszélyes állatok gondatlan tartása vagy felügyelet nélkül hagyása miatt érhetik. A különbség a két §. közt csak az, hogy míg az első hatósági szabályok vagy intézkedések megszegését feltételezi, addig az utóbbinak tényálladéka ilyen szabályoktól függetlenül azáltal létesül, hogy a veszélyes állat birtokosa vagy felügyelője az állat veszélyes természetének megfelelő s mindenki által szükséges gyanánt felismerhető elővigyázati intézkedéseket nem alkalmazza.

2. A *121. §.* tárgya oly vadállat, melyet veszélyes természeténél fogva csak hatósági engedély alapján s az általánosan előírt vagy különös utasításban kiadott elővigyázati szabályok alkalmazása mellett szabad birtokban tartani. Ehhez képest a bűncselekményt háromféle módon lehet elkövetni, ugyanis: *a*) azáltal, hogy valaki ily vadállatot hatósági engedély nélkül tart; *b*) azáltal, hogy a hatósági engedély alapján bírt vadállat tartására és őrizésére nézve fennálló szabályokat, vagy *c*) a fenforgó esetre kiadott külön hatósági utasítást

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megszegi. Ilyen hatósági szabályok vagy utasítások adatnak ki pl. az állatseregletben vagy állatkertben őrzött veszélyes vadakra nézve, a medvetánczoltatók részére stb. A kevésbé veszélyes kisebb vadállatok engedély nélkül való tartása nem esik e §. alá, minélfogva tényálladék hiányában mentetett fel vádlott, ki hatósági engedély nélkül rókakölyköt tartott. (B. T. VII. 152. l. B. m.) A kihágás a hatóság által kiadott általános szabály vagy különös utasítás megszegése által létesül, habár az állat mások személyében még kárt nem okozott. A házi vagy a vadállatoktól különböző ragadozó állatok által előidézhető veszélyek megelőzése végett kiadott hatósági rendszabályok megszegése az 1876 : XIV. t.-cz. 18. és 7. §-ai alapján büntetendő. (L. e t.-cz. magyarázatát 2. jegyz. *e*) pont.). Minő szempont alá esik a gondatlanság az esetben, ha a veszélyes vadállat valakit megmart s ezáltal súlyos testi sértést okozott: ez kitünik az alábbiakból (4. jegyz.).

3. A *122. §.* tárgyai általában oly állatok, a melyek természetüknél vagy különös sajátságuknál fogva az ember életére és testi épségére veszélyesekké válhatnak, de különben hatósági engedély nélkül birtokolhatók. Ezek közé tartoznak az oly vadállatok, melyeknek tartásához nincs szükség hatósági engedélyre, továbbá a harapós vagy mérges természetű kutyák, a rúgós vagy harapós lovak, az öklelős tehenek, bikák stb. Ezek az állatok, eltekintve a vadaktól, a minő pl. egy lánczra kötött medve, jobbára a hasznos háziállatok közé tartoznak és így tartásuk mindenkink meg van engedve; minthogy azonban közülök némelyek a vadállatéhoz hasonló veszélyes természettel bírnak: e körülmény az állat gazdáját vagy felügyelőjét mindenkor különös gondosságra és elővigyázatra kötelezi, s a ki ezt elmulasztja: gondatlansága által közvetlen veszélynek teszi ki mások életét és testi épségét. Ezért a jelen §. tényálladékát a szükséges elővigyázat elmulasztása már kimeríti, habár a veszély még be nem következett is. Így pl. e §. alapján ítéltetett el vádlott, kinek szabadon hagyott kutyája az utczán elhaladó egyént megtámadta s csak ruháit tépte meg (B. T. I. 31. B. m.); s a ki veszélyes kutyáját felügyelet nélkül szabadon hagyta (VII. 136. l.). A veszélyes vadállat birtokosa vagy felügyelője azáltal is elkövetheti e kihágást, ha a kiszabadult állat kézrekerítése vagy ártalmatlanná tétele végett a szükséges intézkedéseket meg nem teszi s a hatóságot az eseményről a lehetőség szerint azonnal nem értesíti.

4. Midőn a veszélyes állat *könnyű vagy súlyos testi sértést okoz:* kétessé válhatik úgy a beszámítás, mint a birói illetőség kérdése. Így pl. a B. m. egy izben kimondá, hogy ebmarás által okozott súlyos testi sértés esetében is a közigazgatási hatóság van hivatva eljárni (B. T. II. 223. l.), míg utóbb az igazságügyministerrel egyetértőleg azt rendelte, hogy a kutyamarás által okozott testi sértési ügyek csak akkor ítélendők el a közigazgatási hatóság által, ha a sérülés 8 napnál hosszabb ideig nem tartott. (VI. 143. l.) Azonban feltétlenül ez sem áll. A kérdés eldöntésénél mindenekelőtt figyelembe veendő, hogy súlyos vagy könnyű volt-e a sértés, s az utóbbi esetben vajjon szándékosság vagy csak gondatlanság terheli-e az állat birtokosát.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Sulyos testi sértés esetében az ügy feltétlenül a bírósághoz tartozik, mert ha csak gondatlanság forog is fenn: az ezzel terhelt egyén a btk. 310. §-a alapján büntetendő. Ehhez képest, hivatkozással e §-ra, birói utra tétetett át vádlott ügye, kinek kutyája harapás által sulyos testi sértést okozott (B. T. III. 280.); kinek kutyája 10 napig tartó sérülést okozott. (IV 182); kinek 3 kutyája panaszost sulyosan megmarta (IV. 183.); s ugyan e §. alapján ítéltetett el vádlott, kinek kutyája az utczán egy kis leányt sulyosan megmart (III. 59.); ki egy orvos által lakott házban harapós kutyát tartott, mely egy kis leányon sulyos testi sértést okozott (XI. 397. l.); kinek tanyai kutyái egy arra menő utast sulyosan megmartak (XX. 137. l.), ki harapós kutyáját a tolvaj után uszította, minek folytán azt sulyosan megmarta (XX. 141. l.), mely esetben azonban helyesebben szándékos testi sértés lett volna megállapítandó; s kinek harapós kutyája a puszta melletti uton elhaladó utast sulyosan megmarta (XX. 230. l.). Ha pedig a megmart egyén meghalt, a btk. 290. §-a alkalmazandó (XX. 139).

Könnyü testi sértés esetében, midőn a sérelem vagy betegség 8 napnál hosszabb ideig nem tartott (btk. 301. §.), minthogy e cselekmény gondatlan elkövetése nem büntetendő, a közigazgatási hatóság jár el, ha minden kétség ki van zárva arra nézve, hogy vádlottat szándékosság nem terheli. Ha azonban ez kétes, vagy ha a szándékosság bebizonyult: úgy a bíróság van hivatva ítélni s az utóbbi esetben, ha a sértett fél panaszát fentartja, a btk. 301. és 302. §-ai alkalmazandók. E szempontból birói utra tétetett át vádlott ügye, kinek kutyája könnyü testi sértést okozott: mert a bíróság határozza meg, hogy nem forog-e fenn szándékosság (B. T. V. 401); kinek kutyája egy kis leányon csekélyebb sérelmet ejtett (VII. 249.); kinek kutyája az ő jelenlétében egy viselős asszonyt háromszor a földre rántott s ezáltal rajta 6—8 napig tartó sérülést okozott (M. K. 1887: 29. sz.). A mennyiben a bíróság a szándékosságot meg nem állapíthatja, vagy a sérelmet szenvedett panaszát visszavonja: vádlottat a testi sértés mellőzésével csupán a jelen §. kihágása miatt ítéli el.* Minthogy pedig a bíróság ezt mindég megteheti: semmi értelme sincs a Curia egyik határozatának, mely szerint panaszlott ügyét, kinek kutyája könnyü testi sértést okozott, a közigazgatási hatósághoz tette át (VI. 279.).

5. *A felelősség* első sorban azt terheli, kinek birtokában vagy felügyelete alatt a veszélyes állat van. Ha azonban az illető a felügyeletet oly egyénre bizza, kiben ehhez a szükséges képesség megvan, ekkor a felelősség az utóbbira száll át (M. K. 1886: 4. sz. B. m). E pontnál figyelmet érdemelnek a következő határozatok: *a*) vádlott 17 éves leány, kinek egyedüli jelenlétében az atyja által őrizetül átvett

*) *Vargha F.* anomaliának mondja, hogy ily esetben a testi sértés büntetlen marad (B. T. XI. 397. lap), míg *Polgár* József helyesli a törvény intézkedését, mert a könnyű testi sértés a kihágás elbirálásánál súlyosító körülmény gyanánt eléggé méltányolható. (XII. 1. l.) Lásd még e tárgyról *Vargha F.* értekezését. (J. K. 1887 172. lap).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

idegen kutya az utczán elhaladó kis leányt megmarta, felmentetett: mert szülei az idegen kutya felügyeletét kifejezetten reá nem bizták (B. T. XX. 140. C); *b*) vádlott házaspár közül, a veszettség jeleit feltüntető kutyára vonatkozó óvó intézkedések elmulasztása miatt csak a férj ítéltetett el: mert az intézkedések megtétele a férjet, mint családfőt illette. (M. K. 1886: 21. B. m.)

6. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Szándékosság csak oly esetben állapítható meg, midőn valaki tudva és akarva cselekszik a hatóság általános rendelete vagy különös intézkedése ellen. A 122. §. kihágása mindenkor csak gondatlanságból eredő lehet, mert lényege (a szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedések elmulasztása) magában véve nem más, mint gondatlanság. A tettesnek mindazonáltal tudnia kell, hogy a birtokában vagy felügyelete alatt levő állat mások életére vagy testi épségére nézve veszélyes. E szempontból a B. m. az eljárás pótlását rendelte el panaszlott ügyében, annak megállapítása végett, hogy kutyái veszélyes természetűek e; hogy birt e erről tudomással s hogy megtette-e a szükséges óvó intézkedéseket (M. K. 1887: 25. sz.).

7. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet). A veszélyes állat megsemmisítésének kimondása nem tartozik a kihágás felett ítélő hatóság körébe (B. T. VII. 136. lap).

8. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó; minélfogva vádlott, kinek kutyája panaszost megtépte, az utóbbival történt kiegyezés daczára elítéltetett: mert a jelen §. oly rendőri szabály természetével bir, melynek áthágása hivatalból megbüntetendő (B. T. I. 31.).

25. A holttest bonczolására, eltemetésére, kiásására és szállítására vonatkozó szabályok megszegése.

123. §.

(Kh.) *Ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki a holttest bonczolására, eltemetésére, a temetés helyére, a holttest kiásására vagy annak más helyre vagy más községbe szállítására fennálló szabályokat megszegi.*

1. E §. a holttest egészségtelen kigőzölgéséből s mérgező hatásából származható veszélyek megelőzését czélozza és így ama szabályok megszegésére vonatkozik, melyek a hullákkal való bánásmód tekintetében a közegészség megóvása végett törvénybe iktatvák, vagy rendeletben kiadattak. E szabályok a holttest bonczolására, eltemetésére, az eltemetés helyére s a hulla kiásására és áthelyezésére, illetőleg elszállítására vonatkoznak, s részint az 1876: XIV. t.-cz.-ben, részint az annak kiegészítéséül szolgáló rendeletekben foglaltatnak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A *bonczolásra* nézve a hivatkozott t.-cz. kimondja, hogy orvos-rendőri hullabonczolás talált hullákon, járványos vagy ragályos betegség megállapítása czéljából, vagy akkor eszközlendő, midőn azt a hatóság köztekintetekből (pl. valamely bűntett felderítése végett) szükségesnek tartja (111. §.); továbbá, hogy kórházakban vagy nyilvános gyógyintézetekben ápolt elhaltak hullái, ha közköltségen ápoltattak vagy hozzá tartozóik nem ellenzik, tudományos bonczolás alá vehetők (112. §.). A bonczolás körüli eljárást a B. m. 1888. évi rendelete szabályozza, melyből kiemeljük a következőket: *a)* a bonczoló helyiség legyen világos, eléggé tágas s erős hidegben fűthető; *b)* a bonczolás megkezdéséig a hulla nyáron a melegtől, télen a hidegtől kellően megóvandó (8. §); *c)* a bonczolás bevégzése után a bonczoló orvosok a megnyitott üröket szabályszerűen összevarrni s a hullának oly összetakarítása iránt gondoskodni tartoznak, hogy abból a folyadékok ki ne szivárogjanak s minden tisztátalanság mellőzve legyen (36. §.); *d)* rothadásnak indult hullák bonczolásánál a belrészek fertőtlenítésére nem szabad chlorvizet, chlormeszet vagy más erős hatású fertőtlenítő szert használni (49. §.); *e)* midőn növényi mérgek vagy cyanvegyek általi mérgezés gyanuja forog fenn: a vegyészi vizsgálat végett megóvandó részek gyógyszertárból vett 90%-os borszeszbe helyezendők (50. §.) (Grünvald id. m. I. 161—184. l.).

3. A hulla *eltemetésére* s a *temetés helyére* nézve a közegészségügyi törvény következőleg rendelkezik: *a)* a halottkém irásbeli nyilatkozata s a halál bekövetkeztétől számított 48 óra előtt senkit sem szabad eltemetni (110. §.); *b)* a törvény által vagy a szabályrendeletileg kitűzött időben minden halottat el kell temetni és pedig rendszerint ott, ahol az illető meghalt (113. §.); ha pedig ezt a hozzátartozók nem teljesítik: az eltemetést a község tartozik eszközölni (114. §); *c)* a temetőknek a lakóházaktól való távolsága, a sírok nagysága, mélysége stb. a helyi viszonyokhoz képest szabályrendelettel állapítandó meg (117. §.); *d)* sírboltot csak hatósági engedély mellett, az egészségügyi óvó rendszabályok megtartásával lehet felállítani (119. §) s a városok vagy községek területén levő templomokban vagy templommelletti sírkertekben való temetkezés is csak ugyanily feltételek mellett engedtetik meg (120 és 121. §§.); *e)* a temetők és sírboltokra vonatkozó egészségrendőri intézkedések, a mennyiben a helyi viszonyoktól függnek, szabályrendelettel állapítandók meg (122. §.).

4. A holttest *kiásására* és *más helyre vagy más községbe való szállítására* nézve a közegészségügyi törvény ezeket rendeli: *a)* sírok vagy sírboltok kinyitása, valamint hullák kiásatása, csak hatósági engedély folytán, az egészség-rendőri szabályok szigorú megtartása mellett történhetik meg (118. §.); *b)* ugyanily feltételhez van kötve a hullák elszállítása is; oly hullákra nézve, melyek Ausztriába vagy a külföldre, vagy onnan ide szállíttatnak, az eljárás kölcsönös egyezmények által szabályoztatván (123. §.). A hulla vagy hullarészek kiásatásánál s a holttest elszállításánál követendő részletes szabályokat az 1875. évi 25.194. sz. a. kiadott B. m. rendelet tartalmazza. E szerint: a kiásatás vagy elszállítás mindannyiszor megtagadandó, midőn ezt a hatósági orvos egészségi szempontból ártalmatlannak

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nem nyilvánítja; járvány esetében csak két évvel ennek megszünése után adható meg az engedély; a kiásatásnál és elszállításnál megtartandó orvosrendőri intézkedések a hatósági orvos véleménye alapján rendelendők el; a hulla kiásatása alantas hőfoknál s kevés ember jelenlétében történjék, továbbá ügyelni kell, hogy a sír kigőzölgésének a jelenlevők kitéve ne legyenek, a rossz szag fertőtlenítő szerek által megsemmisíttessék stb; eltemetetlen hullának ugyanazon községben vagy egy mértföldnyi távolságra leendő szállításánál közönséges koporsó elégséges, egyébként kettős koporsó alkalmazandó stb. (Grünwald id. m. l. 186—189. l.).

5. Minthogy a fennebbi szabályok megszegése mindenkor veszélyezteti a közegészséget és így a közérdek szempontjából büntetendő: ennélfogva nem szünteti meg a büntethetőséget az, hogy valaki e kihágást sulyosabb büntett elpalástolása végett követi el. Ha tehát valaki pl. megöli gyermekét s a hullát oly helyen temeti el, a hol kigőzölgése az emberek egészségére ártalmas: az illető a gyermekölés mellett a jelen §. alapján is elítélendő. Ez elvet a gyakorlatban nem mindig követik, mert habár pl. egy esetben a jelen §. alapján helyeztetett vád alá az, ki 7 hónapos gyermeket szülvén, azt a mezőn elrejtette, majd a lakásán levő pinczében eltemette (B. T. IV. 334. l. Curia); viszont egy más esetben vádlott, ki ujonszült gyermekét megfojtotta, azután titkon egy gödörbe elásta, csupán a btk. 284. §-a alapján ítéltetett el (XX. 84. l.); egy más alkalommal pedig kimondá a Curia, hogy gyermekölés esetében a temetkezési szabályok meg nem tartása csak sulyosító körülményt képez (J. Sz. II. 276. l.). Helyesebben anyagi bünhalmazat volna ily esetekben megállapítandó.

6. Az elkövetés *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Szándékosan az cselekszik, a ki ismeri a fennálló szabályokat s azokat tudva és akarva szegi meg; gondatlanság azt terheli, a ki e szabályokat nem ismeri, de oly módon jár el, hogy azok megszegésével a közegészséget is veszélyezteti. A kinek hivatásánál fogva ismernie kell a szabályokat: annak cselekménye szándékosnak, tehát sulyosabban beszámítandónak veendő. Igy pl. aránylag sulyosabban ítélte el a B. m. vádlott temetkezési vállalkozót, ki holttestet hatósági engedély nélkül szállított: mert a fennálló tilalmat foglalkozásánál fogva ismernie kellett (M. K. 1887: 11. sz.).

7. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §§. 9. jegyzet).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

26. A köztisztasági szabályok megszegése.

124. §.

(Kh.) *Húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon háztulajdonos a ki a házában, vagy azzal összefüggő helyiségben, vagy közvetlenül a ház vagy helyiség előtt elhullott állatnak a fennálló szabályok szerinti elásatásáról nem intézkedik, illetőleg utóbbi esetben e végből a hatóságnak jelentést nem tesz, továbbá a ki városban vagy más községben elhullott állatot, az ott fennálló szabályok ellenére, házában vagy lakásán, vagy az ezekkel összefüggő valamely helyiségben tart, az udvarra, utczára vagy térre kidob, annak elásatásáról nem intézkedik, vagy elásatásánál a fennálló szabályokat meg nem tartja.*

125. §.

(Kh.) *A ki városban vagy más községben a szemét-kihordásra vagy a pőczegödrök tisztítására fennálló szabályt megszegi, vagy a hatóság tilalma ellenére házában, udvarában vagy annak közelében nagyobb mennyiségű szemetet, trágyát, vagy más könnyen rothadó anyagot összegyülni enged: húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

Járvány esetén a büntetés száz forintig emelhető fel.

1. A köztisztaság egyik főfeltétele lévén a közegészségnek: ez utóbbinak megóvását czélozzák a jelen §-ok, midőn büntetést állapítanak meg a köztisztasági szabályok megszegőire. E szabályokat a hatósági statutumok állapítják meg, van azonban a jelen §-okban is néhány intézkedés, a melyek már magukban véve kimerítik a kihágás tényálladékát.

2. *A 124. §.* tárgya az állati hulla, a mennyiben az illető állat emberek által lakott helyen, városokban vagy községekben hullott el. Az ilyen állati hulla gyorsan rothadásba megy s dögleletes levegőt terjeszt maga körül, minélfogva elásása vagy egyébkénti eltakarítása feltétlenül szükséges. A jelen §. ezt a háztulajdonos vagy a ház, illetőleg lakás tényleges birtokosának kötelességévé teszi, a kik e szerint első sorban alanyai e kihágásnak. A bűncselekmény általában abban áll, hogy a ház vagy lakás ura az elhullott állat elásatásáról nem intézkedik, azt a lakásban vagy azzal összefüggő valamely helyiségben tartja, az udvarba, utczára, vagy köztérre kidobatja. Közelebbről azonban a hatósági szabályok állapítják meg, hogy mit kell az elhullott állatokkal tenni, s e szerint a bűncselekmény tulajdonképen e szabályok megszegésében áll, s minthogy megtartásukra első sorban a háztulajdonos vagy a lakás ura van kötelezve: az ezeknek alárendelt személyeket csak akkor terheli a felelősség, ha a gazda által adott utasítást nem teljesítik. Ehhez képest panaszlott peczérsegéd ügyében, ki állati hullák elásásáról nem gondoskodott, s azokat lakásán tartotta, a B. m. azért oldá fel az eljárást: mert a mulasztás miatt a felelősség első

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sorban a gyepmestert terheli, s az eljárás reá kiterjesztve nem lett (M. K. 1888: 44. sz.). A ki az állati hullát nem a jelen §-ban említett helyeken hagyja eltakarítatlanul, hanem valamely ut árkába dobja: útrendőri kihágás miatt az 1890: I. t.-cz. 122. §-a alapján büntetendő.

3. *A 125. §.* tárgyai a szemét, trágya és könnyen rothadó anyagok, melyek városokban vagy községekben a házak körül összegyülnek, továbbá a pöczegödrök, melyek ugyane helyeken az emberi ürülék felvételére szolgálnak. Ezek eltisztítása és tisztán tartása egyik főfeltétele a köztisztaságnak és közegészségnek, s ennélfogva nagyobb városokban és községekben mindenütt szabályrendelet határozza meg az e részben teendő intézkedéseket. A főváros köztisztasági szabályrendelete a következőket tartalmazza: *a*) a lakó kötelessége az egyes lakrészek tisztántartása mellett a házi szemetet és konyhahulladékot külön fedett tartályba helyezni s a naponként megjelenő kocsira kihordatni; *b*) a ház- vagy telektulajdonosok kötelesek az építkezési vagy iparüzéssel járó hulladékot, valamint a trágyát hetenként legalább kétszer ponyvával födött zárt kocsikon a város belterületéről kihordatni; *c*) a marha- és lótrágya, valamint a büzhödt tárgyak elszállítása a város belső részeiből csak éjjel és pedig október 1-től áprilisig este 7 órától reggeli 8 óráig, májustól—szeptemberig este 9-től reggeli 6 óráig engedtetik meg; *d*) bármily szemét, söpredék vagy hulladék lerakása vagy kidobása az utczára vagy köztérre tilos; *e*) árnyékszékek és pöczegödrök tisztítása rendszerint csak éji 10 órától reggeli 5 óráig légmentes szivattyú és hordókban engedtetik meg; az ürüléket pedig tilos máshová hordani, mint a hatóság által e czélra kijelölt helyre; *f*) a háztulajdonosok és lakók tartoznak e rendszabályokat saját háznépöknek és cselédeiknek megmagyarázni s azok megtartását saját körükben a legszigorúbban követelni; minélfogva a felelősség első sorban a gazdát vagy családfőt terheli. (Főv. szr. II. 381—389. l.) E szabályrendelet 29. §-a szerint az abban megállapított rendszabályok ellen elkövetett kihágások, a mennyiben a btk. másként nem intézkedik, 2—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Tehát részint a jelen §., részint a szabályrendelet büntetése alkalmazandó és pedig oly esetben, midőn a kihágás sulyosabb, jelesül ha az illető «nagyobb mennyiségű» szemetet, trágyát vagy más könnyen rothadó anyagot hágy összegyülni háza környékén: a jelen §. alkalmazásának van helye, egyébként pedig a szabályrendelet büntetése alá esik a tettes. Ez annyiban visszásság, mert a szabályrendelet büntetése sulyosabb a jelen §. büntetésénél, s az ellenmondás a gyakorlatban csak úgy kerülhető ki, ha a hatóság a szabályrendelet alapján sem szab ki 20 frtnál magasabb pénzbüntetést. A jelen §. alapján ítéltetett el vádlott gyakorló orvos, ki udvarán nagy mennyiségű trágya felhalmozását elnézte és pedig foglalkozására való tekintettel, aránylag sulyosabban (M. K. 1885: 52. sz.); s vádlott háztulajdonos, ki háza előtt nagyobb mennyiségű trágya összegyülését engedte (1886. 29. sz.); ellenben felmentette a B. m. vádlott timárt, ki az iparához tartozó emésztő gödröt a szomszéd háza mögé helyezte, minek folytán a tisztátalan nedv a falba szivárgott: mert ez az ügy építési és egészségügyi szempontból a közigazgatási hatóság által

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tárgyalandó és ítélendő meg. (B. T. IV. 48. l.) Figyelmet érdemel még a B. m. egy határozata, mely szerint vádlott sakter ügyében, ki a vágóhid nem tisztán tartása miatt volt bepanaszolva, annak megvizsgálását rendelte el, hogy ki volt köteles a vágóhidat tisztán tartani (M. K. 1887. 43. sz.).

4. Mindkét kihágás *szándékos és gondatlanságból* eredő lehet. (28. §.). A felelősség tekintetében a 27. §. alkalmazandó.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

X. FEJEZET.

A tulajdon elleni kihágások.

1. Bevezetés.

I. A vagyon ellen irányzott büntetendő cselekmények részint olyanok, a melyek mások tulajdonában tényleges kárt okoznak, részint csak a károsítás lehetőségét és veszélyét foglalják magukban. Az utóbbiak csak a megelőzés szempontjából büntethetők és így kivétel nélkül a rendőri kihágások közé tartoznak; az előbbiek azonban, a mennyiben jogtalan gazdagodási szándékból erednek vagy közveszélyű károsítással járnak, természetüknél fogva a büntettek és vétségek között foglalnak helyet. Ilyen büntettek és vétségek a lopás, s ezzel kapcsolatban a rablás, sikkasztás és jogtalan elsajátítás, az orgazdaság, a csalás, a szándékos vagyon rongálás, a gyujtogatás és árviz okozás stb.

Az utóbb felsorolt cselekmények, mint dolosus jogsértések, kivétel nélkül a btk. keretébe tartoznának; a törvényhozás azonban közülök nehányat, a jogsérelem kisebb jelentőségénél fogva, a kihágások közé osztott be. Ilyenek a két forintnál kisebb értékű élelmi és élvezeti czikk ellopása (126. §.), az idegen ingó dolog jogtalan használata (furtum usus), s az ingatlan vagyon szándékos megrongálása vagy jogtalan használata, a mennyiben az okozott kár 5 forintot meg nem halad (127 §.), s némi részben a gyanus dolog megszerzése (129. §.), mint az orgazdaság fogalmából kivett speciális eset.

A többi §-ok kihágásai szintén összefüggésben vannak egyik vagy másik vagyon elleni deliktummal, a mennyiben elkövetésük az illető büntett vagy vétség elkövetésének veszélyét foglalja magában; lényegileg azonban hiányzik ez esetekben a vagyoni-sérelem és így megbüntetésük csupán a praeventió szempontjából indokolt. Igy különösen a betöréses lopás megelőzését czélozzák a 133., 134. és 135. §-ok, melyek büntetést állapitanak meg azokra, a kik zárakat felnyitnak vagy kulcsot, illetőleg kulcslenyomatokat készitenek általuk nem ismert egyének részére; az orgazdasággal függnek össze a 129., 130., 131. és 132 §-ok, melyek a zálogba vételre s az elzálogosított dolgok nyilvántartására vonatkozó szabályok megszegését, a gyanus dolgok meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vételre kínálása esetében az ékszerészek stb. tiltott magatartását, s a jóhiszeműleg meg- vagy zálogba vett, de utóbb gyanusnak felismert dolog fel nem jelentését helyezik büntetés alá; a csalárd rászedésnek kívánják elejét venni a 128. s 136—140. §-ok, melyek szerint kihágást képez az összejátszás a nyilvános árverés eredményének meghiusítására, a hatósági hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmértékek használata, hús- és kenyérneműek kicsinyben való eladásánál az árszabály kifüggesztésének elmulasztása, s azoknak magasabb árban, csekélyebb súlyban, vagy rosszabb minőségben való eladása, valamint általában a hatósági árszabály megszegése; végre a tűzveszély és vízáradás megakadályozását czélozzák a 141—143. §-ok, melyek a tűzrendőri szabályok megszegését, a hatóság iránti engedetlenséget tűzvész és árvíz idején, s a gát- és vízrendőri kihágásokat helyezik büntetés alá.

A 140. §. speciális intézkedést tartalmaz arra az esetre, midőn a sütő, mészáros és kéményseprő megkezdett iparát a hatóságnál történt bejelentés nélkül félbenhagyja, vagy kötelessége kijátszására szolgáló módon folytatja.

II. Az elsőfokú biráskodást a 126—135. §-ok eseteiben a kir. járásbíróság; a 136—142. §-ok eseteiben a közigazgatási hatóság gyakorolja.

A járásbírósághoz utalt kihágások közül a 127., 130. és 132. §-ok eseteiben *a kir. törvényszék*, harmadfokúlag a kir. tábla ítél (1883: VI. t.-cz. 1. §.). A másodbíróság ítélete ellen azonban csak akkor élhet további felebbvitellel: 1. a vádlott, ha a másodbíróság az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával bűnösnek, s ha szabadságvesztésre, vagy kétszáz forintot meghaladó pénzbüntetésre ítélte; 2. a vádló, ha az elsőbíróságilag elítélt vádlott felmentetett; 's ha büntett, vagy oly vétség esete forog fenn, mely másodfokúlag a kir. törvényszék hatáskörébez nem tartozik (2. és 3. §§.).

A 126., 128., 129., 131., 133., 134. és 135. §-ok eseteiben *a járásbíróságtól a kir. táblához*, mint másodbírósághoz történik a felebbvitel. Ennek ítélete ellen azonban a kir. Curiához csupán az anyagi büntetőtörvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van további felebbvitelnek helye: 1. ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog; 2. ha valamely büntett vagy elsőfokúlag a kir. törvényszék hatásköréhez utalt vétség kihágásnak, vagy a kir. járásbíróság hatásköréhez utalt vétségnek minősíttetett (6. és 7. §§.).

A közigazgatási hatósághoz utalt esetekre nézve a biráskodás joga első fokon illeti: megyékben a főszolgabirákat, városokban a kapitányt vagy a tanács által megbizott tisztviselőt, Budapesten az illető kerületi kapitányt (E. t. 42. §.); másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; harmadfokulag a B. m. ítél (1880. 38.547. sz. Bm. rendelet 8. §-a.) A felebbezés korlátozására vonatkozó Bm. rendeletet l. az elj. szab. 8. §-ánál.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Élelmi vagy élvezeti czikk lopása.

126. §.

A ki két forint értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti czikket lop, a mennyiben azon körülmények egyike sem forog fenn, melyek a büntető-törvénykönyv szerint a lopást büntetté minősítik: nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő.

Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

1. Lopást az követ el, a ki idegen ingó dolgot másnak birtokából vagy birlalatából, annak beleegyezése nélkül, azon czélból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa (Btk. 333. §.). A jelen §. kihágása is lopás az itt meghatározott értelemben, s ennélfogva tényálladékához mindama tárgyi és alanyi ismérvek megkivántatnak, melyeket a btk. a lopás alkotó elemei gyanánt általában megkiván. E tényálladéki ismérvek részletes kifejtését lásd a btk. magyarázatáról irt művemben (III. 8—49. l.).

2. A jelen kihágás két ismérv által különbözik a lopás bűntettétől és vétségétől. Egyik az, hogy az ellopott idegen ingó dolog ez esetben csak élelmi vagy élvezeti czikk lehet; a másik abban áll, hogy e tárgy ne legyen két forintnál nagyobb értékű.

a) Élelmi vagy élvezeti czikk az oly tárgy a mely emberek élelmére vagy élvezetére szolgál. E szerint ki van zárva az élelmi czikk fogalmából az állatok tápszere, a minő pl. a széna vagy luczerna. E részben egyideig ingadozott a gyakorlat, mert egy esetben a jelen §. alapján ítélte el a kir. tábla vádlottat, ki panaszos luczernájából 2 frtnál kisebb értékű mennyiséget lopott (B. T. XI. 350. l.); később azonban megállapodás jött létre az ellenkező irányban s névszerint lopás vétsége miatt ítéltetett el vádlott, ki 50 kr. értékű muhart; ki lovai részére 1 frt értékű szénát; ki nehány kéve szalmás buzát, s a ki muhart lopott: mert mind e tárgyak nem szolgálnak az emberek élelméül. (B. T. XII. 250; XVI. 13; XVI: 59; D. T. u. f. XIV. 147.). A kukoricza, minthogy nem csupán állatok tápszeréül, hanem az emberek élelmi szeréül is szolgál: általában e §. alá tartozó élelmi czikk gyanánt ismertetik el, minélfogva ismételve kihágás miatt ítéltetett el vádlott, ki 2 frtnál kisebb értékű kukoriczát lopott. (B. T. VI. 46; VIII. 159. J. Sz. III. 528.). Ugyanily szempont alá esik a sütni való tök (B. T. VII. 310.), valamint a gyümölcs- és gabonaneműek is, különösen pedig a buza (B. T. III. 125; V. 324; D. T. u. f. IV. 47. l.). Az élő állatok s általában az oly tárgyak tekintetében, a melyek csak bizonyos előkészítés által válnak az ember táplálására alkalmasakká, egyideig szintén kétséges volt, hogy az élelmi czikkek közé sorozandók-e. Igy pl. lopás vétsége miatt ítélte el a Curia vádlottat, ki 2 izben 1—1 tyúkot lopott: mert élő házi állat élelmi czikknek nem tekinthető (B. T. V. 83. lap); a 10. sz. döntvény azonban már kimondotta, hogy oly czikkek is, melyek csak bizonyos előkészítés, mint megfőzés, sütés, feltörés, megtisztítás vagy más anyagokkal való vegyítés után válnak az emberi élelemre alkal-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

masokká, szintén élelmi czikkek (B. T. V. 137. D. T. u. f. III. 155.); mihez képest kihágás miatt ítéltetett el vádlott, ki 2 frtnál csekélyebb értékű libát lopott (B. T. VII. 30. és 248. D. T. r. f. XXVI. 33. és u. f. V. 27.). *Az élvezeti czikk* gyakran összeesik az élelmi czikk fogalmával. Igy pl. élvezeti czikknek nyilvánította a Curia a diót (B. T. VII. 200); valamint ide sorozzák a birságok a pálinka, bor s hasonló italokat is (B. T. II. 270. X. 62. XVII. 252.). Ezenkivül élvezeti czikknek nyilvánították a szivart (B. T. V. 424.), ellenben kizárták e czikkek közül a fogpasztát (XII. 73.). Egy ideig a tűzifát is az élvezeti czikkek közé sorozták. Igy pl. e szempontból ítéltetett el az, ki melegedés czéljából csekély értékű tűzifát lopott, s a ki ugyanily czélból egy ákáczfát kivágott és elvitt (B. T. VIII. 48. és X. 173); utóbb azonban az ellenkező megállapodás jött létre s jelesül ismételve lopás vétségét állapították meg az ellen, a ki tűzifát vagy más tüzelő anyagot lopott: mert a tüzelő szer élvezeti czikknek nem tekinthető (B. T. XVI. 13, 212. XX. 181. D. T. u. f. XX. 30). *)

b) Az érték meghatározása tekintetében a btk. 334. §-a. irányadó, mely szerint a lopott dolog értékének az veendő, melylyel az a lopás idején birt. Ez ama közönséges érték, melylyel a dolog a lopás elkövetésekor az elkövetés helyén bir s eszerint a közforgalomban levő dolgoknál az az ár veendő az érték alapjául, melyen a dolog elkel. Ha a dolog a károsítottra nézve bizonyos okból nagyobb becscsel bir, pl. mert a lopott dolog egyrésze valamely dologösszeségnek, mely a lopás által értékében csökkent: ez a többlet csak a kártérítésnél jöhet tekintetbe s nem egyszersmind a lopás minősítésénél. A jelen §. szempontjából az ekként meghatározott értéknek két forintot felül nem haladónak kell lennie, minélfogva az élelmi vagy élvezeti czikk, melynek értéke 2 frt, a jelen kihágás köréhez tartozik. Ha azonban a lopott dolog értéke ez összeget meghaladja: ekkor a btk. 334. §-ában megvont határvonalhoz képest vétséggé vagy bűntetté minősül. Vétség állapítandó meg akkor is, ha az élelmi vagy élvezeti czikk tartályával lopatik el, habár ezek együttes értéke nem haladná is túl a 2 frtot. Igy pl. lopás vétsége miatt ítéltetett el vádlott, ki egy palaczk sört az üveggel együtt ellopott (B. T. X. 62.).

3. De nemcsak a két forintot meghaladó érték, hanem *az is büntetté minősíti az élelmi vagy élvezeti czikk ellopását*, ha fenforog ama körülmények egyike, melyek *a lopást büntetté minősítik*». E körülmények a btk. 336—338. §-aiban vannak felsorolva. Az utóbbi §. azonban e helyen figyelembe nem vehető, mert a visszaesés, mely e szerint tekintet nélkül a dolog értékére, büntetté minősíti a lopást, attól van feltételezve, hogy a tolvaj lopás büntette vagy vétsége miatt volt két izben megbüntetve. Ha tehát a korábbi lopások egyike vagy mindketteje a jelen §. alá eső kihágás volt: a visszaesésben elkövetett élelmiszer-lopás is csak kihágás leend. A 336. §. esetei közül leggyakoriabbak a betörés, feltörés vagy bemászás útján elkövetett élelmiszer-lopás (pl. tyúklopás bezárt ólból), továbbá a

*) Az élelmi és élvezeti czikk meghatározásáról lásd *Babó Iván* értekezését (B. T. VII. 124).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

cselédnek gazdája kárára elkövetett lopása. A cselekmény mindegyik esetben bűntetté minősül, bármily csekély értékű volt is az ellopott tárgy. Igy pl. a jelen §. mellőzésével a 336. §. 3. pontja alapján betöréses lopás kisérlete miatt ítéltetett el vádlott, ki egy burgonyaverem ajtajának felfeszítésével egy zsák burgonyát akart lopni, de az ajtó felfeszítésénél tetten éretett (B. T. VI. 29.), valamint ugyane §. 7. pontját alkalmazta a Curia vádlott ellen, ki gazdája kukoriczájából csekély értékűt lopott (X. 188); ellenben a jelen §. alapján ítélte el vádlottat, ki betört ablakon kézbenyulással két forintnál kisebb értékű süteményt lopott: mert nem bizonyult be, hogy ő törte be az ablakot. (XII. 306,) A mennyiben az idegen udvarba vagy helyiségbe élelmi szer lopása végett történt behatolás nem képez betörést vagy bemászást, s ennélfogva nem minősíti a lopást bűntetté: ez esetben az 51. sz. döntvény szerint a lopás kihágásával a magánlak megsértésének vétsége eszmei halmazatban áll, s ennélfogva a btk. 95. §-ának rendelkezéséhez képest a btk. 332. §-ának büntetése alkalmazandó. (B. T. XI. 277. és D. T. u. f. XIII. 144.). Ehhez képest vádlott, ki egy fareteszszel elzárt ólból összesen 1 frt 80 kr. értékű tyúkot lopott, a btk. 332. §-a alapján eszmei halmazatban a jelen §. kihágásával, ítéltetett el (B T. X. 59.).

4. *A lopás bevégzése* általában a dolog «elvétele» által történik meg. Ez a jelen §. szempontjából annyiban fontos, mert a kihágás kisérlete büntethető nem lévén (26. §.), a kisérlet és bevégzés közötti határvonal megállapítása itt a büntethetőség és büntetlenség elhatárolásával egyértelmű. Általános szabályul szolgál, hogy a dolog elvétele, tehát a lopás be van végezve, mihelyt a tettes az ellopni szándékolt dolgot magához veszi, habár azzal a hely szinéről el sem távozhatnék. Ehhez képest a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki egy kertben 2 frtnál csekélyebb értékű almát szedett kötényébe, de mielőtt eltávozhatott volna, elfogták (B. T. III. 125); ellenben felmenté a Curia vádlottat, ki egy ablakrésen a végett nyult be, hogy csekély értékű fánkot lopjon, melyet azonban kivennie nem sikerült: mert cselekménye csak a jelen §. kihágásának kisérlete volna, ez pedig nem büntethető (XII. 356).

5. E kihágás elkövetése csak *szándékos* lehet (28. §.). Lényegileg ugyanis lopás lévén e cselekmény: tényálladékához a lopás minden ismérve, tehát a szándék s különösen a jogtalan eltulajdonítás czélzata is megkivántatik.

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél (Bev. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

7. Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg. Az indítvány megtételének jogára, határidejére és visszavonására nézve lásd a 31. §. 5. és 6. jegyzet.

Az ujabb gyakorlatból kiemeljük, hogy a kiskorú egyén, ha törvényes képviselője az indítványt előterjesztette, joghatálylyal nem vonhatja azt vissza (J. Sz. I. 111).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Ingó dolog jogtalan használata s ingatlan vagyon szándékos megrongálása vagy termékeinek felhasználása.

127. §.

Nyolcz napig terjedhető elzárással büntetendő: a ki idegen ingó dolgot tudva, jogtalanul használ és ez által azt megrongálja vagy értékben csökkenti, vagy a jogtalan használat által egyéb módon kárt okoz.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő: a ki másnak ingatlan vagyonát szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, a mennyiben az okozott kár öt forint értéket meg nem halad.

Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

1. A jelen §. két külön kihágást foglal magában. Egyik az idegen ingó dolog jogtalan használata (furtum usus), a mennyiben a tettes ezáltal kárt okoz; másik az idegen ingatlan vagyon szándékos megrongálása, vagy a földtől el nem választott termékeinek jogtalan felhasználása, a mennyiben az okozott kár 5 frtot felül nem halad. Az előbbi kihágás a lopással és sikkasztással, az utóbbi a btk. 421. §-ában meghatározott vétséggel határos.

2. *A jogtalan használat* tárgya ép úgy, miként a lopásé vagy sikkasztásé, az idegen ingó dolog. A mennyiben a tettes másnak birtokából, annak beleegyezése nélkül, veszi el a dolgot: az elvétel stadiumában csupán a szándék különíti el a lopást a jogtalan használat kihágásától. Az előbbi esetben ugyanis eltulajdonítási czélzattal cselekszik a tettes, míg az utóbbi esetben e czélzat, tehát a lopási szándék teljesen hiányzik, s ennek helyét a tettesnek az a szándéka foglalja el, hogy az idegen dolgot a tulajdonos beleegyezése nélkül ideiglenesen használja. De nem csupán e szándék, hanem az elvett vagy a tettes birtokában levő dolog valóságos használata, s a használat által előidézett vagyoni károsítás is szükséges a kihágás büntethetőségéhez. Ha tehát a jogtalan használat megtörtént ugyan, de a tettes ez által kárt nem okozott: cselekménye nem büntethető. Igy pl. felmenté a Curia vádlottat, ki használat végett egy vaslapátot elvitt: mert a lapát használata által kárt nem okozott (B. T. XIII. 223.). A kár okozása vagy hiánya mindenkor ténykérdés, melynek létezését esetről esetre a bíróságnak kell meghatározni. Természetes azonban, hogy itt csak az a kár jöhet tekintetbe, mely a dolog használata folytán ennek értékcsökkenését, pl. a használt ló megromlását, vonta maga után, ellenben az elmaradt nyereség (lucrum cessans) a büntethetőség szempontjából figyelembe nem vehető. Ezt bizonyítják a törvény szavai is, melyek szerint a kihágás ismérvei közé tartozik, hogy a tettes a dolog használata által azt «megrongálja vagy értékében csökkenti».

3. *Az ingatlan vagyon szándékos megrongálása s a földtől el nem választott termékeinek* jogtalan felhasználása azonos tényálladék-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kal fordulnak elő a btk. 421. §-ában s a jelen §-ban. Tárgya mindegyik esetnek az idegen ingatlan vagyon. E kifejezés: «másnak ingatlan vagyonát» azt jelenti, hogy a kérdéses ingatlannak más tulajdonához kell tartoznia, ami azonban nem zárja ki a közforgalomból kihelyezett tárgyakat, minők pl. a közutak és hidak, mert ezek is az állam vagy valamely közhatóság tulajdonához tartoznak. Ingatlan vagyon nemcsak a föld s az ezzel szorosan összefüggő építmények hanem ezek tartozékai is, mint pl. az ajtók, ablakok stb., a mennyiben az ingatlantól különválasztva s ekként mintegy ingósítva nincsenek. A bűncselekménynek két módozata van, ugyanis: *a*) az ingatlan vagyon megrongálása; *b*) a földtől el nem választott termék felhasználása. Az ingatlan vagyon elfoglalása mindenkor a 421. §. alá esik.

Ad *a*) *A megrongálás* lényegéhez tartozik, hogy az ingatlan értékének csökkenését eredményezze. E mellett a rongálás módja nagyon különböző lehet, így pl. a ház vagy más építmény alkotó részeinek összerombolása, az élő fa vagy egyéb ültetvény megrongálása, a mennyiben a cselekmény erdei kihágást nem képez stb. A gyakorlatban, hivatkozással a jelen §-ra, birói útra tétetett át panaszlott ügye, ki panaszos ablakait kővel beverte (B. T. III. 407. B. m.), ki panaszos fürdőjébe meszet hányt s ezáltal vizét bepiszkolta (V. 56. B. m.); ki kőhajigálással egy ház falát megrongálta (VII. 296. B. m.), ki panaszos házának ablakait, ajtaját és falát emberi ürülékkel bepiszkolta (IX. 394. M. t.); továbbá ugyane §. alapján ítéltetett el vádlott községi rendőr, ki egy magánházba akart bemenni, de az ajtó hivatalos felnyittatása helyett az ablakot beverte (B. T. I. 157.); ki panaszos ablakait boszuból bedobta (VI. 141.); ki ablak betörésével és felfeszítésével két izben lopni akart, de először semmit sem talált, másodszor pedig a talált 20 krost visszadobta s e szerint lopás kisérlete miatt elítélhető nem volt (XI. 369.)*); ki lopás végett egy kunyhót feltört, de abban semmit sem talált (D. T. u. f. XXI. 140.); mely határozatokkal szemben némi eltérést tüntet fel a Curia egyik ítélete, mely szerint vádlott, ki egy boltban több ingóság összetörése után az ablakot is betörte, a jelen §. mellőzésével csupán a btk. 418. §-a alapján mondatott ki bűnösnek, mert cselekményét egyidőben s folytatólagosan vitte véghez (B. T. VI. 221), holott az ingatlan vagyon rongálása itt is megállapítandó lett volna, mert két különnemű delictumot egy folytatólagos büntetté vagy vétséggé összeolvasztani nem lehet.

Ad *b*) *A földtől el nem választott termék felhasználása* részint a mezőrendőri károsítás látszatával bir, részint a lopással határos. Az 1840: IX. t.-cz. 8. §-a szerint mezőrendőri kihágást képez, ha valaki más földjét marhákkal legelteti, de ugyane cselekmény, ha szándékosságból ered s kárt okoz, a jelen §. s a btk. 421. §-a alá is vonható, sőt az E. t. 8. §-a folytán egyenesen ide tartozik. Ehhez képest a mezőrendőri eljárás mellőzésével birói útra tétetett át panaszlott ügye, ki panaszos földjéről néhány szekér sarjut lelegeltetett (B.

*) Lásd e tárgyról *dr. Baumgarten I.* értekezését (u. o.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

T. I. 369. M. t.); ki idegen répaföldön marháit legeltette (V. 120.), kit alsófokúlag idegen földön való legeltetésért mezőrendőri kihágás miatt ítéltek el (M. K. 1887. 24. B. m.); ki temetőben legeltetett (1888: 14. M. t.) s a ki tilalom alá vetett idegen területen, legeltetés által kárt okozott: mert a károsítást szándékosan követte el. (1890: 28. B. m.). A lopással akkor határos a jelen kihágás, ha valaki előbb elválasztja s csak azután használja fel a föld termékét; ez esetben azonban, a mennyiben a tettes az ekként ingóvá tett földterméket eltulajdonítási szándékkal elveszi, a 29. sz. döntvény szerint lopást képez a cselekmény; ellenben a jelen §. illetőleg a btk. 421. §-a alkalmazandó, ha a föld termékének jogtalan felhasználása megelőzi az elválasztást, vagy azzal összeesik, mint pl. a legeltetésnél. E szerint helytelenül ítéltetett el a jelen §. alapján vádlott, ki panaszos luczernájából 2 frtnál kisebb értékűt lekaszált és eltulajdonított (B. T. XI. 350.),*) s nem helyesen hivatkozott a M. t. a jelen §-ra, midőn birói útra tette át panaszlott ügyét, ki a vetésekben községi tilalom ellenére füvet szedett s azt a vele együtt kitépett zabbal elvitte (III. 59.).

4. Az ingatlan megrongálása s a földtől el nem választott termék felhasználása csak akkor büntethető, ha *pénzben megbecsülhető kárt* eredményezett. A jelen §. alkalmazhatóságának további korlátozását azonban még az képezi, hogy az okozott kár 5 frtot felül ne haladjon. Ez összefüggésben áll a btk. 421. §-ával, mely szerint 5 frtot meghaladó károsítás esetében ugyan-e cselemény vétség gyanánt büntetendő. A vétség és kihágás elhatárolása végett tehát mindenkor meg kell állapítani az okozott kár valódi értékét, s e megállapítás alapjául a btk. 334. §-át kell elfogadni, mely szerint a dolog értékének az veendő, a melylyel az a büntetendő cselekmény elkövetésének idején birt (lásd a 126. §. 2. jegyzet *b*) pont). Szükség esetén becsüsök és gazdasági szakértők is meghallgatandók.

5. E kihágás mindegyik esete csak *szándékosan* követhető el (28. §.). A jogtalan használat kihágásánál nyilván mutatja ezt a törvény következő kitétele: a ki idegen ingó dolgot «tudva jogtalanul» használ, az ingatlan vagyonra vonatkozó kihágás szándékosságát pedig nyiltan kifejezi a jelen §. e szavakkal «szándékosan és jogtalanul» megrongálja, mely kellék a földtől el nem választott termék felhasználására is vonatkozik. A szándék lényege az, hogy a tettes tudva kárt akar okozni; mihez képest vádlott, ki szomszédja bevetett földjén terhes kocsival keresztül hajtott, s ezáltal a veteményben kárt okozott, azért mentetett fel a jelen kihágás alól, mert a rongálási szándék bebizonyítható nem volt (M. K. 1891: 1. sz. C.).

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék tiél (Bev. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet.).

---

*) E felfogás helytelenségét alaposan kifejtette *Vargha F.* (u. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. Az eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg. Ez indítvány gyakorlására vonatkozó törvényes szabályokat lásd a 31. §. 5. és 6. jegyzeteiben.

4. Összejátszás a hatósági árverés eredményének meghiusítására.

128. §.

A ki összebeszélés, a nyereségben való osztozás vagy más jutalom vagy előny igérete által a nyilvános árverés eredményének meghiusítására vagy csökkentésére működik, úgyszintén a ki ilyen czélból nyereségi részt, jutalmat, vagy előnyt elfogad: két hónapig terjedhető elzárással és három száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A nyilvános árverés czélja úgy az adós, mint a hitelezőre nézve az, hogy az eladás tárgya minél jobb áron keljen el. Erre való az árverés előleges hirdetése, s az árverésnél a venni szándékozók versenye. Ha az utóbbi természetes lefolyású: ez rendszerint azt eredményezi, hogy az árverelt dolog értékének megfelelő áron kel el; ha azonban az árverezők közül nehányan ravasz fondorlattal közreműködnek arra, hogy a dolog lehető csekély áron egyikük vagy másikuk által megvehető legyen: ez egyértelmű az adós és hitelező szándékos megrövidítésével, és így a csalás jellegével bír. Minthogy azonban a csalás fogalma, melyet a btk. 379. §-a határoz meg, még sem illik ez esetre; s minthogy itt nem csupán a már bekövetkezett megkárosítás vonandó büntetés alá, hanem első sorban a bűnös összejátszás megelőzése képezi a törvény feladatát: ezért e ravasz művelet a tulajdon elleni kihágások közé volt felveendő.

2. E kihágás *alanya* csak több személy lehet, kiknek egyértelmű közreműködése szükséges ahhoz, hogy a tényálladék létrejőjjön; *tárgya* a nyilvános vagyis hatósági árverés, melyet részint a bíróság részint a közigazgatási hatóság foganatosít; *bűncselekménye* pedig részint akként követhető el, hogy valaki tettleg működik az árverés eredményének meghiusítására vagy csökkentésére; részint abban áll, hogy ily czélból nyereségi részt vagy jutalmat elfogad». A tettleges működés eszközei a törvény szerint: «az összebeszélés, a nyereségben való osztozás vagy más jutalom vagy előny igérete«. Az összebeszélés feltételezi, hogy két vagy több egyén közös nyereségre akarja megvenni az elárverezendő dolgot s e czélból szinleg egymás ellen árvereznek, vagy a többi árverezőket valamely fondorlattal a versenytől elriasztják; a nyereségben való osztozás vagy más jutalom igérete pedig attól származik, a ki maga akar meg nem engedett nyereséggel a dolog birtokába jutni, s e czélból a versenyzők közül egyiknek vagy másiknak osztalékot vagy más előnyt igér az esetre, ha az árveréstől tartózkodik. Az elkövetésnek ez a módja az összebeszélés vagy az igéret megtétele által be van végezve, habár a tettesek czéljukat, az árverés eredményének meghiusítását vagy csökkentését nem is érték el. Ter-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mészetes azonban, hogy a czél elérése nem módosítja a tényálladékot, hanem csak sulyosbítja a beszámítást. Igy pl. a jelen §. alapján ítéltetett el 1. és 2-od rendü vádlott, kik egy ingatlan árverése előtt megegyeztek, hogy mindketten árverezni fognak · s a ki a birtokot megkapja, a másiknak 500 frtot fizet; mi tényleg meg is történt (B. T. VI. 311. Curia). Az elkövetés másik módozata a nyereségi rész vagy jutalom igéretének «elfogadása». Itt az szerepel a kihágás alanya gyanánt, kinek részére a nyereséggel venni szándékozó valamely igéretet tesz; pl. a végből, hogy az árveréstől visszalépjen vagy hogy csak szinleg árverezzen. Az elkövetési cselekedet ez igéretnek elfogadása és így a kihágás az által végeztetik be, ha az igérettevő s az igéret elfogadására felszólított egyén közt megegyezés jött létre. Hogy melyiktől származik az ajánlat: ez teljesen közömbös; de ha az ajánlkozást a másik fél el nem fogadta, ekkor legfeljebb kisérlet létesül, mely a 26. §. szerint büntetlen marad. Igy pl. kisérletet állapított meg a Curia egy esetben, midőn vádlott egy kép árverésénél azt ajánlotta az egyik árverezőnek, hogy visszalép, ha neki 1 frtot fizet, mit azonban az illető el nem fogadott (B. T. VI. 406.).

3. Az elkövetés csak *szándékos* lehet (28. §.), mert a tettes czéljául a nyilvános árverés eredményének meghiusítását vagy csökkentését tüzvén ki a törvény: a szándéknak ez a különös irányzata (dolus specialis), mint a kihágás intentionális eleme, az általános büntetőjogi szándékot is szükségkép magában foglalja.

4. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél (Bev. II.). Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetéssé változtatható át; az utóbbi az 1887 VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

5. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

5. Gyanus dolog megszerzése.

129. §.

A ki valamely dolgot megszerez olyan körülmények között, a melyekből gyanitható, hogy az lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás vagy jogtalan elsajátítás következtében jutott birtokosa vagy birlalójának kezéhez, vagy ugyanilyen körülmények között a dolog elidegenítésére közreműködik egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év nem mult el, a büntetés két hónapig terjedhető elzárásig és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetésig emelhető.

1. E kihágás határos az *orgazdasággal*, melyet a btk. 370. §-a szerint az követ el, a ki oly dolgot, melyről tudja, hogy lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás vagy jogtalan elsajátítás büntette, illetőleg vétsége következtében jutott birtokosa vagy birlalója kezéhez, vagyoni

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

haszon végett megszerez, elrejt vagy annak elidegenítésére közreműködik. A különbség e két §. közt a következő: *a*) az orgazda «tudja», hogy a dolog lopásból stb. származik; míg a jelen §. tettese oly körülmények közt szerzi meg azt, a melyekből «gyanítható», hogy lopás stb. következtében jutott birlalója kezébe; *b*) az orgazdaság ismérvei közé tartozik, hogy a tettes «vagyoni haszon végett» szerezze meg vagy rejtse el a dolgot, holott a jelen §. kihágásához ez nem szükséges; *c*) a 370. §. elkövetési cselekedetei között a dolog «elrejtése» is előfordul, míg a jelen esetben csak a dolog megszerzése s az elidegenítésében való közreműködés képezi a bűncselekményt. Minden más tekintetben megegyezik a két §. és így az alábbi megjegyzések a btk. 370. §-ának magyarázatául előadottakkal kiegészítendők (id. művem III. 235.).

2. E kihágás ép úgy, mint az orgazdaság, járulékos büntetendő cselekmény lévén, megállapíthatásának első feltétele az, hogy *a megelőző bűntett vagy vétség* bebizonyítva legyen. E bűntettek és vétségek a lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás és jogtalan elsajátítás, és pedig abban az értelemben, a melyben a btk. meghatározza. Csak a «lopás szolgáltatott alkalmat némi kétségre az által, hogy a jelen törvény 126. §-ában meghatározott tulajdon elleni kihágás is lopást képez, és így kérdés merült fel az iránt, vajjon az nem tartozik-e ama delictumok közé, a melyek előzményei lehetnek a jelen kihágásnak.*) Így pl. egy esetben a Curia e §. alapján ítélte el vádlottat, ki a tolvajok által elvesztett lopott fánkból néhányat felvett és megevett: mert a tárgy csekély értékénél fogva nem tudhatta, hogy az lopás büntettéből vagy vétségéből származik (B. T. XII. 356.). Helyesebb felfogás az, hogy a «lopás» a jelen §-ban is oly értelemben fordul elő, mint a 370. §-ban, mert a törvény a csekély értékű élelmi és élvezeti czikk ellopását nem nevezi lopásnak, hanem tulajdon elleni kihágásnak. E szerint az oly dolog, mely e kihágás következtében jutott birtokosának kezébe, nem lehet tárgya a jelen kihágásnak. Ehhez képest felmentetett a vád alól az, ki evett egy sajtgomolyából, melynek birtokába megszerzői a 126. §. áthágása által jutottak (B. T. XX. 302.), s egy más esetben is kimondá a Curia, hogy a tulajdon elleni kihágás nem vonhat maga után orgazdaságot, vagy a jelen §. alá eső kihágást (J. Sz. II. 803.) Akkor sem alkalmazható a jelen §., ha a dolog nem a felsorolt büntetendő cselekmények valamelyikéből, hanem más vagyoni delictumból, pl. csalásból származik. Ugyanazért felmentetett a jelen §. alól vádlott, ki egy kártyavető czigánynőtől egy forintért vett meg egy pár arany fülbevalót, melyet az tulajdonosától a jelen törvény 79. §-ában meghatározott módon csalt ki (B. T. VI. 278.).

3. *Tárgya* e kihágásnak ugyanaz, a mi a lopásé, s a felsorolt többi vagyoni delictumé, tehát idegen ingó dolog. De a míg pl. a tolvaj

*) Így pl. *X. X.* azt vitatja, hogy a 126. §. kihágásából származó lopott dolgok megszerzése is a jelen §. alá esik (B. T. VII. 137.); míg *Lauffer Vilmos* szerint a 126. §-sal kapcsolatos orgazdaság sem a btk. 370. §-a, sem a jelen §. értelmében büntetendő cselekményt nem képez (VII. 192.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

maga veszi el birtokosától vagy birlalójától a dolgot, tehát nemcsak a tulajdont, hanem a birtokot is megsérti: addig az orgazdaság s a jelen kihágás jogsérelmének tárgya csak a tulajdonjog. Ebből következik, hogy itt a törvény eme kitétele: «lopás stb. következtében jutott birtokosa vagy birlalója kezéhez», nem azt jelenti, hogy a közvetlen előzőnek kellett a dolgot pl. lopás által megszereznie, hanem azt, hogy a megjelölt büntetendő cselekmények egyike volt az a tett, mely által a dolog jogos birtokosa a birtoklásból kiesett. E szerint a lopott stb. dolognak az orgazdától vagy a gyanus dolog megszerzőjétől való további megszerzése is a jelen §. alá eső kihágás lehet.

4. A *büncselekmény* abban áll, hogy a tettes a lopott stb. dolgot «megszerzi vagy annak elidegenítésében közreműködik». *a*) A *megszerzés* mindenkor ügyletet feltételez, mely által a dolog az eddigi birtokos kezéből az uj birtokos kezére megy át. Ez rendszerint vétel alakjában történik, de megtörténhetik másként is, mint pl. a dolog zálogbavétele, felhasználása stb. által. Ehhez képest a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki lopott tyúkból részesült (B. T. I. 84.), megjegyezvén, hogy ez az eset a btk. életbelépte előtt történt; kinek házához a tolvajok lopott pulykákat hoztak (I. 276.); ki ismeretlen egyénektől egy vadászkutyát feltünő olcsó áron megvett (XIV. 377); ki lopott borból ivott, melynek lopott voltát gyanította (XVI. 261.). Nem tekinthető azonban megszerzésnek a dolog önhatalmú elvételében való részvétel, akár büntetendő cselekmény által, akár más módon történjék az. Az előbbi esetben a tettes részessé válik ama büntetendő cselekményben, melylyel valaki a dolgot birtokosától elvette. Igy pl. lopásban való részesség miatt ítéltetett el vádlott, ki a lopott borból ivott, mikor azt a tolvaj a pinczéből felhozta: mert a tolvajjal együtt ment a pinczéhez s megelőzőleg tudta ennek szándékát (B. T. I. 84.). Akkor sem létesül a jelen §. kihágása, ha valaki csak helyet ád a hozzá vitt gyanus dolognak; mert ezáltal nem szerezte azt meg. *b*) A *dolog elidegenítésében való közreműködés* tekintetében mindenek előtt kétes, hogy ide tartozik-e az az eset, ha valaki a maga részére akarja megszerezni a dolgot s e végből arra pl. alkuszik. A birtokos kétségkívül el akarja azt idegeníteni, midőn áruba bocsátja, de a ki magának akarja a dolgot megvenni: az nem közvetíti az elidegenítést, hanem egyszerüen megszerzi a dolgot; s a míg ez meg nem történik: csak a megszerzés kisérlete forog fenn, a mi ez esetben azonos lévén a kihágás kisérletével, ez okból büntetlen marad (26. §.) E szerint az elidegenítésben való közreműködéshez legalább három személy szükséges: t. i. a dolog birtokosa, annak átvevője vagy az a személy, a kit e czélra kiszemelnek, s végre a tuladást közvetítő harmadik személy. A közreműködés nagyon különböző lehet. Ilyen pl. az, ha valaki reá birja a dolog birtokosát az elidegenítésre, vagy ha az utóbbit ebben segélyezi, pl. vevőt szerez neki stb. Szükséges azonban, hogy a tettes a dolog elidegenítésére nézve előleges egyetértésben ne álljon a lopás stb. elkövetőjével, mert különben cselekménye a btk. 69. §-ának 2-ik. pontja alá eső bűnsegélyezés leend.

5. A cselekmény belső eleme az, hogy a tettes oly körülmények között szerezze meg a dolgot, a melyekből «*gyanítható*», hogy az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lopásból stb. származik. Ha ezt «tudja» a dolog megszerzője: akkor orgazdaság létesül (1. jegyzet); ha pedig nem tudja: ekkor a cselekmény büntetlen. E két szélsőség között áll tehát a «gyanítás», vagyis a tettesnek a körülményekből vont ama következtetése, hogy a dolog gyanús eredetü, s nevezetesen, hogy az lopás stb. által jutott birlalójának kezéhez. Vajjon olyanok voltak-e a körülmények, hogy a tettesnek e következtetés kellett jutnia: ezt a bíróság van hivatva esetről esetre meghatározni, mely birói cognitiónál nemcsak a tárgyi jelenségek veendők figyelembe, hanem a vádlott belátó képessége vagy más egyéni tulajdonságai is. A gyakorlatban gyanúsnak állapította meg a bíróság a dolog megszerzését, midőn vádlott a tolvajok erkölcsi egyéniségét ismerve, ebből gyaníthatta, hogy a neki eladott pulykákhoz jogtalan úton jutottak (B. T. I. 276.); midőn feltünő olcsó áron vette meg a lopott vadászkutyát (XIV. 377), s midőn vádlott egy ismeretlen egyéntől egy elfogadói aláirással ellátott váltót megvett: mert az a körülmény, hogy vádlott az elfogadó gyanánt szereplő egyén anyagi viszonyait s a váltó eladóját nem ismerte, arról tanuskodik, hogy gyanította, miként az elárusító tilos módon jutott a váltó birtokába (XIV. 222.). Ellenben kimondá a Curia, hogy a vételt gyanútlanná teszi az, hogy a megvett tárgyat általában használják, tehát birtokolják azok, kiknek köréhez az eladó tartozik; így pl. szegény ember birtokában a szür nem gyanús jószág, ellenben ilyen az arany vagy ezüst ékszer. (D. T. u. f. II. 125.), s hogy nem forog fenn gyanús szerzés, ha a körülményekből a pénz lopott volta nem következtethető. (XII. 132.).

6. E kihágás intentionális eleme a szándék és gondatlanság között ingadozik. Szándékos a vele határos orgazdaság, melynél a tettesnek tudnia kell a dolog eredetét; a jelen §. esetében azonban e tudatot csak a gyanítás helyettesíti. A mennyiben a lopott stb. dolog megszerzését ily körülmények között, t. i. vitiosus eredetének gyanithatása mellett, inkább gondatlanságnak, mint a bűntudat teljességét feltételező szándéknak lehet tekinteni: annyiban e kihágást inkább a gondatlanságból eredő, mint a szándékos cselekmények közé lehet számítani.

7. Elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.) Az elzárás a 21. §. alapján pénzbüntetésre változtatható át; az utóbbi az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

8. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó. Ennélfogva a fölmentés nem alapítható arra, hogy az előző cselekmény (pl. a cseléd-lopás) miatt a sértett fél nem tett indítványt. (D. T. u. f. XXVI. 79. l.)

6. A zálogbavételre s a zálogbavett dolgok nyilvántartására vonatkozó szabályok megszegése.

130. §.

Azon magánosok, a kik zálogügyletekkel vagy azoknak közvetítésével iparszerüleg foglalkoznak, ha a zálogbavételre, a zálogba vett tárgyak

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nyilvántartására vagy kezelésére, nemkülönben a zálogügylet feltételeire nézve kiadott, avagy pedig a jogtalanul eltulajdonított dolognak és a tetteseknek felfedezésére vonatkozó hatósági rendeleteket vagy intézkedéseket megszegik: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, a mennyiben utolsó büntetésük kiállása óta két év még nem telt el: egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ez utóbbi esetben a magán-zálogüzlet folytathatása is birói ítélet által betiltandó. E tilalom legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama pedig öt év.

E §-t az 1881. XIV. t.-cz. 23. §-a helyettesíti. (Lásd e §. magyarázatát.)

7. Az ékszerészek stb. tiltott magatartása gyanús dolgoknak megvételre vagy zálogbavételre kínálása esetében.

131. §.

Ékszerészek, aranyművesek, arany- és ezüstóra-készítők vagy árusok, továbbá zsibárusok, a kik olyan dolog megvételére vagy zálogbavételére szólíttatnak fel, mely iránt hatóságilag tudósíttattak, akár pedig magánfelek által értesíttettek, hogy jogtalanul került birtokosának vagy birlalójának kezeihez, ha a hatóságot a legrövidebb idő alatt nem értesítik és a lehetőségig nem működnek oda, hogy azon dolog s az azt kínáló személy a hatóság hatalmába kerüljön: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása óta két év még nem telt el: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

1. E kihágás alanyai: ékszerészek, aranyművesek, arany- és ezüstóra-készítők vagy árusok és zsibárusok. Az ipartörvény 10. §-a szerint a zsibáruskodás a hatósági engedélyhez kötött iparágak közé tartozik s az engedély ugyane törvény 12. §-a szerint az illető személy megbizhatóságától teendő függővé. E szerint zsibárus csak oly egyén lehet, a ki megbizhatóságát igazolta s ennek folytán a zsibáruskodásra hatósági engedélyt nyert. Az ékszerészek, aranyművesek s arany- és ezüstóra-készítők ipara ama mesterségek közé tartozik, melyekhez az ipartörvény 5. §-a szerint a kellő képzettséget ki kell mutatni, de a melyek különben hatósági engedély nélkül, egyszerű bejelentés alapján folytathatók.

2. A lopott vagy egyébként jogtalanul eltulajdonított tárgyakat könnyebb értékesíthetés végett leggyakrabban az előbbi pont alatt felsorolt üzletek valamelyikébe szokták vinni. Az üzlet tulajdonosa rend-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szerint nem támaszthat kétséget a kínáló jóhiszeműsége s a kínált tárgy jogos eredete iránt, és így a tolvaj legtöbbször könnyen túladhatna a lopott dolgon; nehogy tehát ez megtörténhessék: a hatóság lopás vagy rablás esetében közölni szokta az ellopott vagy rabolt tárgyak jegyzékét az arany és ezüst tárgyak feldolgozásával foglalkozó iparosokkal s a zsibárusokkal; de értesíteni szokták erről az illetőket a megkárosított magánfelek is. Ilyen *hatósági vagy magánértesítés* képezi első tárgyi feltételét a jelen kihágásnak. Ha tehát az 1-ső pont alatt felsorolt személyek valamelyike gyanús személytől oly dolgot vesz meg, mely iránt előleges értesítést nem nyert: ez esetben cselekménye a 129. §. alá esik, vagy esetleg orgazdaság leend, de nem büntethető a jelen §. alapján.

3. Második feltétele e §. alkalmazhatóságának az, hogy valaki az ékszerésznek stb. *oly tárgyat kínáljon megvételre vagy zálogbavételre*, a mely iránt az illető előlegesen már figyelmeztetve lőn. Az ily kínálással, illetőleg felszólítással szemben kétféle kötelességet ró a jelen §. az illető üzlet tulajdonosára. Egyik az, hogy a hatóságot lehető rövid idő alatt értesítse; a másik az a kötelessége, mely szerint lehetőleg oda kell működnie, hogy a kérdéses dolog s az azt kínáló személy a hatóság hatalmába kerüljenek. E kötelességek egyikének vagy másikának megszegése képezi a jelen kihágás *elkövetési cselekedetét*. A följelentés egymagában, másfelől pedig csupán a közreműködés arra, hogy az illető dolog vagy személy a hatóság hatalmába kerülön, nem meríti ki a gyanús dologgal megkínált egyén kötelességét. Ha tehát ezek közül csak az egyiket szegte is meg: a kihágást már elkövette. Mikor áll be a kötelesség elmulasztása, s nevezetesen letelt-e már az a «legrövidebb» idő, mely alatt az értéktárgygyal megkínált egyén köteles lett volna a hatóságnál jelentést tenni, s mit kellett volna cselekednie arra nézve, hogy a gyanús dolog vagy személy előkerítésében a hatóság kezére járjon mindezt az eset körülményeihez képest a bíróság van hivatva meghatározni.

4. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanságot képez pl. az, ha valaki a hatósági értesítést nem tartja eléggé evidentiában s e miatt esetleg tudtán kívül vesz meg oly tárgyat, melynek gyanús voltára már figyelmeztetve lőn.

5. Elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyz.)

6. A visszaesés súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha ugyane kihágás utolsó megbüntetésétől két év még el nem telt. A két év időtartama az elzárás kiállásától s a pénzbüntetés lefizetésétől, behajthatatlanság esetében az utóbbinak kiállásától számítandó.

8. Jóhiszeműleg megszerzett gyanús dolog fel nem jelentése a hatóságnál.

132. §.

A ki a birtokában levő és jóhiszeműleg zálogba vett, megvett vagy más módon megszerzett olyan dolgot, mely büntetendő cselekmény folytán

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jutott előbbi birtokosának kezeihez, azon időtől számított negyvennyolcz óra alatt, midőn e körülményt megtudta, a hatóságnak fel nem jelenti: kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. E kihágás hasonlít a btk. 365. és 367. §-aiban meghatározott jogtalan elsajátítás vétségéhez. Az előbbi §. szerint büntetendő az, a ki idegen dolgot talál s azt 8 nap alatt a hatóságnak vagy az elvesztőnek át nem adja; az utóbbi szerint az követ el vétséget, a ki a véletlenül vagy tévedésből birtokába jutott idegen ingó dolgot jogtalanul elsajátítja. Az előbbi a lopással, az utóbbi a sikkasztással határos; mert amott már a találás pillanatában tudja a tettes, hogy másnak dolgát veszi birtokába: itt csak birtokban léte alatt tudja meg e körülményt s a véletlen által előidézett helyzetet használja fel a dolog elsajátítására. A jelen §. kihágása mindkét esettől abban különbözik, hogy ebben oly dolog megszerzéséről van szó, a mely büntetendő cselekmény által jutott előzőjének birtokába. A mint tehát a btk. hivatkozott §-ai a lopás és sikkasztás fogalmához csatlakoznak: épígy egészíti ki a jelen kihágás az orgazdaság, illetőleg a gyanús dolgok megvételének fogalmát. A büntethetőség előfeltétele ugyanis ez esetek mindegyikében valamely büntetendő cselekmény, mely által valaki a továbbadott dolog birtokába jutott, s a különbség csak az, hogy míg az orgazgaság és gyanús dolog megszerzése esetében a a tettesnek tudnia, illetőleg gyanítania kell, hogy a dolog lopásból stb. származik: addig a jelen kihágás feltétele az, hogy a tettes a dolog megszerzésekor egészen jóhiszeműleg jár el, s hogy a míg az előbbi esetekben a dolognak bizonyos meghatározott bűntettek és vétségekből kell származnia: addig itt bármely büntetendő cselekmény megelőzheti a kihágást.

2. E kihágás tárgyi előfeltétele *oly dolog, mely «büntetendő cselekmény folytán jutott előbbi birtokosának kezeihez»*. E büntetendő cselekmény minden vagyoni delictum lehet, melynek tárgya valamely idegen ingó dolog eltulajdonítása. Ide tartozik tehát a lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás, jogtalan elsajátítás, csalás, orgazdaság s a 126. és 129. §-okban meghatározott tulajdon elleni kihágások. Alanyi előfeltétele pedig e kihágásnak az, hogy a tettes az előző birtokos által ekként megszerzett dolgot *jóhiszeműleg* vegye birtokába s jóhiszeműleg birtokolja. A birtokbajutás eszköze a szerzés bármily módja lehet. Ilyenek pl. a megvétel, zálogbavétel, kicserélés, ajándékul-kapás stb. A szerzés körülményeinek azonban mindenkor olyanoknak kell lenni, hogy azokból az illető ne is gyaníthassa, hogy az előző birtokos nem igaz úton jutott a dologhoz; mert ha ezt, vagyis a valóságot, a körülményekből gyaníthatta: ez esetben már a dolog megszerzése által elkövette a 129. §. kihágását.

3. A mennyiben az előbbi pont alatt megjelölt előfeltételek fenforognak: a kihágás létrejöttének további feltétele az, hogy a dolog birtokosa utólag megtudja a jóhiszeműleg megszerzett dolog bűnös eredetét. Közbe kell tehát jönni valamely körülménynek, mely a dolog megszerzőjének jóhiszeműségét megszünteti s az eddig jóhiszemű birtoklást rosszhiszeművé változtatja át. E körülményt vádlott ellen min-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

denkor külön kell bizonyítani, mert a szerzésnek jóhiszeműsége mindaddig jóhiszemű birtoklása mellett harczol, míg az ellenkező kétségbevonhatatlan adatokkal bebizonyítva nincs. A birtoklás jóhiszeműségének megszünése után köteles a dolog birtokosa e körülményt *48 óra alatt a hatóságnál bejelenteni.* E szerint a kihágás elkövetési cselekedete tulajdonképen a bejelentésnek elmulasztása. A bejelentésre megszabott 48 óra azon időtől számítandó, mikor a dolog birtokosa annak eredetét megtudta. Ha ez az idő eltelt, a nélkül, hogy az illető a hatóságnál följelentést tett: ezzel a kihágás rendszerint be van végezve. Kivételesen csak akkor áll elő ily esetben is a büntetlenség, ha vádlott be tudja bizonyítani, hogy komoly szándéka volt a bejelentés s hogy csupán valamely legyőzhetetlen akadály vagy komolyan számbavehető ok miatt nem történt az meg. A határidő letelte előtt rendszerint nem létesül a kihágás; ha azonban a dolog birtokosa már előzőleg úgy bánik azzal, mint sajátjával (pl. eladja vagy felhasználja), a mennyiben e cselekményt jóhiszeműségének megszünése után követte el: büntethetősége a 48 óra előtt is beáll.

4. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanság gyanánt számítandó be pl. a kihágás akkor, ha a dolog birtokosa nem tudja a bejelentés törvényes határidejét, de nem is igyekszik magának arról tájékozást szerezni, hanem továbbra is birtokában tartja a dolgot.

5. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. törvényszék ítél. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887. VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra itélendő meg. (15—21. §§. 9. jegyz.)

6. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

9. Zár felnyitása vagy kulcs készítése, illetőleg átadása gyanús személyek részére.

133. §.

Lakatosok vagy más iparosok, a kik lakatokat vagy zárakat készítenek vagy árulnak, ha valamely lakást, helyiséget, pénztárt vagy zárral ellátott bármely tartályt másnak rendeletéből nyitnak fel, mint a kinek a felnyitásra való jogosultságáról maguknak tudomást szereztek: kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ugyanezen büntetéssel büntetendők, ha olyan kulcsot, melylyel valamely lakás, helyiség, pénztár vagy zárral ellátott más tartály felnyitható, másnak rendeletéből készítenek, vagy másnak adnak át, mint annak, a kiről tudják, hogy arra jogosultsággal bír.

134. §.

A 133. §-ban megjelölt személyek, ha valamely kulcsot viasz- vagy más lenyomat után másnak rendeletére készítenek el, mint a kiről tudják, hogy a laknak, helyiségnek vagy tartálynak a lenyomat után készített

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kulcscsal való felnyitására jogosultsággal bír, vagy a viasz- vagy más lenyomat után készített kulcsot a felnyitásra jogosultsággal nem bíró személynek adják át: nyolcz napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

135. §.

Két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők a 134. §-ban megjelölt személyek: ha úgynevezett általános kulcsot, másnak, mint az ennek birtoklására és használatára jogosítottnak átadnak.

Ha pedig ilyen általános kulcs kellő vigyázat hiányában tőlük ellopatott vagy pedig elsikkasztatott: a gondatlanság miatt ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

1. A lopás egyik legveszélyesebb neme az, melyet a tolvaj hamis vagy álúton megszerzett kulcs használatával követ el, s a mely a btk. 336. §-ának 4. pontja s 340. §-a szerint, a dolog értékére való tekintet nélkül, fegyházzal büntetendő bűntettet képez. A veszély különösen abban áll, hogy lakatok vagy zárak készítésével foglalkozó iparosok üzleti szempontból bármely megrendelőnek elkészítik a megrendelt kulcsot, vagy felnyitják a felnyitandóul kijelölt zárt, a nélkül, hogy meggyőződést szereznének arról, vajjon az illetőnek joga van-e a kivánt kulcs birtoklásához vagy a kérdéses zár felnyitásához. A mennyiben az iparos szándékosan nyujtja ezt a segitséget oly egyénnek, a kiről tudja, hogy a kulcs használatával vagy a zár felnyitásával lopást akar elkövetni: ez esetben az illető részes a lopásban; ha azonban ezt a körülményt nem tudja, hanem csak kellő elővigyázat nélkül jár el a kulcs elkészítése és kiszolgáltatása vagy a zár felnyitása körül: ekkor a jelen §. szerint büntetendő.

2. Mindhárom §. kihágásának *alanyai* csak lakatosok vagy más iparosok lehetnek, a kik lakatokat vagy más zárakat készítenek vagy árulnak; *tárgyai* részint a felnyitandó lakatok és zárak, részint a felnyitásra alkalmas kulcsok; a *büncselekmény* pedig a lakat vagy zár tiltott felnyitásában, illetőleg a kulcs tiltott elkészítésében és kiszolgáltatásában áll. Utóbbi tekintetben azonban az egyes §-ok eltérő tényálladékot tüntetnek fel.

3. A *133. §.* 1-sö pontjának büncselekménye *a zár tiltott felnyitása*. Ezt az követi el, a ki valamely lakást, helyiséget, pénztárt vagy zárral ellátott bármely tartályt másnak rendeletéből nyit fel, mint a kinek a felnyitásra való jogosultságáról tudomást szerzett. E pont tehát kötelességévé teszi az illető iparosnak, hogy a feltételezett esetben tudomást szerzett arról, hogy joga van-e a kérdéses zár felnyitásához annak, a ki azt felnyittatni akarja. Az elővigyázat különösen akkor lévén szükséges, mikor a felnyitást megrendelő egyén az iparos előtt ismeretlen; ha az illető ily esetben minden tartózkodás nélkül teljesíti a megrendelő kivánságát: ezzel már elköveti azt a gondatlanságot, mely a jelen kihágás büntetésének alkalmazásához szük-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

séges. A kihágás azonban csak a zár felnyitása által van bevégezve. A felnyitás megkezdése kisérlet s mint ilyen, nem büntethető (26. §.).

4. A *133. §.* 2. pontja *a kulcs tiltott elkészítésének és átadásának* esetére vonatkozik. Feltételezi e pont, hogy valaki a valódi kulcs vagy a felnyitandó zár mintájára, illetőleg felmutatásával rendel meg hasonló, illetőleg egy új kulcsot. Ily esetben a vélelem rendszerint a mellett szól, hogy a kulcs megrendelője jogosítva van az illető lakás, elzárt helyiség vagy tartály felett rendelkezni; minthogy azonban még nincs kizárva annak a lehetősége, hogy valaki csak színleli e jogosultságot: az iparosnak még az ily egyénnel szemben is kötelessége elővigyázónak lenni, ha az illetőt pl. nem ismeri, vagy ha egyébként nem egészen bizonyos abban, hogy joga van a megrendelt vagy általa átvett kulcs használatához. Ez elővigyázatnak elmulasztása, vagyis a a kulcs elkészítése, illetőleg átadása oly egyén részére, a kiről az iparos nem tudja, hogy arra jogosultsággal bír, képezi tehát ez esetben az elkövetési cselekedetet. A míg a kulcs elkészítője azt ki nem adja kezéből: a kihágás nem létesül.

5. A *134. §.* a kulcs tiltott elkészítésének és átadásának súlyosabb esetét foglalja magában. Tényálladéka abban áll, hogy a lakatos *«viasz- vagy más lenyomat után» készíti el a kulcsot* oly egyén részére, kiről nem tudja, hogy ahhoz joga van, vagy hogy az ekként elkészített kulcsot ugyanily egyénnek átadja. A viasz- vagy más lenyomat után való megrendelés már magában véve is gyanút keltő körülmény; s ha ehhez még az is hozzájárul, hogy az iparos nem ismeri a kulcs megrendelőjét vagy átvevőjét s azt ennek daczára elkészíti és átadja: ez oly nagyfokú gondatlanság, mely eléggé igazolja a jelen §. súlyosabb büntetését. A kihágás teljességéhez itt is szükséges, hogy a kulcs elkészítője azt kezéből kiadja.

6. A *135. §.* kihágásának tárgya az ú. n. *általános (generalis) kulcs*, mely minden, vagy legalább sok egynemű zár felnyitására alkalmas. Az ilyen kulcs birtoklására és használatára rendszerint csak a lakatosok vagy lakatok és zárak készítésével foglalkozó más iparosok vannak feljogosítva; míg más személyek csak rendkívül s a körülmények által különösen indokolt esetekben birhatják és használhatják az ily kulcsot. Ha tehát az illető iparos ilyen különös ok földerítése nélkül adja át valakinek használatul az általános kulcsot: ezáltal azt a veszélyt idézi elő, hogy az illető azt büntett elkövetésére használja fel. Az általános kulcsnak ily körülmények közt való átadása képezi a jelen kihágás bűncselekményét. A veszély és gondatlanság ez esetben legfokozottabb léven: a büntetés nagysága is megfelelő.

7. Az általános kulcs tekintetében külön kihágássá minősíti a 135. §. azt az esetet, ha a lakatostól stb. *az ily kulcs* kellő vigyázat hiányában *ellopatik vagy elsikkasztatik*. Az illető iparosnak tehát különös vigyázatot kell kifejtenie a részben is, hogy az általános kulcs az ő tudta és akarata ellenére oly egyén kezébe ne jusson, a ki azt esetleg büntett elkövetésére használja fel. E rendkívüli gondosság elmulasztása, ha következménye a kérdéses kulcs ellopása vagy elsikkasztása lett, a 135. §-ban meghatározott pénzbüntetést vonja maga után.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

8. Elsőfokúlag mindegyik kihágás esetében a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. (Bevez. II.) A kiszabandó pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyzet.)

9. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

10. A súly-, hossz- vagy ürmértékekre vonatkozó szabályok megszegése.

136. §.

(Kh.) *A ki kereskedésében, raktárában, iparüzletében vagy árudájában hatósági hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmértéket használ, úgyszintén ha a súly-, hossz- vagy ürmértékre nézve kiadott szabályokat megszegi: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, — visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt le: nyolcz napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

A kihágást elköveti az is: a ki hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmértéket kereskedésében, raktárában, iparüzletében vagy árudájában, habár használatlanul, tart.

1. A *mértékrendszert* az 1874. évi VIII. t.-cz. állapította meg a következő elvek szerint: *a)* az eddig használt mérték helyett új mértékrendszer hozatik be, melynek alapja a méter, s a mely 1876. évi janár 1-én lép életbe (1. és 16. §-ok); *b)* a közforgalomban csak hitelesített és bélyegzett mértékek és mérőkészülékek használhatók (10. §.); hogy azonban mely mérőkészülékek esnek hitelesítés és bélyegzés alá: ezt a F. M. rendelettel határozza meg (12. §.), kivéve azt az esetet, ha a bor, sör és szesz hordóban adatik el, mert erre nézve maga a törvény kimondta, hogy az ily hordónak hitelesítve s tartalmát kitüntető bélyeggel kell ellátva lennie (13. §.); *c)* a hitelesítést a mértékhitelesítő hivatalok teljesítik s ezeket a törvényhatóságok kötelesek felállítani; Budapesten azonban állami központi mértékhitelesítő bizottság állíttatik fel (14. és 15. §-ok), mely törvény kiegészítéseül a F. M. rendeletileg megállapította: *d)* hogy a hitelesítésnél minden hivatal a magyar szent korona jelvényét használja s az ekként hitelesített mértékek a magyar korona egész területén hitelesítetteknek tekintendők; *e)* az oly mértékek és mérőkészülékek, melyeken a magyar szent korona bélyege nem látható, tehát az idegen ország bélyegével jelzettek is, hitelesítetteknek nem tekinthetők; *f)* hitelesítés alá vehető mértékek, súlyok és készülékek a következők: a hosszmértékek 1—20 méter hosszúságban fémlemezből, 0·1—5 m. hosszúságban fából, fémből vagy elefántcsontból, 2 m. hosszúságú lómérték szövött szalagból; a folyadékmérték 5—20 literre fából vagy fémből, 0·01—2 literre bádogból vagy más fémből, 0·1—2 literre üvegből eczet mérésére; a száraz tárgyak mérésére 1 hektoliteres

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

edény puha fából, 5—50 literes edény dongafából vagy fémből, 0·01—4 literes edény bádogból vagy más fémből; a súlymértékek közül a kalmársúlyok 50 dekagrammtól 20 kilogrammig öntött vasból vagy sárgarézből, 1 grammtól 20 dekagrammig sárgarézből; a szigorú súlyok 500 grammtól 20 kilogrammig öntött vasból vagy sárgarézből, 1—200 grammig sárgarézből, 1 milligrammtól 50 centigrammig sárgaréz, bronz, platina stb. fémből; a rúdmérlegek, körtés, felsőserpenyős, tizedes és százados, valamint a szigorú mérlegek, mely utóbbiak csak kétkarúak lehetnek; más mérőkészülékek közül a szeszmérők, czukormérők, gázórák és petroleummérők; *g)* a szigorú mértékek, súlyok és mérlegek ismertető jele a bélyeg mellé ütött hatágú csillag; *h)* közforgalomban, midőn az árúk mérték vagy súly szerint adatnak, csak hitelesített mértékeket, súlyokat és mérőkészülékeket szabad használni, közforgalmon kívül azonban bármily mérték, súly és mérőkészülék használható; így pl. az asztalos vagy gépész munkájánál, saját tájékozása végett, nem hitelesített mérőpálczát, a borkereskedő saját meggyőződése végett, midőn borát megméri, nem hitelesített edényeket is használhat.*)

2. A jelen kihágásnak három ágazatát kell megkülönböztetnünk. Ezek: *a)* a hatósági hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy ürmérték használása; *b)* a súly-, hossz- vagy ürmértékre vonatkozó szabályok megszegése; *c)* hitelesítéssel el nem látott mérték tartása, habár használatlanul valamely kereskedésben, iparüzletben vagy árudában. Mindegyik esetnek *tárgya* az 1874: VIII. t.-cz. által a közforgalomban használni rendelt súly-, hossz- vagy ürmérték, ezek közé sorozván a súlyok mérésére használt mérlegeket, valamint más mérő készülékeket is, amiők pl. a petroleum-mérők s a gázórák, melyek szintén a kérdéses anyag mennyiségének megmérésére szolgálnak. Különösen az *a)* és *c)* pont alatti esetek tárgyai csupán a hitelesítés alá vehető mértékek, súlyok és készülékek lehetnek (1. jegyzet *f)* pont). Ellenben a *b)* pont alatti eset a mértékek használatára vonatkozólag kiadott szabályok megszegésére általában vonatkozván: ennek tárgyai gyanánt hitelesítési kényszernek alá nem vetett mértékek is szerepelhetnek. Így pl. a szeszes italok ki szolgálására használt korcsmai üvegek és poharak a fennebb hivatkozott ministeri rendelet szerint nem tartoznak a hitelesíthető ürmértékek közé; az 1876. évi 2162. sz. a. kiadott ministeri rendelet szerint azonban ezek is ellátandók a valódi ürtartalomnak megfelelő jelzéssel, és így annyiban tárgyai lehetnek a jelen §. kihágásának, a mennyiben jelzés nélkül vagy a valódi ürtartalomnak meg nem felelő jelzéssel használtatnak. Egyéb esetekben ezekre vonatkozólag a kihágás nem létesül; minélfogva felmenté a B. m. vádlottat, ki italmérő üzletében hatósági hitelesítéssel el nem látott, de különben az ürtartalomnak megfelelően jelzett üvegeket használt. (M. K. 1891: 15. sz.)

3. *Az első eset* alanya csak valamely kereskedés, raktár, iparüzlet, vagy áruda tulajdonosa, illetőleg kezelője lehet, mert csak ezekre nézve kötelező az, hogy a mérték szerint eladandó tárgyak leméré-

*) Grünwald id. m. III. k. 143—155. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sénél hatósági hitelesítéssel ellátott mértéket, illetőleg mérőkészüléket használjanak (1. jegyzet *b*) és *h*) pont); bűncselekménye pedig abban áll, hogy az illető kereskedő stb. hitelesítéssel el nem látott mértéket vagy mérleget használ. A használt mérték e mellett a törvényes súly-, hossz- vagy ürmértéknek teljesen megfelelő lehet, és így a büntethetőség alapja ez esetben csak az a veszély, mely a közönséget s a közforgalom hitelét a hitelesítetlen mérték használata által értheti. E szerint a kihágás tényálladékához ezenkívül semmi sem szükséges, sőt ha valaki hatósági hitelesítéssel ellátott, de valamely tekintetben hibás vagy meghamisított mértéket használ: e cselekménye már nem tartozik a kihágás ez esetének köréhez. Nem tartozik ide s egyáltalában nem büntethető az oly mérték használata sem, melyet a törvény és rendeletek szerint sem hatóságilag hitelesíttetni, sem jelzéssel ellátni nem szükséges. Ez alapon felmentetett vádlott tejcsarnok igazgató, ki az üzletben hatósági hitelesítéssel el nem látott hiányos ürmértéket használt: mert a jelzési kényszer csak a korcsmai üvegekre és poharakra vonatkozik (M. K. 1888: 28. B. m.), továbbá az a kereskedő, a ki eczetet hitelesítetlen hordóban árult: mert az 1874: VIII. t.-cz. 13. §-a szerint a hitelesítési kényszer csak a bor, sör és szeszes hordókra terjed ki (1889: 9. sz.); ellenben elítéltetett vádlott terménykereskedő, ki hitelesítéssel el nem látott mérleget használt, ez esetben az 1874: VIII. t.-cz. helyett azért alkalmaztatván a jelen §., mert ama törvény csupán a törvény határozmányainak meg nem felelő mértékek közforgalomba hozatalát tiltja (1891: 11. sz.). E határozat szerint oly esetben, midőn valaki a törvénynek meg nem felelő mértéket hoz forgalomba, (pl. nyilvánosan elárúsít), de maga nem használja a kérdéses mértéket: e miatt a hivatkozott t.-cz. alapján volna büntetendő, holott ez eset szintén a jelen §. alá esik, mert «a súly-, hossz- vagy ürmértékekre nézve kiadott szabályok» megszegését foglalja magában (4. és 5. jegyzet). Nem alkalmazható azonban e büntetés arra, a ki nem a törvény által tiltott mértéket, hanem jelzés nélküli vagy hibásan jelzett mértéket árúsít el; mihez képest felmentetett vádlott kereskedő, ki üzletében a jelzettnél csekélyebb ürtartalmú üvegeket árúlt és adott el, melyeket utóbb egy korcsmáros használt: mert a mérték megfelelő jelzésének kényszere nem az eladás, hanem a használat idejében állván be; ennek teljesítése nem a kereskedő kötelessége. (M. K. 1889 39. B. m.)

4. *A második eset* alanya bárki lehet, a ki a közforgalomban mint eladó vagy vevő részt vesz, a mennyiben az adásvétel tárgya súly- vagy más mérték szerint jut a közforgalomba. Első sorban tehát ide tartoznak az előbbi pont alatt érintett kereskedők és iparűzők, kik az üzletükben használt mértékekre vonatkozólag másként vétenek a fennálló szabályok ellen, mint hitelesítetlen mértékek használata által; másodsorban pedig ide tartoznak azok, a kik másnemű eladásoknál, pl. vásáron, piaczon, vagy habár magánlakásukon mérték szerint meghatározandó tárgyakat adnak át a közforgalomnak. A bűncselekmény általában a súly-, hossz- vagy ürmérték tekintetében kiadott szabályok megszegésében áll, melyek részint az 1874: VIII. t.-czikkben, részint

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az ezt kiegészítő rendeletekben foglaltatnak. A fennebbi 1-ső pont alatt kiemelt rendelkezéseken kívül ide iktatjuk még a következőket: *a*) 1876. évi január 1-je óta a közforgalomban kizárólag a hivatkozott törvényben meghatározott mértékek használandók (16. §.); *b*) a hordók ellenőrzése tárgyában 1876. évi 25,734. sz. a. kelt F. M. rendelet kimondja, hogy a borral, sörrel vagy szeszszel töltött hordók a városok vámvonalain se ki, se be ne bocsáttassanak, a vasúti, gőz- és más hajóállomásoknak tiltatik ily szállítmányokat fölvenni, az országos és heti vásárokra hozott s a községeken átvonuló ily szállítmányokra a mértékek ellenőrzésére hivatott közegek kötelesek ügyelni, a hitelesítetlen hordók szállítói megbirságolandók, a megbirságolt hordók azonban tovább szállíthatók, ha a felek a szállítás felszabadulását a birságnyugtával igazolják; *c*) az 1875. évi 58,438. sz. a. kiadott rendelet szerint az arany, ezüst, platina, drágakövek, ékszerek és gyógyszerek szigorú mérlegekkel és súlyokkal mérendők (3. §.)*; *d*) a vas, réz, sárgaréz vagy más hasonló anyagból készült ürmértékeknek belülről tiszta ónnal kell bevonva lenniök (6. §.); *e*) a ki nem hitelesített, hamis, hamisított vagy hibás mértéket vagy mérőkészüléket használ a közforgalomban: a mérték vagy készülék elkobzásán felül rendőrileg, esetleg csalás miatt büntetendő (10. és 11. §-ok); *f*) hamisítás gyanúja forog fenn, ha a bélyeg nem kellő helyen vagy szám nélkül van s ha alakja nagyon elüt a szokásostól, vagy ha a mérték nagyságát jelző szám hiányzik vagy megmásítottnak látszik, mely esetekben a szükséges vizsgálat megtétele mellett a gyanús mérték a központi mértékhitelesítő bizottsághoz felküldendő stb. (12. és 13. §-ok); *g*) használat vagy szándékos behatás következtében hibássá válhatik a mérték vagy mérőkészülék, s nevezetesen hibás: a fémrúd, ha el van görbülve vagy végei nagyon lekoptak; a fából való mérőrúd, ha valamelyik végén a fémboríték hiányzik; a folyadékmérték, különösen a kétliteres és kisebb edény, ha be van horpadva, feneke be van nyomva, vagy kettős fenékkel van ellátva; a száraz tárgyak mérésére való mérték s különösen az 50 literesnél nagyobb edény, ha a széleit összetartó vasrúd be- vagy kétfelé hajlik, ha az oldalakon vagy fenéken kivájás látszik, a dongák össze vannak száradva; a súly, ha a felület lyukacsos, ha egyes részek ki vannak törve stb. (14. §.); *h*) kofamérleg, melynek karja egy körte jelvényével van bélyegezve, csak csekélyebb tárgyak eladásánál az ú. n. kofaüzletben használható (15. §.); *i*) a tüzelőfa 4, 2 vagy 1 □-méternyi nagyságú rakásokba halmozva árultatik s e rakások méretei egy táblázaton összefoglalandók, mely minden faeladási helyen kifüggesztendő, ezenfelül pedig a vevők részére kéznél tartandó egy 2 méter hosszú mérőrúd s minden rakáson följegyzendő a köbtartalomnak megfelelő számjegy (18. §.). E szabályok megszegésére úgy az 1874: VIII. t.-cz. 19. §-a, valamint a hivatkozott rendeletek büntetéseket állapítanak meg, melyeket azonban a jelen §. büntetése helyettesít.

5. *A kiemelt szabályok* bármelyikének s bárki által történt *megszegése* a jelen §. alá esik. E szerint büntetendő tehát pl. az is, a

* A *d*)—*c*) pontok alatt hivatk. §-ok az 1875. évi rendelet §-ait jelentik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ki üzletében s általában az eladásnál hamis vagy hibás mértéket használ. A mennyiben valaki ily módon határozott személyeket megkárosít, kik e miatt panaszszal lépnek fel: ez esetben a hamis mérték használata csalást képez; ha azonban a megkárosított személyek ismeretlenek, vagy ha a sértett fél indítványt nem tesz vagy azt visszavonja: ekkor a tettes csalás miatt megbüntethető nem lévén, a mértékekre vonatkozó szabályok megszegése miatt büntetendő. A gyakorlatban, hivatkozással a btk. 379. §-ára, birói útra tétetett át vádlott ügye, ki üzletében hibás mértéket használt s ezáltal a vásárló közönséget megkárosítá (B. T. II. 95. B. m.); ki buza eladásnál a tizedes mérleg aljára egy kiló nehezéket akasztott s ez által a vevőt minden zsáknál 10 kgmal megkárosítá (II. 174.). s a ki mészáros üzletében a husmérő serpenyő aljára nehezéket ragasztván, ezt a hús kimérésénél használta (III. 316.), mely utóbbi eset azonban ismét visszakerült a rendőri hatósághoz: mert vádlottat magán vád hiánya következtében csalás miatt elítélni nem lehetett, mire azután a jelen §. alapján ítélték el. Ugyancsak a jelen §. alkalmaztatott vádlott ellen, ki hitelesített mérlegét akként használta, hogy egyik felére sulyokat aggatott (B. T. VIII. 367. Curia), ki országos vásáron hamis jelzésü mértéket használt (M. K. 1885: 40. sz. B. m.), ki mészáros üzletében a hamisított mérleggel való húskimérést megtűrte (1885: 51), ki pálinkamérő üzletében hibás rudmérleget és ürmértéket használt (1887: 51.). A hitelesített s különben is szabályos mérték használata nem ütközik a mértékekre vonatkozólag kiadott szabályokba azáltal, ha az eladó az ily mértékekkel hiányos kimérést eszközöl s ezáltal a vevőt megrövidíti. Ez közönséges csalásként büntetendő, ha a szükséges előfeltételek megvannak; míg ellenkező esetben a 138 §. kihágása gyanánt vagy a B. m. 1888. évi 70,000 sz. rendelete alapján (l. 138. §. 4. jegyz.) büntetendő. Ehhez képest felmentetett vádlott, ki 25. kg. helyett pár hónapon át következetesen 2—3 kg.-mal kevesebbet mért ki: mert csalás megállapítható nem volt, az áruknak törvényes mértéken aluli kiszolgáltatása pedig nem esik a büntető törvények sulya alá (B. T. XV. 137. Curia); mely elv szempontjából nem helyes a B. m. egyik határozata, mely szerint a jelen §. alapján ítélte el vádlottat, ki mészáros üzletében egy vevőnek 2 kg. húst 20 dekagramm hiányával mért ki. (IV. 207). A mérték hamis vagy hibás volta mindenkor megállapítandó, mert különben hiányzik az ily mérték használata miatt emelt vád tárgyi alapja, minélfogva panaszos ügyében, kit alsófokúlag hamis ürmérték használata miatt elítéltek, a B. m. azért oldá fel az eljárást: mert nem állapíttatott meg, hogy miben áll az elkobzott üvegek hamis volta. (M. K. 1887. 18.). Egyébként e §-ban a mértékekre vonatkozó szabályok megszegéséről lévén szó nem vonható ide az az eset, ha valaki minden mérték használata nélkül eszközöl adásvételt. Igy pl. felmentetett vádlott, ki vásáron csöves kukoriczát zsákszámra vásárolt: mert az 1874: VIII. t.-cz. a mérték nélküli vásárlást nem tiltja, hanem csak a használt mértékekre nézve előirt szabályok megtartását rendeli el (B. T. VII. 400. B. m.); ellenben elítéltetett vádlott, ki köböl szerint vásárolt gabonát. (M. K. 1887: 52.).

6. *A harmadik eset* kiegészíti az elsőt, a mennyiben büntetést

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rendel arra is, a ki kereskedésében, raktárában, iparüzletében vagy árudájában «hitelesítéssel el nem látott suly-, hossz- vagy ürmértéket, habár használatlanul, tart.» E rendelkezés alapján ítéltetett el vádlott, kinek szatócsboltjában régi mértékek, névszerint pálinkás üvegek, eczetmérő és súlymérő találtattak: mert habár ezek használatát tagadta, a §. 2-ik pontjában körülirt kihágás bebizonyítottnak volt tekintendő (B. T. XV. 225. Curia), s a ki üzletében hibás mértéket tartott, mely esetben a B. m. négy napi elzárást és 100. frt pénzbüntetést szabott ki: mert vádlott hasonló kihágás miatt már büntetve volt (M. K. 1888: 2.).

7. A jelen kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.). Gondatlanság pl. az, ha valaki az elkopott vagy különben hibássá vált mértéket hanyagságból ki nem javíttatja, hanem tovább használja.

8. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887 VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §§. 9. jegyzet).

9. *A visszaesés* sulyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha ugyane kihágás utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt. A két év tartama a pénzbüntetés lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő vagy a netalán önálló büntetésként kiszabott elzárás kitöltésétől számítandó.

10. A hitelesítetlen, hamis vagy hamisított, valamint a hibás vagy egyébként szabálytalan mértékek és mérőkészülékek *elkobzandók*; e tárgyak azonban nem semmisítendők meg, hanem a btk. 61. §-ához képest értékesítendők (25. §. 3. jegyzet *b*) pont).

11. *Az eljárás* hivatalból indítandó meg és folytatandó. Ez okból a mértékek hivatalos vizsgálatára fordított költség is a közpénztárból fedezendő (M. K. 1889. 10. sz.); ha azonban valaki az ily mérték meghamisítása következtében elítéltetik: a hamisítás miatt szükségessé vált vizsgálat költségeinek fedezésében is marasztalandó.

11. A hús- és kenyérneműek részletes eladására vonatkozó szabályok megszegése.

137. §.

(Kh.) *A ki azon esetben, midőn az iparhatóság az 1872: VIII. t.-cz. 34. §-a alapján a hús- és kenyérneműek kicsinyben való eladásánál azok súly szerinti árának kifüggesztését rendelte el, azt nem teljesíti húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

138. §.

(Kh.) *Száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki az előbbi szakaszban megjelölt esetben, a súly- és árszerint meghatározott hús- vagy kenyérneműt magasabb áron vagy csekélyebb súlyban, vagy pedig rosszabb minőségben árusítja el.*

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetésnek kiállása óta két év még nem telt el, a pénzbüntetés háromszáz forintig fölemelhető.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Az 1872. évi VIII. t.-cz. 34. §-át az uj ipartörvény 54. §-a helyettesíti, mely szerint hús- és kenyérneműekre nézve az iparhatóság elrendelheti, hogy a részletes eladásnál az árak súly szerint az eladási helyeken kifüggesztessenek. E rendelkezés teljesen megfelel a korábbi törvénynek, azzal a különbséggel, hogy a régi törvényben «kicsinybeni eladás», az ujban «részletes eladás» kifejezés fordul elő. E különbség a jelen §§. alkalmazásánál is figyelembe veendő.

2. *A 137 §.* kihágásának alanyai azok az iparosok. a kik hús- vagy kenyérneműek részletes eladásával foglalkoznak; tárgya a hús- és kenyérneműek súlyszerinti árának kifüggesztését elrendelő hatósági intézkedés, bűncselekménye pedig az árak kifüggesztésének elmulasztása az eladás helyén, vagyis az üzlethelyiségben. Az árak súlyszerinti megállapítása a hús- és kenyérneműeknél a nagy közönség érdekének megóvása végett szükséges, nehogy a mészárosok vagy sütők egyeseket az árak tekintetében rászedhessenek. E veszély megelőzése lévén czélja a jelen §-nak: az ebben meghatározott kihágás az árszabály kifüggesztésének elmulasztása által végeztetik be, habár az illető iparos e mulasztása daczára megfelelő súly és árszerint szolgálta ki vevőit. A mulasztás szándékos, ha az iparos pl. külön hatósági figyelmeztetés daczára sem tesz eleget a rendeletnek; gondatlanságból eredő ha azt hanyagságból vagy tudatlanságból szegte meg (28. §.).

3. *A 138. §.* alapja szintén az ipartörvény hivatkozott rendelkezése. Ez esetben azonban a kihágás tényálladéka már jogsértő cselekményt is foglal magában. Ez háromféle módon történhetik meg: *a*) azáltal, hogy az iparos a súly és árszerint meghatározott húst vagy kenyérneműt magasabb áron; *b*) csekélyebb sulyban; vagy *c*) rosszabb minőségben adja el. A büntethetőség feltétele tehát egyfelől az, hogy a hatóság hús- és kenyérneműekre nézve elrendelte, hogy az eladási helyeken az árak súly szerint kifüggesztessenek; más felöl pedig, hogy az iparos ily rendelet létezése esetében az eladásnál elkövesse az emlitett visszaélések valamelyikét. Vajjon kifüggesztette-e a hatóság által kifüggesztetni rendelt árszabályt vagy nem: ez a jelen kihágás szempontjából közömbös. Ha nem függesztette ki, s e mellett a vevőt is megkárosította: ez esetben mindkét kihágást elkövette, s a pénzbüntetés mindegyik miatt külön szabandó ki; ha azonban kifüggesztette az árakat, de a vevőket a jelen §. értelmében mégis megrövidítette: ekkor csupán az utóbbi kihágás forog fenn. Ha valaki a rosszabb minőségü húst vagy kenyérneműt, mely azonban az egészségre nem ártalmas, megfelelő árleengedéssel adja el: e miatt nem büntethető; minélfogva felmenté a B. m. vádlott péket, ki élvezhetetlen süteményt adott el: mert az nem volt az egészségre ártalmas, s mert darabonként egy krajczárral olcsóbban adta el a meghatározott árnál. (B. T. I. 304.). Az eladásért közvetlenül az felelős, a ki azt eszközli; tehát a gazda által megbizott egyén felelősségében az előbbi csak akkor osztozik, ha az ő rendeletére vagy az ő tudomásával történt a visszaélés. Ehhez képest felmenté a B. m. vádlott mészárost, kinek üzletében hiányos húsmérés történt; mert a hús kimérését teljes felelősséggel üzletvezetőjére bizta, ki a kihágást főnöke utasítása nélkül követte el, s e szerint azért egyedül felelős. (M. K. 1890: 32.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A jelen §-ok alkalmazhatásának feltétele az lévén, hogy a hús- és kenyérneműek súlyszerint meghatározott árjegyzéke kifüggesztendő: e §-ok szerint minden más esetben büntetlen maradna az áruk hiányos kimérése, hacsak a bíróság csalást nem állapíthatna meg. A törvény e hiányának kiegészítéséül a B. m. 1888. évi 70000. sz. a. rendeltet socsátott ki, mely szerint kihágás miatt 100. frt-ig terjedhető pénzbüntetésbel, visszaesés esetében pedig 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az elárusító, ki a törvényes kellékeknek megfelelő mérőkészüléket használ ugyan, de az árut, mely a közforgalomban rendszerint mérték és ár szerint meghatározva adandó el, mértéken alul, azaz hiányosan méri ki, s a vevőnek mértékben való megkárosítását czélozza, a mennyiben csalás vagy a ktk. 138. §-ában meghatározott kihágás fenn nem forog. E kihágás is szándékos és gondatlanságból eredő lehet (28. §.).

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyzet.).

6. A visszaesés súlyosabb büntetése a 138. §. esetében akkor alkalmazható, ha ugyane kihágás utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt. E két év a pénzbüntetés lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő elzárás kiállásától számítandó.

12. A hatóságilag megállapított árszabály megszegése.

139. §.

(Kh.) *Húsz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki az általa folytatott iparágra, vagy annak valamely részére nézve hatóságilag megállapított árszabályhoz kötve lévén, ezen szabályt megszegi.*

1. E §-t az 1884. évi XVII. t.-cz. 156. §-a hatályon kivül helyezte. E szerint ugyanis 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, a ki árszabályok által korlátozott üzletek gyakorlásánál a hatóság által meghatározott díjaknál magasabbakat szed. Ehhez képest a B. m., hivatkozással e §-ra, rendes közigazgatási útra tette át panaszlott helypénzbérlő ügyét, ki az árszabást be nem tartotta. (M. K. 1889: 21. sz.)

13. Sütő-, mészáros- és kéményseprő-ipar időelőtti megszüntetése vagy törvényellenes folytatása.

140. §.

(Kh.) *Sütők, mészárosok és kéményseprők, a kik elkezdett iparukat, az iparhatóságnál történt bejelentés nélkül, vagy az iparhatóság által az 1872. évi VIII. 136. §-a szerint kitűzött idő eltelte előtt megszüntetik, vagy azt, ebbeli kötelességük kijátszására szolgáló módon folytatják: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E §-t az új ipartörvény 158-ik §-ának *f*) pontja helyettesíti. (Lásd e pont magyarázatát.)

14. A tűzrendőri szabályok megszegése.

141. §.

(Kh.) *A ki a tűzvész kiütésének vagy terjedésének meggátlása czéljából kiadott szabályokat megszegi: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

A ki pedig a tűzvész kiütése esetén az oltásra, a rendre és biztonságra nézve kiadott szabályokat szegi meg: három napig terjedhető elzárással és ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. A tűzrendőri intézkedések tárgyában az 1888. évi 53,888. sz. alatt kiadott belügyministeri rendelet van érvényben. Ez részint oly rendelkezéseket tartalmaz, melyeknek megszegése a jelen s a következő §. alá esik, részint olyanokat, a melyek ide nem tartoznak. Az utóbbiak büntetése a rendelet 30. §-a szerint 2—50 frtig terjedhető pénzbüntetés, mely a tűzoltási vagy tűzoltói segélyalapra fordítandó; az előbbiek lényegileg a következők: *a*) a megelőzés szempontjából érvényben tartatik az 1869. évi 3365. sz. a kiadott rendelet, mely szerint takarmányok és termesztmények összehalmozása a házak közt korlátozandó, a takarmány és élet behordásánál, csűrökben, szérükben s általában gyulékony tárgyak közelében a dohányzás, nyilt világgal való járás, tüzelés s bármely tüzelőszerek használata megtiltandó; minden háznál, csűrnél, szérünél s a takarmány és élet más rakhelyén a szükséges víz, a tűzoltási eszközökkel folyvást készen tartandó: a kémények rendesen tisztítandók; az építkezéseknél a tűzrendőri szabályok megtartandók stb. (6. §.); *b*) tűzvész esetén a telkén fekvő vizet a tűzoltástól senki meg nem vonhatja (7. §.); *c*) minden község, mely legalább 50 házból áll, köteles egy szívófecskendőt, egy vízhordó kocsit, megfelelő hordóval és káddal, két tűzlétrát, két csákányt, két tűzhorgot, két fejszét, négy vasvillát és két lámpást tartani, a kisebb községek s nagyobb építmények birtokosai pedig targoncza- vagy puttonyfecskendők tartására kötelesek (8. §.); *d*) ki a tüzet vagy tűzveszélyt észreveszi, köteles azt köztudomásra hozni, a más községben észrevett tüzet pedig tartozik a rendőrségnek s a tűzoltóságnak bejelenteni (11. és 12. §-ok); *e*) a tűzvész elfojtását a tűzoltóság eszközli, s a hol rendszeres, szakszerű tűzoltóság s önkéntes tűzoltó-egyesület nincs, ott a község köteles a tűzoltóságot szervezni (15—18. §.); *f*) tűzvész idején minden tűzoltó köteles ebbeli minőségét kitüntető s szabályrendeletileg megállapított jelvényét viselni (19. §.); *g*) a tűzvész színhelyén az oltás tekintetében a tűzoltó-parancsnok intézkedik (23. és 24. §-ok).*) Az *a*) pont tekintetében megjegyzendő, hogy az 1869. évi rendelet a községek és törvényhatóságok kötelességévé teszi.

*) Grünwald id. m. II. k. 26—35. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az abban foglalt tűzrendőri intézkedések megtételét, s ennélfogva az egyeseket csak annyiban kötelezi a kérdéses tilalom, a mennyiben azt a hatóság szabályrendelettel kötelezővé tette és kihirdette. Budapest főváros területén a tüzrendészetet az 1882: XXXVI. t.-cz. értelmében a fővárosi tanács a kerületi előljáróságok által gyakorolja. Az e tárgyban kiadott szabályrendelet szerint a főváros területén levő országos és közintézetek s nagyobb közönség által látogatott magánépületek minden év első harmadában tűzrendőri szemle alá veendők; a kémények tisztántartásáért a háztulajdonos vagy házkezelő, a takarék-tűzhelyek és egyéb tüzelőkészülékért az illető lakó felelős; a kémények tisztítása szakértő iparosok és segédeik által havonkint legalább egyszer, nagyobb tüzelés esetében minden 14, illetőleg 8 napban eszközlendő, s a kéményseprők kötelesek a kéményen észlelt hiányokat a lakónak vagy a háztulajdonosnak bejelenteni; oly épületek, hol nagy tüzelés van vagy gyulékony anyagok vannak felhalmozva, kézifecskendővel s egyéb tüzoltó-szerekkel ellátandók stb. (Főv. szr. gyüjt. II. k. 117—127. l.) E szabályendelet áthágói, a mennyiben cselekményük vagy mulasztásuk a btk. valamelyik határozmánya alá nem esik, 2—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

2. Figyelemmel az előrebocsátott tűzrendőri szabályokra, a jelen kihágás alanya bárki lehet, tehát esetleg a községi előljáróság valamely tagja is, a ki a tűzbiztonság szempontjából előírt kötelességét nem teljesíti. A bűncselekmény általában a tűzrendőri szabályok megszegésében áll; minthogy azonban az e tárgyban kiadott szabályrendeletek oly intézkedéseket is tartalmaznak, melyeknek megszegése csupán az illető szabályrendelet kisebb büntetésével büntetendő: ennélfogva a jelen §. alkalmazhatása szempontjából mindenkor szigorúan vizsgálandó, vajjon olyan-e a kérdéses intézkedés, a mely: *a*) a tűzvész kiütésének vagy terjedésének meggátlása, — vagy *b*) a tűzvész kiütése esetén az oltás, rend és biztonság czéljából van megalkotva. A mennyiben a kérdéses tűzrendőri intézkedés e czélok egyikének sem felel meg: áthágása a szabályrendelet büntetése alá esik. Igy pl. helyesen tette át az iparhatóság, hivatkozással a jelen §-ra, a rendőri hatósághoz panaszlott ügyét, ki háza kéményét tisztátalanul tartotta (M. K. 1889: 15. sz.), s helyesen mondá ki egy más esetben a B. m., hogy a kéményseprés hanyag teljesítése nem ipari kihágás, hanem a jelen §. alá eső mulasztást képez. (1889: 28. sz.) Figyelmet érdemel még az a határozata is, mely szerint faanyagból álló tűzveszélyes épület felépítése csak akkor ütközik a jelen §-ba, ha az ily épület felállítását községi szabályrendelet tiltja (1889: 29. sz.); továbbá, hogy a háztulajdonos és kéményseprő között kötött szerződés esetén a kéményseprés elhanyagolása miatt csak az utóbbit terheli a felelősség. (1889: 37. sz.)

3. A tűzrendőri szabályok megszegése gyakran tűzvész kiütését eredményezi. Ily esetben mindannyiszor fenforog a lehetőség, hogy a tűzvész kiütése okozati összefüggésben van a szabály megszegésével, s hogy a szabálytalanság elkövetőjét a tűz kiütésére vonatkozólag gondatlanság terheli. Minthogy pedig ezt mindenkor csak az illetékes büntető bíróság döntheti el: ily esetben a közigazgatási hatóság nem járhat

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

el az ügyben, hanem köteles azt a bírósághoz áttenni. Ugyanezért birói útra tette át a B. m. vádlott ügyét, ki egy épülőfélben levő házban kezében egy csomó szalmával találtatott, midőn egy gyufát meggyujtott, mely esetben a szándékos gyujtogatás kisérletének gyanuja merült fel (B. T. II. 8. l.); ki a tűzvész meggátlása végett kiadott hatósági rendeletet megszegte, minek következtében egy kazal leégett (V. 152. l.); s ki egy malomban lámpáját oly helyre tette, honnan a finom liszt egy ajtó kinyitása után kitódult s a lámpára hullván, meggyuladt, mi által a malom leégését okozta (XII. 94. l.). Az utóbbi esetekben a btk. 425. §-ára alapította a B. m. határozatát, megjegyezvén, hogy csak akkor lesz helye a közigazgatási hatóság eljárásának, ha a bíróság megállapítja, hogy vádlottat gondatlanság nem terheli; mely felfogás azonban téves annyiban, hogy a gondatlan tűzvész okozás vétsége felett ítélni hivatott bíróság nagyobb hatáskörénél fogva a jelen kihágás felett is ítélhet, ha vádlottat a vétség alól fölmenti.

4. Az elkövetés *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (28. §.) Gondatlanság azt terheli, a ki nem ismeri a tűzrendőri szabályokat, de olyasmit követ el ezek megszegésével, a mi az élet közönséges tapasztalatai szerint is tűzveszélyes cselekménynek vagy mulasztásnak ismerhető fel.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg. (15—21. §-ok 9. jegyzet.)

15. A hatóság iránti engedetlenség tűzvész vagy árvíz esetén.

142. §.

(Kh.) *A ki tűzvész vagy vízáradás esetén nem engedelmeskedik a hatóság azon meghagyásának, hogy a fenyegető vagy már bekövetkezett közveszély elhárítására, illetőleg megszüntetésére személyesen vagy háznépének, cselédeinek munkájával, szekereinek, vízi járműveinek, avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben hámos lovainak vagy vonó marháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjék, a mennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.*

A ki pedig ezen esetekben a segítéstől másokat visszatart vagy lebeszél: nyolcz napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1. E §. alkalmazhatásának tárgyi feltételei egyfelől valamely tűzvész vagy árvíz, másfelől pedig a magánosokhoz intézett hatósági meghagyás, melynek czélja a tűz vagy árvíz terjedésének, illetőleg pusztításának megakadályozása, vagy legalább korlátozása. Megjegyzendő azonban, hogy az árvízveszély alkalmával nyujtandó segély megtagadásának büntetéséről az 1890: I. t.-cz. 123. §-a rendelkezvén, ezáltal a jelen §., a mennyiben az árvizveszélyre vonatkozik, hatá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lyon kivül helyezettnek tekintendő. Az intézkedést a helyszínén jelenlevő hatósági közeg teszi, ki állásánál fogva a mentési munkálatok vezényletére hivatva van. Az 1888. évi tűzrendőri szabályzat 20. §-a szerint a szolgálatban levő tűzoltó is közhatósági személynek tekintendő; 23. §-a szerint pedig a vész színhelyén az oltási technika tekintetében a tűzoltó-parancsnok intézkedik.*) E szerint tűzvész esetén a tűzoltó-parancsnok, sőt mindegyik tűzoltó is ama hatósági személyek közé sorozandó, a kik az oltás s a tűz terjedésének megakadályozása tekintetében meghagyásokat adhatnak ki, melyeket az illető, kihez intézve van, teljesíteni köteles.

2. A bűncselekmény a §. *1-ső bekezdése* szerint a hatósági meghagyás nem teljesítésében áll. Ez vagy akként történhetik meg, hogy az illető határozottan megtagadja az engedelmességet, vagy akként, hogy egyszerűen nem teljesíti azt, a mire a hatóság utasította. A tényálladék szempontjából ez teljesen mindegy; ha azonban az engedelmesség megtagadása oly ellenszegüléssé fajul, mely a btk. 165. §-a értelmében hatóság elleni erőszak jelenségeit tünteti fel: ekkor a cselekmény megítélésére az illetékes büntető bíróság van hivatva. A jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki tűzvész idején a hatósági közeg felszólításának ellenszegült (M. K. 1886: 3. sz.). Ha a hatóság felszólítása nem tűzvész alkalmából származik: a jelen §. természetesen nem alkalmazható; minélfogva fölmenté a B. m. vádlottat, ki nem engedelmeskedett a községi bíró ama rendeletének, hogy az úton összegyült hó elhányásában résztvegyen (M. K. 1888: 44. sz.).

3. A §. *2-ik bekezdése* szintén arra az esetre vonatkozik, midőn a hatóság tűzvész vagy árvíz idején valamely meghagyást adott ki. A bűncselekmény abban áll, hogy valaki másokat a hatóság meghagyása ellenére «a segítéstől visszatart vagy lebeszél». A visszatartás és lebeszélés positiv és szándékos működést jelent, s e szerint nem esik a 2. pont súlyosabb büntetése alá az, a ki csak rossz példát mutat másoknak, de különben senkit sem tart vissza a segélynyujtástól. Ehhez képest vádlott, ki tűzvész alkalmával a hatóság felhivása daczára az oltásban való személyes közreműködését megtagadta s ezáltal másoknak is rossz példát nyujtott: a §. 1-ső bekezdése alapján ítéltetett el (M. K. 1887: 15. sz.). Ha a segítségnyujtástól való visszatartás következtében némelyek megtagadják a hatóság felhivása iránt az engedelmességet: ez esetben az utóbbiak a §. első, az előbbiek a §. 2-ik bekezdése alapján ítélendők el. Igy pl. egy esetben első- és másodrendű vádlott a vízáradás szempontjából tett hatósági intézkedések nem teljesítése, harmadrendű vádlott pedig a miatt ítéltetett el, mert a segítségtől másokat visszatartott (M. K. 1885: 18. sz.).

4. A jelen kihágás csak *szándékos* lehet (28. §.), mert a nem engedelmeskedés egy határozott meghagyással szemben, továbbá a visszatartás és lebeszélés a hatóság által kötelezővé tett segítségnyujtásról oly cselekmények, melyek a büntetőjogi szándékot természetüknél fogva feltételezik és magukban foglalják.

*) Grünwald id. műve II. k. 30. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja. (Bev. II.) A pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (15—21. §-ok 9. jegyzet).

16. A gátrendőri s a belvizek levezetésére vonatkozó szabályok megszegése.

143. §.

A ki a gátrendőrségről szóló 1871 XL. t.-cz. 14. §., nemkülönben a belvizek levezetéséről szóló 1874: XI. t.-cz. 14. §-ában meghatározott cselekményt követ el, a mennyiben azon tette súlyosabb beszámítás alá nem esik (B. T. K. 429—432. §.): nyolcz napig terjedhető elzárással és ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év még nem mult el: egy hónapig terjedhető elzárás és száz forintig terjedhető pénzbüntetés állapítandó meg.

1. A jelen §-t az ebben hivatkozott törvényekkel együtt a vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz. 193. §-a hatályon kívül helyezte. A vízrendőri kihágások tehát a kihágásokat meghatározó többi törvények sorozatán, a jelen mű harmadik részében fordulnak elő.

XI. FEJEZET.

Zárhatározatok.

144. §.

A jelen törvény hatálybalépte és az átmeneti intézkedések iránt külön életbeléptetési törvény rendelkezik.

145. §.

A jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi és belügyi ministerek bizatnak meg.

1. A jelen törvénykönyv életbeléptetéséről az 1880: XXXVII. t.-cz. intézkedett. E törvénynek a kihágásokra vonatkozó §-ait lásd a jelen mű bevezetésében III. alatt. (7. lap.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

C)

EGYÉB TÖRVÉNYEK A KIHÁGÁSOKRÓL.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Bevezetés.

Az É. t. 4. §-a szerint a btk. életbe lépte után is hatályban maradtak ama törvények, melyek a büntetőtörvénykönyvek intézkedései alá nem eső valamely cselekvésre vagy mulasztásra büntetést állapítanak meg, a mennyiben a büntetés alkalmazása a közigazgatási hatóság köréhez tartozik, az 5. §. szerint pedig hatályban maradtak az 1868: LIII. t.-cz. 10. §-a, a véderővel szóló 1868: XL. t.-cz. s a vadászatról és a vadász- és fegyveradóról szóló 1872: VI. és 1875: XXI. t.-cz. némely intézkedései, az 1874: XXXIV. t.-cz. 39. §-a a zugirászatról, s az országos képviselőválasztásról szóló 1874: XXXIII. t.-cz. 93. és 94. §§-ai. Továbbá érvényben hagyta az É. t. az 1848: XVIII. t.-cz. sajtórendőri intézkedéseit (7. §.), a mezei rendőrségről szóló 1840: IX. t.-czikket a későbbi törvények által tett változtatásokkal (8. §.), s az 1872: ipartörvény némely intézkedéseit (10. §.).

E szerint az érvényben hagyott törvények két csoportra oszthatók. Egyikbe tartoznak azok, melyeket az É. t. külön megnevezett, a másikba azok, melyeket a 4. §-sal csak általánosságban tartott fenn.

A hatályban hagyott törvények közül azok, melyeket az É. t. felsorolt, részint még ma is érvényben vannak, részint már hatályukat vesztették.

Érvényben vannak még: 1. az 1840: IX. t.-cz.; 2. az 1848: XVIII. t.-cz. sajtórendőri intézkedései; 3. az 1868: LIII. t.-cz. 10. §-a; 4. az 1874 XXXIII. t.-cz. a választási kihágásokról; 5. az 1874: XXXIV. t.-cz. 39. §-a a zugirászatról. Ezek tehát a ktk. életbe lépte előtt keletkezett kihágási törvények sorozatába felvétettek, kivéve az 1868: LIII. t.-cz. 10. §-át, melynek tárgya az életbeléptetési törvény 5. §-a szerint vétség.

A 4. §. szerint fentartott kihágások a különböző törvényekben elszórva fordulnak elő. Ilyenek pl. a közegészségügyről szóló 1876: XIV. t.-cz., valamint a cselédügyi törvény vagyis az ugyanazon évi XIII. t.-cz. stb. Ezek mindegyikénél különösen figyelni kell arra, hogy az általuk kihágásnak minősített cselekvény vagy mulasztás nem azonos-e a ktk. valamelyik kihágásának tényálladékával. Továbbá szem előtt tartandó az É. t. 11. §-a, mely szerint az érintetlenül hagyott törvényekben megállapított szabadságvesztés helyett, a mennyiben ennek időtartama két hónapot meghalad: megfelelő időtartamu

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

fogház, ellenkező esetben megfelelő tartamú elzárás alkalmazandó; valamint a 13. §., mely szerint az érintetlenül hagyott törvények alapján kiszabott pénzbüntetések átváltoztatásánál, a 300 frtot túl nem haladó pénzbüntetés elzárással. a nagyobb összegű pénzbüntetés pedig fogházzal helyettesítendő. Mely intézkedésekből kitünik, hogy az érvényben hagyott korábbi törvényekben előforduló büntetendő cselekmények csak annyiban tekinthetők kihágásoknak, a mennyiben büntetésük a kérdéses törvény szerint két hónapi szabadságvesztést és 300 frt pénzbüntetést meg nem halad.

A ktk. életbelépte óta is sok törvény keletkezett, a melyek bizonyos cselekményeket vagy mulasztásokat kihágássá minősítettek. Ezek részint megváltoztatták a korábbi törvényeket, köztük a ktk. némely intézkedéseit is, melyeknek helyébe léptek, részint egészen uj kihágásokat állitottak fel, és igy felvételük a jelen műbe a kihágások sorozatának teljessége szempontjából, elkerülhetetlen volt.

Felsorolásuknál legczélszerűbbnek látszott az időrendet megtartani.

1. Mezőrendőri kihágások.

a) Bevezetés.

Az 1840: IX. t.-cz. 44 §-t foglal magában, melyek részint anyagi és eljárási szabályokat, részint közigazgatási rendelkezéseket tartalmaznak. Az É. t. 8. §-a «a későbbi törvények által tett változtatásokkal» hagyta meg érvényben. E törvények vagy olyanok, melyek a m. r. törv. némely §-ait helyettesítik ugyan, de az érvényben maradt §-okkal együtt alkalmazandók, mint pl. az 1877: XXII. t.-cz., vagy olyanok, a melyek a m. r. törv. alkalmazhatását teljesen kizárják, a minők pl. a btk.-ek büntető határozmányai. A kérdéses törvények ezek:

a) A kisebb polgári peres ügyekről szóló 1877: XXII. t.-cz. s a polgári perrendtartás módosítását tárgyazó 1881: LIX. t.-cz. valamint maga a polgári perrendtartás is annyiban, a mennyiben az utóbbi t.-cz. meg nem változtatta. Ezek szerint a m. r. ügyek polgári perutra tartoznak és 100 frtot meg nem haladó kárkövetelés esetében a kisebb polgári peres eljárás szabályai szerint, más esetekben sommás perúton intézendők el, minélfogva a m. r. törv. *3—7. §§*-ai hatálytalanokká váltak.

b) A btk. és ktk. némely rendelkezései, melyek büntetést állapitanak meg a m. r. törv. által is büntetendőknek kijelölt cselekményekre. E cselekmények a következők:

1. *A hatóság elleni erőszak* a btk. 165. §-a értelmében, mely büntett azonos *a m. r. törv. 9. 19. 20. és 31. §§-ai* által meghatározott következő cselekményekkel: ha valaki kártétel közben a felesketett csősznek vagy vadásznak hatalmaskodva ellenáll, vagy zálogot adni vonakodik; ha a kárban talált marhát behajtani, vagy a kártékony embert megzálogolni akaró csősznek ellenáll; s ha valaki az erdei, mezei, szőlőbeli és tócsőszt hivatalos eljárása közben, vagy azért bosszút állva, megveri.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. *A lopás* a btk. 333. s a ktk. 126. §-a értelmében, melyek tényálladékával megegyezik annak cselekménye, ki a *m. r. törv. 10. §-a* szerint a tanyákon szabadon levő asztagokat, kazalokat, kévében vagy boglyában összerakott gabonát vagy takarmányt meglopja, s a ki *a 14. §. szerint* a mezei tulajdonhoz tartozó bármely tárgyat, mint pl. kertekből, szőlőkből, mezőről valamely termesztményt, gyümölcsöt vagy ott hagyott gazdasági eszközt ellop. Ide tartozik továbbá *a 23. és 35.§§-ban* felsorolt tárgyak «elorzása» és ellopása is.

3. *A jogtalan elsajátítás* a btk. 368. §-a értelmében, melylyel azonos a m. r. törv. *19.§-ában* meghatározott ama cselekmény, ha valaki a kárból behajtott marháját, vagy a károsítás alkalmával tőle elvett zálogtárgyat lopva visszaveszi.

4. *Az idegen vagyon szándékos megrongálása* a btk. 418. és 421. §-ai s a ktk. 127. §-a értelmében. A 418. §. vétségével azonos a mezei tulajdonhoz tartozó ingó dolgok, pl. gazdasági eszközök szándékos megrongolása (*m. r. törv. 14. §-a*), a 421. §. s a ktk. 127. §-a pedig, melyek az ingatlan vagyon jogtalan elfoglalásáról, megrongálásáról s a földtől el nem választott termékek jogtalan felhasználásáról intézkednek, azonosak a *m. r. törv. 8., 9., 23. és 35. §§-aival*, a mennyiben valaki az ezekben meghatározott cselekményeket szándékosan követi el. A btk. 421. §-a alá esik az erdő, nádlás, turjány, zsombék, turfa, gabona vagy tarló szándékos felgyujtása is, melyről a *m. r. törv. 12. §-a* intézkedik, a mennyiben a cselekmény gyújtogatást nem képez.

5. *A szándékos gyujtogatás és gondatlan tűzvész okozás* a btk. 422. és 425. §-ai értelmében. A 422. §. 2. pontja szerint gyujtogatást képez a szabad téren fekvő nagyobb mennyiségű terménykészlet s a földtől el nem vált vagy garmadában, vagy halomban levő gabona, továbbá erdő, vagy nagyobb mennyiségű tüzelésre szolgáló anyagkészlet felgyujtása is, s e szerint a *m. r. törv. 12. §-ában* felsorolt tárgyak szándékos felgyujtása, ha nagyobb mennyiség gyujtatott fel: szándékos gyujtogatást képez; ha pedig valaki ugyan-e tárgyakat gondatlanságból gyujtotta fel: a btk. 425. §-a alkalmazandó.

c) A gazdasági munkásokról szóló 1876: XIII. t.-cz., melynek intézkedései *a m. r. törv. 37. és 38. §-ai* helyébe léptek, a mennyiben e §§-ok tárgya az elvállalt mezei munkának időelőtti vagy szerződés ellenes abbanhagyása, s a megszökés az ily munkából, továbbá a más által elfogadott cséplő, arató vagy nyomtató elcsalása.

d) Az 1879: XXXI. t.-cz. az erdei kihágásokról, melynek határozmányai által hatályon kívül helyeztettek *a m. r. törv. 12. és 13. §-ai.* Az utóbbi § ugyanis az erdőpusztításról és erdei lopásról intézkedik, míg az előbbi annak cselekményét helyezi büntetés alá, a ki az erdőben tüzet gerjeszt s azt el nem oltja, mely cselekmények teljesen azonosak az erdőtörvény 90—114. §-aiban meghatározott erdei kihágásokkal.

e) A vadászatról szóló 1883: XX. t.-cz, melynek megfelelő intézkedései *a m. r. törv. 15. és 16. §-ait* helyettesítik.

f) Az iparügyekről szóló 1884: XVII. t.-cz. 158. §-a, mely szerint

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kihágást követ el az, a ki len- vagy kenderáztató telepet állít fel, mielőtt a szükséges jogerejű engedélyt megnyerte volna, — mely intézkedés, valamint a közegészségügyről szóló 1876:XIV. t.-cz. 10. §-a következtében *a m. r. törv. 42. §-a* hatályát vesztette.

g) Az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t.-cz., melynek büntető határozatai által *a m. r. törv. 11. §-a*, s a halászatról szóló 1888:XIX. t.-cz., mely által *a m. r. törv. 33. §-a* vált érvénytelenné, és végre az 1890. évi I. t.-cz. 125. és köv. §-ai, melyek a m. r. törv. 35. §-át helyettesítik.

Ezekből folyik, hogy érvényüket vesztették a m. r. törv. többi intézkedései is, melyek az eljárásra vonatkoznak, s a melyek büntetés gyanánt testi vagy fogságbüntetést állapítanak meg, valamint jelentéktelenek ma már a közigazgatási hatóság teendőire vonatkozó rendelkezések is. Ugyanezért a kiemelt §-okon kívül a biráskodás szempontjából hatályon kívül helyezetteknek tekintendők még: a 17. §, mely a letartóztatás feltételeit határozza meg szándékos kártétel és hatalmaskodás eseteiben; a 27. és 28. §-ok, melyek a peres földről behajtott s a kárban talált bitang marhák iránt rendelkeznek; a 29. §, mely a közös csősz bérének kik által leendő fizetését állapítja meg; a 30. §, mely szerint megjutalmazandó az, ki a kártevőt feljelenti a károsultnak; a 39. §, mely az eddigi törvényeket hatályon kívül helyezi; a 40. §, mely a kiszabott fogság joghatályát állapítja meg, s a 44. §, mely a hatalmaskodás büntetésének alkalmazhatóságát mondja ki.

A többi §§-ok részint teljesen, részint az ujabb törvények által igényelt változtatásokkal és megszorításokkal még ma is érvényben vannak.

Megjegyzendő azonban, hogy a mezőrendőri törvény érvénye sem eredetileg nem terjedt ki, sem utólagosan ki nem terjesztetett Erdélyre, s a volt és időközben polgárosított határőrvidékre. E területek részére tehát a B. m. az 1885. évben 2357. sz. a. kiadott rendeletével szabályozta a m. r. kihágásokat és eljárást, mely rendelet maig is fennáll. E szerint a m. r. kihágások és eljárás szabályozása tekintetében két külön törvény, illetőleg szabályzat áll fenn. Egyik az erdélyi részek és a polgárosított határőrvidék területére nézve kiadott ministeri rendelet — másik az ország egyéb területeire nézve az 1840. évi IX. t.-cz. mai érvényében.

b) Mezőrendőri kihágások az 1840: IX. t.-cz. értelmében.

8. §. Más földjének, kinek abban birtoka vagy egyéb használati joga nincsen, bár legyen az csak gyepmező, mind télen, mind nyáron marhákkal legeltetése, csapásolása, földszint vagy földgyomrában levő növények és gyökerek kedveért való ásása, az okozott kárnak, és költségnek megtérítése — a puszta legelőből behajtott, de semmi látható kárt nem tett, marháktól pedig a hajtópénznek megfizetése mellett: pénzbeli büntetés terhe alatt tiltatik, azonban a kárnak és hajtópénznek megtérítése összes sommájánál többre nem rúghat.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. §. A rétekben, mindennemű ültetvényekben, vetésekben, kertekben, szőlőkben, kisebb s nagyobb faültetésekben, erdőkben, vékony vagy vastag magánosan álló vagy erdőben levő fákon, akármely módon, de gondatlanságból végbe vitt kártétel: a kárnak, költségeknek s illetőleg hajtópénznek egyszeres megtérítésén felül a gondatlanság fokozataihoz mért pénzbeli büntetéssel is fenyítendő, mely azonban a kárnak, költségeknek és illetőleg hajtópénznek másodszori megtérítése mennyiségén túl soha nem rúghat.

12. §. A ki gondatlanságból az erdőt, nádlást, turjányokat és zsombékokat, turfát vagy gabonát, sőt a tarlót, kivált még midőn a kepék is rajta vannak, vagy közel az épülethez felgyujtja a kár és költségek megtérítésére ítélendő.

14. §. A ki a mezei tulajdonnak bármely tárgyát (gazdasági eszközt, tilostáblát vagy annak oszlopát, mezei kaput, kerítést, kutak vedrét, vagy rovásokat) megrontja: a költségeknek egyszeres, a kárnak kétszeres megtérítésével fenyíttetik.

19. §. A ki a kárban talált marhát behajtani nem engedi, vagy a behajtott akár saját, akár más marháját lopva vagy erőszakkal kiereszti: a költségnek egyszeres, a kárnak kétszeres megtérítésével fenyíttessék.

Hasonlóúl büntettessék az is, a ki akármiféle kártételben találtatván, zálogot adni vonakodik, vagy az adott zálogot lopva vagy erőszakkal visszaveszi.

20. §. Ugyanazon fenyíték alá esik az is, a ki a kárban levő marhát behajtani, vagy a kártékony embert megzálogolni akarónak ellenáll, marháit behajtani nem engedi, vagy zálogot adni nem akar.

23. §. Az utasok, a kik rendes utakról letérve, a gyepeket vagy vetéseket gyalog, lóháton vagy kocsin, vagy marhákat hajtva gázolják, gázoltatják, lecsapásolják, ugy az út mellett fekvő földeknek termését s a füvet leétetik, lekaszálják: mindaddig üldöztethetnek, míg be nem éretnek, a midőn ha zálogot adni nem akarnak: a legközelebbi helység birája által mindaddig letartóztassanak, mig az általok okozott költségért, ugy a történetes vagy gondatlanságból történt kártételért egyszeresen, a vétkes gondatlanságból eredett károkért kétszeresen, pénzben vagy zálogban eleget nem tesznek.

Ha pedig a kárttevő utas el nem érétett, saját törvényhatósága által a költségek egyszeres, s a kárnak, annak gondatlanságból vagy szánt-szándékosságból eredett minéműségéhez képest, egyszeri vagy kétszeres megtérítésében marasztaltassék.

32. §. A mely csősz, pásztor vagy szolga az urának vagy tisztjének, ennek nemléte esetében pedig a helységbeli előljárónak, ez pedig

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a károsítottnak, s illetőleg az illető szolgabirónak vagy kapitánynak az előtte tudvalevő mezei, kerti, szőlőbeli kárt harmadnap alatt be nem jelenti: a költségeknek egyszeres, ugy a kárnak, annak minőségéhez képest, egyszeres vagy kétszeres, a kivilágosítható kártevővel egyetembeni megtérítésében marasztalandó.

Jegyzetek. 1. *Az 1. §.* felsorolja a gazdálkodásnak és iparnak «kívül fekvő» tárgyait, melyekre a m. r. károsítás vonatkozhatik; minthogy azonban ugyane tárgyakat az egyes kihágások meghatározásánál szintén felsorolja a törvény: az 1. §. e helyen mellőzhető volt. *A 2. §.* kimondja, hogy a károsítás olyan legyen, a mely, bárha történetesnek látszik is, de mégis olyan, a melyet megelőzni az illető kártevőnek hatalmában volt, — továbbá felsorolja a gondatlanság és szándékosság különböző fokozatait s azok büntetéseit. E felsorolás azonban ma már szintén értéktelen; ellenben érvényben levőnek tekintendő s alkalmazható a §. ama rendelkezése, hogy midőn a cselédek, béresek, munkások vagy szülőkkel egy kenyéren levő gyermekek, gazdáik, illetőleg szüleik tudtán kívül s nem feladott kötelességük teljesítésében, önnön személyökben követték el a kárt: azt saját vagyonukból vagy szolgálatuk béréből megtéríteni tartoznak, — ama károk azonban, melyeket az említett személyek, a gazda vagy szülő barmai, s aprómarhái által okoznak: a gazda, illetőleg szülő által térítendők meg, fenmaradván viszontkövetelési joguk a kárttevő irányában. A gazda vagy szülő téríti meg, és pedik minden viszonkövetelhetés nélkül azt a kárt is, mely a fogadott vagy parancsolt munka természetéből önként következik. Ha azonban a kártétel büntetésként, annak másodszori megtérítésével is fenyítendő: e másodszori megtérítés csak az egyenes kárttevőre mondható ki.

2. *A 8. §.* tárgya a tilos legeltetés vagy csapásolás marhák által, s az idegen föld megrongálása növények ásása által. A mennyiben ez szándékosan történik: a btk. 421. s a ktk. 127. §-ában meghatározott vétség vagy kihágás létesül; gondatlanságból történt elkövetése azonban a jelen §. alá tartozik. A legeltetés és ásatás károsítással jár, — a puszta legelő csapásolása azonban károsítás nélkül is megtörténhetik. Az előbbi esetben a kártevő a kár és költség megtérítésén felül ezek összegét meg nem haladó pénzbüntetésre is itélhető, az utóbbi esetben azonban kár nem okoztatván: az esetleg kiszabandó pénzbüntetés a költségek, illetőleg a hajtópénz összegét meg nem haladhatja. Az utak árkainak, padkáinak s a töltések és bevágások lejtőinek állatok által való legeltetése vagy feltúrása az 1890: I. t.-cz. 137. §-a szerint az útrendőri kihágások közé soroztatván: ez eset a jelen §. alá nem tartozik.

3. *A 9. §.* tárgya általában a gondatlan kártétel, melyet valaki a §-ban felsorolt dolgok valamelyikén bármily módon elkövet. E dolgok kivétel nélkül az ingatlan vagyon alkotó részei lévén: szándékos megrongálásuk szintén a btk. 421, illetőleg a ktk. 127. §-a alá esik. A mennyiben a gondatlan kártétel valamely erdőben, illetőleg erdőben levő fákon vitetik véghez: csak az esetben létesül m. r. kihágás, ha

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az 1879. évi XXXI. t.-cz. 100—108. §-aiban meghatározott erdei kártétel eseteinek egyike sem forog fenn. Alkalmilag tehát e §-ok gondos egybevetése szükséges. A Curia m. r. kihágás fenforgását mondta ki panaszlott ügyében, ki a panaszossal közösen bírt legelőről fákat levágott: mert az erdőtörvény az 1840. évi IX. törvényczikket nem általában, hanem csak annyiban helyezte hatályon kívül, a menynyiben az erdőtörvénynyel kifejezetten ellenkeznék (M.K. 1887: 6).

4. *A 12. §.* annyiban van még hatályban, a mennyiben valaki az abban felsorolt tárgyak valamelyikét felgyujtja, a nélkül, hogy cselekménye akár a btk. 422. vagy 425. §-ában meghatározott gyujtogatás, akár a 421. §, illetőleg a ktk. 127. §-a szerint minősülő szándékos vagyonrongálás tényálladékát foglalná magában. A szándékos felgyujtás tehát feltétlenül ki van zárva e §. köréből, — de a gondatlanságból eszközölt felgyujtás is csak akkor tartozik ide: *a*) ha a tettes nem «nagyobb mennyiségü» terménykészletet stb. gyujtott fel, s ennélfogva a btk. 425. §-a nem alkalmazható; *b*) ha cselekménye nem ütközik az erdőtörvény 109. §-ába, mely szerint az büntetendő, a ki az erdőben tüzet gerjeszt.

5. *A 14. §.* köréhez a mezei gazdálkodás tárgyainak megrontása tartozik. E tárgyak részint ingók, részint az ingatlanok tartozékai, s e szerint szándékos megrongálásuk a btk. 418. vagy 421., illetőleg a ktk. 127. §-a alapján büntetendő. M. r. kihágás gyanánt tehát csak azok az esetek maradnak fenn, midőn valaki gondatlanságból rongálja, illetőleg rontja meg a kérdéses tárgyakat.

6. *A 19. és 20. §§.* alapja az, hogy a kárban talált marhát behajtani, s a tetten ért kártevő egyént megzálogolni lehet. Tiltva van tehát a marha behajtását, illetőleg a megzálogolást ellenállással megakadályozni, valamint tiltva van az is, hogy valaki a behajtott marhát önhatalmúlag kiszabadítsa vagy az elvett zálogot visszavegye. Ha az ellenállás felesketett csősz ellen irányúl, kit ezáltal a tettes hivatalos eljárásában akadályoz: ekkor a btk. 165. §-ában meghatározott hatóság elleni erőszak létesül, — ha azonban valaki magánembernek (pl. a károsultnak vagy cselédének) szegül ellen s egyéb sérelmet nem okoz, mint azt, hogy megakadályozza a marha behajtását vagy a zálogolást: ez esetben büntetendő cselekmény hiányában csupán m. r. kihágás forog fenn. A marha kieresztése s a zálogtárgy visszavétele is mezőrendőri kihágás akkor, ha a cselekmény a btk. 368. §-ába vagy esetleg más hátározmányába nem ütközik.

7. *A 23. §.* alanyai tulajdonképen csak az utasok, — ezt azonban tágabb értelemben akként magyarázhatjuk, hogy mindenki ide tartozik, a ki az utat habár csak helyi közlekedésre használja. E §., ama rendelkezése, hogy a kárban talált és elfogott utas a község bírája által mindaddig fogva tartható, míg az okozott költséget és kárt, az utóbbit esetleg kétszeresen meg nem téríti vagy zálogadással nem biztosítja, ma már nincs érvényben: mert ellenkezik a személyes szabadságot biztosító általános törvényekkel. Értelme e rendelkezésnek s az azt követő pontnak csak az, hogy a kárttevő az okozott kár és költségek megtérítésén felül, vétkes gondatlanság esetében a kár másodszori megfizetésére is itélhető. Ha valaki szándékosan követi el a §-ban

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

meghatározott cselekményt: a btk. 421, illetőleg a ktk. 127. §-a alapján büntetendő, sőt ha a lekaszált füvet vagy terményt eltulajdonítási szándékkal elviszi: cselekménye lopást képez. Ez eset tehát feltétlenül ki van zárva a jelen §. köréből, — a kártétel többi esetei pedig csak akkor tartoznak ide, ha a tettest szándékos vagyonrongálás vagy az 1890: I. t.-cz. 125. és 137. §-ai által meghatározott útrendőri kihágás nem terheli.

8. *A 32. §.* tényálladéka tulajdonképen bűnpártolás volna; minthogy azonban a btk. 374. és 375. §-ai szerint a bűnpártolás csak valamely bűntett vagy vétség elkövetőjére vonatkozhatik, ellenben a kihágás elpalástolása büntethető cselekményt nem képez: ennélfogva a jelen §. kihágása, a mennyiben a hivatalosan felesketett csősz visszaélése hivatali vétséggé vagy bűntetté nem minősül, rendszerint csak m. r. kihágás gyanánt vonható beszámítás alá. A §. alkalmazhatásának feltétele természetesen az, hogy károsítás valóban történt, s ezzel szemben meg akarta fosztani a károsultat a kár megtérítésétől az, kinek kötelessége lett volna a kárt megakadályozni, vagy ha már meg nem akadályozhatta: megtérítéséről lehetőleg gondoskodni. Ha a megfelelő szándék fenforog, a btk. 361. §-ában meghatározott hűtlen kezelés létesülhet.

9. A m. r. kihágás *polgári perútra* tartozik. Az 1877: XXII. t.-cz. 11. §-a szerint a kisebb polgári peres ügyekre nézve megszabott eljárás alá tartoznak: a m. r. ügyek, ha a követelt összeg a járulékokon s az esetleg szintén megítélhető pénzbírságon kívül 100 frtot meg nem halad; az 1881: LIX. t.-cz. 13. §-a szerint pedig sommás eljárás alá tartoznak: a m. r. ügyek, a mennyiben az 1877: XXII. t.-cz. által szabályozott eljárásra utalva nincsenek. Az utóbbi t.-cz. 14. §-a szerint az ily ügyek, ha a követelés tárgya vagy értéke 20 frtot meg nem halad: felperes választása szerint akár az illetékes járásbiró, szolgabiró és békebiró, akár a községi biráskodásra hivatott közegek előtt megindíthatók; a birói illetőséget pedig a 15. §. értelmében rendszerint az alperes lakhelye, vagy ha állandó lakhelylyel nem bír, tartózkodási helye szabályozza.

11. *Az eljárás* a polgári perrend szabályai szerint történik. E mellett azonban a m. r. törvényből is fenállanak még a következő rendelkezések: *a*) a kár és költségek, valamint a pénzbirság megfizetésének kötelessége kiterjed az oly kártevőre is, a ki kárban nem éretett, de észrevétetvén, nyomban üldöztetett, s ekkor elegendő zálogot adni vonakodott, — ha pedig egyik eset sem forog fenn, de a károsodott bebizonyíthatja, hogy ki és mikor okozta a károsítást: ekkor az illető ellen szintén követelheti kára és költsége megtérítését (18. §.); *b*) a mezei csősznek hit alatt tett határozott tanúvallomása, midőn azt a kár valósága támogatja és semmi más ellenkező körülmény kétségessé nem teszi, oly erővel bír, hogy ellene a bevádolt magát igazolni köteles; s ha erre nem képes, a kár és költségekben marasztalandó (21. §.); *c*) a kárban talált embert vagy marhát üldözés közben a szomszéd határban is megzálogolni vagy behajtani lehet (22. §.); *d*) a költség közé számíttatik: a becsüsök napibére, tartása, a szükséges fogatok ára stb. (24. §.); *e*) a kárttevő tartozik a költségeket, a meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

becsült károkat s a hajtópénzt előre lefizetni, mielőtt behajtott marháit vagy elvett zálogát visszavehetné (25. §.); *f*) a törvény ellenére vagy a kelleténél nagyobb fizetéssel terhelt s önkényesen megzálogolt károsító ugyanazon perben zálogának visszaváltását vagy a szerfelett megvett pénznek visszaítélését követelheti (26. §.).

11. M. r. kihágás miatt a fennebbiek szerint nem csak az okozott kár és költség lévén megítélendő, hanem panaszlott ezenfelül *pénzbirságban* is marasztalható lévén: erre nézve a m. r. törvény 41. §-a kimondja, hogy az ily birságot behajthatatlansága esetében megfelelő fogsággal kell leróni. E tekintetben azonban a ktk. 22. §-a alkalmazandó, mely szerint két frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óránál hosszabb elzárás nem állapítható meg, két frtól 10 frtig terjedő összeg helyett egy napi, azonfelül pedig minden 10 forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg. A kiszabott pénzbirság a jelen törvény 43. §-a értelmében a megyei vagy városi pénztár javára ítélendő meg.

c) Mezőrendőri kihágások az 1885. évi 2357. sz. a. kiadott rendelet értelmében.

25. §. A mezei jószágon elkövetett mindennemű rongálások és károsítások, melyek az 1878. évi V., az 1879. évi XXXI. és az 1879. évi XL. törvényczikkek határozmányai alá nem esnek, mint m. r. kihágások 50 krajczártól 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendók.

A befolyó pénzbüntetések hovafordítása tekintetében a fennálló gyakorlat tartandó fenn.

Jegyzetek. 1. «*Mezei jószág*» alatt mindazon tárgyak értetnek, melyek a legszélesebb értelemben vett földmiveléssel és mezei gazdasággal közvetlen, vagy közvetett kapcsolatban állanak, a mennyiben ezen tárgyak nyilt mezőn vannak. Ide tartoznak tehát a szántóföldek, rétek, kertek, szőlők, gyümölcsfák és ültetvények, borházak, szénáspajták, méhesek, mezei gunyhók, kerítések, sövények, fasorok, halastavak, öntöző és vizlecsapoló készülékek, mezei utak és ösvények, mezei kutak stb., valamint a még be nem hordott termények és veteményes, szénakazlak és asztagok, mezőgazdasági eszközök és szerszámok, igás és legelő marhák, trágya stb. (1. §.)

2. Az előbbi pont alatt felsorolt tárgyak, «*rongálása és károsítása*» képezi a m. r. kihágás bűncselekményét. Általános kelléke e cselekménynek az, hogy tényleges, pénzben kifejezhető kárt okozzon. Ehhez képest panaszlott ügyében, kit alsófokúlag a jelen §. alapján elítéltek, a B. m. azért oldá fel az eljárást: mert a kár megállapítva nem lett, tényleges kár nélkül pedig m. r. kihágás nem létesül (M. K. 1887: 3. sz.), továbbá felmenté vádlottat a tilos legeltetés alól: mert nem igazoltatott a kártétel. (1886: 3. és 1888: 29.) Ugyan e szempontra vihető vissza az a határozat is, melylyel vádlott a külön legeltetés miatt ellene emelt vád alól azért mentetett fel, mert a kérdéses időben a községnek közös juhpásztora nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

volt s vádlott több birtokos juhnyáját őrizte; minélfogva a károsítást nem lehetett megállapítani. (1889: 4. sz.)

3. A rongálás és károsítás azonban csak annyiban képez m. r. kihágást, a mennyiben *más büntetendő cselekmény* tényálladékát magában nem foglalja. Igy pl. a szándékos vagyonrongálás a btk. 418. és 421. s a ktk. 80. és 127. §-ai alapján büntetendő, az erdei kártétel pedig az erdőtörvény 100—108. §-ai alá esik. De más külön törvénybe is ütközhetik a cselekmény, mely egyébként m. r. kihágás volna. Igy pl. birói utra tétetett át vádlottak ügye, kik panaszos halastavából nagy mennyiségű halat kifogtak. (M. K. 1887: 36. Mt.)

4. A kártétel miatt első sorban az *felelős*, a ki azt saját személyében elköveti vagy, szolgálatában levő személyek által okozza; de felelőssé válhatik az is, a ki kötelességének elmulasztásával a károsítást meg nem akadályozza, vagy a károsítottnak be nem jelenti. A felelősség szempontjából a szabályzat ezeket rendeli: *a*) a mezővédszemélyzet köteles minden mezei lopást vagy egyéb károsítást, még akkor is, ha a tettes ismeretlen, szolgálatadójának; és pedig a község által kirendelt személyzet a helybeli előljáróságnak, a magánosok által kirendelt egyén a kirendelőnek és az előljáróságnak tudomására juttatni (20. §.); *b*) a községi előljáróság köteles a tudomására jutott kártételről a károsultakat, ha ismeretesek, tüstént értesíteni (21. §.); *c*) az állatok által okozott kártételnél a kár megtérítéséért a tulajdonos kezeskedik, akár történt zálogolás, akár nem; és pedig akkor is, ha az állatok másokkal egy nyájban egyesülve, pásztor őrizetére voltak bizva; ha azonban a közös nyájban őrzött állatok közül nem tudhatók ki azok, melyek a kárt okozták: a kár megtérítéséért a nyájban létező állatok tulajdonosai egyetemlegesen felelősek (22. §.). Az utóbbi §-ra való hivatkozással a B. m. egy esetben kimondá, hogy a kár megtérítéséért a tulajdonosok csak kezeskedni tartoznak; hogy tehát első sorban az állatok őrzői felelősek s kihágás miatt is ezek büntetendők (M. K. 1887: 8. sz.); mihez képest egy más esetben vádlott, kinek juhai egy méhes kertben legeltek, felmentetett a kihágás alól: mert a juhok tilos legeltetése miatt a pásztor felelős, erre nézve pedig az ügy elévült (1888: 27.), valamint felmentettek a kihágás alól panaszlott gazda és ismeretlen tartózkodásu cselédje is: mert az utóbbi kihallgatható nem lévén: a gazdát sem lehetett felelősségre vonni. (1890: 33.)

5. *A biráskodást* az É. t. 42. §-ában megjelölt közigazgatási hatóság gyakorolja (29. §.) és pedig az 1880. évi 38,547. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet szabályai szerint (28. §.) A kihágás birói elintézését azonban legtöbbször megelőzi a kár biztosítására vonatkozó eljárás, melyre nézve a szabályzat ezeket rendeli. *a*) a ki mezei lopáson vagy a mezei jószág egyéb rongálásán éretik, ha ismeretlen vagy állandó lakhelye nincs: letartóztatandó; más egyéneket azonban csak akkor szabad letartóztatni, ha a hites mezővédszemélyzet felszólításának ellene szegülnek, azt szóval vagy tettel bántalmazták vagy tetemes rongálást követtek el; *b*) az oly egyént, ki a 13. §. szerint letartóztatható: a mezővédszemélyzet üldözés

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

közben a szomszéd határban is letartóztathatja (14. §.); *c*) a hivatalos mezővédszemélyzet köteles a tettenért egyéntől a lopott tárgyakat s a rongálás elkövetésére használt eszközöket elvenni (15. §.); *d*) a letartóztatott egyén az illetékes hatóság elé leendő állítás végett a községi előljáróságnak, az elkobzott tárgyak az utóbbi által a károsultnak adandók át; ha pedig a káros ismeretlen: az elvett tárgyak elárusítandók (16. §.); *e*) ha állatok által tétetik kár: a hivatalos mezővédszemélyzet a károsult számára a zálogolást teljesíti; mely azonban elmarad akkor, ha a kár a község nyájához tartozó s a községi pásztor felügyeletére bizott állatok által történik (17. §.); *f*) a mezővédszemélyzet a zálogolt marhát a községi előljáróságnak adja át, ez pedig a marha tulajdonosát és a károsultat, az utóbbit igényének érvényesítése végett, értesíti; s ha köztük a kiegyezést létre nem hozza: megállapítja a biztosítási összeget, melynek letétele mellett a zálogolt marha tulajdonosának kiadatik (18. §.); *g*) a nagyobb birtokos által kirendelt mezővédszemélyzet (2. §. b) a zálogolt marhát szolgálatadójának adja át, a ki, ha a kártevővel 8 nap alatt ki nem egyezik: kártérítési igénye végett köteles a hatóságnál a szükséges lépéseket megtenni (19. §.); *h*) a kár megbecslésére első sorban a hivatalos mezővédszemélyzet van hivatva, ha azonban a kár 5 frtot meghalad: a becslést a községi előljáróság által kirendelt hivatalos becsüsök eszközlik. (23. §.) Figyelmet érdemel itt a B. m. egy határozata, melylyel vádlott községi birót, ki utólag eszközölt zálogolást, felmentette, mert habár a szabályzat 17. és 18. §-ai szerint csak a kártétel helyén szabad eszközölni a zálogolást, ennek utólagos eszközlése közigazgatási vagy birói uton megtorlandó kihágást nem képez. (M. K. 1888: 28.)

6. A kihágási ítéletben a pénzbüntetésen felül az okozott kárt is meg lehet ítélni, a legelőbér különbözet azonban, vagyis az u. n. fűbér nem lehet tárgya ez ítéletnek, hanem a fél e tekintetben polgári perre utasítandó (M. K. 1889: 13. B. m.) A pénzbüntetésnek elzárásra való átváltoztatása a ktk. 22. §-a szerint eszközlendő (26. §.)

7. Egyebekben a ktk. intézkedései alkalmazandók (27. §.) Ebből következik, hogy a m. r. kih. hivatalból üldözendő, minélfogva a panaszló meg nem jelenése a tárgyaláson csak azt az eredményt vonja maga után, hogy kárkövetéléséről lemondottnak tekintendő, a tanúk költségeinek megfizetésére azonban ez esetben is kötelezendő az elitélt (M. K. 1889: 12).

2. Sajtórendőri kihágások.

Az É. t. 7. §-a érvényben hagyta az 1848: XVIII. t.-cz.-nek a sajtórendőri kihágásokra vonatkozó intézkedéseit, az ország erdélyi részeiben pedig s a polgárosított határőrvidéken szintén hatályban tartotta az ott érvényben levő sajtórendtartásoknak mindama rendelkezéseit, melyek a btk. intézkedéseinek tárgyát nem képezik, beleértve a nyomtatványokban foglalt büntetendő cselekményekért való felelősség különös szabályait is.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E szerint a sajtórendőri kihágások tekintetében kétféle szabályozás áll fenn az ország különböző területein. E szabályok a következők:

a) Sajtórendőri kihágások az 1848. évi XVIII. t.-cz. értelmében.

30. §. Ujság vagy időszaki lap, melynek tartalma akár részben, akár egészen politikai tárgyak körül forog, és havonkint legalább kétszer jelenik meg, csak a következő feltételek teljesítése mellett adathatik ki:

1. a mely hatóságban a lap megjelenend, annak alispánjához, főkapitányához, grófjához, polgármesteréhez benyujtatik a nyilatkozat, melyben ki leend téve a tulajdonos vagy felelős kiadó, vagy felelős szerkesztő neve, laka és a nyomda, melyben a lap nyomatni fog;

2. ha a lap naponkint jelenik meg, biztosítékul 10,000 frt, ha ritkábban 5000 frt tétetik le készpénzben, vagy fekvő birtokra kettős biztosítékkal betáblázott kötelezvényben;

3. sajtóvétségérti elmarasztalás esetében a pénzbüntetés a biztosítékból vonatik le, s az ekként támadt hiányt a marasztaló itélet után 10 nap mulva ki kell pótolni, különben annak megtörténtéig a lap nem fog megjelenhetni;

4. a mely időpontban a lap vagy füzet szétküldetik: annak egy példánya a bejegyzett felelős személy aláirásával, a helybeli hatóság elnökénél tétetik le. Ki e szabály ellen vét, 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

31. §. Ki az előbbi §-ban elősorolt föltételek betöltése nélkül időszaki lapot kiad: egy évi fogságig és 500 forintig terjedhető büntetéssel sujtatik.

35. §. Az elmarasztaló ítélet meghozatván: az illető tulajdonosok vagy kiadók tartoznak azt lapjok legközelebbi számában közzétenni, 100 frt büntetés terhe alatt.

38. §. Ki titkolt nyomdát s kőnyomdát bir, t. i. mely nincs bejelentve, műszereinek kobzásán túl, 1 évi fogházzal és 2000 forintig terjedhető büntetéssel fog büntettetni.

40. §. Ugy a nyomtatványokból, mint az ábrázolatokból két példány a helybeli hatóságnak átadandó, egyik a hatóságé, másik bekötve a nemzeti múzeumé lesz.

41. §. A mely nyomdatulajdonos bármely nyomtatványra nevét és lakát ki nem teszi, vagy álnevet tesz ki, — ha a nyomtatvány sajtóvétséget foglal magában — büntársnak tekintetik; ellenkező esetben 100 forintig terjedhető büntetésben marasztaltathatik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

44. §. Ki olyant árul, melyen a nyomdatulajdonos neve s laka kitéve nincs: a nála találtatott példányok elkobzásán felül, 50 forintig terjedhető büntetéssel büntetendő.

Jegyzetek. 1. Az itt felsorolt s. r. cselekmények vagy mulasztások részint *vétségek*, részint *kihágások*. A mennyiben a kérdéses cselekményre vagy mulasztásra három hónapi időtartamot meghaladó szabadságvesztés büntetés van megállapítva: vétséget, ellenkező esetben pedig kihágást képez (É. t. 7. §. 4. bek.). E szerint vétség gyanánt büntetendők a 30. §. 1—3. pontjainak, továbbá a 38. §-nak esetei, ellenben s. r. kihágások a 30. §. 4. pontjában, valamint a 35., 40., 41. és 44. §§-ban meghatározott cselekmények.*)

2. A *30. §-ban* meghatározott s. r. vétség, illetőleg kihágás alanya csupán az időszaki lap vagy ujság *kiadója lehet*. Ez vagy a nyomda tulajdonosa vagy az a személy, a ki az időszaki lapot a nyomdában megrendeli és sajátja gyanánt kiadja. A szerző vagy szerkesztő, mint ilyen, nem ítélhető el a 30. és 31. §-ok alapján. A kir. tábla egy esetben az ellenkező álláspontot foglalta el, midőn v. nyomda- és laptulajdonos ügyében, kinek biztosíték nélkül megjelenő lapja politikai czikkeket hozott, megsemmisíté az eljárást, mert a sajtótörvény, a 30. §. 3. pontjának s a 33. §-nak tanusága szerint s. r. vétségek és kihágások eseteiben is a fokozatos felelősség elvét állapította meg, mely szerint első sorban a szerző és szerkesztő, azután a kiadó s végre a nyomdász felelős s mert e szerint a sorban következő személy csak akkor vonható felelősségre, ha előzőjét felelősségre vonni nem lehet és igy a fenforgó esetben a lap szerkesztője ellen kellett volna megindítani az eljárást (B. T. III. 191.); a Curia azonban ezzel szemben kimondá, hogy miután a 30. §. határozottan a kiadót jelöli meg az előirt feltételek nélkül megjelenő időszaki lap közzétételeért felelősnek s miután ugyanez tűnik ki u. a. §. 3. pontjából, mely szerint a szerző vagy szerkesztő csak együtt jótállónak tekintetik, minthogy továbbá a s. r. vétségek és kihágások a sajtó útján elkövetett s a btk. büntetései alá eső sajtóvétségekkel nem egy természetűek: ezek folytán a s. r. vétségekre és kihágásokra vonatkozó felelősségi sorozatot a 13. és 33. §-okban felállított sorozattal azonositani nem lehet (III. 329).

3. A *30. §. 3. pontja* szerint sajtóvétség miatt történt elmarasz-

---

*) *Varga F.* szerint csak akkor tekinthető a cselekmény vétségnek, ha a biró a fenforgó esetben 3 hónapnál hosszabb tartamú büntetést állapit meg, míg más esetekben a cselekmény kihágás (B. T. XII: 113. l..), minthogy azonban az É. t. 7. §-a szerint azok a cselekmények vagy mulasztások tekintendők vétségeknek, a melyekre «három hónapi időtartamot meghaladó szabadságvesztésbüntetés *van megállapítva*», ez pedig nem a bíróilag kiszabott, hanem a törvényileg megállapított büntetést jelenti: ebből kétségtelen, hogy a 30. §. 1—3. pontjaiban s a 38. §-ban meghatározott deliktumok akkor is vétségek, ha a bíróság a concrét esetben kisebb büntetést szab ki. E felfogást osztja *Kautz Gusztáv* is (M. Büntetőjog tank. 668. l.). Varga F. tévedése onnan származik, mert az É. t. 7. §-ának értelmezésénél nem vette figyelembe az 1852. évi sajtóügyi rendtartást, melyben 3 hónapnál rövidebb tartamú szabadságvesztés is fordul elő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

talás esetében a biztosítékból levont pénzösszeget, illetőleg az ezáltal támadt hiányt, a marasztaló ítélet után 10 nap mulva ki kell pótolni s ha ez nem történik meg: a lap további kiadása betiltandó. E rendelkezés nyomán a kir. ügyészség egy esetben, midőn a lap kiadója a szerkesztő elmarasztalása és megbüntetése következtében hiányossá vált biztosítékot a törvényes határidő alatt ki nem egészítette, a lapot azonban kiadta: azt indítványozta a bíróságnál, hogy ez a bűnvádi eljárás megindítása mellett, a lap további megjelenésének betiltását is rendelje el, a bíróság azonban ez indítványt nem teljesíté, mert a büntető bíróság hatásköre csak a büntetés kiszabására s a törvény által különösen előírt intézkedésekre (pl. az elkobzásra s a kár megítélésére) terjed ki, a lap megjelenésének hiányos biztosíték miatt való előzetes betiltását azonban nem utalja a törvény a büntető biró hatáskörébez, miért is ez iránt, a 30. §. 3. pontjába ütköző cselekmény elkövetésének megakadályozása czéljából, csupán a közigazgatási hatóság teheti meg a szükséges intézkedést (B. T. VI. 374.).

4. *A 35. §.* összefügg a 34. §. intézkedésével, mely szerint az időszaki lapban elkövetett sajtóvétségek ugyanazon törvények szerint büntetendők, mint egyéb sajtóvétségek. Erre vonatkozólag mondja a 35. §., hogy az illető tulajdonosok vagy kiadók tartoznak az elmarasztaló ítéletet lapjuk legközelebbi számában közzétenni, minélfogva itt csak azokról az ítéletekről van szó, melyeket az esküdtszéki sajtóbíróság valamely sajtóvétség miatt hoz s a melyekben a btk. valamely határozmánya alapján büntetést szab ki a felelős személyre. A fennebbi §-ok szerint büntetendő s. r. vétségek és kihágások miatt hozott marasztaló ítéletek közlését a 35. §. nem követeli. E §. kihágásának alanya szintén csak a lap tulajdonosa vagy kiadója lehet, habár a sajtóvétség miatt esetleg más felelős személy, pl. a szerző vagy szerkesztő ítéltetett is el.

5. *A 38. §.* a nyomdákról és könyvárusságról szóló IV. fejezet keretébe tartozván: e §. vétségének alanya csupán a nyomdász, illetőleg a nyomda vagy kőnyomda tulajdonosa lehet. A 37. §. szerint nyomdát és kőnyomdát mindenki állíthat, a ki általában ipart vagy kereskedést űzhet s a ki ebbeli szándékát bejelenti ama törvényhatóság elnökének, a hol lakik, e mellett pedig a fővárosban 4000, egyebütt 2000 frt biztosítékot tesz le. E rendelkezést az új ipartörvény vagyis az 1884: XVII. t.-cz. 182. §-a is a biztosítékra vonatkozó intézkedés kivételével, érvényben hagyta, minélfogva ma nyomdát vagy kőnyomdát biztosíték nélkül lehet felállítani. Titkolt nyomdát vagy kőnyomdát tehát ezek szerint az bir, a ki szabályszerű bejelentés nélkül állítja és tartja azt fenn.

6. *A 40. §.* elrendeli, hogy a nyomtatványokból és ábrázolatokból két példány a helybeli hatóságnak átadandó. E §. nem állapít meg büntetést, minthogy azonban a 30. §. 4. pontja is elrendeli, hogy a lap vagy füzet (tehát a könyvalakban megjelenő nyomtatvány is) szétküldésekor a helybeli hatóság elnökének beküldendő: e két rendelkezés azonossága folytán a 30. §. 4. pontjában meghatározott 200 frtig terjedhető pénzbüntetés a 40. §. esetében is alkalmazandó. Ehhez képest a 30. és 40. §-ok alapján, 30 frt pénzbüntetésre s ezt

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

helyettesítő 3 napi fogházra ítélte el a Curia v. budapesti könyvnyomdászt, ki az általa kiadott röpirat II. és III-ik kiadásából a köteles példányt a kir. főügyészséghez meg nem küldte. (B. T. VII. 311). Ez esetben a kir. tábla felmentő ítéletet hozott, mert a röpirat 2. és 3. kiadása szóról-szóra megegyezett az elsővel, a Curia azonban ezzel szemben kimondá, hogy a köteles példányt ennek daczára be kellett volna adni: mert a 40. §. a felügyelet gyakorolhatása végett szükséges praeventiv intézkedést tartalmazván, elbirálás tárgya nem a nyomtatvány azonossága, hanem csak az a kérdés lehet, hogy ama nyomtatvány különböző kiadásaiból a köteles példányok beadattak-e vagy nem. Nem helyes azonban ez esetben az elsőbiróságnak a Curia által is helybenhagyott az a rendelkezése, mely szerint a kérdéses mulasztást s. r. vétségnek minősítette s a kiszabott pénzbüntetés behajthatatlansága esetére fogházzal helyettesítette, mert e mulasztás az É. t. 7. §-ának 4. bekezdése szerint nem vétség, hanem kihágás lévén: a pénzbüntetés helyett elzárást kellett volna megállapítani.

7. A *41. §.* kihágásának alanya a nyomdatulajdonos; bűncselekménye az a mulasztás, hogy az illető a nyomdájából kikerült nyomtatványra nevét és lakását ki nem teszi, vagy álnevet tesz ki. E mulasztás illetőleg cselekmény, magában véve s. r. kihágás gyanánt 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, ha azonban a nyomtatvány sajtó-vétséget foglal magában, ez esetben a nyomdász büntársnak tekintetik. Ez azt jelenti, hogy az ily nyomtatványnyal elkövetett sajtóvétség miatt a nyomdatulajdonos akkor is felelős, ha a nyomtatvány szerzője ismeretes és felelősségre vonható, minélfogva e kivételes esetben a fokozatos felelősségre vonatkozó 13. és 33 §-ok nem alkalmazhatók. Természetes azonban, hogy e súlyosabb felelősség megállapítása a s. r. kihágás büntethetőségét elenyészteti.

8. A *44. §.* kihágásának alanyai azok, a kik oly nyomtatványt árulnak, melyen a nyomdatulajdonos neve és lakása kitéve nincs, akár könyvkereskedés, akár házalás útján történjék is tehát az ily nyomtatvány elárúsítása: az eladó mindenkor a jelen §. alapján büntetendő. E szerint nem érinti e §-t a 45. §-nak az a rendelkezése, hogy az úgynevezett házaló vagy zúgkönyvárulók az illető hatóság rendőri felügyelete alá helyeztetnek. Ha a házaló vagy zúgkönyvárus a nyomdász nevével és lakásával ellátott nyomtatványt árúl: ekkor csupán a közigazgatási hatóság rendőri intézkedése alá esik, ha azonban a kérdéses nyomtatványon hiányzik a nyomdász neve és lakása: ez esetben a rendőri hatóság feljelenti az elárusítót az illetékes bíróságnak.

9. *Büntetésül* a 31. és 38. §-ok eseteiben «fogság» helyett a cselekmény vétségi természetéhez képest «fogház» alkalmazandó (É. t. 12. §.), melyről azonban a btk. 92. §-a alapján pénzbüntetésre lehet leszállani. A pénzbüntetés a 31. és 38. §§. eseteiben a btk. 53. §-a alapján fogházzá, a többi §-ok eseteiben a ktk. 22. §-a értelmében elzárássá változtatandó át. Az előbbi esetben 1—10 forintig terjedő összeg helyett egy napi fogház számítandó, az ekként

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megállapítandó szabadságvesztés tartama azonban, ha az a főbüntetésként kiszabott pénzbüntetést helyettesíti, hat hónapot, egyébként pedig három hónapot meg nem haladhat, az utóbbi esetekben két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapítható meg, 2—10 frtig egy napi, ezenfelül minden 10 frt összeg helyett egy napi elzárás állapítandó meg.

10. *A biráskodást* s. r. vétségek eseteiben a kir. törvényszék, a kihágásokra nézve a kir. járásbíróság gyakorolja. Az É. t. 39. §-a szerint ugyanis a törvényszék hatásköréhez tartozik minden vétség, melyet a 40. §. a járásbíróságok hatásköréhez nem utalt, a 40. §. 5. pontja szerint pedig a járásbíróság ítél mind ama kihágások eseteiben, melyek a 41. §. által a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalva nincsenek. Minthogy pedig e törvény a s. r. vétségek és kihágások tekintetében kivételt nem tesz, s minthogy a 40. §. nem utalja a járásbíróság hatásköréhez a s. r. vétségeket, a 41. §. pedig nem említi fel a közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozó kihágások között a s. r. kihágásokat; ezekből kétségtelen, hogy amazok a törvényszék, az utóbbiak a járásbíróság elsőfokú elintézése alá tartoznak.* A törvényszék elsőfokú ítélete ellen egész a Curiáig lehet felebbezni, mert az É. t. 46 §-a megszüntette a sajtótörvény 31. §-ának e tekintetben korlátozó intézkedését. A járásbíróságtól a kir. táblához történik a felebbezés; ennek ítélete ellen azonban a kir. Curiához csak az anyagi büntetőtörvény nem helyes alkalmazása miatt s ez esetben is csak akkor van helye további felebbvitelnek: ha büntetendő cselekmény esete nem forog fenn; (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §.)

11. A kiszabandó pénzbüntetés az 1887 VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (ktk. 15—21. §§. 9. jegyzet). A tiltott nyomtatvány és műszerek elkobzására s az azokkal való további elbánásra nézve a btk. 61. §-a irányadó (ktk. 25. §. 3. jegyzet *b*) pont.)

12. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó.

b) Sajtórendőri kihágások az 1852. évi nyilt parancs értelmében.

26. §. Jelen nyilt parancs 2., 3. és 4. §§. szabályainak áthágása 25—200 frtig terjedhető birsággal büntetendő, mely ismétlés esetében megkettőztethetik.

A 2. §-ban kiszabott följegyzésben tudva tett hamis előadás miatt a nyomtató, vagy a különbeni bűnösök ezenfelül 8 naptól egy hónapiglani fogsággal büntetendők.

27. §. Jelen nyilt parancs 5—8. §-a szabályainak áthágásai miatt, nem tekintve az iparüzleti törvények szerint netalán bekövetkező

---

* Ugyan-e nézetet osztja *Varga F.* is, helytelenítve egy törvényszék eljárását, melylyel a 41. §-ba ütköző kihágás feletti biráskodást saját hatáskörébe tartozónak mondotta ki (B. T. XII. 113. l.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elbánást, úgy a közvetlen tettes, mint az is, a ki őt e végre megrendelte, 5—200 forintig terjedhető birsággal, vagy egy naptól egy hónapiglani fogsággal büntetendő.

A házaló kereskedésben, vagy különben tiltott terjesztésben, avagy zúgforgalomban ért, vagy szabályellenesen, nyilvánosan kifüggesztett nyomtatványok elkobzandók.

28. §. Valamely időszaki nyomtatványnak a 9—19. §-ok rendeletei elleni kiadásaért, nem tekintve a 11. és 18. §-ban kimondott következményeket a kiadótulajdonos és a nyomtató 50—500 forintig terjedhető birsággal büntetendő.

29. §. A hatóságok, vagy magánfelek által átadott közlemények beiktatásának megtagadásáért, vagy ha a közzététel nem a szabályszerű időben és módon teljesíttetett: a felelős szerkesztő 25—200 forintig terjedhető birsággal büntetendő, s az időszaki nyomtatvány a szabályszerű beiktatás teljesítéséig betiltandó. (1871. évi 1498. sz. min. r. 1. §-a).

30. §. A közzététel végett átadott hatósági kibocsátmányokhoz csatolt hozzáadásoknak, vagy az ezek iránti megjegyzéseknek beiktatása, továbbá valamely lefoglalt vagy büntetésre méltónak nyilvánított nyomtatvány (21. §.) további hirdetése, vagy terjesztése 50—500 forintig terjedhető birsággal, s különösen gonosz szándék esetében, azonfelül 8 naptól egy hónapiglani fogsággal büntetendő.

31. §. Oly időszaki nyomtatványnak, melynek kiadása a hatóság által betiltatott, hasonló vagy megváltoztatott czím alatt további közzététele 50—500 forint birsággal, sulyosító körülmények esetében a szerkesztő, kiadótulajdonos vagy nyomtató e miatt 1—3 hónapig terjedhető fogsággal, és különösen sulyosító körülmények között a nyomtató és kiadótulajdonos az iparüzlet elvesztésével is büntetendő.

32. §. A tiltott avagy ezekkel egyenlő nyomtatványok bevitele, árulása, hirdetése és terjesztése 50—500 forint birsággal és sulyosító körülmények között 1—3 hónapig terjedő fogsággal büntetendő.

A terjesztésben ért ilyes nyomtatványok elkobzandók.

Jegyzetek. 1. Az 1852. évi sajtórendtartást Erdélyországra és a volt határőrvidékre nézve már az 1871. évi 1498. sz. a. kiadott belés igazságügyministeri rendelet is hatályban tartotta, mindazonáltal a változott viszonyokhoz mért módosításokkal. E rendeletet az É. t. 7. §-a nem érinti, s ennélfogva az erdélyi és volt határőrvidéki sajtórendtartás ma is az 1871. évi rendelet módosításai szerint áll fenn. *

---

* Lásd *Bodor László*: Az erdélyi részekben érvényes bt. perrendtartás és sajtórendtartás (229—246. lap.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A fennebbi §-okban meghatározott cselekmények és mulasztások mind *kihágások* gyanánt büntetendők, mert az É. t. 7. §-ának ama rendelkezése, hogy a hatályban hagyott jogszabályokba ütköző cselekmény vagy mulasztás, ha arra 3 hónapot meg nem haladó szabadságvesztés van megállapítva, kihágást képez: a jelen szabályok áthágásaira is vonatkozik. Az ebben megállapított «fogság» tehát az É. t. 12. §-a értelmében elzárással helyettesítendő, a pénzbirság pedig behajthatatlansága esetében szintén elzárássá változtatandó át (ktk. 22. §.).

3. A *26. §.* alapján büntetendő: *a*) a ki oly nyomtatványt ád ki, mely a nyomtató, a kiadó, a nyomtatási hely s a megjelenési idő szokott megjelölésével ellátva nincs, megjegyezvén, hogy az időszaki nyomtatvány minden egyes számának vagy füzetének a szerkesztő vagy szerkesztők nevét is kell tartalmaznia, s hogy oly esetben, midőn a kiadótulajdonos vagy épen nincs, vagy hamisan van megnevezve: a kiszabott kötelezettségek teljesítéséért mindig a nyomtató felelős (2. §.); *b*) a nyomtató vagy üzletszerű kiadótulajdonos, a ki az időszaki nyomtatványnak minden egyes lapjából vagy füzetéből s a kihirdetendő nyomtatványokból, és pedig időszaki nyomtatványoknál a szerkesztő aláírásával ellátott 1—1 példányt, legfeljebb egy órával a megjelenés helyéni kiadás vagy szétküldés előtt, a törvényhatóság elnökének (főispán, királybiró, főkapitány, polgármester) át nem nyújt, s ezenfelül a szétküldéssel egyidejüleg egy példányt a marosvásárhelyi sajtóbirósági közvádlóhoz s az illető kir. ügyészséghez meg nem küld, úgyszintén a ki minden más nyomtatványból, a kiadás vagy szétküldés előtt legfeljebb 3 nappal 1 példányt a megjelenés helyén levő említett hatóságnak át nem nyujt (3. §. 1871: 1498. sz. r. 2. §. és 1872. évi ügyészi rendtartás); *c*) a kiadótulajdonos, ki a belföldön kiadott nyomtatványból az illető törvényhatóság elnökéhez, a magyar kir. belügyministerhez, az erdélyi s a magyar nemzeti múzeumhoz 1—1 köteles példányt be nem küld, megjegyezvén, hogy a beküldésnek időszaki nyomtatványoknál megjelenésük szabályszerű időszakaiban, egyéb nyomtatványoknál a kiadástól számított 8 nap alatt kell megtörténni, s hogy a beküldés kötelessége alól az alárendelt sajtótermékek (jelentési czédulák, czímzetek, ajánlási jegyek stb.) kivétetnek (4. §. és 1871. évi rendelet 3. §-a.).

4. *A 27. §.* alapján büntetendő: *a*) a ki a fennálló ipartörvények értelmében szabályszerű jogosítvány nélkül nyomtatványokat készit s ezekkel üzletet folytat, ideértve az időszaki nyomtatványok készítését és terjesztését is (5. §.); *b*) a ki nyomtatványok terjesztését üzi, a nélkül, hogy nyomtatványokkal való kereskedésre szabályszerű jogosítványnyal birna, vagy ha ily jogosítványnyal bir: a nyomtatványok terjesztését nem a szabályszerű eladási helyen s nem a szabályos módon folytatja (6. §.); *c*) a ki az iparüzleti helyiségen kivül nyomtatványokkal házal, ezeket eladás végett kinálja, kikiáltja vagy kiosztja; a ki a rendőri hatóság különös engedélye nélkül utczákon vagy más nyilvános helyeken nyomtatványokat kifüggeszt vagy felragaszt (tisztán helybeli vagy iparüzleti hirdetmények, pl. szinlapok, hatóság elnöke által megjelölt helyeken kifüggeszthetők lévén); a ki

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

falragasztványok kifüggesztésére oly egyént használ, ki a rendőri hatóság engedélyét magával nem hordja, s a ki nyomtatványokra előfizetőket vagy aláírókat gyűjt oly egyén által, ki a hatóság engedelemlevelével ellátva nincs (7. §.); *d*) a ki oly helyen, a hol nyomtatványokkal való kereskedésre jogosított személyek nincsenek, különös hatósági engedély nélkül, mely azonban csak időszaki nyomtatványok, szentképek, imádságok és imakönyvek eladhatására vonatkozik, efféle nyomtatványt elád, megjegyezvén, hogy az eladási engedély mindig csak 6 hónapra adható, s más személyre, más eladási helyre és más nyomtatványokra nézve nem érvényes, mint a melyek abban világosan megnevezvék (8. §.).

5. *A 28. §.* alapján büntetendő a kiadótulajdonos és a nyomtató: *a*) a ki időszaki nyomtatványt, vagyis oly nyomtatványt ád ki, mely havonként legalább kétszer, habár nem egyforma időszakokban jelenik meg, a nélkül, hogy ebbeli szándékát az illető törvényhatóság elnökénél előlegesen irásban bejelentené; a ki oly esetben, midőn a kiadni szándékolt nyomtatványért biztosíték teendő le: a biztosíték letételét a lap megindítása előtt a törvényhatóság elnökénél nem igazolja s arról egyidejüleg a marosvásárhelyi sajtóbirósági közvádlóhoz jelentést nem tesz; továbbá, a ki a kiadó, szerkesztő vagy nyomtató személyében, illetőleg a kiadandó nyomtatványban előforduló változást előlegesen be nem jelenti, megjegyezvén, hogy e határozatok megszegése esetében a bíróság a büntetésen felül a szabályszerű feltételek teljesítéséig a lapot betiltandja (9—11. §§. és 1871. évi rendelet 4. és 5. §§-ai); *b*) a ki oly egyént alkalmaz szerkesztőnek, a ki 24. évét be nem töltötte, nem magyar állampolgár, személye és vagyona felett szabad rendelkezéssel nem bir, önként értetvén, hogy a vizsgálati és büntetési fogságban levő egyének szintén kizárvák az időszaki nyomtatványok szerkesztéséből és kiadásából (12. §. és 1871. évi rendelet 6. §); *c*) a ki oly időszaki nyomtatványt, mely habár csak mellékesen is, a politikai napi eseményeket tárgyalja, politikai, társadalmi vagy vallási kérdésekkel foglalkozik, vagy általában politikai tartalmú, a kiszabott biztosíték letétele nélkül ád ki, megjegyezvén, hogy a biztosíték összege 60,000-nél nagyobb népességű helyeken 10,000 forint, 30,000 lakosnál többel biró helyeken 7000 forint, más helyeken 5000 frt, s hogy a biztosíték az illető nyomtatvány és mellékletei miatt kiszabott pénzbüntetésért és költségekért kezeskedik; minélfogva az esetben, ha a biztosíték az abból rendelt kárpótlások folytán megkevesbül: annak kiegészítése a 11. §-ban megállapított következmény terhe alatt, legfeljebb 3 nap alatt kimutatandó, ugyane következmény állván be akkor is, ha az időszaki nyomtatványért biztosíték nem adatott, s a kiszabott pénzbeli és eljárási költség 3 nap alatt le nem fizettetett; (13—19. §§. és 1871. évi rendelet 7. és 8. §§.).

6. *A 29. §.* kihágásának forrása a 20. §., mely elrendeli, hogy az időszaki nyomtatványban közlött tények minden hivatalos megigazítása, és pedig ama hatóság kivánatára, melytől a kibocsátvány származik az ennek vétele után legközelebb megjelenő lapba vagy füzetbe költségmentesen felveendő, valamint beiktatandó a tényeknek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az érdeklettek részéről történt helyreigazítása is, s ha az utóbbi esetben megtagadtatnék a beiktatás: ez a kihágás elitélésére hivatott bíróság útján eszközlendő (1871. évi rendelet 9. §.). E rendelkezést az a felelős szerkesztő szegi meg, a ki: *a*) a hatóságok vagy magánfelek által átadott közlemények beiktatását megtagadja, vagy: *b*) a közzétételt nem a 20. §-ban meghatározott időben és módon teljesíti. Utóbbi tekintetben megjegyzendő, hogy a magánosoktól eredő helyreigazító közlemények a 20. §. szerint csak akkor iktatandók be ingyen, ha a válasz terjedelme kétszeresen felül nem haladja ama czikk terjedelmét, melyre vonatkozik, míg ellenkező esetben a többi sorokért a közönséges beiktatási illeték fizetendő.

7. *A 30.* §. kihágása a 21. §-sal függ össze, mely elrendeli, hogy az időszaki lap ellen indított bünvádi eljárásban a hatóság által kibocsátott rendeletek, valamint a büntető ítélet is ugyanazon időszaki lap legközelebbi számában közlendők; egyszersmind azonban megtiltja, hogy e közlemény valamely hozzátétellel vagy megjegyzéssel kisértessék. E tilalmat az 1871. évi rendelet 10. §-a közelebbről akként határozza meg, hogy az érintett közleményekre vonatkozó megjegyzések és hozzáadások beiktatása csak a közleményt tartalmazó számban tilos. A ki e tilalom ellenére tesz: az a 30. §. alapján büntetendő. De ugyane §. büntetése éri azt is, a ki valamely lefoglalt vagy büntetésre méltónak ítélt nyomtatványt tovább is hirdet vagy terjeszt. A 21. §. értelmében «büntetésre méltónak nyilvánított nyomtatvány» az, a melynek közlése miatt valaki bünvádi eljárás folytán a büntető bíróság által elitéltetett. Ugyane §. kimondja azt is, hogy a lefoglalt vagy büntetésre méltónak nyilvánított nyomtatványt tovább terjeszteni vagy nyomtatás által közzétenni még akkor sem szabad, ha ez csak mellesleg és elbeszélésképen történnék is.

8. *A 31.* §. kihágásának tárgya oly időszaki nyomtatvány, melynek kiadása a hatóság által betiltatott. Betiltásnak a következő esetekben van helye: *a*) ha valaki az időszaki lapot a hatóságnál történt bejelentés, illetőleg a köteles biztosíték letétele nélkül indítja meg vagy adja ki, mely esetben a bíróság a szabályszerü feltételek teljesítéséig a lapot betiltandja (11. §. és 1871. évi rendelet 5. §.); *b*) ha a biztosíték az abból rendelt kárpótlás folytán megkevesbül, s a hiányt az illető 3 nap alatt nem pótolja, vagy ha a biztosíték letételére nem köteles időszaki nyomtatványért felelős személy pénzbüntetésre itéltetett s ezt 3 nap alatt le nem fizeti, mely esetekben szintén a bíróság van hivatva a lapot betiltani (18. §.); *c*) ha valamely időszaki nyomtatványban folytonosan a trón, a monarchiai államforma, a birodalom egysége és épsége, a vallás, a közerkölcsiség s általában az állami társaság alapjai iránt ellenséges, vagy a közcsend és rend fentartásával össze nem egyeztethető irány követtetik; mely esetben a nyomtatvány kétszeri irásbeli megintés után a rendőri hatóság által három hónapra betiltható, a hosszabb idei vagy végleges betiltás csak a legfőbb rendőri hatóság (tehát a B. M.) által mondathatván ki (22. §.). A jelen §. kihágása e betiltások egyikét vagy másikát feltételezi. Büncselekménye abban áll, hogy valaki a betiltás fennállása alatt adja ki vagy terjeszti, habár megváltoztatott

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

czím alatt, az időszaki nyomtatványt. E kihágás alanya a szerkesztő, a kiadótulajdonos vagy a nyomdász lehet, kik közül az utóbbiak iparüzletük elvesztésére is ítélhetők.

9. *A 32. §.* kihágásának tárgyai «a tiltott vagy ezekkel egyenlő nyomtatványok». Tiltott nyomtatvány általában az, a melynek árulása és terjesztése a hatóság által tiltva van; ezekkel egyenlőnek tekintendő az oly nyomtatvány, a mely állam- és közrendellenes, vagy erkölcsbe ütköző tartalmánál fogva tilalom alá volna helyezendő, de ez a hatóság ellenőrzésének kijátszása miatt nem történik meg. A 23. §. szerint a külföldi nyomtatványok a legfőbb rendőri hatóság által az ország egész területéről kitilthatók; a 24. §. szerint pedig tiltott nyomtatvány terjesztőjének tekintendő minden könyv- és műárus, ószerárus, könyvnyomtató és kiadótulajdonos, vagy bárki, a ki nyomtatványok árulását iparüzletkép folytatja, ha büntetésreméltó tartalmú vagy különös intézkedés által eltiltott nyomtatványokat szétküld, vagy szétküldésükre a megrendelés által okot szolgáltat, vagy ily nyomtatványt az áruk bevitelére nézve fennálló szabályok áthágásával külföldről behoz; továbbá bárki, a ki ily nyomtatványnyal jogosítatlan vagy titkos kereskedést űz, vagy ezeket nyilvános helyeken kiteszi, vagy további terjesztés végett másoknak átengedi. Ez alapon ítéltetett el pl. vádlott ügyvéd, ki több izben történt megrendelésre postai uton kapott regényből, mely hazaellenes tartalmú s a nemzeti gyűlölség szítására alkalmas volt, 17 példányt eladott (B. T. XII. 188. l.).

10. A jelen nyilt parancs szerint sajtóügyekben általában nem a fokozatos, hanem *az együttes felelősség* áll fenn (B. T. XIII. 92). Annál inkább érvényes tehát e szabály s. r. kihágások eseteiben, mert még az 1848: XVIII. t.-cz. szerint is a fokozatos felelősség csak a sajtó útján elkövetett büntetendő cselekményekre vonatkozik, ellenben nem terjed ki az abban meghatározott s. r. vétségekre és kihágásokra.

11. *A bíráskodást* az 1871. évi rendelet 14. §-a szerint elsőfokúlag az a bíróság gyakorolja, mely a fennálló szabályok szerint a kihágások elitélésére illetékes; minthogy pedig az É. t. 40. §-ának 5. pontja szerint ama kihágások eseteiben, melyeket a 41. §. a közigazgatási hatóság hatásköréhez nem utalt, a járásbíróság van hivatva eljárni, s minthogy a 41. §-ban felsorolt kihágások között a s. r. kihágások elő nem fordulnak: ebből kétségtelen, hogy e kihágások felett elsőfokulag az illetékes *kir. járásbíróság* itél. Ehhez képest panaszlott ügyében, ki Deésen biztosíték nélkül kiadott lapjában politikai napi kérdéseket tárgyalt, a mv. kir. tábla megállapítá a járásbíróság illetőségét, és pedig az említett okon felül még azért is, mert nem alkalmazható az É. t. 41. §-ának 4. pontja sem, minthogy az erdélyi sajtórendtartás nem ministeri rendeleten, hanem az É. t. 7. §-a által fentartott nyilt parancson (tehát törvényen) alapúl. (B. T. III. 16). Másodfokúlag a kir. tábla, harmadfokúlag a törvényben meghatározott korlátok között a kir. Curia itél (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §§.).

12. *Az eljárás* hivatalból indítandó meg és folytatandó. Az 1871. évi rendelet 11. §-a szerint a törvényhatóságok elnökei és más

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

közigazgatási tisztviselők, ha a nyomtatvány a sajtórendtartás határozatainak megszegésével adatott ki, kötelesek erről a 14. §-ban érintett bíróságot haladéktalanúl értesíteni.

3. A népiskolai törvény áthágása.

(1868: XXXVIII. t.-cz.)

4. §. Ha a szülő, gyám és gazda, a tankötelezett növendéket az iskolától visszatartja, ebbeli kötelessége teljesítésére komolyan figyelmeztetendő; és ha az e czélra szolgáló erkölcsi eszközök felhasználása sikertelennek bizonyulna be, s a tankötelezett növendék az iskolától továbbra is visszatartatnék, a kötelességét ekként teljesíteni nem akaró szülő, gyám vagy gazda első izben 50 krra, második izben 1 frtra, harmadik izben 2 forintra, negyedik izben 4 forintra büntettessék az iskolai pénztár javára.

Jegyzetek. 1. E rendelkezés az É. t. 4. §-ának 1. pontja alapján van hatályban.

2. Tanköteles gyermekek azok, a kik 6-ik életévöket meghaladták. Minden ily gyermeket köteles a szülő vagy gyám, ideértve azokat is, kiknek házában gyermekek mint mestertanítványok vagy házi szolgák tartatnak, a mennyiben nevelésükről a háznál vagy magántanintézetben nem gondoskodtak, nyilvános iskolába járatni. E rendelkezéssel megegyezően az 1876: XIII. t.-cz. 111. §-a is a jelen §. büntetése alá helyezi a gazdát, ki tanköteles gyermekcselédjének az iskolalátogatásra kellő időt nem enged, míg az ipartörvény 157. §-a szerint 20—200 forintig terjedő pénzbüntetés éri az iparost, a ki a segédszemélyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességét nem teljesíti (l. e törvények magyarázatát). A testileg vagy szellemileg gyenge gyermekeket a tiszti orvos bizonyítására az iskolaszék felmentheti az iskolába járás kötelessége alól, a ragályos bajban vagy elmebetegségben szenvedők pedig, valamint a tompaelméjűek kizárandók a nyilvános intézetekből (1—3. §§.).

3. Az iskolaszék őrködik a felett, hogy a tanköteles gyermekek iskolába járjanak, s ugyanez inti meg az iskolába nem járók gondviselőit, szükség esetén pedig ezek megbüntetését szorgalmazza a bíróságnál (121. §.).

4. Ebből következik, hogy a 4. §-ban meghatározott büntetést a kihágások felett itélni hivatott bíróság, vagyis az illetékes közigazgatási hatóság szabja ki. Elsőfokúlag tehát megyékben a főszolgabiró, városokban a kapitány vagy a tanács által megbizott közeg, Budapesten az illető ker. kapitány itél, másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; harmadfokúlag a b. m. jár el. A felebbezés korlátozásáról l. a kh. elj. sz. 8. §. 2. jegyzet.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. Ha a negyedszeri megbüntetés is eredménytelen marad, erről az iskolai szék a felsőbb iskolai hatóságnál jelentést tesz, mely aztán az iskolától visszatartott tanköteles gyermek számára a községi hatóságnál külön gyám rendelését is szorgalmazhatja (4. §.).

4. Választási kihágások.

(1874 : XXXIII. t.-cz.)

93. §. Azon közhivatalnok vagy lelkész, ki a választók összeirására szükséges adatokat, illetőleg okiratokat a kellő időben ki nem adja, vagy azok kiadását megtagadja, 500 forintig terjedhető birsággal büntetendő.

94. §. A ki saját vagy más nevének a választók névjegyzékébe leendő felvétele, vagy a fölvettnek abból való kitörlése végett az összeiró küldöttség vagy a központi választmány előtt tudva hamis, hamisított vagy lényegében valótlanságot tartalmazó okiratot használ: 500 frtig terjedhető birsággal vagy három hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.

103. §. Ki a választás szinhelyén a rendet zavarja, vagy oda fegyvert vagy botot visz, és azt a rendre ügyelő közeg felhivására rögtön át nem adja, az illetékes közigazgatási hatóság által rendőri úton három naptól egy hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.

104. §. A párt vagy jelölt zászlóját, jelvényét imaházra, állami, törvényhatósági, városi vagy községi középületre, vagy nyilvános iskolára kitűzni tilos; tilos továbbá a zászló vagy jelvény erőszakos eltávolítása oly helyről, hova azoknak kitűzése törvényesen meg van engedve.

Nyilvános pártgyülés, pártünnepély, körmenet, rendezett tanácsú városokban a polgármesternél, másutt a törvényhatósági tisztviselőnél s ha ilyen helyben nincs, a községi előljáróságnál a megelőző napon mindig bejelentendő.

Aki a zászlót, jelvényt a fentebb megjelölt tiltott helyekre kitűzte, vagy kitűzését elrendelte, vagy ki a zászlót vagy jelvényt oly helyről, hova annak kitűzése megengedve van, erőszakosan eltávolítja vagy megrongálja, vagy a be nem jelentett nyilvános pártgyűlést, pártünnepélyt, körmenetet rendezte a közigazgatási hatóság által rendőri úton 100 forintig terjedhető birsággal vagy 20 napig terjedhető fogsággal büntetendő.

105. §. A büntetésből befolyt pénzek azon törvényhatóság rendelkezésére bocsátandók, melynek területén a megbüntetett cselekmény elkövettetett, s ezáltal népnevelési célokra, vagy a területén létező közkórház, vagy szegények alapjára fordítandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

106. §. A 94. §-ban meghatározott törvényszegés miatt, a bünvádi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekmény elkövetése után hat hó alatt, a 93., 103. és 104. §-okban felsoroltak miatt pedig akkor, ha a cselekmény elkövetése után 30 nap alatt a bíróságnál vagy közigazgatási hatóságnál feljelentetett.

Jegyzetek. 1. Az 1874: XXXIII. t.-cz. az országgyülési képviselő-választásokról intézkedvén, a fennebbi §-okban meghatározott kihágások is csak e választásokra vonatkoznak. A 93. és 94. §-okat az É. t. 5. §-ának 5. pontja hagyta érvényben, ugyane §. kimondván, hogy a választási törvény eme rendelkezéseinek megszegése kihágást képez. A 103. és 104. §§. az É. t. 4. §-a alapján maradtak hatályban, mert oly cselekményekre, illetőleg mulasztásra állapítanak meg büntetést, melyek a btk. és ktk. intézkedései alá nem esnek, s mert a büntetés alkalmazása e §-ok szerint közigazgatatási hatóság előtti eljárásnak képezi tárgyát.

2. *A 93. §.* kihágásának alapja a 33. §. ama rendelkezése, hogy minden hatóság, köztisztviselő és lelkész köteles az összeiró küldöttségnek és a központi választmánynak a névjegyzék összeállítására és kiigazítására szükséges adatokat kiszolgáltatni. A központi választmányról a törvény 17—28. §-ai intézkednek; a 30. §. pedig kimondja, hogy a központi választmány minden választókerület részére évenként 3 tagból álló küldöttséget választ, mely a választók névjegyzékét minden választásra nézve összeirja, s ezután évenként kiigazítja. E küldöttség rendelkezésére bocsátandók: a régi választók összeirása, az egyenes adók községi főkönyve, a földadó és tagosítási telekkönyv, s ezenfelül azok az adatok, melyek az egyes választók választóképességének igazolására még szükségesek, mint pl. az illetőnek életkorát feltüntető anyakönyvek vagy anyakönyvi kivonatok. Ez adatokat s az ezekre vonatkozó okiratokat az azok felvételére hivatott közhivatalnok, illetőleg lelkész lévén köteles az összeiró küldöttségnek, bizonyos esetekben pedig a központi választmánynak előterjeszteni; a ki e kötelességét nem teljesíti, s nevezetesen a ki a kérdéses adatot vagy okiratot «kellő időben ki nem adja vagy azok kiadását megtagadja», a jelen §. alapján büntetendő. A mennyiben maga a választó köteles választóképességét igazolni, s e végett a közhivatalnoktól vagy lelkésztől bizonyos adatok vagy okiratok kiadását kéri, e kérelem indokolatlan nem teljesítése is a jelen §. alá esik.

3. *A 94. §.* kihágásának lényege *a választók névjegyzékének meghamisítása* valamely magánszemély által, ki az összeiró küldöttségnél vagy a központi választmánynál saját vagy más nevének a választók jegyzékébe való felvételét vagy a felvettnek e jegyzékből leendő kitörlését kéri. A választók névjegyzékét a hivatalos adatok alapján hivatalból állítják össze, minélfogva a névjegyzékbe mindenki felveendő, ki a törvény 1—16. §-aiban meghatározott választói jogosultsággal bir, habár személyesen nem jelentkezett is; ha azonban valaki a küldöttség előtt választói jogosultságának igazolása végett személyesen megjelenik, meghallgatandó (36. §.) De a végett is jelentkezhetik a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

választó, hogy a névjegyzékből kitöröltessék oly egyén, a ki választóképességgel nem bir vagy időközben meghalt. Mindezen esetekben azonban csak akkor járhat el sikerrel az illető, ha kérését megfelelő okiratokkal támogatja, a minők pl. az adókönyv, az anyakönyvi kivonat, a tkkvi kivonat stb. Ha valaki a mondott czélból tudva hamis, hamisított vagy lényegében valótlanságot tartalmazó okiratot használ, a jelen §. alapján büntetendő. E kihágás bűncselekménye tehát gyakran teljesen azonos a közokirathamisítás tényálladékával, mert tárgya legtöbb esetben valamely közokirat, elkövetésének módja pedig ennek meghamisítása vagy hamis készítése. A két eset közt az a különbség, hogy míg a közokirathamisítás, mint ilyen a btk. 391. §-a szerint csak akkor büntethető, ha abból valakire jogsérelem háramlik vagy háramolhatik, addig a jelen §. határozottan megjelöli a hamisítás czélját; s minthogy e czél szempontjából a hamisítvány használata senkinek sem okoz jogsérelmet, hanem csak közjogi hátránynyal jár: ennélfogva a törvény a közokirathamisításnak e specialis esetét kivette a közokirat általános fogalmából s a kihágások közé sorozta be. Ehhez képest vádlott ki a képviselőválasztók névjegyzékét összeállító központi választmányhoz benyujtott felszólamlása mellé hamisított adókönyvecskét csatolt, a jelen §. alapján ítéltetett el (B. T. V. 164. l. *C*). A cselekmény bevégzéséhez az okirat használása, pl. felmutatása az összeiró küldöttség előtt vagy becsatolása a felszólamlási folyamodványhoz szükséges. Az ezt megelőző cselekmény csak kisérlet volna, mely azonban a ktk. 26. §-a folytán büntetlen marad. Az elkövetés csak szándékos lehet (ktk. 28. §.), mert az okirat használójának tudnia kell, hogy az hamis, hamisított vagy lényeges tartalmára nézve valótlan.

4. *A 103. §.* kihágását *csak a választás szinhelyén* lehet elkövetni. Itt a rend fentartása első sorban a választási elnök kötelessége, ki azonban tágabb körben kiküldött rendőri közegek felállítása és kellő utasításokkal való ellátása által gondoskodik a rendzavarások megelőzéséről. (67. §.) Ezeknek tehát, mint a hatóság közegeinek mindenki köteles engedelmeskedni; s ha valaki a rend fentartása végett tett általános intézkedések megsértésével a rendet megzavarja, a mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, a minő pl. a btk. 165. §-ába ütköző hatóság elleni erőszak volna, vagy a mennyiben a rendzavarás a ktk. 78. §-ának enyhébb büntetése alá nem esnék (l. e §. 2. jegyz.): a jelen §. alapján büntetendő. Ugyan e §. büntetése éri azt is, a ki a választás szinhelyére fegyvert vagy botot visz s azt a rendre ügyelő közeg felhivására rögtön át nem adja, mely rendelkezés háttere a 68. §-nak az a kijelentése, hogy a választóknak «az összeirásnál vagy választásnál» fegyverrel vagy bottal megjelenni nem szabad. A 103. §. azonban annyival szükebb a 68. §-nál, a mennyiben a kihágás elkövetését ez esetben is csak a választás szinhelyére szorítja. A ki tehát pl. az összeiráshoz botot vagy fegyvert visz s azt a rendre felügyelőnek át nem adja: nem büntethető a jelen §. alapján. E kihágás szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet. (ktk. 28. §.)

5. *A 104. §.* két kihágást foglal magában, melyek mindegyikére

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nézve ugyan e §. tartalmazza a törvény tilalmi rendelkezését, melynek megszegése által a kihágás létrejön. Egyik tilalom a zászlókra vonatkozik s abban áll, hogy a párt vagy jelölt zászlóját és jelvényét valamely középületre vagy imaházra kitűzni, másfelől pedig a megengedett helyekre kitüzött zászlót vagy jelvényt erőszakosan eltávolítani vagy megrontani tilos. A ki e tilalmat bármely irányban, akár szándékosan, akár gondatlanságból megszegi, a jelen §. egyik kihágását követi el. A másik tilalom az, hogy nyilvános pártgyülést, pártünnepélyt vagy körmenetet a hatóságnál történt előzetes bejelentés nélkül tartani nem szabad, minélfogva e tilalom ellen az vét, ki, «a be nem jelentett nyilvános pártgyülést, pártünnepélyt vagy körmenetet rendezte». Ez a kihágás is szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.); az utóbbi eset akkor forogván fenn, ha a gyülés vagy körmenet rendezője nem terjeszti ki figyelmét arra, hogy minő törvényes kötelesség van az ily rendezéssel összekötve.

6. *Büntetésül* a 94., 103. és 104. §-okban megállapított «fogság» helyett elzárás, az ugyanezen §-okban s a 93. §-ban előforduló «pénzbirság» helyett pénzbüntetés alkalmazandó; minthogy pedig az É. t. 5. §-a szerint a 93. és 94. §-ok esetei is kihágások gyanánt büntetendők, s minthogy a ktk. 16. §-a szerint a kihágás büntetése nem haladhat túl két havi elzárást és 300 frt pénzbüntetést: ennélfogva a hivatkozott §-okban megállapított 500 frt helyett 300 frt, 3 hó helyett 2 hó veendő. Az elzárás, ha az enyhítő körülmények túlnyomóak, a ktk. 21. §-a alapján pénzbüntetéssel helyettesíthető; az utóbbi behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a értelmében elzárássá változtatandó át.

7. *A biráskodást* a 93. és 94. §-ok eseteiben a járásbiróság gyakorolja, mert az É. t. 40. §-ának 5. pontja szerint minden kihágás a járásbiróság hatásköréhez tartozik, melyet a 41. §. a közigazgatási hatósághoz nem utalt. Másodfokúlag a kir. tábla ítél; ennek itélete ellen azonban további felebbvitelnek a kir. Curiához csak az anyagi büntetőtörvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van helye, ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog. (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §§.). A *103. és 104. §-ok* eseteiben a *közigazgatási hatóság* jár el (É. t. 41. §.) A biráskodás joga elsőfokon megyékben a főszolgabirót, városokban a kapitányt vagy a tanács által megbizott tisztviselőt, Budapest mindegyik kerületében a ker. kapitányt illeti; másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a városi tanács; harmadfokúlag a B. m. ítél. Egy esetben pl. a B. m. nyilvános pártgyülés szabályszerü bejelentésének elmulasztása miatt a 104. §. alapján ítélte el vádlottat. (M. K. 1888: 3. sz.) A felebbezés korlátozásáról l. a kh. elj. 8. §-ának 2. jegyzetét.

8. *A pénzbüntetés* a fenebbi *105. §-ban* meghatározott czélra itélendő meg, mert az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. és 2. § a szerint a kir. bíróságok által megitélt pénzbüntetés csak akkor fordítható az e §-ban megjelölt czélra, ha azoknak más czélra fordítását az itélet alapjául szolgáló törvény világosan nem rendeli.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. A büntető eljárás *elévülése* a 94. §. esetében a fennebbi *106.* §. szerint 6 hó alatt következik be és így ez esetben a jelen törvény különös intézkedése teljesen megegyezik a ktk. 31. §-ával. A többi §-okban meghatározott kihágások azonban az elkövetéstől számított 30 nap alatt évülnek el, mert a ktk. 31. §-a világosan kimondja, hogy az abban megállapított határidő csak akkor érvényes, ha a külön törvény ellenkezőt nem rendel. A kiszabott büntetés mindegyik esetben a ktk. hivatkozott §-a alapján, tehát egy év alatt évül el. Az elévülésre vonatkozó szabályokat lásd e §. magyarázatánál.

5. Zugirászat.

(1874: XXXIV. t.-cz.)

39. §. Ki anélkül, hogy ügyvéd lenne, a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviseletét üzletszerűen folytatja: a kir. ügyész kamara ügyész, vagy magánfél panasza folytán 5—50 forintig, ismétlés esetében pedig 20—100 forintig terjedhető pénzbirsággal büntetendő, s az itéletben egyszersmind kimondandó, hogy az ekként megbüntetett egyén a feleknek képviseletétől eltiltatik.

Ha a felek képviseletétől itéletileg eltiltott egyén ezen üzletszerű foglalkozást továbbra is folytatná, ily esetben három hónapig terjedhető fogsággal fenyítendő.

Jegyzetek. 1. Az 1874: XXXIV. t.-cz. az ügyvédi rendtartásról szól, V. fejezete pedig a 38—53. §§-ig az ügyvédek jogait és kötelességeit szabályozza. E fejezetbe levén beiktatva a zugirászatra vonatkozó 39. §., ennek czélja első sorban az ügyvédek részére fentartott jogok s nevezetesen a 38. §-ban meghatározott jog védelme. E §. szerint az ügyvéd jogosítva van az ország valamennyi bírósága és hatósága előtt «feleket képviselni», a meghatalmazottak és közjegyzők általi képviseletre nézve az eziránt rendelkező törvények és szabályok tartatván fenn. Ebből következik, hogy a mennyiben a felet valamely külön törvény vagy szabály alapján nemügyvéd is képviselheti a hatóság előtt: ez esetben a nemügyvéd által való képviselés az ügyvéd jogait nem csorbítja, ellenben sérelem esik az ügyvédség jogain akkor, ha oly egyén képvisel a hatóság előtt feleket, a ki nem ügyvéd s e mellett meghatalmazotti minőségben sem szerepelhet. E szempontból itélendő meg a 39. §. értelme.

2. Az É. t. 5. §-ának 3. pontja a jelen §-t hatályában fentartotta, ugyane §. utolsó bekezdése kijelentvén, hogy az abban meghatározott büntetendő cselekmény *kihágást* képez. Ezzel a törvény a zugirászatot is a többi kihágásokra nézve fennálló szabályok alá helyezte, s e szerint a ktk. általános intézkedései a jelen §-ra is alkalmazandók. Hibásan minősítette tehát a Curia zugirászat vétségének vádlott cselekményét, ki bizonyos egyének részére hamis adásvételi szerződést készített s ezt bekebelezési kérvénynyel a telekkönyvi hatósághoz benyujtotta (B. T. I. 310).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A zugirászat *alanya* csak oly egyén lehet, a ki nem ügyvéd, vagyis: a ki ügyvédi oklevéllel nem bir, s e mellett mint gyakorló ügyvéd valamelyik ügyvédi kamara lajstromába bejegyezve nincs. A ki ügyvédi oklevéllel bir ugyan, de nincs bejegyezve a kamara lajstromába, a' bíróságok és hatóságok előtt mint ügyvéd nem szerepelhet, tehát elkövetheti a zugirászatot; ha azonban valaki be van jegyezve a gyakorló ügyvédek közé, nem esik el a felek képviseletének jogától a miatt, mert valamely hatóság ügyészi hivatalát is viszi. Sőt egy esetben a megyei főjegyzővé megválasztott ügyvéd ellen zugirászat miatt tett panasz is elutasíttatott azzal, hogy az illető hivatalának elfoglalása után sem lépett ki a gyakorló ügyvédek sorából, s e szerint nemcsak jogosítva, hanem kötelezve is volt az ügyvédi minőségében elvállalt pereket lebonyolítani. (B. T. XVII. 14.)

4. A *büncselekmény* abban áll, hogy «nem ügyvéd» feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviseletét üzletszerűleg folytatja. Az elkövetési cselekedet tehát valamely *fél képviselete a bíróság vagy hatóság előtt.* Ez csak oly esetben történhetik meg, midőn a fél saját személyében vagy nem ügyvéd meghatalmazott által a hatósághoz beadványt nem intézhet vagy a hatóság előtt meg nem jelenhet; mert ha a fél személyesen vagy meghatalmazott által is érintkezhetik a hatósággal: ez esetben nem esik sérelem az ügyvédség jogán az által, ha nem ügyvédet választ meghatalmazottúl. E szerint pl. a telekkönyvi beadványok szerkesztése, s a bagatell vagy kihágási ügy tárgyalásán a fél képviselete nem esik a zugirászat fogalma alá. Helyesen mentetett fel tehát a zugirászat alól: vádlott körjegyző, ki a községéhez tartozó egyének részére díjazásért telekkönyvi és más perenkívüli beadványokat szerkesztett (B. T. VI. 124. M. K. 1886. 30.), továbbá egy rendezett tanácsú mezőváros főjegyzője, ki felek részére perenkívüli okmányokat szerkesztett: mert a városi főjegyző e tekintetben a községi vagy körjegyzővel egyenlő szempont alá esik (M. K. 1887: 38.), s vádlott járásbirósági irnok, ki felek részére szerződéseket készített, s egy telekkönyvi beadványt is benyujtott: mert szerződések készítése nem képezi feleknek hatóság előtti képviseletét, a beadvány készítésének büntethetősége pedig elévült (M. K. 1891: 22. k. t.). Az utóbbi kijelentésből az tünnék ki, hogy pl. a telekkönyvi beadvány készítése zugirászat lehet, holott kétségtelen, hogy miután ezt a fél maga is elkészítheti, s ügyvédi ellenjegyzés nélkül beadhatja: abban sincs törvénytelenség, ha más készíti el azt részére, s ha a fél ezért az illetőnek jutalmat ád. Ugyanezért nem értünk egyet a Curia egyik ítéletével, melylyel vádlott városi birtoknyilvántartót, ki felek részére telekkönyvi és egyéb beadványokat díjért készített, zugirászat miatt elítélte. (M. K. 1889: 48.)

5. A büntethetőség további feltétele, hogy a fél képviselete «*üzletszerü*» legyen. Ez folytatólagos és ismételt, s e mellett oly működést jelent, a melyet valaki kereset gyanánt folytat. Igy fogta fel az üzletszerűséget a kir. tábla is egy esetben, midőn vádlottat, ki pénzért ajándékozási szerződést készített, azért mentette fel: mert

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egyes eset a tiltott foglalkozás üzletszerűségét meg nem állapítja. (B. T. I. 72.). E felfogást azonban némileg lerontja a 39. §. ama további intézkedése, hogy «ismétlés esetében» a pénzbüntetés 100 frtig felemelhető. Itt az ismétlés nem visszaesést jelent, mert erről a §. 2-ik bekezdése intézkedik, hanem csak oly esetet feltételez, midőn valakiről bebizonyul, hogy elítéltetése előtt több izben teljesítette a felek képviseletét. Ámde ha ez az ismételt elkövetés már a súlyosabb büntetést vonja maga után: úgy az enyhébb büntetés akkor alkalmazandó, ha valakiről csak egy zugirászkodás bizonyul be.

E szempontból pedig az üzletszerűség (eltekintve a törvény által különösen kiemelt ismétléstől) csak azt jelentheti, hogy valaki dijazásért viszi véghez a fél tiltott képviseletét a hatóság előtt.

6. *Visszaesés* a jelen esetben akkor létesül, ha valaki a felek képviseletétől itéletileg már el van tiltva, s ezután ismét elköveti a zugirászatot. Itt tehát sem bizonyos idő eltelése, sem a kiszabott büntetés kiállása, illetőleg törlesztése nem feltétele annak, hogy a visszaesés súlyosabb büntetése alkalmaztassék. Csupán az szükséges, hogy a zugirászat miatt hozott marasztaló ítélet jogerőre emelkedjék, s ezután az elítélt ismételje a cselekményt.

7. *Büntetésül* «pénzbirság» helyett «pénzbüntetés», «fogság» helyett «elzárás» állapítandó meg, mert a zugirászat az É. t. 5. §-a szerint kihágás lévén, csakis a ktk. 15. §-ában felsorolt büntetések valamelyikével illethető,* és pedig a visszaesés miatt alkalmazható elzárás a ktk. 16. §-ához képest legfeljebb 2 hónapra emelhető fel. Ugyane szempontból a pénzbirság behajthatatlansága esetén a ktk. 22. §-a értelmében elzárással helyettesítendő.** A pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg, mert e t.-cz. 1. §-a szerint a bíróság által kiszabott pénzbüntetések csak akkor fordíthatók más czélra, ha ezt az ítéletnek alapúl szolgáló törvény világosan kijelenti.***

8. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság itél (É. t. 40. §. 6. pont). Másodfokúlag a kir. tábla jár el; ennek ítélete ellen azonban további felebbvitelnek csak az anyagi büntetőtörvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van helye, ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §-ok).

---

* A budapesti kir. tábla 1887. évi márcz. 19-én teljes ülésileg kimondotta, hogy ez esetben a törv. betűjének megfelelően «pénzbirság» szabandó ki, e felfogás helytelenségét azonban alaposan kimutatták *dr. Balogh J.* (J. 1887 153) és *Vargha F.* (Ü. L. 1888: 49 és 50), mindketten oda concludálván, hogy a korábbi törvényekben előforduló pénzbirság, mint criminális büntetés a btk. életbelépte óta azonos a pénzbüntetéssel.

** A kir. tábla e pontra nézve is kimondá említett határozatában, hogy a pénzbirság átváltoztatásának helye nincs, mert ezt a 39. § különösen elő nem irja. *Dr. Balogh J. és Vargha F.* hivatkozott értekezései, s ezenkívül *Dr. Járosi K.* értekezése (B. T. XIV. 97.) e felfogás tarthatatlanságát is kimutatták.

*** A kir. tábla említett határozata szerint a megítélt pénzösszeg az illető ügyvédi kamarának volna jótékony czélra leendő fordítás végett átadandó. Ámde ez is tévedés, mert az ügyvédi rendts. 106. §-a, melyre a kir. tábla hivatkozik, csupán fegyelmi eljárás folytán az ügyvédek vagy felek ellen megítélt pénzbirság hovafordításáról intézkedik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. Az elévülés tekintetében a ktk. 31. §-a irányadó. Ehhez képest panaszlott ügyében, ki több év előtt elkövetett zugirászattal vádoltatott, mindhárom bíróság a ktk. 31. §-a alapján szüntette meg az eljárást (B. T. III. 126.)

6. A cselédrendőri kihágások.

(1876: XIII. t.-cz.)

107. §. A jelen törvény határozmányainak áthágása, a mennyiben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál és napszámosnál tiz, gazdánál és munkaadónál huszonöt forintig terjedhető pénzbirsággal, nemfizetés esetén megfelelő egyszerű elzárással, és pedig a cselédnél minden két forint után egy napot, más személyeknél minden öt forint után egy napot számítva fenyítendő.

108. §. Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül az engedett időn túl gyakrabban kimarad, 2 forinttól 16 forintig, ki a gazda tilalma ellenére látogatásokat elfogad, 2 forinttól 10 forintig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 forinttól 24 forintig terjedhető birsággal vagy megfelelő (107. §.) elzárással fenyítendő.

109. §. Azon cseléd vagy mezei munkás és napszámos, ki gazdáját tettlegesen bántalmazza, az ellen fellázad, annak ellenszegül jogos parancsainak teljesítését megtagadja, a mennyiben a cselek tette a btk. szerint büntetendő cselekményt nem képez, 50 forintig terjedhető birsággal fenyítendő.

110. §. Azon cseléd vagy mezei munkát vállalt munkás, ki cseléd-, illetőleg munkatársait engedetlenségre ösztönzi, vagy azokat arra csábítja, hogy gazdájukat, illetve munkaadójukat bizonyos cselekményre vagy igéretekre kényszerítsék az által, hogy munkáik vagy kötelességeik teljesítésével, a törvényszerű felmondás mellőzésével, a szerződés lejárta előtt egyszerre vagy egyenként felhagyjanak, az ebből támadható károk megtérítésén felül, a mennyiben az eset körülményei bünfenyítő eljárást nem igényelnek, 50 forintig terjedhető birsággal, vagy a 107. §. aránya szerint megfelelő elzárással fognak fenyíttetni.

111. §. Azon gazda ellen, ki tanköteles gyermek-cselédjének az iskola látogatására kellő időt nem enged, a népiskolai közoktatás tárgyában keletkezett 1868: XXXVIII. t.-cz. 4. §-ában kiszabott büntetés és eljárás alkalmazandó.

Azon gazda pedig, ki az ily gyermek-cselédet, testi kifejlődését és növését akadályozó nehéz munkával terheli, vagy ki az ily gyermek-cseléd irányában kegyetlenkedik, a mennyiben az eset bünfenyítő eljárás

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alá nem tartozik, 50 forintig terjedhető birsággal fog büntettetni, mely ismétlés esetében megkétszeresíttetik.

112. §. Azon cselédszerző, ki személye felett nem rendelkezhető egyént az atya vagy gyám, vagy hatóság beleegyezése nélkül, vagy egy oly egyént ajánl elszegődésre, ki arra még, vagy már nem jogosult, a cselédszerzési díjak visszafizetésén kívül 5 forinttól 50 forintig, azok pedig, kik a jelen törvény 82. §-a ellenére foglalkoznak cselédszerzéssel, attól eltiltandók, s a mellett 10 forinttól 100 forintig terjedhető birsággal sújtandók.

Ugyanezen büntetés alkalmazandó azon cselédszerzőre is, ki valamely cselédet szolgálatának elhagyására csábít.

Jegyzetek. 1. E büntető határozmányok az É. t. 4. §-ának 1. pontja alapján maradtak hatályban.

2. A cselédrendőri kihágások alanyai általában a cselédek, mezei munkások, napszámosok s a gazdák és munkaadók, a 112. §. esetében pedig a cselédszerzők. *Cseléd* az, ki magát szerződésileg bizonyos háztartási vagy a gazdaság körül személyes és folytonos szolgálatoknak legalább egy havi időtartamon át bérért való teljesítésére kötelezi (59. és 64. §§); *mezei munkások* az aratók, nyomtatók, cséplők s általában bármely mezei munkát, nem cseléd minőségben, szerződés szerint teljesítő munkások (84. §); *napszámos* pedig általában a bérelt munkás, ki sem a cseléd, sem a mezei munkás fogalma alá nem esik (96. §.). *Gazda* az, ki a szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles (1. §.): ellenben *munkaadó*-nak az tekintendő, ki a mezei munkás vagy napszámos bérét szerződésileg fizetni tartozik. Nem tekintetnek cselédeknek azok, kik tudományos előkészültséget, s magasabb míveltséget igénylő, habár folytonos szolgálatot teljesítenek, s a kik személyes és folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötelezve, mint pl. a gazdatisztek, kereskedő és iparossegédek, gyári és iparos munkások, inasok stb. (3. §.) Ezek tehát szolgálatban állásuk folytán nem lehetnek alanyai a cselédrendőri kihágásnak.

3. *A 107 §.* két nemű kihágást különböztet meg: ugyanis olyanokat, melyekre a törvény előző §§-ban külön büntetés van megállapítva és olyanokat, melyre a jelen §. határozza meg a büntetést. Az előző §§. külön rendelkezései alapján büntetendők a következő esetek:

a) a *17. §. szerint* 5—20 frtig terjedő birsággal, vagy két frtot egy napra számítva megfelelő elzárással büntetendő a cseléd, a ki ugyanazon időre több helyre beszegődik, vagy több gazdától vesz fel foglalót;

b) *a 19. §. szerint* 10—40 frtig terjedhető birsággal büntetendő a gazda, a ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva felfogad;

c) *a 25. §. szerint* 2—20 frtig terjedhető birsággal, fizetésképtelenség esetén megfelelő elzárással büntetendő a cseléd, ki azon helyre, a hová beszegődött, s a hol foglalót vett fel, beállani vonakodik, a mennyiben a szolgálatba állítására irányzott hatósági kényszerrend-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szabályok sikerre nem vezetnének, mely esetre nézve a Curia kimondá, hogy a ki foglaló elfogadásával cselédnek szegődik, s a foglalót vissza nem adván, helyét el nem foglalja, nem csalás miatt, hanem a jelen §. alapján büntetendő. (B. T. V. 103. l.);

d) az 57. §. szerint 4—24 frtig terjedhető bírsággal vagy megfelelő elzárással büntetendő a cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő letelte előtt az 51. és 52. §§-ban kijelölt okok nélkül elhagyja, mely esetben a büntetés, ha a gazda a cselédet vissza nem fogadja, rögtön, különben pedig csak a szolgálati idő letelte után hajtandó végre;

e) a 73. §. szerint 25 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a gazda, a ki cselédet szolgálati könyv nélkül elfogad;

f) a 76. §. szerint 50 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a gazda, ki a cselédkönyvbe tudva valótlan minősítést ír; a mennyiben az eset körülményei bűnvádi eljárást nem igényelnének;

g) a 79. §. szerint annyiszor a mennyiszer 10 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a gazda, ki a szolgálatából kilépő cselédnek az elbocsátási bizonyítványt felmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik, s arra törvényes oka nincs;

h) a 80. §. szerint 25 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a gazda, a ki a szolgálatába lépő cselédtől az elbocsátási bizonyítványt át nem veszi, vagy az átvett bizonyítványt meg nem őrzi;

i) a 90. §. szerint 20—100 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a munkaadó, a ki a nem helybeli mezei munkásokat igazolási jegy vagy községi bizonyítvány nélkül fogadja fel;

k) a 94. §. szerint 20—200 frtig terjedhető bírsággal büntetendő a munkaadó, a ki a más által lekötött mezei munkásokat bármily ürügy alatt elcsalja.

4. *A 107 §. büntetése* oly esetben alkalmazandó, midőn a cselédrendőri kihágás sem az előbbi pont alatt felsorolt, sem a 108—112 §§. valamelyike alá nem esik. Ez tehát egy kisegítő §., melyhez az anyagot a törvény által külön büntetés alá nem helyezett tilalmak és rendelkezések szolgáltatják. Figyelemmel ezekre, a 107. §. alapján büntetendő: *a)* a cseléd, a ki szolgálatba lép a nélkül, hogy saját személye felett szabadon rendelkezhetnék s nevezetesen a ki atyai hatalom vagy gyámság alatt áll s az atya vagy gyám beleegyezése, illetőleg az ezt helyettesítő hatósági engedély nélkül, továbbá a férjes nő, ki férje ellenzése daczára szolgálatba lép, e szabály alól kivétetvén a férjeiktől törvényesen (ideiglenesen vagy véglegesen), elválasztott asszonyok (6—9. §§.);

b) a cseléd, ki szolgálati könyvét elvesztvén, ezt a körülményt új szolgálati könyv kiadása végett az illetékes hatóságnál, mely az elveszett könyvet kiállította, vagy melynek területén a cseléd tartózkodik, be nem jelenti, s a ki az elszakadás vagy ehhez hasonló körülmény által használhatatlanná vált cselédkönyvet a hatóságnál új szolgálati könyvvel ki nem cseréli. (78. §.);

c) a mezei munkás, ki nem azon községből való, hol a munkát elvállalja, s igazolási jegy vagy községi bizonyítvány nélkül lép szerződésre a munkaadóval (84. §.);

d) a mezei munkás, ki a munka megkezdését bármily okból

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

eredett perlekedés miatt megtagadja, azzal önkényesen felhágy, vagy a munkahelyről önkényesen eltávozik; mely esetben a munkások hatóságilag is kényszerítendők a munka teljesítésére, s emellett a munkaadó részére az elmulasztott napok után a helybeli hasonnemű napszám kétszeresének, sőt ismétlés esetében négyszeresének megfizetésére is kötelezendők (86—89. §§.);

e) a napszámos, a ki munkáját önkényesen elhagyja, mely esetben annak munkába állítását a községi bíró, vagy a rendőri hatóság nyomban eszközölheti (105. §.); mely intézkedésre való tekintettel a btk. 323. §-a alapján ítéltetett el egy városi hivatalnok, ki a hozzá napszámra beállott, de meg nem jelent egyént rendőrrel becsukatta: mert a napszámos ellen munkájának önkényes elhagyása esetében követendő eljárást a cselédtörvény 105. §-a szabályozza, s ez csak a napszámos elővezetését s nem egyszersmind letartóztatását engedi meg (B. T. XII. 123.);

f) a gazda, a ki cselédkönyv nélkül fogad fel oly egyént, a ki saját személye felett szabadon nem rendelkezhetik; a cseléd könyv előmutatásával történt beszegődés a gazdára nézve azt a vélelmet állapítván meg, hogy a beszegődés az atya vagy gyám beleegyezésével történt (6—9. §§.);

g) a gazda, a ki cselédjét, habár szerződésszerűleg, a jó erkölcsökbe és törvénybe ütköző cselekményekre kötelezi (14. §.);

h) a gazda, a ki nem ügyel arra, hogy cseléde, mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, vagy a ki cselédét testi erejét meghaladó, vagy egészségét veszélyeztető munkával terheli (30. §.);

i) a gazda, a ki gyanuba vett cseléde ládáját, vagy egyéb holmiját, ennek ellenzése daczára, a hatóság közbejötte nélkül megvizsgálja (44.);

k) a gazda, a ki cselédét igazságtalanul fenyíti meg (45—47. §§.), mely eset elbirásánál a btk. 313. §-a is figyelembe veendő, ha a gazda könnyü testi sértést okozott. Az igazságtalan megfenyítés ugyanis ily esetben könyű testi sértés gyanánt a btk. 302. §-a alapján büntetendő (B. T. V: 132., 209., 421. l.); ha azonban az igazságtalan megfenyítés testi sértés nélkül történt: a gazda csak a jelen törvény 107. §-a alapján bűntethető. Ellenben büntetlen marad a gazda, ha fegyelmi joga gyakorlatában s a szükség által igazolt büntetésként könnyű testi sértést okozott (btk. 313. §.), vagy ha cselédét egyébként tettleg bántalmazta, vagy rágalmazó és becsületsértő kifejezésekkel illette (cselédtörvény 45. és 46. §§.).

5. *A 108.* §. összefügg a 42. és 43. §-kal. Ezek szerint a cselédnek a gazda tudta és jóváhagyása nélkül, akár saját ügyében, akár mulatság végett kimenni, ugyszintén a gazda által engedett időn túl kimaradni tilos; továbbá tiltva van néki gazdája tilalma ellenére látogatásokat elfogadni, különösen pedig gazdája engedelme nélkül valakit éjszakára befogadni. E tilalmak áthágása csupán az időn túli kimaradás, a tiltott látogatás elfogadása, s valakinek a gazda engedélye nélkül éjszakára való befogadása büntetendő a jelen §. alapján. Ha tehát a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

cseléd azáltal szegi meg a 42. §. tilalmát, hogy a gazda tudta és jóváhagyása nélkül kimegy: e miatt a 107. §. alapján büntetendő.

6. *A 109.* §. kihágása részben oly cselekményeket foglal magában, a melyek ma már a btk. rendelkezései alá esnek. Ilyen a *gazda tettleges bántalmazása,* mely cselekmény, ha testi sértés nem történt, mint tettleges becsületsértés a btk. 261. §-a alapján büntetendő. Ellenben alkalmazandó a jelen §. abban az esetben, ha a cseléd, mezei munkás vagy napszámos gazdája ellen *fellázad,* annak *ellenszegül,* vagy *jogos parancsainak teljesítését megtagadja.* E cselekmények által ugyanis a cseléd, ki a gazda háznépének tagjául tekintendő, vét ama felsőség ellen, mely a gazdát, mint háznépe fejét megilleti; a mezei munkás és napszámos pedig megsérti azt a tiszteletet, melylyel munkaadójának tartozik. A mennyiben a gazda lázadó vagy ellenszegülő cselédét házi fegyelmi jogánál fogva a 45. és 46. §§. alapján megfenyíti, vagy éppen megveri (btk. 313. §.): ily esetben a cseléd a jelen §. büntetése alól fel is menthető.

7. *A 110.* §. csak akkor alkalmazható, ha a munkások a btk. 177 §-ában meghatározott magánosok elleni erőszak vétségét el nem követik. E §. szerint büntetendők azok, a kik gyárak, műhelyek vagy oly helyiségek előtt, a hol munkások dolgoznak, vagy a munkaadó, munkavezető lakása, illetőleg tartózkodási helye előtt *összecsoportosulnak* a végett, hogy *a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák,* vagy pedig a munkásokat *a munka elhagyására birják.* A súlypont itt az összecsoportosulásra esik, és így a jelen §. alkalmazhatóságának egyik feltétele az, hogy az abban meghatározott ból összecsoportosulás ne történjék. A míg továbbá a magánosok elleni erőszak alanyai csak gyári stb. munkások lehetnek, addig a jelen §. kihágását cseléd is elkövetheti. Legközvetlenebbül érintkezik a jelen §. a btk. 177. §-ával oly esetben, midőn a munkások czélja az, hogy társaikat «a munka elhagyására birják». Ha tehát pl. oly helyen, a hol nagyszámú aratók, vagy más mezei munkások dolgoznak, összecsoportosulás történik a végett, hogy az illetők a munkásokat a munka elhagyására birják: ez esetben magánosok elleni erőszak létesül, ha pedig egyesek, összecsoportosulás nélkül csábítják arra a munkásokat, hogy szerződésszerű munkájokkal a felmondási idő letelte előtt felhagyjanak, ekkor a jelen §. alkalmazandó.

8. *A 111.* §. összefügg a 29. és 31. §§-kal. Ezek szerint köteles a gazda módot nyujtani arra, hogy szolgálatába lépett tanköteles gyermekek és ifjak rendesen járjanak iskolába; továbbá köteles felügyelni, hogy az illető gyermek oly időben és munkanemre ne alkalmaztassék, mely testi kifejlődését és növését akadályozná vagy veszélyeztetné. Ha a gazda az előbbi kötelességét nem teljesíti, az 1868 XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében büntetendő; vagyis: a komoly figyelmeztetés sikertelensége után első izben 50 krral, másodizben 1 frttal, harmadizben 2 frttal, negyedizben 4 frttal az iskolai pénztár javára. S ha ez a négyszeri büntetés is eredménytelen maradna, az iskolaszék erről a felsőbb iskolai hatóságnál jelentést tesz, mely az illető gyermek részére külön gyám kirendelését szorgalmazhatja. Ha pedig a gazda a 31. §. rendelkezése ellenére a gyermeket testi kifejlő-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

dését és növését akadályozó nehéz munkával terheli, vagy azzal kegyetlenkedik: a jelen §. magasabb büntetése alá esik; sőt ha a kegyetlenkedés által testi sértést okozott, s a btk. 313. §-ának esete fenn nem forog: testi sértés miatt büntetendő. Testi sértés esetében mindenkor a büntető bíróság van hivatva eljárni, mert csak az határozhatja meg, hogy fenforognak-e ama körülmények, melyek az okozott sértést a btk. 313. §-a alapján kimenthetővé teszik.

9. *A 112. §. a cselédszerzők* kihágásairól intézkedik. Ezek a következők: *a*) ha a cselédszerző személye felett nem rendelkezhető egyént az atya vagy gyám, illetőleg a hatóság beleegyezése nélkül, vagy oly egyént ajánl elszegődésre, a ki arra még vagy már nem jogosult, nevezetesen: férjnél levő asszonyt, kinek szolgálatba lépését férje ellenzi, vagy a ki férjétől elválva nincs, mely rendelkezés összefügg a 6—9. §§-kal; *b*) ha valaki az ipartörvény ellenére foglalkozik cselédszerzéssel, mely eset azonban az új ipartörvény 158. §-a szerint az ipari kihágások közé van felvéve; *c*) ha a cselédszerző szolgálatának elhagyására csábítja a cselédet. A jelen §. ma már csak az *a*) és *c*) pontok eseteiben alkalmazható. Nem áll fenn ennek az a rendelkezése sem, mely szerint a cselédszerző büntetésként ipara gyakorlásától eltiltható; mert e tekintetben az új ipartörvény 155. §-a tartalmazza a megfelelő intézkedést.

10. A felsorolt kihágások *szándékosak és gondatlanságból eredők* lehetnek (ktk. 28. §.), kivéve azt az esetet, midőn a törvény határozottan a szándékos elkövetéshez köti a büntethetőséget, mint pl. a 19. §. szerint a gazda büntethetőségéhez megkívántatik, hogy «tudva» fogadjon fel oly cselédet, a ki előbb már törvényesen elszegődött.

11. Büntetésül birság helyett «pénzbüntetés» szabadságvesztés gyanánt pedig «elzárás» szabandó ki (ktk. 15. §.). A pénzbüntetés behajthatatlansága esetére elzárással helyettesítendő, s az átváltoztatásnál a ktk. 22. §-a veendő alapúl (lásd e §. magyarázatát 3. jegyzet). A kiszabandó pénzbüntetés a jelen törvény 114. §-a szerint az illető község szegényalapja részére ítélendő meg, kivéve a 111. §. első esetét, melyben a pénzbüntetés népiskolai czélra fordítandó (8. jegyzet).

12. *A biráskodást* a közigazgatási hatóság gyakorolja. Elsőfokú lag megyékben a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanácsnak e részben megbizott tagja, Budapesten a kerületi kapitány ítél; másodfokú hatóság megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány meghallgatásával a közig. bizottság; harmadfokúlag megyékben és városokban a közigazg. bizottság (M. K. 1887: 10.), Budapesten a belügyminister jár el (115. és 116. §§.). Két lényegileg összhangzó határozat után további felebbezésnek helye nincs (117. §.).

13. Az *eljárás* az 1880. évi b. m. szabályrendelet értelmében történik.

14. Cselédrendőri kihágásokban is a ktk. általános határozatai alkalmazandók, tehát az elévülési idő is a szerint számítandó (M. K. 1890: 29.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. Közegészség elleni kihágások.

(1876: XIV. t.-cz.)

7. §. Jelen törvénynek, úgy az ennek alapján fentartott vagy kibocsátandó rendeleteknek vagy szabályzatoknak áthágásai, a mennyiben büntettet vagy vétséget nem képeznek, a fennálló, illetőleg az alkotandó szabályrendeletek vagy az eddigi gyakorlat szerint, ezek hiányában pedig 300 forintig terjedhető birsággal, nem fizethetés esetében 60 napig terjedhető fogsággal közigazgatási úton büntetendők

20. §. Aki a gyermekek ápolására és gondozására törvényszerüleg hivatva van vagy azt magára vállalta, tartozik a 7 évnél fiatalabb gyermeket megbetegedés esetén mielőbb orvosi segélyben részesíttetni.

21. §. A 20. §-ban foglalt kötelezettség elmulasztása ott, hol helyben vagy a közegészségi körben orvos van, 10 forintig terjedhető birsággal, esetleg 2 napi fogsággal büntetendő.

26. §. Általó vagy kábító szereknek orvosi rendelet nélkül való alkalmazása, minden egyes esetnél 5—20 frtnyi birsággal, esetleg 4 napig terjedhető fogsággal büntetendő.

35. §. A 28., 31. és 33. §§. rendszabályai ellen vétők, az eset sulyosságához képest 100 frtig, esetleg 20 napi fogságig terjedhető büntetéssel fenyítendők.

95. §. A himlőoltás teljesítése a himlőanyag szedése és megőrzése körül szükséges elővigyázat 1—10 forintig, esetleg 2 napi fogságig terjedhető büntetés terhe alatt pontosan megtartandó.

Jegyzetek. 1. E büntető határozatok az É. t. 4. §-ának 1. pontja alapján vannak hatályban. Az 1876: XIV. t.-cz. több oly rendelkezést tartalmaz, melyeknek megszegése a ktk. IX. fejezetének valamelyik büntetése alá esik. Ilyenek a kuruzslás s a gyógyszerek tiltott eladása, a köteles orvosi, gyógyszerészi vagy szülészi segély, illetőleg betegápolás, valamint járvány idején az orvosi segély igénybevételének s a köteles bejelentésnek elmulasztása, az emberi élelemre levágandó állatokra, a főzéshez használandó érczedényekre s az elárusítandó étel- és italczikkekre, továbbá a mérgek és mérges szerek készítésére és az azokkal való elbánásra nézve kiadott szabályok megszegése, veszélyes vadállat és kutya vagy más veszélyes állat tartásánál a köteles elővigyázat elmulasztása, a holttest boncolására, eltemetésére, kiásására és szállítására vonatkozó s általában a köztisztasági szabályok megszegése, melyekről a ktk. 92—96., 99., 104., 107., 108., és 121—125. §-ai intézkednek. A közegészségügyi törvény s az azzal kapcsolatos rendeletek áthágása tehát csak annyiban esik a fennebbi büntető határoza-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tok alá, a mennyiben a kérdéses cselekmény vagy mulasztás a a ktk. hivatkozott §-ai által meghatározott kihágások körén kivül esik.

2. *A 7. §.* általánosságban határozza meg a büntetést azokra az esetekre, melyekre a törvény vagy rendelet más külön büntetést nem állapit meg. E §. alapján büntetendő tehát az:

a) a kí a B. m. által a nagyobb halálozás meggátlása végett bizonyos vidékeken tett intézkedéseket megszegi (9. §.);

b) a ki a hatóságnak, a lakhelyek légkörének tisztántartása tekintetéből kiadott intézkedéseit nem teljesíti, vagy megszegi a hatóság ama rendelkezését, melylyel számos egyéneknek szükebb lakásokba való összezsufolását megakadályozni, s mindannak eltávolítását, a mi a légkört, talajt és vizet tisztátalanná teszi, eszközölni akarja (10. §.); mely §. alapján a B. m. elitélte vádlott mészárost, ki a vágóhidat nem tartotta tisztán: mert az illető ez által az e részben kiadott törvényhatósági rendeletet szegte meg (M. K. 1888: 45.);

c) a ki emberi élelemre oly hust árúl, a melyet előlegesen egészségi szemle alá nem vétetett (13. §.), a mennyiben a ktk. 104. §-ának esete fenn nem forog (l. e §. magyarázatát: 2. jegyz.);

d) a ki ártalmas gyümölcsöt, gombát vagy bárminő romlott, hamisított vagy ártalmas anyagokkal kevert tápszert és italt árul, s a ki az ezek előállítására és eltartására szolgáló, egészségre ártalmas edényeket készít és használ (14. §.), a mennyiben a btk. 314. vagy a ktk. 107. §-ának esete fenn nem forog; mely §-ok figyelembe vételével a jelen §. alapján itéltetett el vádlott, ki az egészségre ártalmas péksüteményt hozott forgalomba (M. K. 1886: 10. sz), továbbá vádlott regálebérlő, ki az egészségre ártalmas szeszes italokat árult (M. K. 1888: 5. sz.), s a ki az egészségre ártalmas borokat árusított el (1888: 18.); ellenben a btk. 314. §-a alapján birói útra tette át a B. m. panaszlott ügyét, ki az egészségre ártalmas anyagokkal vegyített pótborsót árult: mert ha fenforog is a jelen §-ban körülirt egészségrendőri kihágás, az eljárási szabályzat 17. §-a értelmében ekkor is a kir. bíróság illetékes (M. K. 1890: 43.):

e) a ki a hatóságnak a házi és ragadozó állatok által előidézhető veszélyek megelőzésére irányzott óvó rendszabályait megszegi (18. §.), a mennyiben a ktk. 121. §-ának esete fenn nem forog (lásd e §. 2. jegyz.)

f) a ki saját lakásán valamely csecsemőt szoptatás, vagy kisdedeket dajkálás végett el akar vállalni s ebbeli szándékát a községi előljáróságnak be nem jelenti, vagy a ki a hatóság tilalma ellenére a mondott czélból csecsemőt vagy kisdedet elvállal (24. §.);

g) a ki szoptatásra egy csecsemőnél többet vállal el s a ki a dajkálásba adott csecsemők felügyeletére hivatott községi vagy hatósági orvos intézkedésének nem engedelmeskedik (25. §.). mely pontra vonatkozólag a B. m. egy esetben felmentőleg ítélt panaszlott ügyében, ki a reá bizott gyermekkel való rossz bánásmód miatt volt feljelentve: mert a gyermek előzőleg orvosilag megvizsgálva nem lett, s mert vádlottat a hatóság a gyermekkel való gondosabb bánásmódra előzőleg nem utasította (M. K. 1888: 4.), míg egy más esetben meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

semmisítette az ítélet azon részét, mely vádlottat arra kötelezte, hogy a tartásdíjúl kapott összeget panaszosnak visszaadja: mert magánjogi követelés megítélése nem tartozik a közigazgatási hatósághoz (1889: 32. sz.);

gy) a fegyház- vagy börtön-igazgató, ki járvány kiütése esetén erről a törvényhatóságban levő közigazgatási bizottságot azonnal nem értesíti (37. §.);

h) a ki rögtöni baleset, valamint gyanítható tetszhalál alkalmával, elmulasztja a segélynyujtást, melyhez tettel vagy tanácscsal járulni képes (39. §.);

i) a ki titkos összetételű gyógyszereket a B. m.-től nyert engedély nélkül használatra készít és elárusít (53. §.), a mennyiben a ktk. 92. §. 2. pontjának esete fenn nem forog. (l. e §. 7. jegyzetének b) pontját);

j) a ki oly felfedezéseket, találmányokat vagy javításokat hoz forgalomba, melyek alkalmazása közegészségi tekintetekből meg nem engedhető s a melyekre ennélfogva szabadalom nem adatik (54. §.);

k) a ki belügyministeri engedély nélkül kórházat vagy gyógyintézetet állít fel (56. §.);

l) a közkórház (57. §.) igazgatója, a ki a jelentkező betegek közül valakit, legyen az helybeli vagy idegen illetőségű, hazai vagy külföldi, míg a fekhely nem hiányzik, ápolás és gyógyítás végett be nem fogad (58. §.), s a közkórház jellegével fel nem ruházott kórház vagy gyógyintézet igazgatója vagy tulajdonosa, ki rögtöni életveszély esetén a jelentkező beteget, habár az idegen, be nem fogadja (59. §.);

ly) ki mint magánegyén közkórházat tart fenn, s az általa kinevezett orvosi személyeket, törvényszerű képesítésük és erkölcsi mivoltuk megítélése végett, a főispánnak be nem jelenti (67. §.);

m) a ki valakit gyógyítás vagy ápolás végett a tébolydába szabályszerű orvosi bizonyítvány nélkül felvesz, vagy abban a törvényszabta megfigyelés nélkül visszatart (72. és 73. §-ok);

n) a ki elmebetegeknél személyes korlátozásokat és kényszereszközöket a nélkül, hogy erre a beteg és mások megóvására szükség volna, s orvosi rendelet nélkül alkalmaz (75. §.), valamint az is, a ki a felgyógyúlt, vagy a megfigyelés folytán elmekórosnak nem bizonyúlt egyéneket azonnal el nem bocsátja (76. §.); a mennyiben a btk. 323. s következő §-ainak esete fenn nem forog;

ny) a ki tudomással bir arról, hogy valahol több egyén egyidejűleg ugyanazon betegségbe esett, vagy hogy ragályos kórok esetei mutatkoznak, s ezt a hatóságnál azonnal fel nem jelenti (80. §.); a mennyiben a ktk. 99. §-ának esete fenn nem forog (l. e. §. 3. jegyzetét);

o) a ki belügyministeri engedély nélkül gyógytürdőt állít fel (101. §.);

p) a fürdőtulajdonos, ki a fürdőházakat, lak- és mellékhelyiségeket nem tartja a közegészség feltételeinek megfelelő karban (104. §.);

q) a gyógyszerész, ki a gyógyszerészet körül fennálló törvé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nyeket és szabályokat pontosan meg nem tartja, megjegyezvén, hogy a gyógyszertár tulajdonosa és kezelője nem okleveles segédszemélyzetének működéséért s a gyógyszerek jó minőségéért, tisztaságáért és helyes kiszolgáltatásáért a 7. §. büntetésének terhe alatt felelős, az okleveles segédek azonban saját működésükért maguk felelősek (125. §.), mely §. figyelembevételével felmenté a B. m. vádlott gyógyszerészt, ki az általa kiadott gyógyszerről szóló vényre nevét sajátkezűleg nem irta fel: mert a vényt nevét feltüntető bélyegzővel látta el. (M. K. 1889: 38.);

r) a gyógyszerész, ki sürgös veszély esetében a gyógyszert a rendelő orvos által történt megjegyzés daczára, hitelben ki nem adja (127. §).

3. A *21. §.* kihágásának alanya az, a ki valamely 7 éven alúli gyermek ellátására vagy gondozására hivatva van (20. §.), bűncselekménye pedig abban áll, hogy az illető a gyermek megbetegedése esetén az orvosi segély igénybevételét elmulasztja. Feltétele azonban a büntethetőségnek, hogy «helyben vagy a közegészségi körben» orvos legyen. E rendelkezés háttere a 142. §., mely szerint minden város és minden község, mely 6000 lakossal bir, orvost tartani köteles, a 6000 lakossal biró községek azonban szomszéd apróbb községekkel egyesülhetnek, az ezeken kivül levő községek pedig, a mennyiben községi orvossal még ellátva nem lennének, orvos tartása tekintetében egy közegészségi körbe csoportosítandók. Minthogy tehát e szerint minden község vagy maga orvossal bir, vagy valamely közegészségi körhöz tartozik: a gyermek gyógyíttatásának kötelessége tulajdonképen általános. A hol községi orvos nincs, a netalán létező magánorvos segélye veendő igénybe.

4. A *26. §.* a gyermekek iránt intézkedő III. fejezetben fordulván elő, s az előző 25. §. a dajkálásba adott csecsemőkről és kisdedekről intézkedvén: ezzel kapcsolatban a jelen §. tilalma is a kisdedek gondozásával megbizott egyénekre vonatkozik. E kihágást tehát az követi el, a ki a dajkálására bizott gyermeknek orvosi rendelet nélkül altató vagy kábító szert ád, a minő pl. a nép közt divatos mákfőzet. Az ilyen altató és kábító szer mindenkor természetellenes lévén, az egészségre még a legenyhébb alakban is ártalmas s e szerint a büntetés alkalmazását nem zárja ki az, hogy a gyermek az altató vagy kábító szer daczára láthatóan meg nem betegedett.

5. A *35. §.* alapján büntetendő: *a*) a tanító, ki a ragályos betegségben szenvedő tanulónak az iskola látogatását megengedi, mielőtt orvosi bizonylattal kimutatja, hogy tökéletesen meggyógyult s általa ragályozás nem történhetik (28. §.); *b*) a szülők és gyámok, ha oly ragályos vagy járványos kór esetei mutatkoznak, mely a tanulók egészségét nagy mértékben veszélyezteti s ha a hatóság ez iránt a közönséget értesítette: a hivatalos értesítés daczára vissza nem tartják az iskolától mindazon tanulókat, kik ragályos vagy járványos betegekkel érintkezésben voltak (31. §.); *c*) a tanító vagy az iskola igazgatója, ki oly esetben, midőn a ragályozás magában a tanodában történt, vagy a gyermekek és ifjak közt nagyszámú kóresetek fordultak elő, a tanoda bezárása iránt tett hatósági intézkedést nem teljesíti (33. §.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A *95. §.* kihágásának alanya a himlőoltásra hivatott orvos (94. §.), ennek kötelessége lévén a himlőoltás teljesítése s az oltóanyag tisztasága és jó minősége tekintetében a szükséges gondosságot és elővigyázatot kifejteni. Ha a himlőoltás következtében az oltó-orvos eljárása miatt a beoltott egészségére káros következmény vagy veszély háramolnék: az ügy szakértői megállapítása után fenyítő eljárásnak van helye (96. §.), feltéve természetesen, hogy az orvos gondatlansága következtében a beoltott egyén súlyos testi sértést szenvedett (btk. 301. §.), vagy meghalt, s hogy ennélfogva a btk. 290. vagy 310. §-a alkalmazható.

7. A kihágás elkövetése mindegyik esetben *szándékos* vagy *gondatlanságból* eredő lehet (ktk. 28. §.).

8. *Büntetésül* birság helyett «pénzbüntetés», fogság helyett «elzárás» alkalmazandó (ktk. 15. §.). A büntetés a kihágás súlyához arányosítandó, s annak legmagasabb foka csak ismétlés esetében alkalmazandó (7. és 21. §§.). A pénzbüntetés behajthatatlansága esetére nem a 107. §-ban meghatározott mérték szerint, hanem a ktk. 22. §-a alapján változtatandó át elzárássá (l. e §. 3. jegyzetét 41. lap); s az illető község közegészségi czéljaira itélendő meg (7. §.). Az egészségre ártalmas tápszerek, italok és edények, valamint az egészségre veszélyes anyagok, készítmények, melyeknek tartására az illető jogosítva nincs, a büntetésen felül rendőrileg elkobozhatók és megsemmisíthetők (8. §.). Az elkobzás és lefoglalás iránt a B. m. 1876. évi 31,026. sz. a. kiadott rendeletével részletesen intézkedett. (Grünwald id. m. I. 39. lap).

9. *A biráskodást* a közigazgatási hatóság gyakorolja. Elsőfokúlag biráskodik: *a*) kis és nagy községekben a főszolgabiró; *b*) rendezett tanácsú városokban a polgármester, vagy a tanács által e czélra kijelölt helyettes; *c*) törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitányi hivatal; *d*) Budapesten a kerületi előljáróság e czélra kijelölt tagja vagy tagjai. Másodfokúlag az *a*) és *b*) alatti községek és városokra nézve az alispán, a *c*) és *d*) alatti városokra nézve a városi tanács, harmadfokúlag a B. m. itél (4. §.). Az első és másodfokú rendőrbiróság egyenlő határozata csak akkor felebbezhető, ha a büntetés 100 frtot, illetőleg 20 napi elzárást felülhalad. Ehhez képest visszautasítá a B. m. panaszlott felebbezését ki 1. és 2. fokúlag 100 frtot meg nem haladó pénzbüntetésre ítéltetett. (M. K. 1890: 51. sz.). Egy évi időtartam alatt ugyanazon egyének által többször elkövetett azonos kihágásoknál a második és további elmarasztalás ellen; tekintet nélkül a büntetés mértékére, csak a másodfokú rendőr-birósághoz van helye felebbezésnek. Midőn a büntetés elkobzással köttetett össze, a határozat kimondásától számított 24 óra alatt, ha pedig elkobzás nem alkalmaztatott, három nap alatt lehet felebbezéssel élni (5. §.).

10. *Az eljárás* tekintetében, az előbbi pont alatt kiemelt eltérésekkel, az 1880. évi általános eljárási szabályzat irányadó; mihez képest egy esetben kimondá a B. m., hogy közegészségügyi kihágás esetén is az eljárási szabályok 54. §-a lévén irányadó: vádlottat megidéztetése nélkül elítélni nem lehet. (M. K. 1887: 35. sz.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

8. A köteles bejelentés elmulasztása Budapesten.

(1879: XXVIII. t.-cz.)

19. §. A jelen törvény vagy ennek alapján kiadott B. m. rendeletek áthágása — a mennyiben azzal súlyosabb beszámítás alá eső cselekmény összekötve nincs — rendőri úton annyiszor — mennyiszer 50 krtól — 50 frtig terjedhető birsággal büntetendő.

A pénzbüntetés kiszabásánál meghatározandó egyszersmind az elzárás tartama, mely behajthatatlansága esetében ennek helyébe lép.

Ezen átváltoztatásnál két frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett, 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapítható meg.

Két frttól 10 frtig egy napi, azon felül pedig minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítható meg.

Jegyzetek. 1. E büntető rendelkezés az É. t. 4. §-ának 1. pontja alapján maradt hatályban, azonban némi korlátozást szenved a ktk. 72. és 73. §§. által, melyek szerint 50, illetőleg 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: *a*) a ki szállodában vagy vendéglőben az idegenek nyilvántartására rendelt jegyzékbe vagy könyvbe nevét, állását vagy lakhelyét nem, vagy hamisan írja be; *b*) a vendéglős vagy szállodatulajdonos, ki a nála megszállott idegent nevének, állásának és lakhelyének bejegyzésére fel nem hívja, vagy ha az idegen a felhívásnak eleget nem tenne: erről a hatóságot nem értesíti.

2. *A bejelentés kötelessége* az összes bel- és kültelkekre s az ezeken előforduló minden be- és kiköltözésre, a lak- és tartózkodási helynek minden változtatására kiterjed (1. és 2. §§.). A bejelentést teljesíteni köteles:

a) *a háztulajdonos vagy megbizottja* önmagára és hozzátartozóira s általában mindazokra nézve, kiket bel- vagy kültelkére, nappali vagy éji szállásra, díjért vagy díjtalanúl, habár csak 24 órára befogad, továbbá bérlőire és ezek hozzátartozóira, valamint albérlőire és ezek háznépére, a mennyiben az utóbbiak a bérlővel egyszerre be- vagy kiköltöztek;

b) *a bérlő vagy megbizottja*, s általában az, a ki *bármely czímen magán vagy középületben lakik*: a háztartásához tartozó személyekre s az albérlő és hozzátartozóira nézve, a mennyiben ezek be- vagy kiköltözése nem az ő be- vagy kiköltözésekor történik, s általában mindazokra, kiket lakásába vagy területére habár csak 24 órára is befogad;

c) minden *köz- vagy magánintézet igazgatói* vagy előljárói, mindazokra nézve, kik a felügyeletük alatt álló intézetbe felvétettek;

d) *a vendégfogadósok és szállodatulajdonosok* vendégeik és azok szolgaszemélyzetére nézve;

e) *az iparossegédek szállóinak kezelői* a beszállottakra nézve;

f) *a letartóztatási helyiségek felügyelői* a befogadott letartóztatottakra nézve;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

g) *a toloncz-ügyet kezelő rendőri közegek* az eltolonczozott vagy kötött útlevéllel kiutasítottakra nézve.

Az *a*) és *b*) pontok eseteiben nem köteles a háztulajdonos vagy helyettese, illetőleg a bérlő bejelenteni azt, a kinek Budapesten más bejelentett rendes lakása van (3. §). E mellett megjegyzendő, hogy a *c*)—*g*) pontok alatt felsorolt személyek, a mennyiben háztulajdonosi vagy bérlői minőségben is szerepelnek, az *a*) és *b*) pontok alatt felsorolt személyekre nézve is kötelesek a rendőri bejelentést megtenni, továbbá, hogy nem vétetnek ki a bejelentendő személyek közül a hadköteles egyének sem, ellenben kivétetnek a tényleges szolgálatban levő s hivatásuknál fogva a fővárosban tartózkodó katonák és honvédek.

A vendégfogadósok és szállodatulajdonosok, s az iparossegédek szállóinak kezelői a rendőri bejelentés mellett rendes nyilvántartási könyveket is tartoznak vezetni a náluk beszállott egyénekről (4. §).

3. A bejelentés pontosan kitöltendő *bejelentési lapokon* történik, melyek az illető kerületi kapitánysághoz vagy az e czélból megjelölendő helyre szolgáltatandók be, és pedig minden egyes bejelentendő személyre nézve külön lapon, kivéve a bejelentendő személy vele lakó törvényes nejét és gyermekeit (6. és 7. §§.). A *bejelentés ideje* a bevagy kiköltözéstől, s a befogadás vagy elbocsátástól számítandó 8 nap, ha a lakváltoztatás a tulajdonos vagy bérlője részéről, a szabályszerű évnegyedes költözködési időben történik, minden más esetben 24 óra, kivéve, ha a vendégfogadó vagy szállodatulajdonosok rendeletileg kötelezetnek, hogy naponként kétszer nyújtsák be vendégeik névjegyzékét (10. §.).

4. A bejelentés kötelességének elmulasztása terheli a fennebbi 2. pont alatt felsorolt személyeket, ha a bejelentést az ugyanazon pontban megjelölt egyénekre nézve, a 3. pont alatt körülírt módon és idő alatt nem teljesítik. De nemcsak e személyek lehetnek alanyai a jelen kihágásnak, hanem elkövethetik ezt azok is, a kik a bejelentésre kötelezettek által bejelentendők. Ez utóbbiaknak ugyanis kötelessége lévén a bejelentési lapok kitöltéséhez szükséges adatokat bemondani, s a személyazonosságot igazoló okmányokat felmutatni: a mennyiben ezt megtenni vonakodnak, szintén a jelen törvény alapján büntetendők, valamint elköveti a kihágást az is, a ki a lapok kitöltésének ezen akadályát a kerületi kapitányságnál legott feljelenteni elmulasztja (9. §). E pontnál érintkezik a jelen törvény a ktk. 72. és 73. §§-val. Ha ugyanis a bejelentendő személy vendéglőben vagy szállodában megszállott utas, a bejelentésre köteles egyén pedig vendégfogadós vagy szállodatulajdonos: ezek az imént említett kötelesség megszegése miatt a ktk. 72. és 73. §-ai alapján büntetendők, (lásd e §§. magyarázatát) a jelen törvény 9. §-a pedig más esetekben alkalmazandó.

5. E kihágások elkövetése *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (ktk. 28. §.).

6. *A biráskodást* elsőfokúlag a bejelentési hivatal élén álló alkapitány vagy helyettese gyakorolja; másodfokúlag a közigazgatási bizottság; harmadfokon a b. m. ítél. A felebbezés a határozat kihir-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

detésétől vagy kézbesítésétől számított 3 nap alatt szóval vagy írásban jelentendő be (20. §). Két lényegileg megegyező határozat ellen további felebbvitelnek helye nincs (21. §).

7. Az *eljárás* megindíthatása hat hó alatt, a büntetés egy év alatt évül el (22. §).

8. A *pénzbüntetés* az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg.

9. Az eljárásnál az 1880. évi belügyminiszteri rendelet irányadó.

9. Erdei kihágások.

(1879: XXXI. t.-cz.)

a) Erdei lopás.

90. §. A ki valamely erdőben létező élőfát, vagy ott létező levágott, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fát lop (69. §.), az ellopott fa értékét, s kártérítésül ezen érték egy negyedrészét tartozik megtéríteni: ezenfelül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

91. §. A lopott fa értékét és kártérítésül ezen értékkel egyenlő összeget tartozik megfizetni, ezenfelül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki az erdőben:

a) *szórtan fentartott hagyonczot, fölfát vagy magfát, avagy tiz évesnél fiatalabb csemetét lop;*

b) *ritkás erdőből több, vagy zárt erdőből annyi egymás mellett álló fát lop, hogy ez által hézag támad;*

c) *a termőföld megkötésére védeszközül szolgáló vagy sarjadzás végett meghagyott tuskót kiás és ellop, avagy habár nem az ezen pontban megjelölt czélok valamelyikére szolgáló tuskót lop el, de az annak ellopása végett kiásott gödröt nem tölti be.*

92. §. A ki valamely élőfa ágait, galyait letöri vagy levágja és ellopja, (illetőleg jogtalanúl eltulajdonítja): ezen tárgy értékét s kártérítésül ez érték felét tartozik megtéríteni, s egyszersmind a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítélendő.

A ki pedig valamely élőfáról annak kérgét lehasítja és ellopja, a fa és a kéreg értékét tartozik megtéríteni s ezen felül azon értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

93. §. A ki valamely elszáradt vagy az elemek által letört fát, ágat, galyat vagy tuskót lop el (illetőleg eltulajdonít), ezen tárgy értékét egyszeresen tartozik megtéríteni s ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.

94. §. A ki valamely nem élő fa kérgét hántja le s ellopja vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

már lehántott fakérget lop: a fakéreg értékét megtéríteni tartozik s egyszersmind ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.

A ki száraz vagy zöld faleveleket vagy mohot lop: a lopott tárgy értékét s kártérítésül ugyanannyit fizetni tartozik, ezenfelül pedig az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

95. §. A ki gubacsot, tölgy, bükk, fenyő vagy más erdei magot, vagy erdei gyümölcsöt, gombát, korhadékot, földet, anyagot, tőzeget, meszet, gyephantot, fagyökeret, füvet vagy egyéb erdei terméket lop (eltulajdonít), annak értékének megtérítésén felül az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntettetik.

Ha pedig a tettes az erdei magot, gubacsot vagy gyümölcsöt leverte vagy leszakgatta: a fentebbi pontban meghatározott fizetéseken felül kártérítésül az értékkel egyenlő összeget is tartozik fizetni.

96. §. A ki fanedvet (gyanta, terpentin, nyir és jávorlé) lop: a lopott tárgy értékét megtéríteni, s kártérítésül azzal egyenlő összeget tartozik fizetni s azonfelül a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítélendő.

99. §. A kisérlet büntetésénél a büntetőtörvények erre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók.

Ha az eltulajdonítani szándékolt dolognak, a büntetés kiméréséнél alapúl szolgáló értéke nem határozható meg, a kisérlet 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Jegyzetek. 1. Az erdőtörvény büntető határozatai az É. t. 8. §-a alapján vannak érvényben.

2. Az erdei lopás tényálladéka ugyanaz, a mi a közönséges lopásé. E szerint tárgya az idegen ingó dolog (ez esetben az erdei fa vagy erdei termék), bűncselekménye pedig abban áll, hogy valaki az ily dolgot másnak birtokából vagy birlalatából, annak beleegyezése nélkül, azon czélból veszi el, hogy azt jogtalanúl eltulajdonítsa (btk. 333. §.).

3. Ebből *a tényálladék általános ismérvei* tekintetében a következő tételek folynak, melyeket részben az erdőtörvény is kifejez:

a) a dolgot *másnak erdejéből* kell ellopni; mert csak ez esetben idegen az a tettesre nézve; a közös erdőben a közbirtokos által elkövetett lopás azonban, ha ez által más közbirtokos joga megsértetik, szintén ide tartozik (70. §.);

b) az elkövetési cselekedet a dolog *elvétele*, vagyis az a physikai actus, melylyel valaki a dolgot az eddigi birtokos hatalmi köréből kihelyezi és saját uralmának oly módon veti alá, mintha annak tulajdonosa volna, minél fogva helytelen s a lopás lényegének meg nem felelő a 92., 93. és 95. §-okban használt eme kifejezés: «ellop, illetőleg eltulajdonít», az eltulajdonítás egészen más jogi fogalom lévén, mint a dolognak eltulajdonítási czélból történt egyszerű elvétele;

c) az elvétel «*másnak birtokából vagy birlalatából*» kell hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

történjék, vagyis a dolognak az elvételkor másnak kizárólagos physikai uralma alatt kellett állania, mély ismérv a lopást általában, tehát az erdei lopást is, a sikkasztástól s a talált dolog jogtalan elsajátításától határolja el;

d) további kelléke a külcselekedetnek, hogy a dolog elvétele a birtokos vagy birlaló «*beleegyezése nélkül*» történjék, mely kellék mindenkor fenforog, ha a birtokos, vagy a dolog átengedésére jogosult birlaló nyiltan vagy concludens cselekedetek által ki nem jelenti abbeli megegyezését, hogy a tettes a tárgyat elveheti; s e szerint pl. a távollevő, vagy a megölt egyén dolgai a birtokos vagy birlaló (utóbbi esetben az örökösök) beleegyezése nélkül vétetnek el;

e) végre szükséges az elvételhez a tettes részéről az a czélzat, hogy a dolgot «*jogtalanúl eltulajdonítsa*», vagyis azzal a szándékkal kell a tettesnek a dolgot elvennie, hogy azt a sértett vagyonából minden jogos alap nélkül végleg elvonja, s azon a tulajdonost megillető jogosítványokat gyakorolja, minélfogva nem forog fenn lopás, ha a tettes csak használat végett vagy zálogúl veszi el a tárgyat, vagy ha pl. a tulajdonos beleegyezésével vagy oly esetben veszi azt el, midőn a tulajdonjog vitás volta következtében jogosan vélt eljárhatni: ellenben az önkielégítés végett történt elvétel (az ú. n. önbiráskodás), valamint nem zárja ki általában a lopást, úgy az erdei lopás büntethetőségét sem szünteti meg;

f) a szándékhoz kettős jogsértésre irányzott tudat és akarat szükséges, melyek egyike az idegen dolog jogtalan elsajátítása, másika a dolognak idegen birtokból való jogtalan elvételére vonatkozik, mely tudat és akarat a lopás általános természetével biró erdei lopásnál is szükséges lévén: az utóbbinak elkövetése, és pedig a jelzett értelemben, szintén csak szándékos lehet (ktk. 28. §.).

4. Az erdei lopás *különös ismérvei*, melyek a közönséges lopástól elkülönítik, a következők:

a) a lopás szinhelye csak az erdő lehet, és pedig ritkás erdő vagy zárt erdő (91. §. *b*) pont), minélfogva erdei kihágás helyett közönséges lopás állapíttatott meg panaszlott ügyében, ki az erdőből már kihozott rönkfákat usztatás közben lopta el (M. K. 1887: 4. C.), s ki panaszló fürészmalma mellől néhány gerendát lopott (1889: 22. B. m.), továbbá kimondatott, hogy a pusztát elhatároló élőfák ellopása nem erdei lopás (1889: 49. B. m.), s hogy élőfa kivágása valamely fás legelőn vagy kaszálón a btk. 421. §-a alá eső vétség (1890: 38. Mt.);

b) az erdei lopás *tárgyai* csak a 90—96. §-okban felsorolt erdei fák és termékek, nevezetesen élő vagy levágott, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fa, a földben hagyott tuskó, az élőfa ágai vagy galyai, valamint kérge, továbbá az elszáradt vagy az elemek által letört fa, ág, vagy galy, a nem élő fa kérge vagy a már lehántott kéreg, a falevelek, a moha, gubacs, erdei mag, vagy erdei gyümölcs, gomba, korhadék, föld stb. lehetnek; mihez képest a lopott dolog minőségénél fogva, mint nem erdei lopás, birói útra tétetett át panaszlott ügye: ki feldolgozott hasábfát lopott, mely részben már a tulajdonos kezdőbetűivel is el volt látva

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

(B. T. V. 281. Mt.), ki a panaszos által megvett s részben haza is hordatott ölfának kint maradt részéből 9 forint értékűt (VI : 55.), ki 15 frt értékű keréktalpfát (VI 397.), ki kazalba rakott fát (VII : 9.), ki ölfából 2 szekér száraz fát lopott (VII : 2.), s ki egy szekérnyi tüzifát vitt az erdőből a farakodó helyre (VII : 67.): mert mindezen esetekben részint bizonyos volt, részint valószínűnek látszott, hogy panaszlott eladásra vagy felhasználásra már feldolgozott fát lopott (VII : 9., 20. és 67. Mt.); továbbá kimondatott, hogy tüzelésre feldolgozott ölfa vagy használatra elkészített faoszlopok vagy deszkák lopása nem erdei, hanem közönséges lopás (M. K. 1890 : 38. sz. Mt.); ellenben erdei lopást állapított meg a Mt. panaszlott ügyében, ki társaival egy erdőben 4 élő tölgyfát kidöntött, de ezek elvitelében meggátoltatott (B. T. V. 415.), s a ki társaival 22 kéve kosárvesszőt és 1 drb fűzfát lopott (VII 303.), az utóbbi esetre nézve megjegyezvén, hogy közönséges lopás forogna fenn, ha panaszlottak a tulajdonos által már kévébe szedett kosárvesszőt lopták volna el;

c) az előbbi pont alatt felsorolt tárgyak ellopása is csak akkor tekinthető azonban erdei kihágásnak, ha *a lopott dolog értéke* — a külön megtérítendő kár beszámítása nélkül — 30 frtot túl nem halad (69. §.). Ha a lopott dolog értéke 30 frtot felül halad; a cselekmény vétséget, illetőleg bűntettet képez; több külön erdei lopásnak az érték szerinti minősítésénél azonban a btk. rendelkezése tartandó meg (73. §.). Ez azt jelenti, hogy midőn valakinek egyszerre több erdei lopása kerül elbirálás alá: ezek értéke a btk. 335. §-a értelmében egybefoglalandó, s ha a lopások összesített értéke a 30 frtot meghaladja: ekkor vétség vagy bűntett létesül, habár az egyes lopások tárgyainak értéke külön-külön 30 frtnál kevesebb volna is. A dolog értékének (valamint a kártérítési összegnek) megállapíthatása végett minden közig. bizottság saját területe számára, a kir. erdőfelügyelőkkel egyetértve, egy vagy több érték- és árszabályzatot állapít meg, melyet ministeri jóváhagyás után közhirré tesz, s három évről három évre, vagy esetleg korábban is megujít (85. §.). Az érték és kár megállapítása ez alapon esetleg különbözhetik a dolog tényleges értékétől s a tényleges kártól, mely utóbbi azonban figyelmen kívül marad, ha a kiszámítás az előbbi alapon már megtörtént; de ha az értékszabályzat szerint megállapítás bármely okból nem eszközölhető: ekkor a becsü alapján megállapítandó érték és kár összege irányadó. Így értendő a Mt. egy határozata, mely szerint a 30 frton felüli erdei lopás vétséget vagy bűntettet képez, akár a tényleges kár, akár a 85. §. alapján történjék a kiszámítás (M. K. 1889: 2.). Az érték szerinti minősítés tekintetében közömbös az, hogy többen követték el a topást, feltéve, hogy ezek mint bűnrészesek ugyanazon lopásban működtek közre; minélfogva helyesen mondá ki a b. m., hogy több egyén által elkövetett erdei lopás is csak akkor képez kihágást, ha a dolog értéke 30 frt meg nem halad, mert az értéket a tettesek között felosztani nem lehet (M. K. 1888 : 37.), s helyesen tette át birói útra a Mt. panaszlottak ügyét, kik együttvéve 30 frtot meghaladó erdei kárt okoztak, mert 30 frtot felülhaladó érték esetében a további nyomozás feladata a lopás körülményeit felderíteni s azok

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alapján határozni (B. T. IV: 4.). Ha mindazonáltal már a feljelentésből kitünik, hogy panaszlottak külön-külön követték el a terhükre rótt lopásokat, s hogy közülök egyik sem lopott 30 frtnál nagyobb értéket, ekkor a feljelentésben történt összefoglalásuk daczára is közigazgatási úton ítélendők el; mihez képest a Mt. 19 panaszlott ügyét, kik együttvéve 74 frt értékű fát loptak, az erdei bíróság hatásköréhez tartozónak mondotta ki: mert panaszló nem igazolta, hogy vádlottak a lopást tolvajszövetségben követték el. (M. K. 1890: 34.). Figyelmet érdemel még a Mt. két határozata, melyek egyikében panaszlott ügyét közigazgatási útra tartozónak mondotta ki, mert az erdővéd és a tanuk csak hozzávetőleg tudták megállapítani az ellopott fa értékét (B. T. VIII: 394), míg a másikkal birói útra tette át több panaszlott ügyét, kik a feljelentés szerint 7 drb élőfa ellopása által 140 frt kárt okoztak, mert habár az eljárás adatai arra látszottak mutatni, hogy a fa értéke 30 frtot felül nem haladt, a hatáskör megítélésénél nem ez, hanem a feljelentésben valószinűvé tett összeg volt irányadó (XVII: 225.).

5. Tekintet nélkül a lopott dolog értékére, *büntettet képez az erdei lopás*, ha valamelyike ama körülményeknek forog fenn, melyek által a lopás a btk. szerint, az értékre való tekintet nélkül, büntetté minősül (74. §.) E körülményeket a btk. 336—338. §§. sorolják fel, melyekre vonatkozólag a következőket jegyezzük meg:

a) a 336. §. 1., 2., 3., 4., 8., 9. és 10. pontjainak esetei erdei lopásnál vagy egyáltalában nem, vagy csak kivételesen fordulhatnak elő, ellenben az 5., 6. és 7. pontok s különösen az utóbbi, mely a szolgálati viszonyban elkövetett lopást minősíti büntetté, gyakrabban alkalmazhatók az erdőben elkövetett lopás eseteiben is;

b) a fegyveres lopásról szóló 337. §. oly módosítással alkalmazandó, hogy ennek a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása erdei lopást illetőleg, csakis a lőfegyverre értendő;

c) a visszaesésről intézkedő 338. §. pedig oly megszorítással tartatott fenn, hogy a visszaesésnek ebben meghatározott hatálya erdei lopásra nézve megszűnik, ha az utolsó kihágás elkövetését megelőző büntetés kiállása óta 3 év már eltelt (74. §.). Ha tehát valaki az utolsó büntetés kiállásától számított 3 év alatt nem követett el erdei lopást: az ezentúl elkövetett ilynemű cselekménye, ha egyébként büntetté vagy vétséggé nem minősül, kihágás gyanánt ítélendő el.

6. Az erdei lopás *kisérlete* is büntetendő (80. §.). A lopás bevégzése és kisérlete tekintetében az általános szabályok irányadók. E szerint a lopás a dolog elvétele (birtokba vétele) által levén bevégezve, s nem kivántatván meg ehhez még az is, hogy a tolvaj a birtokába vett dolgot a tett helyéről elvigye és biztonságba helyezze (eltulajdonítsa), ehhez képest a lopás kisérlete ama cselekményekre szorítkozik, melyek a birtokba vételt megelőzik, s másfelől mégis a dolog elvételének valóságos megkezdését foglalják magukban. Erdei lopásnál e szabály különböző alkalmazást nyer az ellopott vagy ellopni szándékolt tárgy minőségéhez képest. Igy pl. az élő fa kivágása és ledöntése még nem bevégzése, hanem csak megkezdése a lopásnak; de ha a tettes már kocsira rakta a levágott fát: ezzel a lopást bevé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gezte, habár tetten érték is, mielőtt az erdőt elhagyta. Ép így bevégezte a lopást az is, a ki a gubacsot vagy más erdei terméket zsákba rakta, a fűzfavesszőt kévébe kötötte s ezen vagy más hasonló tárgyakat magához vette a végett, hogy az erdőből kivigye.

7. A *részesség* tekintetében a rendőri kihágásokra vonatkozó szabályok rendelkezései irányadók (80. §). Minthogy pedig a ktk. 26. §-a szerint a tettesen kívül a részesek is (btk. 69. §.) büntetendők: ugyane szabály az erdei lopásnál is alkalmazandó. A részesség általános kifejtését lásd a ktk. 26. §-a kapcsán. A lopásra vonatkozólag ez elvek alkalmazásából következik, hogy a ki a lopás véghezvitelében társaival egyetértve, az elkövetési cselekedetben (a dolog elvételében) tettleg közreműködik: az a lopásban társtettes leend, a ki pedig csak mások lopását akarja, habár elkövetési cselekedettel támogatni, vagy a ki a társaival közösen elhatározott lopás kiviteléhez elkövetési cselekedettel nem járult, bűnsegéd gyanánt büntetendő. Önkényt értetik, hogy ámbár a részesek az együtt okozott kár elkövetéséért egyetemlegesen felelősek: a károsszeg alapján kiszabandó pénzbüntetés mindegyiket külön terheli (75. §.); minélfogva a B. m. megsemmisítette vádlottak ügyében az ítéletet, melylyel alsófokúlag 200 frt kár és 316 frt pénzbüntetés egyetemleges megfizetésében marasztaltattak el (M. K. 1888: 50).

8. A *bűnhalmazat* a ktk. 29. és 30. §-a alapján ítélendő meg (lásd e §§. magyarázatát). A jelen törvény 83. §-a szerint, ha valaki több erdei kihágást követett el, melyek miatt még megbüntetve nem volt: a pénzbüntetés mindegyik kihágásért külön állapítandó meg, a helyettesítő elzárás azonban 10 napot ez esetben sem haladhat felül. Erdei lopás esetében, különösen az élőfa héjának lehántása által megtörténhetik, hogy maga a lopás az ellopott dolog értéke folytán kihágás marad, az egyidejűleg elkövetett szándékos károsítás azonban, a kár 30 frtot meghaladó összegénél fogva a btk. 421. §-a alá esik. Ily esetben a bíróság jár el s a büntetést az utóbbi §. alapján szabja ki, mindazonáltal figyelemmel az egyidejűleg beszámítandó lopásra mint erdei kihágásra. Ehhez képest a Curia a btk 421. §-a alapján ítélte el vádlottat, ki hársfahéj lehántása által a fákban 37 frt kárt okozott (B. T. XVIII. 96.), egy más esetben pedig, midőn vádlott 600 hársfának lehántása által a fákban 126 frt kárt okozott, s eltulajdonítási czélzattal 16 frt értékű hársbéjat lehántott: a btk. hivatkozott §-át, eszmei halmazatban az erdei lopás kihágásával (92. §.) alkalmazta (XIV. 239).

9. *Büntetésül* pénzbüntetés alkalmazandó (75. §.), mely behajthatatlansága esetében elzárásra változtatandó át, minélfogva a pénzbüntetés kiszabásánál az e helyett alkalmazandó elzárás tartama is megállapítandó (76. §.). Három frtot felül nem múló pénzbüntetés helyett egy napi elzárás, azonfelül minden 1—3 frtig terjedő összeg helyett szintén egy napi elzárás számítandó (77. §.); tiz napnál hosszabb idejű elzárás azonban nem állapítható meg (78. §.); a károsultat illető megtérítés vagy kártalanítás helyett pedig elzárásnak nincs helye (79. §.). A kiszabandó pénzbüntetés $^1/_5$-részben az illető község szegény- vagy betegápolási alapja, $^4/_5$-részben az állampénztár

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

javára ítélendő meg (lásd alább az eljárási szabályok közt 7. jegyzet alatt).

10. *Nem büntethető* a kihágás, ha valakit útközben, az erdőben vagy annak közelében oly baj ért, mely miatt kénytelen volt a cselekményt elkövetni, de ezt az erdőfelügyelettel megbizott személynek azonnal, vagy a legközelebbi község előljárójának 24 óra alatt feljelenti; az okozott kár vagy az eltulajdonított dolog értéke ez esetben is megtérítendő lévén (81. §.).

11. A büntető eljárásnak csak a sértett fél panaszára van helye (82. §.). Az indítvány előterjesztésének anyagi feltételeit és módozatait lásd a ktk. 31. §-ának magyarázatában (5. jegyz.).

12. A büntethetőség a kihágás elkövetésétől számított két év alatt évül el (86. §.), a büntetés végrehajthatása pedig megszűnik az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 év elteltével; ez elévülés azonban az ítélet végrehajtására irányzott s az elítélt ellen intézett hatósági cselekmény által félbeszakíttatik, de ezután ujra kezdetét veszi (88. §.). Egyébként a 87. §. szerint az elévülés szünetelésére és ismétli megkezdésére nézve a büntetőtörvények rendelkezései alkalmazandók (lásd a ktk. 31. §-ának magyarázatát).

b) Orgazdaság és bűnpártolás az erdei lopás eseteiben.

97. §. Az orgazdaság és bűnpártolás, a mennyiben erdei kihágást képező cselekményből származó dologra, illetőleg ily kihágás tettesére vonatkozólag követtetik el: 5 forinttól 25 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik.

Orgazdák és bűnpártolók az értéket, a kárt és a költségeket a tettesekkel egyetemlegesen megfizetni tartoznak.

98. §. Ha a visszaesés az orgazdára nézve forog fenn: ennek cselekménye, tekintet nélkül az erdei kihágásban bűnös tolvajra, a büntetőtörvények rendelkezései szerint minősítendő.

Erdei kihágásokra vonatkozó orgazdaság esetében a visszaesés hatálya 3 év alatt szűnik meg.

116. §. A ki a 115. §-ban megjelölt rendelet megszegésével erdőterméket elad, vagy vesz, 2 forinttól 10 forintig terjedő pénzbüntetéssel, s a mennyiben más erdei kihágás is forogna fenn, egyszersmind az erre rendelt büntetéssel is büntetendő.

Jegyzetek. 1. *Az orgazdaságot* a btk. 370. §-a határozza meg. Ennek figyelembe vételével az erdei lopásra vonatkozólag orgazdaságot követ el az, a ki olyan dolgot, melyről tudja, hogy erdei lopás által jutott birtokosa vagy birlalója kezéhez, vagyoni haszon végett megszerez, elrejt vagy annak elidegenítésére közreműködik. Ez esetben tehát az orgazdaság megállapíthatásának feltételei a következők:

a) a lopásnak, melyből a dolog származik, erdei kihágásnak kell lennie;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) a tettesnek tudnia kell, hogy a dolog ily kihágásból származik, és így nem elég, ha a dolgot oly körülmények közt szerzi meg, a melyekből gyanítható, hogy az lopás következtében jutott birtokosa vagy birlalója kezéhez, vagyis ez esetben a ktk. 129. §-ában meghatározott gyanús dolog megszerzése nem büntethető; ha azonban a tettes tudja a dolog eredetét: nem szünteti meg büntethetőségét az, hogy nem magától a tolvajtól, hanem valamely közbeeső személytől, a ki esetleg jóhiszemű birtokos is lehet, szerezte meg a dolgot;

c) a lopott erdei tárgyat «vagyoni haszon végett» kellett az orgazdának megszereznie, elrejtenie vagy ugyanily czélból kellett elidegenítésére közreműködnie. E czélzat hiányában ugyane cselekmény bűnpártolás leend.

2. Az erdei lopásra vonatkozó orgazdaság, tekintet nélkül a lopott és megszerzett dolog értékére, a btk. 371. §-a, és a fennebbi 98. §. értelmében *visszaesésben* elkövetettnek veendő s büntettet képez, ha azt oly egyén követte el, a ki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság miatt már két izben büntetve volt s utolsó büntetésének kiállása óta 3 év még el nem telt. Ha tehát csupán erdei lopás vagy orgazdaság miatt volt is valaki előzőleg két izben megbüntetve, az utolsó büntetésének kiállásától számítandó 3 év alatt elkövetett orgazdasága, habár csak erdei kihágásra vonatkozik is, szintén büntett gyanánt büntetendő.

3. *A bűnpártolást* a btk. 374. és 375. §-ai határozzák meg. Ezek figyelembe vételével az erdei lopásra vonatkozólag bűnpártolást követ el az: *a*) a ki az erdei lopás tettesének (vagy részesének) előleges egyetértés nélkül segítséget nyújt arra, hogy a hatóság üldözése elől meneküljön, a büntető eljárás sikerét meghiusítsa vagy büntetlen maradjon; *b*) a ki előleges egyetértés nélkül az erdei lopásból származó előny biztosítására közreműködik. A ki a bűnpártolást azért követte el, hogy magának vagy másnak vagyoni hasznot szerezzen, aránylag súlyosabban büntetendő; ellenben nem büntethető az, ki a bűnpártolást valamely hozzátartozójának (btk. 78. §.) érdekében követte el (btk. 376. és 378. §§.).

4. *A 116. §. esete* tulajdonképen nem orgazdaság, sőt nem is szükségkép lopott erdei termék eladása vagy megvétele, hanem csak megszegése a 115. §-ban meghatározott elővigyázati rendszabálynak, melynek czélja az erdei lopások és orgazdaság megelőzése oly vidéken, a hol e cselekmények nagyon elharapództak. A 115. §. szerint ily vidék területén, s a hol a lopott erdőtermékek eladatni szoktak, elrendelheti a B. m., hogy az erdei termékek eladása és vétele csak azon feltétel alatt legyen eszközölhető, hogy az eladó a termék jogos szerzését annak bizonyítványával igazolja, a kitől ezt szerezte. A bizonyítványban, mely a községi előljáróság által láttamozandó, körülirandó a kérdéses erdőtermék neme, minősége, nagysága, száma és mértéke. A 116. §. kihágását tehát az követi el, a ki oly helyen, hol a B. m. a szóban forgó rendeletet életbe léptette, az említett bizonyítvány nélkül ád el vagy vesz meg valamely erdei terméket. Ily esetben azonban az erdőtermékek büntetésként el nem kobozhatók,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hanem csak a jelen §. büntetésének van helye (M. K. 1889: 4. sz. Belügyminister).

5. Az orgazdaság és bűnpártolás, törvényes ismérveinél fogva az erdei lopás eseteiben is csak *szándékos* lehet. A 116. §. kihágása azonban gondatlanságból is elkövethető (ktk. 28. §.).

6. *Büntetésül* mindegyik esetben pénzbüntetés alkalmazandó, mely behajthatatlanság esetére elzárással helyettesítendő, és pedig akként, hogy 1 frttól 3 frtig terjedő összeg helyett egy napi elzárás számítandó (77. §.); tíz napnál hosszabb idejű elzárás azonban nem állapítható meg (78. §.). Bűnhalmazat esetében a pénzbüntetés mindegyik kihágásért külön állapítandó meg, a helyettesítő elzárás azonban ez esetben sem haladhat felül 10 napot (83. §.). A pénzbüntetés $^1/_5$-részben az illető község szegény vagy betegápolási alapja részére, $^4/_5$-részben az állampénztár javára ítélendő meg (lásd alább az eljárási szabályok közt 7. jegyzet).

7. A büntető eljárás két év alatt évül el (86. §.), a büntetés végrehajthatása pedig az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 év alatt szűnik meg (88. §.).

8. Az eljárás a 97. és 98. §§. eseteiben a sértett fél indítványára, a 116. §. esetében hivatalból indítandó meg (82. §.).

c) Erdei kártétel.

100. §. A ki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet, az okozott kár és hajtópénz megtérítésén felül, pénzbüntetéssel a következő mértékben büntetendő:

1.	*1 drb szarvasmarháért*	*50 kr.*
2.	*kecskéért*	*50*
3.	*ló, öszvér vagy szamárért*	*40*
4.	*juhért*	*15*
5.	*sertésért makkoltatás idején*	*30*
6.	*„ „ idején kivül*	*10*
7.	*szopós csikóért*	*05*
8.	*„ ludért*	*02*
9.	*egyéb baromfiért darabonkint*	*01*

Ha a legeltetés 15 éven aluli, vagy tilalom alatt álló erdőben, vagy pedig véderdőben, avagy futó homokban álló erdőben történik: a fentebbi 1—7 alatt felszámított pénzbüntetés mindenik darab állatért kétszeresen veendő.

Ha pedig a legeltetés hat éven aluli, mesterséges ültetvények vagy erdei vetések közt, avagy faiskolában történt, a pénzbüntetés háromszoros összegben szabandó ki.

101. §. Az előző §. határozatai az esetben is alkalmazandók,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ha a legeltetésre jogosított ebbeli jogosultságát, a legeltetés helyére, idejére, vagy a legeltetett állatok fajára, avagy azok számára nézve túllépte.

102. §. Legeltetési kihágás esetében a kártérítési összeg a 100. §-ban megszabott pénzbüntetés felénél s ha az az említett szakasz 1—7. pontja alatt felsorolt állatokkal 15 éven aluli vagy laza talajú erdőben, vagy nedves időjáráskor történt, vagy ha a kárttevő egy napnál tovább legeltetett: annak teljes összegénél kevesebb nem lehet.

103. §. A 100. §-ban meghatározott büntetés felére szállítható le, ha valaki az azon §-ban megjelölt valamely állatot másnak erdejébe legeltetési szándék nélkül ugyan, de jogtalanúl behajt; vagy a felügyeletére bizott állatot másnak erdejébe gondatlanságból bemenni engedi.

Ha mindazonáltal valamely állat csak az erdőbe való menekülés által óvathatott meg a fenyegető közvetlen veszélytől, ez esetben büntetésnek nincs helye.

105. §. A ki élőfát le vagy bevágás, megfurás, rovatozás, gyűrűzés, jelzés, lehámozás, fürészelés, a gyökerek feltakarása, gyantanyilások fel- vagy továbbszakítása által, vagy bármi más módon megrongál, az okozott kár megtérítésén felül 15 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig az élőfa galyát vagy ágát letöri, levágja, megvagdalja, vagy a fát más hasonló módon rongálja, az egész élőfa értékének egy tized részétől annak egész értékéig terjedő kártérítést tartozik fizetni, s azonfelül 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

106. §. A levágott fáknak vagy más erdei terméknek, a kerítésnek, ároknak, medernek, partnak, töltésnek, hidnak, átmetszetnek, útnak, ergettyűnek vagy csúsztatónak, vizfogónak, vagy a fausztatásra szolgáló más eszközöknek, továbbá tilalmi táblának, jelző vagy útmutató póznának, a távolsági vagy bármely más az erdőművelés vagy használat czéljából alkalmazott jelnek, vagy műveknek megrongálása, úgyszintén a szénégetésre összehordott vagy ölbe rakott fák szétbontása: 50 krtól 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az okozott kár mindenik esetben megtérítendő.

107. §. A ki másnak erdejében jogtalanúl földet, érczet, kőszenet, követ, gyepet vagy egyéb talaj-alkatrészeket ás, vagy erdőbe követ vagy más, a talajra nézve kártékony anyagot hord: a kár és az odahordott anyag elhordása által okozott költség megtérítésén felül, 50 krtól 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

108. §. A ki idegen erdőben faizási vagy alomhordási, vagy egyéb termékszedésre engedélylyel bir, de a fát, galyat, almot, vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egyéb erdei terméket nem a meghatározott mennyiségben, időben vagy nem azon erdőrészből viszi, melyből annak vételére jogosítva van, 50 krtól 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az is, a ki az alomgyűjtésnél, vagy galyszedésnél vasgereblyét vagy vágóeszközt használ, vagy pedig az őt illető faizási vagy erdőtermék-szedési jogával visszaélve, azt vagy másra ruházza, vagy másnak érdekében gyakorolja; vagy pedig a szedett fát, illetőleg erdei terméket eladja, s egyáltalán, ha a megjelölt jogának határán túllép.

Jegyzetek. 1. Ez esetek tényálladékának általános tárgyi ismérve: másnak erdejében véghez vitt *károsítás*. Erdei kihágást azonban csak akkor képez a cselekmény, ha az okozott kár összege 30 frtot meg nem halad, mely összeg keretén belül közömbös, hogy az okozott kár csupán egy, vagy a tettes által elítéltetése előtt elkövetett több erdei kártételből származik-e (69. §.). Ha az okozott kár összege 30 frtot felülhalad, a cselekmény, szándékosság esetében a btk. 418. vagy 421. §-a alá esik (73. §.). A kár meghatározása részint becsü utján, részint a 85. és 102. §§. alapján történhetik meg. A 85. §. szerint a kártérítési összegnek és hajtópénznek megállapíthatása végett a közigazgatási bizottság, a kir. erdőfelügyelőkkel egyetértve, érték- és árszabályzatot állapít meg, melyet közhirré tesz, s három évenként megujít. Ez érték- és árszabályzat alapján határozandó meg a kár a 105—108. §§. eseteiben, míg a tilos legeltetés esetében a 102. §. irányadó. E §. azonban csupán a kár minimumát határozza meg s arra az esetre van számítva, midőn a tényleges nagyobb kár becsü utján meg nem állapítható, vagy midőn az a 102. §. szerint meghatározandó károsszegnél csekélyebb. Ha tehát a becsü utján megállapították a tényleges kárt, mely a 102. §-ban meghatározott minimumot felülhaladja, ekkor úgy a kártérítés, mint a cselekmény minősítésének alapja a tényleges kár. Ha azonban a becsü utján megállapított kár kevesebb volna, mint a mely a 102. §. alapján előáll, ez esetben az utóbbi képezi a minősítés vagy legalább a hatásköri illetékesség alapját.*) Ehhez képest kimondá a Curia, hogy vétség forog fenn, ha a 102. §. alapján meghatározandó kártérítési összeg is már 30 frtot túlhalad (B. T. V. 433.) s birói útra tette át a Mt. több panaszlott ügyét, kik több állat legeltetése által kárt okoztak: mert a 102. §. szerint megállapított kár minimuma is meghaladta a 30 frtot (VIII. 20.). Birói utra tette át a Mt. panaszlott ügyét is, ki fenyves erdőben juhok és kecskék legeltetése által 66 frt értékű kárt okozott (M. K. 1888: 35.), valamint azok ügyét, kik panaszosok sarjú

*) *Csebi Pogány Virgil* helyes nézete szerint 30 frtot meghaladó kár esetében, habár az csak a jelen törvény 85. vagy 102. §-a alapján állapíttatott is meg, a bíróság van hivatva eljárni; de ha a vizsgálatból kitünik, hogy tényleg 5 forintot meghaladó kár sem forog fenn, ekkor vádlottat nem a btk. 421., hanem legfeljebb a ktk. 127 §-a alapján ítéli el; ha pedig tényleges kárt egyáltalában nem lehet megállapítani, a mi régi erdőben történt tilos legeltetésnél előfordulhat: ez esetben csak erdei kihágássá minősítheti a cselekményt (J. Sz. I. 274. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

erdejében marháik és juhaik legeltetése által 476 frt kárt okoztak, mert a hatáskör eldöntésére hivatott hatóság köréhez nem tartozik annak megállapítása, hogy az összesítve panaszolt kár az egyes terheltek közt felosztható-e (1890: 52.).

2. *A 100. és 101. §§.* tárgya a tilos legeltetés. Ez vagy oly erdőben történhetik, melyben az illetőnek nincs joga a legeltetésre (100. §.), vagy olyanban, a melyet joga van legeltetésre használni (101. §.). Az előbbi esetben feltétlenül, az utóbbiban csak azon feltétel alatt büntethető a tettes, ha legeltetési jogosultságát, a legeltetés helye, ideje, vagy a legeltetett állatok faja és száma tekintetében tullépte. Az elkövetés mindegyik esetben szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (80. és 100. §§.), azzal a megszorítással mégis, hogy a szándéknak a legeltetésre kell irányulni, s a gondatlanság csak arra vonatkozik, hogy a legeltető nem ügyelt eléggé bizonyos helyen vagy időben a legeltetési tilalomra, melyet e szerint gondatlanságból szegett meg. Ez által különbözik a 100. és 101. §§. esete a *103. §.* kihágásától, melynek tényálladékából a legeltetési szándék egyenesen ki van zárva, s a melynél e szerint gondatlanságból származó lehet az is, hogy az állatok bizonyos területen legelnek. A 84. §. szerint a családfő, gyám vagy gondnok, s a gazda, illetőleg iparos és gyáros is felelőséggel tartoznak a nekik alárendelt személyek által elkövetett kár és költség megtérítéseért s ugyane szabály szerint felelősek az erdei termékeknek az erdőben feldolgozására vagy az erdőből elszállítására jogosítottak megbizottjaikért és munkásaikért, a mennyiben ezek a kihágást megbizatásuk körében követték el. Ez azt jelenti, hogy az illető családfő, gazda vagy munkaadó csak vagyonilag felelős az olyan kár és költségekért, melyeket az ő megbizatásában eljárt egyén azáltal okozott, hogy saját személyében, megbizójának tudta és hozzájárulása nélkül, kihágást követett el; ellenben büntetéssel ily esetben nem illethető a megbizó. Ha azonban gondatlanság terheli a tekintetben, hogy oly egyént bizott meg a teendővel, ki abból folyó kötelességei iránt tájékozva nem volt, vagy ha a felügyeletet igénylő kiskorú egyént magára hagyta, ekkor a kihágás elkövetése, gondatlanság czímén, terhére róható. Csak ily értelemben áll meg a B. m. 1888. évi 69.983. sz. a. kiadott rendelete, mely szerint tilos legeltetés esetén a 84. §. alapján a vagyontalan pásztorok mellett a gazda is mindannyiszor elmarasztalandó, ha ellene az őt törvény szerint terhelő felügyeleti jog elmulasztása igazolva van (M. K. 1888: 49.). Figyelmet érdemel még a B. m. egy határozata, melylyel panaszos ügyében, ki a 100. §. alapján alsófokúlag háromszoros büntetésre ítéltetett, megsemmisíté az eljárást, mert háromszoros büntetésnek csak akkor van helye, ha a legeltetés 6 éven aluli mesterséges ültetvényben vagy faiskolában történt (M. K. 1889: 1.).

3. *A 105—108. §§.* az erdei kártétel egyéb eseteire vonatkoznak. A 80. §. figyelembe vételével ezek elkövetése is szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.). A 108. §-ra vonatkozólag kijelenté a B. m. hogy a szabadhasználatra átengedett erdőrészből kivágásra nem engedélyezett s meg nem bélyegzett magfa levágása e §. alá esik. (1889: 35. sz.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. Az erdei kártétel csak az esetben érintkezik *a szándékos vagyonrongálás* vétségével, ha valaki az erdei károsítást szándékosan követi el, s 30 frtot meghaladó kárt okoz. Minthogy azonban az erdei károsítás kihágása, mint láttuk, gondatlanságból eredő is lehet, másfelől azonban korlátozza tényálladékát az, hogy csupán 30 frtot meg nem haladó károsítás büntethető erdei kihágás gyanánt: ennélfogva felmerülhet a kérdés, hogy mi történjék akkor, ha valaki gondatlanságból 30 frtot felülhaladó kárt okozott. Egy esetben a közigazgatási bizottság panaszlott ügyében, ki tilos legeltetés által 200 frt kárt okozott, az erdei bíróság illetékességét megállapította: mert a kártétel szándékos nem lévén, a btk. 421. §-ának alkalmazhatása kizártnak látszott — a Curia azonban megsemmisíté e határozatot s birói útra tette át az ügyet: mert a közigazgatási hatóság csak 30 frtot meg nem haladó károsítás esetén járhat el (B. T. VII. 350.). A hatáskör megállapíthatása tekintetében az utóbbi a helyes megoldás, — a dolog érdemét illetőleg pedig akként volna a kérdés eldöntendő, hogy midőn a bíróság a károsító szándékot bebizonyítva nem látja, de különben az erdei kihágás minden ismérvét megállapíthatja: az utóbbi miatt ítéli el panaszlottat. Ha vádlott ily esetekben felmentetnék: ez arra a képtelenségre vezetne, hogy a nagyobb összegű erdei károsítás büntetlen maradna, míg a csekélyebbb értékű büntetéssel sujtatnék.

5. *Büntetésül* a 100—108. §-okban meghatározott pénzbüntetés alkalmazandó, mely behajthatatlansága esetén elzárásra változtatandó át (75. és 76. §-ok.). Három forintot felül nem muló pénzbüntetés helyett egy napi, azonfelül minden további 1—3 frtig terjedő összeg után szintén egy napi elzárás számítandó (77. §.), — tiz napnál hosszabb idejű elzárás azonban nem állapítható meg (78. §.). Bűnhalmazat esetében a pénzbüntetés mindegyik kihágásért külön állapítandó meg, a helyettesítő elzárás azonban ez esetben sem haladhat meg tiz napot (83. §.). Nincs büntetésnek helye, ha valakit útközben oly baj ért, mely miatt kénytelen volt erdei kártételt elkövetni, ha azt az erdőfelügyelőnek azonnal, vagy a községi előljáróságnak 24 óra alatt bejelenti (81. §.).

6. A kiszabandó pénzbüntetés $^1/_5$ részben az illető község szegény- vagy betegápolási alapja, $^4/_5$ részben az állampénztár javára ítélendő meg (lásd alább az eljárási szabályok közt a 7-ik jegyzet alatt).

7. A büntető eljárásnak csak a sértett fél panaszára van helye (82. §.).

8. A kihágás büntethetősége az elkövetéstől számított két év alatt évül el (86. §), a büntetés végrehajthatósága pedig az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 év elteltével szűnik meg (88. §.). Az elévülés félbeszakítására és újra megkezdésére vonatkozó rendelkezéseket lásd a ktk. 31. §-a kapcsán.

d) Veszélyes erdei kihágások.

109. §. Két frttól 20 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntettetik:

1. a ki a 9. §. határozmányainak megsértésével az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. a ki az általa vagy hozzájárulásával, vagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszély kikerülésére szükséges és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja;

3. a ki a jelen törvény 11. §-ának eleget tenni elmulasztja;

4. a ki erdőégés esetében annak oltására kötelezve lévén, ezen kötelezettségének alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy az oltást vezető hatósági közeg rendelkezését alapos ok nélkül nem teljesíti.

110. §. Azon közigazgatási hivatalnok, ideszámítva a községi előljárót is, a ki erdőégés esetében, a hivatalánál fogva őt illető intézkedések körül kötelességét megszegi, szintén az előbbi §. büntetésével büntetendő. Megyei közigazgatási hivatalnok ellen, ily vád esetében, az elsőfokú bíróságot a legközelebbi erdei kihágási bíróságok közül, a másodfokú erdei bíróság birókiildés által határozza meg.

111. §. A ki valamely erdőbe jogtalanúl vagy engedély nélkül, vagy az engedélyezett helyen kívül ergettyűt (csúsztatót) készít; meszet vagy szenet éget, szurkot, hamuzsirt, vagy kátrányt főz, kormot készít, fűrész vagy egyéb gödröt ás; farakodó vagy dolgozó helyet vagy műhelyet felállít; épület-, szerszám- vagy egyéb használatra szánt fát farag, vagy más hasonló munkát teljesít, 5 frttól 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és a fent elősorolt cselekmények által esetleg okozott kárt szakértői becsü alapján megtéríteni köteles.

Ily esetben, ha az erdőbirtokos kivánja, az ezen célokra netán felállított építmények és művek a kihágást elkövetőnek, vagy annak költségén, a ki ezért magánjogi felelősséggel tartozik, elhordandók s az előbbi állapot visszaállitandó.

112. §. Ha a 109. §. 1., 2. és 3. alatt meghatározott eselekmény vagy mulasztás folytán gondatlanságból tűzkár származott, a cselekmény vagy mulasztás vétséget képez, s a büntetőtörvények rendelkezései szerint lesz büntetendő.

Ugyanezen szabály alkalmazandó az esetben is, ha a tűzvész a mész- vagy szénégetés, a szurok- vagy kátrányfőzés, avagy a kromkészítés vagy hamunyerés végett gerjesztett tűzből gondatlanság folytán származott, úgyszintén ha a tűz az égés következtében nyerendő hamu jogtalan eltulajdonításának czéljából gerjesztetett, habár tűzvész nem származott.

113. §. A ki az erdőben engedély nélkül kocsival tilos úton jár vagy habár azon erdőségben makkoltatásra vagy legeltetésre jogositott is, marhát tilos úton hajt; a ki engedély nélkül új utat tör, vagy 6 évesnél fiatalabb utánnövések közt jár: 50 krtól 20 frtig terjedhető büntetéssel büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

114. §. A ki idegen erdőben, a nélkül, hogy ahhoz jogosultsága volna, a közútakon kivül találtatik, ha ottani jelenléte közbiztonsági vagy az erdőtulajdon biztonsága szempontjából aggályosnak tűnik fel, az erdészszemélyzet tagjai által az erdőből kiutasítható, és ha a fejsze, fűrész, vagy az erdőtermék szedésére alkalmas más eszköz vagy fegyver volna birtokában, az tőle elveendő.

A mennyiben a tettes az erdőben való tartózkodásra, illetőleg fegyverviselésre vonatkozó jogosultságát a hatóság előtt sem tudná igazolni, az által a fentnevezett s nála talált tárgyak elkobzandók.

Ha az erdőből kiutasított személy a meghagyásnak nem tesz eleget: 5 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő; ha pedig ellenszegül: cselekménye közhatóság elleni erőszak büntettét képezi.

Jegyzetek. 1. Míg az erdei lopást és kártétel csak cselekvés által lehet elkövetni: addig a fennebbi esetek némelyikének elkövetési módja a mulasztás is lehet; a míg továbbá az előbbi kihágások színhelye csak más erdeje lehet: addig a fennebbi pontokban meghatározott veszélyes cselekmények és mulasztások, a mennyiben ellenkező nem rendeltetik, akkor is erdei kihágást képeznek, ha nem idegen erdőben követtetnek el (71. és 72. §-ok.).

2. A *109. §. 1. pontjának* háttere a 9. §., mely szerint az erdőben s azok közelében 100 méternyi távolságon belül, csak az erdőégés megakadályozására szükséges óvórendszabályok megtartásával, s idegeneknek ezenfelül csak az erdészeti személyzet engedelmével szabad tüzet rakni; az erdőőrök azonban az általuk őrzött területeken, a favágók a vágásokban, s a kőfejtők a kőbányákban, valamint a nyájukat legeltető pásztorok főzés és felmelegedés végett tüzet rakhatnak oly veszélytelen helyeken, melyeken azt az erdőbirtokos el nem tiltotta. A 109. §. *2. pontja* is ugyane §-sal függ össze, a mennyiben az elrendeli, hogy a ki az erdőben tüzet rak, mindenesetre tartozik azt távozása előtt eloltani; míg a *3. pont* a 11. §. rendelkezésének megszegését helyezi büntetés alá. E §. szerint az, a ki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt megtenni már nem birja, vagy ha erdőégést vesz észre, vagy annak tudomására jut: tartozik azt az utjában eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezek pedig tartoznak az erdőégésről az erdőbirtokost, vagy annak háznépét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladék nélkül értesíteni, vagy a legközelebbi község előljáróságának bejelenteni. E pont alapján tehát azok is büntetendők, a kik az elhagyott tűzről közvetett tudomást nyertek, s erről a felsorolt személyek vagy hatóságok valamelyikét nem értesítették. Végül a *4. pont* első sorban az erdő felügyeletére hivatott személyzetre vonatkozik, mert erdőégés esetében ezek vannak hivatásuknál fogva oltásra kötelezve; de e pont alapján büntetendők azok is, a kik, habár állásuknál fogva nincsenek kötelezve az oltásra, ez iránt az oltást vezető hatósági közegtől utasítást nyernek, a mennyiben ezt nem teljesítik.

3. *A 110.* §. mintegy kiegészíti a 109. §. 4. pontját, mert tárgya

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szintén az erdőégés esetében követendő eljárás. Ily esetben ugyanis a közigazgatási hivatalnok, esetleg a községi előljáróság kötelessége a tűz terjedésének meggátlására és oltására a szükséges intézkedéseket megtenni. A 110. §. szerint tehát az büntetendő, a ki e hivatalos kötelessége teljesítését elmulasztja. E büntetés mindazonáltal nem zárja ki a közigazgatási tisztviselőnek és községi előljárónak fegyelmi megbüntetését.

4. *A 111.* §-ban felsorolt cselekmények csak annyiban közveszélyesek, a mennyiben tűzeléssel vannak egybekötve és így tűzvész okozására vezethetnek. A többi cselekmények, nevezetesen az ergettyű készítése, fürész vagy egyéb gödör ásása, farakodó vagy dolgozó hely vagy műhely felállítása, valamint épület, szerszám, vagy egyéb használatra szánt fa faragása, nem az erdő biztonsága szempontjából, hanem csak annyiban veszélyesek, a mennyiben a munkálatok elvégzéséhez életveszélyes eszközök (mint pl. ásó, kapa, fejsze stb.) használtatnak, s ezekkel a tilos munkán ért egyén könnyen visszaélhet. Ennyiben a jelen §. összefügg a 114. §. intézkedésével, mely megengedi az erdőszemélyzet tagjainak, hogy az ily veszélyes eszközök birtokában talált egyént az erdőből kiutasítsák, s büntetést szab arra, a ki az e részben tett felhívásnak nem engedelmeskedik.

5. *A 112.* §. intézkedése részint felesleges, részint nem elég világos. Felesleges külön kimondani, hogy a büntetőtörvények szerint büntetendő az, a ki az erdőben gondatlansága által tűzvészt okoz: mert a btk. 425. §-a különben is kimondja, hogy a tűzvész okozás vétségét követi el az, a ki a 422. vagy 423. §-ban megjelölt valamely tárgyat gondatlanságból felgyújt; nem elég világos pedig a §-nak az a része, a melylyel kimondja, hogy vétséget képez, s a büntető törvények szerint büntetendő a cselekmény, ha a tűz, az égés következtében nyerendő hamu jogtalan eltulajdonításának czéljából gerjesztetett, habár tűzvész nem származott. Világos, hogy ez esetben a tűzvész hiánya folytán a btk. 425. §-a nem alkalmazható és így legfeljebb arról lehetne szó, hogy a tettes hamu alakban ellopja a fát, a melyet hamunyerés czéljából feltüzelt. A mennyiben tehát ezt akarta a törvény kimondani: ez esetben az ekként nyert hamu eltulajdonítása, az értékre való tekintet nélkül, lopás vétsége gyanánt volna büntetendő.

6. *A 113.* §-ban felsorolt cselekmények olyanok, a melyek magukban véve károsítás nélkül is megeshetnek, de könnyen nagyobb kár okozását is eredményezhetik. Ha a károsítás tényleg megtörtént: ez esetben a cselekmény mint erdei kártétel ítélendő meg, ha azonban kár nem okoztatott, ekkor a jelen §. büntetése alkalmazandó.

7. *A 114.* §. kihágása abban áll, hogy az erdőből jogosan kiutasított egyén a meghagyásnak nem tesz eleget. Kik vannak jogosítva, s mily körülmények közt az erdőből valakit kiutasítani: ezt a 114. §. részletesen meghatározza. Kiegészítésül még hozzá teszszük, hogy a 38. §. szerint a fel nem esketett erdőőr az erdőben jogtalanúl tartózkodót onnan csak kiutasíthatja, de le nem tartóztathatja, s ha ezt mégis meg akarná tenni: az ez által előidézett ellenszegülés nem büntethető. (M. K. 1885: 42. C.) Ha a kiutasított egyén az őt jogosan kiutasítónak tettleg ellenszegül, hatóság elleni erőszak miatt büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ehhez képest a btk. 165. §-a s a jelen §. alapján birói utra tette át a M. t. vádlottak ügyét, kik idegen erdőbe az erdővédeknek ellenszegülve s azokat agyonütéssel fenyegetve behatoltak (B. T. V. 190.), egy más esetben azonban közigazgatási útra tartozónak mondta ki panaszlott ügyét, ki hatóság elleni erőszak mellett azzal is volt vádolva, hogy az erdőbe tilalom ellenére behatolt, de a kire nézve az előbbi vádat a bíróság beszüntette (M. K. 1888: 5.)

8. A kisérlet, részesség, továbbá a szándék és gondatlanság, valamint a büntetést kizáró vagy enyhítő körülmények tekintetében az általános büntetőtörvények alkalmazandók (80. §.). Ebből következik:

a) hogy a tettesen kívül a részesek is büntetendők, ellenben a kisérlet nem büntethető (ktk. 26. §.);

b) hogy a fennebbi cselekmények és mulasztások mindegyike szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.);

c) hogy a büntetést kizáró és enyhítő okok tekintetében a btk. VII. fejezetének rendelkezései itt is alkalmazandók, a mennyiben kihágásokra általában alkalmazást nyerhetnek (ktk. 12. §. 8. jegyzet).

9. Büntetésül minden egyes kihágásra a fennebbi §§-ban meghatározott pénzbüntetés szabandó ki, mely behajthatatlansága esetére elzárással helyettesítendő (75. és 76. §§.). Három frtot felül nem muló pénzbüntetés helyett egy napi, minden további 1—3 frt helyett szintén egy napi elzárás számítandó, mely azonban 10 napot meg nem haladhat (77. és 78. §§.). Bűnhalmazat esetében a pénzbüntetés minden kihágásért külön állapitandó meg, a helyettesítő elzárás azonban 10 napot ekkor sem haladhat felül (83. §.) A kiszabandó pénzbüntetés $^1/_5$ részben az illető község szegény- vagy betegápolási alapja, $^4/_5$ részben az állampénztár javára ítélendő meg, (lásd alább az eljárási szabályok közt 7. jegyzet alatt).

10. A büntető eljárás a 109. és 110. §§. eseteiben hivatalból indítandó meg, a 111—114. §§-ban meghatározott kihágások miatt azonban csak a sértett fél panaszára indítható meg az eljárás (82. §.)

11. A kihágás a cselekmény elkövetésétől számított két év alatt, a büntetés az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három év alatt évül el (86—88. §§). Az elévülés félbeszakítása és újra megkezdése tekintetében lásd a ktk. 31. §-ának magyarázatát.

e) A biráskodás és eljárás.

117. §. A birói hatóságot elsőfokon gyakorolják:

1. megyékben a szolgabirák;

2. rendezett tanácsú vagy törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselő;

3. Budapesten az illető előljáró.

118. §. Tiz frtot felül nem haladó lopások és kártételek eseteiben az elsőfokú biráskodás kis és nagy községekben a községi birót is, vagy ennek helyettesét illeti. A sértett fél választásától függ, vajjon a szolgabiró vagy a községi biró eljárását kivánja e igénybe venni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E választási jog azonban a panasztétellel megszűnik.

119. §. A másodfokú birói hatóságot a főispánból (a fővárosban a főpolgármesterből), akadályoztatása esetében az alispánból, illetőleg a polgármesterből, vagy annak helyetteséből, mint elnök és a közigazgatási bizottságnak két tagjából alakított bíróság gyakorolja.

121. §. A 158. §-ban meghatározott semmiségi panasz esetében a Curia, mint legfőbb itélőszék határoz.

125. §. Az első és másodfokú erdei bíróság tagjai e hivatásukra nézve, a mennyiben az 1877 XXII. t.-cz értelmében fel nem esketettek, külön esküt tesznek le. A másodfokú bíróságnak a jelen szakasz intézkedése alá nem eső tagjai, a közigazgatási bizottság ülésén, szintén az idézett t.-cz. 7. §-ában meghatározott esküt teszik le.

130. §. Az eljárás rendszerint a tettes lak- vagy tartózkodási helyének bírósága előtt indítandó meg. Ha azonban a tettes a kihágás elkövetésén éretett, vagy ha tőle zálog vétetett: az eljárás a tett elkövetésének bírósága előtt is megindítható.

Tettenkapás az is, ha a tettes folytonos üldöztetése közben elfogatott, illetőleg felfedeztetett, vagy ha e közben az üldöző rendőri közeg vagy mások által felismertetett, habár menekülése vagy elrejtőzése sikerült is.

131. §. A tettes vagy tettesek, avagy ezek egyikének illetékessége a részesek illetékességét is megállapítja.

133. §. Elsőfokú erdei hatóságok illetékességei összeütközése esetében, ha valamennyinek másodfokú bírósága ugyanazon közigazgatási bizottság: a határozati jog ezt illeti; ellenkező esetben, ugyszintén másodfokú erdei bíróságok összeütközése esetében a bm. határoz.

136. §. Azon esetekben, melyekben a jelen törvény szerint, az eljárás csak a sértett fél panaszára indítható meg; a panasz a btk. szerint erre jogosított személyeken kívül, a sértett fél erdőkezelő tisztje által is, külön meghatalmazás nélkül előterjeszthető. Ugyanez jogosítva van a sértett felet az eljárás további folyama alatt is képviselni és a megengedett jogorvoslatot használni.

A panasz szóval is előterjeszthető. Ha irásban terjesztetett be és ahhoz több erdei kihágást és kihágót tartalmazó jegyzék mellékeltetett: az indítvány mindezekre kiterjesztettnek tekintendő.

138. §. Oly kihágási ügyekben, melyekben az érték vagy kár nagysága állapítja meg a bíróság illetékességét, s az érték, illetőleg kár nagyobb volna, mint a mely a 69. és 118 §§-ban meg van állapítva: joga van a sértett félnek az elsőbirósági itélet hozataláig megtérítési vagy kártalanítási igényét a 69., illetőleg 118. §-ban

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

meghatározott összegre leszállítani; erdei lopás esetében azonban csak akkor, ha a lopott tárgy értéke 50 frtot meg nem halad.

Az ekként eszközölt leszállítás a bíróság illetéktelenségét megszünteti.

139. §. Ismeretlen egyének vagy külföldiek, tettenkapás vagy folytonos üldöztetés esetében a legközelebbi község előljárósága elé, ha pedig az erdei kihágás birája közelebb volna: ez elé vezetendők.

142. §. Letartóztatható és elővezetendő a tetten kapott vádlott az esetben is, ha a rendőrség, vagy az erdőszemélyzet tagja által, a kihágás abbanhagyására felszólíttatván a felszólításnak nem felel meg.

143. §. Elővezetést rendelhet el az erdőbíróság, ha a megidézett vádlott a kitűzött időben meg nem jelent, s elmaradását alapos mentséggel nem igazolja.

144. §. Vizsgálati fogság csak az esetben rendelhető el, ha az ismeretlen vagy az országban állandó lakással nem biró vádlott megszökésétől lehet tartani. A vizsgálati fogság 48 óránál hosszabb ideig nem tarthat, s a büntetésbe beszámítandó.

145. §. Azonnal megszüntetendő a vizsgálati fogság, mihelyt a letartóztatott kilétét és azt igazolja, hogy az országban állandó lakása van, vagy ha kilétének igazolásán felül, a kár és büntetés valószinü összegére nézve biztosítékot ad vagy alkalmas kezest állít.

146. §. Ha a kihágás megállapítása vagy folytatásának megakadályozása végett szükséges: a rendőri közegek és erdőőrök jogosítva vannak, azon eszközöket, melyekkel a kihágás elkövettetett, a kocsit, szánt, és vonómarhát, valamint a kárban talált állatokat lefoglalni.

Az ekként lefoglalt tárgyak állatoknál legfeljebb 48 óra, egyéb tárgyaknál pedig legfeljebb 14 nap alatt átadandók a község előljáróságának.

147. §. A lefoglalt tárgyak megőrzése és fentartása a községet, a rendelkezési jog azonban a kihágási bíróságot illeti.

148. §. A lefoglalt tárgyak kiadandók a tulajdonosnak, ha a kár valószinű összegeért biztosítékot ad.

149. §. Biztosíték-adás nélkül is visszaadandó a lefoglalt tárgyak azon része, melynek értéke a kár, a költségek és a pénzbüntetés valószinű összegét felülmúlja.

150. §. A tetten kapott vagy folytonosan üldözött tolvaj által eltulajdonított erdei termékek a rendőri vagy erdei közegek által onnan vehetők el, a hova azok elhelyeztettek.

151. §. Az erdei kihágások soron kivül, leggyorsabban tárgyalandók, s a hol gyakoriak, elintézésükre legalább minden hónapban tárgyanapok tartandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

152. §. A ki magát az első bíróság ítéletével sértve találja: ez ellen a másodfokú bírósághoz fölebbezhet. A fölebbezés az ítélet kihirdetésétől vagy írásbeli közlésétől számított 48 óra alatt szóval vagy írásban jelentendő be. A 48 óra után bejelentett fölebbezés hivatalból visszautasítandó. Törvénykezési szünnapok nem számítanak.

153. §. A törvényes időben bejelentett fölebbezés az ítélet végrehajtását megakasztja.

154. §. A másodfokú bíróság az esetben, ha a kir. ügyész jelen van, ennek meghallgatása után határoz.

157. §. A másodfokú bíróság, ha a kir. ügyésznek azon nézetéhez járul, hogy az elsőfokú bíróság hatósága körén túl terjeszkedett, az eljárást megsemmisíti s az ügyet a rendes bírósághoz teszi át. E határozat mind a kir. ügyész és a felekre, mind pedig a bíróságra nézve végérvényes.

158. §. Ha a másodfoku bíróság a kir. ügyész indítványa ellenére, az ügyet az erdei kihágási bíróság hatósági körébe tartozónak nyilvánítá: a kir. ügyésznek jogában áll, a határozat kihirdetésekor az ellen semmiségi panaszát szóval, vagy ugyanazon napon esti 6 óráig írásban bejelenteni, s az indokok bővebb kifejtését a bejelentés után 24 óra alatt írásban benyujtani.

159. §. A kir. ügyész által emelt semmiségi panasz folytán, az ügy a legfőbb itélőszékhez terjesztendő.

161. §. A másodfokú bíróságnak joga van, ha a vizsgálatot nem találja kielégítőnek: annak pótlását az elsőbirósági ítélet feloldása nélkül is elrendelni.

A másodfokú kihágási bíróság határozatai a 158. §-ban foglalt eset kivételével végérvényesek.

162. §. Ha a jogerejűleg elmarasztalt fél a kártérítést és pénzbüntetést az itéletben kitett határidő alatt be nem fizeti, végrehajtásnak van helye.

A végrehajtás iránt közigazgatási úton az elsőfokú erdei bíróság hivatalból intézkedik.

163. §. A végrehajtást teljesítő közeg eljárásának szabályszerűsége ellen felmerült panasz felett elsőfokon a közigazgatási bizottság, másodfokon a B. m. határoz.

164. §. Az ügyrendtartást a B. m. egyetértőleg a földmivelési ministerrel rendeletileg állapítja meg.

Jegyzetek. 1. A kihagyott §-ok részint ügykezelési, részint kevésbé lényeges vagy különben is ismert eljárási szabályokat tartalmaznak. Igy a 120. §. a másodfokú bíróság megalakításáról, a 122. §. a kir. ügyész részvételéről a másodfokú erdei bíróság ülésein,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a 123. §. a másodfokú bíróság székhelyéről s tagjainak meghivásáról, a 124. §. a tárgyalási jegyzőkönyvek vezetéséről intézkedik; a 126. §. az erdei bíróságok egymásközötti érintkezését, a 127. §. a rendőri közegek kötelességeit, a 128. és 129. §-ok a fölesketett erdőtisztek és erdőőrök nyomozási kötelességét s ebbeli eljárásuk hatályát állapítják meg; a 132. §. kimondja, hogy midőn az erdei kihágáson felül más erdei cselekmény is merül fel: az ügy az illetékes bírósághoz átteendő; a 134. §. szerint a kihágási és rendes bíróságok között előforduló hatásköri összeütközés esetében a Mt. határoz; míg a 135. §. szerint erdei kihágások eseteiben is az eljárás általános szabályai érvényesek, a mennyiben a jelen törvény kivételt nem állapít meg; a 137. §. szerint hivatalból üldözendő erdei kihágások eseteiben az elsőfokú bíróság indítvány nélkül is tartozik megindítani az eljárást; a 140. és 141. §-ok kimondják, hogy a községi előljáró az elővezetett személyt, ki kilétét és rendes lakhelyét igazolja, szabadon bocsátja, ellenkező esetben a kihágási bírósághoz teszi át; az utóbbi pedig az elővezetett vagy hozzá átküldött egyént kihallgatván: azt azonnal szabadon bocsátja, ha az ellene felhozott gyanút elhárítja, vagy kellő biztosítékot ad, illetőleg kezest állít; a 155., 156. és 160. §-ok a másodfokú bíróság tárgyalásán jelenlevő kir. ügyész indítványairól és ezek hatályáról intézkednek.

2. A 117., 118. és 119. §-ok az *első- és másodfokú birói hatóságot* a 125. §-sal kapcsolatban határozzák meg. A 117. §-ban említett szolgabirák helyett az 1886: XXI. t.-cz. életbelépte óta «főszolgabirák» értendők. Ezek, valamint helyetteseik, a szolgabirák, csak akkor járhatnak el erdei bíróság gyanánt, ha ebbeli hivatásukra az esküt letették. Ugyanez áll az első- és másodfokú bíróság többi tagjairól is, kivéve, ha az illető a kisebb polgári peres ügyekről szóló törvény 7. §-a értelmében a békebirói esküt letette (125. §.). Ezenfelül a belügyminister kijelentése szerint úgy a főszolgabiró, mint a szolgabiró csak akkor gyakorolhatja az erdei biráskodás jogát, ha erre a törvényhatóságtól külön megbizást nyer. (M. K. 1887: 42. és 1889: 24. sz.) Később azonban kimondá a B. m., hogy a főszolgabiró más minősítéshez kötve nincs, mint a 125. §-ban előirt eskü letételéhez; míg a szolgabiró csak megbizás folytán gyakorolhatja a biráskodást, de szintén csak az eskü letétele mellett (1890: 39. sz.). Másodfokon csak a közigazgatási bizottság kebelében, a 120. §. szerint alakított erdei bíróság ítélhet, melynek üléseire mindenkor a kir. ügyész is meghivandó; mihez képest a B. m. egy esetben felügyeleti jogánál fogva megsemmisítette az alispánnak erdei kihágási ügyben hozott másodfokú határozatát. (M. K. 1887: 49. sz.)

3. 130—134. §-ok *a birói illetékességet* s az illetékességi és összeütközés esetében követendő eljárást szabályozzák. Gyakorlatilag fontos az összeütközés oly esetben, midőn az erdei lopás vagy kártétel a följelentésben kitett érték szerint a rendes bíróság hatásköréhez tartozik, s ugyanezért ahhoz nyujtja be a panaszos följelentését vagy a közigazgatási hatóság ezt oda átteszi; a bíróság azonban a vizsgálat folytán arról győződik meg, hogy a lopott dolog értéke vagy az okozott kár 30 frtnál csekélyebb s ennélfogva az eset a közigazgatási

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

erdei bíróság köréhez tartozik. A Mt. ily esetben azt az elvet mondta ki, hogy a följelentésben kitett összeg irányadó, s hogy e szerint bűntett vagy vétség gyanánt följelentett erdei lopás esetében a rendes bíróságnak kell eljárni, mely szélesebb hatáskörénél fogva a kihágások elbirálására is hivatva van (B. T. XVII. 225. l.), kétségtelen azonban, hogy e felfogás egészen a panaszos önkényére bizná a bíróság megválasztását, holott a törvény intentiója az, hogy midőn a lopott dolog értéke vagy az okozott kár 30 frtot felül nem halad, s midőn a kérdéses ügy más súlyosabb beszámítású ügygyel kapcsolatban nincs: mindenkor a közigazgatási hatóság járjon el. Helyesebb tehát a vitássá vált hatáskört a vizsgálat által kiderített valódi adatok alapján eldönteni s az ügyet csak akkor utasítani birói útra, ha a följelentett nagyobb összeggel szemben nem tünt ki kétségtelenül, hogy az érték vagy kár 30 frtot meg nem halad.*) Figyelmet érdemel itt még a Mt. egy határozata, mely szerint az erdei kihágáson ért egyén által jogtalan zálogolás miatt emelt viszonvád csak az erdei kihágással kapcsolatban, tehát az erre illetékes hatóság által bírálható el. (M. K. 1888: 15. sz.)

4. A 136. és 138. §-ok *a sértett fél indítványozási és panaszjogát* határozzák meg. Általános elv az, hogy a sértett fél indítványát itt is a btk. 110—116. §-aiban meghatározott feltételek mellett gyakorolhatja (lásd a ktk. 31. §. 5. jegyz.); mihez képest a B. m. egy esetben ki is mondá, hogy a btk. 112. §-a erdei kihágásoknál is alkalmazandó. (M. K. 1888: 32. sz.) Eltér az általános szabályoktól a 136. §-nak az a rendelkezése, hogy a panaszt a sértett fél erdőkezelő tisztje külön meghatalmazás nélkül is előterjesztheti. Más idegen személy külön meghatalmazás nélkül panaszt nem tehet; minélfogva fölmentő ítéletet hozott a B. m., midőn vádlott községi erdőben követett el erdei kihágást s e miatt a följelentést a káptalan erdőfelügyelője csak polgári kötelességből tette. (M. K. 1888: 31. sz.) A panasz jogából következik, hogy a sértett fél a kihágás elkövetőjével ki is egyezhet; a panasz megtétele előtt azonban az egyezkedés csak a kár megtérítésére vonatkozhatik, ellenben a panasz megtétele után a büntetés bizonyos százaléka is tárgya lehet az egyezkedésnek. E tekintetben a B. m. a földmívelési ministerhez intézett átiratában kimondotta, hogy az erdőtiszt a panasz megtétele után kiegyezhet a kártevővel a büntetés 50%-ára, de előbb nem: mert ha a károsult panaszt nem tett, büntetésnek egyáltalában nincs helye. (M. K. 1888. 2. sz.) A panasz és kiegyezés jogából következik az is, hogy a sértett fél lemondhat követelése egy részéről, s oly mértékre szállithatja azt le, hogy az ügy, ennélfogva az erdei bíróság illetékessége alá tartozó kihágás leend, holott különben vétség volna. Ezen alapul a 138. §. rendelkezése. Természetes, hogy a mennyiben panaszos nem a kárttevő megbüntetését, hanem csak kárának megtérítését kivánja: ez esetben a kihágási bíróság eljárásának helye nincs, hanem a kárkövetelés a polgári bíróság előtt érvényesítendő. (M. K. 1889: 48. sz. és J. Sz. I. 309. l.)

*) Ugyane nézetet vitatja *Bodor László* «Illetékesség erdei lopás eseteiben» című értekezésében. (J. K. 1889: 47. l.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A 139—145. §-ok az erdei kihágáson ért vagy a miatt bevádolt *egyén letartóztatásának, elővezetésének és vizsgálati fogságának feltételeit* határozzák meg. A községi előljáró vagy azonnal szabadon bocsátja vagy az erdei kihágás birájának adja át az eléje vezetett egyént (140. §.). A kihágási biró pedig köteles az illetőt azonnal kihallgatni s a kihallgatás eredményéhez képest a szabadonbocsátás vagy további fogvatartás iránt intézkedni (141. §.). Utóbbi esetben, valamint akkor is, ha a tetten ért egyén a rendőrség vagy az erdőszemélyzet felhivásának eleget nem tesz (142. §.), vizsgálati fogságnak van helye, mely azonban 48 óránál tovább nem tarthat (144. §.), s a dolog természeténél fogva inkább előzetes letartóztatásnak tekinthető: mert a vizsgálati fogság a bűnvizsgálat elrendelését feltételezi, holott ez a kihágási eljárásban elő nem fordul.

6. A 146—149. §-ok a tetten ért egyéneknél található s a kihágás elkövetésére használt *eszközök és tárgyak lefoglalásáról* s az ezekre vonatkozó további intézkedésekről szólnak. E tárgyak a kár és büntetés biztosítékául szolgálnak, s a mennyiben vádlott elítéltetik s a kárt megtéríteni, valamint a büntetést lefizetni nem képes: ez esetben a lefoglalt tárgyak eladandók és a mondott czélra fordítandók. Ily esetben tehát a pénzbüntetés helyett, ennek behajthatatlansága esetére kiszabott elzárás végre nem hajtható. A 150. §. a tetten ért tolvaj által elvitt erdei termékek visszaszerzése czéljából feltétlenül és bárhol megengedi a házkutatást és személymotozást a rendőri vagy erdei közegeknek. Minden más esetben az ellopott erdei termékek kutatása tekintetében is az általános szabályok irányadók.

7. A 151. §. csupán *az erdei kihágások soronkívüli tárgyalását* és gyors elintézését rendeli el; a tárgyalás szabályait azonban az 1881. évi 35,839. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet foglalja magában. (B. T. II. 364. l.) E rendelet lényegesebb intézkedései a következők:

a) az erdei kihágás iránt benyujtott panaszok a legközelebbi tárgyalási napon véendők fel, s ha ez már nem lehetséges: legfeljebb 30 nap alatt okvetetlenül letárgyalandók (7. §.).

b) az idézés irásban eszközlendő, a községi biró azonban a feleket szóval is megidézheti, s ha ez sikertelen maradna: az idézés irásban ismétlendő (8. §.);

c) a tárgyalás szóbeli és nyilvános; a fölveendő jegyzőkönyvben a felek neve stb. feltüntetendő; a tárgyalást az eljáró hatósági személy vezeti s első sorban kihallgatja a feljelentőt, azután panaszlottat s a többi érdekelt feleket, a kiderített adatok s a fölvett vallomások rövid sommázatát jegyzőkönyvbe véteti, esetleg megengedi a a szakértőknek, hogy véleményüket sajátkezűleg beirják, a tárgyalás során hozott határozatokat szószerint beiktatja a jegyzőkönyvbe, a tárgyalást lehetőleg még aznap befejezi s a határozatot a feleknek kihirdeti (9. §.), megjegyezvén, hogy a tárgyalásra a tanúk és szakértők vádlottal együtt idézendők meg s panaszló tanúi vádlott jelenlétében hallgatandók ki (M. K. 1888: 51. sz. B. m.);

d) a jegyzőkönyv a tárgyaló hatósági személy és jegyző, vala-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mint a felek és kihallgatott egyéb személyek által aláirandó, irni nem tudóknál a szokott eljárás lévén követendő (10. §.);

e) ha a határozat a tárgyalás napján ki nem hirdettetett: a felekkel irásban közlendő (11. §.);

f) ha egy panaszlott több kihágással vádoltatik: ezek együtt tárgyalandók s egy határozatban döntendők el (12. §.);

g) birói szemle vagy szakértők meghallgatása, ha a tárgyalás napján nem eszközölhető: külön veendő fel és folytatólag vezetendő a jegyzőkönyvbe (13. §.);

h) a tárgyalás csak akkor tartható meg a hely szinén, ha a helyszini szemle elkerülhetetlenül szükséges, 10 frtot meg nem haladó kihágásoknál azonban a tárgyalást hivatalos körutja alkalmával az erdőbirtokos székhelyén vagy az illető községben is megtarthatja a közigazgatási közeg (14. §.); megjegyezvén, hogy midőn az eljáró bíró az érdekelt felek kivánságára tart helyszini szemlét: joga van az illetők terhére napidíjat és fuvarbért felszámitani (M. K. 1889: 40. B. m.);

i) a felek vagy képviselőik a tárgyalási iratokat hivatalos személy jelenlétében megtekinthetik és lemásolhatják (15. §.);

j) ha a felebbezés posta útján küldetik be: az e törvény 152. §-ában emlitett 48 órai határidő a felebbezés tényleges feladására értendő (16. §.).

A rendelet további §-ai túlnyomóan az ügykezelésre vonatkoznak, s nevezetesen kimondják, hogy a másodfokú hatóság határozatai irásban közlendők (17. §.); a vétbizonylatok az iratokhoz csatolandók (18. §.), ha a Curia megsemmisiti a közigazgatási eljárást: a másodfokú hatóság három nap alatt a rendes bírósághoz teszi át az iratokat (19. §.), az elsőfokú hatóság hivatalból hajtja végre a jogérvényes határozatokat (20. §.), mindenekelőtt a pénzösszeg és az eljárási költségek behajtását kisérli meg, és pedig az 1875: XV. t.-cz. III. részében foglalt szabályok szerint (21. §.), ha a marasztalási összegek behajthatatlanoknak bizonyulnak: az elsőfokú erdőbiróság azonnal intézkedik az elzárás foganatosítása iránt (22. §.), a befolyt vagy önként befizetett pénzek a végrehajtást elrendelt elsőfokú hatósághoz teendők át, ki első sorban az eljárási költségeket, azután a kártérítéseket, végül a pénzbüntetést törleszti (23. §.), a fizetés nyugta mellett történik (24. §.), a végrehajtás elleni panaszok a végrehajtást teljesítő közegnél vagy a közigazgatási bizottságnál nyujtandók be (25. §.).

A 26. §. a pénzbüntetések behajtásáról, kezeléséről és elszámolásáról intézkedik, e §. azonban némi változást szenvedett az 1888. évi 60,559. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet által, mely szerint az erdei kihágások pénzbüntetéseiről vezetett számadások jövőre nem az elsőfokú hatóság, hanem az alispán által terjesztendők fel a földmivelésügyi ministeriumhoz (M. K. 1888: 41.).

A 27. §. szerint a kártérítések, hajtópénzek és eljárási költségek 8 nap alatt panaszlónak megküldendők, a befolyt pénzbüntetés valamint az elkobzott tárgyak eladásából befolyó összeg $^1/_5$ része az illető község szegény- vagy betegápolási alapja részére szolgálta-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tandó ki, míg $^4/_5$ része félévenként, vagy mihelyt az összeg 25 frtra felszaporodott, az állampénztárba szállítandó. A 28. §. szerint a félévenként lezárandó nyilvántartási és pénznapló a földmivelési ministerium erdőszámvevőségéhez terjesztendő fel.

Minden más tekintetben a kihágások tárgyában kibocsátott 1880. évi eljárási szabályzat irányadó (29. §.).

8. A *felebbezésről* szóló 152. §. összefügg az előbbi pont alatt ismertetett rendelet 16. §-ával. A 153. §. szerint a felebbezés megakasztja az itélet végrehajtását; oly esetben mindazonáltal, midőn valaki erdei termény jogtalan használata által követ el kihágást, (a minő pl. a 108. §. esete lehet), s e használatot az elsőfokú hatóság eltiltja: e tilalom nem függesztetik fel a felebbezés által, hanem a tilalom daczára elkövetett cselekmény uj kihágásnak veendő. (M. K. 1886: 8. sz.).

10. A kézi zálogüzletre vonatkozó szabályok megszegése.

(1881 XIV. t.-cz.)

23. §. A zálogüzlet-tulajdonosok, ha üzletük gyakorlása közben a jelen törvény intézkedéseit vagy tilalmát megszegik: 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, a mennyiben utolsó büntetésük kiállása óta két év még el nem telt: egy hónapig terjedhető elzárással és 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ez utóbbi esetben a zálogüzlet folytathatása is birói ítélettel betiltandó. A tilalom legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.

24. §. A kik a nélkül, hogy a jelen törvény értelmében engedélyt nyertek volna, zálogüzletet folytatnak, vagy akár önállóan, akár más üzletük mellett kézi zálogra iparszerűen kölcsönt adnak: 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, a mennyiben utolsó büntetésük óta két év még el nem telt: két hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Jegyzetek. 1. Az orgazdaság legveszélyesebb fészkei a zálogházak, melyekben mindenki elhelyezhet tárgyakat a nélkül, hogy azok eredetéről számot adni, vagy magát megnevezni kénytelen volna. E veszély megelőzését s a zálogba tevők érdekeinek megóvását czélozza a jelen törvény, melynek 23. §-a tulajdonképen csak ismétlése a ktk. 130. §-ának, a mely tehát e §. folytán ma már hatályon kívül helyezettnek tekintendő.

2. A *23. §.* kihágásának alanya csak oly személy lehet, a ki zálogüzlettel vagy ennek közvetítésével iparszerüleg foglalkozik, vagyis a ki a jelen törvény 1. §-a értelmében az iparhatóság engedélyével zálogüzletet alapít és folytat. Engedélyt csak az nyerhet, a ki igazolja, hogy nagykorú s csőd vagy gondnokság alatt nem áll, hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nyereségvágyból eredő büntettért vagy vétségért büntetve nem volt, hogy nem áll oly büntetés alatt, mely a zálogüzlet folytatásától eltiltja, s hogy a szükséges biztosítékot letette. A törvényhatóságok, községek, részvénytársaságok vagy szövetkezetek által fentartott zálogintézetek igazgatóságának tagjai szintén alanyai lehetnek e kihágásnak (28. §.), mert a F. M. 1881: 24.381. sz. a. kiadott rendelete szerint a törvény 3., 4., 5., 6., 7., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 18., 19. és 26. §§-ai ez intézetekre is vonatkoznak, ellenben nem terjednek ki e törvény intézkedései a kir. zálogházakra és ezek közvetítő intézeteire, azon üzletekre, a melyek nyers terményekre, árúcsarnokokban, eladási vagy bizományi raktárakban elhelyezett árúkra előlegeket adnak, s az értékpapir-kölcsönügyletre, a mennyiben az utóbbit nem a jelen törvény hatálya alá eső zálogüzletek folytatják (27. §.).

3. Ama *rendelkezések és tilalmak*, melyeknek megszegése a 23. §. kihágásának büncselekményét képezi, a következők:

a) a zálogüzlet helyisége s annak minden változtatása az iparhatóságnál bejelentendő (3. §.);

b) zálogba nem vehetők a tűzveszélyes tárgyak, katonai egyenruhák és fegyverek, a nyilvános istentisztelet eszközei, iskolai bizonyítványok, leczkekönyvek, fizetési ívek, nyugdíjívek és nyugták (4. §.);

c) ha az elzálogosító személye vagy a zálogba kinált tárgy iránt gyanúok forog fenn: a zálogüzlet tulajdonosa erről a hatóságot értesíteni tartozik (5. §.);

d) a kölcsön biztosítására a zálogtárgyon kívül váltót vagy más kötelező nyilatkozatot venni nem szabad (6. §.);

e) lepecsételve zálogba vett tárgyak a kiváltásig a pecsét megsértése nélkül őrizendők (7. §.);

f) a zálogba vett tárgyról zálogjegy adandó, melyen az előirt rovatok pontosan kitöltendők (8. §.);

g) a zálogba vett tárgyakról bekötött, folyó lapszámokkal ellátott, átfűzött s az iparhatóság által hitelesített nyilvántartási könyveket kell vezetni, a törvényben előirt minta szerint (9. §.);

h) a zálogtárgyat a kölcsön és zálogdíj lefizetése és a zálogjegy visszaadása után ki kell szolgáltatni s e visszaváltásra a zálogjegy tulajdonosának a zálogjegy elárverezéséig igénye van (13. §.);

i) a ki nem váltott zálogtárgy árverezés útján értékesítendő, az árverés azonban a zálogjegy lejártától számított 1 hó eltelte előtt meg nem tartható (15. §.);

k) az árverés alá kerülő tárgyak jegyzéke az iparhatóságnál bemutatandó, az árverés ideje és helye közhirré teendő, s a tárgyak jegyzéke az iparhatóság helyiségében s a zálogüzlet kapuján előlegesen kifüggesztendő, (16. §.);

l) az árverés a közjegyző vagy az iparhatósági kiküldött jelenlétében tartandó meg, kikiáltási ár a tárgy becsértéke, melyen alul csak akkor szabad azt eladni, ha a kikiáltási áron vevő nem találkozik (17. és 18. §-ok);

m) a zálogba vevőt illető összeg s az árverési költségek levonása után fenmaradó összeg az elzálogosítót illeti (19. §.);

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

n) az árverésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a törvény által előirt adatok felveendők, s a mely az elzálogosítók részére fenmaradt összegekkel együtt az iparhatósághoz átteendő (20. és 21. §-ok).

E rendelkezések és tilalmak megszegését a fennebbi pont alatt hivatkozott ministeri rendelet értelmében az *f*), *g*), *k*) és *n*) pontok kivételével, a törvényhatóságok, községek, részvény-társulatok és szövetkezetek zálogintézetének vezetői is elkövethetik.

4. A *24. §.* kihágásának alanyai csak oly egyének lehetnek, a kik törvényszerű engedély nélkül folytatnak zálogüzletet, vagy kézi zálogra iparszerűleg kölcsönt adnak. A mig tehát a 23. §. alkalmazhatóságának feltétele az, hogy az illető a törvényszerű engedélyt már megnyerte, s hogy ennélfogva reá a jelen törvény intézkedései kiterjednek: addig a 24. §. esetében épen az képezi a büntethetőség alapját, hogy a zálogüzlet folytatása a törvény és hatósági ellenőrzés teljes kijátszásával történik. Ugyanezért itt mellékes az, hogy mennyiben tartotta vagy szegte meg az illető a jelen törvény egyéb intézkedéseit, mert az engedély elnyerésének mellőzése által a törvényt egészben véve megszegte. A 24. §. a törvényhatóságok és szövetkezetek által fentartott zálogintézetek vezetőire is alkalmazható, ha a kellő biztositék letétele s az ettől függő hatósági engedély nélkül folytatnak zálogüzletet (F. M. 1881 : 24.381. sz. rendelet 5. p.).

5. Mindkét kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet (ktk. 28. §.). Gondatlanság azt terheli, a ki zálogüzletet folytat a nélkül, hogy erre vonatkozó törvényes kötelességeit megismerné, s a ki e miatt szegi meg a törvény rendelkezéseit és tilalmait.

6. A 23. és 24. §-ok eseteiben a kihágások tekintetében illetékes bíróság itél (25. §.). Ez azt jelenti, hogy elsőfokúlag a királyi járásbíróság, másod és rendszerint utolsó fokon a kir. tábla jár el; mert habár a ktk. 130. §-ának kihágása, melynek helyébe a 23. §. lépett, az 1883 : VI. t.-cz. 1. §-a szerint másodfokon a törvényszék elbirálása alá tartozik: e kivételes felebbezést a jelen törvény nem tartotta fenn, és igy a szóban forgó mindkét kihágás azok közé tartozik, melyekben a felebbezés a hivatkozott t.-cz. 6. és 7. §-ai alá esik. A kiszabandó pénzbüntetés az illető törvényhatóság által meghatározandó ipari czélokra itélendő meg (25. §.) s behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a alapján elzárással helyettesitendő.

7. A visszaesés súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha a kihágás utolsó büntetésének kiállásától két év még el nem telt. A két év időtartama az elzárás kiállásától s a pénzbüntetés lefizetésétől, vagy a helyettesitő elzárás kiállásától számitandó. A visszaeső a 23. §. esetében mellékbüntetésként a zálogüzlet folytatásától is 1—5 évi időtartamra birói itélettel «eltiltandó».

11. Kivándorlás közvetitése engedély nélkül.

(1881 : XXXVIII. t.-cz.)

2. §. A ki belügyministeri engedély nélkül a kivándorlást közvetíti, amennyiben a büntető törvények súlya alá eső cselekményt nem követett el: kihágást követ el, s annyiszor mennyiszer 300 frtig terjedhető

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

pénzbüntetéssel és két hónapig tartható elzárással büntethető, azon hatóságok által és azon eljárás szerint, melyeket az 1880. évi XXXVII. t.-cz. alapján kiadott belügyministeri rendelet megállapít.

Jegyzetek. 1. A kivándorlást általában betiltani nem lehet, mert a kivándorlás a polgárok alkotmányos jogai közé tartozik; minthogy azonban köztapasztalat szerint a kivándorlás legtöbb esetben nem az illetők megérlelt önelhatározásának eredménye, hanem egyes üzérek ámításainak, gyakran lelketlen csábításainak következménye, mely a tudatlan nép romlását idézi elő: ezért a jelen törvénynyel csupán azt tűzte ki czélúl a törvényhozás, hogy az ily üzérkedésnek vége vettessék, s a visszaélések lehetőleg meggátoltassanak.

2. A törvény czéljának megfelelően az 1. §. kimondja, hogy a kivándorlás közvetítésével csak az foglalkozhatik, a ki erre a *belügyministertől engedélyt nyert.* Engedélyt pedig csak azok nyerhetnek, a kik magyar állampolgárok, teljes korúak s csőd vagy gondnokság alatt nem állanak, nyereségvágyból eredő büntettért vagy vétségért, vagy a jelen kihágás miatt büntetve nem voltak s a kik biztosítékúl 5000 frtot letettek (3. §.). De nemcsak a kivándorlás közvetítéséhez kell belügyministeri engedély, hanem szükséges ez ahhoz is, hogy a kivándorlási ügynökök a külföldi ügynökségekkel összeköttetésbe léphessenek (6. §.). S minthogy a belügyminister úgy az előbbi, mint az utóbbi engedélyt bármikor visszavonhatja (5. és 7. §§.): a visszavonó határozat kézbesítésének napjától kezdve az illető ügynöknek az első esetben tiltva van a kivándorlást továbbra is közvetiteni, az utóbbi esetben pedig a külföldi ügynökségekkel összeköttetésbe lépni. A folyamatban levő ügyleteket azonban befejezhetik (7. §.).

3. Ehhez képest a *2. §. kihágását az követi el* a ki *a)* belügyministeri engedély nélkül kivándorlást közvetít; *b)* a ki a kivándorlás közvetítésére jogosítva lévén: működése közben valamely külföldi kivándorlási ügynökkel vagy ügynökséggel belügyministeri engedély nélkül összeköttetésbe lép; *c)* a ki az engedély visszavonása után tovább folytatja a kivándorlás közvetítését, illetőleg a külföldi ügynökségekkel való érintkezést. A törvény ezenkivül elrendeli, hogy a kivándorlási ügynökök mindenkit, kinek kivándorlását közvetitik, az illetőnek tartózkodási helyén 24 óra alatt, rendes lakhelyén pedig a főszolgabirónál, vagy polgármesternél 3 nap alatt jelentsenek be (8. §.); továbbá kimondja, hogy üzletükről rendes könyveket tartoznak vezetni (9. §.), s hogy a törvényes következményeken felül azonnal elvesztik engedélyüket, a kikre az ámítás vagy csalás elkövetése bebizonyúl, vagy a kik védőkötelezettségnek még eleget nem tett, illetőleg törvényesen fel nem mentett, vagy jogérvényes kivándorlási engedélyt nem nyert egyének kivándorlását közvetitik, vagy ezt kiskorú vagy gyámság alatti személyek irányában, szüleik illetőleg gyámjuk jogérvényes beleegyezése nélkül, habár csak egyszer is cselekszik. (11. §.). Ez esetben oly egyénről van ugyan szó, a ki engedély mellett folytat kivándorlási ügynökséget; minthogy azonban az engedély csak arra jogosítja fel az illetőt, hogy a törvény korlátain belül járjon el, s annak rendelkezéseit és tilalmait megtartsa:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ennélfogva kétségtelen, hogy az is engedély nélkül közvetíti a kivándorlást, tehát a 2. §. büntetése alá esik, a ki a 8., 9. és 11. §-ok rendelkezései ellen vét. Ha tehát az ügynök pl. oly egyén kivándorlását közvetíti, a ki nem bír külföldre szóló útlevéllel, vagy ha az illetőt a hatóságnál be nem jelenti: ép úgy büntetendő, mintha engedélylyel nem bírna. Természetes, hogy a mennyiben az ügynök csalást vagy más büntetendő cselekvést is követett el: e miatt a büntetőtörvények szerint büntetendő.

4. A 2. §. alapján ítélte el a B. m. vádlottat, ki fiatal nőszemélyeket keletre szállított; mely esetben vádlott alsófokúlag jövőre az útlevél nyerhetésétől is eltiltatván: e rendelkezést a B. m. azért semmisítette meg, mert az nem a büntető ítélet keretébe való. (M. K. 1887: 13.) Egy más esetben vádlott kivándorlás engedély nélküli közvetítése miatt aránylag súlyosabban ítéltetett el: mert ép a kérdéses határmegyében űzik az Amerikába való csábítást legnagyobb mértékben (1888: 4. B. m.); ellenben kimondotta a B. m. azt is, hogy a kivándorlás czéljából való eltávozás magában véve kihágást nem képez (1889: 14.), a mi természetes is, mert a jelen törvény kihágásának alanya csak a kivándorlást közvetítő s nem egyszersmind a kivándorolni szándékozó egyén lehet. A kivándorlás azonban nem egyértelmű a külföldre utazással, habár az huzamosabb künmaradás czéljából történik is; minélfogva vádlott dalcsarnok-igazgató, ki külföldi dalcsarnokához nehány zenészt és színészt szerződtetett, felmentetett a kivándorlás engedély nélkül való közvetítése alól: mert a mondott egyéneket csak daltársulatánál leendő szereplésre szerződtette s mert azok nem is szándékoztak útlevél nélkül kimenni. (M. K. 1891 11. sz.):

5. A jelen kihágás *szándékos* és *gondatlanságból* eredő lehet. (ktk. 28. §.). A gondatlanság abban állhat, hogy a kivándorlást közvetítő nem vesz tudomást az e részben fennálló törvényekről.

6. *A biráskodást* a közigazgatási hatóság gyakorolja (elj. szabályzat 8. §.) A pénzbüntetés behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a alapján elzárással helyettesítendő; ha pedig biztosítékot letett egyén ítéltetett el: a biztosítékból vonandó le s ama törvényhatóság községeinek szegény alapjai közt osztandó fel, a melynek területén a biztosíték letétetett. E mellett az ügynök működése által károsodottak kártalanítása is első sorban a biztosítékból fedezendő, s ennélfogva a kihágás felett ítélő bíróság ítéletében erre is kiterjeszkedik. (13. §.). Megjegyzendő még, hogy a 2. §. alapján történt minden intézkedés, tehát vádlott elítélése is, a B. m.-nek feljelentendő. (M. K. 1888. 16. sz.)

7. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó, és pedig az 1880: évi eljárási szabályzat értelmében.

12. A műemlékek fentartása iránti szabályok megszegése.

(1881: XXXIX. t.-cz.)

15. §. A ki történeti vagy művészeti emlék becsével biró, s a földben levő építményt vagy a földszinén levő építmények történeti

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vagy művészeti emlék becsével biró, eltakart tartozékát fedezte fel, s a 2. §-ban előszabott feljelentést a felfedezés napjától számítandó 8 nap alatt megtenni elmulasztotta: 5—100 frtig terjedhető birságban marasztalandó.

A birságban nem marasztalható el oly személy, kiről műveltségi állapotánál fogva fel kell tenni, hogy a felfedezett tárgy emlékbecsének ismeretével nem birt.

16. §. A ki a fentartandónak nyilvánított műemléket vagy ennek tartozékát önhatalmúlag ledönti, lebontja vagy rongálja, vagy ennek ledöntését, lebontását vagy rongálását elrendeli vagy saját telkén megengedi, a mennyiben cselekménye a büntető törvények alá nem esik: 50—500 frtig terjedhető birságban marasztalandó, s azonfelül tartozik tűrni, hogy a műemlék, a mennyiben helyreállítható, az ő költségén állíttassék helyre,

Ha ezen törvényellenes cselekmény azon törvényhatóság, község vagy egyház gyűlése vagy képviselőtestülete határozatainak kifolyása, a mely a műemléknek tulajdonosa: a gyűlés vagy képviselőtestület azon tagjai marasztalandók el egyetemlegesen a birságban, a kik az illető határozat hozatalához hozzájárultak.

Jegyzetek. 1. *Műemlék* a földben vagy a földszinén lévő minden építmény és tartozéka, mely történeti vagy művészeti emlék becsével bír. (1. §.) A történeti és műbecscsel biró emlékek között tett megkülönböztetés oka az, hogy lehetnek oly régi építmények, melyek szerkezetök érdekességénél, vagy díszítéseiknél fogva fentartásra érdemesek a nélkül, hogy azokhoz történeti esemény emléke fűződnék; viszont vannak oly épületek és épületmaradványok, melyek magukban véve műbecscsel nem birnak, de sértetlen megóvásukat valamely hozzájuk fűződő történelmi esemény teszi szükségessé. Az is előfordúl, hogy valamely építmény magában véve alig bír értékkel, míg tartozéka, pl. valamely régi temetkezési hely, falfestmények vagy faragott díszítmények, művészi vagy történelmi szempontból fentartásra érdemesek. (M. i.)

2. *A 15. §.* összefügg a 2. §-sal, mely szerint az, a ki valamely műemléket felfedez, tartozik azt az építmény helyének községi előljáróságánál azonnal bejelenteni. A bejelentés kötelessége azt terheli, a ki a műemléket felfedezte, tehát nemcsak a föld tulajdonosát, hanem másokat is. A felfedezett építmény tulajdonosa és birlalója ezenfelül köteles azt 60 napig érintetlenül hagyni, mely kötelessége azonban, ha teljesítése jelentékeny kárával járna, 30 napra korlátolható. Ezen idő alatt a községi előljáróság is köteles gondoskodni a felfedezett építmény érintetlen fentartásáról. A műemlék felfedezője a 2. §. szerint azonnal köteles ugyan megtenni a bejelentést, de büntetés alá a 15. §. szerint csak akkor esik, ha ezt 8 nap alatt sem teszi meg. Akár szándékosan, akár gondatlanságból mulasztja el az illető e határidőt: a büntetés

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alkalmazható (ktk. 28. §.), kivéve ha a feljelentést valamely legyőzhetetlen akadály (pl. betegség vagy közlekedési fennakadás) gátolta. A 15. §. 2. bekezdése nemcsak a teljesen műveletlen, alsó néposztálybeli egyénekre, hanem a koruknál fogva kellő felfogással nem biró kiskoruakra is alkalmazandó.

3. *A 16. §.* kihágásának tárgya «a fentartandónak nyilvánított» műemlék. Első sorban tehát azok az építmények tartoznak ide, melyeknek műemlékek gyanánt leendő fentartását a vallás- és közoktatásügyi minister a 3. §. értelmében elhatározta; kétségtelen azonban, hogy az illető építmények ezt megelőzőleg is, a míg t. i. a 2. §. értelmében a községi előljáróság tartozik érintetlen fentartásukról gondoskodni, a jelen §. oltalma alá esnek. Bűncselekménye e kihágásnak az ily műemlék önhatalmú ledöntése, lebontása vagy rongálása, a mennyiben a cselekmény a büntetőtörvények súlya alá nem esik. Gonosz szándékú rongálás esetében pl., s a mennyiben vagyoni kár okoztatik, a btk. 421. vagy a ktk. 127. §-a alkalmazható.

Egyébként e kihágás is szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.).

4. A *büntetés* itt kivételesen a pénzbirság jellegével bir, mert egyfelől egyetemleges kötelezettséggel is kiróható azokra, a kik a 16. §. 2. bekezdése értelmében a műemlék ledöntését vagy lerontását elhatározták; másfelől pedig ez esetekben a birság szabadságvesztésre át nem változtatható (18. §.). A behajtott birság a műemlékek fentartására szolgáló alapba szállítandó be (17. §.).

5. Az eljárás és itélethozatal, valamint a végrehajtás ama kir. járásbiróság hatásköréhez tartozik, mely az illető műemlékre vonatkozólag területi illetőséggel bir (17. §.). A járásbiróság a 15. és 16. §-ok eseteiben a kihágások iránti eljárás szabályai szerint jár el. Az eljárás csak a vallás- és közoktatásügyi minister kivánatára indítandó meg (18. §.). Az indítvány előterjesztése és visszavonása tekintetében a btk. általános szabályai irányadók (ktk. 31. §. 5. jegyzet).

13. A phylloxera elleni óvóintézkedések megszegése.

(1883: XVII. t.-cz.)

12. §. A phylloxera terjedésének megakadályozása végett elrendelt intézkedések ellen elkövetett kihágások 100 frtig, ismétlés esetében 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel fenyítendők.

A pénzbüntetés behajthatatlansága esetében elzárás alkalmazandó; ez okból a pénzbüntetés megállapításánál egyúttal az e helyett alkalmazandó elzárás tartama is meghatározandó. Ezen átváltoztatásnál 2 frtot felül nem haladó összeg helyett 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapitható meg.

Két frttól 10 frtig egy napi, azonfelül pedig minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Jegyzetek. 1. A phylloxera terjedése ellen két irányban állanak fenn óvó intézkedések. Egy részök arra vonatkozik, hogy az országba idegen államokból e féreg terjedését okozható szőlővesszők vagy termékek be ne hozassanak, más részök arra irányul, hogy ugyane növények forgalma az ország határán belül megakadályoztassék. Az előbbiekre az 1. és 2. §., az utóbbiakra a 3. és következő §-ok intézkedései vonatkoznak.

2. *A külföldi forgalmat* illetőleg az osztrák-magyar monarchia, Németország, Franczia-ország, Portugál, Svájcz, Luxemburg, Belgium, Hollandia, Szerbia és Olaszország között nemzetközi phylloxera-egyezmény köttetett, mely az 1882: XV. s az 1889: XLI. t.-czikkbe van beiktatva. E szerint mindegyik állam kötelezte magát, hogy törvényhozási intézkedéseket tesz a phylloxera behurczolása és terjedése ellen (I. czikk); továbbá kimondották, hogy: *a*) a bor, szőlőfürtök s mindennemű magvak és gyümölcsök gondos csomagolás mellett szabad forgalomba bocsáttatnak; mindegyik állam fentartván a jogot, hogy a határmenti phylloxerás szőlők közt termelt konyhakerti növények forgalmát korlátozhassa (II. czikk); *b*) a szőlő kivételével minden más növény, a melyek faiskolákból, kertekből vagy melegházakból származnak, nemzetközi forgalom tárgyai lehetnek, de csak az e czélra kijelölt vámhivatalokon át vihetők más államba (III. czikk); *c*) a szomszéd államok egyességre léphetnek az iránt, hogy phylloxeramentes határszéli területről a bor, szőlő, szőlőtörköly, komposzt és föld bebocsáttassanak (IV. czikk); *d*) a kiásott szőlőtőkék és száraz szőlővesszők a nemzetközi forgalomból kizáratnak, kivéve a szomszéd államok phylloxeramentes határszéli területeit (V. czikk); *e*) a szőlőnövények, gyökeres vagy sima vesszők és venyigék bármely államba, csak az illető kormány beleegyezésével, alapos fertőtlenítés után, s csak az erre kijelölt vámhivatalokon át vihetők be (VI. czikk); *f*) a nemzetközi forgalomba bocsátott bármily küldeménynek nem szabad szőlőleveleket vagy egyéb szőlőalkatrészeket tartalmazniok (VII. czikk). E szerződésre való utalással kimondja a jelen törvény 1. §-a, hogy szőlőnövények, szőlőfürt, más élő növények, valamint növényrészek behozatala oly államokból, melyek a nemzetközi phylloxera-egyezményhez nem járultak, megtiltható vagy korlátozható. Ugyanez megtörténhetik azonban részben a nemzetközi egyezményhez járult államokkal szemben is, a mennyiben az V. czikk szerint a kiásott szőlőtőkék és száraz szőlővesszők a nemzetközi forgalomból egyáltalában kizárattak, a VI. czikk szerint pedig a szőlőnövények bármely államba csak az illető kormány beleegyezésével vihetők be. A kormány tilalma tehát ezekre is kiterjedhet; s ha valaki a tilalom ellenére mégis be akar hozni az országba ily növényt, ez a vámhivatal által megsemmisítendő; ha pedig a vámhivatal kijátszásával sikerült azt valakinek becsempészni, ez esetben a 12. §-ban meghatározott kihágást követi el.

3. *Az ország területére* vonatkozólag a következő óvó intézkedéseket állapította meg a tövény: *a*) a szőlőtőke bármely részének, a használt szőlőkaróknak s a szőlőkben használt minden tárgynak forgalma és pedig az ország egész területére vagy egyes vidékekre

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nézve megtiltható vagy korlátozható (3. §.); *b*) faiskolából, virágházból vagy kertből, melyben szőlőtőkék is vannak, az élő növények eladása és forgalomba hozása megtiltható; ha pedig ugyanott phylloxera miatt a szőlőtőkék kiirtattak, az eladás csak 3 év múlva s csak alapos vizsgálat után engedhető meg (4. §.); *c*) oly szőlők, hol phylloxera jelenléte megállapíttatott, valamint ezek környéke elzárás alá vehető (6. §.) s ugyane területeken a F. m. a szőlőtőkéket kiirtathatja, mely esetben a kérdéses helyeken szőlőujítás és mivelés a nevezett minister engedélye nélkül tilos (7. §.). Mindezen esetekben csak azt határozza meg a törvény, hogy a phylloxera terjedésének meggátlása végett minő tilalmakat és rendelkezéseket léptethet életbe a kormány, illetőleg a közhatóság, maguk a tilalmak és rendelkezések azonban nem foglalvák a jelen törvényben, hanem esetről-esetre a szükséghez képest adatnak ki. E szerint a kihágás megállapíthatásának előfeltétele mindenkor valamely hatósági intézkedés, mely a jelen törvény hivatkozott §-ainak valamelyikén alapul, a büncselekmény pedig abban áll, hogy valaki a kérdéses intézkedést szándékosan vagy gondatlanságból megszegi (ktk. 28. §.)

4. A biráskodást elsőfokúlag megyékben a főszolgabiró, törvényhatósági joggal felruházott városokban és a fővárosban a polgármester gyakorolja; másodfokúlag az illető közigazgatási bizottság, harmadfokúlag a F. m. itél. A behajtott büntetéspénzek esetről-esetre az illető kir. adóhivatalnak átszolgáltatandók, s az ekként befolyt összeg a földm. m. által a jelen törvényben meghatározott intézkedések végrehajtási költségeire fordítandó (13. §.).

5. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó, és pedig az 1880. évi eljárási szabályzat értelmében.

14. Az ország czímerének engedélynélküli használata.

(1883: XVIII. t.-cz.)

9. §. A magyar korona országai egyesített czímerének s az ország külön czímerének a jelen törvénybe ütköző használata kihágást képez és két hónapig terjedhető elzárással s 300 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő, azon eljárás szerint s azon hatóság által, melyeket az 1880: XXXVII. t.-cz. által nyert felhatalmazás alapján kiadott belügyministeri rendelet megállapít.

Jegyzetek. 1. A magyar országos czímer részint az ország külön czimere, részint a magyar korona országainak egyesített czímere lehet. Az utóbbira nézve 1874-ben ideiglenes intézkedés történt a kormány által, mely a czímer alkotó részeit megállapította; a végleges megállapítás azonban máig sem következett be, mert habár 1883-ban törvényjavaslat benyujtására utasította a képviselőház a kormányt, ez a meghagyásnak ez ideig nem tett eleget. Mindkét czímer leirását lásd a ktk. 37. §-ának magyarázatában (2. jegyzet *a*) és *c*) pont.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A magyar országos czímer bármelyikét csak azok a magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek használhatják gyári vagy iparczikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czímtábláikon, czímlapjaikon, üzleti nyomtatványaikon stb., a kik erre a miniszterelnöktől engedélyt nyertek (1. §.). Engedélyt pedig csak az nyerhet, a ki nincs hivatalvesztésre ítélve, a politikai jogok gyakorlatában van, erkölcsileg kifogástalan, s a kinek üzlete oly terjedelmű, vagy üzlete tárgyai oly kiváló minőségűek, vagy egyébként üzlete vagy az intézet oly figyelemreméltó, hogy az ország czímere használhatásának engedélyezését megérdemli (2. §.). A hitel- és pénzintézetek a czimerek használhatására csak törvény által nyerhetnek engedélyt (4. §.), mert ha ezek az általok kibocsátott s a külföldi tőzsdén forgalomba hozott hitelpapirokra az ország czímerét alkalmazhatnák, könnyen az a tévedés keletkezhetnék, hogy e papirok összefüggésben vannak az állammal. Külön engedély nélkül is használhatják azonban a czímert azok: *a*) a kik az állam egyedáruságához tartozó czikkeket hatósági engedély mellett árulnak (mint pl. a dohánytőzsérek, lottógyüjtők, bélyegárusok), a míg erre vonatkozó joguk tart; *b*) a kik a m. kir. udvari czímet eddig megnyerték vagy ezentúl megnyerik (6. §.). Ellenben megszünteti a czímerek használatára vonatkozó engedély érvényét az oly birói itélet, mely a politikai jogok felfüggesztésére vagy hivatalvesztésre szól (8. §.), valamint visszavonhatja a miniszterelnök az adott engedélyt, ha az illető magános, testület vagy intézet oly körülmények közé jut, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hoznák (10. §.).

3. A jelen kihágást tehát az követi el, a ki az előbbi pontban körülirt engedély nélkül használja az ország czímerét; ez pedig vagy akként történhetik meg, hogy az illető vagy egyáltalában nem kapott engedélyt, vagy akként, hogy az engedély érvényét valamely jogerős birói itélet vagy a miniszterelnök visszavonó intézkedése megszüntette. A czímer jogosulatlan használata be van végezve már az által, ha valaki azt engedély nélkül valamely nyilvánosságra szánt üzleti hirdetményre, körözvényre, vagy valamely áru megjelölésére alkalmazza, habár utólag kivágta, vagy egyébként megsemmisítette is. Igy pl. a jelen törvény alapján 3 napi elzárásra itélte el a B. m. vádlott terménykereskedőt, ki jogosítvány nélkül az ország czímerével ellátott árjegyzéket nyomatott, de szétosztás előtt a czímert kivágta (M. K. 1885. 14. sz.), habár e felfogás ellen nem alap nélküli az a kifogás, hogy a czímer használata tulajdonképen csak akkor történik meg, midőn valaki ezt a nyilvánosság előtt teszi. Az elkövetés egyébként szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §).

4. Büntetésül az elzárás és pénzbüntetés együtt alkalmazandó, ha pedig a bíróság a ktk. 21. §-a alapján az elzárás helyett is pénzbüntetést szabna ki: ekkor a két pénzbüntetést külön kell megállapítani. A kiszabott pénzbüntetés az illető község szegényalapja részére itélendő meg s behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a alapján elzárással helyettesítendő. A czímtáblák, a mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakíttatnak: hatóságilag eltávolítandók, a czímlapok és nyomtatványok pedig hatóságilag megsemmisítendők (9. §).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (elj. szab. 8. §). Az eljárás hivatalból indítandó meg s a kihágásokra nézve előírt módon, az 1880. évi eljárási szabályzat szerint folytatandó.

15. Vadászati kihágások.

(1883 : XX. t.-cz.)

26. §. A ki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbe van adva, a haszonbérlőnek engedélye nélkül vadász: 10 frttól 50 frtig, és ha a vadászat lóháton történt, 20 frttól 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandó.

27. §. Ha az orvvadászat éjjel vagy kerített helyen vagy tiltott eszközökkel történt, vagy ha az orvvadász álczázva avagy másképen ismerhetlenné téve találtatik, vagy ha nevét eltagadja, avagy álnévvel azt, ki tetten kapja, félrevezetni igyekszik, vagy azt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ: 100 frttól 200 frtig terjedhető pénzbüntetésben elmarasztalandó.

Azonfelül, a mennyiben az elszámlált esetek a büntető törvényekben is tiltott cselekményt képeznek, a bűnvádi eljárás külön megindítandó.

28. §. Ha a haszonbérbe adott vadászati téren a tulajdonosok valamelyike a haszonbérlőt vagy azt, a ki engedélyével vadász megtámadja vagy akadályozza: annyiszor a mennyiszer 10 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetésben marasztalandó.

29. §. A ki tiltott időben vadász, 5 frttól 50 frtig büntetendő.

30. §. A ki a vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit (kivéve a 12. és 13. §§-ban említett ártalmasokét) elrombolja, tojásait elszedi, 1—10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandó.

31. §. A ki tiltott időben hasznos vadat lő, árul vagy vesz, ha a vad nála találtatik, a következő pénzbüntetésekben marasztalandó: szarvas- vagy dámvad-bikáért darabonkint 60 frt, szarvas- vagy dámvad-tehénért 50 frt, őzért 20 frt, fajdfáczán és túzokért 5 frt, ugy minden más vadért darabonkint 3 frt pénzbüntetésben.

Ezenkivül a lefoglalt vad a helyi szegények javára elkobzandó.

32. §. A ki ebet szándékosan valamely reá nézve tilos vadászati térre visz, úgyszintén az is, a ki a nyájőrző ebekre vonatkozó intézkedés ellen vét: 1—10 frtig büntettetik.

33. §. A megelőző §-okban foglalt kihágások ismétlése esetében a büntetés megkétszerezendő oly módon, hogy a kiszabandó pénzbüntetés a megelőző esetben alkalmazottnak mindig kétszeresét tegye; mely azonban a 300 frtot meg nem haladhatja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Jegyzetek. 1. A vadászati törvény meghatározván ama személyeket, kiknek bizonyos területen vadászati joguk van, s kijelölvén ama időszakokat, amelyekben vadászni általában, vagy bizonyos vadakra tiltva van, valamint azokat a módokat, a melyeken a vadászatot folytatni szabad vagy nem szabad: e rendelkezések kiegészítéséül meghatározta azok megszegésének büntetéseit is. A kihágások, melyekre e büntetések vonatkoznak, tárgyaik szerint 3 csoportba oszthatók, az elsőbe tartoznak a 26. és 27. §§., melyek a tilos területen engedély nélküli vadászást, az u. n. orvvadászatot határozzák meg, s ezzel kapcsolatban a jogosan vadászónak jogtalan feltartóztatását vagy megakadályozását helyezik büntetés alá (28. §.); a második csoportba a tilos időben való vadászásra és vad-lövésre vonatkozó 29. és 31. §§-kat sorozhatjuk, melyek közt a 30. §. büntetést állapít meg arra, a ki a vadak fiait bármely időben elfogja, a madarak fészkeit elrombolja vagy tojásait elszedi; végre a 32. §. arról az esetről intézkedik, midőn valaki ebét a reá nézve tilos vadászati térre viszi, vagy a nyájőrző ebekre vonatkozó intézkedés ellen vét. Van azonban a vadászati törvényben több oly tilalom is, melyeknek megszegése nem von büntetést maga után.

Ilyen pl. a 38. §. esete, midőn a B. m. valamely vidéken, hol az orvvadászat és tilos időben való vadászás gyakori, ezek megakadályozása végett elrendeli, hogy a vadak eladása, szállítása vagy vásárlása a vad jogos szerzését bizonyító igazolványok előmutatása mellett történik. E tilalom megszegése csak a vad elkobzását vonja maga után. Ehhez képest a B. m. kimondá, hogy vadnak szállítólevél nélkül való behozatala büntetlen, mert ez csak a 38. §. megszegését képezi (M. K. 1889. 14. sz.), továbbá kijelentette, hogy az e §. alapján elkobzott vadak a szegények élelmezésére természetben felhasználandók (1889. 17. sz.).

2. *A 26. §. tárgya az egyszerű orvvadászat*, mely abban áll, hogy valaki a tulajdonos vagy a vadászati haszonbérlő engedélye nélkül, tehát reá nézve tilos területen, vadász. Saját területén a tulajdonos, vagy ennek engedélyével bárki szabadon vadászhat, ha birtoka egy tagban, vagy összefüggésben legalább 200 holdra terjed, vagy ha kisebb területü birtoka kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigetet képez, továbbá, ha legalább 50 holddal biró egyes földbirtokosok területeiket 200 holdat meghaladó vadászati területté egyesítik (2. §.). Egyéb földbirtokon s a község tulajdonához tartozó területen a vadászati jogot a földbirtokosok és a község bérbe adni kötelesek (3. §); a hol pedig a birtokszabályozás és urbéri elkülönzés még nem történt meg: a vadászati jog a közös legelőkön, erdőkben és nádasokban a községet, a korábbi földesur tulajdonához tartozó erdőkben és nádasokban a földesurat, irtványokon és egyéb urbéri tartozásokkal terhelt ingatlanokon ezek birtokosait illeti (4. §.). E szabályok szerint kell megitélni, hogy kinek mely területen van vadászati joga, s e szerint pl. a föld tulajdonosa is orvvadászatot követ el, ha az idegenek által haszonbérelt területen ezek engedélye nélkül vadász; valamint az is a 26. §. büntetése alá esik, a ki vadászás közben pl. a vad üldözése végett a szomszédos

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vadászkerületre csap át, a mennyiben ez által a vadászatot folytatja. A jelen §. alapján ítéltettek el azok is, kiknek hajtói idegen területre léptek, s a hajtást ott is folytatták: mert habár ők nem léptek az idegen területre, meg kellett volna akadályozniok, hogy a vadászatot mások jogsérelmével űzzék (M. K. 1888. 20. sz. B. m.); ellenben felmentette a B. m. vádlottat, kinek agara az idegen területen egy nyulat fogott; mert az a körülmény, hogy cselédei a nyulat követelték, nem bizonyítja, hogy agarászott (1886. 33. sz.). Nem tartozik az orvvadászathoz, de mégis ehhez hasonló az az eset, midőn valaki a ragadozó vadak ellen rendezett hivatalos vadászat alkalmával más hasznos vadra lő. Az ily egyén a 22. §. szerint a mellett, hogy a további vadászattól eltiltandó, egyszersmind a 26. §. büntetésével is büntetendő az esetben, ha az általa elejtett vad a 12. és 13. §§-ban említettek közé nem tartozik. E §§-ban a seregben vonuló vadludak, vadkacsák, a vad- és szelid galambok, keselyűk, sasok, sólymok, kányák, vércsék stb., s a ragadozó és kártékony állatok lévén felsorolva: a ki hivatalból való vadászat alkalmával ily vadat ejt el, nem esik büntetés alá.

3. A 27 §. tárgya *a minősített orvvadászat*, melyet az követ el, a ki éjjel, kerített helyen vagy tiltott eszközökkel, továbbá álczázva, vagy más módon felismerhetlennétéve vadász a tilos területen, vagy a ki nevét eltagadja, vagy a tetten érőt álnévvel félrevezetni igyekszik, azt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ. A vadászás eszközeit illetőleg kimondja a törvény, hogy az csak lőfegyverrel vagy lóháton vadászebek használatával gyakorolható, — ellenben tiltatik minden szőrmés vagy szárnyas hasznos vadat tőrökkel, hálókkal, hurkokkal elfogni vagy megölni, — különösen túzokokat ólmos eső alkalmával behajtani vagy agyonverni. — Kivétetnek a fenyves madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni szabad időben megengedtetik (15. és 16. §-ok.). E tilalmak a saját vadászterületén vadászóra is vonatkoznak ugyan, de megszegésük miatt az illető nem büntethető, mert a tiltott eszközökkel való vadászásra csak a jelen §. állapít meg büntetést, ez pedig csak az orvvadászokra vonatkozik. A többi minősített esetek az orvvadász személyének veszélyes voltán alapulnak. Ha az ily tetten ért orvvadász pl. a felesketett erdőőrt veszélyesen fenyegeti vagy erőszakosan megtámadja, s ez által kötelessége teljesítésében akadályozza: a jelen §. mellett a btk. 165 §-a is alkalmazandó; míg más esetekben a büntetőtörvények másnemű megsértése jöhet létre, mely az orvvadászat mellett az anyagi bűnhalmazat szabályai szerint külön büntetés alá vonandó. Ily esetben természetesen a rendes büntető bíróság jár el, mely nagyobb hatáskörénél fogva az orvvadászatra is kiterjeszti ítéletét. Nem létesülhet azonban bűnhalmazat a jelen s az előző 26. §. esete között: mert a minősített orvvadászat az egyszerű orvvadászat tényálladékát absorbeálja. Ehhez képest a 26. §. mellőzésével a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki tilos vadászás közben tetten kapatván, erőszakot használt (M. K. 1887. 10. sz. B. m.); ki tiltott területen éjjel vadászott (1888: 29. és 1890: 30. sz.), s ki az őt tetten ért egyén ellen fegyvert fogott (1889: 40. sz.). Ha azonban az orvvadászat

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a tilos időben való vadászással találkozik: ez esetben ugy a jelen, mint a 29 §-ban megállapított büntetés kiszabandó, minélfogva vádlottat, kit hurokrakással elkövetett vadászat miatt alsófokúlag a 27. és 29. §§. alapján ítéltek el, az utóbbi §. büntetése alól csak azért menté fel a B. m., mert a vadászás január 3-án, tehát nem tilalmi időben történt (M. K. 1885. 24. sz.). Az 1883. évi XXIII. tcz. 42. §-ában meghatározott jövedéki kihágás is konkurrálhat a tilos vagy orvvadászattal. E §. szerint büntetendő ugyanis az, a ki vadászati jegyét a rendőrség vagy pénzügyőrség közegeinek kivánatára fel nem mutatja, a ki ugyane személyek felszólítására a vadászattal fel nem hágy, nevét vagy lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, vagy őket a községi előljárósághoz követni nem akarja, stb. A kihágási bíróság azonban nem ítél e jövedéki áthágás felett, hanem az adófelügyelőséghez teszi át a befejezett ügyet további eljárás végett. Panaszlott ügyében, ki tőrrel elkövetett orvvadászat miatt elitéltetvén, a reá vonatkozó iratok alsófokúlag az adófelügyelőhöz tétettek át, a B. m. megsemmisité az utóbbi rendelkezést: mert a tőrrel való tilos vadászás a hivatkozott tcz. 42. §-a értelmében jövedéki áthágást nem képez. (M. K. 1890: 29. sz.)

4. A 28. §. *a jogosan vadászónak jogtalan megakadályozását* helyezi büntetés alá. E §. folyománya a 3. §-nak, mely szerint a föld tulajdonosai bizonyos esetekben bérbe adni kötelesek a vadászterületet, s ily esetben a haszonbérlő, valamint az, kinek ő engedélyt ád, ép oly kizárólagos joggal bir a vadászatra, mint a földbirtokos az általa használható területen. Ha tehát a haszonbérbe adott területen a tulajdonosok valamelyike megtámadja vagy akadályozza a haszonbérlőt vagy az ennek engedélyével vadászó egyént: ez által nemcsak az utóbbiak szerzett joga ellen vét, hanem a 28. §-ba ütköző kihágást is elköveti. A megtámadásnak vagy akadályozásnak azonban közvetlennek, vagy is a hely szinén megtörténtnek kell lennie; minélfogva felmentette a belügyminister vádlottat, ki panaszosnak a vadászást levélben jogtalanúl eltiltotta (M. K. 1887: 38. sz.), ellenben elítélte a jelen §. alapján azt, ki a vadászat bérlőjét az általa bérelt területen kérdőre vonta, tehát szóbelileg megtámadta (1888: 6. sz.). A haszonbérlő a vadászati jog gyakorlatában csak a jelen s a mezőrendőri törvény határozatai által korlátolható, a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott károkért azonban teljes kárpótlással tartozik (6. és 16. §§.).

5. A 29. §. tárgya a *vadászás tiltott időben*. Általában és minden időben tilos a vadászat a zergegidára, a siket és nyirfajd jérczére s az éneklő madárra (9. §. *d) e)* és *h)* pont); ez utóbbi azonban úgy értendő, hogy éneklő madarakra fegyverrel vadászni tilos, de elfogásuk a költési időn túl, eltartás vagy énekükben való gyönyörködés végett meg van engedve (M. K. 1888: 11.), valamint kereskedés czéljából sem tilos az éneklő madarak elfogása (1889: 7. sz. B. m.). Az időhöz kötött általános vadászati tilalom február 1-től augusztus 15-ig tart, mely idő alatt hajtókutyákkal egyáltalában nem szabad vadászni. Ugyane tilalmi idő áll fenn a madarakra nézve is, az éneklő s az alább felsorolandó madarak kivételével. (9. §. *i)* pont). Az általános tilalmi időtől eltérőleg tilos a vadászat: *a)* szarvasbikára október

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

15-től, dámvadbikára november 15-től július 1-ig; *b*) szarvas-, dámvad- és őztehénre január 1-től október 15-ig; *c*) őzbakra január 15-től április 1-ig; *d*) zergére deczember 15-től augusztus 1-ig; *e*) siket- és nyir-fajdkakasra június 1-től márczius 1-ig; *f*) császár madarakra deczember 1-től, fáczánokra és túzokokra február 1-től augusztus 15-ig; *g*) foglyokra január 1-től augusztus hó 1-ig (9. §.). A madarak közül kivétetnek a tilalom alól a vándor és vizi madarak, de ott, hol az utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom reájuk is kiterjed (11. §.); ellenben mindenkor szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad és szelid galambokra, keselyükre, és sasok, sólymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra, s végül a hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre, és seregélyekre, az utóbbiakra azonban csak szőlők- és gyümölcsösökben (12. §.). A ragadozó vagy kártékony állatokra is mindenkor szabad vadászni; sőt ezeket a tulajdonos haszonbérbe adott területén is bármikor elpusztíthatja; ha azonban hajtókkal vagy vadászebekkel akarja ezt megtenni: ehhez a vadászati haszonbérlő beleegyezése szükséges (13. §.). E szabályok figyelembe vételével kell megállapítani, hogy előforduló esetben tilos időben történt-e a vadászás. E czélból vadászati kihágás esetében mindenkor pontosan meg kell állapítani az elkövetés idejét; sőt tekintettel a 26. és 27. §§-ra: a vadászat helyét is (M. K. 1887: 34. sz.). A mennyiben a tilos időben s az idegen területen való vadászás együtt fordul elő: a büntetés mindegyik kihágás miatt kiszabandó. Igy pl. vádlott, ki tilos időben idegen területen hasznos vadat lőtt a 26. és 29. §§. alapján két rendbeli kihágás miatt két külön büntetésre ítéltetett (M. K: 1885: 43. sz.): mert ha az orvvadászat a tilalmi idő alatt történt, a tiltott időben való vadászás is fenforog, hacsak vádlott nem igazolja, hogy oly vadra vadászott, melynek elejtése akkor meg volt engedve (1890: 29. sz. B. m.). Ha valaki a 27. §-ban említett tiltott eszközt tilalmi időben használja, a nélkül, hogy orvvadászatot követne el: a vadászatnak e módja csak súlyosító körülmény leend. Igy pl. aránylag súlyosabban ítélte el a B. m. vádlottat, és pedig tekintettel a tiltott eszköz használatára, ki tilalmi időben foglyokra csapdát állított fel. (M. K: 1888: 29. sz.).

6. A 30. §. a *vadak fiainak s a madarak fészkeinek és tojásainak elszedését*, illetőleg elrombolását helyezi büntetés alá. A megfelelő tilalmat a 9. §. *i*) pontja tartalmazza, mely szerint a tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad. A tilalmi idő itt is akként értendő, mint a 29. §. esetében. Az éneklő madarak fészkeinek elrombolása, s tojásainak elszedése tehát egyáltalában tilos. Ellenben nincs eltiltva s nem esik a jelen §. büntetése alá a 12. §-ban felsorolt madarak (lásd az előbbi pont alatt), s a 13. §-ban említett ragadozó és kártékony állatok fiainak elfogása, illetőleg fészkeinek elrontása s tojásainak elszedése. A tojásszedésre nézve kivétetnek a tilalom alól ama tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vadtenyésztés czéljából szedetik. (9. §. *i*) pont). E kivétel analogiája folytán azt is kimondta a B. m., hogy hasznos madaraknak, jelesül

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

foglyoknak, tenyésztési czélból való elfogása és árulása törvény által tilalmazva nincs. (M. K: 1885: 12. sz.).

7. A 31. §. tárgya *hasznos vadak lövése, árulása vagy megvétele tiltott időben.* A tiltott idő meghatározását lásd a fennebbi 5. pont alatt. Hasznos vadak azok, melyek fogyasztás vagy árúba bocsátás czéljából lövetnek, illetőleg tenyésztetnek. A 29. §. büntetést szab arra, a ki az ily vadakra tilos időben vadász, habár vadászás közben semmit sem lőtt is, ellenben a jelen §. feltételezi, hogy valaki tilos időben le is lőtte a hasznos vadat. A törvény kizárólag a lövést említi s e szerint a vad elfogása pl. agarakkal nem a jelen, hanem a 29. §. alá esik. Az elkövetés másik módja az, hogy valaki árulja vagy megveszi a tilos időben elejtett hasznos vadat. E tekintetben azonban korlátozza a büntethetőséget a 10. §., mely szerint a tilalmi időszak első 14 napjában meg van engedve vadat árulni, venni vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni. A jelen §. alapján tehát az büntetendő, a ki a tilalmi idő első 14 napjának letelte után hasznos vadat árúl vagy vesz; mihez képest felmentette a B. m. vádlottat, ki Jan. 13-án foglyot vett: mert a fogolyvadászat tilalma jan. 1-én kezdődik (M. K. 1888: 18. sz.). Az étlapra jegyzést ugyanez idő után szintén megtiltja ugyan a 10. §., de e tilalom megszegésére nem állapít meg büntetést a törvény. Az országban honos külföldi vadak árulása a tilalmi időben szintén kihágást képez, a nem honos vadaké azonban nem büntethető (M. K. 1888: 10. sz.). A büntethetőség feltétele mindegyik esetben az, hogy az illető közvetlenül vagy közvetve vadászás utján jusson a kérdéses vad birtokába, mely kellék hiánya miatt a jelen §. mellőzésével, a btk. 365., illetőleg 367. §-a alapján birói utra tétetett át panaszlott ügye, ki a tiltott időben lőtt őzet megtalálta és elszállította (M. K. 1887: 17. sz.), ki megsebesített és idegen területre hullott fáczánokat eltulajdonított (1887: 22. sz.), ki a községbe tévedt sebzett szarvast levágta (1886: 5. sz.), s ki az általa bérbe adott vadászterületen lőtt vadat, mint a bérlő tulajdonához tartozó ingó dolgot, saját használára fordította (1886: 8. sz.).

8. A 32. §. *az ebekre vonatkozólag vadászati szempontból felállított rendszabályok* megszegéséről szól. A 16. §. ugyanis kimondja, hogy a vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármily fajú ebeket bocsátani, kivéve a nyájőrőket, a kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehezéket függeszteni, mely első lábaik térdein alul 3 centimeternyire lóg alá. E tilalom megszegése esik a jelen §. büntetése alá. Felmentetett azonban vádlott, kinek kutyája gyakran kóborolt panaszosok vadászterületén: mert nem bizonyult be, hogy az ebet szándékosan maga vitte vagy bocsátotta oda (M. K. 1887 20. sz.), kinek ebei tilos időben tilos vadászterületre mentek: mert nem szándékosan vitte azokat oda (1888: 6. sz.), s a ki idegen vadászterületre kocsiján kutyát vitt magával: mert nem bizonyult be, hogy azt a vadászterületre bocsátotta (1888: 50. sz.). A két előbbi határozathoz megjegyezzük, hogy ámbár a vadászati kihágás gondatlanságból eredő is lehet, s habár e szabály alól a jelen §. esete sincs kivéve: ennek tényálladékához

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mindazonáltal legalább annyi szándékosság szükséges, hogy az eb tulajdonosának tudnia kell, hogy kutyáját idegen területre viszi, vagy hogy az oda megy. A gondatlanság itt abban áll, hogy az illető nem szerez tudomást az e részben fennálló tilalomról.

9. A 33. §. a *kihágás ismétlésének* magasabb büntetését határozza meg. E §. összefügg az 1883: XXIII. t.-cz. 36. §-ának ama rendelkezésével, mely szerint nem nyerhet vadászati jogosultságot az, a ki vadászati kihágás miatt jogérvényesen elitélve volt, ha a büntetés kiállása átán 3 év még le nem telt (*c.* pont). Ebből kitünik, hogy a törvény szerint a vadászati kihágás miatt történt elitélés joghatálya a büntetés kiállásától számított 3 évig tart, és így az ismétlés magasabb büntetése is csak emez időn belül alkalmazható. Ehhez képest a B. m. már több izben mellőzte a jelen §-t annálfogva, mert vádlott a korábbi kihágás miatt 3 év előtt volt megbüntetve (M. K. 1885: 23. és 24. sz.), egy esetben pedig az ismétlés megállapíthatása végett annak vizsgálatát rendelte el, hogy vádlott mikor miféle vadászati kihágás miatt s miféle büntetéssel volt a községi bizonyítványban említett két izben megbüntetve (1886: 40. sz.)

10. Minden vadászati kihágás *szándékos* és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.). A *kisérlet* nem büntethető; *a részesség* tekintetében pedig a btk. általános elvei irányadók (ktk. 26. §.). Ez elvektől némi eltérést állapít meg a jelen törvény 35. §-a, mely szerint az, a ki a kihágás «elkövetésénél» szolgáit vagy napszámosait használta segédekül: az ezek ellen kiszabott pénzbüntetésekért szintén felelős, valamint felelős a pénzbüntetésekért az is, a ki a kihágás «elkövetéséhez» családtagjait, a vele közös háztartásban élőket, a gyámsága és gondnoksága alatt álló egyéneket, továbbá cselédeit, munkásait vagy iparos- és kereskedő tanonczait használja fel. Az előbbi eset az illető személyes részvételét feltételezi, míg az utóbbi eset ama lehetőségre vonatkozik, ha az illető a vadászásban maga részt nem vevén, a kihágás «elkövetéséhez» családtagjait stb. alkalmazza. Mindegyik esetben szükséges azonban, hogy az érdekelt egyének között a btk. 69. §-a értelmében bünrészesség forogjon fenn; minélfogva egy esetben vádlottat, ki alsófokúlag a cselédeire kirótt pénzbüntetés megfizetésére kötelezteteti, a B. m. azért mentė fel e kötelezettség alól, mert ő nem vadászott, s cselédeit segédekül nem használta (M. K. 1888: 33. sz.). Alkalmazandó továbbá az a szabály: hogy a részesek az okozott kárért egyetemlegesen felelősek, de a büntetés mindegyikre külön-külön szabandó ki (44. §.). Végre önkényt értetik, hogy a gazda vagy családfő az említett személyekre kiszabott büntetésért csak vagyonilag felelős, ha azonban a pénzbüntetés rajta sem volna megvehető: ekkor a helyettesítő elzárás nem az ő személyén, hanem a tett elkövetőjén hajtandó végre.

11. A *pénzbüntetés* behajthatatlansága esetében elzárásra változtatandó át. Az átváltoztatásnál két frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 6—12 óráig terjedhető, két frttól 10 frtig egy napi, azonfelül minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg. Ha az elzárásban levő a pénzbüntetésnek még le nem rótt részét lefizeti: azonnal szabadon bocsátandó (37. §.). A

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

pénzbüntetés fele a feljelentőt illeti, másik fele ama község szegényei javára ítélendő meg, melynek határában a kihágás elkövettetett (36. §.). A büntetés mértéke a beszámítás szabályai szerint állapítandó meg (ktk. 12. §. 6. jegyzet *h*.) pont), s nevezetesen a tettes személyes állása mindenkor figyelembe veendő; így pl. az erdőkerülőre aránylag szigorúbb büntetés rovandó ki (M. K. 1887: 51. sz. B. m.). Bünhalmazat esetében a pénzbüntetés mindegyik kihágás miatt külön szabandó ki (35. §.).

12. Az eljárás rendszerint csak a *sértett fél* (a tulajdonos vagy haszonbérlő) panaszára indítandó meg, a 29., 30., 31. §§. eseteiben azonban a közrend fentartására hivatott hatósági vagy községi előljárók feljelentése is elegendő (39. §.). Ehhez képest vádlott, kit egy pénzügyőr vadászebekkel való jogtalan vadászás miatt feljelentett s az alsófokú hatóság elitélt, a B. m. által azért mentetett fel, mert ez esetben az eljárás csak a sértett fél panaszára lett volna megindítható (M. K. 1887: 1. sz.). Ha a kihágási bíróságnál a tett elkövetése napjától számított három hónap alatt panasz vagy hivatalos feljelentés nem történik: a vadászati kihágás büntethetősége a 46. §. szerint *elévül* (1887: 33. sz. B. m.).

13. A *biráskodást* az É. t. 42. §-ában kijelölt közigazgatási hatóságok gyakorolják (9. l.), az eljárás tekintetében pedig a B. m. által 1880. évi 38,547. sz. alatt kiadott rendelet irányadó (47. §.) E mellett a jelen törvény intézkedéseiből s a B. m. megállapításaiból kiemeljük a következőket: *a*) a vadászati terület felvigyázó személyeinek hit alatt tett vallomása, míg ellenkezője ki nem derül, teljes bizonyító erővel bír (40. §.), mely rendelkezés kiegészítéseül a B. m. 1885. évi 1091. sz. a. kimondotta, hogy a vadászati terület felvigyázásával megbizott személyeknek *csak* hit alatt tett vallomásai bírnak bizonyító erővel (M. K. 1885: 35. sz.); *b*) a vadászat tulajdonosa és haszonbérlője s a felvigyázó és a közrend fentartására hivatott közegek jogosítva vannak a községi hatósághoz kisérni azt, a kit tilos vadászaton érnek, ha magát felismerhetlenné tette, nevét eltagadta vagy állandó lakhelye ismeretlen (42. §.); *c*) a hatósági illetőséget a kihágás elkövetésének helye határozza meg; ha pedig e szerint több bíróság lenne illetékes: ezek közül a panaszló szabadon választhat (43. §.); *d*) a vadászati kihágás által okozott és bejelentett költségek és károk, a mennyiben az eljárás folyamán tisztába hozhatók, a kihágás felett hozandó ítéletben megállapitandók, ellenkező esetben a fél polgári perre utasítandó; ha azonban panaszlott fölmentetik: költségei a magánvádló ellen megítélendők (45. §.); a községi előljáró által tett alaptalan följelentés esetében mindazonáltal nem az előljáróság, hanem a följelentő tartozik kárpótlással, a ki azonban az őt félrevezető egyén ellen fordulhat (M. K. 1888: 40. sz. B. m.); *e*) a vadászati kihágáson ért egyén fegyvere a ktk. 25. s a btk. 61. §-a alapján elkobzandó, s az ily fegyver az ítélet jogerőre emelkedése után eladatván, a befolyt pénz ugyanazon czélra fordítandó, melyre a vadászati kihágás miatt kiszabott pénzbüntetés*)

*) Lásd az 1883: XXIII. t.-cz. 42. §-ához csatolt 6. jegyzetet.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

(M. K. 1887 10. és 38. sz. B. m.); *f*) a vadászati kihágás felett ítélő bíróság köteles kiterjeszkedni a jövedéki áthágás megállapításához szükséges vizsgálatra is, de az utóbbi felett az ítélethozatal joga az adófelügyelőt illeti (1887: 17. sz.), mely elvből kifolyólag a vadászati jegy elvesztésének kimondása sem tartozik a kihágási bíróság hatásköréhez, hanem e részben az ügy a vadászati jegy láttamozására hivatott törvényhatósági tisztviselőhöz teendő át (1888: 33. sz.); *g*) a fegyelmi eljárás elrendelése sem tartozik a kihágási ítélet keretébe, minélfogva egy esetben a B. m. akként módosította az ítéletnek fegyelmi eljárást elrendelő részét, hogy az a vádlott erdőkerülő felettes hatóságával közlendő (1885: 50. sz.); *h*) a tárgyalás szabályossága szempontjából szükséges, hogy jegyzőkönyvvezető alkalmaztassék, s hogy a terhelő tanúk vádlott jelenlétében hallgattassanak ki; mihezképest a B. m. az eljárási szabályok 66. §-a alapján megsemmisítette az eljárást, melynek folyamán a följelentő mezőrendőröket nem vádlott jelenlétében hallgatták ki (1886: 40. sz. és 1890: 30. sz.); *i*) az ítélet valamint elmarasztaló, úgy fölmentő is csak akkor lehet, ha a följelentés tárgya vadászati kihágás; míg ellenkező esetben a panasz egyszerűen visszautasítandó, illetőleg az eljárás megszüntetendő; minélfogva panaszlott ügyében, ki vadászterületén idegen ebeket lelőtt s az e miatt emelt vád alól alsófokúlag fölmentetett, a B. m. az ítéletet e részben megsemmisítette (1891 7. sz.).

16. A vadászattal összefüggő jövedéki áthágások.

(1883: XXIII. t.-cz.)

42. §. Jövedéki kihágást követ el:

a) a ki vadászati jegygyel bir, azt azonban a 39. §-ban említettek felszólítására elő nem mutatja;

b) a ki a 39. §-ban említettek felszólítására a vadászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, vagy a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

c) a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át;

d) a ki anélkül, hogy vadászati jegygyel birna, vagy másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve lejárt vadászati jegy használata mellett vadászik;

e) a ki meghamisított vadászati jegy használata mellett vadászik;

f) a ki az 5. §. b), c), d), e) és f) pontjai alatt adómenteseknek nyilvánított lőfegyvereket vadászatra használja.

Jegyzetek. 1. A dolog természetéből következik, hogy e kihágásokat csaknem kivétel nélkül olyanok követik el, a kik vadászati joggal nem bírnak, és így a vadászás által, melyen esetleg a pénzügyőrök

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

által tetten éretnek, vadászati kihágást is követnek el. Az eljárás rendje az, hogy az ily egyén a vadászati kihágásra nézve illetékes biró elé állíttatik, ki a vadászati kihágás miatt elítéli, az egyidejűleg elkövetett jövedéki áthágás elbirálása végett pedig az ügyet a kir. adófelügyelőhöz teszi át. Hogy a kihágási bíróság ez utóbbi kötelességének eleget tehessen: első sorban tudnia kell, hogy melyek a vadászattal összefüggő jövedéki áthágások, azután pedig meg kell győződnie arról, vajjon fenforognak-e panaszlott ellen ily kihágás elkövetésének jelenségei. Ezért a kihágási bíróság a vadászati kihágás vizsgálatával egyidejűleg a panasz tárgyává tett jövedéki áthágást is vizsgálata körébe vonja s az utóbbira nézve is az eredményhez képest határoz. A vadászati kihágásokkal való e szoros összefüggésüknél fogva vétettek fel kivételesen a fennebbi pénzügyi áthágások a jelen műbe.

2. Az *a*) és *b*) pontok alatt hivatkozott 39. §. kimondja, hogy az állami csend- és rendőrök, a törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek, a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérlői, gazdatisztjei, s az erdők, szőlők, mezők felügyeletével megbizott személyek pedig jogosítva vannak azokat, kik akár lőfegyverrel, akár lóháton és bárminemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani. Az *a*) és *b*) pontok alá eső kihágást tehát az követi el, a ki vadászás közben a felsorolt személyek bármelyikének felszólítására nem teljesíti azt, a mit a nevezett pontok szerint teljesíteni köteles.

3. A *c*) alatti kihágásra is csak vadászás adhat alkalmat, mert csak vadászat közben lehet bárkit a vadászati jegy előmutatására felszólítani, s csak ily felszólítás következtében tünhetik ki az, hogy a vadászó egyén nem a saját, hanem a más nevére szóló vadászati jegygyel van ellátva. Az utóbbit természetesen csak jövedéki áthágás terheli; a vadászó egyén azonban esetleg vadászati kihágásban is bűnös lehet. E mellett természetesen ő is elköveti a jövedéki áthágást, mely a *d*) vagy *e*) pont rendelkezése alá eshetik.

4. Az *f*) pont kihágása csakis vadászás által követhető el, ha t. i. valaki oly fegyverrel vadász, mely az 5. §. szerint fegyveradó alá nem esik s ennélfogva vadászatra nem használtatik. Ezek a hivatkozott §. *b*)—*f*) pontjai szerint: az emlék- vagy családi ereklyeként tartott s a magánosok gyűjteményeiben levő régi szerkezetű, valamint a kizárólag czéllövészetre használt fegyverek, továbbá a csend- és rendőrök, fegy- és pénzügyőrök s a fölesketett erdőtisztek és a kir. erdőfelügyelőségi személyzet szolgálati fegyverei. Az ilyen fegyverekkel való tilos vadászást is vadászati kihágással kapcsolatban vagy a nélkül lehet elkövetni.

5. A mennyiben a jövedéki áthágásról a községi előljáróság jelentés útján értesül: köteles azt három nap alatt az illetékes kir. adófelügyelőnél bejelenteni, ki azután haladéktalanul eljár s kiszabja a birságot (45. §.). Ily esetben tehát a vadászati kihágás bírósága már nem jut abba a helyzetbe, hogy a jövedéki áthágást is vizsgálata körébe vonja s erre nézve az iratokat az adófelügyelőhöz áttegye. Ez csak akkor szükséges, ha az adófelügyelő a kihágásról még értesítve nem lett.

6. A kihágás alkalmából lefoglalt lőfegyverekre vonatkozólag a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

B. m. 1890. évi 61,219. sz. a. a következőket rendelte: *a*) a 39. §-ban megnevezett egyének által lefoglalt fegyver megőrzés végett a főszolgabirónak vagy polgármesternek, Budapesten a fővárosi rendőrségnek adandó át; *b*) ha a fegyver jövedéki áthágás miatt foglaltatott le (42. §.): a pénzbirság lefizetése vagy az elzárás kiállása után tulajdonosának a pénzügyigazgatóság felhivására kiadandó; *c*) ha az elkobzás tilos vagy orvvadászat miatt történt: az alispán, illetőleg a polgármester vagy főkapitány az 1884. évi 63,477. sz. belügyministeri rendelet értelmében jár el (M. K. 1890: 44. sz.), vagyis ez utóbbi esetben a fegyvert a btk. 61. §-a értelmében eladatja s a befolyt pénzt ugyanazon czélra fordítja, a melyre a vadászati kihágás miatt kiszabott pénzbüntetés fordítandó.

17. Káros hitelügyletek kötése által elköv. kihágások.

(1883: XXV. t.-cz.)

a) A hitelezési ügylet biztosításának tiltott módja.

17. §. A ki kiskorúaktól vagy olyan személyektől, a kikre a becsületszóval megerősített fizetési igéret meg nem tartása állásuk elvesztését vonhatja maga után, a 2. §. esetén kívül valamely hitelügyletből eredő kötelezettség teljesítését a becsület zálogával, becsületszóval, esküvel, vagy hasonló kifejezésekkel igérteti meg magának és ezen igéretet az adós ellen bármely úton felhasználja: kihágást követ el és 2 hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.

18. §. Az előző §-ban meghatározott büntetés alkalmazandó arra is, a ki a tényállást ismerve, az ilyen módon biztosított követelést megszerzi és a biztosítást az adós ellen érvényesíti.

Jegyzetek. 1. E kihágás határos az uzsora vétségével, melyet az követ el, a ki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez vagy ad fizetési halasztást, melyek az adósnak vagy kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasak (1. §.). Az uzsorának egyik minősített esete pedig a 2. §. szerint az lévén, ha valaki az uzsorakövetelésből eredő kötelezettség teljesítését, a hitelt nyerő fél becsületének lekötésével, eskü alatt vagy hasonló megerősítések mellett igérteti meg magának: ennek mintegy kiegészítéseül szolgál a 17. §. intézkedése, mely bizonyos egyénekkel szemben a hitelezési ügylet ilyetén biztosítását akkor is büntetendőnek rendeli, ha maga az ügylet máskülönben nem esik az uzsora fogalma alá.

2. A jelen kihágás passiv alanya csak valamely kiskorú, vagyis 24 évet még be nem töltött, illetőleg férjhezmenés által már korábban is nagykorúvá nem lett, továbbá oly egyén lehet, a kire nézve a becsületszóval megerősített fizetési igéret meg nem tartása

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

állása elvesztését vonhatja maga után. Ily személyek különösen a katonatisztek. Ezekkel szemben a bűncselekményt az által követi el a hitelező, hogy a nekik adott kölcsön visszafizetését «a becsület zálogával, becsületszóval, esküvel vagy hasonló kifejezésekkel igérteti meg magának». Maga a hitelezési ügylet nem lehet olyan, mely a fentidézett 1. és 2. §. szerint az uzsora fogalma alá esnék és így csupán a visszafizetés biztosításának tiltott módja az, mely a büntethetőség első és főfeltétele gyanánt jelentkezik. A további feltétel az, hogy a hitelező az adóstól nyert tiltott biztosítást ellene bármily módon felhasználja. Tehát nem csupán a beperlés, hanem pl. az illetőnek nyilvános figyelmeztetése becsületszavára vagy esküjére, vagy levélben való felhivása a fizetésre szintén oly lépések, melyek a nyert biztosíték felhasználásául tekintendők, feltéve, hogy a hitelező mindegyik esetben az adós becsületszavára vagy letett esküjére hivatkozik. A követelés egyszerű beperlése, ily hivatkozás nélkül, nem büntethető; ellenben a követelés átengedése oly egyénnek, ki azt a jelzett módon érvényesíti (18. §.), egyértelmű azzal, hogy a hitelező a tiltott biztosítást a tiltott módon felhasználta.

3. A 18. §. tényálladéka tulajdonképen nem más, mint a 17. §. kihágására vonatkozó orgazdaság. Büntethetőségének feltétele az, hogy a tiltott módon biztosított követelés megszerzője a tényállást teljesen ismerje, tehát tudja, hogy a 17. §-ban megjelölt személyek valamelyike becsületszóval, esküvel, vagy hasonló igérettel kötelezte magát a kölcsön visszafizetésére. E mellett szükséges feltétele a büntethetőségnek az is, hogy az illető az ily módon biztosított és megszerzett követelést az adós ellen érvényesítse. Az érvényesítésnek itt is bárminő módja alkalmazható, feltételeztetik azonban, hogy a követelés birtokosa az adós ellen épen az általa adott becsületszót vagy letett esküt használja fel. Ha tehát pl. az által akarja érvényesíteni a követelést, hogy az adóst egyszerűen beperli: ez az eljárása nem büntethető.

4. Mindegyik kihágás szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.). A gondatlanság itt abban állhat, hogy a hitelező nem bir tudomással a törvény tiltó rendelkezéséről, de különben belátja ama veszélyeket, melyek a kiskorút vagy a becsületszóval kötelezett egyént a hitelezési ügylet biztosításának fennebbi tiltott módjából érhetik. Ha azonban a hitelező sem az adós kiskorúságáról, sem arról nem bir tudomással, hogy a becsületszóval megerősített fizetési igéret meg nem tartása állása elvesztését vonhatja maga után: ekkor cselekménye mint ténybeli tévedés a btk. 82. §-a alapján büntetlen marad.

5. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó. Illetékes a kir. járásbiróság, mely a kihágás tényálladékának megállapításánál a törvénynek a bizonyítékok teljességére vonatkozó intézkedéseihez kötve nincs (17. és 15. §-ok). Másodfokúlag a kir. tábla ítél; ennek ítélete ellen azonban további felebbvitelnek csak az anyagi büntető-törvény nem helyes alkalmazása miatt, s ez esetben is csak akkor van helye: *a*) ha büntetendő cselekmény esete fenn nem forog; *b*) ha valamely büntett vagy elsőfokúlag a törvényszék hatásköréhez

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

utalt vétség kihágásnak, vagy a járásbirósághoz utalt vétségnek minősíttetett (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §-ai).

6. A pénzbüntetés az 1887 VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (ktk. 15—21. §-ok, 9. jegyzet) s behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a alapján elzárással helyettesítendő.

b) A korcsmai hitelezés tiltott biztosítása.

24. §. A ki a 22. és 23. §. határozatainak kijátszása czéljából valamely színlelt ügylet, vagy váltó, vagy más kötelező ügylet alakját használja fel: kihágást követ el és 30 napig terjedhető elzárással, és 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

26. §. Ezen fejezet szövege minden községben évenkint szokott módon kihirdetendő és minden italmérési helyiségben a vendégek által könnyen látható helyen, magyarul és az illető község jegyzőkönyvi nyelvén kifüggesztendő, és olvasható állapotban tartandó.

Azon vendéglős, korcsmáros vagy italmérő, a ki ezen §. rendeletét nem teljesíti, az illetékes közigazgatási hatóság által, a községi szegényalap javára, 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Jegyzetek. 1. *A 24. §.* kihágásának tárgya a 22. és 23. §-ok szerint megszorított *korcsmai hitelezés* tiltott biztosítása. Korcsmai hitelezés alatt a törvény azt a hitelezést érti, melyet a vendéglősök, korcsmárosok és más italmérők, ide értve a szeszes italok kicsinyben való eladására jogosult kereskedőket is, az általuk kiszolgáltatott szeszes italok ára fejében egyeseknek nyújtanak. Ide tartozik továbbá azok hitelezése is, kik a szeszes italok kicsinyben való eladását, habár jogosultság nélkül gyakorolják: ellenben nem esik a korcsmai hitelezés fogalma alá a szállodákban, vendéglőkben és korcsmákban megszállott vendégeknek a szállástadó által nyújtott hitelezés (25. §.). A korcsmai hitelezés czímén keletkezett követelés csak annyiban érvényesíthető a bíróság előtt, a mennyiben a 22. §-ban meghatározott maximális összeget meg nem haladja. Ez összeg két forintnál kisebb és 8 frtnál nagyobb nem lehet, s azt a helyi viszonyokhoz képest mindegyik törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg. Az ilyen megállapításnak eredménye az, hogy ettől kezdve a bíróság korcsmai adósság czímén a megállapított összegnél nagyobbat semmi szín alatt sem ítélhet meg az adós ellen. A további következmény pedig az, hogy ily esetben a birói határozat által a hitelezőnek minden ilynemű korábbi követelése kiegyenlítettnek tekintendő: s hogy a bíróság által megítélt követelés kiegyenlítése előtt további hitelezésnek helye nem lehet. Az ilyen hitelezések biztosítására kötött zálog és kezességi szerződések semmisek (23. §.); ha pedig valaki e rendelkezések kijátszása czéljából valamely színlelt ügylet alá rejti a korcsmai hitelezést: az a 24. §. kihágását követi el.

2. E kihágás bűncselekménye abban áll, hogy a korcsmai hitelt nyujtó egyén oly ügylet alakjába burkolja e hitelezést, mely minden

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

korlátozás nélkül érvényesíthető a bíróság előtt. E színleges ügylet a legkülönbözőbb lehet. Ilyenek pl. a pénzkölcsönzésről szóló adóslevél, a váltó, vagy más hasonló irat kiállítása, melyben a követelés czíméül valamely színleges tartozás van feltüntetve. A büntethetőség feltétele tehát egyfelől az, hogy a követelés valódi alapja a fennebbi értelemben korcsmai hitelezés legyen, másfelől az, hogy ennek elburkolása czéljából valamely koholt czímet tüntessenek fel a követelés alapjául. A 22. és 23. §-ok rendelkezéseinek kijátszása azonban csak az által válik teljessé, ha a hitelező korcsmai hitelezésből származó követelését nemcsak tiltott módon biztosítja, hanem e biztosítás alapján érvényesíteni meg is kisérli; tehát pl. beperli a színleges váltó vagy adóslevél alapján adósát. A míg ez meg nem történt, a kihágás bevégzettnek nem tekinthető, és így nem büntethető (ktk. 26. §.). Mit sem változtat azonban a dolgon az a körülmény, hogy a korcsmai hitelezésből származó követelés más követeléssel egyesíttetvén, a kettőnek együttes összege vétetik fel a korcsmai hitelezés tekintetében színleges okiratba. Ehhez képest a jelen §. alapján itéltetett el vádlott, ki több évi korcsmai hitelezés és élelmezés fejében 17 frt értékű váltót vett adósától s ezt ellene be is perelte, mert Árvamegyében, hol a kérdéses eset történt, 8 frt lévén a korcsmai hitel legmagasabb összege, a bíróság bebizonyítottnak vette, hogy az ezen felüli hitelezés elpalástolása végett köttetett a kérdéses váltóügylet; minthogy pedig a korcsmai hitel 8 frton túl nem terjedhet, s az ebből eredő váltó sem bir ezen felüli értékkel: a bíróság a 22. §. 3. bekezdése alapján ennek a színlelt ügyletből keletkezett váltón leendő kitüntetését is elrendelte (B. T. XI: 283. l. C.). E kihágás természeténél fogva csak szándékos lehet (ktk. 28. §.).

3. *A 26. §.* kihágása ama rendelkezés meg nem tartásában áll, mely szerint a vendéglős, korcsmáros és italmérő minden évben köteles a jelen fejezet határozmányait (22—26. §-ok) korcsmai vagy vendéglői, illetőleg italmérő helyiségében kifüggeszteni és olvasható állapotban fentartani. A mennyiben az illető e kötelessége teljesítését elmulasztja, a mi az által is megtörténhetik, hogy az időközben olvashatlanná vált törvényt újra meg nem szerzi és ki nem függeszti, a jelen §. alapján büntetendő. E kihágás szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.).

4. *A bíráskodást* a 24. §. esetében elsőfokúlag a kir. járásbíróság gyakorolja (24. §.); másodfokúlag a kir. tábla, harmadfokúlag a törvényben meghatározott kivételes esetekben a kir. Curia itél (1883: VI. t. cz. 6. és 7. §-ok). A 26. §. kihágása felett a közig. hatóság biráskodik (É. t. 42. §. és elj. szab. 8. §.).

5. A pénzbüntetés a 24. §. esetében az 1887: VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (ktk. 15—21. §-ok 9. jegyzet) s behajthatatlansága esetére a ktk. 22. §-a alapján elzárással helyettesítendő.

6. Az eljárás mindegyik kihágás esetében hivatalból indítandó meg és folytatandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

18. A részletügyletre vonatkozó szabályok megszegése.

(1883: XXXI. t.-cz.)

14. §. A kik a jelen törvény intézkedéseit vagy tilalmait megszegik: 300 frtig terjedő pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása óta 2 év még el nem telt: egy hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Ez utóbbi esetben a részletüztet folytatása is öt évig betiltható.

Az itt meghatározott esetekben a kihágások tekintetében illetékes kir. bíróságok ítélnek.

A pénzbüntetésből befolyt összegek ipari célokra az illető törvényhatóságnak kiszolgáltatnak.

A lottó-jövedéki s a bélyeg- és illeték-törvények és szabályok intézkedései a fönnebbiek által nem érintetnek.

Jegyzetek. 1. A részletügylet szabályozása által a törvényhozás ama visszaéléseknek akarta elejét venni, melyeket egyesek és intézetek az értékpapirok részletfizetés mellett történt eladásával elkövettek. E czélból a jelen törvény a részletüzleteket az iparhatóság ellenőrzése alá helyezte (12. §.), s több oly intézkedést és tilalmat állított fel, melyeket a részletügylettel foglalkozók megtartani kötelesek. A ki ez intézkedések és tilalmak ellen vét: az a jelen §. kihágását követi el.

2. Részletügylet általában a közforgalom tárgyát képező értékpapirok eladása részletfizetés mellett (1. §.), a jelen törvény szempontjából pedig különösen a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirok ilynemű eladása: mert egyéb értékpapirokra vonatkozólag részletügyleteket kötni nem szabad (2. §.). Az ily ügylet iparszerű folytatása csak törvényszékileg bejegyzett czégeknek van megengedve, kik ebbeli szándékukat az üzlet megkezdése előtt az illetékes iparhatóságnál bejelenteni tartoznak; a külföldi czégek emellett kötelesek czégüket ama törvényszék területén is bejelentetni, a hol fióktelepük van (1. §.).

3. A bűncselekmény általában a jelen törvény intézkedéseinek és tilalmainak megszegése lévén, ehhezképest a kihágást az követi el:

a) a ki részletügylettel foglalkozik a nélkül, hogy az 1. §-ban meghatározott feltételeknek eleget tett volna;

b) a ki nem a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirokban köt részletügyletet (2. §.);

c) a ki többféle értékpapirok eladását egy okiratba foglalja össze, vagy egyéb tárgygyal együtt adja el, vagy a ki az értékpapirok eladását sorsjegyek nyereségkilátásával vagy bármely más jogügylettel köti össze s a ki pusztán sorsjegyek nyereségkilátását részfizetes mellett eladja (3. §.); mely intézkedéshez megjegyezzük, hogy többféle értékpapirnak egy okiratba foglalása vagy sorsjegyek eladá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sának nyereségkilátásával való összekötése azelőtt általában szokás volt s eszközül szolgált arra, hogy a tájékozatlan vevő megkárosíttassék, továbbá, hogy sorsjegyek nyereségkilátásának részletfizetés mellett való eladása csak a játékszenvedélyt növeli s ezért helyes alapon záratott ki a részletügylet köréből;

d) a ki értékpapirokat és sorsjegyeket nem oly értékrészletekben ád el részletfizetésre, a minőkben kibocsáttattak, megjegyezvén, hogy a fizetési részleteknek s az egyes részfizetések közötti időtartamoknak egyenlőknek kell lenniök (3. §. 2. és 3. bekezdés), mely rendelkezés azért fontos, mert az oly ügylet, melylyel értékpapiroknak tényleg nem létező hányadai adatnak el, teljesítés esetében le sem bonyolítható;

e) a ki a részletügyletet váltóval biztosítja (4. §.);

f) a ki a részletüzletekről az 1875: XXXVII. t.-cz. 25. §-a értelmében szabályszerű s az iparhatóság által hitelesített külön könyvet nem vezet s a ki a részletügyletről részletívet, az egyes részfizetésekről pedig nyugtát ki nem állít, mely okiratok és nyugták az időrendben vezetendő üzleti könyvek szelvényrészeit képezik (5. §.);

g) a ki a részletügyletről kiállított okiratot, mely homlokzatán «részletív» gyanánt jelölendő meg, nem állítja ki szabályszerűen s a ki szelvényívekkel ellátott részletíveket bocsát ki (6. §.); — mely §. alapján elítéltett vádlott, ki ideiglenes «részletív» átadása mellett vöröskereszt-sorsjegyeket adott el: mert a jelen törvényben az ideiglenes részletív melletti eladás felemlítve nincs, sőt az 5. és 6. §. szerint a részletügyletről «részletív» állítandó ki. (B. T. X. 238. l.)

h) a ki oly értékpapirt ád el, mely a részletügylet megkötésekor s annak egész tartama alatt nincs az ő tulajdonában s az illetékes iparhatóság területén tényleges birtokában (7. §.);

i) az eladó jogosítva lévén az ügyletet megszüntetni, ha a kikötött részfizetés a lejárat után 8 nap alatt le nem fizettetett s ez esetben köteles levén a vevőt az értékpapir eladásáról vagy megtartásáról ajánlott levélben értesíteni, valamint a részére befolyt fölösleget kiadni (9. §.); ehhezképest az is elköveti a kihágást, a ki e kötelességei valamelyikét megszegi;

k) a ki értékpapirokat utazó-ügynök által részfizetés mellett elad (11. §.).

Ha az értékpapir oly áron adatott el, mely az ügylet megkötésekor jegyzett árfolyamot s annak a részletügylet tartama szerint számítandó 15 százalékát meghaladja: ennek jogkövetkezménye az, hogy a vevő vagy jogutódja ez esetben a részletügyletet megtámadhatja. Ilyen megtámadás hiányában az ügylet érvényben marad és így a 8. §. megszegése esetében kihágás nem létesül.

4. Alanya e kihágásnak nem csak az lehet, a ki a törvény intézkedéseinek megszegésével részletügyletet folytat, vagyis a ki az értékpapirokat részletfizetésre tiltott módon eladja, illetőleg az eladást mint ügynök közvetíti, hanem az is büntetendő részesévé lehet a kihágásnak, a ki a már létrejött ügylet további lebonyolításához pl. a részletfizetések beszedése által hozzájárul. Ehhezképest vádlott, ki egy amsterdámi czég által posta útján részletfizetésre eladott sors-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jegyek esedékessé vált vételár-részleteit beszedte, a jelen törvény alapján ítéltetett el: mert a kérdéses czég a magyar korona területén bejegyezve nem volt, az illetékes iparhatóságnál be nem jelentetett, az ügylet tárgya oly értékpapir is volt, mely a budapesti tőzsdén nem jegyeztetik, a részletív többféle értékpapir eladását egybefoglalta, s e mellett nélkülözte a 6. §-ban felsorolt kelléket; mert vádlott az eladó czég e törvényellenes eljárását támogatta azáltal, hogy a Magyarországon területén létesült ügyletek után teljesített befizetéseket ő szedte be, s mert a jelen törvény 14. §-a mindazokat, a kik a törvény tilalmát megszegik, tehát nemcsak az eladókat, hanem azokat is büntetni rendeli, a kik ilyes ügyletek lebonyolításában közreműködtek. (B. T. XVIII. 400. C.) Ebből egyszersmind kitünik, hogy az ily közreműködő nem bűnsegéd, hanem önálló tettese a jelen kihágásnak, s e szerint eljárása a szándék tekintetében ugyanazon szempont alá esik, mint a többi tettesé.

5. E kihágás szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.). A gondatlanság abban állhat, hogy valaki részletügylettel foglalkozik, a nélkül, hogy a törvénynek erre vonatkozó intézkedéseit és tilalmait ismerné.

6. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság, másodfokúlag a kir. tábla ítél. Ennek ítélete ellen azonban további felebbvitelnek a kir. Curiához csak a törvényben meghatározott kivételes esetekben van helye. (1883 VI. t.-cz. 6. és 7. §§.)

7. Az eljárás hivatalból indítandó meg és folytatandó; s nevezetesen az iparhatóság minden részletív birlalójának indokolt kívánságára azonnal, de ezenkívül legalább évnegyedenként egyszer köteles a részletüzletet megvizsgálni, s a szabálytalanságokat az illetékes kir. bíróságnak följelenteni (12. §.).

8. A visszaesés súlyosabb büntetése akkor alkalmazandó, ha ugyane kihágás utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt. A két év időtartama a pénzbüntetés lefizetésétől, illetőleg az ezt helyettesítő vagy az önálló büntetésként kiszabott elzárás kitöltésétől számítandó.

19. Ipari kihágások.*

(1884: XVII. t.-cz.)

156. §. 50 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki valamely engedélyhez nem kötött ipart önállóan üz anélkül, hogy e törvény 4., 5., 6., 7., 8., 9. §-ának megfelelt volna;

b) a ki árszabályok által korlátolt üzletek gyakorlásánál a hatóság által megszabott díjaknál magasabbakat szed.

157. §. 20 frttól 200 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő;

a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanonczok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velük való bánásmódot szabályozó

* Lásd «Az ipartörvény magyarázata» cz. szakmunkát: *Ballagi Bélától.* (Bp. 1886.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rendeleteit áthágja vagy a segédszemélyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességeit nem teljesíti;

b) azon iparos vagy gyáros, ki a munkások bérét árúczikkekben szolgáltatja ki, vagy más szabályellenes eljárás által a munkásokat károsítja;

c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad fel;

d) a ki czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek (58. §.).

158. §. 100 frttól 300 frtig terjedő pénzbüntetésben elmarasztalandó:

a) a ki a 10. §-ban felsorolt iparágak valamelyikét megkezdi, mielőtt a kellő engedélyt megkapta volna;

b) a ki a 25. §-ban előszámlált üzlettelepek valamelyikét felállítja, mielőtt a megkivántató jogerejű engedélyt megnyerte volna;

c) a ki a 25. §-ban felsorolt üzlettelepek valamelyikét hatósági engedély nélkül átalakítja, vagy pedig az engedélyező okmányban megállapított feltételeknek meg nem felel;

d) a ki az 51. §-ban előszámlált esetekben igazolvány nélkül kezdi meg az árusitást, vagy az 51. §-ban említett könyveket hanyagul vagy épen nem vezeti;

e) azon gyáros, a ki a 114. §-ban megállapitott kötelessége teljesítését elmulasztja; fenmaradván úgy a polgári, mint a büntetőtörvény szerinti felelőssége, ha mulasztása miatt valamely baleset történt;

f) a ki az 55. §-ban megnevezett iparüzletek egyikét bejelentés nélkül félbeszakítja vagy pedig az abbanhagyási szándék bejelentése után a hatóság által megszabott idő lejártáig nem folytatja, vagy azt ebbeli kötelességének kijátszására szolgáló módon folytatja.

159. §. Azon segédet vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezenfelül még 20 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

164. §. A ki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése vagy foganatosítása czéljából, a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg segédeket szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés vagy tettleges bántalmazás által akadályozza, vagy akadályozni törekszik; amennyiben a büntetőtörvények szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, 300 frtig terjedő büntetéssel és 20 napig terjedő elzárással büntethető.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Jegyzetek. 1. *A 156. §. a) pontjának* tárgya az engedélyhez nem kötött ipar, melynek üzése csak a 4—9. §-okban előirt feltételek mellett tekinthető jogosultnak. Engedélyhez nem kötött ipar általában az, mely a 10. §-ban felsorolt iparágak közé nem tartozik. A ki ily ipart akar üzni, ebbeli szándékát az illetékes iparhatóságnál irásban bejelenteni s egyszersmind kimutatni köteles, hogy az ipar önálló gyakorlására megkivánt törvényes kellékeknek megfelel; csak hosszabb gyakorlat útján elsajátítható kézműves mesterség esetében pedig igazolni kell azt is, hogy a tanonczidő kitöltése után szakbavágó műhelyben vagy gyárban legalább két évig foglalkozott, — a mi ha megtörtént, részére a bejelentésről szóló iparhatósági igazolvány kiadatik (4. §.). A tanonczbizonyítvány bemutatását s a két évi szakbeli gyakorlatot azonban a képesítéshez kötött iparágakra nézve is pótolhatja az iparügyi minister által rendeletileg kijelölt iparügyi tanfolyamok, műhelyek vagy szakiskolák sikeres látogatása, illetőleg végzése (5. §.); mindezek helyett pedig 3 évi szakbeli működés valamely gyárban vagy műhelyben szintén elégséges a képesítés megszerzéséhez, ha az illető iparos 21. évét már betöltötte (6. §.). A ki képesítés igazolásához kötött ipart már önállóan üzött, az bármely más képesítéshez kötött mesterségre a képesítés külön igazolása nélkül átmehet (7. §.); ha azonban valaki ily ipart a képesítés megszerzése nélkül akar üzni: ezt csak úgy teheti meg, ha üzletében képesítéssel biró nagykorú egyént alkalmaz (8. §.). A törvény életbelépte után következett 3 év alatt csak azt kellett igazolni, hogy a bejelentő korábban már két éven át szakba vágó műhelyben vagy gyárban foglalkozott (9. §.).

A ki az engedélyhez nem kötött ipart e feltételek megtartása nélkül üzi: az a 156. §. *a*) pontja alá eső kihágást követi el. A jogosulatlan ipar gyakorlása azonban csak akkor büntetendő, ha az illető «iparszerüen» folytatja a kérdéses iparágat. Egyes alkalmi munka elvégzése még nem tekinthető az illető iparág gyakorlásának, s ennélfogva nem esik büntetés alá. Ehhez képest az iparügyi minister felmentette vádlottat, ki kelmekereskedésre birt igazolvánnyal s egy izben rendes vevőjének 3 rendbeli öltözetet csináltatott: mert csak egy izben készittetett vevője részére s ekkor is jogosult szabómester által ruhákat, ez a magában álló cselekménye pedig az iparszerüség jellegével nem bir (Ballagi id. m. 271. l.). Felemlítendő még, hogy a Mózes-vallás szerinti baromfivágás egyáltalában nem ipar, minélfogva egy esetben az iparügyi minister kimondotta, hogy a rituális baromfivágás jogosulatlan üzése az ipartörvény alapján nem büntethető, de a hitközség jogosítva van kérni, hogy az illetők e foglalkozástól birság terhe alatt eltiltassanak (u. o.).

2. A *156. §. b*) *pontja* a ktk. 139. §-át helyettesiti. Tárgyai az ipartörvény alapján «árszabályok által korlátozott üzletek», melyeknek gyakorlói a hatóság által megállapitott díjaknál magasabbakat nem szedhetnek. A törvény több üzletre nézve felhatalmazza az iparhatóságot, hogy a készítmények árát, vagy a tett szolgálatok díját megállapítsa. Ilyenek a közvetitésért és cselédszerzésért, s a hordárok és bérszolgák által fölszámítható díjak, továbbá a marhahús ára, mely

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az 53. §. szerint szabályozható. A mennyiben a hatóság az ily üzletekre nézve az árszabályt megállapítja és kihirdeti: ennek meg nem tartása a jelen pont alapján büntetendő. Ennek folytán a ktk. 139. §-a ma már hatályon kívül helyezettnek tekintendő.

3. A *157 §. a)—c) pontjai* alapján büntetendő azon iparos vagy gyáros, ki az ipartörvénynek a tanonczokra, a segédekre s a gyári munkásokra vonatkozó rendelkezéseit megszegi. Ez háromféle módon történhetik meg a szerint, a mint az iparos vagy gyáros a jelen §. *a*), *b*) vagy *c*) pontjának rendelkezése ellen vét.

Ad a). E pont áthágásának tárgyai a tanonczok, segédek és gyári munkások felvételére, alkalmazására, s a velük való bánásmódra, továbbá a segédszemélyzet iskolai oktatására vonatkozó rendelkezések. A *tanonczokra* nézve a következőket rendeli a törvény: tanonczokul életük 12. évét meg nem haladott gyermekeket csak az iparhatóság engedélyével szabad felfogadni, mely esetben az illetőt 12. évéig népiskolába kell járatni (60. §.); a felvétel irásbeli szerződés mellett az elsőfokú iparhatóságnál történik, mely alkalommal a tanidő tartama, a tanoncz tartása és ellátása az iparos és a tanoncz szülője vagy gyámja közt egyetértőleg megállapítandó (61. §.); az iparos köteles a tanonczot kiképezni, jó erkölcsre és munkára szoktatni, neki az isteni tisztelet látogatására időt engedni, az iskolába járásra szorítani,*) betegség esetén ápolásban részesíteni, erről és egyéb fontosabb tudni valókról a szülőt, gyámot, esetleg tanítót értesíteni (62. §.); a tanonczot cselédmunkára nem szabad kötelezni, s meg kell óvni a segédek és háziak bántalmazásától (63. §.); 14 évüket még be nem töltött tanonczok naponként legfeljebb 10 órai, az idősebbek legfeljebb 12 órai munkára kötelezhetők, beleértve az iskolalátogatást is (64. §.); 16 éven aluli tanonczok esti 9 órától reggeli 5 óráig munkára nem alkalmazhatók, kivéve, ha s a mennyiben ezt az iparhatóság 14. évüket meghaladott tanonczoknál megengedi (65. §.); ha tanoncz az iparos házában élelemmel és lakással láttatik el: 18 éves koráig az ő házi fegyelme alatt áll (66. §.), minélfogva az iparos az ily tanonczot testi fenyítékkel is illetheti (btk. 313. §.), s e tekintetben a 66. §. ellen akkor vét, ha házi fegyelmi jogával visszaél, vagyis alapos ok nélkül bántalmazza tanonczát; az iparos és tanoncz közötti viszony megszünése az iparhatóságnál bejelentendő (73. §.); szökevény tanonczot felfogadni tilos (75. §.). A *segédekre* vonatkozó rendelkezések ezek: az iparos segédétől, ha másként nem egyezkedtek, csak az üzlethez tartozó és csakis oly munkát kivánhat, mely testi erejének megfelel; e mellett köteles időt engedni az isteni tisztelet látogatására (89. §.); a ki segédeit lakással is ellátja: e czélra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni (98. §.); a munkába lépés alkalmával az iparos átveszi a segéd könyvét, s a segéd felfogadását a munkakönyv bemutatásával két hét alatt az iparhatóságnak bejelenti (103. §.); a munkából való kilépéskor köteles az iparos a munkakönyv egyes rovatait pontosan

*) Hasonló intézkedések fordulnak elő a népiskolai oktatásról szóló 1868: XXXVIII. t.-cz. 4. s a cselédügyről szóló 1876: XIII. t.-cz. 111. §-ában (l. e törvények magyarázatát.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kitölteni, s a segéd kivánatára az igazságnak megfelelő külön bizonyítványt adni (104. §.); a munkakönyvet az iparos megőrizni s annak átvételéről elismervényt adni, a munkából való kilépéskor pedig a segédnek visszaadni, s egyszersmind az iparhatóságnak bejelenteni köteles (106. §.); hogy a kilépő segéd más iparoshoz akadálytalanul belépheseen, e czélból köteles az iparos az illetőnek elbocsátási bizonyítványt adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bir (108. §.). *A gyári munkásokra* vonatkozó rendelkezések ezek: a gyáros köteles munkásairól rendes jegyzéket vezetni, s azt az iparhatóság kivánatára bármikor felmutatni (112. §.); a műhelyekben munkarendet kell kifüggeszteni, mely a törvény által előirt pontokat tartalmazza, s az iparhatóság által láttamozva van (113. §.); 10 éven aluli gyermekeket épen nem, 12 éven aluliakat pedig csak az iparhatóság engedélyével szabad gyári munkára alkalmazni; a kik a 14 évet még be nem töltötték, de a 12 éves kort már meghaladták: naponkint csak 8 óra hosszat foglalkoztathatók; a 14—16 év közötti ifjak pedig naponként csak 10 órai munkaidőre alkalmazhatók; a 62. §. *b*) pontja, mely szerint az isteni tisztelet látogatására időt kell engedni, s a tanonczok éjjeli munkájára vonatkozó 65. §. 16 éven aluli gyári munkásokra is kiterjesztetvén (115. §.); a 16 éven aluli munkások csak oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt és testi fejlődésüket nem gátolja, az iparügyi ministerium rendeletileg állapitván meg az egészségtelen és veszélyes iparágak közül azokat, melyekre bizonyos feltételek mellett 16 éven aluli egyének is alkalmazhatók; a nők szülés után négy hétig a szerződés megszünése nélkül felmentvék a munka alól (116. §.); a munkásoknak délelőtt és délután fél-fél órai, délben egy órai szünidő engedendő; s a hol a munka éjjel-nappal foly, az éjjel alkalmazott munkások kellő felváltásáról kell gondoskodni, megjegyezvén, hogy a nappali munkát reggel 5 óra előtt megkezdeni, s esti 9 órán túl kiterjeszteni nem szabad (117. §.). E rendelkezések egyikének vagy másikának megszegése foglalja magában a 157. §. *a*) pontjának kihágását, melynek alanya e szerint csak az iparos vagy a gyáros lehet, és pedig tekintettel ama viszonyra, mely köztük és tanonczaik vagy segédeik, illetőleg gyári munkásaik között fennáll. Büntetésül e kihágás sulyosabb vagy ismételt eseteiben az iparos tanoncztartási, a gyáros pedig fiatal munkások alkalmazásának jogától is az iparhatóság által egy évre megfosztható. (160. §.).

Ad *b*). E pont kihágásának alanya szintén csak az iparos vagy gyáros lehet; bűncselekménye pedig abban áll, hogy az illető «árúczikkekben szolgáltatja ki» a munkások bérét, vagy azokat más szabályellenes eljárás által «károsítja». A károsítás abban állhat, hogy a gyáros a 119. és 120. §-ok rendelkezéseinek valamelyikét megszegi. Ezek szerint a gyáros köteles munkása bérét készpénzben kifizetni; árúkat és szeszes italokat munkásának nem hitelezhet; lakással, tűzifával, földhaszonélvezettel, élelemmel, orvossággal és orvosi segélylyel azonban elláthatja az ebbe beleegyező munkást, s az értük járó összegeket béréből levonhatja; mely feltétel alatt a szükséges szerszámokkal és anyagokkal is elláthatja a munkást, ha

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ezeket szerződés szerint sajátjából tartozik megszerezni (118. §.); a törvény tilalma ellenére hitelezett árúkért való követeléseket a gyártulajdonos munkása ellen sem törvény útján nem érvényesítheti, sem nekik be nem számíthatja (119. §.); az előbbi §-ok ellenére kötött szerződések kötelező erővel nem birnak, valamint érvénytelenek az oly megállapodások is, melyek szerint a munkás szükségletét bizonyos eladási telepekről beszerezni, vagy bérének egy részét más czélokra, mint a munkások sorsának javítására, fordítani köteles (120. §.)

Ad *c*). E pontnak háttere a 90. §., mely elrendeli, hogy az iparos nem fogadhat fel oly segédet, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszünését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszünt, nem igazolja. Az utóbbi körülményt a belépni szándékozó segéd előbbi iparos főnökétől nyert elbocsátási bizonyítványnyal igazolja (108. §.). A jelen pont alapján tehát az büntetendő, a ki segédet ily elbocsátási bizonyítvány hiányában, vagy a nélkül fogad fel, hogy az a korábbi munkaadóval kötött szerződés törvényes megszünését egyébként igazolta.

4. *A 157. §. d) pontja* az 58. §-sal áll összefüggésben. E szerint az iparos vagy kereskedő nem használhat czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonynak vagy a valóságnak meg nem felelnek. E tilalom megszegésében áll a jelen pont kihágása, melynek tényálladékára vonatkozólag a következőket jegyezzük meg: *a*) jelvények alatt egyebek közt a magyar korona országának egyesített czímere, s a külön magyar czímer is értendő, ezek használhatásának feltételeit azonban, valamint a tilos használat büntetését az 1883. évi XVIII. t.-cz. határozza meg; *b*) valótlan adatok alatt itt csak azok értetnek, melyeket az iparos vagy kereskedő czégére vonatkozólag használ, ellenben az árú minőségét illető adatokra és nagyhangú dicséretekre e §. intézkedése nem terjed ki; mely elvet alkalmilag az iparügyi ministerium is kimondotta, felmentvén a vád alól azt a kereskedőt, a ki a kirakatába helyezett csizmákat valótlanúl bagariabőrből készülteknek jelezte: mert az árú minőségére vonatkozó bármely jelző használata nem esik az 58. §. tilalma alá (Ballagi id. m. 149. l.); *c*) e §. tilalma alá esik azonban, ha az iparos vagy kereskedő nevét czégtábláján vagy máshol akként használja, hogy az valamely hasonló nevű kereskedő czégével összetéveszthető legyen: mert a jelzés ez esetben sem felel meg a tényleges üzleti viszonyoknak és a valóságnak (U. o.) Az 58. §. tilalmát, mely a czégek tartalmának valódiságát oltalmazza, kiegészitik a kereskedelmi tk. 21. és 24. §-ai, melyek azok ellen állapítanak meg pénzbüntetést, a kik valamely czéget jogosulatlanúl használnak. A 157. §. *d)* pontja tehát kereskedő ellen csak annyiban alkalmazható, a mennyiben a kereskedelmi tk. 21. és 24. §-ainak esete fenn nem forog.

5. *A 158. §.* kihágásait négy csoportba lehet osztani, melyek elsejébe az *a*)—*c*), másodikába a *d*), harmadik és negyedikébe az *e*) és *f*) pontok esetei sorozhatók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a) Az *a*)—*c*) pontok alatt meghatározott kihágásokat az követi el, a ki *engedélyhez vagy telepengedélyhez kötött ipart üz megfelelő engedély nélkül*. A 10. §. szerint «engedélyhez kötött» iparágak: a fogadó, vendéglő, korcsma, sörház, pálinkamérés, kávéház és kávémérés tartása; a zsibáruskodás; a foglalkozást közvetítő és cseléd-szerző üzlet; a kéményseprés; a rendes járati időhöz kötött személyszállítás, valamint azok ipara, kik közhelyeken személyszállító eszközöket tartanak; az építő ipar; a mérges anyagok és gyógyvalamint robbanó szerek készítése s az ezekkel való kereskedés, mely iparágakra vonatkozólag az engedélyt általában az elsőfokú iparhatóság, a mérges, robbanó és gyógyszerek készítésére és eladására vonatkozólag pedig a B. m. adja meg. Mindezen esetekben előfeltétele az engedély megnyerhetésének az, hogy a kérelmező iparos a 4. §. feltételeinek is eleget tegyen. Csak külön iparhatósági «telepengedély» mellett állíthatók fel a 25. §. szerint az oly üzlet telepek, melyek fekvésük vagy az üzlet minősége által a szomszéd birtokosokat vagy lakókat s általában a közönséget háborgatják, megkárosíthatják vagy egyébként veszélyeztetik, a minők pl. az agyagárú égetőkemenczék, az állati szőr előkészítésére szánt telepek, az ásványolajfinomítók, s a bélhúr vagy béltisztító telepek stb. A telepengedélyt megfelelő tárgyalás után az elsőfokú iparhatóság adja meg, melynek végzéséhez, a mennyiben jogerőre emelkedett, a telepengedélyt nyert iparos minden tekintetben kötve van (26—32. §-ok). Ugyanezért a 25. §. alá tartozó üzlettelepeknek minden lényeges átalakítása vagy kiterjesztése, valamint az üzem módjának lényeges megváltoztatása csak az iparhatóság beleegyezésével, szükség esetén ujabb tárgyalás után, történhetik meg (33. §.) E rendelkezések megszegését helyezi büntetés alá a 158. §. *a*), *b*) és *c*) pontja; s nevezetesen az *a*) pont alapján az büntetendő, a ki engedélyhez kötött iparágat (10. §.) iparhatósági engedély nélkül megkezd; a *b*) pont alá az esik, a ki jogerős telepengedély nélkül felállítja a 25. §-ban felsorolt üzlettelepek valamelyikét; a *c*) alatti kihágást pedig az követi el, a ki a telepengedély alapján felállított üzlettelepet ujabb engedély nélkül átalakítja, vagy az engedélyező okmány feltételeit meg nem tartja. Az *a*) pont esetében az iparág «megkezdése» rendszerint magában foglalja már a kérdéses ipar üzletszerű gyakorlását, mely a büntethetőségnek itt is ép úgy feltétele, mint a 156. §. *a*) pontja esetében. Igy pl. ha valaki vendéglői üzlet gyakorlása czéljából helyiséget bérel, s ott idegeneknek, habár csak egy izben pénzért ételt és italt ád, vagy ha valaki építési munkát vállal s az építést tényleg megkezdi: ez által az illető már tényleg megkezdte a kérdéses iparág üzletszerű gyakorlását. A *b*) alatti esetben az üzlettelep felállítása alatt nem az épületek felépítése s a műhely vagy gyártelep felszerelése, hanem az engedély nélkül felállított üzlettelep üzembevétele értetik; amazok csak előkészületi és így büntetés alá nem eső cselekmények lévén. (Ballagi id. m. 275. l.). Büntetésül a törvényszabta pénzbüntetésen felül az esetben, ha a 25. §-ban felsorolt üzlettelepek valamelyikének tulajdonosa vagy helyettese az *a*), *b*) és *c*) pontok kihágásának egyikét ismételve elköveti: a közigazgatási

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatóság által az *a*) és *b*) alatti esetekben a jogerejű engedély megnyeréséig, a *c*) alatti esetben egy évig az üzlet megszüntethető; ha pedig a telep tulajdonosa vagy helyettese a közbiztonsági szabályokat többszöri hatósági figyelmeztetés után súlyosan megsérti: az üzlet az *a*) és *b*) pont eseteiben is egy évre megszüntethető. (161. §.)

b) A *d*) pont alatt körülirt kihágást az követi el, a ki a *végeladásra, az árverelésre, s a tömeges és gyors elárusításra vonatkozó törvényes intézkedéseket még nem tartja.* Az 51. §. szerint saját vagy mások készítményeit végeladás, árverés vagy más, a tömeges és gyors eladásra ingerlő módon eladni csak az iparhatóság engedélyével szabad, mely azonban legfeljebb három hóra terjedhet. Az eladás helye az ipar- és rendőrhatóság által egyetértőleg engedélyezendő, s az eladásról rendes könyvek vezetendők, melyekben a hatóság ellenőrzése mellett minden eladott tárgy az eladási árral együtt feljegyzendő. E rendelkezést tehát kétféle irányban lehet megszegni: ugyanis egyfelől az által, ha valaki az elárusitást igazolvány nélkül kezdi meg, másfelől az által, hogy az illető az előirt könyveket hanyagul vagy épen nem vezeti. Megjegyzendő azonban, hogy itt csak az ugynevezett vándorraktárakról és más oly mozgó üzletekről van szó, melyek alkalmilag települnek le bizonyos helyeken. Ellenben nem terjed ki a jelen pont büntető intézkedése az 52. §-ban emlitett s egészen más szempont alá eső végeladások körül előfordulható szabálytalanságokra.

c) Az *e*) pont szerinti kihágást *az a gyáros követi el, a ki munkásai életének és egészségének biztosítására vonatkozó törvényes kötelességét nem teljesíti.* E tekintetben a 114. §. azt rendeli, hogy minden gyáros köteles gyárában mindazt létesiteni és fentartani, a mi a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál. A mennyiben a gyáros ebbeli mulasztása következtében pl. robbanás vagy más szerencsétlenség történt, melynek eredménye valakinek halála vagy súlyos testi sértése lett: e miatt gondatlanság esetében a btk. 290. vagy 310. §-a alapján büntetendő; ha azonban a büntető törvények súlya alá eső eredmény nem következett be: ekkor az elővigyázati intézkedések elmulasztása a jelen pont alá esik.

d) Az *f*) pont alatti kihágást *a sütő, mészáros vagy kéményseprő* követheti el az által, hogy üzletét bejelentés nélkül félbeszakítja, vagy az abbanhagyási szándék bejelentése után a hatóság által megszabott időig nem folytatja, vagy ebbeli kötelességének kijátszására szolgáló módon folytatja. E pont azonos a ktk. 140. §-ával, melynek intézkedését helyettesiti. Hátteréül a jelen törvény 55. §-a szolgál, mely szerint a sütők, mészárosok és kéményseprők elkezdett iparukat tetszés szerint félbe nem hagyhatják, hanem kötelesek abbanhagyási szándékukat az iparhatóságnál bejelenteni, s ennek meghagyására üzletüket még bizonyos ideig, névszerint a sütők legfeljebb 4 hétig, a kéményseprők és mészárosok legfölebb 3 hónapig folytatni. Tekintettel e §-ra, s tekintettel arra, hogy a nevezett iparosoknak egyéb törvényszerű kötelességeik is vannak, melyeket iparuk folytatásánál a közérdek szempontjából megtartani kötelesek, az illető kétféle módon követheti el a jelen kihágást. Egyik eset az, ha mestersége folyta-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tását a hatóságnál történt bejelentés nélkül, vagy idő előtt megszünteti, mi által az 55. §. rendelkezése ellen vét; a másik eset az, midőn az illető iparos kötelessége kijátszására szolgáló módon folytatja iparát. E mód annyiféle lehet, a hányféle módon a sütő, mészáros vagy kéményseprő ipara folytatásával járó kötelességeit megszegheti, és így az illető iparos mindannyiszor a jelen pont alapján büntetendő, midőn kötelességszegése valamely külön törvény, mint pl. a ktk. 136—138. §-ainak büntetése alá nem esik.

6. *A 159. §-ban* meghatározott büntetés alkalmazhatásának feltétele az, hogy valamely segéd vagy gyári munkás munkájából «jogtalanul» kilépjen. A kilépésre vonatkozólag a törvény ezeket rendeli: *a*) a munkaadó és munkás közti viszony rendszerint 15 napi felmondással felbontható; kereskedősegédek tekintetében azonban a felmondási idő hat hét, fontosabb teendőkkel megbizott iparos vagy kereskedősegédekre nézve pedig (a minők pl. a nagy iparvállalatoknál alkalmazott könyvvezetők, pénztárosok stb.) három hó (92. §.); *b*) a ki darabszámra fizettetik, vagy a ki a munkabérére előleget kapott, addig nem léphet ki, míg az átvett munkát el nem végezte, illetőleg az előleget le nem dolgozta, vagy vissza nem fizette (93. §.); *c*) a segéd felmondás nélkül is kiléphet, ha az iparos házánál tettleg bántalmazzák vagy becsületsértéssel illetik, ha az iparos szerződésszerű kötelességeit nem teljesíti, ha munkával ellátni nem képes, s ha az iparos házánál őt vagy családtagjait erkölcstelenségre vagy törvénytelenségre *csábítják* (95. §.). Ez eseteken kívül a segéd vagy gyári munkás kilépése jogtalan, s e miatt irányában a 159. §. kényszerrendszabályai alkalmazhatók. Ezek közt első helyen áll a magánjogi felelősségre-vonás, vagyis az iparos kártalanítása a törvényellenes kilépés által okozott kár tekintetében, másodsorban pedig a büntetés is kiszabható a miatt, mert az illető a munkaviszony felbontására nézve a törvény rendeleteit vagy a munkaadóval kötött szerződést megszegte. A hol ipartestület nincs, ott az eljárást mindkét irányban az iparhatóság végzi; de a hol ipartestület van, ott a magánjogi felelősség kérdése az ipartestület békéltető bizottságának hatásköréhez tartozik, mely az iparosok és segédeik közt felmerült hasonló vitás ügyekben eljár. A büntetést azonban ez esetben is csak maga az iparhatóság szabhatja ki.

7. *A 164. §.* intézkedésének tárgya részben az ú. n. *strike*. Háttere a 162. §., mely szerint nem birnak jogérvénynyel *a*) az összebeszélések, melyekkel az iparosok üzletük félbeszakítása, vagy a munkások elbocsátása által azt czélozzák, hogy ezeknek terhesebb munkafeltételeket szabjanak, s különösen azoknak bérét leszállítsák; *b*) a munkások vagy segédek összebeszélése, melylyel közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér, s általában jobb munkafeltételek megadására akarják kényszeríteni; *c*) az oly egyezmények, melyekkel azok támogatását czélozzák, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azokat akarják károsítani, a kik azokkal szakítanak. A 164. §. nem helyezi büntetés alá az ily összebeszélések vagy egyezmények létesítését s az azokban való részvételt. Ha ez az összebeszélők vagy egyezkedők szabad akaratából

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

történik, következménye csak az, hogy az összebeszélés vagy egyezkedés érvénytelen. Minthogy azonban megtörténhetik, hogy akár az iparosok, akár a munkások vagy segédek közül többen nem akarnak részt venni az összebeszélésben, ily esetben a többiek gyakran kényszereszközökkel igyekeznek elérni azt, a mi szabad egyezkedéssel nem sikerült. Az ily kényszerítés pedig mindenkor szabad akaratának érvényesítésében akadályozza, vagy akadályozni törekszik azt, ki ellen irányul; s a mennyiben a kényszerítés eszközéül fenyegetést vagy tettleges bántalmazást használtak a tettesek: ez esetben a jelen §. büntetésének van helye. Az elkövetési cselekedet tehát a fenyegetés vagy tettleges bántalmazás, melynek czélja az, hogy a fenyegetett vagy bántalmazott akarata ellenére részt vegyen a 162. §-ban említett összebeszélések vagy egyezkedések létesítésében, terjesztésében vagy foganatosításában. Elkövetheti egy vagy több ember s elkövethető egy vagy több egyén ellen. A fenyegetés itt megszorítás nélkül veendő, tehát úgy a kényszeríteni szándékolt egyén, mint valamely hozzátartozója ellen, s úgy személye, mint vagyona vagy más jogai ellen irányulhat; közvetlenül bekövetkezhető, vagy csak távoli kilátásba helyezett veszélyt foglalhat magában. A tettleges bántalmazás az illetőnek olynemű testi érintését jelenti, mely neki fájdalmat okoz, vagy őt meggyalázza. A jelen §. azonban csak akkor alkalmazható, ha a btk. 177. §-ában meghatározott vétség fenn nem forog, melyet az követ el, a ki a munkabér felemelése vagy leszállítása végett valamely munkaadó vagy munkás ellen erőszakot használ, azt szóval vagy tettel bántalmazza, vagy erőszakkal fenyegeti. A különbség e vétség s a jelen kihágás közt az, hogy míg az utóbbi már az által létesül, hogy valaki a munkabér leszállítása vagy felemelése czéljából létrehozandó összebeszélésben való részvételre kényszeríttetik: addig a btk. 177. §-a szerint a tettes egyenesen a munkabér felemelésére, illetőleg leszállítására akarja kényszeríteni azt, ki ellen az erőszakot vagy fenyegetést alkalmazza, vagy a kit szóval vagy tettleg bántalmaz.

8. A jelen kihágásokra a *ktk. általános határozatai* is alkalmazandók (165. §.). Ebből a következő tételek folynak: *a*) a beszámitást kizáró vagy enyhítő, valamint a bűnvádi eljárás megindítását s a büntetés végrehajtását kizáró okok tekintetében a btk. általános határozatai, a mennyiben a kihágásokra általában alkalmazhatók, a jelen kihágások eseteiben is alkalmazandók (ktk. 12. §. 6. és 7. jegyzet); *b*) túlnyomó enyhítő körülmények esetében az elzárás helyett pénzbüntetés állapítható meg (ktk. 21. §.); *c*) pénzbüntetés kiszabása esetében meghatározandó az elzárás tartama is, mely a behajthatatlan pénzbüntetés helyébe lép, s ez átváltoztatás a ktk. 22. és 23. §-ai alapján eszközlendő; *d*) a kihágás által létrehozott vagy annak eszközéül használt tárgyak elkobzása és értékesítése tekintetében a btk. 61. §-a ipari kihágásoknál is alkalmazható (ktk. 25. §.); *e*) a tettesen kívül a részesek is büntetendők, a kisérlet azonban nem büntethető (ktk. 26. §.); *f*) az elkövetés nemcsak szándékos, hanem gondatlanságból eredő is lehet, kivéve ha valamely ipari kihágás büntethetőségéhez a törvény világosan megkivánja a szándékosságot (ktk. 28. §.), mint ez pl. a 164. §. kihágásának természetéből önként

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

következik; *g*) a bűnhalmazat tekintetében a ktk. 29. és 30. §-ai alkalmazandók; *h*) a büntető eljárás megindíthatása hat hó alatt, a büntetés 1 év alatt évül el (ktk. 31. §.).

9. *A pénzbüntetés* első sorban az ipari és kereskedelmi oktatás czéljaira leendő fordítás végett ama községi pénztár javára ítélendő meg, hol a kihágás elkövettetett. A behajtás közigazgatási úton a közadók módjára eszközlendő (165. §.).

10. Az iparűzési jogtól, a jelen törvény alapján rendszerint sem birói ítélettel, sem közigazgatási úton senkit sem lehet megfosztani. A fogadók, korcsmák, sörházak, pálinkamérések, kávéházak és kávémérések tartása azonban, valamint a keményseprés, a zsibárúskodás, robbanó szerek készítésének és az azokkal való kereskedés és a cselédszerzés jogától az iparhatóság saját területén, (Budapesten a főváros egész területen) előrebocsátott vizsgálat és tárgyalás után, meghatározott vagy határozatlan időre megfoszthatja azt, a kinél oly tények merültek fel, a melyek őt iparának üzhetése tekintetében a közerkölcsiség és közrendészet szempontjából megbizhatatlannak tüntetik fel, mely esetben az illető iparág csak uj engedély alapján üzhető (155. §.). Az iparüzés jogának ilyetén megfosztása önállóan vagy valamely ipari kihágás mellékbüntetése gyanánt fordulhat elő. Az előbbi esetben a féllel az indokok is közlendők, ki az ily végzés ellen a közléstől számított 15 nap alatt felfolyamodással élhet (179. §.); ha azonban az iparűzés jogának felfüggesztése vagy elvonása valamely kihágás mellékbüntetése gyanánt mondatott ki, mint pl. a 157. §-a) s a 158. §. *a*) *b*) és *c*) pontjainak eseteiben a 160. és 161. §§ alapján: ekkor a felebbezés a kihágási ítélet ellen használható felebbezéssel összekapcsolva s ugyanazon időhatár alatt és szabályok szerint nyujtandó be.

11. Az elsőfokú biráskodást községekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a városi tanács, törvényhatósági joggal biró városokban a rendőrkapitány, Budapesten a kerületi előljáróság gyakorolja; másodfokúlag vármegyékben az alispán, törvényhatósági joggal biró városokban a tanács; harmadfokúlag az iparügyi ministerium ítél (166. §.). Az első és másodfokú határozatok ellen a felfolyamodás a határozat kihirdetésétől, illetőleg kézbesítésétől számított 15 nap alatt az elsőfokú iparhatóságnál szóval bejelenthető vagy irásban nyujtandó be, s az ily felfolyamodás, ha a végrehajtást köztekintetekből nem szükséges azonnal foganatosítani, halasztó hatállyal bir (181. §.).

12. Az eljárás az elsőfokú iparhatóságnál szóbeli, melyről azonban jegyzőkönyv vezetendő. A végzés szóval kihirdetendő, s a felek kivánatára irásban is kiadandó (180. §.). Egyébként az 1880. évi 38.547. sz. a. kiadott bm. rendelet irányadó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

20. Vízrendőri kihágások.

(1885 XXIII. t.-cz.)

184. §. Kihágást követ el és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki a 15. §-ban megállapított távolságon belül forrásokat nyit, galléríákat vagy artézi kutakat csinál vagy a 16. §-ban megállapított védterületen belűl engedély nélkül fúrásokat eszközöl;

2. a ki a vízfolyásból hatóságilag meg nem állapított művek segélyével vizet elvezet (38. §.);

3. a ki a 42. §. alá eső munkálatokat hatósági engedély nélkül létesíti;

4. a ki az előtéren, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken a szabályrendeletileg megállapított művelési módoktól eltér (49. §.);

5. a ki az engedélyokiratban megállapított legmagasabb, vagy legalacsonyabb vizszint meg nem tartja (52. §.);

6. a ki a vizmosások meggátlására elrendelt munkálatokat a kitűzött záros határidő alatt nem eszközli (55. §.);

7. a ki a 143. §-ban foglalt tilalmat áthágja;

8. azon társulati közeg, ki a 147. és 148. §-okban előirt értesítést elmulasztja.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év még nem mult el, egy hónapig terjedhető elzárás állapítandó meg.

185. §. Száz frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő

1. a ki vizeket ártalmas anyagokkal megfertőztet (24. §.), a mennyiben az az 1879: XL. t.-cz. 105. §-ba nem ütközik;

2. a ki a 25. §-ban szabadnak nyilvánított vizhasználatokat nem a kijelölt helyeken vagy nem a fennálló szabályok értelmében gyakorolja;

3. a ki a 40. §-ban megállapított kötelességét nem teljesíti;

4. azon vizhasználatra jogosított, a ki a hatóságilag megjelölt távolságig a medret, partot és töltéseket jókarban nem tartja (53. §.);

5. a ki a 63. §. értelmében a terhére eső átjárókat, hidakat vagy átereszeket fel nem építi vagy jókarban nem tartja;

6. azon part- és mederbirtokos, a ki a 66. §-ban megállapitott szolgalmak gyakorlását meg nem engedi vagy akadályozza;

7. a ki a 142. és 144. §-okban foglalt tilalmat áthágja és ellene vél;

8. azon társulati közeg, a ki a 145. §-ban előirt bejelentést elmulasztja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Jegyzetek. 1. A felsorolt kihágásokon kívül még a 146. §. is tartalmaz büntető határozatot. E §. szerint minden árvédelmi társulat megalakulása után legkésőbb három hónap alatt köteles az árvíz idején szükséges védelmi eljárásról részletes szabályzatot készíteni s a közlekedési ministerhez jóváhagyás végett fölterjeszteni. Az ez ellen vétők az illető társulat tartalékalapja javára eső 500 frtig terjedhető pénzbirsággal róhatók meg. Ez a birság azonban, mint látjuk, nem azonos a kihágási büntetéssel, hanem inkább fegyelmi büntetésként éri azokat, a kik az említett rendelkezés ellen vétenek. Ugyanezért a 146. §. esete nem is tartozik a vízrendőri kihágások közé.

2. A *184. §. 1. pontja* a 15. és 16. §-ok rendelkezéseinek megszegését helyezi büntetés alá. A 15. §. szerint fúrások, galleriák és artézi kutak segélyével a vizet felszínre hozni csak oly feltétel alatt szabad, ha ezáltal más vizek tényleg gyakorolt használata meg nem szünik; minélfogva tiltva van fúrásokat, galleriákat és artézi kútakat már meglevő hasonló művektől, forrásoktól, vízfolyásoktól és csatornáktól 100 méternél; épületektől, vasutaktól vagy kőútaktól 40 méternél kisebb távolságban hatósági engedély nélkül létesíteni. E tilalom megszegésének következménye első sorban az, hogy a hatósági engedély nélkül foganatba vett munkálatok az érdekelt fél kívánatára megszüntetendők; e mellett azonban a jelen §. büntetése is alkalmazandó. Az élet rendes szükségletére vizet szolgáltató kutakat saját birtokán mindenki építhet, de az új kút a község belterületén és a lakott külterületen a már létező kutaktól vagy más vizektől legalább 3 méter, a külterületen pedig legalább 15 méter távolságra építendő (14. §.); mely tilalom megszegése azonban nem képez kihágást, hanem csak az új kút megszüntetését s az okozott kár megtérítését vonhatja maga után. A 16. §. szerint az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre az iparügyi minister az összes érdekeltek, valamint szakértők meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapít meg, melyen belől mások ásásokat vagy fúrásokat csak hatósági engedély s csak oly feltétel alatt végezhetnek, hogy ezáltal a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyvíz minőségében vagy mennyiségében veszélyeztetve ne legyen. E tilalom megszegésében áll a jelen pont második kihágása, melynek büntethetőségéhez azonban feltétlenül szükséges a 16. §-ban említett ministeri intézkedés. Ilyennek hiányában az ásvány- vagy gyógyforrásra vonatkozó védterület nem létezik s ennélfogva azok minőségének vagy mennyiségének veszélyeztetése újabb fúrás vagy ásás által valamint nem vonhatja maga után e munkálatok beszüntetését, épúgy kihágás gyanánt sem büntethető.

3. A *184. §. 2. pontjának* háttere a 38. §. E §. szerint vízfolyásból vízelvezetés csak a hatóság által megállapított művek segélyével történhetik. Nincs tehát megengedve a part egyszerű bemetszései által a vizet a patakokból vagy árkokból elvonni, vagy oly műveket alkalmazni, melyek a szilárdság és biztosság semmi kellékével sem bírnak, mint pl. a rőzse- vagy trágyagátak, földhányások stb. A ki mégis ezt teszi: az a 38. §. ellen vét s a jelen pont kihágását követi el.

4. A *184. §. 3. pontja* a 42. §. rendelkezésén alapul. E §. szerint hatósági engedély alá esnek: *a)* a víz használatára, szabályozá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sára, vagy az azáltal okozható károk megszüntetésére szolgáló mindazon munkálatok, melyek a víz természetes lefolyását akadályozzák vagy megváltoztatják; *b)* azok a vízi munkálatok, melyek idegen területen létesíttetnek vagy idegen érdekeket érintenek; *c)* az utóbbi munkálatokon eszközlendő átalakítások, a mennyiben az engedélyokirat határozatainak nem felelnek meg teljesen. Ennek folytán nem szabad a vizek természetes lefolyását másnak kárával akármely módon gátolni, s általában másnak kárt okozható vízi munkálatot hatósági engedély nélkül véghezvinni, továbbá a vizek kártételei ellen való védelem czéljából önhatalmúlag a víz medrét mélyíteni, a víznek más irányt ádni, vagy csatornák nyitása által nagyobb mennyiségű lefolyást előidézni stb. Sőt tiltva van a rendes szántás vagy fogasolás által képezett barázdákon való vízlebocsátás, valamint a vízmentén a part emelése is, habár ezáltal a folyammeder képessége nem változik; továbbá a birtok vagy birtokrésznek oly körülárkolása, mely által a víz rendes lefolyása szenved, mely vízi műveletek az 1874: XI. t.-cz. 2. §-a által megengedettek Mindezen esetekben azonban a büntethetőség feltétele az, hogy a munkálat valakinek kárt okozzon vagy okozhasson, s e szerint pl. a barázda és határsáncz húzása büntetlen marad, ha ezáltal a birtokos senkit sem károsít. Minthogy azonban sok esetben alig lehet biztosan kiszámítani, hogy káros lesz-e az illető munkálat másokra vagy sem: ily kétes helyzetben a büntetlenség csak azáltal érhető el biztosan, ha az illető a hatóság engedélyét a kérdéses munkához kieszközli.

5. A *184. §. 4. pontjának* alapja a 49. §. ama rendelkezése, hogy a töltések közé fogott folyóknál a töltések közti előtéren, a műszakilag megállapított normál-szélességben, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken csak a földmivelési minister által rendeleti úton megállapított művelési módok alkalmazhatók. A töltések közötti előtér (az u. n. ártér) nemcsak arra szolgál, hogy az árvizek egy részét befogadja, hanem arra is, hogy a megáradt víztömeg szélesebb mederben folyhasson le; minélfogva a meder szélétől bizonyos távolságra minden akadály elhárítandó, mely a víz lefolyását gátolhatná, a minők pl. a fák, bokrok stb.; másrészről azonban közvetlenül a töltések mellett ültetvényre (pl. füzesre) van szükség, mely azt a hullámok ellen védje s a melyet ismét csak szabályszerű módon szabad kezelni. Ezt jelenti ama rendelkezés, hogy az előtéren csak a megállapított mívelési mód alkalmazandó. Ehhez képest az előtér bizonyos részén az akadályok elhárítandók, míg más részén bizonyos szélességű földszalag füzessel ültetendő be s ez ültetvény akként kezelendő, hogy a fűz ne nőhessen fel fává, hanem minél sűrűbb csalitot képezzen, mely a hullámokat felfogni képes. Hasonló védelmi intézkedések alkalmazandók a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken, melyekre nézve szintén a ministerium állapítja meg a mívelés módját. A büntethetőség előfeltétele tehát mindegyik esetben a ministerium ily tárgyú rendelete, s a bűncselekmény abban áll, hogy illető terület birtokosa azt a rendeletben meghatározott módtól eltérő mívelésben részesíti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A *184. §. 5. pontjának* háttere az 52. §. E szerint az oly vízi műveknél, melyekre nézve az engedély-okirat a víznek megfelelő magasságban való tartásáról intézkedik, a vízi mű tulajdonosa köteles gondoskodni arról, hogy a vízszín a megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb állásón túl ne emelkedjék, illetőleg ne sülyedjen. E rendelkezés főleg a duzzasztó művekre, a gátakra vonatkozik, melyek a víz természetes magasságát emelik s ezáltal a szomszédos területekre veszélyesekké válhatnak. Ez esetekben a vízszín legmagasabb állása jelölendő meg az engedély-okmányban, s a vízműtulajdonosnak arról kell gondoskodni, hogy vízművében a vízállás e legmagasabb pontot meg ne haladja. A legalacsonyabb vízszín megállapítására a hajózó és öntöző csatornáknál lehet szükség, melyek tulajdonosai viszont arról kötelesek gondoskodni, hogy a vízszín az engedély-okmányban kitett legalacsonyabb vízálláson alúl ne szálljon. A vízszín megjelölésére állandó jelek szolgálnak, melyeket őrkaróknak neveznek. E jelek sértetlen megőrzéséért is a vízi mű tulajdonosa felelős; e részbeni mulasztása azonban nem tekinthető kihágásnak, mert a jelen pont csak arra vonatkozik, a ki «az engedély-okiratban megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb vízszínt meg nem tartja».

7. *A 184. §. 6. pontja* a vizmosások keletkezésének megelőzésére vonatkozik. E tekintetben az 55. §. azt rendeli, hogy oly területek birtokosai, a melyeken vizmosások képződhetnek vagy már létező vizmosások tovább fejlődhetnek, a baj elhárítására alkalmas, a hatóság által elrendelt elgátlásokat, fonásokat és beültetéseket záros határidő alatt végrehajtani kötelesek. E munkálatok megtételét nemcsak az alább fekvő területek birtokosai kérhetik (175. §.), hanem a hatóság hivatalból is elrendelheti, a munkálatok végrehajtásának záros határidejét azonban mindenkor a hatóság tűzi ki. A határidő leteltéig a munkálatot nemcsak megkezdeni, hanem bevégezni is kell, mert a jelen pont szerint az büntetendő, a ki az elrendelt munkálatokat «záros határidő alatt nem eszközli», ezalatt pedig a munka teljes bevégzése értetik. Ha tehát valaki a kitűzött határnapig csak részben teljesíti a munkát s nem képes igazolni, hogy abban valamely legyőzhetetlen erő akadályozta meg: ép úgy a jelen pont alapján büntetendő, mint a ki a munkát egyáltalában meg sem kezdte.

8. *A 184. §. 7 pontja* a 143. §. tilalmának áthágását helyezi büntetés alá. E §. szerint egyáltalában tilos az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez tartozó műveknek, nemkülönben a védültetvényeknek rongálása, s nevezetesen tiltva van: *a*) a védtöltést leásni, átszúrni, levágni, kivölgyelni, róla gyepet szedni, abba czöveket, rudakat vagy egyéb tárgyakat beverni; *b*) a védtöltés vagy a hozzá tartozó padkák testébe és lejtőinek lábvonalához 6 méternél közelebb fát vagy bokrot ültetni, kerítést felállítani; *c*) a védtöltés lábvonalához 10 méternél közelebb földet ásni, 5 méternél közelebb szántani vagy a járás-kelést ennél szűkebb térre szorítani; *d*) a védtöltésen keresztül, az e czélra kijelölt átjáró helyeken kívül szekerezni, lovagolni vagy marhát áthajtani; *e*) a vizmérczéket s az átjárókon a korlátokat rongálni; megjegyezvén, hogy a községek beltelkeinél a hatóság a *b*), *c*) és *d*) pont alól kivételeket engedhet meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. *A 184. §. 8. pontja* egy mulasztási kihágást helyez büntetés alá. A hol árvizveszély van: köteles a hatóság árvédelmi társulatot alakítani, s e társulat a 147. §. szerint azonnal köteles az illetékes közigazgatási tisztviselőket, valamint az államépítészeti és folyammérnöki hivatalt értesíteni, mihelyt az emelkedő vizállás az árvédelmi szabályzatban megjelölt magassághoz közeledik; ha pedig a védtöltés nem látszik elég erősnek, vagy ha az árviz által annyira megrongáltatnék, hogy azt a társulat saját munkaerejével nem volna képes tovább megvédeni, vagy végre ha a növekvő árviz színe a védtöltés koronájához közelednék, erről a társulat a 148. §. szerint nemcsak az illetékes közigazgatási tisztviselőt, hanem a szomszéd községeket is köteles értesíteni. Ez értesítés magának a társulatnak kötelessége, tényleg azonban azt a társulati közeget terheli annak megtétele miatt a felelősség, a kinek külön feladatához e teendő tartozik. A kihágást is csupán e társulati közeg követheti el tehát azáltal, ha az értesítést az említett irányban s a kellő időben meg nem teszi. A mulasztás lehet szándékos vagy gondatlanságból eredő (ktk. 28. §.), mert a büntethetőség feltétele itt csak az, hogy a törvény 147. vagy 148. §-aiban megjelölt valamely állapot bekövetkezzék s erről az árvédelmi társulat hivatott közege a köteles értesítés megtételét elmulaszsza.

10. *A 185. §.* az aránylag csekélyebb súlyú vizrendőri kihágásokat foglalja magában. Egyes pontjaihoz a következőket jegyezzük meg:

a) az első pont tárgya a vizek megfertőztetése ártalmas anyagokkal. E tekintetben a 24. §. szabályként kimondja, hogy a vizeknek ily anyagokkal való megfertőztetése tilos, egyszersmind azonban hozzáteszi, hogy a hatóság a közegészségügy követelményei s a fennálló vizhasználat tekintetbe vételével intézkedhetik az iránt, hogy gyárakból, bányákból és más vállalatokból hulladékok és megfertőztetett vizek más vizekbe bocsáthatók legyenek. Ez kétségkívül gyengítése a §. első bekezdésében foglalt általános tilalomnak, mert ekként a hatóság belátásától van függővé téve, hogy közegészségügyi, halászati s hasonló tekintetekből mennyiben kell a vizeket fertőtleníteni, s mennyiben történhetik meg a jelzett értelemben azok megfertőzése. A mennyiben a hatóság e tekintetben intézkedett: a kihágást az követi el, a ki az intézkedés ellen vét, ha azonban a hatóság nem intézkedett, ekkor a 24. §-ban kimondott általános szabály megszegése által jön létre a kihágás. Feltételeztetik azonban, hogy a cselekmény a ktk. 105. §-a alá ne essék, vagyis ne foglalja magában az emberek használatára szánt kút, vizvezeték vagy forrás vizének olyatén megrontását, a minőről a hivatkozott §. intézkedik (lásd e §. magyarázatát).

b) a második pont tárgya a tilos vizhasználat. A 25. §. e részben kimondja, hogy a rendes házi szükségletre és ültetvények öntözésére vizet meríteni, továbbá itatni, mosatni, usztatni, fürdeni és jeget vágni a hatóság által e czélra kijelölt helyeken s a helyi rendőri szabályok megtartásával mindenkinek szabad; minden más czélra azonban, valamint gépekkel vagy mesterséges készülékkel való vizhasználathoz hatósági engedély szükséges. A viz szabad használata a viz köztulaj-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

doni elvéből folyik, s e tekintetben csak az képezhet korlátot, ha a hatóság a viz bizonyos nemű használata czéljából bizonyos helyeket jelöl ki, vagy a helyi rendőrség e tekintetben bizonyos szabályokat állít fel. A hol ily hatósági intézkedés vagy helyi szabályozás létezik, ott ennek megszegésében áll a viz tiltott használata; ily intézkedés vagy szabályzat hiányában azonban csak az követheti el a jelen pont kihágását, a ki a 25. §. második pontjában megjelölt vizhasználatot hatósági engedély nélkül teljesíti. Igy pl. a kert- öntözésre vizikereket felállítani vagy a vizet a patakból szivattyuval elvonni csak hatósági engedély mellett szabad.

c) *A harmadik pont* kihágását az követi el, a ki a meder és partok jókarban tartására vonatkozó kötelességét nem teljesíti. E kötelesség a 40. §. szerint a meder- és parti birtokosokat terheli, és pedig oly esetben, midőn valamely meder vagy part jó karban tartása több birtokosnak közös érdeke, ezek mindegyikét birtokának arányához képest. A meder- és partbirtokos esetleg két különböző egyén is lehet (4. §.), mely esetben természetesen a meder és part jó karban tartása csak az illető birtokos kötelessége. Itt csak azokról a vizfolyásokról és árkokról van szó, melyeknek jó karban tartása nem esik valamely társulat terhére. Hol a folyó vagy patak szabályozására társulat alakult, a jókarban tartás kötelessége is a társulatot illeti, s ha a társulat e kötelességét elmulasztja, ez csak közigazgatási intézkedést vonhat maga után, mert a társulat, mint ilyen, kihágás alanya nem lehet.

d) *A negyedik pont* oly esetet feltételez, midőn valamely viz használata csak hatósági engedély alapján gyakorolható Ily esetben az 53. §. szerint az engedélyokirat meghatározza ama távolságot is, a meddig a viz használatára jogosított a vizfolyás medrét, partjait és töltéseit jó karban köteles tartani. A kihágást tehát az követi el, a ki a hatóság által megjelölt távolságig a meder, part és töltés jó karban tartását elmulasztja. Ha erre többen volnának kötelezve, saját mulasztásáért mindegyik külön felelős.

e) *Az ötödik pont* kihágásának alanya szintén csak a vizhasználatra jogosított valamely egyén lehet. Az ilyen jogosított a 63. §. szerint köteles a közlekedésre szükséges átjárókat, hidakat vagy átereszeket a szolgalom megállapításakor létező viszonyoknak megfelelően elkészíttetni s jó karban tartani. Feltételeztetik ugyanis, hogy mikor valaki bizonyos viz használatára jogot nyer: ugyanakkor már joguk van másoknak a kérdéses vizen átjárni s e czélból a viz használójától követelni, hogy a szükséges átjárók, hidak és átereszek meg legyenek és jó karban tartassanak. A ki ily szolgalom mellett jut valamely viz használatának jogához, az egyszersmind elvállalja a kérdéses átjárók iránt fennálló kötelességet; s ha ennek teljesítését elmulasztja, a jelen pont kihágását követi el. E rendelkezés arra az esetre is áll, ha utólagosan tünik ki, hogy valamely átereszt vagy hidat már az engedélyezés alkalmával el kellett volna a vizhasználatra jogosultnak készíteni; ellenben, ha ujabban keletkezett viszonyok folytán váltak bizonyos művek szükségessé, azok felállítására és jó karban

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tartására az illető már nem kötelezhető és így erre vonatkozó mulasztása nem esik a jelen pont alá.

f) *A hatodik pont* kihágásának alanya csak valamely meder vagy part birtokosa lehet. A 66. §. szerint a parti birtokos köteles: *a*) hajózható folyók mentén a vontatásra szabályrendeletileg megállapított vontató útat hagyni; *b*) a hajók és tutajok kikötését a hatóságilag megjelölt helyen megengedni; *c*) a fausztatásra jogosítottaknak és munkásaiknak a szükséghez képest közvetlenül a viz parjain fekvő földeken a közlekedést megengedni; *d*) vizrendőri szempontból a vízhez való jutást megengedni. Ezek ama szolgalmak, melyeknek a partbirtokos alá van vetve. Ezekhez hozzájárul még az, hogy veszély esetén a hajók és tutajok bárhol kiköthetnek, kirakodhatnak és partra vontathatók, de ily esetben a parti birtokos kártalanítandó. A kihágást tehát az a parti birtokos követi el, a ki a felsorolt szolgalmak valamelyikének gyakorlását meg nem engedi vagy akadályozza.

g) *A hetedik pont* két kihágást foglal magában. Egyik a 142., másik a 144. §. tilalmának megszegése. A 142. §. szerint általában tilos a vizfolyások, medrek, partok és viziművek mindennemű rongálása, s nevezetesan tiltva van: *α*) a vizmedrébe szilárd tárgyakat dobni, melyek annak mélységét csökkentik s iszaplerakodásra és zátonyképződésre okot szolgáltatnak; β) a vizmedren keresztül a kijelölt átjáró helyeken kívül szekerezni, lovagolni vagy marhát áthajtani; *γ*) a meder partszéléhez a szabályrendeletileg megállapított távolságnál közelebb fát vagy bokrot ültetni. A 144. §. szerint pedig a védtöltés tulajdonosának engedélye nélkül tiltva van: *α*) a védtöltés és padkák koronájára vagy lejtőire tömeges tárgyakat lerakni; β) a védtöltésen legeltetni vagy azon szekerezni, lovagolni és marhát hajtani. E tilalmak bármelyikének áthágása is azonban csak annyiban esik a jelen pont alá, a mennyiben a tettes az idegen ingatlan vagyont szándékosan meg nem rongálja s ez által a btk. 421. §-ában meghatározott vétséget vagy a ktk. 127. §-a alá eső kihágást el nem követi.

h) *A nyolczadik pont* kihágását az árvédelmi társulatnak az a közege követi el, a ki kötelességének megszegésével a társulat igazgatójának, mérnökeinek, őreinek vagy egyéb a felügyeletet teljesítő megbizottjainak nevét és lakását az illető elsőfokú hatóságnál be nem jelenti (145. §.). E bejelentés azért szükséges, mert az ily társulatok tisztviselői bizonyos közhatósági jogkörrel birnak, azoknak gát- és másféle őrei pedig a mező-rendőri csőszökkel egyenlő megítélés alá esvén, ugyanazon bizonyítási képességgel és zálogolási joggal birnak (178. §.). A bejelentés az illető főszolgabirónál, polgármesternél vagy rendőrkapitánynál eszközlendő, és pedig vagy a társulat igazgatója, vagy ama közege által, kit a bejelentéssel külön megbiznak. Ehhez képest a kihágás alanya is más-más egyén lehet, ki a bejelentést hivatali kötelessége ellenére elmulasztja.

11. A jelen kihágások eseteiben is a ktk. általános határozatai érvényesek (187. §.). Ebből következik, hogy a fennebbi kihágások elkövetése is szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.), hogy a tettesen kívül a részesek is büntetendők, ellenben a kisérlet

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

büntetlen marad (26. §.), hogy a bűnhalmazat tekintetében a 29. és 30. §-ok alkalmazandók, s hogy a büntető eljárás 6 hó alatt, a büntetés egy év alatt évül el (31. §.). Természetes azonban, hogy (mint a jelen törvény 187. §-a kimondja) a büntethetőségnek elévülés utján való megszünése által az illetőnek kártérítési és egyéb magánjogi kötelessége módosulást nem szenved.

12. A pénzbüntetés kiszabásánál meghatározandó az elzárás tartama is, mely behajthatlansága esetében annak helyébe lép. Két frtot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óráig terjedhető, két frttól 10 frtig egy napi, minden további 10 frtig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapitandó meg (186. §.). A pénzbüntetés az 1887: VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra itélendő meg.

13. Elsőfokúlag kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyekkel megbizott tagja, Budapesten a kerületi előljáróság itél; másodfokú hatóság gyanánt megyékben az alispán, törvényhatósági joggal biró városokban a polgármester, Budapesten a városi tanács jár el; harmad- és utolsó fokon a Földmivelésügyi minister itél.* Felebbezésnek az első és másodfokú hatóságok egybehangzó határozatai ellen is helye van (177. §.).

14. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. B. m. sz. a. kiadott rendelet irányadó.

21. A selyemtenyésztésre vonatkozó intézkedések megszegése.

(1885 XXV. t.-cz.)

4. §. A ki a jelen törvény intézkedései ellen vét, kihágást követ el és közigazgatási úton 100 frtig, ismétlés esetén 200 frtig terjedő pénzbüntetéssel fenyitendő.

Jegyzetek. 1. A selyemtenyésztés az ország déli vidékein a jelen század első felében nagy lendületet nyert, a 40-es években azonban a hernyók közt fellépett foltkór-betegség folytán rohamosan csökkent, s az 50-es évek vége felé majdnem teljesen megszünt. Pasteur vizsgálódásaiból kitünvén, hogy a foltkór betegség a beteg peték által terjesztetik: a jelen törvény a selyemtenyésztés felélesztése végett hatályosan intézkedett az iránt, hogy a selyemhernyó petéje oly egészséges minőségben állíttassék elő, mely a tenyésztés eredményét biztosítsa (M. i.).

2. Ehhez képest elrendeli a törvény, hogy: *a)* a selyembogarakat tenyészteni csak egészségesnek ismert petékből szabad (1. §.);

* A jelen törvény 177. és 157. §-ai szerint harmadfokú hatóság gyanánt részint a földmivelési, részint a közmunka és közlekedésügyi minister járt el. Az 1889: XVIII. t.-cz. életbelépte óta azonban a vizjogi és vizrendőri ügyek teljesen a földmivelési minister hatáskörébe mentek át.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) selyempetéket árulni vagy kiosztani, valamint a selyemgubókat beváltani, vásárolni vagy eladni csak külön engedély mellett szabad, melynek feltételeit, valamint az engedélyben részesíthető egyéneket és intézeteket a földmívelési minister állapítja meg (2. §.). E rendelkezésekkel szemben tehát a kihágást követi el, a ki selyembogarakat egészségtelen petékből tenyészt, s a ki peték árulását vagy kiosztását, továbbá selyemgubók beváltását stb. engedély nélkül eszközli. E szerint a selyemhernyó tenyésztéséhez nem kell hatósági engedély, — de minthogy a petéket csak olyanok árulhatják vagy oszthatják ki, a kik erre külön engedélylyel birnak s minthogy épen ebben van annak biztosítéka, hogy egészségtelen peték forgalomba ne jöjjenek: ebből következik, hogy az is kihágást követ el, a ki oly egyéntől vesz petéket, ki arra jogosítva nincs, s a ki e szerint nem is nyujthat biztosítékot az iránt, hogy a peték egészségesek.

3. Az elkövetés szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.). Egyebekben is a ktk. általános határozatai alkalmazandók. A pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (ktk. 15—21. §§-ok *g*) jegyzet).

4. A biráskodást a kihágások felett ítélő közigazgatási hatóság gyakorolja. (É. t. 42. §. és elj. szab. 8. §.) Harmadfokúlag tehát a B. m. volna hivatva ítélni, — tekintve azonban, hogy a selyemtenyésztési ügy a földmívelési minister hatásköréhez tartozik, s hogy a jelen törvény végrehajtásával is ez a minister van megbizva: ezekből az következik, hogy a kihágások feletti biráskodást is legfelső fokon ez gyakorolja.

5. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. sz. a. kiadott B. m. rendelet irányadó.

22. A védhimlőoltásra vonatkozó szabályok megszegése.

(1887 XXII. t.-cz.)

11. §. A ki a gyermekek első beoltására jelen törvény által kötelezve van, ha ebbeli kötelezettségének nem tesz eleget, az elsőfokú egészségügyi hatóság által első izben megintetik, s kötelezettségének záros határidő alatti teljesítésére utasíttatik.

Ha az illető a reá rótt ezen kötelezettségnek a kitűzött záros határidő alatt nem felel meg: 1 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ha pedig az illető az elsőfokú egészségügyi hatóság ujabbi utasítása, vagy a már hozott büntető ítélet jogerőre emelkedése után a reá rótt kötelezettségnek további 14 nap alatt sem felel meg: a pénzbüntetés az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a értelmében az illetékes egészségügyi hatóság által fokozatosan 300 frtig felemelhető.

A ki a beoltott gyermekeknek az oltás után az oltóorvosnál való bemutatására kötelezve van, ha ezen kötelezettségének meg nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felel, vagy a védhimlő-anyagnak ezekből való vételét megtagadja: 1 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

12. §. Azon polgári, középiskolai, ezeknek megfelelő, vagy magasabb tanintézet igazgatója, ki a vezetésére bizott tanintézet tanonczai közé véglegesen felvesz a 12-ik életévet már betöltött olyan tanulót, ki védhimlővel ujra oltva nem lett, vagy az ujra oltás alóli törvényszerű mentességet nem igazolja; továbbá azon elemi népiskolai tanító vagy iparosgazda, ki a jelen törvény által reá vonatkozólag kimondott kötelezettségének nem felel meg, az 1876 XIV. t.-cz. 7. §-a értelmében 10—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetik.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény az 1876. évi XIV. t.-cz. 93. §-át helyettesíti, s érintetlenül hagyja ugyanezen t.-czikknek a himlőoltásra vonatkozó többi intézkedéseit, egyebek közt tehát a 95. §-t is, mely büntetést állapít meg arra, a ki a himlőoltás teljesítése s a himlőanyag szedése iránt szükséges elővigyázatot nem alkalmazza (l. e §-t a hivatkozott t.-cz. kihágásai közt).

2. A *11. §.* kihágásának alanyai: *a)* azok, kik a gyermekek első beoltására kötelezve vannak; *b)* azok, a kik a beoltott gyermeket az oltás után az oltó orvosnál bemutatni kötelesek.

Ad a) A beoltatást eszközölni a szülők és gyámok s általában azok kötelesek, a kik gyermekekről gondoskodni tartoznak. E személyek kötelesek a gyermeket életük első évében, a mennyiben valóságos himlőt ki nem állottak, beoltatni; s ha az első oltás eredménytelen maradt: azt a következő évben, és ha még ekkor is eredménytelen marad: a harmadik évben is ismételni (2. §.). Ez első beoltáson kívül az újra beoltást is elrendeli a törvény a 12 éven aluli gyermekekre nézve, kiket szülői vagy gondviselői valamely iskolába felvétetni, vagy iparostanonczok gyanánt valamely iparoshoz adni szándékoznak; az újra beoltás elmulasztása azonban nem képez kihágást, hanem csak azt a következményt vonja maga után, hogy a mennyiben az illető tanintézet igazgatója vagy az iparos gazda a felvétetni szándékolt gyermek másodszori beoltásának hiányát bejelenti: a beoltást az egészségügyi hatóság hivatalból eszközli (4. §.). Járvány esetében a felnőttek beoltását is elrendelheti a törvényhatóság, de a beoltás mellőzése ez esetben sem képez kihágást a jelen törvény értelmében, hanem a kihágásokról szóló törvény szerint büntetendők azok, a kik a kötelező újraoltásnak a hatóság felhivására ellenszegülnek (10. §.). A 11. §. 1. és 2. bekezdése tehát csak az első beoltás elmulasztását helyezi büntetés alá, — de ez esetben is megtörténhetik, hogy az illető orvos a beoltást egészségi szempontból bizonyos ideig elhalasztandónak nyilvánítja. Ez idő alatt a beoltatás kötelessége szünetel, — az oltás elhalasztását szükségessé tevő ok megszüntével azonban a beoltási kötelezettség ismét hatályba lép (8. §.). Ily kivételes halasztástól eltekintve, a szülő vagy a gyermek gondviselője a gyermek első évének letelte után válik büntethetővé, ha a beoltatást ez alatt alapos ok nélkül elmulasztotta. Ugyanily hatása

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

van a második és harmadik év leteltének, ha a gyermek ez alatt újra beoltandó lett volna s az arra kötelezett személy ezt elmulasztotta. A büntethetőség előfeltétele azonban mindegyik esetben az, hogy az illető kötelességének záros határidő alatt leendő teljesítésére felhivassék. Ily előzetes felhivás nélkül a kihágás nem létesül s ennélfogva a büntethetőség időpontja tulajdonképen akkor áll be, mikor a záros határidő eredménytelenül letelt.

Ad b). A beoltott gyermeket az oltás után ugyanazok kötelesek bemutatni a beoltó orvosnál, a kik az oltást eszközöltetni kötelesek voltak. A 9. §. e tekintetben azt rendeli, hogy a beoltásra és újra oltásra kötelezett gyermekeket az oltás megtörténte után legkorábban 6, legkésőbb 8 nap alatt kell az oltó orvosnál bemutatni, ki az oltást, ha az sikertelen volt, nyomban ismétli. Egyszersmind kimondja e §., hogy a beoltott gyermekről oltóanyag vétele meg nem tagadható. A 9. §. ismét «beoltott» és «újra oltott» gyermekek bemutatásáról szól, a 11. §. 3. bek. azonban csak az ellen állapit meg büntetést, a ki «a beoltott» gyermeket az oltás után törvényes határidő alatt az oltó orvosnál be nem mutatja, vagy a himlőanyagnak ezekből való vételét megtagadja. Kétségtelen tehát, hogy az újra oltott gyermek bemutatásának elmulasztása ép úgy, mint az újra oltás nem teljesítése e §. szerint büntetlen marad.

3. A *12. §.* kihágásának alanyai a polgári és középiskolák s az ezeknek megfelelő tanintézetek igazgatói, továbbá az elemi népiskola tanítói és az iparos gazdák lehetnek. Ezeknek kötelességét a jelen törvény következőleg határozza meg: *a*) az elemi népiskolába belépő tanköteles gyermek köteles lévén igazolni, hogy jó sikerrel be volt oltva, vagy az utóbbi 5 év alatt valóságos himlőt állott ki, vagy hogy a törvény értelmében fel van mentve a beoltás alól, — ha ezt igazolni nem képes: a tanító köteles őt a felvételtől számított 3 nap alatt az illetékes elsőfokú egészségügyi hatóságnak bejelenteni (3. §.); *b*) a nyilvános és magániskolák és tanintézetek növendékei, 12 évök betöltése előtt, az iparostanonczok pedig felvételük alkalmával az esetben újra oltandók lévén, ha a megelőző 5 év alatt valóságos himlőt nem állottak ki, vagy eredményesen beoltva nem lettek (4. §.); a mennyiben az illető növendék vagy tanoncz ezt igazolni nem képes: a tanító, illetőleg iparosgazda által az elsőfokú egészségügyi hatóságnál bejelentendő (5. §.); *c*) az előbbi pont alatt érintett kiskorú egyének a polgári és középiskolákba s a megfelelő tanintézetekbe, illetőleg az iparműhelyekbe mindaddig fel nem vehetők, míg a hiány pótolva nincs vagy nem igazolják, hogy az újra oltás alól törvény szerint felmentettek (5. §. 2. bek.). Ezekből kitünik, hogy míg az elemi népiskola tanítóinak s az iparos gazdának kötelessége a 3—5. §-ok értelmében az, hogy a beoltatlan vagy újra be nem oltott gyermeket az egészségügyi hatóságnak bejelentsék: addig a polgári és középiskolák s hasonló tanintézetek igazgatóinak kötelessége csak arra szorítkozik, hogy az újraoltás híján levő egyéneket, ha a himlőoltás alól felmentve nincsenek, a vezetésük alatt álló intézetbe véglegesen fel ne vegyék. Ehhez képest az utóbbiak a növendék törvényellenes felvétele; amazok a beoltatlan vagy újra

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

be nem oltott egyének bejelentésének elmulasztása által követik el a kihágást.

4. E kihágásokra is a ktk. általános határozatai alkalmazandók. Ehhezképest a pénzbüntetés behajthatatlansága esetében elzárássá változtatandó át (22. §.), az elkövetés szándékos és gondatlanságból eredő lehet (28. §.), a büntető eljárás 6 hó, a büntetés egy év alatt évül el (31. §.) stb.

5. A kiszabandó pénzbüntetések közegészségügyi czélokra ama község pénztárának ítélendők meg, a hol a kihágás elkövettetett (13. §.).

6. Elsőfokúlag kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a polgármester vagy a tanács által e czélra kijelölt helyettes, törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitányi hivatal, Budapesten a kerületi előljáróság ítél; másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, harmadfokúlag a B. m. jár el (1876: XIV. t.-cz. 4. §.).

7. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38547. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet irányadó.

23. Állategészségügyi kihágások.

(1888: VII. t.-cz.)

152. §. Kihágást követ el és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő

a) a ki állatokat vagy nyers terményeket a jelen törvény 5., 6., 41., 43., 44., 45., 46., 49., 50. és 51. §-aiban megjelölt belépési állomások kikerülésével, vagy korlátozások figyelemben tartása nélkül hoz be;

b) a ki a marhavész alkalmából a hatóság által az 52—56. §-ok alapján elrendelt intézkedések ellen vét.

153. §. Kihágást követ el és 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) azon vásártulajdonos vagy bérlő, a ki a 11. §-ban megkövetelt állategészségügyi rendtartást nem alkalmazza;

b) a ki a 20. §-ban előírt intézkedéseket az állatok vasúti és hajószállításánál nem tartja meg;

c) a ki a 29. és 30. §-ok alapján elrendelt elkülönítést kellően nem hajtja végre;

d) a ki a 34., 61., 70., 75., 79., 84., 89., 99. és 102. §-ok ellenére beteg állatok husát, tejét és nyersterményét forgalomba hozza vagy fölhasználja;

e) a ki a 123. §. intézkedései ellenére állatokat gyógykezel.

154. §. Kihágást kövel el és 100 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a) a ki a 8. §. ellenére állatokat marhalevél nélkül elád, megvesz vagy szállít;

b) az a mészáros, marhakereskedő vagy marhahizlaló, a ki a 12. és 13. §-okban kivántaknak nem felel meg;

c) a ki a 14. §. rendeleteinek ellenére állatot vágóhidon kívül és állategészségügyi vizsgálat nélkül vág vagy szur le;

d) az a pásztor, a ki a 15. §. ellenére állatot fogad nyájába;

e) a ki a 17. §. ellenére marhát legelőre hajt;

f) a ki a 18. §. ellenére állatokat arra ki nem jelölt utakon hajt;

g) a ki a 23. §. ellenére az állatok olynemű megbetegedését nem jelenti be, mely betegség az emberekre vagy az állatokra nézve veszélyes;

h) a ki a 31., 32. és 33. §§. alapján elrendelt korlátozásokat szegi meg;

i) a ki a 68. §. alapján kiadott rendelet ellenére kutyáját megkötve nem tartja;

j) a ki a 62., 71., 77., 86. és 103. §-ok ellenére beteg állatokat gyógyít, beolt, rajtuk műtétet végez, illetőleg hullájukat bonczolja;

k) a ki a 91. és 95. §-ok ellenére lovat vagy szarvasmarhát tenyésztésre alkalmaztat;

l) a ki a 48. §. ellenére marháját a törzskönyvvezetőnek be nem jelenti.

Jegyzetek. 1. E §-okon kivül még a 146—151. §§. is tartalmaznak büntető határozatokat; minthogy azonban a 146. §. szerint a marhavész terjedése ellen a hatóság által elrendelt zár vagy felügyeleti szabályok megsértését a btk. 446. §-ával megegyezőleg vétségnek minősíti, s minthogy a 147—151. §§. csak szószerint ismétlik és érvényben hagyják a ktk. 97., 98., 102., 103. és 104. §-ait, melyek magyarázata az illető helyen előadatott: ez okból az említett §-ok e helyen mellőzendők voltak.

2. *A 152. §.* lényegileg megegyezik a 146. §. intézkedésével, mely szerint vétséget követ el az, a ki a «marhavész terjedése ellen a hatóság által elrendelt zár vagy egyéb felügyeleti szabályokat megsérti». A jelen §. mindkét kihágása szintén a marhavész terjedése ellen irányzott törvényes, illetőleg hatósági óvó-intézkedések megszegésében áll, és igy e kihágások s az említett vétség tényálladéka között objektive különbséget tenni nem lehet. Az eltérés tehát köztük csak az, hogy mig a 146. §. vétsége a btk. 75. §-ának rendelkezéséhez képest csak szándékosan (tudva és akarva) követhető el: addig a jelen kihágások elkövetése a ktk. 28 §-a folytán gondatlanságból eredő is lehet. Minthogy pedig a 146. §. szerint a marhavész terjedése ellen elrendelt zár vagy felügyeleti szabály szándékos megsértése minden korlátozás nélkül vétséget képez, s minthogy eszerint az, a ki a jelen §-ban meghatározott ugyane tárgyú kihágásokat szándékosan

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

követi el, mindenkor a 146. §., illetőleg a btk. 446. §-a alapján büntetendő: ennélfogva a jelen kihágások tárgyaiul csak azok az esetek maradnak fenn, midőn valaki gondatlanságból követi el a zár vagy felügyeleti szabály megszegését. E kihágásokhoz a következőket jegyezzük meg:

Ad a) Az állatok és nyers terményekbehozatalának korlátozására a törvény ezeket rendeli: *a*) ha a szomszéd országok valamelyikében a hasznos háziállatok közt ragadós betegség tör ki: a F. m. ez országokból az élő vagy holt állatok behozatalát megtilthatja vagy bizonyos belépő állomásokra szoríthatja (5. §.); *b*) a F. m. különös engedélye nélkül hasznos házi állatokat az országba behozni csak oly marha-levéllel szabad, melyben igazolva van, hogy azon helyen, a honnan az állat jön s a melynek területén keresztül hozták, 30 kilométernyi körületben ezen állatra nézve ragályos betegség nem uralkodik; ha pedig a szállítás vasuton vagy hajón történt: csak azt kell igazolni, hogy az állatok útközben ki nem rakattak (6. §.): *c*) ha a szomszéd országban kiütött keleti marhavész tekintetéből a F. m. a határ őrizet alá vételét elrendeli: ez idő alatt a szarvasmarha és egyéb kérődző állat, ezeknek nyers terményei, széna, szalma és egyéb takarmány, használt istállóeszközök és marhaszerszám, valamint viselt ruha, lábbeli és rongy csak a F. m. által kijelölt belépési állomásokon s csak az esetben hozhatók be, ha az állat vagy tárgy vészmentes vidékről való s ugyanily úton szállíttatott, s ha az állatok gyanutlan egészségi állapota igazoltatik (41. §.); *d*) ha a F. m a marhavész nagyobb elterjedése folytán a határ teljes elzárását rendeli el (határzár): ily esetben a kérődzők csak levágásra, a friss hús csak fogyasztásra bocsáthatók be és pedig mindenkor a földmivelési minister külön engedélye alapján, s csak vasúton és hajón és pedig egyhuzamban a rendeltetési helyig (43. §.); *e*) határzár esetében is megszorítás nélkül behozhatók a gyári mosáson átment gyapju, a ládákban vagy hordókban elhelyezett sózott bél, az öntött faggyu, a forralt tej és turó, ellenben csak vészmentes területről (41. §.) hozhatók be s csak a 43. §-ban kijelölt feltételek mellett, a nem gyárilag mosott vagy mosatlan gyapju, marha és kecskeszőr, száraz csont, szarv és köröm s teljesen száraz bőr (44. §.); *f*) határzár ideje alatt a használt istállóeszközök és marhaszerszámok, a viselt ruha, lábbeli és rongy s a szálas takarmányféle a határnál feltétlenül visszautasítandók, a málházásra használt széna, szalma és efféle pedig kirakás után hatósági felügyelet alatt legott elégetendő (45. §.): *g*) határzár ideje alatt az állatok vagy árúk átrakása útközben csak a vasúti és hajózási kezelés által igényelt esetekben s kellő elkülönítés mellett eszközölhető, a vágómarha-szállítmány egészségi állapota megérkezése helyén szakértőileg megvizsgálandó, ha a szállított marha közt a marhavész kiütött, az egész szállítmány levágandó, ha a bőrök és szarvak közt csak egy találtatik is nyers állapotban: az egész szállítmány visszautasítandó (46. §.); *h*) a F m. által kijelölt oly országokból, hol a keleti marhavész gyakori s a honnan az országot állandó veszély fenyegeti, szarvasmarhát behozni tilos (49. §.); *i*) ha az ily ország egész területe vészmentes, vagy a vész csak távoleső

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

helyekre szorítkozik: másféle kérődző állatok, állati terméuyek, takarmány, viselt ruha, lábbeli és rongy behozatala a 41. §. feltételei alatt, megtörténhetik; ha azonban a marhavész nagyobb mérvet ölt: valamennyi kérődző állat stb. feltétlenül visszautasítandó (50. §.); *k*) a kiemelt szabályok irányadók a tengeren szállított kérődző állatok és állati terméuyek behozatalára nézve is, azzal a kivétellel, hogy a tengeren érkező sósvízzel kezelt bőr fertőtlenítés nélkül bocsátható be (51. §.). Mindeme korlátozások, mint látjuk, állatok és állati nyers terméuyeknek vagy más tárgyaknak külföldről való behozatalára vonatkoznak. A kihágást tehát az követi el, a ki a kérdéses állatokat vagy tárgyakat a kiemelt korlátozások megsértésével vagy a kijelölt belépési állomások kikerülésével hozza be az országba.

Ad b) A marhavész kitörése alkalmából a hatóság a következő intézkedéseket tartozik megtenni: *a*) a keleti marhavész jelentkezése vagy gyanuja esetében a községi előljáróság addig is, míg az illetékes hatóság intézkedhetnék, a vészgyanús udvart elzáratja, a község marhaállományát számba veszi; a szarvasmarha, juh és kecskefalkák érintkezését s a határból való kihajtását megakadályozza, s a lehetőséghez képest a szarvasmarhák istállózását elrendeli, a gyanus esetet köztudomásra hozza s a lakosságot a vész ragályosságára s a rendszabályok szigorú megtartására figyelmezteti (52. §.); *b*) az elsőfokú hatóság, ha a kórlelet a marhavész fenforgását vagy alapos gyanuját bizonyítja, a vészes és vele szomszédos udvaroknak, valamint a község határának elzárása iránt intézkedik, a szarvasmarha-állományt megvizsgálja, a ministeri rendeletben előirt intézkedéseket közhirré teszi, s általában mindazt megteszi, a mi a vész továbbterjedése és meggátlása tekintetéből szükségesnek mutatkozik (53. §.); *c*) a törvényhatóság első tisztviselője a kerületi állami állatorvossal a kórismét véglegesen megállapítja, megbirálja és kiegészíti az elsőfokú hatóság intézkedéseit, s a vészkerület meghatározása iránt önállóan vagy a szomszéd törvényhatóság első tisztviselőjével egyetértőleg intézkedik (54. §.); *d*) vészkerület a vészes községeket minden irányban 30 kilométerre környező vidék, melytől eltérésnek csak a f. m. rendelete alapján van helye, s a mely kerületbe eső községek és puszták nevei a törvényhatóság területén levő valamennyi községgel s különösen a vészkerülettel szomszédos községekkel haladéktalanul közlendők, minden ily községben és pusztán a marhaállomány számbavétele, s a marha, juh és kecskefalkák elkülönítése eszközlendő lévén (55. §.); *e*) a vészkerülethez tartozó községekben tiltva van: szarvasmarhák által vont szekerekkel közlekedni, szarvasmarhát, juhot és kecskét egyik határból a másikba vagy a határból kihajtani, kérődző állattól származó nyers terméuyeket és takarmányfélét kivinni, szarvasmarha, juh és kecskevásárokat vagy kiállításokat tartani (56. §.). A kihágást e rendelkezésekkel szemben az követi el, a ki a hatóság kiemelt intézkedésének valamelyike ellen vét, vagy a ki az 56. §. tilalmának valamelyikét megszegi. A mennyiben a hatóság tisztviselője vagy közege mulasztja el a törvény által reá rótt kötelesség teljesítését, e miatt fegyelmileg büntetendő.

3. *A 153. §.* egyes pontjaihoz a következőket jegyezzük meg:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ad a). A 11. §. szerint a vásárokra vonatkozó állategészségügyi rendtartást a földmívelési minister állapítja meg. Ezenfelül elrendeli e §., hogy *állatvásárokon* a felhajtott vidéki szarvasmarha a helybelitől elkülönítve állítandó ki; szabályszerű marhalevél nélkül állatok a vásárra nem bocsáthatók; a vásártartásra jogosultak kötelesek gondoskodni, hogy állategészségrendőri szempontból a vásáron állatorvos alkalmaztassék; hogy nemzetközi jellegű marhavásáron a vágó és tenyészmarha elkülönítve állítandó ki. A kihágást tehát az a vásártulajdonos vagy bérlő követi el, a ki e rendelkezéseket részint közvetlenül megszegi (pl. nem gondoskodik állatorvosról), részint elmulasztja a felügyeletet a tekintetben, hogy a marhaelárusítók a törvényben előírt s a f. m. által megállapított vásári rendtartás követelményeinek mindenben eleget tegyenek.

Ad b). A 20. §. szerint *lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertéseknek vasúton vagy hajón való szállításánál* a következő szabályok alkalmazandók: az állat csak szabályszerű marhalevéllel, s csak azon vasúti vagy hajóállomásig vehető fel, a mely helyre a marhalevél szól; a szarvasmarha a felrakodásnál egészségi szempontból szakértő által megvizsgálandó, vágómarhát tenyészmarhával vagy más gazdasági állattal egy kocsiban vagy hajón egy rekeszben szállítani tilos; más országból behozott szarvasmarha honi kérődző állatokkal egy vonaton vagy hajón nem szállítható, a lerakodásnál pedig a kirendelt szakértő által megvizsgálandó, a szállításhoz használt vasúti kocsik, hajók, rakodó hidak és kompok minden szállítás után *fertőtlenítendők*. E szabályok megtartása első sorban a vasúti és hajószemélyzet kötelessége, s e szerint a jelen kihágás alanyai csak ezek lehetnek. A szállításhoz szükséges marhalevélről ugyan a szállító köteles gondoskodni, de ha a vasúti vagy hajószemélyzet marhalevél nélkül is felveszi az állatot, ezért már nem ő, hanem a vasút vagy hajó hivatalos személyzete felelős, kiknek kötelessége lett volna a felvételt megtagadni. Ugyanez áll a többi pontokra nézve is, melyeknek végrehajtását szintén csak a felvételt eszközlő egyének teljesíthetik.

Ad c). A 29. §. elrendeli, hogy *ragadós betegségben* vagy ennek gyanujában levő állatok elkülönítendők, s őrizet és megfigyelés alá veendők, az állat birtokosa köteles lévén gondoskodni, hogy az elkülönített állat helyét el ne hagyja és más állattal való érintkezéstől megóvassék; a 30. §. pedig kimondja, hogy a ragadós betegségben vagy ennek gyanujában levő állatok és ezek nyers terményei, valamint az ezekkel érintkezésbe jött s a ragadós betegség elhurczolására alkalmas állatok értékesítése és forgalma korlátozandó. Mindegyik §. rendelkezésének megszegését az állat birtokosa követheti el, mert ennek kötelessége a feltételezett esetben elkülöníteni s a további ragályozástól megóvni a beteg vagy gyanus állatot; a 30. §. megszegése azonban feltételezi, hogy az ily állatok forgalma és értékesítése ellen a hatóság bizonyos korlátozó intézkedéseket tett, s az állat tulajdonosa ezek megsértésével hozza forgalomba a korlátozásnak alávetett állatot vagy nyers terményeket.

Ad d). A *beteg állatok húsának, tejének és nyers terményének*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

forgalomba hozása és felhasználása tekintetében a törvény ezeket rendeli: *a*) ragadós betegségben volt állat hulláját és hullarészeit, valamint az ily állatok után maradt almot, trágyát és hulladékot rendszerint nem szabad felhasználni és forgalomba hozni, hanem ártalmatlanokká kell tenni (34. §.); *b*) lépfenés, veszett vagy veszettség gyanujában álló, továbbá takonykóros állat húsának, tejének vagy más terményének forgalomba hozása és felhasználása tilos (61., 70. és 75. §-ok); *c*) száj- és körömfájós állat húsát forgalomba hozni vagy felhasználni csak hatósági engedély mellett, bőrét pedig csak fertőtlenítés után szabad; ellenben ily állatok tejét forgalomba hozni vagy felhasználni tilos (79. §.); *d*) tüdővészes állat teje csak forralva használható, húsa csak hatósági engedély alapján fogyasztható, bőre és szarvai pedig szabályszerű fertőtlenítés után forgalomba hozhatók és használhatók (84. §.); *e*) himlőbeteg juhok húsát és tejét felhasználni tilos, bőrét pedig csak fertőtlenítés után szabad forgalomba hozni (89. §.); *f*) rühös állatok bőre timároknak fertőtlenítés nélkül is eladható, egyébként azonban csak fertőtlenítés mellett, a rühös juhok gyapja pedig csak zárt zsákokban hozható forgalomba (99. §.); *g*) orbánczbeteg sertés húsát és zsírját, a mennyiben a f. m. ipari czélra való felhasználásukat meg nem engedi, forgalomba hozni és felhasználni tilos (102. §.). E tilalmakat az illető *beteg vagy elhullott* állat tulajdonosa vagy birtokosa köteles megtartani, s ennélfogva a kihágást ez követi el, ha a felsorolt rendelkezések valamelyike ellen vét.

Ad e). A 123. §. szerint *állatorvosi gyakorlatra* nem jogosított egyéneknek tiltva van üzletszerűen állatorvosi teendőket végezni. A ki tehát e tilalom ellenére üzletszerűleg (fizetésért vagy jutalomért) gyógyít állatokat: az a jelen pont alapján büntetendő.

4. A *154. §. a)—l)* pontjaihoz a következőket jegyezzük meg:

Ad a). A 8. §. szerint a ló, szarvasmarha, juh, kecske és sertés tulajdonátruházásánál vagy szállításánál, a belföldi forgalomban is, *marhalevéllel* látandó el; a gazdaság üzésénél azonban s a legeltetésnél és az úsztatásnál a szállítás marhalevél nélkül történhetik meg. A ki tehát ez esetek kivételével az említett állatok valamelyikét marhalevél nélkül szállítja s általában az, a ki állatokat marhalevél nélkül elad vagy megvesz: a jelen pont kihágását követi el. A külföldről való behozatal feltételeiről a 6. §. rendelkezik, melynek megszegése a 152. §. *a*) pontja alá esik.

Ad b). A 12. §. elrendeli, hogy a *mészárosok*, *marhakereskedők* és marhahízlalók a nem községbeli szarvasmarha megvételét a községnél 12 óra alatt bejelenteni s ugyanott a marhalevelet átadni tartoznak, továbbá hogy az ily szarvasmarha csak a községi marhaállománytól elkülönítve bocsátható legeltetésre s nyolcz napon át elkülönítve helyezendő el; a 13. §. szerint pedig a hatóság megtilthatja, hogy mészárosok és marhakereskedők járvány idején idegen istállókba bemenjenek. E két §. az állati betegségek elhurczolásának megakadályozására szolgál, mert a mészárosok és marhakereskedők legbiztosabb terjesztői a ragályanyagnak. A jelen kihágás alanya tehát csak valamely mészáros, marhakereskedő vagy marhahízlaló lehet, ki a 12. vagy 13. §. valamelyik rendelkezése ellen vét.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ad c). A 14. §. kimondja: *a)* hogy oly községekben, hol a húsfogyasztás jelentékeny, szarvasmarha csak *közvágóhidon* vágható, a földmívelési és belügyminister egyetértőleg lévén hivatva megállapítani, hogy mely községekben állíttassék fel közvágóhid; *b)* hogy a szarvasmarhák vágásánál, továbbá a juhok, kecskék és sertések leszúrásánál, a mennyiben ez mint ipar üzetik, az állat egészségi állapota a leölés előtt és után a hatósági állatorvos vagy az e czélra kirendelt vágó-biztos által megállapítandó. A jelen pont szerint e §. ellen vét s a 154. §. büntetésével büntetendő az, a ki állatot vágóhidon kívül és *állategészségügyi-vizsgálat* nélkül vág vagy szúr le; ezzel szemben azonban a ktk. 104. §-ának 1. és 2. pontja is büntetést állapít meg az ellen, a ki az emberi élelemre levágandó állat megvizsgálására vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegi, s a ki oly állatot, melyet csak közvágóhidon szabad levágni, máshol vágat vagy vág le. E két büntető határozat lényegileg megegyezik, mert mindegyik a 14. §. megszegésére van alapítva. A különbség a jelen pont s a hivatkozott 104. §. 1. és 2. pontja közt az, hogy az utóbbiak tárgya csak közfogyasztásra szánt állat lehet: míg a jelen pont a magánhasználatra levágandó állatokra vonatkozik. (Lásd a ktk. 104. §. 2. és 3. jegyzetét.) Minthogy pedig a 14. §. szerint a juhok, kecskék és sertések leszúrását szabályként nem kell közvágóhidon eszközölni, állategészségügyi megvizsgálásuk pedig csak akkor kötelező, ha leszúrásuk mint ipar üzetik, vagyis ha közhasználat végett történik leölésük: ennélfogva ez állatokra vonatkozólag az egészségügyi szemle elmulasztása mindenkor a ktk. 104. §-ának 1. pontja alá esik, a jelen pont tárgyai gyanánt pedig csak azok az esetek maradnak fenn, midőn valaki a magánhasználatra szánt szarvasmarhát, mely közvágóhidon volna levágandó, ezenkívül vágja vagy vágatja le, vagy az ily marhára vonatkozólag az egészségügyi szemlét mellőzi.

Ad d). A 15. §. szerint *pásztoroknak* más állatokat csak a község engedélyével szabad a község által számbavett és nekik átadott állatok közé befogadni. Az a pásztor tehát, a ki e rendelkezés ellenére valamely állatot nyájába fogad: a jelen pont kihágását követi el.

Ad e). A 17. §. elrendeli, hogy mielőtt a szarvasmarha, a ló s a juh és kecske telelő helyéről közös legelőre hajtatnék: a község által számbaveendő s egészségi állapota megvizsgálandó; továbbá, hogy a község által számba nem vett marhát a *legelőre hajtani* tilos. A jelen pont kihágását tehát az a marhatulajdonos követi el, a ki marháját a közös legelőre kihajtja, mielőtt azt a község számbavette s egészségügyi állapotára nézve megvizsgálta volna.

Ad f). A 18. §. szerint vágásra és kereskedésre szánt szarvasmarha az ország területén (vasuton és hajókon kívül) csak a hatóság által e czélra kijelölt útakon szállítható, illetőleg hajtható. A ki tehát ily állatokat a hatóság által e czélra ki nem jelölt *útakon* hajt: a jelen pont kihágását követi el.

Ad g). A 23. §. szerint a házi állatok birtokosai, pásztorok, gyepmesterek, mészárosok, vágatási biztosok és mindazok, kik házi állatok gondozásával vannak megbizva, kötelesek a birtokukban vagy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gondozásuk alatt levő állatok belső megbetegülését vagy elhullását a községnek azonnal bejelenteni; e kötelesség alól mentesek lévén az oly állatbirtokosok. kik állatorvost tartanak vagy állataikra ily orvos által felügyeltetnek. A ktk. 102. és 103. §-ai szerint az állatok olynemű betegségének be nem jelentése lévén büntetendő, melyek az emberekre vagy állatokra veszélyesek: a jelen pont e §-ok kiegészítéséül csak ama betegségek bejelentésének elmulasztását helyezi büntetés alá, melyek a jelzett veszélyt magukban nem foglalják. E kihágás alanyai csak az állatok birtokosai s a 23. §-ban felsorolt személyek lehetnek, ellenben az állatorvos vagy a községi előljárók, kik a tudomásukra jutott megbetegülésekről a felsőbb hatóságnak további jelentést nem tesznek: e miatt fegyelmileg büntetendők.

Ad h). A 31. §. szerint *ragadós betegség* kitörése vagy gyanuja esetében tilos a különböző istállóból való állatok közös legeltetése, bizonyos legelők, közös használatra szánt kutak, itatók és usztatók használata, s a beteg vagy gyanus állatok forgalma nyilvános és közös utakon, nemkülönben a kutyák kóborlása; a 32. §. pedig elrendeli, hogy ragadós betegségben, vagy ennek gyanujában levő állatok istállója elzárandó, az oly állatokkal vagy tárgyakkal való forgalom, melyek a betegség elhurczolására alkalmasak, eltiltandó, járványlepte udvaron vagy istállóban tilos az állatok gondozásával megbizottakon kivül másoknak tartózkodni, s hogy az istállónak vagy más helynek elzárása a birtokost mindarra kötelezi, a mi az elzárás sikere érdekében el van rendelve E két §. foglalja magában ama korlátozásokat, melyeknek megszegését a jelen pont kihágás gyanánt bünteti. E mellett a 33. §. kimondja, hogy a mennyiben oly állatok, melyeknek *használati korlátozása vagy elzárása* mondatott ki, eltiltott használaton vagy helyen éretnek: a hatóság a szükséghez képest haladéktalan leölésüket elrendeli; s minthogy a hatóság eme rendelkezését a beteg állat birtokosa köteles végrehajtani: az illető e §. megszegésével is elkövetheti a kihágást az által, ha a leölésre kijelölt állatot életben hagyja.

Ad i). A 68. §. szerint oly esetben, midőn valahol *veszett vagy veszettség* gyanujában álló *kutya* vagy más állat kóborol, elrendelendő, hogy a községben valamennyi kutya megkötve tartassék, vagy biztos szájkosárral pórázon vezettessék. A ki tehát az ily rendelet ellenére kutyáját megkötve avagy pórázon nem tartja: a jelen pont kihágását követi el. E mellett ily esetben a szabadon járó kutya megölendő.

Ad j). A 62. és 77. §-ok szerint a *lépfenés és takonykóros* állatokon véres műtétet csak állatorvos végezhet, s ily állatok hullásának bonczolása csak állatorvos jelenlétében történhetik; a 71. §. szerint veszett vagy veszettség gyanujában levő állatokon gyógyítási kisérletet és véres műtétet csak a hatóság engedélyével szabad végezni, s a bonczolást csak állatorvos vagy más orvos teljesítheti; végre a 86. és 103. §-ok szerint a ragadós *tüdőlob* s az *orbáncz* beoltása csak hatósági engedélylyel és állatorvos által történhetik, s az ekként beoltott állatok a beteg állatokkal egyenlő ellenőrzés alá esnek. A jelen pont kihágását tehát az követi el, a ki e rendelke-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zések ellenére *gyógyít és beolt* beteg állatokat. vagy rajtok műtétet végez, illetőleg hullájukat bonczolja.

Ad k). A 91. §. szerint *tenyészbéna lovakat* fedeztetésre bocsátani nem szabad; a 95. §. szerint pedig eltiltandók a tenyésztéstől betegségük tartamára az ivarszerveiken hólyagos kiütéssel biró lovak és szarvasmarhak. A *tenyészbénaság* hosszú ideig tartó ragadós lóbetegség, mely a kancza és ménlovaknál egyiránt előfordulhat. E betegség tartama alatt az ivarszerveken fekélyek vannak, a pérából kifolyás, a bőrön különféle kiütések mutatkoznak, s e mellett az illető állat teljesen lesoványodik. A 95. §. a jóindulatú *bujakóros kiütésre* vonatkozik. Az állatok egyik esetben sem alkalmasak a tenyésztésre, s ezért a jelen §. kihágását követi el az, ki azokat ennek daczára ily czélra alkalmazza.

Ad l). A 48. §. elrendeli, hogy Romániával és Szerbiával szemben, 35 km. távolságra benyuló területen, a szarvasmarha ellenőrzése czéljából minden községben a f. m. utasítása szerinti *törzskönyv* vezetendő. E törzskönyveket a hatóság köteles vezetni, a marha bejelentése azonban a törzskönyvbe leendő feljegyzés végett az illető birtokos teendője. A ki tehát e kötelességét elmulasztja: a jelen §. kihágását követi el.

5. A ktk. általános határozatai a jelen kihágások eseteiben is alkalmazandók (157. §.). Ehhez képest: a pénzbüntetés behajthatatlansága esetében elzárással helyettesítendő (ktk. 22. §.); a tetteseken kivül a részesek is büntétendők, ellenben a kisérlet nem büntethető (26. §.); az elkövetés szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (28. §.); bűnhalmazat esetében a pénzbüntetés mindegyik kihágásra külön szabadandó ki (29. és 30. §-ok); a büntető eljárás 6 hó, a büntetés egy év alatt évül el (31. §.).

6. A pénzbüntetés állategészségügyi czélokra itélendő meg, s felerészben az államkincstárt, felerészben ama községet illeti, hol a kihágás elkövettetett (156. §.).

7. A kihágási ítéletben vagy külön határozatban ama tárgyak és állatok elkobzása is kimondandó, melyeket birtokosa hamis bizonyítványnyal eladásra szállított vagy ily bizonyítványnyal megvett, a határszéli törzskönyvbe be nem jegyeztetett, vagy pedig a helyi vagy határzár megszegésével, valamint a kijelölt belépő állomások, vagy hajtóutak elkerülésével csempészett be. Az elkobzott állatok vagy tárgyak, a mennyiben a fennálló törvények vagy viszonyok szerint ártalmatlanokká nem teendők, értékesítendők. A befolyó összeg, a mennyiben az elkobzást nem királyi bíróság rendelte el, állategészségügyi czélokra fordítandó s felerészben az államkincstár, felerészben az illető község javára esik (155. §.).

8. Elsőfokúlag nagy- és kisközségekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a polgármester vagy a tanács által kijelölt helyettese, törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitányi hivatal, Budapesten az illető kerületi előljáró, Fiuméban a rendőrfőnök, a magyar-horvát tengerparton a tengeren érkezett állatok és állati termények tekintetében a révkapitány jár el; másodfokúlag megyékben

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az alispán, városokban (ideértve Fiumét is) a városi tanács, a magyar-horvát tengerpartra nézve a m. kir. tengerészeti hatóság; harmadfokúlag a f. m. ítél (158. §.).

9. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38547. sz. a. kiadott B. m. rendelet irányadó.

24. A tenger alatti kábel védelmére vonatkozó szabályok megszegése.

(1888 : XII. t.-cz.)

2. §. Kihágást követ el és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a tenger alatti kábel lerakásával vagy kijavításával foglalkozó azon hajós, a ki a jelzésekre vonatkozó és az összeütközések megelőzése céljából megállapított szabályokat nem követi;

2. az a hajós vagy vizi jármű vezetője, ki az 1. pontban meghatározott jelzéseket észreveszi vagy észrevehetné és a tenger alatti kábel lerakásával vagy kijavításával foglalkozó hajótól legalább is egy tengeri mértföldnyi távolságra nem marad vagy ily távolságra nem vonul vissza;

3. az a hajós vagy vizi jármű vezetője, a ki a tenger alatti kábelek fekvésének jelzésére rendelt bójokat észreveszi vagy észrevehetné és ezen bójok vonalától is egynegyed tengeri mértföldnyi távolságban nem marad.

3. §. Kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással büntetendő:

1. az a hajós vagy vizi jármű vezetője, a ki a szükség esetét kivéve a tenger alatti kábeltől, melynek fekvését a bójok vonalából vagy más módon felismerhette, egynegyed tengeri mértföldnyinél kisebb távolságban horgonyt vetett vagy a ki járművét a tenger alatti kábelek jelzésére rendelt bójokhoz megerősítette;

2. a halászjármű vezetője, ki halászeszközeit vagy hálóit a a tenger alatti kábel lerakásával vagy kijavításával foglalkozó hajótól legalább is egy tengeri mértföldnyi távolságra nem tartja.

Ezen határozat azonban csak azon megszorítással alkalmaztatik, hogy a halászhajóknak, a melyek az elfogadott jelekkel ellátott távirászhajót észreveszik vagy észrevehetnék, foglalkozásuk befejezésére és a nyert figyelmeztetéshez való alkalmazkodásra 24 órai halasztás van adva.

3. A halászmű vezetője, a ki halászeszközeit vagy hálóit a tenger alatti kábelek fekvésének jelzésére rendelt bójok vonalától legalább is egynegyed tengeri mértföldnyi távolságra nem tartja.

4. §. A ki a 2. és 3. §-okban meghatározott esetekben valamely

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tenger alatti kábelt elszakít vagy oly módon megrongál, hogy a rongálás a távirdai összeköttetést egészben vagy részben félbeszakíthatja vagy gátolhatja: kihágást követ el és 8 naptól két hónapig terjedhető elzárással büntetendő.

8. §. Kihágást követ el és 6 napig terjedhető elzárással büntetendő, a ki a vizi jármű nemzetiségét igazoló okiratok előmutatását akkor, a midőn a tenger alatti kábelek védelme iránt kötött egyezmény 10. czikke szerint jegyzőkönyv felvételének helye van, megtagadja.

Jegyzetek. 1. Habár a magyar tengerpartot kábel még nem érinti, s habár a btk. 439. és 440. §-ai büntetést állapítanak meg a távirda szándékos és gondatlanságból eredő megrongálására, illetőleg használhatóságának megakadályozására: mindazonáltal az 1884. évi nemzetközi kábelegyezmény beczikkelyezése az 1888. évi X. törvényczikkbe, s különösen ez egyezmény XII. czikkének végrehajtása szükségessé tette a jelen büntető intézkedéseket. Szükségesekké váltak ezek emellett különösen azért, mert a kábelek védelme csak speciális büntető intézkedések által biztosítható, s mert az ide tartozó cselekmények egy része a külföldi területen is elkövethető lévén, ezek tettesei, a mennyiben cselekményük kihágást képez, a ktk. 13. §-a folytán a jelen törvény külön intézkedése nélkül nálunk büntethetők nem volnának.

2. A kábel-kihágást csak tengeren lehet elkövetni. Elkövethető pedig az *a*) a magyar állam területéhez tartozó tengeren; *b*) a nyilt tengeren; *c*) az idegen államhoz tartozó tengeren. Az első esetben feltétlenül, a második esetben pedig akkor követi el a tettes a magyar állam területén cselekményét, ha valamely magyar hajón követte azt el, mert a nyilt tengeren levő hajó amaz állam területéhez tartozónak tekintetik, melynek lobogóját jogosan használja. A *c*) alatti esetben a kihágás elkövetésének helye a külföld; minthogy azonban a 10. §. szerint a tettes, a mennyiben kiadatásának helye nincs, állampolgárságára s a büntetendő cselekmény elkövetésének helyére való tekintet nélkül, a jelen törvény határozatai szerint büntetendő: ennélfogva az elkövetés helye mindegyik kihágás esetében az idegen területhez tartozó tenger is lehet,

3. *A 2. §.* kihágásának alanya: *a*) a kábel lerakásával vagy kijavításával foglakozó hajós *b*) más hajós vagy vizi jármű vezetője lehet. Az előbbi azáltal követheti el a kihágást, ha a jelzésekre vonatkozó s az összeütközések kikerülése czéljából megállapított szabályokat nem követi; az utóbbi azáltal, ha az ily jelzést észreveszi vagy észreveheti, s az illető hajótól legalább egy tengeri mértföld távolságra nem marad, illetőleg ily távolságra vissza nem vonul vagy azáltal, ha a kábel jelzésére rendelt bójokat észreveszi vagy észrevehetné s ezek vonalától legalább egynegyed tengeri mértföld távolságra nem marad. A kábel lerakásával vagy kijavításával nem foglalkozó hajósnak vagy vizi jármű-vezetőnek tehát a kábel szempontjából kétféle jelzésre kell figyelni. Egyik az, melyet a lerakással vagy kijavítással foglalkozó hajó ád, másik a kábelek fekvésének jelzése a tengeren uszó bójok

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

által. Mindegyik jelzés olyan, melyet az illető hajós éber figyelem és kellő gondosság mellett észrevehet, s az a körülmény, hogy észre nem vette s e miatt szegte meg kötelességét, nem menti őt fel a büntetés alól. Ez esetben kihágása mint gondatlanságból eredő, a ktk. 28. §-a alapján is büntethető.

4. A *3. §.* kihágásának alanyai *a)* a hajósok vagy a vízijárművek vezetői, *b)* a halászjárművek vezetői. A hajós vagy hajóvezető azáltal követheti el e kihágást, ha horgonyt vet a kábeltől, melynek fekvését felismerhette, egynegyed tengeri mértföldnél kisebb távolságban, vagy ha járművét a bójokhoz erősítette; a halászjármű vezetője pedig vagy akként követheti el a kihágást, hogy halászeszközeit vagy hálóit a kábel lerakásával vagy kijavításával foglalkozó hajótól legalább egy mértföldnyi távolságra, vagy akként, hogy ugyanazon eszközöket a bójok fekvésének vonalától legalább egy negyed tengeri mértföld távolságra nem tartja. A törvényben megjelölt kivételektől eltekintve, a szándékos és gondatlan elkövetés egyiránt büntetendő, ha azonban a hajóvezető pl. hajótörés miatt vagy más rendkívüli szükség következtében vet horgonyt a kábel közelében, ez esetben cselekménye a törvény nyilt kijelentése szerint, de a végszükség állapotánál fogva is (btk. 80. §.) büntetlen marad.

5. A *4. §.* kihágását mindazok elkövethetik, a kik a 2. és 3. §§. kihágásainak alanyai lehetnek. Sőt az elkövetés módja itt épen az, hogy valaki a 2. vagy 3. §. valamelyik rendelkezését megszegi s ezáltal a 4. §-ban meghatározott eredményt hozza létre. Ez az eredmény vagy az, hogy az illető a kábelt elszakítja, vagy az, hogy oly módon rongálja meg, miszerint ebből a távirdai összeköttetés félbeszakítása vagy gátlása következhetik be. Az ily eredmény létrehozása azonban csak annyiban kihágás, a mennyiben a tettes azt nem szándékosan eszközölte, s a mennyiben ezáltal a kábel használhatóságát félbe nem szakította. Mert ha az utóbbi esetek valamelyike forog fenn, s nevezetesen, ha valaki oly cselekményt vagy mulasztást követ el gondatlanságból, mely által a kábel használhatósága félbeszakíttathatik, vagy ha valaki szándékosan követi el az ily cselekményt vagy mulasztást, vagy szándékosan rongálja meg a kábelt, ekkor az 5. és 6. §§. szerint vétség létesül, mely az illetékes törvényszék által bírálandó el.

A 4—6. §§-ban foglalt határozatok azonban nem alkalmaztatnak, ha a tettest a tényleg beállott szükség kényszerítette arra, hogy a kábelt saját élete, vagy vízi járműve megmentése végett szakítsa el vagy rongálja meg, továbbá ha a szakítás, rongálás vagy használatban való gátlás a kábel kijavítása alkalmával véletlenül vagy szükségszerűleg történt, habár a kellő elővigyázat megtartatott (7. §.).

6. A *8. §.* kihágása azon alapul, hogy a kábelegyezmény X. czikke szerint oly esetben, midőn a hadihajó vagy a szerződő államok valamelyike által különösen megbizott hajó parancsnoka abban a nézetben van, hogy az egyezmény ellenére valamely büntetendő cselekmény követtetett el oly hajó részéről, a mely nem hadihajó: az illető parancsnok e hajó kapitányától vagy tulajdonosától követelheti ama hivatalos iratok előmutatását, melyek a hajó nem-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zetiségét igazolják. Ez esetben a felszólító hajótiszt jegyzőkönyvet is vehet fel. A felszólított hajó kapitánya vagy tulajdonosa tehát azáltal követi el a jelen §. kihágását, ha ily esetben a hajó nemzetiségét igazoló hivatalos okiratok előmutatását megtagadja.

7. A jelen kihágások eseteiben is a ktk. általános határozatai alkalmazandók. Ehhez képest a pénzbüntetés a 22. §. alapján változtatandó elzárássá, a büntető eljárás 6 hó, a büntetés egy év alatt évül el (31. §.) stb.

8. Elsőfokúlag a kir. járásbiróság ítél (12. §.). Illetékes pedig a nyilt tengeren vagy idegen területi vizeken elkövetett kihágások feletti eljárásra azon magyar vízi jármü anyakikötőjének birósága, a mely járművön a cselekmény elkövettetett, vagy azon magyar kikötő birósága, a melybe a vízi jármü először betért, vagy végre az a magyar biróság, melynek területén a tettes kézrekerült (14. §.).

A magyar terület vizén jelenleg kabelkihágás elkövethető nem lévén, a törvény ama rendelkezése, hogy ily esetben a biráskodás a tett elkövetése helyének biróságát is megilleti, gyakorlati alkalmazhatósággal nem bir. Másodfokúlag a kir. tábla, harmadfokúlag a törvény által meghatározott korlátok között a kir. Curia ítél (1883. VI. t -cz. 6. és 7. §§.). A kiszabandó pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg.

9. A jelen kihágások hivatalból üldözendők (12. §.). Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38547. sz. a. kiadott b. m. rend. irányadó.

25. Halászati kihágások.

(1888: XIX. t.-cz.)

62. §. Kihágást követ el és 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő

a) a ki kábító, mérgező és robbanó szerekkel halász (23. §.);

b) a ki a halászat gyakorlására jogosítva nincs, ha a halászatot éjjel, tilalmi időben kijelölt kiméleti helyen, vagy tiltott eszközzel űzi; vagy pedig ha a halászatot álczázva, vagy magát felismerhetetlenné téve űzi, vagy a tettenérőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ, amennyiben a veszélyes fenyegetés, fegyverfogás, vagy erőszak, súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képez.

63. §. Kihágást követ el és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a jelen törvény 2., 18., 20., 21., 26. és 27. §-aiban foglalt tilalmakat megszegi;

b) a ki a 23. §. a)—d) és f)—h) pontjaiban foglalt tilalmakat megszegi.

64. §. Kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a) a ki a 22. §. szerint csak irásbeli engedély mellett kifogható halakat és rákokat ily engedély nélkül kifog;

b) a ki a halászatra jogosított engedélye nélkül nyereség-vágyból halász vagy rákász;

c) azon tulajdonos, ki a haszonbérbe adott halászati területen a haszonbérlőt, vagy azt, a ki annak engedélyével űzi a halászatot vagy rákászatot, megtámadja, vagy a halászat vagy a rákászat üzésében megakadályozza;

d) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi, vagy más helyre átteszi;

e) a ki hamisított halászjegy használata mellett halász.

65. §. Kihágást követ el és 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő

a) a ki a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül, de nem nyereségvágyból halász vagy rákász;

b) a ki a zárt vizekből fogott halak vagy rákok származását igazoló községi bizonyítványt felmutatni nem képes (28. §.);

c) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat szándékosan megrongálja vagy bemocskolja;

d) a ki a 9. §-ban említettek felszólítására a halászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ád, vagy a felszólítót a legközelebbi előljárósághoz követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

e) a ki a nélkül, hogy halászjegygyel birna, másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve lejárt halászjegy mellett halász;

f) a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át.

66. §. Kihágást követ el és 5 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki halászjegy nélkül halász (8. §.), amennyiben az előző szakaszokban meghatározott kihágási esetek valamelyike fenn nem forog és a ki halászjegygyel bir, azt azonban a 9. §-ban említetteknek felszólítására elő nem mutatja.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény a halászat és rákászat gyakorlásának jogát szabályozza. E jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozékát képezi, s a meder tulajdonosát, árvizek kiöntéseiben pedig azokat a birtokosokat illeti, kiknek területét az árvizek elborítják (1. és 2. §.). Kivételesen más, mint a medertulajdonos is bírhatja a jogot, ha azt bizonyos vizeken már a jelen törvény hatályba lépte

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

előtt gyakorolta, a törvény hatályba lépte után egy év alatt az alispánnál bejelentette s az alispán megfelelő tárgyalás után az illetőnek jogát igazoltnak és érvényben levőnek kimondotta. Ha azonban a medertulajdonos az ekként igazolt jogosítottól a halászat jogát megszerzi, e jog a meder tartozékává lesz s attól többé el nem választható (3—7. §§). Az ez alapon gyakorolható halászati jog védelmét s a haltenyésztés érdekeinek még a halászatra jogosultakkal szemben is megóvását czélozzák a jelen törvény büntető határozatai.

2. *A 62. §.* a halászat tiltott módját s az orvhalászat minősített eseteit helyezi büntetés alá. Az előbbiről a §. *a*), az utóbbiról *b*) pontja intézkedik.

Ad a). A *23. §. e*) pontja szerint általában tilos a halakat elkábító, megmérgező és robbanó szerek (maszlag, oltatlan mész, méregfű) használata. E tilalom a nyilt vizekben (14. §.) mindenkire, tehát a halászati jog tulajdonosára nézve is kötelező, mert a halászat jelzett módja a halaknak bizonyos vizekből való kipusztulását eredményezhetné, s ez ellen nyilt vizekben mindenkivel szemben gátat kell vetni. Ellenben zárt vizekben, minők pl. a mesterséges halas tavak, a halászatra jogosult e jogát korlátlanúl gyakorolhatja (13. §.), tehát esetleg mérges vagy robbanó szerekkel is halászhat.

Ad b). E pont kihágásának alanya csak az lehet, a ki a halászati jog gyakorlására jogosítva nincs. Ezek az u. n. orvhalászok. A jelen §. azonban az orvhalászatnak csak minősített eseteit helyezi büntetés alá, mert az itt meghatározott legsúlyosabb büntetés csak akkor alkalmazható, ha a tettes éjjel, tilalmi időben, kijelölt kiméleti helyen, tiltott eszközzel, álczázva vagy magát felismerhetetlenné téve űzi a halászatot, vagy ha a tettenérőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ. Az «éjjeli halászat» napnyugtától napkeltéig terjed (23. §. *f*); a «tilalmi időszak» a nyilt vizekben való halászásra nézve akként van megállapítva, hogy tilos a halászat: α) április 1-től junius 15-ig a fajtok, fogas-süllő, kecsege, kősüllő, márna, sőreg, színtok, tetemestok és vizára nézve; β) április 1-től julius 15-ig a pontyra; γ) szept. 15-től jan. 31-ig a lazacz és pisztrángra; δ) márcz. 1-től április 30-ig a lepényhalra; ε) márcz. 1-től május 31-ig a galóczára nézve,* míg a *rákfogás* április 1-től május 15-ig tilos (21. §.); «kijelölt kiméleti hely» az állandóan viz alatt levő oly terület, a mely a halak ivására s a halivadék fejlődésére alkalmas, s a mely e czélból megfelelő eljárás útján kiméleti térnek nyilvánittatott s ezt feltüntető táblákkal van megjelölve (16. és 17. §.); «tiltott eszközök» az oly hálók, kosarak, varsák és egyéb készülékek, a melyek nyilásai nedves állapotban 4 cm.-nél szükebbek vagy alacsonyabbak; az oly halfogó készülék, mely közönséges vizállás mellett a vizfolyás felénél többet elzár; s az állandóan együtt használt hálók vagy készülékek, ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek (23. §. *b*)—*d*). Az orvhalászat többi eseteinek súlyosabb büntetése a tettes személyének veszélyes voltán alapul. A ki álczázva vagy magát felismerhetetlenné

* E halfajok ismertetését lásd Herman Ottó «A Magyar Halászat könyve» II. 763—768. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

téve halász, tettenérés esetén könnyen ellenszegülésre ragadtatja magát; s a ki már ellenszegül vagy épen fegyvert fog vagy más erőszakot alkalmaz a tettenérő ellen, azt csak egy vonal választja el súlyosabb bűntett elkövetésétől. A jelen pont természetesen csak akkor alkalmazható, ha súlyosabb büntetendő cselekmény (pl. hatóság elleni erőszak, testi sértés vagy veszélyes fenyegetés) fenn nem forog.

3. *A 63. §.-hoz* a következőket jegyezzük meg:

Ad a). A 2. §. szerint tilos az árvizek kiöntéseiből a halaknak a mederbe való visszatérését akadályozni; a 18. és 21. §.-ok szerint a halászat és rákfogás nyilt vizekben a tilalmi időszakok alatt nincs megengedve (2. jegyzet *ad b)*; a 20. §. szerint a következő méretűeknél kisebb halakat fogni nem szabad: viza 150, tetemestok 100, faj- és színtok 80, galócza 54, sőreg, lazacz 50, kősüllő 40, fogassüllő 35, kecsege, márna, ponty 30, lepényhal 25 és pisztráng 20 cm., mely nagyságúaknál kisebb halak a vizbe visszabocsátandók; valamint visszabocsátandók az oly rákok is, melyek a szemtől a fark végéig 8 cm.-nél kisebbek (21. §.); a 26. §. szerint kiméleti tereken a halászat, békafogás, csolnakázás, fürdés, kavics- és iszapszedés, s általában minden a halak ivását és fejlődését hátráltató művelet tiltatik, valamint tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat és egyéb állatokat vizbe ereszteni; végre a 27. §. szerint tilos a 18. §-ban felsorolt halakat és a rákokat áruba bocsátani vagy szállítani, ha a 20., illetőleg 21. §-ban megállapított méretekkel nem bírnak; az oly halakat és rákokat pedig, melyeknek fogása bizonyos idő alatt tilalom alá esik, a tilalmi időszak alatt áruba bocsátani vagy szállítani csak oly feltétel alatt szabad, ha az eladó vagy szállító községi bizonyítványnyal igazolja, hogy a kérdéses halat vagy rákot még a tilalmi idő előtt fogta s azóta bárkában befogva tartja. A ki e tilalmak valamelyikét megszegi: a jelen pont kihágását követi el, habár az illető a halászati jog tulajdonosa volna is.

Ad b). A 23. §. *a)—d)* pontjai szerint tiltva van a *halikraszedés* a halászatra jogosított engedélye nélkül; minden halfogó készülék használata, melynek nyilása nedves állapotban 4 cm.-nél szűkebb vagy alacsonyabb, vagy a mely közönséges vizállás mellett a parttól derékszögben mérve a vizfolyás felénél többet elzár; s több állandó készülék vagy háló használata, ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek; az *f) —h)* pontok szerint pedig tilos az éjjeli halászat napnyugtától napkeltéig; a halászás, kivéve a horgászást, gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb vízműépítményektől 30 méternyire felfelé vagy lefelé, s a vizek lecsapolása vagy felfogása a bennök lévő halak kifogása czéljából. E tilalmak is mindenkivel, tehát a halászati jog tulajdonosával szemben is érvényesek. Bárki legyen is tehát az, a ki azok valamelyikét megszegi, a jelen pont kihágását követi el; kivéve azt az esetet, midőn az orvhalászat a 62. §. *b*) pontja alapján a 23. §. figyelembe vételével büntetendő. E §. *e*) pontjának megszegése a 62. §. *a*) pontja alá esik.

4. *A 64. §. a)—e)* pontjaihoz ezeket jegyezzük meg:

Ad a). A 22. §. szerint *mesterséges hal vagy ráktenyésztés* s a halaknak vagy rákoknak más vizekbe leendő áthelyezése végett a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatóság irásbeli engedélye alapján oly halak és rákok is kifoghatók, melyeknek fogása a 18. és 20. §-ok, illetőleg a 21. §. szerint tilos. A jelen pont kihágását tehát az követi el, a ki a mondott czélból hatósági engedély nélkül fog ki a tilalmi időben vagy a törvényes méretüeknél kisebb halakat vagy rákokat.

Ad b). E pont az *egyszerű orvhalászatot vagy rákászatot* helyezi büntetés alá. Elkövetheti bárki, a ki a halászatra jogosított engedélye nélkül halász vagy rákász; oly vizekben tehát, a melyekben a halászati jog nem a medertulajdonost, hanem a régi gyakorlat alapján mást illet (1. jegyzet): a meder tulajdonosa is. A jelen §. büntetése azonban csak akkor alkalmazható, ha az illető nyereségvágyból (a kifogott hal vagy rák elárusítása végett) követi el az orvhalászatot. Egyébként a 65. §. *a*) pontja alá esik a cselekmény.

Ad c). A 14. §. szerint nyilt vizekben az illető jogosított önállóan gyakorolhatja a halászatot, ha ez a szomszéd birtokosok érdekeinek sérelme nélkül megtörténhetik és okszerűen űzhető, míg ellenkező esetben a jogosítottak csak társulattá alakulva gyakorolhatják e jogot. Ugy a halászati jog önálló tulajdonosa, mint a társulat haszonbérbe is adhatják a halászati jog gyakorlatát, mely esetben a haszonbérlőt mindama jogok megilletik, melyeket a bérbeadó gyakorolhatott volna. Ha tehát a tulajdonos (ide értve a halászati társulat tagjait is), a haszonbérbe adott halászati területen megtámadja vagy *megakadályozza a haszonbérlőt* vagy azt, a ki annak engedélyével űzi a halászatot vagy rákászatot, ezáltal az illető a jelen pont kihágását követi el.

Ad d). A 11. §. szerint a parti birtokos tűrni tartozik, hogy a 4., illetőleg 5. §. szerint igazolt jogosított (lásd 1. jegyzet) ama vizeket és vizrészeket, melyekre halászati joga kiterjed, táblával jelölje meg; a 17. §. pedig elrendeli, hogy a *kiméleti terek* határa *táblákkal* megjelölendő. Az ilyen táblák a közönség figyelmeztetésére valók s ennélfogva mindenkivel szemben a törvény oltalma alatt állanak. Bárki legyen tehát az, (ideértve az illető vizek tulajdonosát is), a ki e táblák valamelyikét károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi vagy más helyre átteszi, cselekménye a jelen pont alapján büntetendő. E speciális intézkedés nélkül a btk. 407. §.-a volna alkalmazandó. Az illető táblák megrongálása vagy bemocskolása károsítási szándék nélkül a 65. §. *c*) pontja alá esik.

Ad e). A 8. §. kimondja, hogy a ki halászni akar, *halászati jegyet* váltani és azt halászás közben magánál tartani köteles. A halászjegyet a hatóság állítja ki s azon a jogosított neve, állása, foglalkozása és lakóhelye világosan kiirandó. «Hamisított» a halászjegy tulajdonképen csak akkor, ha valaki a hatóság által kiállított valódi halászjegyen annak lényegére vonatkozó változtatást tesz, pl. a nevet vagy a jegy érvényességének időpontját meghamisítja; minthogy azonban a jelen pont kihágása szempontjából az ekként «meghamisított» és a már eredetileg hamis (tehát nem a hatóság által kiállított) halászjegy használata között külömbség észszerűen nem tehető: ennélfogva itt meghamisított halászjegy alatt ugy a hamisan készített, mint az utólag meghamisított jegy értendő. Akárki

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

használjon halászás közben ily jegyet, tehát esetleg a halászatra jogosított egyén is: az illető a jelen pont kihágását követi el.

5. *A 65. §. a) — f)* pontjaihoz megjegyzéseink a következők:

Ad a). A jelen pont minden orvhalászra alkalmazandó, kinek cselekménye nem esik a 62. §. *b)* vagy a 64. §. *b)* pontja alá.

Ad b). A 13. §. szerint zárt vizekben a halászat, tekintet nélkül a tilalmi időre, vagy a hal, illetőleg rák nagyságára, a halászatra jogosult által korlátlanul gyakorolható. E szerint megtörténhetik, hogy a jogosult tilalmi időben fog ki halastavából eladásra szánt halakat, melyeket azután árúba bocsát és szállít. Ily esetben azonban a 28. §. szerint községi bizonyítványnyal kell igazolni azt, hogy a kérdéses hal vagy rák valóban zárt vizből származik, s a ki ily bizonyítvány nélkül eszközli az eladást vagy szállítást: az a jelen pont alapján büntetendő, habár a kérdéses hal vagy rák tényleg *zárt vizből* származott is.

Ad c). A jelen pont tárgyai a 64. §. *d)* pontja alatt már felemlített és körülirt *táblák*. A bűncselekmény ezek szándékos megrongálásában vagy bemocskolásában áll, és így ugyanaz, a mi a ktk. 80. §. kihágásának is elkövetési cselekedete. A jelen pont speciális intézkedése nélkül tehát e §. volna alkalmazandó.

Ad d). A 9. §. szerint az állami csend- és rendőrök, a törvényhatóság közbiztonsági közegei, s a pénzügyőrök kötelesek, a halászati *jog tulajdonosai*, haszonbérlői és alkalmazottjai pedig, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyelői jogosítva vannak azokat, a kik *vizek* partjain halászó eszközökkel járnak, a halászjegy *előmutatására* felszólítani. A ki tehát az ily felszólítás daczára a halászattal fel nem hágy, lakását és nevét meg nem mondja, illetőleg hamis lakást vagy nevet mond be, zálogot nem ad, vagy a felszólítót a községi előljárósághoz nem követi: az a jelen pont alapján büntetendő, habár esetleg a halászati jog tulajdonosa volna is.

Ad e). E pont esetében feltételeztetik, hogy valaki nem hamis vagy hamisított, de mégis oly halászjegygyel halász, a mely őt erre fel nem jogosítja. Az ily jegy lehet másnak nevére szóló, vagy már lejárt, tehát érvénytelen, hamisítottnak azonban nem szabad lennie mert ez esetben a 64. §. *e)* pontja alkalmazandó.

Ad f). A jelen pont kihágásának alanya csak a halászati jegy jogos tulajdonosa lehet, bűncselekménye pedig abban áll, hogy az illető érvényes jegyét használat végett másnak adja át. A mennyiben az utóbbi a jegyet tényleg használja: cselekménye az előbbi pont alá esik. A halászati jegygyel való visszaélések csak a jelen §-ok alapján mint közönséges kihágások büntethetők, eltérőleg a vadászati jegyekkel űzött ugyanilynemü visszaélésektől, melyek az 1883: XXIII. t.-cz. szerint a pénzügyi kihágások közé soroztattak.

6. *A 66. §.* két kihágást állapit meg. Az első a halászjegy nélkül való halászás, a mennyiben az előző §-ok kihágásainak valamelyike fenn nem forog. Ide tartozik tehát pl. az az eset, ha maga a jogosított saját területén halász vagy rákász a nélkül, hogy halászati jegye nála volna. A második kihágás abban áll, hogy a halászati jegy birtokosa azt a 9. §-ban említett személyek felszólítására

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elő nem mutatja. Feltételeztetik, hogy ez esetben a 65. §. *d*) pontjában meghatározott cselekmények egyike sem forog fenn, hanem pl. maga a tulajdonos, kit a felszólító rendőr vagy más személy nem ismer, a nála levő halászati jegyet csak azért nem mutatja fel, mert különben is tudja, hogy jogát gyakorolja s erről nincs kedve másoknak számot adni.

7. A ktk. általános határozatai a jelen kihágásokra is alkalmazandók (69. §.). Ehhez képest: a pénzbüntetés behajthatatlansága esetére elzárássá változtatandó át (ktk. 22. §.), a tettesen kívül a részesek is büntetendők, ellenben a kisérlet nem büntethető (26. §.), az elkövetés szándékos és gondatlanságból eredő lehet, a mennyiben a törvény világosan a szándékossághoz nem köti a büntethetőséget (28. §.), mint pl. a 64. §. *d*) és a 65. §. *e*) pontjai eseteiben; a büntető eljárás 6 hó, a büntetés egy év alatt évül el (31. §.),

8. A büntetés mindegyik esetben pénzbüntetés, mely felerészben a közgazdasági alap, felerészben ama község szegényalapja javára ítélendő meg, melynek területén a kihágás elkövettetett (68. §.). Mellékbüntetésül az esetben, ha valaki két éven belül a halászatra jogosított engedélye nélkül üzött halászatért (62. §. *b*) 64. §. *b*) és 65. §. *a*) pont), vagy tiltott eszközök használatáért (62. §. *a*), és 63. §. *b*) pont) két izben volt büntetve az illetőtől a halászjegy megvonandó, s annak ujabb kiállítása 3 évig terjedhető időtartamra megtagadandó (67. §.).

9. Elsőfokúlag nagy- és kisközségekben a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány, Budapesten az illető kerületi előljáró ítél; másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács; harmadfokúlag a F. m. határoz (70. §.). Felebbezésnek a kézbesítéstől számított 15 nap alatt két egybehangzó határozat ellen is helye van (61. §.).

10. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. sz. a. kiadott B. m. rendelet irányadó.

26. A táviró, távbeszélő és egyéb villamos készülékek felállítására és használatára vonatkozó szabályok megszegése.

(1888 : XXXI. t.-cz.)

11. §. A ki közterület által vagy mások tulajdonát képező magánterület által elválasztott telkén vagy birtokán előzetes engedély nélkül táviró, távbeszélő vagy villamos jelző berendezést létesít vagy engedély nélkül fentart, vagy a ki a magánhasználatú távirdát a magánhasználat természetével ellenkező módon használja: kihágást követ el és a kereskedelmi minister vagy megbizott közege indítványára 50—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Jegyzetek. 1. A táviró, távbeszélő és villamosjelző készülékek felállítása és üzletbentartása az állam fenntartott jogai közé tartozik, kivéve azokat, a melyek egyes házak belsejében vagy össze-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

függő birtokon létesíttetnek. Ez eset kivételével tehát a táviró, távbeszélő vagy villamos jelző felállítása és fentartása mindenkor csak a kereskedelmi minister engedélye alapján történhetik meg, sőt a magyar állam területén túlmenőleg tervezett, vagy oly villamos készülékek felállítását, a melyek 10,000-nél több lakossal biró oly városokat vagy községeket kötnének össze, a hol állami táviró vagy távbeszélő már van: csak a törvényhozás engedélyezhet (1. és 2. §§.) Ha az engedélyezett vállalat tulajdona haláleset, birói árverés vagy más birói cselekmény következtében más személyre megy át: ez a kereskedelmi ministernek bejelentendő, de az engedélyokiratban megállapított jogokon mit sem változtat; ha azonban halálozás folytán az engedély idegen állampolgárra szállna át: a ministernek jogában áll azt visszavonni, vagy azt követelni, hogy a vezetés oly állampolgár által gyakoroltassék, kinek személyében megnyugszik (4. §.).

2. De nemcsak a villamos készülék felállításához szükséges az előző pont alatt kiemelt esetekben a minister, illetőleg a törvényhozás engedélye, hanem a vállalat berendezése is csak ministeri jóváhagyással történhetik meg. Nevezetesen a berendezés létesítésére és üzletére vonatkozó műszaki és eljárási szabályokat a ker. minister állapítja meg, a huzalvezetés, felerősítés és bekapcsolás tervei pedig ugyancsak az ő jóváhagyását igénylik (5. §.).

3. E törvényes intézkedésekhez csatlakozik a 11. §., mely a táviró és más villamos készülék felállítása, berendezése és használata tekintetében két kihágást állapít meg. Mindegyiknek tárgya csak oly villamos készülék lehet, a mely egymástól köz-,vagy mások tulajdonához tartozó magánterület által elválasztott helyek között létesíti az összeköttetést. Az ilyen villamos készülék azonban részint közhasználatú, részint az illető tulajdonos magánhasználata czéljából felállított lehet. Felállításukhoz mindegyik esetben szükséges az engedély s berendezésük és üztetben tartásuk is csak a minister által megállapított, illetőleg jóváhagyott módon történhetik meg. Ha tehát valaki habár magánhasználatú, de egy mástól a jelzett módon elválasztott telkeken létesítendő villamos összeköttetést engedély nélkül állít fel, s az 5. §-ban meghatározott feltételek mellőzésével rendez be és tart üzemben: ezáltal a 11. §. első kihágását követi el. A második kihágás alanya csak a magánhasználatú villamos készülék tulajdonosa vagy ennek helyettese lehet. Az ilyen készülék ugyanis csak magánhasználatra lévén engedélyezve: ha az illető ezzel szemben mégis a közönség használatára bocsátja azt, így pl. ha egy kereskedő, kinek Budán és Pesten levő házait távbeszélő köti össze, annak használatát pénzért bárkinek megengedi: ezáltal a 11-ik §. második kihágásában válik bűnössé.

4. A ktk. általános határozatai ez esetben is alkalmazandók. A kiszabandó pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg.

5. A biráskodást a kihágások tekintetében illetékes kir. bíróságok gyakorolják (11. §. 2. bek.). Elsőfokúlag tehát a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. tábla, harmadfokon a törvényben meghatározott korlátok között a kir. Curia ítél (1883: VI. t.-cz. 6. és 7. §§.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. Az eljárás a kereskedelmi minister vagy megbizottjának indítványára indítandó meg és folytatandó. A törvény mindenütt «közmunka és közlekedési» minister kifejezést használ, az 1889. évi XVIII. t.-cz. hatályba lépte óta azonban e helyett kereskedelmi minister értendő. A kereskedelmi minister vagy megbizottja ez esetben magánvádlónak lévén tekintendő: ehhez képest a jelen kihágások a magánindítványuak közé tartoznak, melyekre vonatkozólag az indítvány előterjesztése, hatálya és visszavonása tekintetében a btk. 110—116. §§. alkalmazandók. (l. ktk. 31. §. 5. jegyzet.)

27. Ujonczállítás előli szökés és tiltott nősülés.

(1889 : VI. t.-cz.)

35. §. A legközelebb ujonczállításra felhivott korosztályokban (38. §.) álló mindegyik hadköteles tartozik a megelőző év november havában beiratása végett illetőségi községének, avagy állandó tartózkodási helyének előljáróságánál, akár irásban, akár személyesen élő szóval jelentkezni.

A ki ezen jelentkezést a nélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztja, kihágást követ el és 5—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

44. §. Azon hadköteles, a ki a sorozás vagy felülvizsgálatra kitűzött időre meg nem jelenik s késedelmét nem igazolja, úgyszintén az is, a ki ezen kihágás elkövetésénél mint bűnrészes közreműködik: 10—200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel bűntetendő.

A ki azonban oly szándékkal, hogy magát a hadkötelezettség alól kivonja, marad el a sorozásról vagy felülvizsgálatról, ha bárcsak ideiglenesen szolgálatra képtelennek találtatik vagy ha póttartalékba osztatik: önként jelentkezése esetében három naptól egy hónapig terjedhető elzárással és 15—150 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, ha pedig nem önként jelentkezett: 6 naptól 2 hónapig terjedhető elzárással és 30—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a hadköteles szökevény a sorozó illetőleg felülvizsgáló bizottság előtt azon év végéig nem jelent meg, melyben életének 36 évét betöltötte: 15 naptól 2 hónapig terjedhető elzárással és 50—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A 2. és 3. bekezdésben meghatározott kihágások bűnrészese 3 naptól 2 hónapig terjedhető elzárással és 15—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

50. §. A nősülés a hadköteleskor előtt és a harmadik korosztályból való kilépés előtt nincs megengedve.

A ki e tilalom áthágásával nősült meg, kihágást követ el és 30—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az engedély nélküli nősülésben bűnrészes hivatalos közeget ugyanezen pénzbüntetés éri, fennmaradván ellene még a hivatali szabályok szerinti eljárás.

61. §. Katonai hatósági engedély nélkül nem nősülhetnek:

b) *a közös hadsereg és a honvédség állományba nem vett ujonczai;*

c) *a tartósan szabadságolt sorhadkötelesek, kivéve azokat, a kik sorhadi szolgátatuk három utolsó hónapjában állanak és azokat, a kik a 32. §. 2. bekezdése alapján avagy családi tekintetekből szabadságoltattak;*

d) *a helyi alkalmazásra előjegyzett nyugdíjas tisztek:*

f) *a tartósan szabadságolt honvédlegénység, mely a 3. korosztályt még túl nem haladta, kivéve azokat, a kik tényleges szolgálatukat még a 3. korosztályból való kilépés előtt leróták,*

Ezen tilalom áthágása esetében az 50. §-ban foglalt büntető határozatok alkalmaztatnak.

A bűnrészesek ugyanazon büntetés alá esnek.

Jegyzetek. 1. E §-ok az 1868. XL. t.-cz. 46. és 47. §-ait helyettesítik. A 35. és 44. §§. az ujonczállítás előli szökés, az 50. és 61. §§. az engedély nélkül való nősülés büntetéseit határozzák meg.

2. *Az ujonczállítás* előli szökés (35. és 44. §§.) tágabb értelemben a beiratási és sorozási határidők igazolatlan elmulasztását jelenti, szorosabb értelemben azonban hadköteles szökevény az, a ki oly szándékkal marad el a sorozásról, hogy magát a hadkötelezettség alól kivonja (44. §. 2. bek.). Ujonczállítás előli szökés miatt következő egyének büntetendők: *a)* a ki a sorozását megelőző év november havában illetősége vagy tartózkodási helyének előljáróságánál nem jelentkezik; *b)* a ki a sorozásra vagy felülvizsgálatra kitűzött időre meg nem jelenik s késedelmét nem igazolja; mely esetben a büntetés fokozatosan súlyosbodik azáltal, ha az illető a megjelenést azért mulasztotta el, hogy magát a hadkötelezettség alól kivonja, vagy ha élete 36. évének betöltéséig sem jelentkezik. Megjegyzendő azonban, hogy az utóbbi két esetben a hadköteles szökevény csak akkor büntetendő az illető polgári bíróság által a törvényben megállapított büntetésekkel, ha a szolgálatra képtelennek találtatott vagy a póttartalékba osztatott be; ellenben oly esetben, midőn az illető besoroztatott, büntetésül, a mennyiben önként jelentkezett: sorhadi vagy honvédségi katonai kötelezettségén kívül még egy évet, ha pedig nem önként jelent meg: még két évet tartozik tényleges szolgálatban tölteni. (44. §.) Az ujonczszökevény bűnrészesei azok, a kik az illetőnek elmaradását előmozdítják, vagy őt erre csábítják (46. §.). Ezek büntetése a 35. §. s a 44. §. első bekezdése esetében ugyanaz a mi a tetteseké; a 44. §. 2. és 3. bekezdése, vagyis a tulajdonképeni szökés eseteiben pedig 3 naptól 2 hónapig terjedő elzárás és 15—300 frtig terjedhető pénzbüntetés. A hol a hadkötelezettség előli menekülés szökés útján nagyobb számmal fordul elő: a honvédelmi minister elrendelheti, hogy a hadköteles szökevények, a mig hadkötelezettségüknek eleget nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tesznek s azok bünrészesei, a sorozásról történt elmaradás mindegyik éveért közigazgatási úton 10—100 frtig terjedhető «pénzbirságban» marasztaltassanak; ha azonban ily esetben az illető a kiszabott pénzbirság behajtására irányzott foglalás után 90 nap alatt jelentkezik: a birság alól mind ő, mind bünrészesei felmentendők (46. §.).

3. A büntető eljárás megindíthatása a 35. §. s a 44. §. 1. bekezdése eseteiben hat hó alatt, a 44. §. 2. és 3. bekezdései eseteiben 3 év alatt évül el. Az elévülés a 35. §. esetében azon év november végén kezdődik, melyben a köteles jelentkezés elmulasztatott, a 44. §. eseteiben pedig azon a napon, melyen a hadköteles a sorozó vagy felülvizsgáló bizottság előtt személyesen megjelent vagy az elé állíttatott; ha pedig ez 36 éves koráig nem történt meg: azon év végén, melyben életének 36. évét betöltötte (67. §.).

4. *Az engedély nélkül való nősülés* az 50. és 61. §§-ban foglalt tilalom ellenére történt nősülésben áll. Az 50. §. tilalma alól kivétetnek azok, a kik az ujonczállításnál töröltettek, vagy a 3-ik korosztályban be nem soroztattak, továbbá azok, a kik különös tekintetbevételt érdemlő körülmények folytán a honvédelmi ministertől kivételes nősülési engedélyt nyertek. A 61. §. *a*) és *c*) pontjai e helyen azért mellőztettek, mert ezekben a közös hadsereg és honvédség tényleges szolgálatban álló egyéneiről, s az oly egyénekről van szó, a kik a közös hadsereg vagy honvédség valamelyik katonai rokkant házában vannak elhelyezve, tehát szintén a katonai hatóság illetősége alá tartoznak. Ezekre nézve a 61. §. szerint tiltott nősülés esetében a katonai büntető és fegyelmi szabályok alkalmazandók. A 61. §. *c)* pontja alól kivétetnek a tanitóképzőintézet növendékei, kik azon év márczius 1-én, midőn soroztatnak, valamely elemi tanitóképző utolsó, vagy a polgári tanitóképző bármelyik évfolyamát hallgatják, s tanulmányaik befejezése czéljából, a tanitók sorában mutatkozó hiány okából szabadságra bocsáttattak (32. §. 2. bek.), továbbá azok, a kik különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyok következtében a katonai kiképeztetés után béke idejére szabadságoltattak (34. §. 7. bek.) A tiltott nősülésre megállapított büntetés éri a bünrészeseket is. A büntető eljárás a véghezvitel vagyis a nősülés napjától számított 3 év alatt évül el (67. §.).

5. A ktk. általános határozatai a jelen kihágások eseteiben is alkalmazandók. Az elévülésre vonatkozó kivételeket l. a fennebbi 3. és 4. pont alatt. Ezenkívül eltér a ktk. 13. §-ától az az intézkedés, hogy a magyar állampolgár e kihágások miatt akkor is büntetendő, ha azokat a magyar korona országainak területén kívül követte el, s hogy a viszonosság feltétele mellett a jelen törvény szerint büntetendő a magyar területen tartózkodó osztrák állampolgár is, ki a szóban forgó kihágások valamelyikét a magyar korona országainak területén kívül követte el (69. §.).

6. A pénzbirság fele részben közigazgatási fogházak fentartására, fele részben a vagyontalan hadkötelesek segélyezése végett az illető község szegényalapja részére ítélendő meg. Behajthatatlanság esetében minden 10 frtig terjedő összeg helyett egy napi elzárás alkalmazandó (66. §.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. A biráskodás a 35. §. s a 44. §. 1. bek. esetében a közigazgatási hatóság, a 44. §. 2. és 3. bek. s az 50. és 61. §§. eseteiben a kihágások felett ítélő kir. bíróságok hatásköréhez tartozik (68. §.). A közigazgatási hatóság biráskodását elsőfokúlag megyékben a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanács kiküldött tagja, Budapesten az illető kerületi kapitány gyakorolja (É. t. 42. §.); másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a polgármester, harmadfokúlag a honvédelmi minister ítél (68. §.). A kir. bíróságok hatásköréhez tartozó esetekben elsőfokúlag a kir. járásbíróság, másodfokúlag a kir. tábla, harmad- és utolsófokon a törvényben meghatározott korlátok között a kir. Curia ítél (1883. VI. t.-cz. 6. és 7. §§.).

8. Az eljárás tekintetében, mely hivatalból indítandó meg és folytatandó, a kir. járásbíróságok, illetőleg a közigazgatási hatóság részére kiadott általános eljárási szabályok irányadók.

28. Út- és vámrendőri kihágások.

(1890 : I. t.-cz.)

a) Bevezetés.

I. A jelen törvényczikk a közutakról és vámokról intézkedik. Büntető határozatai tilalom és büntetés alá helyezik a közutakon és műtárgyakon, mint pl. a hidakon, kompokon stb. véghezvitt cselekményeket, melyek a forgalom biztonságára, az úttestnek és tartozékainak, valamint a többi műtárgyaknak épségére, illetőleg fentartására hátrányosak; továbbá melyek az új hidak, kompok és hajóhidak, valamint a vámszerződési jogok engedélyezésére vonatkozó szabályok megszegését foglalják magukban (104. §.).

Ehhez képest az ide tartozó kihágások 5 csoportra oszolnak, melyek a következők:

a) a forgalom biztonsága elleni kihágások;

b) az úttest és tartozékai s a többi berendezések épségére, továbbá

c) ugyane tárgyak fentartására nézve hátrányos cselekmények vagy mulasztások;

d) az új közutak és műtárgyak engedélyezésére vonatkozó, — és végre

e) a vámszedési jogok engedélyezése és gyakorlása s a közhasználatban levő kompok és hajóhidak üzletbe vétele tekintetében fennálló szabályok megszegése.

II. A jelen törvényben meghatározott kihágások a közigazgatási hatóságok által ítélendők el (151. §.); nevezetesen: elsőfokúlag megyékben a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanács által megbizott tisztviselő, Budapesten az illető kerületi kapitány jár el, — másodfokon megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány, — harmadfokúlag a kereskedelmi, Budapesten ezzel egyetértőleg a belügyminister ítél (102. §.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. sz. a. kiadott B. m. rendelet irányadó (151. §.).

III. A ktk. általános határozatai a jelen kihágások eseteiben is érvényesek, megjegyezvén, hogy a büntető eljárás vagy a büntetés elévülése nem szünteti meg az illetőnek kártérítési s a munkálatok helyreállítására vonatkozó kötelességét (106. §.). A pénzbüntetésből befolyó összeg a szerint, a mint állami, törvényhatósági, vagy községi út vagy más tárgy van érintve: az állampénztárba vagy a törvényhatósági útalapba, illetőleg a község pénztárába szolgáltatandó be; az önálló hidak, kompok stb. után befolyó ily pénzek pedig ama törvényhatóság vagy község útalapja, illetőleg pénztára javára esnek, melynek területén azok léteznek (152. §.). E szerint a pénzbüntetés a kijelölt különbségekhez képest az egyik vagy másik pénztár, illetőleg pénzalap javára ítélendő meg.

Megjegyzendő még, hogy a kereskedelmi minister a szükséghez képest rendeletileg megváltoztathatja a jelen büntető határozatok némelyikét a városok belterületeire s az azokon átvonuló közutakra nézve, továbbá a községi utakat illetőleg (153. §.). A mennyiben tehát a jelen törvény hatályba lépte óta valamely város vagy község területére nézve ily ministeri rendelet minősít valamely cselekményt útrendőri kihágássá: a jelen törvény mellőzésével annak büntető határozatai alkalmazandók.

b) A forgalom biztonsága elleni kihágások.

107 §. A közúton való hajtásnak és kitérésnek a forgalom biztonsága érdekében szabályozására a következők állapíttatnak meg:

a) *minden járművel balra kell hajtani, szembejövő járműnek balra kell kitérni, az előtte haladónak pedig jobbról kell eléje kerülni;*

b) *hidakon más járműnek eléje hajtani tilos,*

c) *udvari, katonai, posta- és tűzoltó-, valamint mentő-járműveknek minden más, akár szembejövő, akár azokkal egy irányban haladó jármü feltétlenül kitérni tartozik;*

d) *oly utakon, melyeken akár az útpálya keskenysége, akár más okból csak egy járt nyom létezik, az* a) *alatti elvek megtartásával üres jármü a személyszállítónak vagy terheltnek, — személyszállító a súlyosan terheltnek — egyenlő járművek közül a lejtőről lefelé jövő a felmenőnek egészen, végre egyenlő minőségüek és sík pályán egymásnak fél nyomszélességre kitérni tartoznak. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 frtig terjedhető büntetéssel büntetendők.*

108. §. Három méternél nagyobb nyilásu hidaknál, kivévén a bolthajtásos hidakat, továbbá javítás alatt álló minden hidon a sebes hajtás feltétlenül tilos.

Javítás vagy átépítés alatt álló hidaknál szükség esetén megtiltható az is, hogy a hidra egy járműnél több egyszerre reáhajt-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hasson. Ezen tilalom végrehajtására kirendelt őrnek, valamint az úti személyzet ide vonatkozó bármely külön intézkedéseinek mindenki engedelmeskedni tartozik. Építés alatt levő hidaknál az építést végrehajtó vállalat által oly jelek alkalmazandók, melyek által az utazó közönség figyelmeztetve van. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

109. §. Szabadon hajtott állatcsoportokkal (nyájakkal, csordákkal, falkákkal stb.) való találkozásnál minden járművel lépésben kell hajtani mindaddig, míg az állatcsoport mellett elhalad, annak tulajdonosa és hajcsárai pedig kötelesek akár szembejövő, akár hátuk mögül előre hajtó járműveknek megállás nélküli elhaladhatására, az útpályán elégséges utat nyitni és ennek gyors eszközlésére az állatcsoport mellett elégséges vezetőt, hajcsárt stb. alkalmazni.

Kisebb állatcsoportokkal csak az út fele részét szabad elfoglalni; egyes állatok pedig féken vagy pányván vezetendők. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

110. §. Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni, vagy vonó állatokkal ellátottakkal az úton huzamosan álldogálni nem szabad.

Azon járművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás elkerülhetetlenül szükséges, az út egyik oldalára kell állani, úgy, hogy mellettük két egymással szemben jövő járműnek az útpályán közlekedhetésére kellő tér maradjon. Még az útpályán eltört, leroskadt, vagy feldőlt járművek is csak a szükséges segély megszerzéséig maradhatnak, de akkor is felügyelet alatt és éjjel lámpával világítva legyenek. Az ily járművekről lerakott tárgyak, árúk stb. az útpadkákon helyezendők el és onnét legkésőbb hat óra alatt eltávolítandók. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 frt erejéig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

111. §. A járművet vezető kocsisnak a hajtás alatt aludni, a járművet vezetés nélkül hagyni, vagy egyszerre több járművet vezetni tilos. Hogy mennyiben lehet ez utóbbi határozat alól kivételnek helye, a hatóság állapítja meg.

Tilos továbbá több terhes járműnek egymás után való akasztása, mely szabály alól csak uj vagy javított vagy baleset által megsérült teljesen üres járművek és esetleg kézi kocsik képeznek kivételt. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 frt erejéig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

112. §. Minden járműnek éjjel és sötét időben feltünő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó állatok legalább egyike csengővel látandó el.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 20 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

113. §. A járművekhez hátul kettőnél több állatot, vagy a vonó állatok mellé szintén két állatnál többet kötni tilos, sőt (egy sorba fogott) hármas fogatnál csak egy köthető.

A járművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben nem rakható.

Ha mégis oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre el nem oszthatók, a fuvar tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés szükség felett ne korlátoztassék (a többi közt, hogy segélyre kellő számú munkás rendelkezésre álljon s a kitérés lehetősége biztosíttassék), továbbá, hogy az úton levő műtárgyak sérülést ne szenvedjenek.

Az ezen határozatok ellen vétők 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

114. §. Némely vidéken szokásban lévő vetéskapuk állítása, vagy meglevők fentartása csak oly feltétellel engedhető meg, ha azoknak a közlekedési járművek előtti megnyitására e szolgálatra alkalmas egyén alkalmaztatik, ki éjjel-nappal a helyszinén van és őrhelyét el nem hagyja. Ezen őrnek a kapu felnyitásáért a járművektől díjt követelni vagy elfogadni tilos és a kapunyitással késedelmeskednie nem szabad.

Ily kapuk éjjel lámpával világítandók.

Az ezen §. határozatai ellen vétők 20 forint erejéig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, ezen felül az esetleg beszedett díjak visszatérítendők.

115. §. Ha fahidakon 4000 kg. élegysúlyt meghaladó járművek, továbbá vasúti mozdonyok és gőzekék mozdonyainak avagy más nagyobb súlyú gépek szállítása céloztatik, erről az államépítészeti (esetleg törvényhatósági mérnöki) hivatalhoz 48 órával előre jelentés teendő és a netán szükséges megerősítések vagy alátámasztások vagy bármi intézkedés a kiküldött közeg rendelete szerint az átszállító költségére eszközlendők.

A költségek az átszállító által előre fizetendők.

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 100 frtig terjedhető büntetéssel büntetendők, továbbá az okozott károk, valamint a szükséges helyreállítások költségeinek megtérítésére kötelezendők.

116. §. A kompokon (réveken) vagy hajóhidakon történő szállítást illetőleg a következő rendőri intézkedések tartandók szem előtt:

a) *a kompok (révek), illetve hajóhidak csak a 75. §. szerint*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szükséges forgalomba helyezési engedély kiadása után és annak határozatai értelmében használhatók;

b) *ha a rendesnél jelentékenyen nagyobb járművek, súlyos gépek, nevezetesen vasúti mozdonyok, gőzekék mozdonyainak szállítása céloztatik, azok szállításánál a hidakra nézve a 115. §-ban megállapított határozatok követendők;*

c) *a révészek és vizen átjáró hajók vezetői oklevéllel birni nem kötelesek ugyan, azonban a közbiztonság érdekében szükséges, hogy józan, jó magaviseletü egyének legyenek. E végből az illető hatóság részéről kiállított erkölcsi bizonyítványnyal kell birniok.*

Főrévészi szolgálatot csak oly egyén teljesíthet, ki legalább is két éven át révész volt, s a komp- és ladikvezetésben kellő jártasságot tanusított s erről kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyek vezetésével megbizott tagja által kiállított bizonyítványt tud felmutatni;

d) *a törvényhatóság első tisztviselője által hivatalosan aláirt hirdetményben, mely a kompon, illetve hajóhidon, valamint mindkét parton a műtárgyhoz vezető út vagy hidlás közelében a közlekedő közönség és a kezelő személyzet tájékoztatása és alkalmazkodás végett könnyen látható helyen kifüggesztendő, felsorolandók:*

1. az átkelésre nézve hatóságilag megállapított díjak,

2. a komp vagy hajó megengedhető merülése és maximalis hordképessége súly szerint, továbbá az is, hogy a kompon hány személy, lábas jószág és szekér nyerhet helyet, a mint ez a forgalomba helyezési engedélyben (75. §.) megállapíttatott.

A kompnak megengedhető legmélyebb merülése a komp mindkét oldalán világos szinre festett táblával, illetve vonallal jelölendő meg;

e) *hajózható és tutajozható folyókon a kompok éjjel — akár közlekednek, akár állanak — fehér fényü világgal látandók el. Előbbi esetben a komp farán, utóbbi esetben a kompnak a folyam felé eső részén;*

f) *azon réveknél, melyeknél hossz- vagy keresztkötél van alkalmazva, ha a viz hosszában, akár gőzös, akár egyéb jármü közlekedik, a hosszkötelet használó komp tartozik azonnal azon oldalra menni, melyen a többi járművek közlekedését nem gátolja, a keresztkötelet használó komp pedig köteles a kötelet leereszteni. A kötél-leeresztésért semmi díj nem szedhető.*

A hosszkötelen járó, éjjel csakis azon oldalon állhat, melyen állva a többi hajó közlekedését nem zavarja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A keresztköteleknél használt úgynevezett „galambok“ és a hosszköteleknél a legfelső és legszélső uszányok éjjel szintén fehér fénnyel világítandók meg;

g) *a kompok közlekedése a folyam hosszában haladó járművek közlekedését nem gátolhatván, a révészek kötelesek az átjáró vonalhoz közlekedő egyéb járművek elhaladását megvárni.*

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 100 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők, ezen felül az illetéktelenül szedett díjak visszafizetésére, végül a szükséges intézkedések végrehajtására záros határidő alatt kötelezendők.

117. §. A hajó-, jármos- vagy forgóhidak, szóval a felnyitható hidak tulajdonosai vagy bérlői, kötelesek a hidat, — a hajók és talpak alábocsátása czéljából — naponként kétszer, hatóság által megállapított időben, ingyen kinyitni.

De ezenkivül is kötelesek a vizi közlekedés érdekében a hidat bizonyos hatóságilag megállapított díjért, mindannyiszor kinyitni, midőn az szükséges.

Az ezen hidnyitás alól a hidtulajdonosok vagy bérlők csak az esetben menthetők fel, ha a hidnyitás magas vizállás vagy vihar miatt veszélyes, vagy épen lehetetlen volna.

A hidak kinyitására vonatkozó jelzések körüli eljárásra nézve a hajózási rendszabályok tartandók szem előtt.

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, ezenfelül az illetéktelenül szedett díjak visszafizetésére közigazgatási úton kötelezendők.

118. §. Ki valamely komp, hid, az azokhoz felvezető- és lejárók vagy valamely útszakasz fentartására jogosítva vagy kötelezve van, köteles az érintett tárgyakat a közlekedés igényeinek megfelelő állapotban tartani és a hatóságnak e részben kiadott intézkedéseit teljesíteni.

Az ezen határozatok ellen vétők 50 frt erejéig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők és a szükséges intézkedések végrehajtására záros határidő alatt kötelezendők.

Visszaesés esetében — ha a büntetés kiállása óta még hat hónap nem mult el — a büntetés 100 frtig terjedhető pénzbüntetésben állapítandó meg.

Ha pedig a hidak és kompok az életbiztonságra veszélyes állapotban tartatnak, vagy a hatóságnak az életbiztonság szempontjából a közlekedésre nézve kiadott intézkedései nem teljesíttetnek, az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-a határozatai érvényesek.

119. §. Utak mellett kő-, kavics-, föld- vagy homokbányák és gödrök csak hatósági engedély és az engedélyben kikötendő föltételek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megtartása mellett, illetőleg csak akkor és ugy nyithatók és tarthatók üzemben, hogy ez által az uton való szabad közlekedés ne hátráltassék és az útfentartás vagy az út és műtárgyak kárt ne szenvedjenek. Oly gödrök és bányáknál, melyek fenékszine az út felszinétől mérve 1 méternél mélyebben fekszik, az út szélén a bányatulajdonos által védkorlátok állitandók. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

120. §. A mennyiben a bányatörvény nem intézkedik, azon bányáknál, melyek robbantások segélyével müveltetnek, a bányanyithatásra kiadandó engedély feltételeiben azon távolság, mely mellett robbantások bármely időben eszközölhetők, esetleg azon megszorítások és elővigyázati rendszabályok, melyek mellett ily művelés közelebb is — és mily távolban megengedtetik — megállapitandók.

Az ezen §. határozatai ellen vétők az 1879. évi XL. t.-cz. 109. és 110. szakaszainak határozatai értelmében 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

121. §. Községek belterületén egyáltalában, községeken kivül pedig járművek, illetőleg szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserditeni, lőni vagy robbanó töltényeket eldurrantani tilos.

Az ezen határozat ellen vétők 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

122. §. Út mellett fekvő épületeknek út felőli oldalán, vagy az út mellett közvetlenül levő helyeken vagy az uton haladó járműveken oly tárgyakat, melyektől az igavonó és más állatok megrémülhetnek, továbbá nyers húst, állatbőröket stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállitani nem szabad. Az útárkokba állati hullákat vagy egyéb undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, azoknak eltávolitásáról pedig a község elöljárói gondoskodni tartoznak.

Az ezen határozat ellen vétők 20 frt erejéig büntetendők.

123. §. Hófuvás, hegyomlás és árviz alkalmával kötelesek azon községek lakosai, melyek határain valamely állami vagy törvényhatósági út átvonul, továbbá a melyek az érintett utak közlekedésének biztositásánál közvetlenül érdekelve vannak, az útvonalon szükséges közlekedés biztositása érdekében az államutakra nézve a kereskedelemügyi minister, törvényhatósági utakra nézve az illető törvényhatóság által törvényszerüen megállapitott szabályrendelet szerint díjtalanul, minden betudás nélkül közreműködni.

Hófuvások alkalmával ezen kötelezettség a hónak csak egy jármü elhaladhatására szükséges nyomszélességben és kitérőkkel leendő eltávolitására terjeszthető ki.

A ki hófuvás vagy vizáradás esetén nem engedelmeskedik a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatóságnak, a fennérintett szabályrendelet határozataihoz képest kiadott azon meghagyásának, hogy a közlekedés veszélyeinek és akadályainak elhárítására, illetőleg megszüntetésére személyesen vagy háznépének, cselédeinek munkájával, szekereinek, vizi járműveinek avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben hámos lovainak vagy vonó marháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjék, a mennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott: száz (100) frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig ezen esetekben a segítéstől másokat visszatart vagy lebeszél: nyolcz (8) napig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthető, hogy az, a ki a községi közmunka alól a jelen törvény szerint föl van mentve, nem rendelendő ki s e részben a jelen szakasz határozatai nem alkalmazhatók.

Jegyzetek. 1. Az e helyen mellőzött 124. §. egyszerűen érvényben hagyja a ktk. 119. és 120. §-ait, a melyek tehát az útrendőri kihágások körét kiegészítik. A többi §-ok oly részletesen körülirják az egyes kihágások tényálladékát, hogy azok magyarázatául csupán a következő megjegyzésekre szorítkozunk.

2. A jelen kihágások tárgyai, illetőleg színhelye első sorban a *közutak;* nevezetesen: *a*) az államutak, melyek országos fontossággal birnak és az állam által kezeltetnek; *b*) a törvényhatósági utak; *c*) a vasuti állomásokhoz vezető utak, melyek az illető állomást a legközelebbi állami, törvényhatósági vagy községi úttal összekötik; *d*) a községi közlekedési (vicinális) utak, melyek több község közlekedésének közvetítésére szükségesek; *e*) a tisztán községi (közdűlő) utak, melyek csak egy község közlekedése érdekeinek szolgálnak; *f*) az egyesek, társaságok vagy szövetkezetek által a közforgalom czéljaira létesített közutak (1. §.). Ide tartoznak továbbá a nyilvános közlekedés többi eszközei, névszerint a *hidak, kompok, hajóhidak* és más hasonló berendezések, melyek forgalmának biztosítása szintén a jelen §-ok intézkedései között foglal helyet.

3. E kihágások *alanyai* általában azok lehetnek, a kik valamely közutat vagy más közlekedési eszközt járművel, állatok hajtásával, valamely gép vagy egyéb tárgy vontatásával közlekedésre használnak, vagy a kik az utak mentén vagy közelében a forgalom biztonságát veszélyeztető valamely cselekményt a jelen törvény tilalma ellenére elkövetnek. A *bűncselekmény* ehhez képest részint magán a közúton, hidon, kompon vagy hajóhidon, részint az út mentén vagy annak közelében követhető el.

4. Az *úttesten, illetőleg hidon* követi el a kihágást: *a*) a ki a közúton való hajtásra és kitérésre vonatkozó szabályokat megszegi (107. §.), a mennyiben a ktk. 120. §-ának esete fenn nem forog; *b*) a ki a hidon való sebes hajtásra vonatkozó vagy az e tekintetben

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kiadott tilalomnak, hogy bizonyos hidra egyszerre csak egy járműnek szabad ráhajtani, nem engedelmeskedik (108. §.); *c*) a ki szabadon hajtott állatcsoporttal való találkozásnál a hajtásra és kitérésre vonatkozó szabályokat meg nem tartja (109. §); *d*) a ki járműveknek az úton hagyása, vagy az útpályán állatokkal vagy járművekkel való megállás, illetőleg a járművekről bizonyos tárgyak szabályellenes lerakása által a közlekedést akadályozza (110. §.); *e*) a ki a járművek vezetése tekintetében gondatlanul jár el (pl. útközben alszik) vagy a megengedett esetek kivételével több terhes járművet egymás után akaszt (111. §.); *f*) a ki éjjel és sötét időben a járművet lámpával vagy az állatok egyikét csengővel el nem látja (112. §.); *g*) a ki a járműhöz vagy a vonó állatok mellé a törvényben megengedettnél több állatot köt vagy a ki a jármű széles megrakása által a közlekedést akadályozza vagy veszélyezteti (113. §.); *h*) a ki az úgynevezett vetéskapu mellé őrt nem alkalmaz, s az ily kaput éjjel lámpával el nem látja (114. §.); *i*) a ki fahidon 4000 kg. súlyt meghaladó gépet vagy más járművet az államépítészi hivatalnál történt bejelentés s az ez által elrendelt intézkedések megtétele nélkül keresztülvisz (115. §.).

5. A *komp, hajóhid s a felnyitható hid* forgalmának biztonsága ellen az követ el kihágást: *a*) a ki a kompot vagy hajóhidat az államépítészeti hivatal előleges megvizsgálása s az ennek alapján kiadott forgalombahelyezési engedély nélkül veszi használatba, a ki azon az államépítészi hivatalnál történt bejelentés nélkül aránytalanul súlyos gépeket vagy más nehéz tárgyat szállít, a ki révészek vagy hajóvezetők gyanánt nem egészen megbizható egyéneket alkalmaz, s a ki az átkelésre vonatkozó hatósági szabályokat megszegi (116. §.); *b*) a ki a felnyitható hidat a hatóság által megállapított rendes időben vagy szükség esetén máskor is ki nem nyitja (117. §.); *c*) a ki a komp vagy hid s az azokhoz felvezető és lejáró vagy valamely útszakasz jókarban tartását kötelessége ellenére elhanyagolja, a mennyiben mulasztása a ktk. 113. §-a alá nem esik (l. e §. 2-ik jegyz.) (118. §.).

6. *Az utak mentén vagy azok közelében* az követi el a forgalom biztonságát veszélyeztető kihágást: *a*) a ki az utak mellett kő, kavics, föld vagy homokbányát és gödröt hatósági engedély nélkül s a megállapított feltételek mellőzésével nyit, illetőleg tart üzemben (119. §.); *b*) a ki a robbantások segélyével művelt bányákban a hatóság által meghatározott távolság és elővigyázati rendszabályok mellőzésével eszközöl robbantásokat, mely esetben a ktk. 109. és 110. §-ai alkalmazandók (120. §.); *c*) a ki járművek vagy szabadon hajtott állatok közelében ostorral csördít, lő vagy robbanó töltényeket eldurrant (121. §.), a mennyiben a ktk. 115. §-ának kihágása fenn nem forog (l. e §. 2. jegyz.); *d*) a ki az út mellett levő épületeken vagy helyeken, vagy az úton menő járművön takaró nélkül akaszt fel vagy szállít nyers húst, állatbőröket vagy oly tárgyakat, melyektől az állatok megrémülhetnek, vagy a ki az utárokba állati hullákat vagy egyéb undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dob (122. §.), a mennyiben a ktk. 124. §-ának esete fenn nem forog (l. e §. 2. jegyz.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. Egészen önálló jelleggel bir *a 123. §. kihágása*, melyet az követ el, a ki hófuvás vagy vízáradás esetében nem engedelmeskedik a hatóság abbeli meghagyásának, hogy a közlekedés veszélyének és akadályainak elhárítására, személyesen és háznépének munkájával, valamint igavonó és más állatainak felhasználásával közreműködjék. E §. a kihágás körülirása tekintetében szószerint megegyezik a ktk. 142. §-ával, melynek magyarázata e szerint itt is alkalmazandó. Sőt megegyezik e két §. abban is, hogy az árvízveszély esetében nyujtandó segély mindegyikben előfordul, minél fogva e tekintetben a jelen §. folytán a ktk. 142. §-a hatályát vesztette.

8. Az elkövetés a fennebbi 4—6. pontok alatt felsorolt kihágások eseteiben szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.), ellenben a 123. §. kihágását csak szándékosan lehet elkövetni (l. a ktk. 142. §. 4. jegyzet).

9. A biráskodást, az eljárás általános szabályai szerint, mindegyik esetben a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). A ktk. általános határozatainak alkalmazhatósága s a pénzbüntetés hovafordítása iránt l. a fennebbi bevezetés III. pontját.

c) Az úttest és tartozékai, s egyéb műtárgyak épsége elleni kihágások.

125. §. Az úttestnek és összes tartozékainak, az úttöltésnek és bevágásoknak, azok oldalainak, az útárkoknak, azokban összegyülő vagy műtárgyak alatt átfolyó viznek elvezetésére szolgáló árkoknak, csatornáknak vagy csővezetékeknek, az útpályának, az útpadkáknak, világító eszközöknek, az uton levő hidaknak, átereszeknek és kőtelnőknek, mindezek egyes alkatrészeinek, hajóhidaknak, kompoknak, ladikoknak s az ezek használatára szolgáló berendezéseknek, csuszamlásoknál a viz levezetésére előállított árkoknak, szivárgóknak, folyókáknak, az út támvéd és bélfalainak, kő- vagy más anyagokból készitett védmüveknek és burkolatoknak, korlátoknak és kerékvetőknek, kilométeroszlopoknak, hektométert jelző vagy a műtárgyak számozására alkalmazott karóknak, útmutató, intő és községmutató tábláknak, mindezeken levő feliratoknak, számoknak és jeleknek, útmesteri és útkaparói lakoknak, azok melléképületeinek és keritéseinek, az út mellé ültetett fasoroknak, védültetvényeknek, sövényeknek, szóval minden a közlekedés czéljaira szolgáló, vagy azok fentartására megkivántató bármely létesitménynek, ugy szándékos, mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származott rongálása kihágást képez.

Ilyen kihágások, a mennyiben rossz szándék forgott fenn, 15 napi elzárásig és 100 frt pénzbüntetésig, ha pedig rossz szándék nem forgott fenn, 30 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, továbbá kötelesek a tettesek az okozott kárt megtéríteni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

126. §. Tilos az útpadkáknak és árkoknak, kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából kivájása, az útárkok betömése, azok vizfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya, fa vagy más anyagoknak azokba hányása, más mederbe folyó patakok, források, vizelvezetéseknek, trágyalé, pöczegödör-, iszap- és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkainak elgátlása, beültetése, az árok vizének elfolyása ellen védgátak vagy sövények emelése, az útnak vagy bármely ahhoz tartozó résznek magánhasználatra elfoglalása és átalakítása, a mennyiben az 1885: XXIII. t.-cz. mást nem rendelne.

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, és a megbüntetett cselekmény által okozott károkat is megtéríteni kötelesek.

127. §. Az út testében, annak árkaiban vagy tartozékain magánfelek által saját használatukra szolgáló csatorna-, viz- és csővezetékek, hidak és átereszek, szóval bárminő létesítmények csak a kellő tervek s leirásokkal felszerelt kérelem alapján az illetékes hatóság részéről nyert előleges engedély mellett építhetők.

Az ezen határozatok ellen vétők 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, azonfelül kötelesek az előbbeni állapotot saját költségükön záros határidő alatt visszaállítani, esetleg az e végből az illető hatóság által végrehajtott intézkedések folytán felmerült kiadásokat megtéríteni.

128. §. Közutaknak helyi érdekü vasutak elhelyezésére leendő igénybevétele iránt az 1880: XXXI., illetve 1888: IV. t.-cz., lóvonatú vasutak részére pedig a kereskedelemügyi minister által kiadott, illetőleg kiadandó szabályrendelet intézkedései mérvadók. Az ezekben megszabott eljárás megtartása előtt a közutakat ily czélokra igénybe venni vagy azokon bármily munkálatokat kezdeni, tilos.

Az ezen határozat ellen vétők esetről esetre 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Jegyzetek. 1. *A 125. §.* az abban felsorolt tárgyak *szándékos és gondatlanságból eredő megrongálását*, vagyis az út és tartozékai épségének közvetlen megsértését helyezi büntetés alá. A mennyiben a rongálás gondatlanságból ered, e tekintetben a jelen §. minden más büntetőtörvény kizárásával alkalmazandó, mert a btk. és ktk. szerint a gondatlan vagyonrongálás nem büntetendő. A szándékos vagyonrongálás azonban, nevezetesen az ingatlan és tartozékainak megrongálása előfordul a btk. 421. s a ktk. 127., valamint ugyanennek 80. §-ában is, melyekkel tehát a jelen §. érintkezik. A ktk. 80. §-ának tárgyai közt az útmelletti ültetvények és ezek kerítései, továbbá az útmutatók, község- és mértföldjelzők és jogosan felállított

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tilalomtáblák is előfordulván, minthogy ugyane tárgyak szándékos megrongálása a jelen §. szerint is büntetendő, e részben az utóbbi a ktk. 80. §-ának helyébe lépett. A btk. 421. §-a szerint vétséget követ el, a ki «másnak ingatlan vagyonát» szándékosan megrongálja, a ktk. 127. §-a szerint pedig ugyane cselekmény kihágást képez, ha az okozott kár 5 frtot meg nem halad. Minthogy e §-okban «másnak ingatlan vagyona» alatt nemcsak a magántulajdonban levő, hanem a forgalmon kívül helyezett ingatlanok is értendők, minők pl. a közutak és hidak, mert ezek is az állam vagy valamely közhatóság tulajdonához tartoznak: ennélfogva kétségtelen, hogy a szándékos vagyonrongálás vétsége és kihágása a jelen §-ban felsorolt tárgyakon is elkövethető. Itt tehát egy és ugyanaz a cselekmény két különböző törvény alá esik, melyek közül a dolog természeténél fogva az alkalmazandó, a mely concrét esetben a legsúlyosabb büntetést állapítja meg. E szerint a btk. 421. §-a megelőzi a jelen §-t, míg az utóbbi a ktk. 127. §-át előzi meg, mert ennek büntetése csak nyolcz napig terjedhető elzárás, holott a jelen §. 15 napig terjedhető elzárást állapít meg a szándékos rongálásra. E §-ban a «rossz szándék» azonos a dolussal, a «nem rossz szándék» kifejezés alatt pedig a gondatlanság értendő (ktk. 28. §.).

2. *A 126. §.* kihágása ama cselekményeket foglalja magában, melyek még nem rongálják meg közvetlenül az útat vagy tartozékait, hanem közvetve ezek *épségének megrontását eredményezhetik.* E kihágást az követi el: *a*) a ki az útpadkákat és árkokat kavics vagy más anyag nyerése végett kivájja; *b*) a ki az útárkot betömi, azok vízfolyását elgátolja, s a ki az útárokba szemetet, földet, trágyát vagy más mederben folyó patakot, forrást, vízelvezetést, trágyalevet, pöczegödör-, iszap- és szennyvizet belevezet; úgyszintén a ki az útárok vizének lefolyása ellen védgátakat vagy sövényeket emel; *c*) a ki a hidakat, csatornákat és csővezetékeket betömi s azok levezető árkait elgátolja vagy beülteti; *d*) a ki az útat vagy annak bármely részét magánhasználatra elfoglalja vagy átalakítja. E cselekmények azonban s nevezetesen: az árok vizének elgátlása, más vizek bevezetése az útárokba, gátak és sövények emelése az útárok vizének lefolyása ellen, s a hidak vagy csatornák levezető árkainak elgátlása csak annyiban büntethető, a mennyiben a vízjogi törvény az ily cselekményeket bizonyos feltételek mellett a magántulajdon védelme szempontjából meg nem engedi.

3. *A 127 §.* kihágását az követi el, a ki az út testében *saját használatára* csatornát, víz- és csővezetéket, hidat, átereszt vagy bárminő hasonló művet létesít a nélkül, hogy az illetékes hatóságtól *előleges engedélyt* nyert volna. Az ily művek létesítése szükségkép az úttest áttörésével és felásásával jár, és így csak szabályszerű tervek alapján s a hatóság által megállapított módon eszközölhető. Minden más esetben veszélyeztetve lévén az úttestnek vagy tartozékainak épsége, ez alapon méltán éri a kihágás büntetése azt, a ki a jelzett szabályok mellőzésével létesíti a kiemelt művek valamelyikét.

4. *A 128. §.* rendelkezése ellen az vét, a ki a törvényszabta eljárás mellőzésével valamely közúton *helyi érdekű vasútat vagy ló-*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vonatú vasútat létesít vagy az ehhez szükséges munkálatot megkezdi. A helyi érdekű vasutakra nézve az 1880: XXXI. s az 1888. évi IV. t.-czikkek kimondják, hogy az ily vasutakat, melyeknek czélja az illető vidék forgalmát közvetíteni, a ministerium engedélyezheti, — kivéve azokat, a melyek két vasútvonal összekötésére szolgálnak, egyes fővonalaknak főirányukban kiegészítő részét képezik, s a melyek a törvényben megállapítottaktól eltérő feltételek és kedvezmények mellett volnának kiépítendők, és végre azokat, a melyek közvetlenül az ország határszéléig terveztetnek, vagy valamely vasútat gőzhajó által járt vízi úttal közvetlen csatlakozás útján kötnének össze. Az utóbbi esetekben az engedélyt csak a törvényhozás adhatja meg. A lóvonatú vasutak engedélyezése a kereskedelmi ministertől függ. A jelen §. kihágását tehát az követi el, a ki helyi érdekű vasútat a ministerium vagy a törvényhozás, vagy a ki lóvonatú vasútat a kereskedelmi minister engedélye nélkül, s az engedélyokiratban megállapított szabályok mellőzésével épít, vagy valamely közúton ily czélból megkezdett munkával előkészít.

5. Az elkövetés a 126—128. §-ok eseteiben is szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.).

6. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). A ktk. általános határozatainak alkalmazhatósága s a pénzbüntetés hovafordítása iránt l. a fennebbi bevezetés III. pontját.

d) A közutak és egyéb műtárgyak fentartására hátrányos kihágások.

129. §. Az útpályának s tartozékainak fentartása érdekében tiltva van:

a) *fedanyag-halmoknak szándékos elgázolása, útárkokba leszórása vagy magánczélokra felhasználása;*

b) *az útpályákra és padkákra kőnek, sárnak, hónak, szemétnek, trágyának stb. a szomszéd telkekről, földekről, vagy máshonnan való kihordása, áthányása;*

c) *az udvarokon összegyülő vagy ereszekről lefolyó viznek nem az útárokba, hanem a pályára vezetése, bárminő folyadéknak arra kiöntése;*

d) *szálfáknak, fatörzseknek, vasalkatrészeknek, ekéknek és boronáknak, vagy más tárgyaknak akár előtaligával, akár a nélkül az útpályán végig, vagy az oldalárkokon átcsúsztatása és vonszolása, lejtőkön a kerekeknek súrló vagy alabor nélküli megkötése;*

e) *jéghasító lánczoknak máshol, mint jégen való alkalmazása.*

Ugyancsak a fentebbi érdek szempontjából:

a) *a járművéknél a keréktalp vasa lehetőleg lapos és kiálló szegek vagy csavarfejek nélkül készült legyen;*

b) *oly útszakaszok, melyek szalma, széna, vagy egyéb termények*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nagyobb mennyiségben való szállítása következtében a szállított termények hulladékai által nagyobb mérvben ellepetnek, a fuvarosok, illetőleg a szállított termény tulajdonosai által tisztítandók.

Az ezen szakasz határozatai ellen vétők 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

130. §. Tilos az út testének és az ahhoz tartozó bármely tartozéknak és területnek magánczélokra még ideiglenes elfoglalása is, nevezetesen tilos azokra követ, fát, téglát vagy más anyagokat, gazdasági terményeket, gyártmányokat, árúczikkeket lerakni. Kötelesek ezeknél fogva a gyárak, raktárak, termelőhelyek, gazdasági telepek, korcsmák és vendéglők tulajdonosai illetve bérlői fel- és lerakó helyekről, továbbá a fuvarok elhelyezésére és az etetésre szükséges területekről, végül az azokhoz a közúti forgalom akadályozása nélkül vezető ki és bejáró utakról saját költségükön gondoskodni. A községi elöljáróságok pedig a bér- vagy teherkocsik számára állóhelyekül csak szélesebb útrészeket jelölhetnek ki, vagy e czélra az út mellett alkalmas helyekről gondoskodni tartoznak.

Az ezen határozatok ellen vétők 30 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ezeken felül városban és községben az 1879. évi XL. t.-cz. 119. §-a szem előtt tartandó.

131. §. A 130. §-ban érintett helyeken a gyárak, raktárak, termelőhelyek, gazdasági telepek, vendéglők és korcsmák tulajdonosai, illetve bérlői tartoznak saját költségükön intőtáblákat felállítani és fentartani, melyekre kiiradó, hogy az úton etetés, állongálás és rakodás vagy lerakás tilos, továbbá ezen tilalomnak megtartásáról lehetőleg gondoskodni.

Az ezen határozat ellen vétők 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

132. §. Az utak melletti épületek, kerítések, eleven sövények az út árkának külső szélétől, vagy a hol ilyen nem létezik, az úttöltés lábától 1 m. távolságnál közelebb nem helyezhetők. Egy méternél kisebb távolság csak ott türhető meg, hol azt az útfentartás czélja megengedi, de ezen távolság sem lehet fél méternél kisebb.

Az ezen határozatok ellen vétők 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

133. §. Erdők, berkek és sürű faültetvények az út mindkét felén az útárok szélétől számítandó legfeljebb 10 méter távolságig letarolandók, illetve megritkítandók és úgy ezek, valamint az élő sövények oly magasságig, mely az útfentartásra, illetve közbiztonságra nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hátrányos, levágandók. A viszonyokhoz képest egyes helyeken azok vágatása korlátozható vagy egészen betiltható.

A ki a hatóság e részbeni meghagyásait nem teljesíti, illetve a a hatóság e részben kiadott határozatai értelmében kívánt állapot előállításáról és fentartásáról saját költségén nem gondoskodik, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, szükség esetén pedig a terhére hatóságilag foganatosandó munkák költségeinek megtérítésére kötelezendő.

A fák az útárok külső szélétől számítva félméter, s egymástól legalább 15 méter távolságra ültetendők akként, hogy egyik fa nem a másik oldalon lévő fával, hanem a fák közti tér közepével legyen átellenben.

A ki a hatóság e részbeni meghagyásait nem teljesíti, 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

135. §. Az úttal határos építkezéseknél elkerülhetetlenül szükséges állványok és anyagok csak az államépítészeti (esetleg törvényhatósági mérnöki) hivatal engedélye mellett helyezhetők el.

A ki ily engedélyt előzetesen ki nem eszközöl, vagy az engedély feltételei ellen vét, — illetőleg azokat figyelmen kivül hagyja, — 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; szükség esetén a terhére hatóságilag végrehajtandó munkálatok költségeit megtéríteni tartozik.

136. §. Járművekkel való átjárás czéljából az utak árkait betömni, elgátolni, az utak padkáit leásni stb. tilos.

Kiágazó utczákra és útakra, valamint telkekre és mezei birtokokra csak az útárok fölött épített, a vizfolyás czéljaira kellő nyilással biró hidakon szabad átjárni. — Ily hidak külső területeknél, szántó- és rétföldeknél hordozhatók is lehetnek, ellenben állandó telepek és tanyáknál, oldalutaknál és utczáknál szilárd szerkezettel építendők.

A hatóságok által a fentebbi határozatok értelmében kiadott meghagyások ellen vétők 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

137. §. A ki az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágások rézsűit állatokkal legelteti, feltúrni engedi, vagy az úton étet, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ezen tilalom a baromfilegeltetésre nem terjed ki.

Jegyzetek. 1. A közutak és tartozékainak fentartására nézve részint magán az úttesten véghezvitt bizonyos cselekmények vagy mulasztások, részint az oly munkálatok vagy intézkedések lehetnek hátrányosak, melyeket egyesek az út mellett vagy annak közelében foganatosítanak. Ehhez képest az ide tartozó kihágások két csoportba oszthatók, melyek elsejébe az útpályán vagy úttesten, másikába az út mellett vagy annak közelében elkövethető tiltott cselekmények vagy mulasztások tartoznak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. *Az útpályán* az követ el a közút vagy tartozékainak fentartására nézve hátrányos kihágást: *a*) a ki a fedőanyagot szándékosan elgázolja, az útpályára vagy padkára a szomszéd földről követ, sarat vagy más tárgyakat hord vagy áthány, vizet vagy más folyadékot vezet vagy önt, szálfákat, ekéket vagy más nehéz tárgyakat csúsztat vagy vonszol stb. (129. §.), a mennyiben a ktk. 119. §-ának esete fenn nem forog (l. e §. 1. jegyz.); *b*) a ki az úttestre vagy tartozékaira követ, téglát, árúczikkeket vagy más anyagokat lerak, kivéve azokat a helyeket, melyeket e czélra a gyárosok, gazdasági telepek tulajdonosai, korcsmárosok stb., vagy a község előljárói kijelöltek, megjegyezvén, hogy a mennyiben valaki ily cselekményt a városban vagy községben követ el, a ktk. 119. §-a alapján büntetendő (130. §.); *c*) a ki az út mentén gyárat, korcsmát, termelő vagy gazdasági telepet bir, s nem állít fel tilalomtáblát oly felirással, hogy az úton az etetés, álldogálás és lerakás tilos (131. §.).

3. *Az út mellett vagy annak közelében* az követi el a közút fentartását megnehezítő vagy biztonságát veszélyeztető kihágást *a*) a ki az út árkának szélétől vagy az úttöltés lábától számított 1, esetleg fél méternél kisebb távolságra valamely épületet, kerítést, vagy eleven sövényt helyez (132. §.); *b*) a ki nem teljesíti a hatóságnak azt a rendelkezését, hogy az erdők, berkek és faültetvények az útárok szélétől számított legfeljebb 10 méter távolságig letarolandók vagy megritkítandók, s hogy ezek, valamint az élő sövények az út fentartására, illetőleg a közbiztonságra nézve nem hátrányos magasságig levágandók (133 §.); *c*) a ki nem teljesíti a hatóság meghagyását, melylyel az útárok szélétől számított távolságra elhelyezendő fák miként leendő ültetését elrendeli (134. §.); *d*) a ki az államépítészi hivatal engedélye nélkül helyezi el az úttal határos építkezéseknél elkerülhetetlenül szükséges állványokat és anyagokat (135. §.); *e*) a ki járművekkel való átjárás czéljából az utak árkait betömi, vagy padkáit leássa, s a ki a hatóságnak az útárkok áthidalása tekintetében kiadott meghagyása ellen vét (136. §.); *f*) a ki az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágások lejtőit állatokkal legelteti, feltúrni engedi, vagy az úton étet, kivéve e pont alól a baromfi-legeltetést (137. §.).

4. E kihágások elkövetése szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.), a mennyiben a törvény világosan a szándékos elkövetéshez nem köti a büntethetőséget, mint pl. a 129. §. *a*) pontja esetében.

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.). A ktk. általános határozatainak alkalmazhatósága s a pénzbüntetés hovafordítása iránt l. a fennebbi bevezetés III. pontját.

e) Az utak és műtárgyak s a kompok és hajóhidak engedélyezésére vonatkozó szabályok megszegése.

138. §. Kihágást követ el és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, ki a jelen törvény I. rész VII. és VIII. fejezete értelmé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ben szükséges hatósági engedély nélkül épít vagy az engedélyben foglalt határozatokat és feltételeket figyelmen kívül hagyja.

Ezeken felül a forgalom, illetve a vámszedés is beszüntethető (98. §.)

139. §. A kompoknak és réveknek a vizikönyvekbe bevezetésére vonatkozólag a jelen törvény 80. §. második kikezdésében foglalt határozatok ellen vétők 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Jegyzetek. 1. *A 138. §.* kihágásának tárgya általában az engedély nélkül vagy az engedély feltételeitől eltérő módon eszközölt út, hid, komp vagy hajóhid építése. E műtárgyak építésének engedélyezésére vonatkozólag a törvény ezeket rendeli: *a*) uj közutak s az azokon szükséges műtárgyak megépítésének előmunkálataira az engedélyt rendszerint a kereskedelmi minister adja meg, községi közlekedési és községi dülőutak építésénél azonban a törvényhatóság első tisztviselője is megadhatja az előmunkálati engedélyt (55. §.) *b*) ugyane különbség szerint adja meg az engedélyt a kereskedelmi minister vagy a törvényhatóság első tisztviselője a közutak áthelyezésére, vagy az azokon levő műtárgyak ujjáépítésére és átalakítására, ugyszintén a különálló hidak létesítésére vagy a már létező ily hidak ujjáépítésére és átalakítására is, kivéve a hadászati fontossággal biró, államsegélylyel épitendő, országos határt képező, vagy hajózható, tutajozható és szabályozás alatt levő vizeken átvezető hidakat, melyeknek műszaki tervei helybenhagyás s az engedély megadása végett mindenkor a kereskedelmi ministerhez terjesztendők fel (64. §.); *c*) saját területén és saját czéljaira kompot, a mennyiben a hajózás, tutajozás és fausztatás gátlása nélkül megtörténhetik, bárki hatósági engedély nélkül állíthat fel (70. §.); *d*) ellenben közhasználatra szolgáló és oly kompok létesítésére, melyek kötéllel vagy sodronynyal (bár kizárólag saját használatra) helyeztetnének működésbe, vagy hajózható, tutajozható avagy szabályozás alatt levő vizeken terveztetnek, valamint általában az ily vizeken tervezett hajóhidak és hasonló berendezések létesítéséhez minden esetben hatósági engedély szükséges (71. §.), és pedig oly esetben, midőn a tervezett komp vagy hajóhid valamely közút kiegészítő része lesz s a közúttal egyidejűleg szándékoltatik létesíttetni: az engedélyt ugyanaz a hatóság adja meg, mely az 55. §. értelmében a közút kiépítését is engedélyezi, míg más esetekben a törvényhatóság első tisztviselője adja meg az engedélyt (74. §.). A jelen §. kihágását tehát az követi el, a ki valamely közút, hid, komp, vagy hajóhid létesítését az itt megnevezett illetékes hatóságok előleges engedélye nélkül eszközli vagy megkezdi, vagy a ki az engedély megnyerése esetében az építés feltételeitől eltér.

2. *A 139. §.* a jelen törvény 80. §-án alapul. E §. elrendeli, hogy a kompok és révek a vizikönyvbe bevezetendők. A vizikönyv vezetését a vizjogi törvény (1885: XXIII. t.-cz.) rendeli el, melynek 189. és 190. § ai értelmében a törvényhatóság első tisztviselője a hivatkozott törvény hatályba lépte után hirdetményileg felhívta a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vizi művek tulajdonosait, hogy azokra vonatkozó engedélyüket vagy ilyennek hiányában a megelőző 20 évi gyakorlatot jelentsék be. E bejelentések azután tárgyalás alá vétettek, s a kinek joga a tárgyalás folytán megállapíttatott: annak neve és vizi műve a törvényhatóságnál nyitott vizikönyvbe bejegyeztetett. E vizikönyvbe iratnak az engedély alapján létesített uj vizi vállalatok is, névszerint a kompok és révek, minélfogva az oly egyén, a ki komp vagy rév nyitására vagy fentartására engedélyt nyer: ezt a vizikönyvbe leendő bejegyzés végett bejelenteni köteles, s a mennyiben e kötelességét elmulasztja: a jelen §. alapján büntetendő.

3. A jelen kihágások elkövetése szándékos és gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.),

4. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.); megjegyzendő azonban, hogy a 138. §. alapján hozott s a vámszedés felfüggesztését vagy annak és a vámjognak megszüntetését kimondó ítéletek csak akkor válnak jogerősekké, midőn a kereskedelmi minister megerősítette, minélfogva azok a nevezett ministerhez akkor is felterjesztendők, ha felebbezve nem lettek (145. §.). A ktk. általános határozatainak alkalmazhatósága s a pénzbüntetés hovafordítása iránt l. a fennebbi Bev. III. pontját.

f) A vámszedésre s a közhasználatra szánt kompok és hajóhidak üzembe vételére vonatkozó kihágások.

140. §. A ki vámot szed a nélkül, hogy a jelen törvény határozatai értelmében engedélyezett vagy igazolt és érvényben fennálló vámszedési joggal birna, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, azonfölül mindazok részére, kiktől a vámdíjakat beszedte, a fizetett vámdíjakat visszatéríteni tartozik.

A vámszedés azonnal beszüntetendő és a fizetett vámdíjak közigazgatási úton megítélendők és behajtandók.

141. §. A ki valamely közhasználatra szánt kompot (révet) vagy hajóhidat a forgalomba-helyezési engedély (75. §.) kiadása előtt vagy az abban foglalt határozatok és feltételek figyelmen kívül hagyásával vett üzletbe, 50 frtig, ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még két év nem mult el, 100 frtig terjedhető bénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthetőleg azon esetben, ha az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-ába ütköző cselekmény vagy mulasztás forog fenn, ezen §. határozatai nyernek alkalmazást.

Ugy az első, mint a második pont értelmében előforduló ismétlés esetében a komp (rév), illetve hajóhid forgalomba helyezési és vámszedési engedélye bizonyos időre felfüggeszthető, sőt az, illetve a vámjog véglegesen megszüntethető (98. §.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

142. §. A ki valamely vámtárgy fentartására jogosítva vagy kötelezve lévén, azt rossz karban tartja, vagy a hatóságnak e részben kiadott intézkedéseit nem teljesíti, 50 frtig, ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még két év nem mult el, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként érthetőleg azon esetben, ha az 1879. évi XL. t.-cz. 113. §-ának határozataiba ütköző cselekmény vagy mulasztás forog fenn, ezen §. határozatai nyernek alkalmazást.

Ugy az első, mint a második pont értelmében előforduló ismétlés esetében a vámszedési engedély bizonyos időre felfüggeszthető, sőt az, illetve a vámjog véglegesen megszüntethető (98. §.).

143. §. A ki több vámot szed, mint a mennyire jogosítva van, az a tényleg beszedett vámdíjaknak tizszeres összegével büntetendő.

Ismétlés esetében, ha a büntetés óta még hat hónap nem mult el, a vámdíjaknak húszszoros összegével büntetendő, továbbá a vámszedési engedély bizonyos időre felfüggeszthető, sőt az, illetve a vámjog véglegesen megszüntethető.

Másrészt, a ki a vámtárgyat használja, de nem fizet, illetve a fizetés alól magát kivonja, hacsak a törvény értelmében nem vámmentes, a vámdíjaknak tizszeres összegében elmarasztalandó (100. §.).

144. §. A vámdíjszabályzat a vámtárgy mindkét oldalán a vámsorompóknál látható helyen és olvashatóan kifüggesztendő.

Az ezen határozat ellen vétők 20 frtig, ismétlés esetében, ha a büntetés kiállása óta még hat hó nem mult el, 40 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A ki a kompokon, hidakon és útszakaszokon a vámdíj fizetésének biztosítására vámsorompókat emelt, tartozik a sorompók mellett éjjel és nappal jelenlévő éber őrt állítani, továbbá a sorompókat éjjel vörös üvegű lámpával világítani. Az ezen határozatok ellen vétők 20 frt erejéig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Jegyzetek. 1. A jelen §-ok közül csupán a 141. §. vonatkozik kizárólag a kompra és hajóhidra, míg a többiek a vámszedési joggal való visszaéléseket helyezik büntetés alá. Ezért előbb a 141. §-sal végzünk s csak ezután térünk át a 140. s következő §-okra.

2. *A 141. §.* csaknem teljesen megegyezik a 116. §. *a)* pontjával, mely szerint a kompok vagy hajóhidak csak a forgalomba helyezési engedély kiadása után (75. §.) használhatók. A különbség legfeljebb az, hogy az utóbbi §-ban a komp vagy hajóhid használatáról, míg a jelen §-ban azok üzembevételéről van szó. Ez pedig azzal a jelentőséggel bir, hogy a 71. §. szerint a magánhasználatra szánt kompok is csak hatósági engedély mellett létesíthetők, ha kötéllel vagy sodronynyal helyeztetnének működésbe, vagy hajózható,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tutajozható avagy szabályozás alatt levő vizeken terveztetnek. Ezek tehát, ha elkészülnek, nem üzembe, hanem használatba vétetnek és így a 116. §, *a*) pontja alá eső kihágást az követi el, a ki ily esetben a használatot forgalomba helyezési engedély nélkül kezdi meg. Ellenben a jelen §. akkor alkalmazandó, ha a komp vagy hajóhid közhasználatra van szánva, s ha ennélfogva azok használatának megkezdése az üzembevétel megkezdését jelenti. Egyébként ez a különbség sokkal csekélyebb, semhogy két külön kihágás alapjául szolgálhatna, de ellentmondás is van abban, hogy mig a 116. §. büntetése 100 frtig terjedhet, addig a jelen §. súlyosabb minőségű kihágásának rendes büntetése csak 50 frtig terjedhető pénzbüntetés lehet.

3. *A vámszedésre* vonatkozólag az követ el kihágást: *a*) a ki vámszedési jogosultság nélkül vámot szed (140. §.); *b*) a ki a vámtárgyat (pl. hidat, kompot, hajóhidat vagy közutat), melynek fentartására kötelezve van, jó karban nem tartja, vagy a hatóságnak e részben kiadott utasításait nem teljesíti; a mennyiben mulasztása az életbiztonságot nem veszélyezteti, s ennélfogva nem esik a ktk. 113. §-a alá (142. §); *c*) a ki több vámot szed, mint a mennyire jogosítva van, vagy a ki a vámtárgyat, hacsak a törvény értelmében nem vámmentes, fizetés nélkül használja, mely esetekben a büntetés a jogosulatlanúl beszedett, vagy nem fizetett vámösszeg tizszeres, vagy esetleg huszszoros összegében áll (143. §.); minthogy azonban a ktk. 16. §-a szerint a kihágásra alkalmazandó pénzbüntetés legmagasabb mértéke nem haladhat túl 300 frtot: ennél magasabb pénzbüntetés a jelen esetben sem szabható ki, habár pl. a jogtalanúl beszedett vám huszszoros összege 300 frtot meghaladna is; *d*) a ki a vámdíjszabályzatot a sorompóknál mindkét oldalon ki nem függeszti, s a ki oly esetben, midőn a vámdíjfizetés biztosítására valamely útszakaszon, kompon vagy hidon vámsorompót emelt, a sorompó mellett éjjel és nappal őrt nem tart, s a sorompót éjjel vörös üvegű lámpával ki nem világítja. (144. §.)

4. Az elkövetés mindegyik esetben szándékos és gondatlanságból eredő lehet. (ktk. 28. §.)

5. A biráskodást a közigazgatási hatóság gyakorolja (Bev. II.); megjegyzendő azonban, hogy a 140—143. §-ok alapján hozott s a vámszedés felfüggesztését vagy annak és a vámjognak megszüntetését kimondó itéletek csak akkor válnak jogerősekké, midőn a kereskedelmi minister megerősítette; minélfogva azok a nevezett ministerhez akkor is felterjesztendők, ha felebbezve nem lettek. (145. §.)

6. A ktk. általános határozatainak alkalmazhatósága s a pénzbüntetés fordítása iránt l. a fennebbi Bev. III. pontját.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

29. Az árú-védjegy kötelező használatának mellőzése.

(1890: II. t.-cz.)

31. §. Ha a keresk. minister a 6. §. alapján bizonyos árúnemekre elrendeli, hogy azok forgalomba bocsátásuk előtt az általa meghatározott módon belajstromozott védjegygyel láttassanak el: az, a ki ezen rendeletet megszegi, kihágást követ el, és az 1884: XVII. t.-cz. 157. §. d) pontjának megfelelőleg 20—200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és azonkívül az illető árúk mindenkor elkobzandók.

A biráskodásra az 1884: XVII. t.-cz. 166. §-ában meghatározott iparhatóságok illetékesek, a melyek a hozzájuk utalt ipar-kihágási ügyekben előírt eljárást követik.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény a védjegyek oltalmáról szól. Védjegyek alatt oly jelvények (jegyek, vignetták s effélék) értendők, melyek a kereskedelmi forgalomra szánt készítményeknek és áruknak más hasonló készítményektől és áruktól való megkülönböztetésére szolgálnak. (1. §.) A ki magának valamely védjegy kizárólagos használatát biztosítani akarja: azt a törvényben előirt módon be kell lajstromoztatnia. (2. §.) Rendszerint az iparos vagy kereskedő tetszésétől függ, hogy el akarja-e látni iparczikkét vagy áruját valamely megkülönböztető védjegygyel; vannak azonban esetek, a melyekben ezt a törvény vagy ministeri rendelet kötelezővé teszi. Igy pl. a czukorgyárosokat már az 1888. XXIII. t.-cz. 25. §-a kötelezi, hogy az elárusitandó czukrot lajstromozott árújegygyel lássák el, a jelen törvény 6. §-a szerint pedig a kereskedelmi minister bizonyos árúnemekre elrendelheti, hogy azok forgalomba bocsátásuk előtt belajstromozott védjegygyel láttassanak el. A kötelező védjegy használatának czélja mindegyik esetben az, hogy netaláni adómegrövidítés esetében a termelvény származása könnyebben megállapítható legyen. Ugyanezért a czukortermelvények forgalomba bocsátásá lajstromozott védjegy nélkül a hivatkozott t.-cz. szerint jövedéki kihágás gyanánt büntetendő, a jelen törvény szerint azonban ipari kihágást követ el az, a ki a kereskedelmi minister által kijelölt valamely árút védjegy nélkül hoz forgalomba. A kereskedelmi minister a védjegyek kötelező alkalmazását pl. a kaszák, sarlók és szalmavágók tekintetében rendelte el.

2. Ehhez képest a jelen kihágás büntethetőségének feltételei ezek: *a*) a kereskedelmi minister rendelete, melylyel bizonyos áruk tekintetében a kötelező védjegy használatát elrendeli; *b*) ily árúczikknek belajstromozott árújegy nélkül való forgalomba hozása. Ez szándékosan vagy gondatlanságból történhetik meg a szerint, a mint az illető kereskedő vagy iparos tudva és akarva szegi meg a minister rendeletét, vagy figyelmen kivül hagyja, hogy ilyen rendelet létezik, holott erről meggyőződést kellene szereznie, mielőtt az árút forgalomba bocsátja. (ktk. 28. §.) Egyébként e kihágás azonos természetű az ipartörvény 157. §. *d*) pontjában meghatározott kihágással, melyet

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az követ el, a ki czégén stb. oly jelvényeket vagy adatokat használ, melyek a valóságnak meg nem felelnek; csakhogy itt épen ellenkezően a köteles jelző használatának elmulasztása képezi a büntethetőség alapját.

3. A ktk. általános határozatai a jelen kihágásra is alkalmazandók. A pénzbüntetés az ipari és kereskedelmi oktatás czéljaira s azon község javára ítélendő meg, a hol a kihágás elkövettetett. (Ipartörvény 165. §.) Elsőfokúlag községekben a főszolgabiró, rendezett tanácsú városokban a városi tanács, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, Budapesten a kerületi előljáróság ítél; másodfokúlag megyékben az alispán, törvényhatósági joggal biró városokban a tanács, harmadfokúlag a földmivelési minister jár el. (Ipartörv. 166. §.)

4. Az eljárás tekintetében lásd az 1884. évi XVII. t.-cz. magyarázatát. (12. jegyzet.)

30. A vasárnapi és Szent István-napi munkaszünet megszegése.

(1891: XIII. t.-cz.)

6. §. A ki az 1., 2., 4. és 5. §-okban foglalt határozatokat megszegi, kihágást követ el és 1 frttól 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utaltatik.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény szabályként kimondja, hogy vasárnapokon és szent István napján, mint nemzeti ünnepen, az ipari munkának, kivéve az üzleti helyiségek tisztántartásához és helyreállításához szükséges munkát, szünetelnie kell (1. §.), s hogy a szünetelés e napokon legkésőbb reggeli 6 órakor kezdődik, és megkezdésétől számított 24 óráig, de legalább a szüneti napot követő reggeli 6 óráig tart (2. §.). Kivételesen azonban a kereskedelmi minister rendeli úton meghatározhatja azokat az iparnemeket, melyeknél bizonyos közvagy jogos magánérdek szempontjából az ipari munka a megjelölt szünnapokon is végezhető; továbbá felmentheti a munkaszünet alól ama kisiparosokat, kik segédek és tanonczok nélkül, lakásukon maguk dolgoznak (3. §.). Az előbbi esetben azonban köteles az illető iparűző a munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy azok minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek (4. §.). A bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére s az állami egyedáruságokra nézve a kivételesen vasárnapokon is végezhető munka engedélyezése és szabályozása iránt a pénzügyminister intézkedik, a 4. §. rendelkezése ez esetben is megtartandó lévén (5. §.).

2. *A kereskedelmi minister* a 3. §. alapján 1891. évi 37.892. sz. a. kiadott rendeletében határozta meg azokat a munkanemeket,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

melyek vasárnapokon és szent István napján is megszakítás nélkül vagy a nap bizonyos órájáig folytathatók. E szerint:

a) a munka természetére való tekintettel félbeszakítás nélkül folytathatók az agyagipar, a czukorgyártás, az eczetipar, a kenderáztatás, a keményítő gyártás, a kőolajfinomítás, a légszesz előállítása, a malomipar, a sürgős kertészeti munka, a papirgyártás, a pótkávé és katángszárító ipar, a sajtkészítés, a szalámigyártás, a selyemipar, a serfőző- és szeszipar, a színnyomás és kékfestés, az üveggyártás, a vas- és aczélgyári munkák, a vegyészeti ipar, a villamos erő előállítására szükséges munka s végre a zománczozott vasedényipar, illetőleg mindezen iparnemeknél azok a munkák, a melyek félbeszakítást nem tűrnek; továbbá ugyanily szempontból, de csak a nap bizonyos órájáig folytatható a bőriparhoz tartozó kavarási és forgatási munka, melyet d. e. 9 órakor, a fehérítési iparhoz tartozó chlórozás és lúgzás, melyet d. e. 10 órakor, s a tésztagyártáshoz szükséges szárítási munka, melyet déli 12 órakor be kell szüntetni;

b) a fogyasztó közönség igényére való tekintettel: α) félbeszakítás nélkül folytatható a fürdőüzlet, a czukrász és mézeskalácsipar, a kofák üzlete, a péksütemény elárusítása, a szódavízgyártás és elárusítás, a sör, bor és kávéházipar, a tej-, gyümölcs és kenyéreladás, a természetes virág elárusítása, a nyomdaiparnál halasztást nem tűrő munka s a munkaszüneti napra eső országos vásáron az elárusítás; β) a nap bizonyos órájáig folytatható, és pedig: d. e. 10 óráig: a gépiparnál a halaszthatatlan munka, a kisiparosoknál sürgősen rendelt javítások, s a lakások sürgős átalakításához szükséges munka a költözködést megelőző és követő héten, minden egyéb kereskedelmi és elárusító, úgyszintén a szolgálatközvetítő üzlet, a kereskedelmi, ipari és gyári alkalmazottak irodai munkája s a munkaszüneti napra eső hetivásáron az elárusítás; d. e. 11 óráig: a mészárosok és hentesek iparánál az előállítás és elárusítás, a vadelárusítás, a füszer, bor, thea, csemege és lisztkereskedés, valamint a szatócsok üzlete; déli 12 óráig: a borbély és fodrászüzlet s a pékiparnál a készítés, illetve gyártás; γ) ha állami egyedáruság tárgyát képező czikkek eladása oly helyiségben történik, a hol más üzlet is van: e körülmény az utóbbira nézve nem változtatja meg a munkaszüneti törvény vagy rendelet határozmányait; minélfogva pl. a füszerkereskedésben, habár az dohány vagy bélyegeladás miatt egész nap nyitva van, a többi áruczikkek eladását d. e. 11 órakor be kell szüntetni; δ) élelmi szerek előállítása és szállítása, már a szűnnapokra következő napon éjjeli 1 órakor megkezdhető;

c) a közforgalom vagy más közérdek szempontjából félbeszakítás nélkül folytatható: a vasúti és hajózási, valamint a posta, táviró és távbeszélő üzemnél előforduló ipari munka, a hadászati építkezések és felszereléseknél, az árviz vagy más elemi csapás alkalmából szükséges munka, a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekéből szükséges ipari munka, az ünnepélyeknél előforduló diszítés, a társas és bérkocsi s a hordár, targonczás és temetkezési ipar.

3. *A pénzügyminister* az 5. §. alapján 1891. évi 1740. sz. a. kiadott rendeletével határozta meg azokat az ipari munkákat, melyek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bizonyos hivataloknál, üzemeknél, vállalatoknál és raktáraknál vasárnapokon és szent István napján is végezhetők. E szerint:

a) az üzem félbeszakításának lehetetlensége miatt megszakítás nélkül folytatható: a bányászatnál és kohászatnál a vizmentesítési, javítási és egyéb halasztást nem tűrő munka, a pénzverő üzemnél a köznapon nem végezhető javító munka, a sójövedéknél a megkezdett raktározás, a dohánybeváltó hivataloknál a szombaton beváltott dohány kezeléséhez s az erjedés ideje alatt szükséges munka, s a dohánygyárakban, valamint a dohány szállításánál a halaszthatatlan, valamint a raktárakban a megkezdett raktározás befejezéséhez szükséges munka;

b) a fogyasztó közönség érdeke szempontjából: α) félbeszakítás nélkül folytatható, illetőleg folytatandó a dohány és szivareladás, akár önállóan akár más üzlettel kapcsolatban történjék az; β) a nap bizonyos óráiig folytatható, és pedig d. e. 10 óráig a kizárólag sót elárusítók üzlete; déli 12 óráig a sótermelés és sószállítás körül nagyobb megrendelés esetében előforduló ipari munka; megjegyezvén, hogy a más czikkekkel együtt sót elárusítók üzlete az eme czikkekkel folytatott kereskedésre nézve fennálló szabályok alá esik;

c) a közérdek szempontjából szakadatlanul végezhetők a bányászat és kohászatnál, s a dohányjövedék telepeinél és gyárainál, valamint a kőszénbányákban azok a munkák, melyeknek elhalasztása a telep biztonságát s az emberek életét vagy egészségét veszélyeztetné.

4. Ezek szerint a jelen törvény megszegésével az követ el kihágást:

a) a ki vasárnapon vagy szent István napján a törvényben meghatározott vagy a kereskedelmi, illetőleg a pénzügyminister által szabályozott munkaszünetet meg nem tartja vagy munkásai által meg nem tartatja; megjegyezvén, hogy e kihágás azok közé tartozik, melyekért a ktk. 27. §-a értelmében első sorban az iparos, illetőleg a munkaadó felelős, a munkás pedig csak abban az esetben, ha a hatósági közegek figyelmeztetése vagy tilalma ellenére folytatja a törvény vagy ministeri rendelet által tiltott munkát;

b) a ki oly esetben, midőn az ipari munka a 3. és 5. §-ok értelmében vasárnapokon is végezhető, nem gondoskodik az illető munkások olyatén felváltásáról, hogy azok havonként egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon szüneteljenek. Az elkövetés mindegyik esetben szándékos vagy gondatlanságból eredő lehet (ktk. 28. §.).

5. E kihágás némi részben azonos a ktk. 52. §-ában meghatározott kihágással. A két kihágás elhatárolását lásd a ktk. 52. §-ánál. Ha valamely cselekmény úgy a jelen törvény, valamint a ktk. 52. §-a szerint is büntetendő, az eljárásra csak a jelen törvény 6. §-ában megjelölt hatóság illetékes (7. §.).

6. Elsőfokúlag megyékben a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanács kiküldött tagja, Budapesten az illető kerületi kapitány ítél (E. t. 42. §.); másodfokúlag megyékben az alispán, városokban a tanács, Budapesten a főkapitány; harmadfokúlag a B. m.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jár el (Elj. szab. 8. §.). A pénzbüntetés az 1887. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában meghatározott czélra ítélendő meg (ktk. 15—21. §§-ai 9. jegyzet).

7. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. sz. a. kiadott B. m. rendelet irányadó.

31. Az ipari és gyári alkalmazottak betegsegélyezésére vonatkozó szabályok megszegése.

(1891 : XIV. t.-cz.)

83. §. Kihágást követ el és a mennyiben súlyosabb büntetésnek nem lenne helye:

a) 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, a ki a 26. §-ban körülirt bejelentést elmulasztja vagy azzal késik;

b) 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a pénztári tag, a ki betegség szinlelése által a betegsegélyző pénztártól bármiféle segélyezést igénybe vesz;

c) 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó, a ki a 22. §. szerint tiltott szerződést köt, vagy a ki a nála alkalmazott pénztári tag javára, tudva, a ténylegesnél magasabb bért vagy fizetést számit be.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény értelmében alapítandó betegsegélyző pénztárakhoz kell tartozniok mindazoknak, a kik valamely ipari vállalatnak, bányákban és bányaművekben, nagyobb épitkezéseknél, a vasutnál, postánál, távirdánál és távbeszélőnél, továbbá a hajózásnál, hajóépitkezésnél valamint a fuvarozásnál, raktáraknál és kereskedelmi pinczékben oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munkanapra eső összege 4 frtnál nem magasabb s a kiknek alkalmazása 8 napnál rövidebb időre nem terjed (1. és 2. §§.). Ezen felül önként beléphetnek a betegsegélyző pénztárba mindazok, a kiknek belépését az illető pénztár alapszabályai megengedik, nevezetesen a kik 8 napnál rövidebb időre vannak alkalmazva, a kik évi 1200 frt vagy napi 4 frtnál magasabb bért élveznek, az önálló iparosok, a mezőgazdasági vállalatok vezetői és munkásai, valamint mindazok családtagjai, a kik a segélyző pénztárba beléphetnek (4. §.).

2. Ezek figyelembe vételével a jelen §-ban meghatározott egyes kihágásokhoz a következőket jegyezzük meg:

Ad a). A 26. §. szerint a munkaadó köteles minden nála alkalmazott, biztositásra kötelezett egyént, a munkába lépéstől számított 8 nap alatt az iparhatóság által minden munkaadó részére már előre megjelölt betegsegélyző pénztárhoz bejelenteni. Az első bejelentés eszközlése czéljából az iparhatóság által megfelelő határidő tüzendő ki s ez közhirré teendő. A jelen pont kihágását tehát az a munka-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

adó követi el, a ki a nála alkalmazott biztosításra kötelezett egyént a pénztár megalakulása után kitűzött és közhirré tett határidő alatt, vagy később a munkába állástól számított 8 nap alatt be nem jelenti annál a pénztárnál, melyet részére az iparhatóság kijelölt. A kihágás tényálladéka e szerint akkor létesül, ha az első bejelentésre kitűzött határidő vagy a munkába állástól számított 8 nap eredménytelenül vagyis a nélkül telik el, hogy a munkaadó a köteles bejelentést megtette volna. Ezt megelőzőleg tehát a kihágás még nem létezik, ezután pedig már nem válik megnem történtté azáltal, ha a munkaadó utólagosan megteszi a bejelentést, és így a jelen pontnak az a megkülönböztetése, hogy a kihágás akkor létesül, ha a munkaadó a bejelentést «elmulasztja vagy azzal késik», kellő értelemmel nem bir. A bejelentés elmulasztása esetében a munkaadó a kihágás miatt reá szabandó büntetésen kívül az elmulasztott időre eső jutalékokat sajátjából megtéríteni s ezenkívül a bejelenteni elmulasztott biztosítandónak megelőző betegségéből felmerült költségeit, valamint az eljárási költségeket is fedezni köteles.

Ad b). E pont kihágásának alanya csak a betegsegélyző pénztár valamely tagja lehet, bűncselekménye pedig abban áll, hogy az illető betegség szinlelése által a pénztártól segélyezést vesz igénybe. A mennyiben e czélból a ktk. 71. §-ában meghatározott valamely okiratot hamisít, vagy ilyen hamisítványt, avagy más nevére szóló ily okiratot használ: cselekménye a hivatkozott §. súlyosabb büntetése alá esik; ha pedig ravasz fondorlattal vitte véghez a műveletet, s ezáltal a betegsegélyző pénztárt megkárosította: ekkor csalás miatt a btk. 379. §-a alapján büntetendő.

Ad c). A 22. §. szerint a kötelezett pénztári tagok járulékait a munkaadó köteles fizetni és pedig akként, hogy a járulékok egyharmad részét sajátjából fedezi, kétharmadrészét a biztosított tag béréből levonhatja; a szülői hatalom vagy gyámság alatt álló egyénekért azonban (3. §.), a mennyiben e tekintetben a szülővel vagy gyámmal kötött szerződés másként nem intézkedik, az egész járulékot sajátjából köteles fedezni. Ha a munkaadó az előbbi esetben a $^2/_3$ járulékot a bér kifizetésekor nem vonta le: később csak annyiban vonhatja le e részletet, a mennyiben a bér esedékessé válása óta egy hó még el nem telt. Az ettől eltérő szerződések, a mennyiben az alkalmazottakra hátrányosak volnának, tilosak és érvénytelenek. A munkaadó tehát e §-sal szemben első sorban azáltal követi el a jelen pont kihágását, ha az alkalmazottal a jelzett értelemben tilos, vagyis oly szerződést köt, mely szerint ő $^2/_3$-nál többet levonhatna a munkás díjából, s ezt a bérfizetést követő egy hónap után is bármikor megtehetné. De elkövetheti a munkaadó a kihágást azáltal is, ha nem köt ugyan tiltott szerződést az alkalmazottal, de a pénztári tag javára általa tényleg befizetettnél tudva magasabb összeget számít fel az illetőnek. Ha az utóbbi cselekményt jogtalan vagyoni haszon czéljából és ravasz fondorlattal követi el, s ezáltal a nála alkalmazott tagnak vagyoni kárt okoz: ekkor csalás miatt büntetendő.

3. A ktk. általános határozatainak alkalmazhatóságáról l. az 1884: XVII. t.-cz. magyarázatát (8. jegyzet).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A biráskodást az ipartörvényben megállapított iparhatóságok gyakorolják (l. u. o. 11. jegyzet), mindazonáltal a jelen törvény XIV. fejezetében megállapított illetékesség és módozatok szerint (84. §.). Ehhez képest: *a)* a mennyiben a betegsegélyző pénztár kerülete több iparhatóság területére terjed ki, a munkaadó és biztosítandó vagy biztosított közötti vitás ügyekben az ipartörvény szerinti illetékesség irányadó; a betegsegélyző pénztár és a munkaadó, illetve a biztosítandó vagy biztosított közötti vitás ügyekben pedig a pénztár székhelye szerint illetékes iparhatóság jár el (78. §.); *b)* az iparhatóság ellenőrzi a törvény és az alapszabályok rendelkezéseinek pontos foganatosítását s joga van az e tekintetben felelős egyénekre az ipartörvény 165. §-ában meghatározott pénztárba fizetendő s az ott megjelölt czélokra fordítandó 100 frtig terjedhető pénzbirságot, ennek behajthatatlansága esetére pedig 14 napig terjedhető elzárást kiszabni (79. §.).

5. A pénzbüntetések ama kerületi pénztár javára folynak be, melynek területén az eljáró elsőfokú iparhatóság székel (84. §.).

6. Az eljárás tekintetében az 1880. évi 38.547. sz. a kiadott belügyministeri rendelet s az ipartörvény irányadó.

32. A kézi lőfegyverek kötelező megvizsgáltatásának elmulasztása.

(1891: XXXIV. t.-cz.)

5. §. A fegyverkészítők vagy kereskedők, valamint ezek alkalmazottjai, amennyiben az ezen törvény 1. és 2. §-ában előírt bélyeggel el nem látott kézi lőfegyvereket árusítanának, szállítanának, vagy árusításra készen tartanának: kihágást követnek el s az 1884. évi XVII. t.-cz.-ben megállapított iparhatóságok által s az ott megállapított eljárás szerint 10—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. A fegyverek ez esetben hivatalból megvizsgálandók.

A mennyiben a használatra kieléyítőknek találtattak, a fegyverek az illetőknek visszaadandók, ellenkező esetben a fegyverek elkobzandók és használhatatlanokká teendők.

Jegyzetek. 1. A jelen törvény czélja az, hogy a kézi lőfegyverek használata körül a közbiztonságot fokozza, s hogy a hazai fegyveripar hitelét kifelé is emelje. Amaz közrendőri, az utóbbi ipari érdek.

2. Az 1. §. szerint a magyar korona területén készült s a külföldről behozott, de érvényes próbajegygyel még el nem látott minden kézi lőfegyver, kaliberre és nagyságra való tekintet nélkül, forgalomba hozatala előtt, ellenállási képességének kipróbálása végett, az e czélra kijelölt próba-állomások egyikén megvizsgálandó, s ennek megtörténte a fegyverre alkalmazott próbajelzéssel igazolandó; a 2. §. szerint pedig újabb vizsgálat alá bocsátandó a lőfegyver, ha kaliberét meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

változtatják, habár a módosítás előtt már meg volt is vizsgálva. E rendelkezések egyikének vagy másikának megszegése, vagyis a kézi lőfegyver első, vagy újabb megvizsgáltatásának elmulasztása képezi a büntethetőség előfeltételét, a bűncselekmény pedig abban áll, hogy az illető fegyverkészítő vagy elárusító a próbavizsgálat alá nem vetett vagy újra meg nem vizsgált fegyvert eladja, szállítja vagy eladás végett készletben tartja. Megjegyzendő azonban, hogy a hadi erőnek szánt kézi lőfegyverek megvizsgálása a katonai szakbizottságok által a jelen törvény szerint eszközölt vizsgálattal azonos hatályú (7. §.).

3. A jelen törvény életbeléptekor a fegyverkészítőknél vagy kereskedőknél készletben levő lőfegyverek, a mennyiben érvényes külföldi bélyeggel ellátva nincsenek: a törvény hatályba léptétől számított egy év alatt szintén hivatalos vizsgálat és bélyegzés alá adandók, s a mennyiben megbizhatóknak jelentetnek ki, a vizsgálatot bizonyító bélyeggel láttatnak el; a használatban levő fegyverek azonban csak akkor esnek a jelen törvény rendelkezései alá, ha kaliberüket megváltoztatják. Az a fegyverkészítő vagy kereskedő tehát, kinél az egy év leforgása után a vizsgálatot tanusító bélyeggel el nem látott fegyverek találtatnak: szintén a jelen törvény alapján büntetendő (8. §.).

4. E törvény a törvénytárban való megjelenésétől számított hat hó mulva lép életbe (9. §.), vagyis 1892. évi május hó 17-én: minthogy a törvénytárban 1891. évi november 17-én jelent meg. Az 5. §. alapján tehát a mondott határnap után, a 8. § alapján pedig csak 1893. évi május 17-ike után lehet a fegyverkészítőt vagy elárusítót kérdőre és felelősségre vonni.

5. A ktk. 35. §-a a jelen törvényben meghatározott kihágásokra ki nem terjed (6. §.).

6. Az eljárásra hivatott hatóság s az eljárás módozatai tekintetében l. az 1884: XVII. t.-cz. magyarázatát.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

D)

ELJÁRÁS KIHÁGÁSI ÜGYEKBEN.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

I.

ELJÁRÁS A KIR. JÁRÁSBIRÓSÁG ELŐTT.

Az igazságügyminister 1890. aug. 15-én 2265/E. sz. a. kiadott rendelete.*

1. Általános határozatok.

a) Az ügyek kiosztása.

1. §. Járásbirák és aljárásbirák vétségeket és kihágásokat tárgyazó ügyekben mint egyes birák járnak el.

Az ügyeket a biráknak a járásbiróság vezetője osztja ki.

A kiosztás csak akkor változtatható meg

1. ha az eljáró biróra nézve az 1868. évi LIV. törvényczikk 56. szakaszában megjelölt kizárási ok forog fenn;

2. ha az eljáró biró az ügyben előzően mint közvádló működött;

3. ha az eljáró biró az illetékes járásbiróság kötelékéből kilép;

4. ha az eljáró biró szabadságon van, beteg, vagy hivatalosan akadályozva van, és az ügyben halaszthatlan birói intézkedés teendő.

1. A járásbiróság mindegyik tagja, mint egyes biró, önálló birája lévén az ügynek: annak elintézésében az albiró ép oly függetlenül jár el, mint a járásbiró.

2. Az 1868: LIV. t.-cz. 56. §-a szerint a birónak nem szabad oly ügyben ítélni: *a*) a melyből közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet; *b*) mely által neje, jegyese, fel vagy lemenő ágbeli rokona, vagy oly személy van érdekelve, ki vele negyedizig oldalrokonságban, vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülői vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban áll; *c*) melyben mint tanú, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött. E mellett nem ítélhet oly felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

3. A biró személyében előálló változás (pl. áthelyezése, elhalálozása, vagy valamely kizárási ok közbejötte) szükségessé teheti

---

* E rendelet az É. t. 44. §-án alapul. Kiterjed a járásbiróságok hatásköréhez utalt vétségekre és kihágásokra. Érvényes a magyar állam egész területén, Horvátország és Fiume kivételével, hol az ausztriai büntető perrendtartás van hatályban (110. §.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esetleg, hogy az egyszer már letárgyalt, de valamely ok miatt új tárgyalásra kitűzött ügy más birónak adassék át. Ily esetben, minthogy el kell térni ama szabálytól, hogy a megkezdett s egy újabb határnapon folytatott tárgyalást ugyanaz a biró vezesse: az új biró köteles a folytatólagos tárgyaláson vádlottat s az ügydöntő tanukat újra kihallgatni. (B. T. VI. 73.)*

b) Az eljárás megindításának alapja.

2. §. Hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás miatt az eljárás megindítandó a kir. ügyész indítványára. Ezt pótolja hatóságtól vagy megnevezett személytől eredő feljelentés.

A sértett fél indítványára üldözendő vétség vagy kihágás miatt az eljárás csak az indítványra jogosított félnek vagy meghatalmazottjának indítványa alapján tehető folyamatba.

Névtelen feljelentés alapján az eljárás meg nem kezdhető.

Magánfelek élő szóval is tehetik a feljelentést, melyet a bíróság hivatalból jegyzőkönyvbe vesz.

1. Az eljárás alapja feljelentés vagy indítvány. A kettő lényegileg ugyanazt jelenti, de szorosabb értelemben feljelentés az, melyet hivatalból üldözendő cselekmény miatt tesz a kir. ügyész, valamely hatóság vagy magánegyén a bíróságnál: indítvány a magánindítványú cselekmények eseteiben a sértett fél, mint magánvádló panasza.

2. Hivatalból üldözendő cselekmény miatt a kir. ügyészen kívül valamely hatóság vagy «megnevezett személy» is tehet feljelentést. Ez azonban nem azt jelenti, hogy bárki képviselheti a vádat, mert nálunk actio populáris nem létezik (B. T. XVI. 236.), hanem azzal a jelentőséggel bír, hogy a cselekményt bárki a bíróság tudomására hozhatja, ha magát a feljelentésben megnevezi. Névtelen feljelentés alapján az eljárás megkezdhető nem lévén: a Curia egy esetben a jelen §. alapján visszautasította a dunai gőzhajós-társaság ügynökségének egy hozzá intézett névtelen levél alapján tett feljelentését (V. 256.).

3. A feljelentésre és indítványra vonatkozó határozatokat tartalmaznak még a 17., 23., 25., 27., 45., 46. és 66. §-ok.

c) A magánfél nyilatkozatai a bíróság előtt.

3. §. Magánfelek a bíróság előtt minden a jelen rendelet értelmében teendő nyilatkozatot, beleértve a jogorvoslatok használatára vonatkozókat is, élő szóval is tehetnek. A bíróság meggyőződvén a személy azonosságáról, a nyilatkozatot röviden jegyzőkönyvbe veszi.

1. Magánfelek a jelen rendelet értelmében: a magánvádló, vagyis a magánindítványú cselekmény esetében szereplő sértett fél

* *Román Sándor* szerint más biró is folytathatja a tárgyalást, a nélkül, hogy a bizonyítékok reprodukálására szükség volna (u. o. 72.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

(23. §.), s a tulajdonképi sértett fél vagyis a hivatalból üldözendő cselekmény által károsított vagy jogaiban sértett egyén (25. §.). Továbbá magánfelek, ezeknek meghatalmazott vagy kirendelt képviselői is (33. §.), valamint vádlott védője (36. §.), ki szintén megteheti élő szóval a védencze érdekében szükséges nyilatkozatokat (pl. a felebbezés bejelentését).

2. A 2. §. utolsó bekezdése is a jelen §-hoz hasonló intézkedést tartalmaz, ott azonban csak a magánvádló és sértett fél, illetőleg a feljelentő szerepelnek magánfelek gyanánt.

d) A biró adatgyűjtési s a vádlott kitanítására vonatkozó kötelessége.

4. §. A biró tartozik ugy a vádra, mint a védelemre szolgáló adatokat hivatalból összegyűjteni és a vádlottat, az őt, az eljárásban megillető jogokra figyelmeztetni.

1. E §. folytán az eljáró biró magánindítványú vétség vagy kihágás eseteiben is köteles a tényállást hivatalból kinyomozni (B. T. IV. 336. C.).

2. Vádlott jogai, melyekre őt a bíróság figyelmeztetni köteles, a következők: *a*) védő segélyével élhet (36. §.); *b*) észrevételeket tehet a tanuk és szakértők nyilatkozataira s kérdéseket intézhet hozzájuk a biró közvetítésével (79. §.); *c*) felebbezhet a sérelmesnek vélt határozat ellen. Továbbá köteles a biró vádlottat figyelmeztetni, hogy védelmére tanukat állíthat elő (B. T. IV. 398.).

e) Magánjogi igények megítélése vagy polgári perre utasítása.

5. §. Magánjogi igények, melyek vétségből vagy kihágásból származtatnak és a bűnvádi eljárás folyama alatt érvényesíttetnek, rendszerint a vád alapján hozott ítéletben döntendők el.

Ha alapos megbirálásuk bővebb bizonyítást követelne és ezért a bűnösség kérdésében az ítélethozatalt késleltetné, a káros igényével polgári perre utasítandó.

1. Majánjogi igény első sorban a sértett fél kárkövetelése; de ilyen ugyanennek s a magánvádlónak képviseleti s a büntetendő cselekmény által okozott egyéb költsége is. Továbbá ide tartozik az ügyvéd díja is, a mennyiben azt a büntető perben saját fele, vagy az ellenfél irányában megitéltetni kéri.

2. A magánjogi igények tekintetében a jelen szabályzat ezeket rendeli: *a*) míg a kir. ügyész a vádat fentartja: a sértett fél befolyása csak magánjogi igényeinek érvényesítésére terjed ki (26 §.); *b*) a sértett fél a büntető ítéletet csak magánjogi igényeire nézve felebbezheti (30. §.); *c*) a polgári perre utasító határozat ellen felebbezésnek helye nincs (31. §); *d*) ha a kár megtérítése iránt polgári per van folyamatban: a büntető biró a kárt panaszos részére meg nem ítél-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

heti (32. §.); *e*) ha a magánvádló vagy sértett fél a tárgyaláson meg nem jelenik: kárkövetelésüknek büntető úton leendő érvényesítéséről lemondottaknak tekintendők (35. §.); *f*) a magánjogi követeléseket megállapító határozat a polgári perrendtartás szabályai szerint hajtandó végre (99. §.).

3. Az ügyvédi díjak nem tartoznak ugyan a vétségből vagy kihágásból származó magánjogi igények közé s ezért a Curia egyizben ki is jelentette, hogy a magánvádló ügyvédi költségeinek megfizetésére akkor sem kötelezhető vádlott, ha bűnösnek ítéltetett (B. T. III. 63.): a gyakorlat mindazonáltal abban állapodott meg, hogy a büntető biró az ügyvédi díjakat is köteles megítélni. E tárgyban a Curia lényegesebb kijelentései ezek: *a*) panaszló ügyvédi díjait az elítélt vádlott megtéríteni tartozik, minélfogva a bűnösségi ítéletben erre kötelezendő (III. 289., V. 55. és VI. 91.);* *b*) az ügyvéd a büntető per folyama alatt fele irányában is kérheti díjai megállapítását (XVI. 126.); *c*) a 41. sz. döntvény szerint az ügyvédi díjak megállapítására vonatkozó birói határozat ellen az érdekelt ügyvéd saját nevében jogorvoslattal élhet (IX. 308.).

f) A határidőkről.

6. §. Irat beadására vagy jogorvoslat érvényesítésére szabott határidők meg nem hosszabbíthatók.

Határidő, melynek utolsó napja ünnep- vagy vasárnapra esik, a közvetlen következő köznapon jár le.

A kir. ügyészszel szemben a határidők a 22. szakasz rendelkezése szerint számítandók.

1. Irat beadására a bíróság is tűzhet ki záros határidőt, a jogorvoslat érvényesítésének, s az ezzel kapcsolatos iratok beadásának határidejét azonban a jelen rendelet állapítja meg. A §. ama rendelkezése, hogy a határidők meg nem hosszabbíthatók, csak az utóbbi nemű határidőkre nézve áll.

2. A jelen rendelet szerint a felebbezés határideje általában 8 nap, mely a határozat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől, a kir. ügyészszel szemben pedig az *A*) táblázat közlésének napjától számítandó (22. és 88. §§.). A felebbezési határnap elmulasztása miatt igazolással élhet vádlott, ha kellően ki tudja mutatni, hogy a határidőt önhibáján kívül mulasztotta el, ellenben a köz- és magánvádló s a sértett fél igazolással nem élhetnek (B. T. XVIII. 207. l. C.)

3. Határidőt állapít meg a 9. §. is, mely szerint az illetékesség ellen az első határozat közlésétől számított 3 nap alatt kell megtenni a kifogást.

---

* *Kirchner Sándor* szerint is a bűnösnek ítélt vádlott a panaszos utánjárási, bizonyítási és képviseleti költségeiben marasztalandó (B. T. III. 401.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

g) Eljárás vétség miatt leendő kiadás esetében.

7. §. Ha a kir. járásbíróságok hatásköréhez utalt, a monarchia másik államában vagy máshol külföldön elkövetett vétség miatt más állam hatósága kéri a tettes kiadását, a megkeresett kir. járásbíróság köteles a kiadatni kért egyén állampolgárságának és személyazonosságának megállapítására szükséges adatokat sürgősen beszerezni, ennek megtörténte után pedig a nélkül, hogy a kiadás iránt határozna, az iratokat az illetékes kir. ügyészhez indítványozás, és a kir. törvényszék határozatának kieszközlése végett áttenni.

A kir. törvényszék határozata az igazságügyministerhez az összes iratokkal felterjesztendő.

1. A ktk. 14. §-a szerint kihágás miatt kiadatásnak helye nem lévén: a jelen §. csak a vétségek eseteire volt szorítandó.

2. E §. ama külföldi és osztrák alattvalókra vonatkozik, a kik a magyar állam területén kívül vétséget követvén el: itt tartózkodnak vagy kézrekerülnek. Az ily egyének a btk. 8. és 9. §-ai szerint szabályként a magyar bíróságok által s a magyar törvények szerint ítélendők el, kivételesen mindazonáltal kiadatnak amaz államnak, melynek területén a vétséget elkövették. Ausztriával szemben a büntettesek kölcsönös kiadása a viszonosságon alapul, s az osztrák alattvalókra nézve irányadóul szolgál a btk. 17. §-a, mely szerint a monarchia másik államának honosa csak saját államhatóságának adható ki (habár a büntettet vagy vétséget nem osztrák területen követte is el). A külföldiek kiadása csak a fennálló nemzetközi szerződések alapján s csak ama büntetendő cselekmények elkövetőjére nézve történhetik meg, a melyek a kiadási szerződés tárgyai közé fel vannak véve. E kiadási szerződéseket lásd a btk. magyarázata cz. kézi könyvemben (I. 57.).

2. Illetékesség és hatáskör.

a) Az elkövetési és lakhely szerinti illetékesség.

8. §. A kir. járásbíróságok hatásköréhez utalt vétség vagy kihágás elkövetése esetében az eljárásra rendszerint azon kir. járásbíróság illetékes, melynek területén a vétség vagy kihágás elkövettetett.

9. §. A feljelentést a vádlott lakhelyének járásbíróságánál is meg lehet tenni, minek folytán ezen járásbíróság a nála feljelentett vétség vagy kihágásra nézve illetékessé válik, kivéve ha illetékessége ellen a vádlott vagy a magánvádló, vagy azon kir. ügyész tesz kifogást, kinek a 17. §-ban említett táblázat beküldetett. Ha azonban a feljelentés beérkezése előtt már a tett elkövetése helyének járásbírósága tett az ügyben valamely intézkedést, az eljárásra, kifogás nélkül is ezen kir. járásbíróság illetékes. A kifogást a legelső, a kifogásolt kir. járásbíróság által tett intézkedés közlésétől számított három nap alatt kell megtenni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Az eljárásra szabályként az *elkövetési hely* bírósága lévén illetékes; oly esetben, midőn valaki a vétséget vagy kihágást, mely összefüggő vagy folytatólagos cselekményekből áll, több járásbíróság területén követte el, az lesz az illetékes, a mely a másikat megelőzte.

2. Kivételesen megengedi a 9. §., hogy *vádlott lakhelyének illetékes bírósága* járjon el, ha az érdekelt fél ott teszi meg a feljelentést. E rendelkezés alapja azonban csupán a czélszerűség lévén, — a mennyiben ezzel szemben a felek valamelyike ragaszkodik ahhoz, hogy az elkövetési hely bírósága ítéljen: az illető a lakhely szerint eljáró bíróság intézkedése alkalmából megteheti kifogását. A magánvádló rendszerint nem jut olyan helyzetbe, hogy kifogást tehessen, mert a feljelentés, melynek alapján a lakhely bírósága megkezdi eljárását, tőle vagy törvényes képviselőjétől származik, — ha azonban több magánvádló van érdekelve: ezek közül akármelyik megteheti a kifogást.

3. A 9. §-ban említett 3 napi határidőre nézve a 6. §. általános szabályai irányadók.

b) Illetékesség és hatáskör bűnhalmazat, részesség és orgazdaság eseteiben.

10. §. Ha hivatalból és a sértett fél indítványa folytán üldözendő vétségek vagy ily kihágások halmaza forog fenn, a hivatalból üldözendő büntetendő cselekmény tekintetében illetékes kir. járásbíróság jár el.

Vétségek és kihágások halmaza esetében a vétségre illetékes kir. járásbíróság jár el.

Vétségek vagy kihágások halmaza esetében azon kir. járásbíróság illetékes, mely vádlott letartóztatását elrendelte; ha pedig vádlott szabad lábon van, azon kir. járásbíróság illetékes az eljárásra, mely a többieket az első feljelentésre tett intézkedése által megelőzte.

A kir. törvényszékek és a kir. járásbíróságok hatásköréhez utalt büntetendő cselekmények halmaza esetében a kir. járásbíróság köteles az ügyet a saját területén illetékes kir. törvényszékhez beterjeszteni.

A kir. járásbíróságok és a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt büntetendő cselekmények halmaza esetében a kir. járásbíróságok járnak el.

11. §. Ha vétség vagy kihágás miatt a kir. járásbíróság által elítélt egyén, büntetésének tartama alatt, jogerejű elítéltetése előtt elkövetett a kir. járásbíróságok hatáskörébe utalt vétséggel vagy kihágással vádoltatik, ezen vád elbirálására azon kir. járásbíróság illetékes, melynek jogerejűvé vált ítélete folytán büntetését szenvedi.

Ha ellenben az elítélt az említett körülmények mellett a kir. törvényszékek hatáskörébe utalt büntett vagy vétség elkövetésével vádoltatik, vagy ha ilyent büntetésének tartama alatt követett el, a kir. járásbíróság köteles az ügyet az illetékes kir. törvényszékhez beterjeszteni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

12. §. Ha bünhalmazat esetében, vagy az előző szakasz első pontja esetében hat hónapi időtartamot meghaladó fogházbüntetés lenne kiszabandó, a kir. járásbiróság köteles az iratokat az 1880. évi XXXVII. törvényczikk 40. szakasza értelmében az illetékes kir. törvényszékhez beterjeszteni.

13. §. A részesek és orgazdák ellen illetékes az eljárásra a tettesek ellen eljáró kir. járásbiróság. Ez azonban az eljárást a részesek és orgazdák ellen czélszerüségi szempontból átengedheti az azok lakhelye szerint illetékes kir. járásbiróságnak.

Ezen átengedés miatt jogorvoslatnak nincs helye. A lakhely szerint illetékes kir. járásbiróság azonban az átengedés ellen kifogást tehet, mely esetben az illetőséget az illetékességi összeütközések eldöntésére hivatott felsőbb biróság állapítja meg.

1. A jelen §-ok *illetékességi* és *hatásköri* szabályokat tartalmaznak. Több biróság közt, melyek bizonyos büntetendő cselekményekre nézve egyenlő hatáskörrel birnak, mint pl. a kir. járásbiróságok a hozzájuk utalt vétségek és kihágások tekintetében: illetékességi kérdés támadhat a miatt, hogy közülök melyik járjon el; ha azonban oly büntetendő cselekmény merül fel, a melyről kétessé válik, hogy melyik biróság (pl. törvényszék, járásbiróság vagy közigazgatási hatóság) hatósági köréhez van-e az utalva: ekkor az ez iránt összeütközésbe jövő birróságok, illetve hatóságok között hatásköri összeütközés keletkezik. A 10. §. 1—3., a 11. §. első bekezdése, és a 13. §. illetékességi, — a 10. §. 4. és 5. s a 11. §. 2. bekezdése, valamint a 12. §. hatásköri szabályokat állítanak fel.

2. A jelen §-ok által meghatározott *illetékességi* szabályok a következők: *a*) hivatalból üldözendő és magánindítványú vétségek, illetőleg kihágások találkozása esetében a hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás birósága illetékes; *b*) vétségek és kihágások halmaza esetében a vétség birósága jár el; *c*) ha több vétség vagy több kihágás találkozik (eltekintve az *a*) pont esetétől): az a biróság illetékes, mely vádlott letartóztatása vagy más intézkedés által a többieket megelőzte (10. §.); *d*) a vétség vagy kihágás miatt büntetés alatt álló egyénre nézve, elítéltetése előtt elkövetett s a járásbiróság hatásköréhez utalt vétség vagy kihágás tekintetében (btk. 104. §), az a járásbiróság illetékes, mely őt elsőfokúlag elítélte (11. §.); *e*) a részesek és orgazdák illetékes birósága az, mely a tettesekre nézve illetékes, kivéve, ha az utóbbi az ügyet a 13. §. értelmében a részes vagy orgazda lakhely szerint illetékes birósághoz átteszi. A mennyiben e tekintetben a két járásbiróság közt összeütközés támadna, ez iránt a 15. §. értelmében a felsőbb biróság határoz.

3. A *hatáskörök összeütközése* esetében követendő szabályok ezek: *a*) törvényszéki és járásbirósági bűncselekmények halmaza esetében köteles a járásbiró az ügyet az illetékes törvényszékhez áttenni, a járásbiróság és közigazgatási hatóság hatásköréhez utalt bűncselekmények találkozása esetében pedig kiterjedtebb hatáskörénél fogva a járábiróság ítél (10. §.); *b*) a járásbiróság által elítélt

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vagy ily ítélet következtében büntetés alatt álló egyén korábban elkövetett bűncselekménye felett, mely a törvényszék hatásköréhez tartozik, az utóbbi ítél (11. §); *c*) a törvényszékhez teendő át a vádlott vagy elítélt, illetőleg büntetés alatt álló egyén ügye akkor is, ha bűnhalmazat folytán 6 hónapot meghaladó fogházbüntetés volna kiszabandó (12. §.).

4. Az 1869: IV. t.-cz. 25. §-a szerint a biróság s a közigazgatási hatóság között felmerült hatásköri összeütközések eseteiben a ministerium (Mt.) határoz; ha pedig bel- és külföldi bíróságok közt merülne fel illetékességi összeütközés: ez esetben az igazságügyminister intézkedik.

c) Illetékesség külföldön elkövetett vétség esetében.

14. §. A monarchia másik államában vagy máshol külföldön elkövetett vétségek elbirálására illetékes azon kir. járásbiróság, melynek területén vádlottnak állandó lakhelye van, vagy ilyennek nem létében, melynek területén vádlott utoljára tartózkodott.

1. A ktk. 13. §-a szerint külföldön elkövetett *kihágás* miatt a magyar állam területén büntetésnek helye nem lévén: e §. csak vétségekre volt szorítandó. A jelen rendelet keletkezése óta azonban létrejött két törvény, melyek szerint az azokban meghatározott kihágások külföldön történt elkövetésük esetében is büntetendők. Ezek a tengeralatti kábelről szóló 1888: XII. s a véderőről szóló 1889: VI. t-czikkek; minthogy azonban e törvények a külföldön elkövetett kihágásokra vonatkozólag a birói illetékességről is rendelkeznek: ez okból a jelen §. e kihágásokra sem alkalmazható.

2. Az Ausztriában vagy külföldön elkövetett *vétség* a magyar állam területén csak az esetben lévén büntethető, ha a cselekmény az elkövetés helyén fennálló törvények szerint is büntetendő, s ha ugyanott még nem szünt meg büntethető lenni, külföldi állampolgárokra nézve pedig ezenfelül csupán akkor, ha kiadásuknak helye nincs, s ha az igazságügyminister irányukban az eljárás megindítását elrendeli (btk. 8., 9., 11. és 17. §-ok): ezek folytán az Ausztriában vagy külföldön elkövetett vétségek tetteseire nézve is csak eme feltételek létezése esetében merülhet fel az illetékesség kérdése, mely a jelen §. értelmében döntendő el.

d) Illetékességi összeütközés két járásbiróság között.

15. §. Ha büntetendő cselekmény forog fenn, de az a jelen rendelet szabályai szerint más kir. járásbiróság illetékességéhez tartozik, a feljelentést vett kir. járásbiróság az irásbeli feljelentést, illetve a szóbeli feljelentésről felvett jegyzőkönyvet az illetékes kir. járásbirósághoz átteszi és erről a feljelentőt értesíti. Ha azon kir. járásbiróság, melyhez az ügy ekkép áttétetett, illetékességét nem állapítja meg, köteles az iratokat az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ezen illetékességi összeütközés eldöntésére hivatott felsőbb bírósághoz hivatalból felterjeszteni.

1. Az 1869. évi IV. t.-cz. 22. §-a szerint a biró az igazságszolgáltatást senkitől meg nem tagadhatja, ki illetősége körében hozzá folyamodik. A jelen §. oly eseteket feltételez, midőn a panaszos nem a fennebbi §-ok szerint illetékes birósághoz adta be feljelentését. A feljelentés azonban ily esetben sem utasítható vissza, hanem átteendő ahhoz a járásbirósághoz, mely a panaszt felvett járásbiróság véleménye szerint illetékes; ha pedig az utóbbi járásbiróság is illetéktelennek tartaná magát: az ekként támadt illetékességi összeütközés kérdésében a felső biróság határoz.

2. A magyar államnak azon területén, melyen a jelen rendelet érvényes, két járásbiróság között az illetékességi összeütközést a kir. tábla, — a Királyhágón túli és inneni bíróságok között felmerült illetékességi összeütközést azonban a kir. Curia dönti el (B. T. XII. 270. C.). A fiumei és horvát bíróságok között támadt illetékességi összeütközés eseteiben pedig az 1871. évi szeptember 14-én kelt igazságügyministeri rendelet szerint a horvát legfőbb ítélőszék s a Curia meghallgatása után — a magy. kir. igazságügyminister a horvát bánnal egyetértőleg határoz (B. T. V. 293.). Ha több biróság egyiránt illetékes s egyik sem kezdte meg az eljárást: a kir. tábla és Curia egyező kijelentése szerint az utasítandó az eljárásra, mely mellett legtöbb czélszerűségi ok szól (V. 416.).

e) A törvényszék hatásköréhez tartozó feljelentés elintézése.

16. §. Ha a kir. törvényszék hatásköréhez utalt bűntett vagy vétség forog fenn, a kir. járásbiróság az ügyet, ha az 1880. évi XXXVII. törvényczikk 40. szakaszában felsorolt esetek fenforognak, ezen idézett szakasz értelmében az illetékes kir. törvényszékhez beterjeszti, más esetekben pedig a feljelentést azzal, hogy elintézése hatásköréhez nem tartozik, indokoltan visszautasítja és erről a feljelentőt értesíti.

1. Az É. t. 40. §-a a kir. járásbiróság hatásköréhez utalta a súlyos testi sértés, lopás és zártöréssel elkövetett sikkasztás vétségét, valamint a két utóbbi vétségre vonatkozó orgazdaságot (4. pont), a mennyiben 6 hónapot meg nem haladó fogház lenne kiszabandó. Ha azonban 6 hónapot meghaladó fogház mutatkozik kiszabandónak, a járásbiróság az ügyet az illető kir. törvényszékhez köteles áttenni, mely intézkedés ellen jogorvoslatnak helye nincs, s a kir. törvényszék a beterjesztett ügyben, tekintet nélkül a kiszabandó büntetésre, eljárni köteles. E rendelkezésre hivatkozik a jelen §. A mennyiben bűnhalmazat miatt volna 6 hónapot meghaladó fogház kiszabandó, ez esetre nézve az ügy áttételét a fennebbi 12. §. rendeli el.

2. Az előbbi pont alatt kiemelt eset kivételével, midőn a járásbiróságnál a törvényszék hatásköréhez tartozó bűntett vagy vétség miatt tétetik panasz, a feljelentés a §-ban említett indokolással mindenkor visszautasítandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Felek.

a) A kir. ügyész.

17. §. Az 1871. évi XXXIII. törvényczikk által a kir. ügyésznek a járásbiróságok előtt folyamatban levő bűnügyekben adott közvádlói jogok érvényesíthetése végett kötelesek a kir. járásbiróságok minden egyes, hivatalból üldözendő vétség vagy kihágásra vonatkozó feljelentés adataihoz képest, az A. alatti táblázat négy első rovatát a feljelentés beadása napján kitölteni s a minden feljelentésre nézve külön szerkesztendő táblázatot az illetékes kir. ügyésznek beküldeni. A táblázatokat a vonatkozó feljelentések iktatói számainak sorrendében folyó számmal kell ellátni.

A táblázattal együtt, de csak fontosabb és nyomban ugy sem elbirálható esetekben a feljelentés maga is beküldendő a kir. ügyészhez, kivéve, ha az ügy sürgőssége különösen a személyes szabadság korlátozása szempontjából az azonnali elintézést teszi szükségessé.

A kir. ügyész a beküldött táblázatokat jegyzékbe veszi. Esetleges indítványát a táblázat 5. rovatába jegyzi be, s a táblázatot postafordultával visszaküldi.

A kir. járásbiróság azonban a kir. ügyész ezen indítványának beérkezése előtt is tartozik folytatni az eljárást, kivéve ha az ügy fontossága, bonyolodottsága teszi kivánatossá az ügyészi indítvány bevárását és emellett még sürgős intézkedés szüksége nem forog fenn.

A kir. járásbiróság a táblázat 6. rovatát az itélet hozatala után tölti ki és a táblázatot azonnal a kir. ügyészhez ismét beküldi. A kir. ügyész az itéletre vonatkozó nyilatkozatát a 7 rovatba bejegyzi s a táblázatot postafordultával a kir. járásbiróságnak visszaküldi.

A kir. járásbiróság a táblázatot a 8., 9., 10., illetve a 11. rovatnak kellő időben történt kitöltése után ismét a kir. ügyészhez küldi be, hol az, ha a kir. ügyész további indítványt nem tesz, az első bemutatáskor nyert folyó szám alatt irattárba teendő. Hasonlóképen irattárba teendők azon táblázatok is, melyek elvetési határozattal jogérvényesen elintézett feljelentésekre vonatkoznak.

Ha a feljelentés a kir. ügyésznél tétetett, az A. alatti szerint készült táblázat öt első rovatát a kir. ügyész tölti ki és a táblázatot a feljelentéssel együtt a kir. járásbiróságnak küldi meg, minek folytán az első beküldés a kir. járásbiróság részéről feleslegessé válik.

18. §. Az 1871. évi XXXIII. törvényczikk 23. szakasza értelmében szerkesztendő havi kimutatásba csak a sértett fél indítványa folytán üldözendő vétségek és kihágások veendők föl. A kir. járásbiróságok kötelesek ezen kimutatást a következő hó első nyolcz napja alatt a kir. ügyészhez beküldeni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A kir. ügyész észrevételét vagy nyilatkozatát ezen kimutatásba bejegyzi és a kimutatást nyolcz nap alatt a kir. járásbirósághak visszaküldi.

A kir. ügyész kívánhatja, hogy ezen ügyre vonatkozó iratok hozzá beküldessenek és hogy a tárgyalási határnap, a mennyiben még el nem mult, vele előzetesen közöltessék.

19. §. A kir. ügyész felebbezési joga az 1871. évi XXXIII. törvényczikk által szabályoztatik.

20. §. A kizárólag a sértett fél indítványa folytán üldözendő vétségek és kihágások miatt folyamatba tett eljárásnál a kir. ügyész befolyását úgy érvényesítheti, mintha hivatalból üldezendő vétség vagy kihágás forogna fenn; a magánvádló azonban jogait, kivéve a 21. szakasz esetét, a kir. ügyésztől függetlenül, önállóan és oly hatálylyal érvényesítheti, mintha a kir. ügyész nem nyilatkozott volna.

21. §. A királyi ügyész a magánvádlót az ezt illető jogkörrel helyettesítheti, ha a sértett fél indítványa folytán üldözendő vétség vagy kihágás forog fenn és a magánvádló a helyettesítést kérelmezi.

A kir. ügyész a helyettesítés iránti kérelmet megtagadhatja.

22. §. A jogorvoslatok használatára kiszabott határidők a kir. ügyészszel szemben azon esetben, ha a kir. ügyész értesítése nem külön kézbesítési ív mellett történt, azon naptól számíttatnak, melyben a 17. szakaszban említett táblázat a kir. ügyészhez érkezett, ellenkező esetben pedig azon naptól, melyen az illető irat vagy iratok érkeztek a kir. ügyészhez.

1. A kir. ügyész hatásköre a járásbiróság büntető eljárásában a szerint különbözik, a mint a járásbiró csak vizsgálóbiró gyanánt a törvényszék hatásköréhez tartozó bűnügyben, vagy mint ítélőbiró, a hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben jár el. A jelen §-ok a kir. ügyésznek csak az utóbbi esetekre vonatkozó közvádlói hatáskörét szabályozzák.

2. Az 1871: XXXIII. t.-cz. 23. §-a szerint a kir. ügyészt ama bűnügyekben, melyek a járásbiróság hatásköréhez tartoznak, ellenőrzési jog illeti. E mellett mindama büntetendő cselekményekre nézve, melyek hivatalból veendők vizsgálat alá: a kir. ügyészt a 18—20. §-okban körülírt jogok is megilletik, s nevezetesen jogában áll az ügy bármely stádiumában indítványokat tenni, az iratok és az ítélet közlését az ügy befejezése után is kívánni, az eljárás körül tapasztalt hiányokra a járásbirót figyelmeztetni, s szükség esetén a törvényszék intézkedését kikérni. A törvény eme intézkedésein alapulnak a jelen §-ok melyek közül külön kell szemügyre vennünk azokat, melyek a kir. ügyésznek a hivatalból üldözendő s másfelől azokat, melyek ugyanannak a magánindítványú vétségekre és kihágásokra vonatkozó hatáskörét szabályozzák.

3. *A hivatalból üldözendő* vétségek és kihágások eseteiben a kir

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ügyész jogai és kötelességei ezek: *a*) érintkezik a kir. járásbirósággal az *A*) táblázat közvetítésével (17. §.); *b*) gyakorolja a felebbezési jogot az 1871: XXXIII. t.-cz. értelmében (19. §.).

Ad a). Az *A*) táblázat külső és belső lapból áll. A külső lapon az év és folyószám, a járásbiróság és ügyészség megnevezése, a feljelentés beadásának s a táblázat be- és visszaérkezésének napjai vannak feljegyezve; a belső lap rovatai ezek: a feljelentő neve és állása (1.), vagyoni és személyes viszonyai (2.), a feljelentés tárgya (3.), a letartóztatás ideje (4.), az ügyészi indítvány és birói határozat (5.), a tárgyalás és ítélet napja, lényege, s a használt jogorvoslat megjelölése (6.), a kir. ügyész nyilatkozata az ítélet iránt (7), a felsőbb biróság ítélete (8.), az ítélet jogerőre emelkedése (9.), a szabadságbüntetés megkezdése (10), a pénzbüntetés behajtása (11.) és vegyes (12). Az 1881. márcz. 2-án kiadott i. m. rend. szerint hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás esetében az *A*) táblázat a felső birósághoz felterjesztett ügy irataihoz is csatolandó, vagy esetleg a kir. ügyész külön beadott nyilatkozata vagy felebbezése által helyettesítendő (B. T. I. 389.). Továbbá kimondotta a Curia, hogy hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében az *A*) táblázat kitöltésének s a kir. ügyészhez való beküldésének elmulasztása oly lényeges alaki hiány, mely az eljárás megsemmisítését vonja maga után (VI. 295).

Ad b). Az 1871 XXXIII. t.-cz. 17. §-a szerint a kir. ügyész hivatva van a büntető igazságszolgáltatás érdekében akkor is perorvoslattal élni, ha az a vádlott javára szolgálna (*e* pont). E rendelkezés a fennebbi 19. §. szerint a járásbiróság hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben is alkalmazandó lévén, a kir. ügyész ezek tekintetében is minden irányban gyakorolhatja a felebbezés jogát. A jogorvoslat használatára kiszabott határidő a 22. §. szerint az esetben, ha a kir. ügyész értesítése nem külön kézbesítéssel történt: az *A*) táblázat beérkezése napjától számítandó. E rendelkezéssel szemben egy alkalommal, midőn a kir. ügyész a márcz. 3-án vett *A*) táblázatot felebbezésének bejelentésével csak 8 nap eltelte után küldte vissza a járásbirósághoz, de felebbezését márcz. 4-iki kelettel jegyezte a táblázat megfelelő rovatába, a budapesti kir. tábla, tekintettel ez utóbbi körülményre, elfogadta a felebbezést (B. T. XIV. 222.);* utóbb azonban döntvényszerűleg kimondá ugyane felső bíróság, hogy a kir. ügyész jogorvoslatát az *A*) táblázat beérkezésétől számított 8 nap alatt oly módon köteles a járásbirósághál bejelenteni, hogy ennek letelte előtt a táblázat a járásbiró iktató hivatalába érkezzék (XVI. 219.). A törvényszék mint másodbiróság ítéletével szemben a kir. ügyész az 1883. évi 427. sz. a. kiadott i. m. rendelet szerint akként gyakorolja felebbezési jogát, hogy a törvényszék ítéletét a járásbirósághoz való visszaküldés előtt a kir. ügyészszel közli, a ki azután az ítélet kiadmányára jegyzi megnyugvását vagy felebbezését és esetleges okait (XII. 4.).

4. A *magánindítványu* vétségek és kihágások tekintetében a kir. ügyész hatásköre a következő: *a*) gyakorolja az ellenőrzést a járás-

* E határozat helytelenségét alaposan kimutatta *Polgár József* (u. o.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

biró által szerkesztendő havi kimutatás alapján (18. §.); *b*) az eljárás folyama alatt, ha szükségesnek látja, befolyását úgy érvényesítheti, mint a hivatalból üldözendő vétségek és kihágások eseteiben, érintetlenül hagyván a magánvádló jogait (20. §.); *c*) a magánvádló kérése folytán ezt, az őt megillető jogkörrel helyettesítheti (21. §.). A 20. §. rendelkezéséből önkényt következik, hogy a kir. ügyész a magánindítványú cselekmények eseteiben is élhet felebbezéssel, tekintet nélkül arra, hogy megnyugodott vagy felebbezett-e a magánvádló; a budapesti kir. ítélőtábla mindazonáltal kimondotta 1888. évi 2. sz. döntvényében, hogy oly indítványi vétségek és kihágások eseteiben, melyeknek másodfokú birósága a kir. törvényszék, a kir. ügyésznek felebbezési joga nincs (B. T. VIII. 143).* Ez annál feltűnőbb, mert viszont a Curia a jelen rendelet 20. §-a alapján elismeri a kir. ügyész felebbezési jogát oly magánindítványú bűncselekmények eseteiben, melyeknek másodfokú birósága az 1883: VI. t.-cz. 6. §-a szerint a kir. tábla, s nevezetesen kimondotta, hogy a kir. ügyész magánvádló megnyugvása daczára felebbezéssel élhet a büntetés felemelése iránt (B. T. XVIII. 16.), s hogy magánvádló megnyugvása nem érinti a kir. ügyésznek az 1871: XXXIII. t.-cz. 17. §-ában biztosított felebbezési jogát (XIX. 271.).

b) A magánvádló.

23. §. A kir. járásbiróságok hatásköréhez utalt mindazon vétségek és kihágások esetében, a melyekben a büntetőtörvények szerint az eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg, a sértett fél magánvádlónak tekintendő, kinek fellépése nem csupán az eljárás megindításához, hanem annak folytatásához is szükséges.

A magánvádló mindazon indítványokat és nyilatkozatokat teheti, melyekre a közvádló a hivatalból üldözendő vétségek és kihágások miatt indított eljárásban jogosítva van.

Vádját a magánvádló szóval vagy irásban, a közigazgatási hatóságnál, kir. ügyészségnél vagy a kir. bíróságnál emelheti.

Az ítélet kihirdetéséig a magánvádló visszavonhatja a vádat (1878. V. t.-cz. 116. §.), minek folytán a biróság az eljárást minden más indokolás nélkül végzés által megszünteti s egyúttal magánvádlót az összes felmerült eljárási költségek megfizetésére kötelezi.

Ezen végzés felmentő ítélet hatályával bir s csak azon részében támadható meg felebbezéssel, mely az eljárás által okozott költségekről intézkedik.

A magánvádló a vádat visszavonhatja akkor is, ha őt a 21. szakasz szerint a kir. ügyész helyettesíti.

24. §. Ha ugyanazon vétségre vagy kihágásra vonatkozólag a

* E döntvényt alaposan birálja *Vargha F.* (XVII. 287).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vádemelés joga több magánszemélyt illet, ezen jogot mindegyik egymástól függetlenül gyakorolhatja ugyan, mindazonáltal az ügy érdemében vádlott javára hozott minden határozat, valamennyi a vádra jogosított magánszemély irányában joghatálylyal bir akkor is, ha csupán egy vagy másik jogosított vádja folytán hozatott volna.

1. Magánvádló az indítványi bűncselekmény által jogaiban sértett vagy károsított fél vagy ennek törvényes képviselője. Magánindítványu kihágás a járásbirósághoz utalt esetek között csak kettő van, t. i. a ktk. 126. és 127. §-aiban meghatározott tulajdon elleni kihágások. Az indítvány előterjesztéséről és visszavonásáról a btk. 110—116. §-ai intézkednek (lásd ktk. 31. §. 5. jegyzet).

2. A 23. §. szerint a magánvádló jogkörét a következőkben foglalhatjuk össze: *a*) fellépése nemcsak az eljárás megindításához, hanem folytatásához is szükséges; *b*) vádját a közigazgatási hatóságnál, kir. ügyészségnél és kir. bíróságnál előterjesztheti; *c*) mindazon indítványokat és nyilatkozatokat megteheti, melyekre a közvádló a hivatalból üldözendő esetekben jogosítva van; *d*) vádját az ítélet kihirdetéséig, és pedig akkor is visszavonhatja, ha őt a 21. §. szerint a kir. ügyész helyettesíti.

Ad a). Magánindítványú bűncselekmény esetében a jogosított indítványa nélkül a büntető eljárás meg nem indítható (btk. 110. §.). Az indítvány azon naptól számított 3 hónap alatt terjesztendő elő, melyen a büntetendő cselekmény és elkövetője a jogosítottnak tudomására jutott (112. §.). Az indítványozásra jogosítva van a sértett fél, ha 16. évét már betöltötte s ha gondnokság alatt nincs: ellenkező esetben, valamint a pazarlás miatt gondnokság alatt levő személyek s a kiskorúak ellen elkövetett vagyoni delictumok eseteiben, a sértett fél törvényes képviselője (113. §.). Több jogosult egyikének vagy másikának mulasztása vagy elállása a többiek jogát nem szünteti meg (114. §.). A magánindítványra üldözhető tettes vagy közreműködők egyike ellen előterjesztett indítvány a bünvádi eljárás megindítását valamennyi ellen maga után vonja (115. §.). Ezek mellett figyelmet érdemel a Curia egy határozata, mely szerint az eljárás megindítását nem gátolja az, hogy a magánvádló vádlottal az eljárás meg nem indítása iránt megegyezett, de a feljelentést mégis megtette: mert az ily szerződés nem érinti a büntető törvény által biztosított jogokat, hanem csak magánjogi viszonyt létesít a felek között (B. T. VI. 73.). Az eljárás folytatásához annyiban szükséges a magánvádló föllépése, hogy a kitűzött tárgyaláson való megjelenése nélkül az eljárás nem folytatható (68. és 71. §-ok.).

Ad b). A hatóságok közt, melyeknél a feljelentés megtehető, a községi előljáróság is foglaltatik: mert ez is közigazgatási hatóság (btk. 164. §.).* Továbbá sikerrel meg lehet tenni az indítványt a

* *Kálmán Lajos* tévesen állítja, hogy a községi előljáróságnál tett feljelentés visszautasítandó (B. T. VII. 74.), ellenben *S.* szerint az ily feljelentés ép oly hatályú, mintha a bíróságnál tétetett volna (VII. 112.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

csendőrségnél is, mely azt az illetékes bírósághoz teszi át (B. T. XI. 62.).

Ad c). Ama nyilatkozatok és indítványok közt, melyekre a kir. ügyész hivatalból üldözendö bűncselekmények eseteiben jogosítva van, legfontosabbak az ügy tárgyalásán teendő, s nevezetesen vádlott elítéltetésére vonatkozó indítványok, továbbá az ítéletben való megnyugvás vagy az ellen a felebbezés bejelentése. A felebbezést az 1883. évi VI. t.-cz. korlátai között a magánvádló is ugyanoly hatáskörrel gyakorolja, mint a kir. ügyész.

Ad d). A vád visszavonásának joga a btk. 116. §-án alapul. A visszavonás nyilt és hallgatólagos lehet. Ilyen rendszerint a magánvádlónak elmaradása a tárgyalásról. Minthogy azonban az elmaradás vétlen is lehet: ez mégsem egyértelmű a vád kifejezett visszavonásával, minélfogva ily esetben a magánvádló perújítással élhet (B. T. VI. 227.). Továbbá kimondá a Curia, hogy a ki vádlott megbüntetését a bíróságra bízza: az vádját visszavontnak tekintendő, — ellenben a megbüntetni kért cselekmény helytelen minősítése (pl. könnyű testi sértés helyett hivatali visszaélés) nem lehet oka az indítvány visszautasításának (XIII. 235.).

3. Az indítvány visszavonásának a 23. §. szerint egyik hatálya az, hogy a biróság az eljárást, felmentő ítélet erejével biró s e részben nem felebbezhető végzéssel, megszünteti; másik az, hogy magánvádlót az eljárási költség megfizetésére kötelezi. Utóbbi tekintetben azonban kimondá a Curia, hogy magánvádló csak az indítványi bűncselekmény üldözése közben felmerült költségek megtérítésére kötelezhető (XX. 119. l.). Ha magánvádló a tárgyaláson meg nem jelent, s ekként hallgatólag állott el panaszától: az ügy nem megszüntető végzéssel, hanem felmentő ítélettel fejezendő be (71. §.).

4. A 24. §. rendelkezése a btk. 114. §-án alapul. Ama korlátozása, hogy a vádlott javára hozott minden érdemleges határozat akkor is joghatálylyal bir a vádra jogosított valamennyi személy irányában, ha csupán az egyik vagy másik jogosított vádja alapján hozatott: a dolog természetéből következik, s nem érinti a btk. 114. §-ának azt a rendelkezését, hogy az egyik vagy másik jogosultnak mulasztása vagy elállása a többiek jogát nem szünteti meg (l. 31. §. 5. jegyzet *d*) pont).

c) A sértett fél.

25. §. A hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás által jogaiban sértett fél ezen cselekményeket a közigazgatási hatóságnál, a kir. ügyészségnél és a kir. bíróságnál feljelentheti.

26. §. Ha a kir. ügyész a sértett fél feljelentése folytán az eljárás folyamatba tételét sikerrel indítványozta, a sértett fél befolyása csak magánjogi igényeinek érvényesítésére terjedhet ugyan ki, de megtekintheti az iratokat és úgy a bíróságnak, mint a kir. ügyésznek a vádlott vétkességének és saját kárkövetelésének bizonyítékul szolgálható adatokat beszolgáltathatja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

27. §. Ha a kir. ügyész a sértett fél feljelentését, mint eljárásra nem alkalmasat, visszautasítja, jogosítva van a sértett fél a feljelentést közvetlenül az illetékes kir. járásbiróságnál beadni.

28. §. Ha a kir. járásbiróság akár a kir. ügyész indítványa után, akár ügyészségi indítvány nélkül a feljelentést elveti, ezen határozata a sértett féllel közlendő, ki ez ellen felebbezéssel élhet. Ha a kir. ügyész is felebbezett, a sértett fél felebbezése figyelembe nem vehető.

29. §. Ha a felsőbb biróság a sértett fél felebbezése folytán az eljárás folyamatba tételét elrendelte, a sértett fél a közvádló jogaiba lép s ennek jogait gyakorolja mindaddig, míg a kir. ügyész a büntető eljárás folytatását magához nem vonja. A kir. ügyész ezen jogát az eljárás jogérvényes befejezéséig bármikor gyakorolhatja.

30. §. A sértett fél a felmentő ítéletet felebbezheti. Ha a kir. ügyész a törvényes határidő alatt szintén felebbezi ezen ítéletet, a sértett fél felebbezése figyelembe nem vehető.

A büntető ítéletet a sértett fél a büntetés mértékére nézve nem felebbezheti és csak a magánjogi igényeire vonatkozó határozatokra nézve van a 31. szakasz korlátain belül felebbezési joga.

1. Sértett fél a hivatalból üldözendő bűncselekmények eseteiben a károsult vagy egyébként sérelmet szenvedett egyén. A sértett fél jogköre a jelen §-ok szerint a következő: *a)* feljelentést tehet a közigazgatási hatóságnál, királyi ügyészségnél és bíróságnál, ha pedig a kir ügyész a nála tett feljelentést visszautasítja: azt közvetlenül az illetékes járásbiróságnál beadhatja (25. és 27. §-ok); *b)* felebbezéssel élhet a járásbiróság ama határozata ellen, melylyel a feljelentést elveti, amennyiben a kir. ügyész ugyanezen határozat ellen nem felebbezett (28. §.); *c)* a közvádló jogaiba lép az esetben, ha a felső biróság az ő felebbezése következtében az eljárás folyamatba tételét elrendelte, a mennyiben a kir. ügyész az ügy további stádiumában magáévá nem teszi a vádat (29. §.); *d)* a felmentő ítéletet hatálylyal felebbezheti, amennyiben a kir. ügyész törvényes határidő alatt nem felebbezte, valamint felebbezheti a büntető ítéletet is, de csak magánjogi igényeire vonatkozólag (30. §.); *e)* szintén csak magánjogi igényeinek érvényesítése czéljából gyakorolhat befolyást az eljárásra az esetben, ha a kir. ügyész az eljárás megindítását sikerrel indítványozta, s a vádat az ügy további stádiumában is fentartja (26. §.). Az *a)* és *e)* pontok alatt kiemelt jogok feltétlenül megilletik a sértett felet, a *b)*—*d)* alattiakat azonban csak akkor gyakorolhatja, ha a kir. ügyész a feljelentést és vádat magává nem teszi.

2. A judicatura megállapításaiból kiemeljük a következőket: *a)* a sértett fél akkor is kívánhatja a birói határozatok kiadását, ha a feljelentést nem ő tette (B. T. III. 220. C.); *b)* a bűnösség kérdésében akkor is felebbezési joggal bir a sértett fél, ha követelése polgári úton már megítéltetett (X. 80), a büntetés súlyosbítása végett

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

azonban egyáltalában nem felebbezhet (XVII. 302.); *c*) ha az ügyész megszüntetést indítványozott s a sértett fél kijelentette, hogy vádlott megbüntetését nem kívánja, habár egyébként felebbezett is; a megszüntető határozat felül nem bírálható (IV. 397.), míg más esetekben a sértett fél felebbezéssel élhet a megszüntető határozat ellen, habár magánjogi elégtételre nem is jogosított (IX. 175. C.); *d*) ha a sértett fél panaszától eláll: felebbezéssel akkor sem élhet, ha az ügy a kir. ügyész indítványa folytán letárgyaltatott (XI. 368.); *e*) nem lép a sértett fél jogaiba az, ki ennek kárkövetelését vétel útján megszerzi (XIX. 4. C.). Végre megjegyzendő, hogy a hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás akkor is büntetendő, ha vádlott a sértett féllel kiegyezett (II. 316.).

d) A magánvádlóra és sértett félre vonatkozó közös határozatok.

31. §. Felebbezési joggal nem bir sem a vádló, sem a sértett fél, ha magánjogi igényeikkel a polgári per útjára utasíttatnak.

32. §. Úgy a magánvádló, mint a sértett fél igényeiket polgári per útján érvényesíthetik. Ha a büntető eljárás folyama alatt az tünik ki, hogy a kár megtérítése iránt a polgári per folyamatban van, a büntető biró a kár mennyiségét annyiban nyomozhatja ugyan, a mennyiben ez a büntetendő cselekmény tényálladékának megállapítására szükséges, de a kárt a panaszos részére meg nem ítélheti.

33. §. A magánvádló, valamint a sértett fél is a kir. járásbiróságok előtt vétség vagy kihágás miatt folyamatban levő ügyekben meghatalmazott által képviseltethetik magukat.

Meghatalmazott rendszerint csak ügyvéd lehet (1874. évi XXXIV. t.-cz. 1. §.) Ezen szabály alól kivételnek akkor van helye, ha a magánvádlót vagy a sértett felet férfi hozzátartozói (1878. V. t.-cz. 78. §.), vagy a férj nejét képviseli.

A tárgyaló biró hozzátartozói (1878. V. t.-cz. 78. §.) az előtte folyamatban levő ügyekben nem képviselhetnek feleket.

Ha a magánvádló vagy a sértett fél előadása érthetetlen, vagy illetlen és durva kifejezések által a biróság tekintélyét sérti, a biróság kötelezheti őket, hogy magukat ügyvéd által képviseltessék.

34. §. Ha a meghatalmazott kirendelése a biróság tudomására jutott, a határozatok a meghatalmazottal közlendők.

35. §. Ha a magánvádló vagy a sértett fél az ügy tárgyalásához sem személyesen, sem kellően igazolt meghatalmazott által nem jelent meg, az első úgy tekintetik, mintha vádját visszavonta volna, az utóbbi pedig úgy, mintha kárkövetelésének büntető úton leendő érvényesítéséről és egyéb jogairól lemondott volna.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A 31. és 32. §-ok a magánjogi igényeknek polgári perúton leendő érvényesítéséről, a 33. és 34. §-ok a magánvádló és sértett fél képviseletéről intézkednek, a 35. §. pedig az ügy való tárgyalásán való meg nem jelenés következményét határozza meg.

2. *Polgári perre* akkor utasítandó panaszos, ha magánjogi igényeinek alapos megbirálása bővebb bizonyítást követelne s a bűnösség kérdésében az ítélethozatalt késleltetné (5. §.). A mennyiben a magánfél ez alapon a polgári perre utasíttatott: igényeit, a perre utasító határozat elleni felebbezés kizárásával, csak a polgári biró előtt érvényesítheti. A 32. §. további rendelkezése, mely szerint a büntető biró az esetben, ha a polgári per már folyamatban van, a kárt meg nem ítélheti: a dolog természetéből következik. A kár kinyomozását azonban szükségessé teheti az, ha a cselekmény minősítése a dolog értékétől vagy a kár nagyságától van függővé téve, mint pl. a ktk. 126. és 127. §-ainak esetében.

3. *A képviseltetés* alapja a 33. és 34. §-ok szerint csak a magánvádló vagy sértett fél meghatalmazása lehet, melylyel képviseletét valamely ügyvédre vagy valamely férfi-hozzátartozójára, illetőleg a nő férjére bizza. A 33. §. összefüggéséből következik, hogy meghatalmazásra az utóbbi esetben is szükség van, minélfogva a Curia egy esetben ki is mondá, hogy a férj neje nevében külön meghatalmazás nélkül panaszt nem tehet (B. T. XVI. 112.). * A kiskorú vagy gondnokság alatt levő sértett fél törvényes képviselője (btk. 113. §.) az illetővel jogilag egynek veendő és így az esetben, ha személyesen terjeszti elő az indítványt: fellépése nem meghatalmazáson, hanem a törvényen alapul. Egyébként ő is meghatalmazott által képviseltetheti magát, miként az önjogú magánvádló vagy sértett fél. Ügygondnok a sértett fél részére soha sem rendelendő, tehát akkor sem, ha az ismeretlen tartózkodású volna (XV. 399.).

4. *A meg nem jelenés következménye* más a magánvádlónál és más a sértett félnél. Az előbbi vádjától elállottnak, az utóbbi kárkövetelésének és egyéb jogainak érvényesítéséről lemondottnak tekintendő. E mellett a magánvádló, ki vádját ekként hallgatólag visszavonta: a felmerült költségek megfizetésére is kötelezendő (23. §. 4. bek.), míg a sértett felet a költségek megfizetése nem terheli. Az ügyvéd sem marasztalható az általa ellenjegyzett vád visszavonása folytán a költségekben (B. T. XIII. 323.). Az idéző végzésben úgy a magánvádló, mint a sértett fél figyelmeztetendő az itt megjelölt törvényes következményekre (68. §.).

e) A védő.

36. §. Vádlott védő segélyével élhet.

Védő lehet:

a) ügyvéd (1874. XXXIV. t.-cz. 1. §.);

* A Curia korábban egy ellentétes határozatot is hozott (B. T. XII. 320), mely azonban a jelen rendelet világos intézkedésével szemben meg nem állhat.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) jogtudori fokot elnyert ügyvédjelölt;

c) vádlott férfi hozzátartozója (1878. V. t. cz. 78. §-a) és a vádlott nő férje akkor is, ha a hozzátartozó vagy férj az a) és b) pontban említett minősítéssel nem is bir.

37. §. Mint védő nem működhetik a tárgyaló birónak hozzátartozója (1878. V. t.-cz. 78. §.) és az, kit a biróság ezen ügyben mint tanut meghivott.

38. §. A védő védenczével a tárgyalásig és azután az ítélet jogerőre emelkedéséig, tanuk jelenléte nélkül értekezhetik. Értekezhetik vele tárgyalás alatt is, kivévc ha vádlottnak a hozzá intézett kérdésekre feleletet kell adni.

39. §. A védő védenczének kifejezett akarata ellenére jogorvoslattal nem élhet.

1. A 36. és 37. §-ok a védő használatának jogát és azon személyeket határozzák meg, a kik védők gyanánt működhetnek vagy a védelem jogából kizáratnak. A 36. §. *b*) pontja szerint védő csak jogtudori fokot elnyert ügyvédjelölt lehet; ez azonban úgy értendő, hogy az ügyvédjelölt saját nevében csak eme feltétel alatt szerepelhet védő gyanánt, ellenben főnöke helyettese gyanánt nem jogtudor ügyvédjelölt is teljesitheti a védelmet (B. T. XIII. 15. C.).

2. A 38. és 39. §-ok a védő jogait állapitván meg: ezek közt a jogorvoslatok használata annyiban korlátozásnak van alávetve, a mennyiben a védő védenczének kifejezett akarata ellenére jogorvoslattal nem élhet. Ezt kiegészíti a Curia egyik határozata, mely szerint a másodbirósági ítélet kihirdetése és megnyugvással lett fogadása után megbizott ügyvéd nem válik védővé s ennélfogva nem nyújthatja be foganattal az ítéletben megnyugvó vádlott nevében a felebbezést (B. T. VIII. 208.). Ez esetben ugyanis vádlott felebbezési jogától elesvén, azt másra sem ruházhatta át és igy az ennek ellenére felebbező ügyvéd úgy tűnik fel, mint a ki védenczének kifejezett akarata ellen élt felebbezéssel.

4. A birói határozatok közlése.

40. §. A birói határozatok a felekkel rendszerint szóbeli hirdetés által közlendők.

Azt, hogy a hirdetés a felek előtt megtörtént, igazolja a hirdetést teljesítő biró és jegyzőkönyvvezető, vagy a határozat eredeti fogalmazványán vagy a hirdetésről felvett külön jegyzőkönyvben.

Ha a határozatok kézbesittetnek, a kézbesitési iv az iratokhoz csatolandó.

41. §. A kir. ügyészszel a határozatok szóbeli hirdetés által, vagy a 17. szakaszban említett táblázat átküldése által közöltetnek.

42. §. A vádlottat a tárgyalásra idéző végzés, annak mindig saját

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kezéhez kézbesítendő. Az első végzés a magánvádlónak és a sértett félnek szintén saját kezéhez kézbesítendő, kivéve ha igazolt meghatalmazott által képviseltetik, mely esetben az első végzésre is a 34. szakasz rendelkezése alkalmazandó.

Idézések tanuk és szakértők részére lehetőség szerint saját kézhez adandók át.

Másnemű végzéseket az illető fél nagykorú családtagjai vagy laktársai is joghatálylyal vehetnek át. Ha ilyenek nincsenek, a kézbesítés a 44. szakasz szabályai szerint eszközlendő.

43. §. Közszolgálatban álló egyéneknek szóló idéző végzések, mindig a címzettek felettes hatóságai utján kézbesítendők.

A közszolgálatban álló egyéneket, valamint az ügyvédeket és a kir. közjegyzőket felmentő vagy büntető jogérvényes ítéletek, ugyszintén a magánvádló elállása folytán hozott megszüntetési végzések, az illetékes felettes hatóságoknak, esetleg az illetékes kamarának megküldendők.

44. §. Ha valaki a kézbesítést saját kezéhez az által hiusítja meg, hogy elrejtőzködik, a kézbesítendő bírói határozat egy példánya a községi elöljáróságnál, Budapesten a kerületi elöljáróságnál teendő le, másik példánya pedig lehetőség szerint a szomszédból vett, az illetővel ismerős két nagykorú tanú jelenlétében a címzett lakásának ajtajára kifüggesztendő, s ennek megtörténte a kézbesítési íven a kézbesítő által azon megjegyzéssel igazolandó, hogy a tanukat felhivta, hogy az idézettet a határozat kifüggesztésére figyelmeztessék.

1. A 40. és 41. §-ok a bírói határozat közlésének módját, a 42—44 §-ok azokat a személyeket és hatóságokat jelölik meg, a kikkel, illetőleg a melyekkel a bírói határozatok közlendők.

2. A bírói határozatok közlése szóbeli és irásbeli lehet. Az előbbi kihirdetés, az utóbbi kézbesítés által eszközlendő. A két módozat gyakorlatilag azt a különbséget eredményezi, hogy a mennyiben a határozat ellen jogorvoslattal lehet élni: a fél erre vonatkozó nyilatkozatát a szóbeli kihirdetéskor azonnal, míg kézbesítés esetében csak a határozat kézhezvételétől számított törvényes határidő alatt (9 és 88. §§.) köteles bejelenteni. Ha a felet ügyvéd képviseli: a jogorvoslat határideje az ennek történt kézbesítéstől számítandó (B. T. VIII., 351. és IX. 255.).

3. Azok a személyek, kiknek a bíróság határozatait kézbesíteni kell, a 42. §. szerint a következők: *a)* a vádlott; *b)* a magánvádló és sértett fél, illetőleg ezek meghatalmazottja; *c)* a tanúk és szakértők. A vádlottnak mindig, a tanúknak és szakértőknek pedig «a lehetőség szerint» saját kezéhez kézbesítendő az idéző végzés. Ha azonban az illető a kézbesítést saját kezéhez elrejtőzése által meghiusítja: a határozat egyik példánya a községi elöljáróságnál teendő le, másik példánya két tanú jelenlétében a címzett lakásának ajta-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jára kifüggesztendő (44. §.).* A megszökött vagy ismeretlen tartózkodású vádlott részére az idézés az utóbbi módon sem lévén kézbesíthető: ezek iránt az 52. és 53. §-ok intézkednek. A magánvádló és sértett fél csak akkor idézendők személyesen, ha igazolt meghatalmazott által nem képviseltetnek. Hogy vádlott mellett védőjének is kell a birói határozatokat kézbesíteni: a dolog természetéből következik. Az idéző végzéseken kívül «másnemű végzések» az illető fél családtagjainak vagy laktársainak vagy esetleg a 44. §-ban meghatározott módon is kézbesíthetők (42. §.).

4. A 43. §. szerint a közszolgálatban levő egyéneket s az ügyvédeket és kir. közjegyzőket érdeklő végzések mindenkor felettes hatóságaikkal is közlendők. Az esetleg érdekelt magántársulattal azonban nem közlendő az ítélet, habár az a társulat valamely tagját illeti is (B. T. XIV. 310.).

5. Birói intézkedések a tárgyalás előtt.

a) A feljelentés elintézése.

45. §. Feljelentés esetén a kir. járásbiróság hivatalból birálja meg

a) tartozik-e a feljelentett cselekmény a kir. járásbiróság illetősége alá;

b) fel vannak-e sorolva a feljelentésben valamely vétség vagy kihágás tényálladékát megalkotó körülmények;

végre c) ha magánvád folytán üldözendő büntetendő cselekmény forog fenn, — jogosított-e a vádra az, ki a feljelentést tette.

46. §. Ha a feljelentés a 45. szakasz b) és c) pontjában irt kellékkel nem bir, a biróság azt indokoltan elutasítja és erről a feljelentőt értesíti.

1. A feljelentés elintézése annak elfogadása, visszautasítása vagy más birósághoz való áttétele lehet.

2. *Elfogadni* köteles a járásbiróság a feljelentést, ha az oly vétségre vagy kihágásra vonatkozik, mely a járásbiróság hatásköréhez van utalva (É. t. 40. §.), s ha arra nézve épen az a biróság illetékes, melynél a feljelentés tétetett (8—14. §-ok).

3. *Elutasitandó* a feljelentés: *a)* ha a panaszolt cselekmény vagy mulasztás nem foglalja magában valamely vétség vagy kihágás tényálladékát; *b)* ha magánindítványú bűncselekmény esetében nem attól származik, ki a btk. 113. §-a értelmében az indítvány előterjesztésére jogosítva van (45. §. *b)* és *c)* pont); *c)* ha a törvényszék hatásköréhez tartozó oly büntett vagy vétség jelentetett fel, mely a 16. §. értelmében a törvényszékhez át nem teendő; *d)* ha a panasz ismeretlen tettes ellen irányul (51. §.). Ellenben nem utasítható vissza a feljelentés az abban megjelölt bizonyítékok elégtelensége miatt

* *Kirchner S.* a kézbesítésnek ezt a módját elégtelennek tartja s szerinte kivánatos, hogy a polgári perrendtartás szabályai a bűnvádi kézbesítésekre is terjesztessenek ki (B. T. V. 91.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

(B. T. VIII. 384. C), valamint akkor sem, ha az ügyvédi ellenjegyzéssel beadott feljelentésből a meghatalmazás hiányzik (XII. 384.). Ha a hiányos feljelentés felvilágosítása és kiegészítése végett panaszló és panaszlott beidéztetnek, s ekkor kitünik, hogy büntetendő cselekmény nem forog fenn: a feljelentés elutasítása helyett az eljárás megszüntetendő (XVI. 52.) *) A feljelentés visszautasítását kimondó határozat ellen az *a*) és *b*) pontok eseteiben panaszló felebbezéssel élhet.

4. *Átteendő* a feljelentés, ha a feljelentett vétség vagy kihágás más járásbiróság illetőségéhez tartozik, vagy ha az É. t. 40. §-ának 4. pontjában megjelölt valamely vétség, illetőleg büntett a kir. törvényszék hatáskörébez tartozónak tünik fel (15. és 16. §-ok).

b) Az előzetes vizsgálat.

47. §. A kir. járásbiróságok hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben előzetes vizsgálati eljárásnak nincsen helye.

48. §. Ezen szabály alól kivételt képez, ha az eljárás sikeres foganatosítása végett azonnal intézkedni kell:

a) a bűnjelek beszerzéséről,

b) vádlott személyéről,

c) tanuk kihallgatásáról,

d) szakértői szemle megtartásáról és szakértői vélemény kivételéről.

49. §. A kir. járásbiróságok a 48. szakasz a) és b) pontjai értelmében szükséges intézkedéseket akkor is kötelesek teljesiteni, ha más kir. járásbiróság lenne az ügy illetékes birája.

1. A járásbiróság rendszerint érdemleges tárgyaláson intézi el a hatásköréhez tartozó vétségeket és kihágásokat. Kivételesen azonban szükségessé válhatik az előzetes vizsgálat, ha az eljárás sikeres foganatosítása végett azonnal intézkedni kell (48. §.); vagy ha az É. t. 40. §-ának 4. pontjában kijelölt vétségek tényálladékának és súlyának közelebbi megismerése czéljából a vizsgálatot foganatosítani kell a végett, hogy kitűnjék, vajjon a kérdéses cselekményre 6 hónapot meghaladó fogház lesz e kiszabandó, s e szerint átteendő lesz-e az a törvényszékhez.

2. Az eljárás sikere érdekében szükséges előintézkedések a következők lehetnek: *a*) a bűnjelek beszerzése (50. §.); *b*) vádlott elővezetése és letartóztatása (51—60. §-ok); *c*) a tanuk kihallgatása (61. §.); *d*) a szemle megtartása és szakértői vélemény kivétele (62—64. §-ok).

c) A bűnjelek beszerzése s különösen a személymotozás és házkutatás.

50. §. A törvény értelmében lefoglalandó bünjelek beszerzése végett elkerülhetetlen szükség esetén házkutatás és személymotozás is rendelhető el. Az ezt elrendelő végzés foganatosítás alkalmával a félnek kihirde-

*) Lásd e tárgyról *Lauffer Gyula* értekezését. (U. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tendő vagy kézbesítendő, távolléte esetén pedig a lakásnak szembetünő helyén kifüggesztendő.

Magánleveleket és táviratokat nem szabad sem átvizsgálni, sem lefoglalni.

1. A törvény értelmében lefoglalandó bűnjelek pl. a pénz- és közhitelpapir-hamisítás czéljából készített (ktk. 55—58. §-ok), továbbá a szerencsejáték üzésére használt eszközök (90. §.), a hamis vagy hamisított mérlegek (136. §.) stb.

2. A házkutatás és személymotozás az egyéni szabadság és házijog megsértését foglalván magában: csak a legritkább esetben s mindenkor csak indokolt végzéssel rendelhető el, mely azonban természeténél fogva nem felebbezhető. De ha az illető biró minden alapos ok nélkül, hivatalával visszaélve foganatosítja a házkutatást: cselekménye a btk. 199. §-a alapján büntetendő.

3. A magánlevelek és táviratok, a czímzett tulajdonát képezik, s a ki azokat illetéktelenül felbontja vagy elolvassa: a btk. 200., illetőleg 327. §-ában meghatározott vétséget követi el. A törvénykezési rendtartás szabályai azonban kivételesen megengedik a közhivatalnoknak, hogy a büntetendő cselekmény kiderítése czéljából a magánlevelet és táviratot is lefoglalja. A járásbiróság hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben ily lefoglalásnak helye nincs: mert ezt a jelen §. egyenesen kizárja, s ennélfogva visszaél hivatalával az a biró, a ki ezt mégis megteszi.

d) Vádlott kinyomozása, elővezetése és letartóztatása.

51. §. Ismeretlen tettes ellen a kir. járásbiróság nem jár el.

52. §. Ha vádlott megszökött, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, a kir. járásbiróság nem körözteti, de tartózkodási helyének kipuhatolása iránt tesz intézkedéseket.

53. §. Az ismert helyen tartózkodó vádlott tartózkodási helyének hatósága által idézendő.

A szökevény vádlott ellen idézés helyett elővezetési parancs bocsátható ki, ha személyes megjelenése a kir. járásbiróság előtt szükséges.

54. §. A kir. járásbiróságok hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteiben, előzetes letartóztatásnak rendszerint nincs helye. Alapos gyanuval terhelt egyének azonban elitéltetésük előtt is letartóztathatók, ha:

1. rendes lak- vagy tartózkodási helyet nem igazolhatnak;

2. a szökést (nem megfutamodást) megkisérlették, vagy arra határozottan felismerhető előkészületeket tettek.

55. §. Ha vádlott oly vétség vagy kihágás elkövetésével vádoltatik, melyre csak pénzbüntetés van szabva, a vádlott itélet előtt le nem tartóztatható.

56. §. Az 54. szakasz alapján elrendelt előzetes letartóztatás ki-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hágás esetében negyvennyolcz órán túl, vétség esetében nyolcz napon túl semmi esetre sem terjedhet.

57. §. A kir. járásbiróságok kötelesek a hozzájuk bekisért egyének előzetes letartóztatása iránt azonnal határozatot hozni.

58. §. Az előzetes letartóztatás azonnal megszüntetendő, ha a biróság székhelyén lakó, vagy bár másutt lakó, de a biróság által ismert, feddhetlen jellemű egyén a kezességet elvállalja.

Cselédekért, szegődöttekért, szolgálatban levőkért, a feddhetlen jellemű gazda vagy szolgálatadó kezessége mindig elfogadandó.

59. §. Felmentő ítélet esetén az előzetes letartóztatás azonnal, és pedig akkor is megszüntetendő, ha ezen ítélet felebbeztetik.

60. §. Büntetést megállapító ítélet esetén az előzetes letartóztatás ideje az ítélet által kiszabott szabadságvesztés büntetésbe mindig beszámitandó. Ha a büntetést megállapító ítélet felebbeztetett, az előzetes letartóztatásban levő vádlottra nézve ez továbbra is fentartható, de összes tartama az ítéletben megállapított szabadságvesztés büntetésnek idejét nem haladhatja túl.

1. Az 51. §. értelme az, hogy mig a törvényszék hatáskörébe utalt hivatalból üldözendő bűntettek és vétségek eseteiben a biróság akkor is köteles a nyomozást eszközölni (tehát az ügyben eljárni), ha a tettes ismeretlen: addig a járásbiróság a hatásköréhez utalt vétségek vagy kihágások eseteiben csak akkor kezdheti meg az eljárást, ha a feljelentésben a tettes meg van nevezve, tehát ennyiben ismeretes. Ellenkező esetben a feljelentés elutasítandó.

2. Az ismert helyen tartózkodó vádlott megidézése a 42. és 44. §-okban meghatározott módon történik, s az 53. §. ama rendelkezése, hogy az ily vádlott tartózkodási helyének hatósága által idézendő: csak kiegészíti a hivatkozott §-okat. Itt azokról az esetekről van szó, midőn vádlott ismeretlen tartozkodású vagy megszökött, vagy midőn egyébként elővezetése vagy letartóztatása válik szükségessé.

3. *Az ismeretlen tartózkodású vagy szökevény* vádlott irányában a törvényszék hatásköréhez tartozó bűnügyekben köröztetését szokták elrendelni. A járásbirósági eljárásban ennek helye nincs, hanem ily esetben csak az illető tartózkodási helyének kipuhatolása iránt tehet intézkedést a biróság (52. §.), vagyis megkeresheti az egyik vagy másik hatóságot, hol vádlott tartózkodását sejti, az illetőnek kinyomozása iránt.

4. Vádlott *elővezetését* akkor rendelheti el a biró, ha az illető szökésben van s megjelenése a járásbiróság előtt szükséges (53. §.). Szökésben levőnek tekintendő az, a ki a büntetendő cselekmény elkövetése után s a biróság által leendő kérdőre vonás kikerülése czéljából, tartózkodási helyéről minden egyéb ok nélkül eltávozik. Ha a megszökött ismeretlen helyre távozott: ekkor a biróság csak tartózkodási helyének az 52. §. értelmében leendő kinyomozására

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szorítkozhatik; ha azonban tartózkodási helye ismeretes, vagy kinyomoztatott: elővezetése elrendelhető. De ez csak akkor történhetik meg, ha a járásbiróság előtt leendő megjelenése szükséges, s e szerint kihágások eseteiben, midőn vádlott az ügy tárgyalására sem köteles megjelenni (70. §.): elővezetésnek sem lehet helye. Ellenben elővezetendő a vétséggel terhelt s a kihágás miatt «személyes megjelenésre» idézett vádlott, habár nem volna is szökésben, ha a tárgyaláson kellő idézés daczára meg nem jelent (69. §.).

5. *Az előzetes letartóztatás* feltételei ezek: *a*) oly vétség vagy kihágás, melyre a törvényben szabadságvesztés van megállapítva (55. §.); *b*) alapos gyanú, mely valakit ily vétség vagy kihágás elkövetése miatt terhel; *c*) az ily gyanuval terhelt egyén rendes lak- vagy tartózkodási helyének hiánya, vagy részéről a szökés megkisérlése, illetőleg a szökésre tett felismerhető előkészület (54. §.). A két előbbi feltételnek mindenkor fenn kell forogni, ezek kiegészítéséül azonban akár a lak- vagy tartózkodási hely hiánya, akár a szökés megkisérlése elegendő. Egyébként az oly gyanusított, a ki rendes lak- vagy tartózkodási helyet igazolni nem képes, szintén csak azért lévén letartóztatható, mert megszökésétől lehet tartani, a mennyiben e veszély fenn nem forog: a letartóztatásnak helye nincs. A szökés nem egyértelmű a megfutamodással s e szerint nem tartóztatható le az, a ki pl. tettenérés esetében megfutamodik, de utóléretvén, személye felismertetik vagy a bíróság előtt leendő megjelenésre önként ajánlkozik.

6. Az előzetes letartóztatás iránt *bírói határozat* hozandó (57. §.), e határozat azonban tekintve, hogy a letartóztatás kihágás esetében 48 óránál, vétség esetében 8 napnál tovább nem tarthat (56. §.), s minthogy a járásbirósági eljárásban szabályként csak a véghatározat ellen lehet jogorvoslattal élni: felebbezés tárgya nem lehet.

7. A letartóztatás *megszüntetendő*: *a*) ha a bíróság által ismert feddhetlen jellemű egyén, s különösen a gazda vagy szolgálatadó cselédéért vagy a szolgálatában álló személyért a kezességet elvállalja (58. §.); *b*) ha vádlott a járásbiróság által felmentetett (59. §.). A biztosíték mellett való szabad lábra helyezést a jelen rendelet nem ismeri. A kezesség jogi hatálya alig lehet más, mint az, hogy a kezességet vállalt egyén az elő nem állítható vádlott által okozott kárt megtéríteni köteles.*

8. A letartóztatásban töltött idő a kiszabott *büntetésbe* mindig *beszámítandó*. Ezt a 60. §. kötelezőleg mondja ki, s e szerint a járásbirósági büntető eljárásban a btk. 94. §-a akkor sem alkalmazható, ha vádlott vétség miatt ítéltetett el.

e) Előleges tanukihallgatás.

61. §. Ha valamely az ügy lényeges körülményeire felhivott tanu lakhelyének távolsága vagy más akadály folytán a tárgyalásra csak nehézséggel jelenhetne meg, a tárgyalás előtt azonban az eljáró bíróság szék-

* Lásd e tárgyról *Vargha F.*, *Zeke K.* és *Lauffer Gy.* értekezéseit (B. T. XIII. 157.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

helyén tartózkodik, vagy ha valamely az ügy lényeges körülményeire felhivott tanu életveszélyesen beteg, az eljáró biróság az érdekeltek kérelmére köteles ily tanu kihallgatását azonnal elrendelni és haladéktalanul foganatosítani.

Az ily tanu kihallgatásához, ha a késedelem nem hiusíthatja meg a kihallgatást, a vádló, a sértett fél, valamint a vádlott is meghivandó. A meghivás elmaradása vagy a meghivott felek meg nem jelenése azonban a kihallgatást nem gátolja.

1. Az itt megjelölt esetekben is annak a birónak kell a tanukihallgatást eszközölni, a ki az ügyet letárgyalni s véghatározattal megoldani hivatva van. Az ügy birája tehát nem bizhatja meg e czélból pl. az aljegyzőt s nem itélhet ama jegyzőkönyv alapján, melyet ez esetleg a tanúval felvenne.

2. A 4. §. szerint a biró tartozik ugyan a vádra és védelemre szolgáló adatokat hivatalból összegyűjteni s ennélfogva az előzetes tanukihallgatást is esetleg hivatalból eszközölni, minthogy azonban a jelen §-ban érintett körülmények rendszerint csak az érdekelt fél által jutnak a biróság tudomására: ezért e §. a felek kérelmétől teszi függővé az előzetes tanukihallgatást. Kétségtelen azonban, hogy a 4. §. alapján hivatalból is megteheti azt a biró.

3. Minthogy a 79. §. szerint a tárgyaláson megjelent és kihallgatott tanuk megesketése elmaradhat, ha csak a biró ezt szükségesnek nem tartja: ennélfogva a jelen §. esetében sem feltétlenül szükséges a tanuk megesketése. Egyéb tekintetben is alkalmazandó mindaz, a mi a tanukra nézve a 79. §-nál előadatik.

f) Az előleges birói szemle s a szakértők előleges meghallgatása.

62. §. A biróság csak akkor köteles a tárgyalás előtt birói szemlét tartani, vagy szakértőket meghallgatni, ha ez a birói illetékesség megállatása tekintetéből szükséges, vagy ha a feljelentett vétség vagy kihágás nyomainak elenyésztétől tartani lehet.

A biró által ekkép rendelt szemléhez a vádló, a sértett fél és a vádlott ugyan meghivandó, ha a késedelem veszélylyel nem jár. A meghivás elmaradása vagy a meghivott felek meg nem jelenése azonban a szemle megtartását, illetve a szakértők meghallgatását nem gátolja.

A tárgyalásnál a szemle ismételhető és szakértők ujabban is hallgathatók ki.

63. §. A testi sértések az orvosi vélemény alapján — ha az különben alapos kifogás alá nem esik — minősítendők. Szükséges azonban, hogy az orvosi vélemény a minősítésre az 1878. évi V. törvényczikk 301. szakasza értelmében a döntő befolyással biró ténykörülményeket kifejezetten tartalmazza.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

64. §. Kihágási ügyekben egy, nem aggályos szakértőnek nem kifogásolt véleményére is alapítható az ítélet.

1. Az illetékesség szempontjából akkor válhatik szükségessé az előleges szemle, ha kétes, hogy melyik területen követte el vádlott a bepanaszolt cselekményt, s hogy e szerint illetékes e az elkövetés helye alapján az a biróság, melynél a feljelentés tétetett. Szükségessé válhatik a szemle vagy a szakértők meghallgatása pl. akkor is, ha kétes, hogy a feljelentett testi sértés nem oly súlyos-e, hogy az ennélfogva a törvényszék hatásköréhez tartozik. Ez esetben azonban nem az illetékesség, hanem a hatáskör megállapíthatása szempontjából van szükség a szemlére és szakértői véleményre. A szemle vagy szakértői meghallgatás másik oka, hogy t. i. a bűncselekmény nyomainak elenyészésétől lehet tartani, minden nyomot hagyó vétségnél vagy kihágásnál előfordulhat. Ilyen lehet pl. a ktk. 127. §-ában meghatározott vagyonrongálás, a testi sértés stb.

2. *A 63. §.* rendszerint csak testi sértés vétsége esetében alkalható; megtörténhetik azonban pl. a kuruzslás kihágásánál is (ktk. 92. §.), hogy a tettes gondatlanságból oly testi sértést okoz, a mely nem esik a btk. 310. §-a alá s ennélfogva csupán a kuruzslás beszámítását súlyosbítja. A testi sértésre vonatkozó orvosi látleletre és véleményre tehát kihágásoknál is szükség lehet. A 63. §. imperative mondja ki, hogy a testi sértések orvosi látlelet alapján minősítendők, de csak abban az esetben, ha az «alapos kifogás alá nem esik.» Ebből következik, hogy midőn az orvosi véleményt hézagossága, vagy pl. a tanuk ellenkező vallomásai meggyengítik, vagy épen mellőzendővé teszik: a minősítés más alapon is eszközölhető. E felfogást juttatta érvényre a Curia is, több izben kijelentvén, hogy az orvosi vélemény nem kötelezi a bíróságot, s hogy ilyennek hiányában a testi sértés másként is bizonyítható (B. T. III. 123., VII. 150. és X. 47.), hogy az orvosi vélemény tanuk vallomásával kiegészíthető (VIII. 199.), s hogy az ellentétes vélemények közül azt kell elfogadni, melyet a tanúvallomások támogatnak (X. 267.).* Ugyan-e felfogásnak felel meg a Curia egyik ítélete, melylyel felmenté vádlottat a testi sértés alól: mert sem orvosi látlelet, sem «egyéb bizonyíték» nem volt arra nézve, hogy a bántalmazottak verekedés közben testi sértést szenvedtek (VII. 99.). Az is kétségtelen a 63. §. rendelkezéséből, hogy a minősítés alapjául egy orvos nem kifogásolható véleménye is elfogadható: mert e §. vétségeknél sem kívánja meg, hogy a sértést két orvosnak kell bizonyítani, a kihágásokra nézve pedig a 64. §. egyenesen kimondja, hogy az ítélet egy szakértő véleményére is alapítható.**

3. *A 64. §.* nem csupán a 63. §-ban érintett, hanem bármily szakértőre vonatkozik. Ide tartoznak tehát pl. károsítás esetében a becsüsök, mérgek megvizsgálásánál a vegyész stb.

---

* Ezekkel szemben nem állhat meg *V. Nagy István* felfogása, mely szerint a testi sértés csak orvosi látlelettel bizonyítható (B. T. V. 309).

** T. szerint két orvos egybehangzó s nem kifogásolható véleménye szükséges (B. T. II. 5.), míg egy névtelen e követelményt az alaki jog szempontjából is helytelennek tartja (II. 49.).

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. A tárgyalás kitűzése és az idéző végzés.

65. §. Ha vádlott és valamennyi érdekelt fél a biróság előtt együtt megjelen, az ügy, tárgyalási határidő különös kitűzése nélkül, azonnal tárgyalandó.

66. §. Az illetékes biró a feljelentés folytán, lehetőleg már a feljelentésre hozandó első végzéssel, az ügy tárgyalására helyet és időt tűz ki s arra a vádlottat kifejezetten személyes megjelenésre idézi, ha csak a jelen rendelet neki a megjelenést meghatalmazott által meg nem engedi (70. §.).

A tárgyalásra magánvádló, a sértett fél, a tanuk és szakértők is meghivandók.

A kir. ügyész hivatalból üldözendő vétségek és kihágások esetén is csak akkor értesitendő a tárgyalási határnapról, ha ezt kivánta.

Az idéző végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

67. §. Ha vádlott előzetes letartóztatásban van, a tárgyalási határnap az 56. szakaszban meghatározott időn túl nem tűzhető ki.

68. §. A tárgyalást rendelő végzésben figyelmeztetendő a magánvádló, hogy meg nem jelenése estén úgy fog tekintetni, mintha vádját visszavonta volna. A sértett fél pedig figyelmeztetendő, hogy meg nem jelenése esetén úgy fog tekintetni, mintha igényeinek büntető úton való érvényesitéséről s egyéb jogairól lemondott volna. A sértett felet és magánvádlót az idéző végzésben arra is fel kell hivni, hogy esetleges tanuikat és szakértőiket olykép jelentsék be, hogy azok a tárgyalásra még megidéztethessenek, vagy pedig azokat, valamint másnemű bizonyitékaikat a tárgyalásra magukkal hozzák.

A tanuk és szakértők mindig, a sértett fél pedig azon esetben, ha nyilatkozata az ügy felderitéséhez szükséges, figyelmeztetendők, hogy meg nem jelenésük esetén ellenök a törvényes kényszereszközök (79. §.) fognak alkalmaztatni.

Vádlott végre vétség esetén arra figyelmeztetendő, hogy meg nem jelenése esetén elő fog vezettetni, kihágás esetén pedig arra, hogy távollétében vagy ha nem képviselteti is magát, a biróság a tárgyalást meg fogja tartani és a fenforgó adatokhoz képest ítéletet hozni (70. §.).

1. *A tárgyalás kitűzése* rendszerint idéző végzéssel, bizonyos határnapra történik. Kivételesen csak a 65. §. esetében válik feleslegessé a tárgyalási határnap kitűzése s ennélfogva az erre vonatkozó végzés meghozása. E §. imperative mondja ki, hogy az ügy «azonnal tárgyalandó», és igy a biró alapos ok nélkül nem odázhatja azt el valamely későbbi határnapra.

2. *A tárgyalás határnapját* a biró tetszés szerint állapitja meg;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ha azonban vádlott le van tartóztatva: a határidő kihágás esetében 48 óránál, vétség esetében 8 napnál hosszabb nem lehet (67. §.).

3. *Az idéző végzés* a szabadlábon levő vádlottnak, a magánvádlónak és sértett félnek, s a tanúknak és szakértőknek szól; ellenben a kir. ügyész soha sem idézendő meg, hanem csak értesítendő abban az esetben, ha ezt kifejezetten óhajtja.

a) Vádlottat rendszerint személyes megjelenésre idézi a biró; kihágás esetében mindazonáltal meghatalmazott képviselője is megidézhető. Minthogy pedig az utóbbi esetben vádlott a tárgyaláson rendszerint sem személyesen, sem képviselője által megjelenni nem köteles (70. §.): az idéző végzésben arra figyelmeztetendő, hogy a mennyiben elmaradna is, a bíróság megtartja a tárgyalást s annak alapján ítéletet hoz. Ellenben vétség esetében köteles lévén megjelenni (69. §.): a tárgyalásra különbeni elővezetés terhe mellett idézendő meg. Ugyanez áll akkor is, ha kihágás miatt személyes megjelenésre idéztetik.

b) A magánvádló és sértett fél személyesen vagy a bíróságnál bejelentett meghatalmazottjuk által idézendők meg. Magánvádló figyelmeztetendő, hogy meg nem jelenése esetében ugy tekintetik, mintha vádját visszavonta volna, a sértett fél pedig azzal idézendő, hogy meg nem jelenése esetében magánjogi igényeiről és egyéb jogairól lemondottnak tekintetik (35. és 68. §-ok). Ha a magánvádló a tárgyalásra vagy épen nem, vagy nem kellő figyelmeztetéssel idéztetett meg: az eljárás semmis (B. T. IV. 398. C.) Ugyanez áll rendszerint akkor is, ha a sértett fél nem idéztetett meg, kivéve azt az esetet, ha az ügyből kifolyó magánjogi igényei nem volnának. A mennyiben a sértett félre az ügy kiderítése végett szükség van: az illető tanuként idézendő meg.

c) A tanuk és szakértők azzal idézendők, hogy elmaradásuk esetében a törvényes kényszereszközök (elővezetés és birság) fognak alkalmaztatni. Az országgyülési képviselőkre s a főrendiház tagjaira nézve az igazságügyminister 1889. évi 18050. sz. a. azt a rendeletet adta ki, hogy azok is megidézhetők tanuk gyanánt kényszereszközök mellett, de az országgyűlés tartama alatt a személyes szabadságot korlátozó kényszereszközök alkalmazása csak a mentelmi jog felfüggesztése alapján történhetik meg. (B. T. XVIII. 102.).

4. Az idéző végzés közlésének módját a 40., 41. és 44. §§. határozzák meg.

7. A tárgyalás és véghatározat.

69. §. A vétséggel vádolt egyén köteles személyesen a tárgyalásra megjelenni.

Ha kellő idézés daczára sem jelent meg, elővezetendő (53. §.).

70. §. A kihágással vádolt, szabad lábon levő vádlott helyett a tárgyalásnál kellő meghatalmazással ellátott védője jelenhet meg.

Az ekkép a védővel folytatott tárgyalás úgy tekintetik, mintha

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az a személyesen megjelent vádlottal tartatott volna meg. A vádlott ezentúl a bíróságtól csak az esetben kap közvetlen értesítést, ha a bíróság bármely indokból személyes megjelenését rendeli el.

Ha a kihágással vádolt egyén kellő idézés daczára sem személyesen, sem meghatalmazottja által nem jelent meg a tárgyalásra, a biró a tárgyalást megtartja és a kiderített tények és felhozott bizonyítékok alapján hozza ítéletét.

Az elítélt az általa a 86. §. értelmében beadható felebbezésben elmaradását a tárgyalástól igazolhatja és ha oly körülményeket is tesz valószinűvé, melyek folytán más ítéletet kellene hozni, az elsőfolyamodású biró újabb tárgyalást rendelhet, melynek befejeztével ujabb, az előbbitől eltérő ítéletet hozhat, miáltal az előbbi ítélet hatályát veszti. Ha az elsőfolyamodású biró ezen tárgyalást el nem rendeli, a felebbezés a felsőbb bíróság elé terjesztendő.

71. §. Ha a kellően megidézett magánvádló a tárgyaláshoz meg nem jelent, vádlott a vád alól ítéletileg felmentendő. Ezen ítéletben határozzon a biró az addig okozott költségek megtérítése iránt is.

72. §. Ha a kellően megidézett sértett fél nem jelent meg a tárgyalásra, a 35. szakasz intézkedése alkalmazandó.

73. §. A tárgyalás szóbeli és nyilvános.

A hallgatóság csak fegyverzet nélkül bocsátható a tárgyaláshoz; az oldalfegyver azonban azon egyéneknél meghagyható, kiknél annak viselése szolgálati kötelezettséget képez.

74. §. Az eljáró biró a nyilvánosságot a közerkölcsiség vagy a közrend érdekében, továbbá vádló s vádlott egyező indítványára kizárhatja, valamint a tárgyalás folyamán is megszüntetheti. Ezen esetben a tárgyalás csak az érdeklett s a vád vagy védelem bizonyítására meghivott tanuk s szakértők, továbbá a vádló és vádlott által kivánatukra kijelölhető két-két feddhetlen jellemű, bizalmi férfiu jelenlétében tartatik meg.

A nyilvánosságot kizáró határozat ellen nincs jogorvoslatnak helye.

75. §. Minden ügy rendszerint egy tárgyalással befejezendő. Elnapolásnak csak azon esetben van helye, ha a biró érdemleges ítéletet egyáltalában nem hozhat.

A kinek hibája folytán a tárgyalást el kellett napolni, az a tárgyalás költségeinek megfizetésére végzés által kötelezendő.

76. §. A tárgyalást vezeti az eljáró biró. Ő gondoskodik a rend és a bíróság iránt tartozó tisztelet fentartásáról. A vád közlése után kikérdezi a vádlottat, a tanukat és a szakértőket. Meghallgatja a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vádlót és a sértett felet. Kötelessége az igazság kiderítésére szolgáló minden adatot összegyűjteni.

77. §. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melybe a tárgyaló biró a tárgyalásnál kiderített adatok rövid sommázatát felvéteti. Az előadásoknak azon része azonban, mely a vétség vagy kihágás tényálladékának megállapítására, vagy a bizonyítékok összeállítására vonatkozik, lehetőleg szabatosan veendők fel.

A tárgyalás alkalmával tartott szemlék eredménye, valamint az akkor kivett szakértői vélemények a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatandók.

A tárgyalás folyamán hozott birói határozatok indokaikkal együtt szószerint veendők fel a jegyzőkönyvbe.

A tárgyalási jegyzőkönyvbe, különbeni semmisség mellett a felek vagy képviselőik, a tanuk sajátkezűleg semmit sem jegyezhetnek be. Egyedül a szakértőknek engedhető meg, hogy véleményeiket sajátkezűleg irhassák be. Ha a tárgyalás ezen okból megsemmisíttetik, köteles a tárgyaló biró a megsemmisített eljárás költségeit megtéríteni.

A jegyzőkönyv irására jegyzőkönyvvezető alkalmazandó.

A tárgyalás befejeztével minden addig beérkezett, az ügyre vonatkozó irat a jegyzőkönyv végén jegyzékbe veendő s a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolandó.

A tárgyalási jegyzőkönyvet a tárgyaló biró s jegyzőkönyvvezető irják alá.

78. §. Ha a vádlott a vád tárgyát képező vétség vagy kihágás elkövetését beismeri, vagy a cselekmény büntethetőségét megszüntető netalán felmerült adatok kétségen kívül állanak, a biró a bizonyítási eljárás mellőzésével hoz itéletet.

79. §. Ha pedig a vádlott a vád tárgyát képező vétség vagy kihágás elkövetését tagadja, a biró a tanukat és szakértőket a vádlott jelenlétében kihallgatja s vádlottat megkérdezi, mily észrevételeket tesz minden egyes tanu és szakértő nyilatkozatára.

A tanuk és szakértők megesketése elmaradhat, hacsak a biró előadásaik nyomatékossága folytán nem tartja szükségesnek.

A meg nem jelent tanukat és szakértőket a biró ötven forintig terjedhető birság terhe alatt ujra idézi, szükség esetén pedig elővezetteti.

A tanukhoz és szakértőkhöz a vádló, a sértett fél és a vádlott is, esetleg ezeknek meghatalmazottjai az ügyhöz tartozó kérdéseket a tárgyaló biró által intézhetnek.

A vádló és a sértett fél, esetleg ezeknek meghatalmazottjai ezen joggal a vádlottal szemben is birnak.

80. §. A bizonyításra vonatkozó adatok jegyzőkönyvbe vétele

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

után a biró meghallgatja a vádlót, a sértett felet, esetleg képviselőiket kivánságaik iránt, a vádlottat, esetleg védőjét pedig a védelem iránt.

81. §. Ha a tárgyalás befejezése után ujabb adatok vagy bizonyítékok beszerzése nem szükséges, a biró azonnal ítéletet hoz és azt indokaival együtt a jelenlevőknek kihirdeti, a felebbezésre jogosítottakat pedig ezen jogukra figyelmezteti.

A tárgyalási jegyzőkönyvben azok, kik előtt az ítélet kihirdettetett, megnevezendők. Felemlítendő továbbá, hogy a biró a feleket felebbezési jogukra figyelmeztette, és kitüntetendő, vajjon a felek megnyugodtak-e az itéletben, vagy azt felebbezték.

82. §. Az itélet vagy felmentő vagy büntető.

Minden itélet tartalmazza a vádlott személyazonosságának megállapítására szükséges adatokat (Név, kor, foglalkozás).

A büntető itélet tartalmazza:

a) a törvény vagy törvényes rendelet szakaszaira való hivatkozással az elitélt által elkövetett vétség vagy kihágás megnevezését;

b) a kiszabott büntetés nemét és mértékét;

c) intézkedést a magánjogi igényekre nézve;

d) intézkedést a bűnjelek gyanánt lefoglalt tárgyak és egyéb letétekre nézve;

e) intézkedést az eljárási és tartási költségek megtérítésére nézve.

A felmentő itélet, minden mellékkitétel nélkül vádlottat a vád alól felmentse. Azonban ez is tartalmazzon intézkedést a bűnjelek gyanánt lefoglalt tárgyakra, a letétekre és az eljárási költségek megtérítésére nézve.

83. §. Kölcsönös sérelmek és sértések esetén, a vádlott a tárgyalás befejezéseig a vádló ellen szintén emelhet vádat.

Ha ez utóbbi vád tárgya a kir. járásbiróság hatásköréhez tartozik, azt a vádlott ellen emelt vádra illetékes kir. járásbiróság, a vádlott ellen emelt váddal egyidejűleg tárgyalja és elbirálja. A vádlott, az általa emelt vád tekintetében, a vádlót megillető jogorvolatokkal élhet.

Ha az egyik fél a vádat visszavonja, ezen visszavonás a másik fél által emelt vádra nem bir befolyással.

84. §. Ha a tárgyalás folyama alatt a vádlott ellen valamely, a kir. törvényszékek hatásköréhez utalt bűntett vagy vétség jelenségei merülnek fel, a biró a tárgyalást felfüggeszti, s az iratokat a királyi ügyészhez teszi át.

Ha pedig más egyén ellen merülnek fel ily jelenségek, a biró erről a kir. ügyészt, a vonatkozó iratok hitelesített másolatának áttétele mellett értesíti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

85. §. A tárgyaló biró mindazokat, kik a rend és a bíróság iránti tisztelet ellen, megintés után ujabban vétenek, a tárgyalási teremből kivezettetheti és száz forintig terjedhető pénzbirsággal is sujthatja.

A tárgyaló biró ez iránt határozatot hoz és azt indokaival együtt a tárgyalási jegyzőkönyvbe veszi. A jegyzőkönyvben egyuttal az is megemlítendő, hogy a megintés sikertelen maradt.

Ezen határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

1. A jelen §-ok intézkedései két csoportra oszthatók. Egy részök az ügy tárgyalására, más részök a tárgyalás napján, illetőleg a tárgyalás folytán hozott birói határozatokra vonatkozik.

2. *A tárgyalásra vonatkozó intézkedések* a következő czímek alatt foglalhatók össze: *a)* a megidézett vádlott és magánfelek megjelenésének vagy elmaradásának következményei (69—72. §§.); *b)* a tárgyalás szóbelisége és nyilvánossága (73. és 74. §§.); *c)* a tárgyalás vezetése, ideértve a tárgyalási jegyzőkönyv felvételét s a tárgyaló biró által netalán alkalmazandó rendbüntetést. (76. 77. és 85. §§.); *d)* a bizonyítási eljárás s a felek előterjesztései (78—80. §§.); *e)* a viszonvád tárgyalása és elintézése (83. §.). A tárgyalás lefolyásához tartozik még a tárgyalás elnapolása oly esetben, midőn az ügy a kitűzött első határnapon érdemileg el nem intézhető (75. §.).

3. *A tárgyaláson szereplő felek:* a vádlott, s a magánvádló és sértett fél. *a)* Vádlott vétség esetén személyesen köteles a tárgyaló biró előtt megjeleni. (69. §.). E szerint kihallgatása más bíróság által megkeresés utján nem történhetik meg. (B. T. VI. 15. és 143.)* Kihágás esetén azonban ez nincs kizárva: mert a kihágással vádolt egyén kihallgatása teljesen el is maradhat (70. §.). *b)* A magánvádló és sértett fél nem kötelesek a tárgyaláson megjelenni, de elmaradásuk a 35. §-ban meghatározott eredményt vonja maga után (71. és 72 §§.). Magánvádló elmaradása esetében vádlott ítéletileg felmentendő (B. T. XVII. 144.); ha azonban az illető panaszától eláll: az eljárás végzésileg megszüntetendő (23. §.). Kérdés merült fel, hogy a kitűzött tárgyalási napon mikor áll elő az az időpont, midőn a magánvádló meg nem jelenése folytán a vád elejtetté válik s magánvádló a költségekben marasztalandó**); a budapesti kir. tábla azonban 1888. évi 3. sz. döntvényében kimondotta, hogy a határozott órára megidézett magánvádló megjelenését a biró a kitűzött időn túl még két óráig tartozik bevárni (B. T. XVII. 144.), később pedig általánosságban kimondatott, hogy a felek a kitűzött órán túl két óra alatt jelenhetnek meg (XX. 64.). A magánvádló nem kötelezhető a költségek megtérítésére,

---

* *J V.* megengedhetőnek tartja, hogy vádlottat, ha szembesítésére szükség nincs, más bíróság hallgassa ki (BT. VI. 55.)

** E tárgyban élénk eszmecsere keletkezett *Sárkány József, Dr. Haupt Albert, Polgár József* és *K. Nagy Sándor* között, kik közül az előlnevezett szerint az elmaradás hátrányos következményei a tárgyalásra kitűzött óra elteltével beállnak, mig az utóbbi szerint a bíróság még ettől számított két óráig tartozik a megjelenést elfogadni (B. T. XIV. 9. XI. 161, 209 és XV. 193.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ha indítványát elkésve terjesztette elő, s a biróság a tárgyalást mégis elrendelte. (XV. 303.). Ha a sértett fél hivatalból üldözendő kihágás esetében nem jelenik meg, de vallomására szükség van: a biró őt a 4. és 68. §-ok alapján, mint tanut kényszeritőleg előállítja. (VII. 75. és 112.).*)

4. A tárgyalás *szóbeliségének* követelményéből (73. §.) folyik, hogy a járásbiróság a törvényszék által hozzá áttett ügyben sem hozhat szóbeli tárgyalás nélkül, az immár felvett vizsgálati iratok alapján, ítéletet (B. T. IV. 157.). A *nyilvánosság* (74. §.) nemcsak a közerkölcsiség és közérdek szempontjából, hanem a legközvetlenebbül érdekelt felek (a vádló és vádlott) kivánatára is kizárható, illetőleg megszüntethető. A szóbeliség mellőzése s a nyilvánosság ok nélkül való kizárása az eljárás megsemmisítését vonhatja maga után.

5. *A tárgyalás vezetése* (76. §.), tehát az érdekelt felek, s a tanuk és szakértők kihallgatása a tárgyaló biró kötelessége. Ezt önként magával hozza a közvetlenség elve, mely szerint az ítélő birónak a bizonyítékok közvetlen felvételéből kell merítenie meggyőződését. Ha tehát a biró pl. az aljegyzőre bízza a vallomások felvételét, s ő maga csak a jegyzőkönyv alapján ítél: az eljárás semmis. *A tárgyalási jegyzőkönyvnek* (77. §.) jegyzőkönyvvezető által való irása s a biró és jegyzőkönyvvezető által való aláirása a tartalom valódiságának hitelesítéséül tekintendő, s szintén oly lényeges alakiság, a melynek meg nem tartása semmiségi okúl szolgál (B. T. VI. 361.)**) A *rendbüntetés* (85. §.) kiszabásának joga minden tárgyaló biró és hatóság nélkülözhetetlen jogai közé tartozik. A törvényszéki eljárásban a birságot kiszabó határozat ellen egyfokú felebbezésnek van helye, a járásbirósági büntető eljárásban azonban a 85. §. feltétlenül kizárja a jogorvoslatot.

6. A *bizonyitási eljárás* (78—80. §-ok) tekintetében felmerülhető kérdések részint arra vonatkoznak, hogy mennyiben működhetnek közre a felek a bizonyítékok felvételében, részint a bizonyítékok mérlegelését illetik. E mellett felmerülhet az a kérdés is, hogy menynyiben kötelezhető valaki büntetés terhe alatt tanuskodásra.

a) A bizonyítékokat közvetlenül a tárgyaló biró veszi fel, de *közreműködhetnek* abban *a felek is:* nevezetesen: α) vádlott, kinek jelenlétében a kihallgatások eszközlendők, észrevételt tehet minden egyes tanu és szakértő nyilatkozatára, s ugyanazokhoz kérdéseket intézhet a tárgyaló biró által; β) a vádló és sértett fél, valamint meghatalmazottaik a tárgyaló biró által szintén intézhetnek az ügyhöz tartozó kérdéseket a tanukhoz, szakértőkhöz és a vádlotthoz. Ezzel összhangzásban a Curia is kimondta, hogy a tanukihallgatásnak vádlott jelenlétében kell történnie, s a biró köteles figyelmeztetni vádlottat, hogy a kihallgatott tanuk vallomására észrevételt tehet, ellenkező esetben az eljárás feloldandó (B. T. IV. 398. és VI. 48); a kir.

---

* Lásd e tárgyról *Kármán Lajos* és *S.* értekezéseit (U. o.)

** E tárgyról lásd *Kirchner S.* értekezését (u. o.). *Dr. Hexner Gy.* hibáztatja a rendelet amaz intézkedését, hogy a tárgyalási-jegyzőkönyvbe vádlott és a felek semmit sem irhatnak be (395.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tábla pedig egy esetben, midőn vádlott csak a póttárgyaláson jelent meg, s ez alkalommal az első tárgyaláson kihallgatott tanuk vallomásaira tette meg észrevételeit, megsemmisíté az eljárást; mert a tanukat nem vádlott jelenlétében hallgatták ki (XV. 68.).*

b) A *bizonyítékok mérlegelése* első sorban a vád és védelem előterjesztésénél (80. §.), majd a biróság itélethozatalánál érvényesül. Legfontosabbak e tekintetben vádlott beismerése vagy tagadása, a magánvádló és sértett fél nyilatkozatai, s végre a tanuk és szakértők vallomása. Ha *vádlott beismeri* a terhére rótt cselekményt, a további bizonyítás mellőzhető, valamint mellőzendő ez akkor is, ha a cselekmény büntethetőségét kizáró vagy megszüntető adatok kétségen kívül állanak (78. §.). A biróságon kívüli beismerés magában véve nem elegendő bizonyíték (B. T. XVII. 81.); az elfogadható beismerés azonban, ha más bizonyíték nincs, egyedüli alapja a cselekmény minősítésének (XVII. 233.).

A *sértett fél vallomása* csak a kiderített büntetendő cselekmény minőségére és egyes körülményeire s a kár összegére nézve képez bizonyítékot (B. T. VI. 126. és 128.); a sértett fél és nejének egybehangzó vallomása alapján azonban a bűnösséget is meg lehet állapítani (VII. 15.). A sértett fél s a vádlott-társ vallomása rendszerint nem fogadható el teljes bizonyítékúl (VII. 83.), ellenben egy tanu és a sértett fél egyező vallomása teljes bizonyítékúl szolgál (VII. 135.). A kártérítés sem alapítható mindig csupán a sértett fél vallomására (IV. 206.), habár a károsnak eskü alatt tett vallomása károsodása nagyságára nézve rendszerint elegendő bizonyítékúl szolgál.

A *tanuk vallomásainak* mérlegelése és értéke tekintetében a következő birói megállapításokat emeljük ki: a tanu eskü nélkül tett vallomása is bizonyító erővel bir (B. T. VI. 181.), egy tanu vallomására is alapítható büntető ítélet, ha a bebizonyított körülmények támogatják s más tanúk meg nem czáfolják (VI. 215.), nem gyengíti meg a tanúk vallomását az, hogy magánvádló eltérőleg jelöli meg az elkövetés napját (VI. 228), a pénzügyőr, mint ilyen csak jövedéki áthágások eseteiben lehet döntő tanú (VI. 309.), tanú lehet a magánvádló testvére is, ha vallomását más tanu kiegészíti (VII. 135.), több gyermek határozott és értelmes vallomása teljes bizonyítékká egészítheti ki a sértett fél vallomását (VII. 209.), egy rendőr terhelő vallomása magában véve nem teljes bizonyíték (XII. 272.), gazdájukkal perben állott cselédek terhelő vallomása aggályos (XVII. 350.).

c) Tanuvallomást tenni mindenki köteles; köteles tehát az ellenfél ügyvéde is, ha tanuként felhivatik (XVII. 302.), ellenben volt ügyfelének ügyében akkor sem kell tanuskodnia, ha megbizása megszünt (III. 31.), valamint az sem kötelezhető tanuzásra birság és fogság terhe alatt, a ki maga ellen volna kénytelen tanuskodni (XX. 112.), a tanut büntetés alatt vallomásra kötelező határozat ellen felebbezésnek van helye (III. 31.).

7. Különös figyelmet igényel *a viszonvád* tárgyalása és elintézése (83. §.), mely kölcsönös sértések esetén fordulhat elő. Vádlott

* E határozat birálata u. o. *Kováts Istvántól.*

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ily esetben a tárgyalás végéig viszonvádat emelhet panaszló ellen, s azt a biróság ép úgy köteles letárgyalni, mint az ellenfél vádját. A bizonyítékok felvétele és mérlegelése is ugyanazon szabályok szerint történik mindegyik vádra nézve s e szerint itt is alkalmazandó az az elv, hogy panaszos (ez esetben a viszonvádat emelt vádlott) s egy kifogástalan tanú vallomása teljes bizonyítékot képez (B. T. XIII. 327.).*

8. A tárgyalás *elnapolása* (75. §.) a tárgyalás bármelyik stádiumában, tehát a bizonyítási eljárás bevégzése után is, s nemcsak a felek kérelmére, hanem a biróság hivatalos intézkedése folytán is (4. §.) megtörténhetik. A póttárgyalást azonban ugyanaz a biró köteles vezetni, a ki az ügyet először letárgyalta, s ha ez nem lehetséges, a helyébe lépő birónak újra fel kell vennie a bizonyítékokat (1. §. 3. jegyzet). Vétség esetében vádlottnak is minden tárgyaláson jelen kell lennie, mert e nélkül az eljárás semmis (B. T. XV. 68.). Az elnapolást kimondó végzés ellen felebbezésnek helye nincs, a határozatnak az a része azonban, melylyel a hibásnak talált fél a költségek viselésében marasztaltatott, a véghatározattal együtt felebbezhető.

9. A tárgyalás alapján hozandó *véghatározatok* az itélet, a megszüntető s az ügynek áttételét kimondó határozat. *a) Itélet* hozandó, ha magánvádlott a tárgyaláson meg nem jelent (71. §.), s ha az ügy letárgyaltatván: vádl. felmentendő vagy bünösnek itélendő (81. és 82. §.). A felmentés vagy a bűnösség megállapítása csak oly egyénnel szemben mondható ki, a ki a tárgyalásra vádlottként megidéztetett, ellenben a tanuként megidézett egyén ugyanazon tárgyaláson vádlott nem lehet (B. T. IX. 203., 223. és X. 400). Az itélet vádlott megnyugvása által irányában rendszerint jogerejűvé válik, a felső biróság mindazonáltal felmentheti az ily vádlottat is, ha büntetendő cselekmény nem forog fenn, vagy ha az neki be nem számítható (I. 358). Ha a büntető biró a bűnösség kérdésében itél: a kártérítés felett is határoz (V 119); a kárt azonban, habár az kétségtelen volna is, csak a károsult jelentkezése esetében itélheti meg (IX. 8.). A kártérítési igény felett az itélet rendelkező részében kell határozni, s ha e tekintetben az itélet hiányos: az eljárás megsemmisitendő (u. o.). *b) Megszüntető végzés* hozandó, ha a magánvádló vádját visszavonta (23. §.), s ha a tárgyaláson ily adatok merülnek fel, a melyekből kétségtelen, hogy vádlott ellen eljárni egyáltalában nem is lehetett, így pl. ha 12 évnél fiatalabb korú vagy ha a cselekmény büntethetősége már korábban elévült (B. T. VIII. 123. C.). *c) Áttétel* iránt hozandó határozat, ha az ügy tárgyalásán kitűnik, hogy az É. t. 40. §-ának 4. pontjában felsorolt valamely vétség miatt 6 hónapot meghaladó fogház volna kiszabandó, vagy ha vádlott ellen egyébként a törvényszék hatáskörébe utalt bűntett vagy vétség jelenségei merülnek fel (84. §). Az előbbi esetben a törvényszékhez teendő át az ügy (É. t. 40. §.), az utóbbiban a kir. ügyészséghez. Ha azonban oly egyén ellen merülnek fel törvényszéki eljárás alá tartozó büncselekmény jelenségei, ki a tárgyaláson vádlottként nem szerepelt, erről a biró a vonatkozó iratok másolatának átküldése mellett, csak értesíti a kir. ügyészséget, a mi

* Lásd e tárgyról *Polgár J.* (u. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egyértelmű a kir. ügyészségnél tett feljelentéssel.* Ha a tárgyalás bevégzése után a közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozó kihágássá minősül a cselekmény: a járásbiróság ezt nem teheti át, hanem nagyobb hatáskörénél fogva érdemileg köteles a felett itélni (B. T. XVIII. 109); fegyelmi vétség esetében azonban a büntető eljárás befejezése után átteendő az ügy az illetékes fegyelmi hatósághoz (III. 94. és VIII. 331),

8. Felebbezés.

86. §. A ki a kir. járásbiróságnak vétség vagy kihágás miatt folyamatban levő ügyben hozott határozatai által magát jogaiban sértve érzi, az eljárást a kir. járásbiróságok előtt befejező véghatározat ellen felebbezéssel élhet.

A felebbezésben határozottan ki kell jelölni azon birói határozatot, melyet a felebbező sérelmesnek tart.

A felebbezés indokolható.

87. §. Ha a felebbezés csak oly birói határozat ellen irányul, mely ellen a jogorvoslat ki van zárva, a felebbezés a kir. járásbiróság által hivatalból visszautasítandó.

88. §. A kihirdetés által közölt véghatározatok ellen a felebbezést a kihirdetés után azonnal élő szóval kell bejelenteni. A szóval bejelentett felebbezés, a bejelentéstől számított nyolcz nap alatt irásban indokolható.

A kézbesítés által közölt véghatározatok ellen a felebbezést a kézbesítéstől számított nyolcz nap alatt lehet beadni és indokolni.

89. §. A felebbezésnek halasztó hatálya van.

Mindamellett az előzetesen letartóztatott vádlott azonnal szabad lábra helyezendő, ha a biró felmentő ítéletet hoz: habár ezen felmentő ítélet felebbeztetnék is (59. §.).

Vádlott az ellene kiszabott szabadságvesztés büntetést megkezdheti a felebbezett ítélet alapján is, ha az ítéletnek büntető része ellen ő maga nem felebbezett. Ha a felsőbb bíróság a szabadságvesztés büntetés tartamát felemeli, a kitöltött büntetés a felemelt büntetésbe beszámítandó.

90. §. Az elkésetten bejelentett felebbezés, úgy az elkésetten beadott felebbezési indokolás is hivatalból visszautasítandó.

---

*) *Polgár J.* a 84. §. alkalmazására vonatkozólag kifejti még, hogy a mennyiben a tárgyaláson a panaszolt cselekménytől különböző, hivatalból üld. delictum merül fel s ez panaszló jogkörét sérti: a tárgyalás felfüggesztendő, s a tényálladék az A) táblázatba bevezettetvén, a kir. ügyészszel közlendő, — ha pedig nem a panaszolt jogkörét sérti az új cselekmény: a tárgyalás bevégzendő, s a vonatkozó iratok hiteles másolata az A) táblázattal a kir. ügyészhez teendő át. (B. T. XV. 353.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. *A 86. §.* a felebbezhető határozatokról, a 88. §. a felebbezés bejelentésének határidejéről, a 89. §. a felebbezés hatályáról a 87. és 90. §-ok pedig a felebbezés visszautasításának okairól intézkednek.

2. *A 86. §.* szerint szabály az, hogy a véghatározat ellen mindenkor lehet felebbezéssel élni, a miből viszont az következik, hogy a *közbeszóló határozatok* ellen felebbezésnek helye nincs. Ezzel összhangzólag a Curia is kimondá, hogy a közbeszóló végzések felebbezéssel meg nem támadhatók (B. T. V. 371). E szerint nincs felebbezésnek helye, ha a lakhely szerint illetékes járásbiróság a vádlott vagy vádló által tett kifogás daczára illetékességét megállapítja (9. §.), továbbá az előzetes vizsgálatot, nevezetesen a házkutatást és személymotozást (50. §.), vádlott elővezetését és letartóztatását (53. és 57. §-ok), s az előleges tanukihallgatást (61. §.) és birói szemlét s a szakértők előleges meghallgatását elrendelő határozatok (62. §.), s végre a tárgyalást kitűző (66. §.), és elnapoló (75. §.) végzések ellen. Utóbbi tekintetben a C. is kimondotta, hogy az elhalasztott tárgyalást kitűző végzés ellen nincs felebbezésnek helye (IX. 223.). Közbeszóló végzés az is, melylyel a biró a tanut bírság terhe mellett megjelenésre, illetőleg vallomásra kötelezi (79. §.), ez ellen azonban van helye felebbezésnek (III. 31.).

3. *Véghatározat* az ügy minden stádiumában előfordulhat s különböző kérdésekre vonatkozhatik. Ilyen véghatározatok a következők: *a*) a feljelentést elutasító végzés (28. és 46. §§.); *b*) a magánvádló elállása folytán hozandó megszüntető végzés (23. §. 5. bekezdés), vagy más alapon hozott megszüntető határozat; *c*) az érdemleges, nevezetesen felmentő vagy büntető ítélet (81. és 82. §§.); *d*) a magánvádló elállása vagy meg nem jelenése folytán hozott megszüntető végzésnek, illetőleg felmentő ítéletnek a költségekre vonatkozó marasztaló része (23. és 71. §§.); *e*) büntető ítélet esetében a magánvádlót vagy sértett felet magánjogi igényeire vonatkozólag polgári perre utasító határozat; *f*) az ügy áttételét s ennek folytán a tárgyalás felfüggesztését kimondó határozat (84. §.). Habár a véghatározat szabályként felebbezhető, kivételesen még sincs felebbezésnek helye a magánvádló meg nem jelenése folytán hozott megszüntető határozat (23. §.), a polgári perre utasító végzés (31. §.), s az ügy áttételét a 84. §. alapján kimondó határozat ellen (B. T. XXIII. 287). A többi véghatározatok ellen a körülményekhez képest felebbezéssel élhet a köz- és magánvádló, a sértett fél s a vádlott. A sértett félnek akkor van felebbezési joga a megszüntető határozat (vagy esetleg a felmentő ítélet) ellen, ha abban a közvádló megnyugszik (II. 381). Vádlott akkor is felebbezéssel élhet a büntetést megállapító ítélet ellen, ha kihágás esetében a tárgyaláson sem személyesen, sem védője által meg nem jelent; sőt felebbezésében elmaradását is igazolhatja (70. §.). A határozat mindenkor indokolandó lévén, oly esetben, midőn az ellen felebbezésnek van helye: csupán az indokok ellen is lehet felebbezéssel élni (IV. 28. XVII. 264. és XX. 168).

4. *A felebbezés bejelentése* (88. §.). szóval és irásban történhetik meg. A határozat kihirdetésekor nyomban, irásban történt kézbesítése esetében ettől számított 8 nap alatt kell a felebbezést bejelenteni. Az

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

indokolás az előbbi esetben a kihirdetéstől, az utóbbiban a kézbesítéstől számított 8 nap alatt adható be. A 15. sz. döntvény szerint a törvényszék határozatában kihirdetésekor megnyugvó félnek jogában áll a kihirdetéstől számított 24 óra alatt megnyugvását visszavonni és felebbezéssel élni (B. T. VI. 49.), minek folytán némelyek ugyanezt az elvet a járásbirósági eljárásra is kiterjesztendőnek vélték (VIII. 32.);* a Curia azonban később kimondotta, hogy a 15. sz. döntvény csak a törvényszéki eljárásban nyerhet alkalmazást, s e szerint az, ki a járásbiróság határozatában kihirdetésekor megnyugodott, többé nem felebbezhet (IX. 62., XIII. 48. és XVIII. 48.). Minthogy e szerint a felebbezés a kihirdetéskor feltétlenül bejelentendő, az indokok beadásának 8 napi határideje is a kihirdetéstől számítandó, habár a fél a határozat irásbeli közlését kérte s a biróság ezt el is rendelte (XI. 288.). A felebbezést vagy felebbezési indokokat az illetékes birósághoz kell beadni, s ha ahhoz elkésve érkezik, többé el nem fogadható (XVIII. 224).** Ugyvéd általi képviselet esetében a határozat ezzel is közlendő, s a felebbezési határidő az ennek történt kézbesítéstől számítandó (VIII. 351. és IX. 255.). A kir. ügyész az *A*) táblázat vételétől számított 8 nap alatt köteles bejelenteni felebbezését (17—22. §. 3. jegyzet ad *b*).

5. *A felebbezés hatálya* (89. §.) rendszerint az, hogy ennek folytán az itélet végrehajtása elhalasztandó. Felmentő itélet esetében nincs mit végrehajtani s ennélfogva a letartóztatott vádlott feltétlenül szabadon bocsátandó, habár a vádló felebbezett is; a büntető ítélet azonban a vádló felebbezése daczára végrehajtható, ha vádlott abban megnyugodott. Az egyik vádló felebbezése a másiknak is javára szolgál (B. T. VI. 284.).

6. *A felebbezés visszautasítandó: a*) ha a birói határozat ellen a fennebbiek szerint a jogosvoslat ki van zárva (87. §.); *b*) ha elkésve jelentetett vagy adatott be (90. §.). Nem utasítható azonban vissza a beadvány, ha a fél pl. semmiségi panasznak nevezte a felebbezést (B. T. II. 286.), vagy ha a felső biróságnak oly határozata ellen irányul az, mely ellen az 1883: VI. t.-cz. 2., 3. és 7. §-ai szerint felebbezésnek vagy egyáltalában nincs, vagy csak bizonyos korlátok között van helye, mert annak elbirálása, hogy mennyiben van vagy nincs helye a további felebbezésnek, az illető felső biróság hatásköréhez tartozik (XV. 304.). Ellenben visszautasítandó a felebbezés pl. akkor, ha a sértett fél megnyugodott s képviselője felebbezett: mert köztük csak magánjogi viszony létezik, melynek ura a sértett fél (VIII. 111.). A 66. sz. döntvény szerint vádlottnak az első vagy másodfokú biróság véghatározata ellen, a határidő vétlen elmulasztása miatt elkésve benyujtott felebbezése elfogadható (XV. 385.).

---

*) L. e tárgyról *Gazdy B.* ért. (u. o.)

**) Egy más határozat szerint a kézbesítés útján közölt határozat ellen a kézbesítő biróságnál is bejelenthető a felebbezés (X. 288.), a mi azonban követésre nem talált.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. Az ítélet végrehajtása.

91. §. A büntetés az ítélet jogerőre emelkedése után rendszerint azonnal foganatosítandó.

92. §. A fogházbüntetés rendszerint az ítélő kir. járásbiróság fogházában hajtatik végre. Ha pedig a büntetést ott helyszűke miatt végrehajtani nem lehet, a büntetést a fogház és börtönrendtartási szabályokhoz képest az illető kir. törvényszék fogházában kell végrehajtani.

Ha az elítélt nem az ítélő kir. járásbiróság területén lakik, kérelmére megengedhető, hogy a büntetést a lakhelyén illetékes kir. járásbiróság fogházában töltse ki.

Ha ez történik, a tartási költségek a háztartási utasítás 82. szakasza értelmében, az ítélő kir. járásbiróság kezelése alatti megfelelő átalányból, azon kir. járásbiróságnak térítendők meg, melynek fogházában a büntetés végrehajtatott.

Ha az ítélet nem az ítélő kir. járásbiróság fogházában hajtatik végre, a végrehajtás végett megkeresett kir. járásbiróságnak a megkereséssel együtt az ítélet hitelesített másolata megküldendő.

93. §. A kir. járásbiróság által „elzárás"-ra ítéltek, az 1879-ik évi XL. törvényczikk 12. szakasza és 32. szakaszának végpontja, továbbá az 1878. évi V. törvényczikk 52. szakasz 1. pontja értelmében addig, míg teljesen megfelelő közigazgatósági hatósági fogházak nem állíttatnak fel, az illető kir. járásbiróság fogházában töltik ki büntetésüket.

Mihelyt azonban a kir. belügyminister a kir. igazságügyminister arról értesítette, hogy valamely helyen a közigazgatási hatóságnak van megfelelő fogháza és ezen körülmény az illető kir. ügyész tudomására jött, az elzárás a közigazgatási hatóság fogházában hajtandó végre.

Ez esetben a tartási költségek, ha az elítélt nem fedezte sajátjából az élelmezés költségeit, a kir. járásbiróság megfelelő átalányából megtéríttetnek.

94. §. Ha valamely elítélt javító intézetbe szállítandó (1878. V. t.-cz. 42. §.), a kir. járásbiróság e czélból a kir. ügyészhez fordul.

95. §. A tényleges szolgálatban levő katonák, vagy hosszabb szolgálatra behivott honvédek ellen kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtása végett, az illető ezred-, illetve zászlóalj-parancsnokság keresendő meg.

A kiképzésre vagy fegyvergyakorlatra behivott honvédek ellen

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtása az elítéltnek szabadságolásáig elhalasztandó.

96. §. A szabadságvesztés-büntetés megkezdésére a kir. járásbiróság harmincz napi, s ha a kir. ügyész kifejezetten beleegyezik, három havi halasztást egy izben adhat az elítéltnek, elhalaszthatlan és fontos vagyoni, gazdálkodási, iparági s családi ügyeinek rendezése czéljából.

97. §. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása elhalasztandó:

a) *ha az elítélt súlyos vagy ragályos betegségben szenved, — felgyógyulásáig;*

b) *ha az elítéltnek vele közös háztartásban élő házastársa, szülője vagy gyermeke súlyos vagy ragályos betegségben szenved, — a beteg felgyógyulásáig;*

c) *ha a* b) *alatt említett családtagok valamelyike meghalt, — a temetés utáni tizennegyedik napig;*

d) *ha a kir. igazságügyminister az elítélt által beadott kegyelmi kérvény folytán a büntetés végrehajtásának elhalasztását elrendelte, a kir. igazságügyminister további rendeletéig, illetve a kegyelmi kérvény elutasításáig.*

98. §. Ha a pénzbüntetés az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tizenöt nap alatt le nem fizettetik, az a fennálló rendeletek értelmében (2106/1880. sz. igazságügyministeri rendelet) behajtandó.

99. §. A jogérvényre emelkedett határozatnak magánjogi követeléseket megállapító intézkedései, az 1868. évi LIV. törvényczikk szabályai szerint hajtandók végre.

1. A 91. §. szabályként kimondja, hogy a büntetés az ítélet jogerőre emelkedése után azonnal végrehajtandó; a 92—97. §-ok a fogház és elzárás végrehajtásának módozatait, a 98. §. a pénzbüntetés behajtásának elvét határozzák meg, mig a 99. §. a megítélt magánjogi igények behajtására vonatkozó szabályt állítja fel.

2. *A fogház és elzárás végrehajtása* (92. és 93. §-ok) rendszerint az ítélő járásbiróság vagy az annak székhelyén levő törvényszék fogházában történik meg. Kivételesen azonban saját lak- vagy tartózkodási helyének járásbirósági fogházában is kitöltheti az elitélt büntetését. Erre vonatkozólag az eljárást az 1892. évi 1162. sz. a. igazságministeri rendelet következőleg szabályozza: *a*) a kérelmet az illető bünügyben eljárt kir. járásbiróság vezetőjénél, a jogerős ítélet kihirdetésekor azonnal, vagy ettől számított 8 nap alatt kell szóval vagy irásban előterjeszteni, a később beadott kérelem visszautasítandó lévén; *b*) a kérelem elutasítása ellen, az elutasító határozat közlésétől számított 8 nap alatt, indokolt irásbeli folyamodványt intézhet a kérvényező ama kir. főügyészséghez, melynek területén az ellene eljárt kir. járásbiróságvan; *c*) a folyamodványt, melynek halasztó

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hatálya van, az eljárt kir. járásbíróságnál kell beadni, mely azt az elutasító határozat és indokainak hiteles másolatával az illetékes kir. főügyészhez azonnal felterjeszti; *d*) annak megengedése, hogy az elítélt lak- vagy tartózkodási helyének járásbirósági fogházában tölthesse ki idejét, nem zárja ki azt, hogy az utóbbi fogház kezelője a büntetést, egészségi vagy administrativ szempontból a jelen rendtartás 92. §-a értelmében az illető kir. törvényszék fogházában hajtassa végre (B. T. XXII. 288.).

3. *Javító intézetbe szállítandó* az elítélt (94. §.), ha életkora huszadik évét még nem haladta túl s három napnál hosszabb elzárásra ítéltetett (ktk. 19. §.). Ezenfelül az életkoruk 16 évét be nem töltött csavargók és koldulók is javító intézetbe szállítandók s abban egy évig terjedhetőleg nevelendők (ktk. 65. és 66. §-ok.). A járásbíróság azonban csak akkor jut abba a helyzetbe, hogy csavargó vagy kolduló gyermekek iránt ez intézkedést megtegye, ha az illetőt valamely más büntetendő cselekmény miatt elítélte.

4. Ama szabály alól, hogy az elítélt a járásbíróság fogházában tölti ki büntetését, kivételt képez az az eset is, midőn az illető időközben *tényleges katonai szolgálatba* jut (95. §.); ha azonban a honvédség kötelékéhez tartozó hadkötelezett csak kiképzésre vagy fegyvergyakorlatra hivatik be: ez esetben a járásbíróság hajtja végre a büntetést, midőn az elítéltet ismét szabadságolják. Ez tehát tulajdonképen egyik esete a szabadságbüntetés elhalasztásának.

5. A fogház vagy elzárás végrehajtása a bíróság által *elhalasztható vagy elhalasztandó*, a mennyiben a 96. és 97. §-okban felsorolt körülmények valamelyike fenforog. A halasztás iránt előterjesztett kérelem felett a 96. §. korlátai közt s a 97. §. *a*), *b*) és *c*) pontjai eseteiben az illető kir. járásbíróság határoz, s határozata ellen felebbezésnek helye nincs. A 97. §. *d*) pontja esetében azonban s a 96. §. korlátain túl terjedőleg csak az igazságügyministerium engedélyezhet halasztást. Ellenben maga a bíróság függesztheti fel az ítélet végrehajtását a fenebbieken kívül még az esetben is, ha az ujra felvétel iránt tett kérelemnek helyt adott (104. §.). E rendelkezéseket a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának elhalasztása iránt az 1885. évi 12054. sz. alatt kiadott igazságügyministeri rendelet 11. pontja érvényben hagyta (B. T. X. 15.).

6. *A pénzbüntetés behajtása* (98. §.) iránt az 1880. évi 2106. E. sz. a. kiadott igazságügyministeri rendelet következőleg intézkedik: *a*) ha az elítélt a pénzbüntetést 15 nap alatt le nem fizeti: a járásbíróság tartozik a behajtás iránt intézkedni; *b*) a végrehajtás mindaddig folytatandó, míg a pénzbüntetés s a végrehajtási költség be nem folyik, kivéve ha az elítélt vagyontalansága miatt a végrehajtás előreláthatólag eredménytelennek mutatkoznék; *c*) veszély esetén előleges biztosításnak is van helye; *d*) a befolyt pénzből mindenek előtt a végrehajtási költségek fedezendők, késedelmi kamat azonban nem számítható fel stb. Mihelyt a pénztári áiladék 25 frtot meghalad: a többlet ellennyugta mellett a kir. adóhivatalba szállítandó. A nyilvántartási könyvek és pénznaplók félévenként lezárandók s az igazságügyministerium számvevőségéhez felterjesztendők.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. *Magánjogi követelések* (99. §.), csak valamely magánfél részére lévén megítélhetők: a dolog természetéből következik, hogy az illető ennek behajtása iránt csak a polgári törvénykezési rendtartás, illetőleg a végrehajtási törvény (1881 LX. t.-cz.) szabályai szerint járhat el.

10. Perújítás.

100. §. Az elítélt maga, az ő halála után pedig hozzátartozói (1878. évi V. t.-cz. 78. §-a) azon vétség vagy kihágás elévülési idején belül, melyben vétkesnek kimondatott, bármikor kérheti az eljárás ujra felvételét:

1. ha igazolja, hogy az ellene fenforgott bizonyítékok hamisak, hamisítottak vagy más büntetendő cselekmény által koholtak;

2. ha oly, a befejezett eljárásban nem használt uj bizonyítékokat vagy tényeket hoz fel, melyek alapján akár magukban, akár kapcsolatban a befejezett eljárásban felmerült tényekkel és bizonyítékokkal vétessenek ezek figyelembe, az elítélt felmenthető lenne.

101. §. A magánvádló magán vádja folytán üldözött vétség vagy kihágás esetében szintén az elévülési időn belül kérheti a vádlott felmentésével befejezett ügy ujra felvételét:

1. ha igazolja, hogy a felmentés hamis, hamisított, vagy más büntetendő cselekmény által koholt bizonyítékok alapján történt;

2. ha oly, a befejezett eljárásban nem használtathatott uj bizonyítékokat vagy tényeket hoz fel, melyek alapján, akár magukban, akár kapcsolatban a befejezett eljárásban felmerült tényekkel és bizonyítékokkal vétessenek ezek figyelembe, a felmentett elítélhető lenne.

Ha a magánvádló vádját kifejezetten visszavonta, nem kérheti az ügy ujra felvételét.

102. §. A kir. ügyész az elévülési időn belül bármikor kérheti az ügy ujrafelvételét:

1. ha igazolja, hogy az ítélet hamis, hamisított vagy más büntetendő cselekmény által koholt bizonyítékok alapján hozatott;

2. ha oly, a befejezett eljárásban nem használtathatott uj bizonyítékokat vagy tényeket hoz fel, melyek alapján akár magukban, akár kapcsolatban a befejezett eljárásban felmerült tényekkel és bizonyítékokkal vétessenek ezek figyelembe, más ítélet lenne hozható.

103. §. A sértett fél az ügy ujra felvételét nem kérheti.

104. §. Az ujrafelvétel iránt tett kérelem a végrehajtást nem gátolja.

Ha a biró az ujrafelvétel iránt tett kérelemnek helyt adott, a fenforgó körülményekhez képest a végrehajtást az ujra felvett eljárás jogérvényes befejezéseig felfüggesztheti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

105. §. Az újra felvett eljárásra, valamint a jogorvoslatok tekintetében is, az általános szabályok követendők.

Az előbbi véghatározat az újra felvett eljárást befejező véghatározatban kifejezetten hatályon kívül helyezendő, ha az előbbi véghatározat máskép szól, mint az utóbbi: különben pedig kifejezetten hatályban fentartandó.

1. Az ujra felvétel meg- vagy meg nem engedhetésére vonatkozó szabályok részint általánosak, részint a vádlott vagy a magán- és közvádló, illetőleg a sértett fél által e tekintetben előterjesztett kérelemre vonatkoznak.

2. *Általános* feltétele a perujításnak az, hogy az alapper jogerős ítélettel be legyen fejezve, s hogy a kérelem az elévülési időn belül terjesztessék elő. Ez alatt a büntető eljárás elévülésének ideje értendő, mely vétségeknél 3 év, kihágásoknál rendszerint 6 hó, s mely az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó. A további feltételek tekintetében kiemeljük a birróságok következő határozatait: *a*) jogkérdésben nincs helye perujításnak, hanem csak tényekre vonatkozó uj bizonyítékok alapján kérhető az (B. T. I. 266. és XIII. 227. C.); *b*) perujításnak nincs helye oly tények alapján, melyek a jogerejű ítélettel megállapított tényállást lényegesen nem módosítják (V. 167. C.); *c*) a törvény helytelen értelmezése, mint jogkérdés miatt perujításnak nincs helye (X. 255. C.); *d*) az alapperben felmerült bizonyítékok ujabb méltatása czéljából perujítás nem kérhető (XII. 208. és XVIII. 173.). A határidő vétlen elmulasztása czímén sincs helye perujításnak, mindazonáltal a kihágással vádolt egyén oly esetben, midőn a tárgyaláson meg nem jelent, az ítélet ellen beadható felebbezésben elmaradását igazolhatja, s ha oly körülményeket tesz valószinűvé, melyek folytán más ítéletet kellene hozni, a biróság ujabb tárgyalást rendelhet el, s ezen az előbbitől eltérő ítéletet hozhat (70. §.). Ez azonban nem egyértelmű a perujítással, hanem csupán egy speciális intézkedés, melyet az a körülmény tett szükségessé, hogy a kihágással vádolt egyén távollétében is elítélhető.

3. *Vádlott* a 100. §-ban kiemelt feltételek alatt a büntetés leszállítása végett is élhet perujítással (B. T. XVIII. 173.); új bizonyítékok nélkül, a tárgyaláson való megjelenés vétlen elmulasztása czímén a *magán vádló* sem kérheti az ujra felvételt, mert a 101. §. erre kellő alapot nem nyujt (XIII. 65. k. t.), mely felfogással ellentétben a Curia egy korábbi határozata, mely szerint magánvádló a megjelenés vétlen elmulasztása czímén azért kérheti az ujra felvételt, mert joggal hivatkozhatik arra, hogy bizonyítékait az alapperben nem használnálta (V 276.), meg nem állhat, mert ha magánvádlónak fel nem használt bizonyítékai vannak, a perujítást ezek alapján kell kérelmeznie; azon az alapon sem kérheti a perujítást, hogy a biróság helytelenül utasította vissza indítványát: mert az indítványozási jog mikénti érvényesítése jogkérdés, mely a fennebbiek szerint perujítással meg nem támadható. (XIX. 96.). *A sértett fél* egyáltalában nem kérheti az ujra felvételt (103. §.), mert netalán meg nem térült magánjogi igényeit polgári perrel is érvényesítheti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A perujítási kérelem folytán a 104. §. szerint vagy felfüggeszti a biróság az alapperben hozott ítélet végrehajtását, ha t. i. helyt ád a kérelemnek; vagy visszautasítja a kérvényt s végrehajtja az ítéletet. Az utóbbi esetben a biróság az alapper ítéletére nézve semmiféle kijelentést sem tehet. (B. T. XVII. 112.). Ha azonban a biró a perujítási kérelem folytán felfüggeszti a végrehajtást: a felfüggesztés csak akkor veszti el joghatályát, ha az ujra felvett eljárás jogerősen bevégeztetik, habár a járásbiróság a tárgyaláson már nem is adott helyt a perujításnak de vádlott ez ellen felebbezett (XVI. 221.).*)

5. Az ujra felvétel iránti eljárásban az általános szabályok lévén követendők (105. §.): ebből kifolyólag a felebbezés tekintetében is a 86—90. §-ok határozmányai irányadók.

11. A tanudíjak és költségek.

106. §. Tanudíj a kir. járásbiró kezelése alatt álló átalányból csak azon egyéneknek fizetendő, kik heti vagy napibérből élnek s szerzeményükben csak néhány órai elmaradás által is érezhető hátrányt szenvednek.

A sértett fél csak akkor kaphat az állampénztárból tanudíjat, ha mint tanu idéztetik be. A magánvádló tanudíjat az állampénztárból egyátalában nem kaphat.

107. §. Az elítélt az eljárási költségek megtérítésére kötelezendő.

Ugyanazon büntetendő cselekmény miatt elítélt több egyén, egyetemlegesen kötelezendő a költségek megtérítésére. Valamelyikök által okozott különös költség megfizetésére azonban a többi nem kötelezhető.

108. §. Vádlott felmentése esetén köteles a költségeket megtéríteni:

a) azon magánvádló, ki vádját visszavonta (23. §.), vagy a kiről ez a 35. szakasz értelmében feltételeztetik;

b) azon sértett fél, ki a 29. szakaszban említett joggal élt, — és pedig azon költségeket, melyeket az ő vádlói fellépése maga után vont;

c) azon magán feljelentők, kiknek feljelentése nem csak tévesnek, hanem teljesen valótlannak és minden alapot nélkülözőnek bizonyult be.

1. *Tanudíjat* (106. §.) csak az igényelhet, a ki a tárgyalásra tanuként idéztetett meg, tehát a sértett fél is csak ez esetben. A tanudíjat a tárgyaló biró állapítja meg, s megfizetésére az elítélt vádlott vagy a 108. §-ban felsorolt személyek valamelyike kötelezendő; az állampénztárból azonban csak akkor előlegezhető a tanudíj, ha az

*) Lásd e tárgyról *Vargha F.* (U. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

illető napi vagy heti bérből él, s szerzeményében néhány órai elmaradás által is érezhető hátrányt szenved. A sértett fél azonban ez esetben sem tarthat igényt tanudíjának az állampénztárból leendő megtérítésére (B. T. XIII. 154. k. t.), *) hanem e tekintetben is csak az elítélt vádlottól nyerhet kielégítést. Hivatalból üldözött kihágás esetében *utánjárási költség* sem ítélhető meg a sértett félnek. (XI. 208.).

2. A *tanudíjak és egyéb költségek* gyakran akkor merülnek fel és fizetendők ki, mikor a vádlott vagy magánfél azok kifizetésére még nem kötelezhető. Ily esetben az állampénztárnak kell a költséget előlegeznie, s az elítélt vagy a magánfél az állampénztárnak köteles azt utólagosan megtéríteni. A szükséges eljárási költséget magánindítványú büntetendő cselekmények eseteiben is az államkincstár előlegezi (B. T. XII. 240.). A biróság által elrendelt orvosi vizsgálat költségei, ha vádlott felmentetett, nem panaszlót, hanem végleg az államkincstárt terhelik. (I. 365.). A boszniai biróság megkeresésére foganatosított eljárás költségei az 1883. évi 1201. sz. a. kiadott igazságügy-ministeri rendelet szerint a magyar biróság által fedezendők, s a megtérítés igénye nélkül az eljárási vagy rabtartási alap terhére végleg elszámolandók. (V. 294.).

3. A *107.* és *108.* §-okhoz kiemeljük még a következőket: *a)* kár és költség csak akkor ítélhető meg a magánfél részére, ha azt az illető felszámította (B. T. VI. 198.); *b)* vádlottnak az ellene felszámított eljárási költségekre nézve is kifogásolási joga van, s ezért a tárgyaláson megkérdezendő, hogy van e a fölszámítás ellen s minő kifogása (VIII. 64.); *c)* ha vádlott nem mondatott ki bűnösnek: a vizsgálati és egyéb költségeket nem köteles megtéríteni (XVIII. 207.); *d)* ha a magánfeljelentő által tett feljelentés nem volt egészen alaptalan: a költségek a 108. §. *e)* pontja értelmében megszüntetendők, vagyis az államkincstár által viselendők. (XIV. 85.). **)

12. Zárhatározatok.

109. §. A mennyiben jelen rendelet nem intézkedik, a kir. járásbirósságok hatáskörébe utalt vétségek és kihágások eseteiben az eljárásra nézve a kihágási ügyekben eddig fennálló törvények és szabályok szolgálnak irányadóul.

110. §. Jelen rendelet 1880. évi szeptember hó első napján lép hatályba; Fiume területére nézve az 1880. évi XXXVII. törvényczikk 48. szakasza értelmében külön rendelet intézkedik.

111. §. A budapesti kir. ítélő tábla területén, kivéve a polgárosított magyar határőrvidék területét, 1880. évi szeptember hó első

*) *Kirchner S.* szerint a 106. §. nem jelenti azt, hogy bárki is köteles a biróság előtt ingyen megjelenni, sőt még költekezni is. (VI. 53.)

**) Lásd e tárgyról *Barthodeiszky Emil* ért. (U. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

napjától fogva jelen rendelet szabályai a folyamatban levő ügyekben is alkalmazandók.

A polgárosított magyar határőrvidék területén és a marosvásárhelyi kir. itélő tábla egész területén pedig, az 1880. évi szeptember hó első napján folyamatban lévő ügyek az eddigi szabályok értelmében fejezendők be s csak az 1880. évi szeptember hó első napján, vagy később folyamatba teendő ügyek intézendők el a jelen rendelet szabályai szerint.

1. A 109. §-nak kevés gyakorlati értéke van, mert a kihágásokban való eljárást szabályozó régibb törvényeink nincsenek, s e mellett a jelen rendelet elég kimerítően szabályozza a járásbiróság előtti büntető eljárást.

2. Fiumében még ma is az austriai büntető perrendtartás van érvényben.

II.

ELJÁRÁS A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁG ELŐTT.

A belügyministernek 1880. évi augusztus 17-én 38.547. sz. a. kiadott rendelete. *)

1. Általános határozatok.

1. §. Az 1880-ik évi XXXVII. törvényczikk 41-ik szakasza által a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások miatt, az eljárás hivatalból indítandó meg, bármily módon jött is a kihágás az eljárásra hivatott közigazgatási hatóságok (1880. XXXVII. t.-cz. 42. §.) tudomására.

Névtelen feljelentésekre azonban az ezen rendeletben megállapított eljárás meg nem kezdhető.

Magánfelek élő szóval is tehetik a feljelentést, melyet a hatóság hivatalból jegyzőkönyvbe vesz.

2. §. Magánfelek a kihágási ügyekben az eljárásra hivatott közigazgatási hatóságok előtt minden, a jelen rendelet értelmében teendő nyilatkozatot, beleértve a jogorvoslatok használatára vonatkozókat is, élő szóval is tehetnek. A hatóság meggyőződvén a személyazonosságról, a nyilatkozatot röviden jegyzőkönyvbe veszi.

3. §. A hatóság tartozik ugy a feljelentésre, mint az ügyállás felderítésére szolgáló adatokat hivatalból összegyűjteni, és a vádlottat az őt az eljárásban megillető jogokra figyelmeztetni.

---

*) E rendelet az E. t. 42. §-án alapul.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. §. Ötven forintot túl nem haladó kártérítési követelések, melyek kihágásból származtatnak, és az eljárás folyama alatt támasztatnak, rendszerint a feljelentés folytán hozott ítéletben döntendők el.

Ha alapos megbirálásuk bővebb bizonyítást követelne, és azért a kihágás elkövetése kérdésében az ítélethozatalt késleltetné, a káros követelésével polgári perre utasítandó.

5. §. Irat beadására vagy jogorvoslat érvényesítésére szabott határidők meg nem hosszabbíthatók.

Határidő, melynek utolsó napja ünnep vagy vasárnapra esik, a közvetlen következő köznapon jár le.

6. §. Külföldön elkövetett kihágás miatt büntetésnek nincs helye (1879. XL. t.-cz. 13. §.).

7. §. Kihágás miatt kiadás nem engedélyezhető (1879. XL. t.-cz. 14. §.).

1. *Az 1. és 2. §-ok* lényegileg megegyeznek a járásbirósági eljárás 2. és 3. §-aival. A hivatalból üldözendő kihágásokon kívül jelenleg már magánindítványú kihágások is tartoznak a közigazgatási hatóság hatásköréhez. Ilyenek az erdei és vadászati kihágások, a mennyiben az illető törvény kivételt nem tesz.

2. *A 3.* §. megegyezik a járásbirósági eljárás 4. §-ával. Az a rendelkezése, hogy az ügy állására vonatkozó adatok hivatalból összegyűjtendők, egyenes kifolyása az 1. §-ban kimondott alapelvnek s nemcsak a hivatalból üldözendő, hanem a magánindítványu kihágásokra is kiterjed, míg a sértett fél panaszát fentartja. A kár kipuhatolása azonban csak annyiban kötelessége a hatóságnak, a mennyiben ez a tényálladék megállapításához szükséges. (M. K. 1886. 10. sz. B. m.).

3. *A 4. §.* csak annyiban különbözik a járásbirósági eljárás 5. §-ától, hogy a közigazgatási hatóság büntető úton csak 50 frtnyi kárt ítélhet meg. A mennyiben a kár összege ennél magasabbra rug, vagy ha az a kihágási eljárásban könnyen tisztába nem hozható: a magánfél polgári perre utasítandó. E határozat nem felebbezhető (22. §.), s ugyanezért az első tárgyalás sem halasztható el a miatt, mert azon a kár összegét tisztába hozni nem lehetett.

4. *Az 5. §.* azonos a járásbirósági eljárás 6. §-ának 1. és 2. bekezdésével. E §-ból következik, hogy a mennyiben a határidő (pl. a felebbezésre megállapított 8 nap) vasárnap vagy valamely ünnepnapon jár le: ez a nap a határidőbe be nem számítható (M. K. 1888: 9. sz.)

5. *A 6. és 7. §-ok* szószerint megegyeznek a ktk. 13. és 14. §-aival. A 6. §. szabálya alól kivétetnek az ujonczállítás előli szökés és engedély nélküli nősülés (1889: VI.), s a tenger alatti kábelre vonatkozó kihágások (1888: XII.) de ezek nem a közigazgatási hatóság, hanem a járásbiróság hatásköréhez vannak utalva.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A kihágás felett ítélő hatóságok és ezek ellenőrzése.

8. §. A közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágásokra nézve, a mennyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaznak, mint elsőfokú hatóságok eljárnak:

1. megyékben a szolgabirák;

2. városokban a kapitány, vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselő;

3. Budapest mindenik kerületében az illető kerületi kapitány (1880. XXXVII. t.-cz. 42. §.).

Mint másodfokú hatóságok, a mennyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaznak, — eljárnak:

1. megyékben az alispán;

2. városokban a tanács;

3. Budapesten a főkapitány.

Mint harmadfokú hatóság — a mennyiben egyes törvények eltérő rendelkezést nem tartalmaznak — a magyar királyi belügyminister jár el, ki ezen ügyek elintézésére a királyi belügyminiseriumban bizottságot állít fel.

9. §. Az elsőfokú közigazgatási hatóságok kötelesek a büntető törvények életbeléptetéséről szóló 1880. XXXVII. t.-cz. által hatáskörükhöz utalt minden egyes kihágási feljelentésről az ·/. alatti minta szerint szerkesztett, a beérkezés sorrendjében folyó számmal ellátott kimutatást vezetni.

Az elsőfokú közigazgatási hatóságok kötelesek ezen kimutatásnak az eljáró hatósági személy által aláirt másolatát havonkint és pedig minden hóról az azt követő hó tizedik napjáig a másodfokú hatóságnak beküldeni.

10. §. A másodfokú hatóság a beküldött kimutatást tüzetesen átvizsgálja és ha szükségesnek látja, az egyes tárgyalások iratait is bekivánja és azok alapján esetleges észrevételeit az elsőfokú hatósággal közli.

11. §. A másodfokú hatóság az elébe került kihágási ügyekről rovatos jegyzéket vezet és azt havonként a belügyministerhez felterjeszti, ki az iratokat is felkivánhatja, és esetleges észrevételeit az alantas hatóságokkal tudatja.

1. A 8. §-ban említett szolgabirák helyett az 1886: XXI. t.-cz. hatálybalépte óta *főszolgabirák* értendők; s minthogy elsőfokon nem a szolgabirói hivatal, hanem a főszolgabiró ítél: az itélet e szerint szövegezendő (M. K. 1890: 35. sz.) Tiszteletbeli főszolgabirák, ha önálló járással nem birnak, csak a törvényhatóság külön felhatalma-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zása alapján biráskodhatnak (1887 45. sz.), s ugyanez áll akkor is, ha nem a főszolgabiró, hanem a szolgabiró gyakorolja a birói hatóságot (1891: 3.) Ily esetekben azonban, köteles az illető a törvényhatóságtól nyert megbizatását a jegyzőkönyvben szabatosan megjelölni (1891: 6. B. m.) *Városokban* elsőfokúlag csak a rendőrkapitány vagy a tanács által megbizott tisztviselő járhat el, s e szerint a rendőrbiztos által hozott itélet semmis (1888: 8. sz.), a közgyűlés pedig nem adhat megbizást biráskodásra (1890: 35. sz.) Rendezett tanácsú városokban a tanács kihágási ügyek elbirálására egyáltalában nem illetékes (1888: 7.)

2. A 8. §-ban megjelölt másod- és harmadfokú hatósághoz a jelen rendelet keletkezésekor korlátozás nélkül történhetett a felebbezés. *Az 1890. évi 2608. eln. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet* szerint azonban csak a következő korlátok között lehet felebbezéssel élni: *a*) az elsőfokú hatóság itélete ellen nincs helye felebbezésnek, ha abban 2 frtot meg nem haladó pénzbüntetés van megállapítva; kivéve, ha az elitélt ellen ugyanez ítéletben elzárás is van kiszabva, vagy bűnjelek elkobzása is elrendeltetett, avagy az elitélt valamely foglalkozás gyakorlásától is eltiltatott; *b*) a másodfokú ítélet ellen csak akkor lehet felebbezni, ha abban elzárás, vagy 10 frtot meghaladó pénzbüntetés van kiszabva, vagy ha az által bűnjelek elkobzása vagy valamely foglalkozástól való eltiltás mondatott ki; *c*) e szabályok akkor is alkalmazandók, ha a pénzbüntetés a ktk. 21. §-a alapján lett kiszabva. A külön törvényeknek a fölebbvitelre vonatkozó rendelkezéseit e rendelet érintetlenül hagyta (B. T. XX. 322.)

3. *Az ellenőrzést és felügyeletet* a 9—11. §-ok értelmében az elsőfokú hatóság müködése felett a másodfokú, mindkét alsófokú hatóság irányában a B. m. gyakorolja. Az elsőfokú hatóság e czélból a másodfokú hatósághoz, az utóbbi a belügyministeriumhoz terjeszti fel a 9. és 11. §-okban megjelölt havi kimutatásokat. E kimutatások csak általános átnézetet nyujtanak az elintézett ügyekről, s ennélfogva a felügyeleti hatóság azok alapján csak észrevételeket tehet a szabálytalanságokra s általános utasításokat adhat a jövőben követendő eljárásra, de nem semmisítheti meg valamely concrét ügyben az alsófokú hatóságnak csak ez úton tudomására jutott, habár törvényellenes határozatát. Ehhez képest helyesen mondta ki a B. m., hogy a másodfokú hatóság a 10. §. alapján nincs jogosítva az elsőfokú ítéletet hivatalból felülvizsgálni a miatt, mert a kiszabott büntetés nem törvényszerű (M. K. 1888: 36.), ellenben nem áll meg az a kijelentése, hogy a másodfokú hatóság e §. alapján az elsőfokú hatóság törvénytelen ítéleteit megsemmisítheti (1889: 16.) Feljogosítja azonban a felügyeleti jog arra, hogy az elsőfokú hatóságot utasítással lássa el, ellene fegyelmi eljárást indítson, s az eljárással más tisztviselőt bizzon meg (u. o.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Illetékesség és hatáskör.

12. §. A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágás elkövetése esetében, az eljárásra az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42-ik §-ában említett hatóságok közül rendszerint azon hatóság illetékes, melynek területén a kihágás elkövettetett.

13. §. A feljelentést a vádlott lakhelyének kihágási ügyekben való eljárásra jogosított elsőfokú közigazgatási hatóságánál is meg lehet tenni, minek folytán ezen hatóság a nála bejelentett kihágásra illetékessé válik, kivéve, ha illetékessége ellen a vádlott kifogást tesz. A kifogást a legelső, a kifogásolt hatóság által tett intézkedés közlésétől számított három nap alatt kell megtenni.

A kifoyás folytán a tett elkövetése helyéhez képest illetékes elsőfokú hatósághoz kell az ügyet további eljárás végett áttenni.

14. §. A tettesre nézve az eljárásra illetékes hatóság, a részesekre nézve is illetékes az eljárásra.

15. §. Ha a kihágás miatt elítélt egyén ellen, büntetésének tartama alatt, jogerejű elítéltetése előtt elkövetett, a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágás feljelentetik, ezen kihágásra nézve azon hatóság illetékes, melynek jogerejűvé vált ítélete folytán büntetését szenvedi.

Ha ellenben az elítélt az említett körülmények mellett a királyi bíróságok hatáskörébe utalt büntetendő cselekmény elkövetésével vádoltatik, vagy ha ilyent büntetésének tartama alatt követett el, a közigazgatási hatóság köteles az ügyet, valamint az összes arra vonatkozó panaszfelvételi és tárgyalási iratokat az illetékes királyi bírósághoz beterjeszteni.

16. §. Ha azon közigazgatási hatóság, melynél a feljelentés tétetett, azt találja, hogy az eljárásra a jelen rendelet szabályai szerint más közigazgatási hatóság illetékes, az irásbeli feljelentést, illetve a szóbeli feljelentésről felvett jegyzőkönyvet az illetékes közigazgatási hatósághoz átteszi és erről a feljelentőt értesíti.

Ha azon közigazgatási hatóság, melyhez az ügy ekkép áttétetett, illetékességét nem állapítja meg, köteles az iratokat a 19. szakasz értelmében az illetékességi összeütközések eldöntésére hivatott felsőbb hatósághoz hivatalból felterjeszteni.

17. §. Ha ugyanegy egyént terhelő, úgy a közigazgatási hatóságok, mint a királyi bíróságok illetékességi köréhez utalt büntetendő cselekmények a közigazgatási hatóságoknál együttesen jelentetnek fel,

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vagy a vizsgálat folyamán ily körülmény felmerült, ez esetben az eljárás a királyi bíróságokat illeti, — a közigazgatási hatóságok kötelesek a feljelentést, esetleg a megkezdett eljárás beszüntetése mellett, az ügyet az illetékes királyi bírósághoz hivatalból áttenni.

18. §. A közigazgatási hatóságok illetőségüket hivatalból vizsgálják meg.

19. §. Elsőfokú közigazgatási hatóságok között felmerült illetékességi összeütközést, ha ezen hatóságoktól, ugyanazon másodfokú hatóságokhoz történik a felebbezés, ezen másodfokú hatóság dönti el.

Ha pedig az illetékességi összeütközésben levő elsőfokú hatóságok nem ugyanazon másodfokú hatóság alatt állanak, úgyszintén másodfokú hatóságok között felmerült illetékességi összeütközések esetén, az illetékességet a magyar kir. belügyminister állapítja meg.

20. §. Közigazgatási hatóságok és bíróságok közt felmerült illetékességi összeütközések elintézése az 1869. IV. t.-cz. 25-ik §-a értelmében a ministertanácsot illeti.

1. *A 12. és 13. §-ok* megegyeznek a járásbirósági eljárás 8. és 9. §-aival. A különbség csak az, hogy a lakhely szerint illetékes járásbíróság ellen a vádlotton kivül a magánvádló és kir. ügyész is kifogást tehetnek: mig a jelen 13. §. szerint e tekintetben csak a vádló élhet kifogással.

2. *A 14. §.* azonos a járásbirósági eljárás 13. §-ának 1. pontjával, kivéve, hogy az utóbbiban az orgazdák is felemlíttetnek. Minthogy azonban az erdei kihágások között is van orgazdaság, erre való tekintettel a jelen §. is akként bővül ki, hogy az erdei lopásra vonatkozó orgazdákra nézve az a hatóság illetékes, mely a tettesek felett ítélni hivatva van.

3. A *15. §.* egy illetékességi és egy hatásköri szabályt állít fel. Illetékesség kérdése az, hogy a közigazgatási hatóság által elítélt egyén felett melyik hatóság ítéljen az esetben, ha utólag szintén a közigazgatási hatóság által elítélendő kihágás merült fel ellene. E kérdésre felel a §. első bekezdése. Ellenben a hatáskör kérdése az, hogy mi történjék azzal, ki ellen a kir. bíróság hatásköréhez utalt büntetendő cselekmény merül fel a közigazgatási hatóság által történt elítéltetése után. Erre a §. 2. bekezdése adja meg a természetes választ, hogy ily esetben az ügy a bírósághoz átteendő, mely azután esetleg a btk. 104. §-ának figyelembe vételével szabja ki a büntetést.

4. A 16., 18. és 19. §-ok az *illetékességi összeütközés* eseteiben követendő eljárást szabályozzák. A közigazgatási hatóság hivatalból vizsgálja meg illetékességet (18. §.), s ha azt találja, hogy az ügy más közigazgatási hatóság illetékességét tartozik ,azt oda átteszi; ha pedig az utóbbi szintén illetéktelennek tartja magát, ebből illetékességi összeütközés támad (16. §.), mely felett a 19. §. megkülönköztetése szerint a másodfokú közigazgatási hatóság vagy a B. m. dönt.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. A 17. és 20. §-ok *a hatásköri összeütközés* kiegyenlítésére vonatkoznak. Ily összeütközés a jelen eljárás szempontjából csak közigazgatási hatóság és kir. bíróság közt támadhat, mely esetben az 1869: IV. t.-cz. 25. §-a szerint a döntés a ministertanácsot illeti. A hatáskör tekintetében felmerülhető kérdésekre vonatkozólag kiemeljük a következő határozatokat: *a*) vádlott, ki verekedés miatt a közigazgatási hatóság által elítéltetvén, azt a kifogást tette, hogy testi sértést szenvedett, s e szerint ügye a bírósághoz tartozik, elutasíttatott, mert panaszát a bíróságnál a btk. 112. §-ában meghatározott idő alatt meg nem tette (M. K. 1887: 12. B. m.); *b*) vádlott irányában az eljárás büntett és vétség hiánya miatt megszüntettetvén: e határozat nem akadályozza a közigazgatási hatóságot, hogy kihágás miatt eljárjon (1889: 19.); *c*) ha többen vettek részt kihágásban, s közülök némelyek ellen a járásbíróság hatásköréhez tartozó vétség vagy kihágás miatt már megkezdetett az eljárás, a csupán kihágással vádolt társak is a járásbíróság által ítélendők el (1886: 51. Mt.)

4. A sértett fél jogköre.

21. §. Ha a tett elkövetése helyén az eljárásra illetékes közigazgatási hatóság nem székel, a sértett fél feljelentését szóval vagy írásban a helyben székelő közigazgatási vagy rendőri hatóságnál is előterjesztheti, melyet az az eljárásra hivatott közigazgatási hatósághoz 24 óra alatt áttenni köteles.

22. §. Ha a sértett fél kártérítési követelésével polgári perre utasíttatott, ezen határozatot nem felebbezheti.

23. §. A sértett fél igényeit polgári per utján érvényesítheti. Ha a közigazgatási hatóságok előtt folyamatban levő büntető eljárás alatt, a sértett fél nyilatkozatából, vagy a tárgyalás folyama alatt az tünik ki, hogy a kár megtérítése iránt a polgári per folyamatban van, a közigazgatási hatóság a kár mennyiségét annyiban nyomozhatja ugyan, a mennyiben ez a kihágás tényálladékának megállapítására szükséges, de a kárt a sértett fél részére meg nem ítélheti.

24. §. A sértett fél meghatalmazott által képviseltetheti magát.

A tárgyaló hatósági személy hozzátartozói (1878. évi V. t.-cz. 78. §.) az előtte folyamatban levő ügyekben nem képviselhetnek feleket.

Ha a sértett fél előadása érthetetlen, vagy illetlen és durva kifejezések által a hatóságok tekintélyét sérti, a hatóság kötelezheti őt, hogy magát meghatalmazott által képviseltesse.

25. §. Ha a meghatalmazott kirendelése a hatóság tudomására jutott, a határozatok a meghatalmazottal közlendők.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

26. §. Ha a sértett fél az ügy tárgyalásához sem személyesen, sem kellően igazolt meghatalmazott által nem jelent meg, úgy tekintetik, mintha kárkövetelésének a kihágás iránti eljárás folyama alatt leendő érvényesítéséről lemondott volna.

1. A jelen §-ok csak *a sértett félről*, vagyis azon egyénről intézkednek, ki a hivatalból üldözendő kihágás által sérelmet vagy kárt szenvedett. Ez természetes következménye annak, hogy a jelen rendelet keletkezésekor a közigazgatási hatósághoz utalt kihágások közt magánindítványú kihágás még nem létezett. Minthogy azonban időközben az erdőtörvény életbe lépett, s meghozták az uj vadászati törvényt, az ezekben foglalt kihágások pedig kevés kivétellel csak a sértett fél indítványára üldözhetők, a ki ez esetekben *magánvádlóként* szerepel: ennyiben a járásbirósági eljárásnak a magánvádló jogkörét meghatározó intézkedései s a btk. 110—116. §-ai is alkalmazandók.

2. A közigazgatási hatóság eljárásában közvádló egyáltalában nem szerepelvén: *a vádat* kizárólag *a sértett fél képviseli*. Ebből kifolyólag feljelentést tehet és pedig bármely közigazgatási hatóságnál (21. §.), tehát esetleg a községi előljáróságnál vagy csendőrségnél is; továbbá felebbezheti a sérelmesnek tartott határozatokat, a mennyiben azok általában felebbezhetők (8. §. 2. jegyzet és 73. §.) A polgári perre utasító végzést nem felebbezheti (22. §.), de kárát polgári perúton keresheti.

3. A sértett fél jogai közé tartozik az is, hogy magát *meghatalmazott* által képviseltetheti (24. és 25. §§.). Meghatalmazott bárki lehet, kivéve a tárgyaló hatósági személy hozzátartozóit; minthogy azonban a meghatalmazott által való képviseltetés rendszerint a sértett fél tetszésétől függ, ha pedig a hatóság kötelezőleg elrendeli, ez saját hibájának következménye: ennélfogva ügyvédi munkadij megállapításának a 24. §. értelmében nincs helye (M. K. 1886: 10 sz. B.m). Ha a sértett fél meghatalmazottat rendelt: a határozatok csak ezzel közlendők. (25. §.)

4. A sértett fél *meg nem jelenése* csak a 26. §-ban kiemelt következményt vonja maga után. A kihágás azonban ily esetben is hivatalból letárgyalandó s vádlott a körülményekhez képest elitélendő vagy felmentendő, — kivéve ama kihágásokat, melyek a külön törvények szerint csak a sértett fél indítványára üldözhetők.

5. Vádlott képviselete.

27. §. Vádlott jogosítva van védelmét meghatalmazottra bízni. Kiskorúak képviseletét a törvényes képviselő vagy annak meghatalmazottja teljesíti.

28. §. Mint képviselő nem működhetik a tárgyaló hatósági személy hozzátartozója (1878. V-ik t.-cz. 78. §.) és az, kit a hatóság ezen ügyben, mint tanut meghívott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

29. §. A képviselő védenczével a tárgyalásig és azután is az ítélet jogerőre emelkedéseig tanuk jelenléte nélkül értekezhetik. Értekezhetik vele tárgyalás alatt is, kivéve, ha vádlottnak a hozzá intézett kérdésekre feleletet kell adni.

30. §. A képviselő védenczének kifejezett akarata ellenére jogorvoslattal nem élhet.

1. Vádlott képviseletét a 28. §-ban megjelölt személyek kivételével bárki teljesítheti, tehát jogot nem végzett egyén is, holott a járásbiróság előtt védő gyanánt rendszerint csak ügyvéd vagy jogtudori fokot elnyert ügyvédjelölt szerepelhet (36. §.).

2. A 29. és 30. §-ok megegyeznek a járásbirósági eljárás 38. és 39. §-aival.

6. A határozatok közlése.

31. §. A határozatok a felekkel rendszerint szóbeli hirdetés által közlendők.

Azt, hogy a hirdetés a felek előtt megtörtént, igazolja a hirdetést teljesítő hatósági közeg, vagy a határozat eredeti fogalmazványán, vagy a hirdetésről felvett külön jegyzőkönyvben.

Ha a határozatok kézbesíttetnek, a kézbesítési iv az iratokhoz csatolandó.

32. §. A vádlottat a tárgyalásra idéző végzés, annak mindig saját kezéhez kézbesítendő. Az első végzés a sértett félnek szintén saját kezéhez kézbesítendő, kivéve ha igazolt meghatalmazott által képviseltetik, mely esetben az első végzésre is a 25-ik szakasz rendelkezése alkalmazandó.

Idézések tanuk és szakértők részére a lehetőség szerint saját kezükhöz adandók át.

Másnemü végzéseket az illető fél nagykorú családtagjai vagy laktársai is, joghatálylyal vehetnek át. Ha ilyenek nincsenek, a kézbesítés a 34-ik szakasz szabálya szerint eszközlendő.

33. §. Közszolgálatban levő egyéneknek szóló idéző végzések, mindig a czímzettek felettes hatóságai útján kézbesítendők.

A közszolgálatban álló egyéneket, valamint az ügyvédeket és a kir. közjegyzőket felmentő vagy büntető jogérvényes ítéletek, az illetékes felettes hatóságnak, esetleg az illetékes kamarának megküldendők.

34. §. Ha valaki a kézbesítést saját kezéhez az által hiusítja meg, hogy elrejtőzködik, a kézbesítendő határozat egy példánya a községi előljáróságnál, Budapesten a kerületi előljáróságnál teendő

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

le, másik példánya pedig lehetőség szerint a szomszédból vett, az illetővel ismerős két nagykorú tanu jelenlétében a czímzett lakásának ajtajára kifüggesztendő, s ennek megtörténte a kézbesítési iven a kézbesítő által azon megjegyzéssel igazolandó, hogy a tanukat felhívta, hogy az idézettet a határozat kifüggesztésére figyelmeztessék.

1. E §-ok azonosak a járásbirósági eljárás 40—44. §-aival, kivéve ezeknek a királyi ügyészszel s a magánvádlóval leendő közlésre vonatkozó intézkedéseit. Ezekre a rendőri biráskodásnál általában nincs is szükség, s a mennyiben pl. az erdőtörvény szerint a királyi ügyész és magánvádló is szerepelnek az eljárásban: ezek jogkörét az illető külön törvény szabályozza.

2. A 31. §. a határozatok közlésének módját (kihirdetés vagy kézbesítés), a 32—34. §-ok azokat a személyeket határozzák meg, kikkel a határozat bizonyos esetekben közlendő. Az idéző végzések tartalmáról az alábbi 56. §. intézkedik.

7. A feljelentés elintézése.

35. §. Feljelentés esetén az eljáró közigazgatási hatóság hivatalból birálja meg:

a) *tartozik-e a feljelentett cselekmény a közigazgatási hatóság illetősége alá?*

b) *fel vannak-e sorolva a feljelentésben valamely kihágás tényálladékát megalkotó körülmények?*

36. §. Ha a feljelentés az előbbi szakasz b) *pontjában irt kellékekkel nem bir, a hatóság azt indokoltan elutasítja, és erről a feljelentőt értesíti.*

37. §. Ha az eljáró közigazgatási hatóság a feljelentésből azt látja, hogy valamely, a királyi bíróságok hatásköréhez utalt büntetendő cselekmény jelenségei forognak fenn, a feljelentést az illető királyi bíróságnak beküldi és erről a feljelentőt értesíti.

1. A feljelentés elintézése háromféle lehet; ugyanis: *a*) annak elfogadása, *b*) visszautasitása, *c*) áttétele más hatósághoz vagy bírósághoz.

2. A feljelentést *el kell fogadni* (35. §.), ha annak tárgya a közigazgatási hatósághoz utalt valamely kihágás, s ha arra nézve az a hatóság illetékes, melynél a feljelentés tétetett.

3. *Visszautasitandó* a feljelentés (36. §.), ha abban valamely kihágás tényálladékát megalkotó körülmények vagy más büntetendő cselekmény jelenségei felsorolva nincsenek. Nem utasítható vissza tehát a panasz, ha a feljelentés kihágás jelenségeit foglalja magában s ez alapon már eljárás tárgyává tétetett (M. K. 1887: 29.), ellenben visszautasította a belügyminister panaszos ama feljelentését, hogy

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

panaszlott az ő ingatlanságának tartozékaiban erőszakos rongálást követett el, mert a cselekmény a közigazgatási hatóság hatásköréhez nem tartozik, s mert nem soroltattak fel oly ismérvek, melyek annak hivatalból leendő áttételét a 37. §. alapján szükségessé tennék. (1887. 2.)

4. *Áttételnek* akkor van helye, ha a feljelentés szerint a királyi bíróság hatásköréhez utalt büntetendő cselekmény jelenségei forognak fenn (37. §.), vagy ha az eljárásra más közigazgatási hatóság illetékes (16. §.). A belügyminister egy kijelentése szerint a könnyü testi sértés miatt tett panasz is átteendő a bírósághoz, mert ez esetben a panasz a könnyü testi sértés megtorlására irányított vádindítványnak (btk. 112. §.) tekintendő (M. K. 1888. 30.); miből kitűnik, hogy a királyi bírósághoz nemcsak a hivatalból üldözendő, hanem a magánindítványú bűncselekményekre vonatkozó feljelentések is átteendők

8. Előleges eljárás.

a) Általában.

38. §. Az eljárás lehetőleg sommás módon eszközlendő, s azon lényeges körülmények kiderítésére szorítandó, melyektől az ügy eldöntése függ. Előzetes vizsgálati eljárásnak tehát nincs helye.

39. §. A feljelentést vett hatóság köteles, ha ez az eljárás sikeres foganatosítása végett szükséges, azonnal intézkedni:

a) *a bűnjelek beszerzése,*

b) *vádlott személye,*

c) *tanuk kihallgatása, és*

d) *szakértői szemle megtartása és szakértői vélemény kivétele iránt.*

40. §. A közigazgatási hatóságok az előbbi szakasz a) *és* b) *pontja értelmében szükséges intézkedéseket akkor is kötelesek teljesíteni, ha más közigazgatási hatóság illetékes az eljárásra.*

1. Rendőri biráskodásnál szabály az, hogy előleges vizsgálatnak nincs helye, hanem a panasz megtétele után rendszerint az ügy tárgyalása, vagyis az érdemleges eljárás következik. Ezt jelenti a 38. §. ama rendelkezése, hogy az eljárás lehetőleg «sommás módon» eszközlendő.

2. A 39. §-ban felsorolt elővizsgálati intézkedések a rendőri biráskodásban csak ritkán fordulhatnak elő, — s minthogy különben is ellenkeznek e biráskodás czéljával és természetével: csak elkerülhetlenül szükséges esetekben eszközlendők. Az egyes intézkedések feltételei és módozatai a következő 41—52. §-okban vannak meghatározva.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

b) Házkutatás és személymotozás bűnjelek beszerzése végett.

41. §. A törvény értelmében lefoglalandó bűnjelek beszerzése végett elkerülhetlen szükség esetén, házkutatás és személymotozás is rendelhető el. Az ezt elrendelő végzés a foganatosítás alkalmával a félnek kihirdetendő vagy kézbesítendő, távolléte esetén pedig a lakásnak szembetünő helyén kifüggesztendő.

1. E §. lényegileg azonos a járásbirósági eljárás 50. §-ával. Az utóbbinak az a tilalma, hogy magánleveleket sem lefoglalni, sem átvizsgálni nem szabad, hiányzik ugyan a jelen §-ból, mindazonáltal kétségtelen, hogy eme kényszerintézkedésnek, mely a járásbiróság eljárásából ki van zárva, a kisebb hatáskörü közigazgatási hatóság eljárásában sincs helye.

2 A házkutatást és személymotozást elrendelő határozat természeténél fogva nem felebbezhető. Ily határozat nélkül azonban házkutatást tartani nem szabad, s a ki e szabály ellen hivatali hatáskörében vét, a btk. 199. §-a alapján büntethető.

c) Vádlott idézése, elővezetése és letartóztatása.

42. §. Ha vádlott megszökött vagy ismeretlen helyen tartózkodik, tartózkodási helyének kipuhatolása iránt kell intézkedéseket tenni.

43. §. Az ismert helyen tartózkodó vádlott tartózkodási helyének hatósága által idézendő.

A szökevény vádlott ellen idézés helyett elővezetési parancs bocsátandó ki, ha személyes megjelenése a hatóság előtt szükséges.

44. §. A közigazgatási hatóságok hatásköréhez utalt kihágások eseteiben előzetes letartóztatásnak rendszerint nincs helye. Alapos gyanuval terhelt egyének azonban elítéltetésük előtt is letartóztathatók, ha:

1. rendes lak- vagy tartózkodási helyet nem igazolhatnak; ezekhez számitandók az átutazásban levő, igazolvány nélküli külföldiek is;

2. a szökést (nem megfutamodást) megkisértették, vagy arra határozottan felismerhető előkészületet tettek.

45. §. Oly kihágás esetében, melyre csak pénzbüntetés van szabva, a vádlott itélet előtt le nem tartóztatható.

46. §. A 44-ik szakasz alapján elrendelt előzetes letartóztatás negyvennyolcz órán túl nem terjedhet.

47. §. A közigazgatási hatóságok kötelesek a hozzájok bekisért egyének előzetes letartóztatása iránt azonnal határozatot hozni.

48. §. Az előzetes letartóztatás azonnal megszüntetendő, ha a hatóság székhelyén lakó, vagy bár másutt lakó, de a hatóság által ismert feddhetlen jellemü egyén a kezességet elvállalja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Cselédekért, szegődöttekért, szolgálatban levőkért, a feddhetlen jellemű gazda vagy szolgálatadó kezessége mindig elfogadandó.

Átutazó külföldiek a hatóság által az okozott kár és vélelmezhető büntetés nagyságának megfelelőleg kétszáz forintig megállapítható pénz vagy értékpapirokban leteendő biztosíték mellett is helyezhetők szabad lábra.

Felmentő ítélet esetén az előzetes letartóztatás azonnal és pedig akkor is megszüntetendő, ha ezen ítélet felebbeztetik.

49. §. Büntetést megállapító ítélet esetén az előzetes letartóztatás ideje az ítélet által kiszabott elzárásbüntetésbe mindig beszámítandó. Ha a büntetést megállapító ítélet felebbeztetett, az előzetes letartóztatásban levő vádlottra nézve, az előzetes letartóztatás továbbra is fentartható, de összes tartama az ítéletben megállapított elzárás büntetésnek idejét nem haladhatja túl.

1. Minthogy a rendőri bíróság előtt vádlott rendszerint nem köteles személyesen megjelenni (58. §.), ellenben megidézése nélkül nem lehet ítéletet hozni: ennélfogva az ismeretlen tartózkodású vagy szökevény vádlott előkerítése iránt rendszerint csak azért szükségesek a 42. és 43. §-okban körülírt intézkedések, hogy az illető szabályszerűen megidézhető legyen, s ez alapon ellene a tárgyalás meg nem jelenése esetében is megtartathassék. Megtörténhetik azonban, hogy vádlott személyes megjelenése az ügy kiderítése végett szükséges, s ez esetben őt a hatóság személyes megjelenésre idézi, ha pedig szökésben volna: elővezetését rendeli el.

2. E szerint vádlott elővezetésének egyik feltétele az, hogy személyes megjelenése szükséges, a másik az, hogy szökevény legyen. Szorosan véve ez volna a 43. §. értelme; minthogy azonban vádlott oly esetben, midőn megjelenése a tárgyaláshoz szükséges, ugyszólván tanuként szerepel, s minthogy a tanu akkor is elővezethető, ha nincs szökésben (66. §.), ebből s az 56. §. rendelkezéséből kétségtelen, hogy a személyes megjelenésre idézett vádlott meg nem jelenése esetében elővezethető, habár egyébként nem is szökevény. Ha a szökevény-vádlott fel nem találtatott, ez nem akadályozza az eljárás megindítását és folytatását (M. K. 1889: 41. sz.).

3. Az előzetes letartóztatás feltételei a következők: *a*) oly kihágás, melyre elzárás van megállapítva (45 §.), *b*) oly vádlott, a ki alapos gyanuval terheltetik, s a ki rendes lak- vagy tartózkodási helyét igazolni nem képes, vagy a szökést megkisérelte (44. §.). Önként értetik, hogy miután az elővezetést csak akkor lehet elrendelni, ha a szökevény vádlott személyes megjelenésére szükség van: az utóbbi feltétel nélkül az előzetes letartóztatás sem eszközölhető. Rendes lakhelylyel biró egyén a rendőri bíróság által egyáltalában le nem tartóztatható (M. K. 1889: 32. B. m.). A letartóztatás iránt hozott határozat (47. §.) természeténél fogva nem felebbezhető.

4. A 48. §. megegyezik a járásbirósági eljárás 58. §-ával, kivéve

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

azt a különbséget, hogy a jelen §. szerint biztosíték alapján is megszüntethető az előzetes letartóztatás Ez azonban csak átutazó külföldiekre vonatkozik, s nem kötelezőleg, hanem csak fakultative van kimondva, minélfogva a rendőri bíróság az ily egyéneket is kibocsáthatja kezességre.

d) Előleges tanukihallgatás, birói szemle és szakértői meghallgatás.

50. §. Ha valamely az ügy lényeges körülményeire felhivott tanu lakhelyének távolsága, vagy más akadály folytán a tárgyalásra csak nehézséggel jelenhetne meg, a tárgyalás előtt azonban az eljáró hatóság székhelyén tartózkodik, vagy ha valamely, az ügy lényeges körülményeire felhivott tanu életveszélyesen beteg, az eljáró hatóság az érdekeltek kérelmére köteles ily tanu kihallgatását elrendelni és haladéktalanul foganatosítani.

Az ily tanu kihallgatásához, ha a késedelem nem hiusíthatja meg a kihallgatást, az érdekelt felek is meghivandók. A meghivás elmaradása vagy a meghivott felek meg nem jelenése azonban a kihallgatást nem gátolja.

51. §. A hatóság csak akkor köteles a tárgyalás előtt birói szemlét tartani, vagy szakértőket meghallgatni, ha ez az illetékesség megállapítása tekintetéből szükséges, vagy ha a feljelentett kihágás nyomainak elenyésztétől tartani lehet.

A hatóság által ekkép rendelt szemléhez az érdekelt felek is meghivandók, ha a késedelem veszélylyel nem jár. A meghivás elmaradása vagy a meghivott felek meg nem jelenése azonban a szemle megtartását, illetve a szakértők meghallgatását nem gátolja.

A tárgyalásnál a szemle ismételhető és szakértők ujabban is hallgathatók ki.

52. §. Az itélet egy nem aggályos szakértőnek nem kifogásolt véleményére is állapitható.

1. Az 50. §. megegyezik a járásbirósági eljárás 61. §-ával (l. e §. magyarázatát).

2. Az 51. és 52. §-ok azonosak a járásbirósági eljárás 62. és 64. §-aival. A 63. §. intézkedése e rendeletből azért maradt ki, mert a rendőri biráskodás keretében orvos-szakértők meghallgatására rendszerint nincs szükség. Ha azonban ez esetleg mégis szükségessé válnék, e tekintetben itt is a járásbirósági eljárás 63. §-a alkalmazandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. Érdemleges eljárás.

a) A tárgyalás kitűzése s a felek megidézése.

53. §. Ha a vádlott és valamennyi érdekelt fél a hatóság előtt együtt megjelen, az ügy, tárgyalási határidő különös kitüzése nélkül, azonnal tárgyalandó.

54. §. Az illetékes hatóság a feljelentés folytán, lehetőleg már a feljelentésre hozandó első végzéssel az ügy tárgyalására helyet és időt tüz ki, s arra vádlottat megjelenésre idézi.

A tárgyalásra a sértett fél, valamint a tanuk és szakértők is meghivandók.

Az idéző végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

55. §. Ha vádlott előzetes letartóztatásban van, a tárgyalási határnap a 46. §-ban meghatározott időn túl nem tüzhető ki.

56. §. A tárgyalást rendelő végzésben figyelmeztetendő a sértett fél, hogy meg nem jelenése esetén úgy fog tekintetni, mintha kárkövetelésének a kihágás iránti eljárás folyama alatt leendő érvényesítéséről lemondott volna. Egyúttal arra is felhivandó, hogy tanuit és szakértőit olyképp jelentse be, hogy azok a tárgyalásra még megidéztethessenek, vagy pedig azokat, valamint másnemü bizonyítékait a tárgyalásra hozza magával.

A tanuk mindig, a sértett fél pedig azon esetben, ha nyilatkozata az ügy felderítéséhez szükséges, figyelmeztetendők, hogy meg nem jelenésük esetén ellenök a törvényes kényszereszközök (66. §.) fognak alkalmaztatni.

Vádlott végre arra figyelmeztetendő, hogyha sem személyesen, sem meghatalmazott által nem jelennék meg, a hatóság a tárgyalást távollétében is meg fogja tartani, és a fenforgó adatokhoz képest ítéletet hozni, esetleg pedig elővezettetését elrendelni.

1. Az 53. §. megegyezik a járásbirósági eljárás 65. §-ával.

2. Az 54. §. szerint a tárgyalást kitűző végzésben a tárgyalás helye is megjelölendő lévén, e tekintetben a belügyminister kimondotta, hogy a kihágási ügyek mindig a főszolgabiró (ebből következtetve tehát mindig az elsőfokú hátóság) székhelyén tárgyalandók (M. K. 1889: 10).

3. Egyébként az 54—56. §-ok lényegileg azonosak a járásbirósági eljárás 66—68. §-aival. A köztük levő különbségek egyszersmind megvilágítják a jelen §-ok valódi értelmét; nevezetesen: *a)* a járásbirósági tárgyalásról hivatalból üldözendő bűncselekmény esetén a kir. ügyész is értesítendő, holott a rendőri biráskodásban a közvádló egyáltalában nem szerepelhet; *b)* a járásbiróság elé vádlott rendszerint «kifejezetten személyes megjelenésre» idézendő, míg a jelen rendelet

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szerint csak egyszerűen megidéztetik, minthogy személyes megjelenése csak kivételesen szükséges; *c*) a járásbirósági eljárás a magánvádló megidézéséről is intézkedik, holott a jelen §-okban erről szó nincs. Mindazonáltal kétségtelen, hogy pl. a magánindítványú erdei kihágás esetében magánvádló a közigazgatási hatóság által azzal a figyelmeztetéssel idézendő, melyet a járásbirósági eljárás 68. §-a előszab.

4. Habár a közigazgatási hatóság vádlottat távollétében is elítélheti (58. §.), megidézése mégis oly lényeges kelléke az eljárásnak, hogy e nélkül a véghatározat semmis. Ehhez képest megsemmisítette a belügyminister az eljárást panaszlott ügyében, kit az alsófokú hatóság sértő beadványa miatt a ktk. 46. §-a alapján elítélt, a nélkül, hogy megidézte volna (M. K. 1887: 32.). Semmis a határozat akkor is, ha vádlott a meg nem jelenés következményeire figyelmeztetve nem lett (1886: 37).

5. Az 56. §. ama rendelkezése, hogy vádlott az idéző végzésben figyelmeztetendő, miszerint a hatóság «esetleg elővezettetését fogja elrendelni», azt jelenti, hogy a mennyiben vádlott személyes megjelenésre idéztetett, ez esetben meg nem jelenésének következménye az, hogy a hatóság őt elővezetteti. Ez által nem esik sérelem a személyes megjelenésre, tehát úgyszólván tanúként idézett vádlotton, mert a 66. §. szerint a hatóság szükség esetén a tanut is elővezettetheti.

b) A tárgyalás és határozat.

57. §. A szabad lábon levő vádlott helyett a tárgyalásnál kellő meghatalmazással ellátott képviselője jelenhet meg.

Az ekként a képviselővel folytatott tárgyalás úgy tekintetik, mintha az a személyesen megjelent vádlottal tartatott volna meg. A vádlott ezentúl a hatóságtól csak az esetben kap közvetlen értesítést, ha a hatóság bármely indokból személyes megjelenését rendeli el.

58. §. Ha a kihágással vádolt egyén kellő idézés daczára sem személyesen, sem meghatalmazottja által nem jelent meg a tárgyalásra, a hatóság a tárgyalást megtartja és a kiderített tények és felhozott bizonyítékok alapján hozza ítéletét.

59. §. Az elítélt az általa a 73. §. értelmében beadható felebbezésben elmaradását a tárgyalásról igazolhatja, és ha oly körülményeket is tesz valószinüvé, melyek folytán más ítéletet kellene hozni, az elsőfolyamodású közigazgatási hatóság ujabb tárgyalást rendelhet, melynek befejeztével újabb, az előbbitől eltérő ítéletet hozhat, mi által az előbbi ítélet hatályát veszti. Ha az elsőfolyamodású hatóság ezen tárgyalást nem rendeli el, a felebbezés a felebbviteli hatóság elé terjesztendő.

60. §. A tárgyalás szóbeli és nyilvános.

A hallgatóság csak fegyverzet és bot nélkül bocsátható a tár-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gyaláshoz; az oldalfegyver azonban azon egyéneknél meghagyható, kiknél annak viselése szolgálati kötelezettséget képez.

61. §. A tárgyaló hatósági személy a nyilvánosságot a közerkölcsiség vagy a közrend érdekében kizárhatja, valamint a tárgyalás folyama alatt is megszüntetheti. Ezen esetben a tárgyalás csak az érdekeltek mindegyike által kivánatukra kijelölhető két—két feddhetlen jellemü bizalmi férfi jelenlétében tartatik meg.

A nyilvánosságot kizáró határozat ellen nincs jogorvoslatnak helye.

62. §. Minden ügy rendszerint egy tárgyalásnál befejezendő. Elnapolásnak csak azon esetben van helye, ha a hatóság érdemleges ítéletét egyáltalában nem hozhat.

A kinek hibája folytán a tárgyalást el kellett napolni, az a tárgyalás költségeinek megfizetésére végzés által kötelezendő.

63. §. A tárgyalást vezeti az eljáró hatósági személy. Ő gondoskodik a rend és a hatóság iránt tartozó tisztelet fentartásáról. A följelentés közlése után kikérdezi a vádlottat, a tanukat és a szakértőket, meghallgatja a többi érdekelt feleket. Kötelessége az igazság kiderítésére minden adatot összegyüjteni.

64. §. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melybe a tárgyaló hatósági személy a tárgyalásnál kiderített adatok rövid sommázatát felvéteti. Az előadásoknak azon része azonban, mely a kihágás tényálladékának megállapitására vagy a bizonyitékok összeállitására vonatkozik, lehetőleg szabatosan veendő fel.

A tárgyalás alkalmával tartott szemlék eredménye, valamint az akkor kivett szakértői vélemények, a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatandók.

A tárgyalási jegyzőkönyvbe a felek vagy képviselőik, úgyszintén a tanuk sajátkezüleg semmit sem jegyezhetnek be, és egyedül a szakértőknek engedhető meg, hogy véleményeiket sajátkezüleg irhassák be.

A jegyzőkönyv vezetésére a tárgyaló hatósági személy saját hivatalából rendel ki alkalmas egyént. Az esetleg a díjnokok közül alkalmazott jegyzőkönyvvezető teendőinek hü ellátására, továbbá a hivatalos titok megőrzésére fogadás által kötelezendő. Ezen fogadástétel lehet vagy esetenkénti, vagy általános hosszabb szolgálati időre szóló.

A tárgyalás befejeztével minden addig beérkezett, az ügyre vonatkozó irat a jegyzőkönyv végén jegyzékbe veendő s a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolandó.

A tárgyalási jegyzőkönyvet a tárgyaló hatósági személy s a jegyzőkönyvvezető irják alá.

65. §. Ha a vádlott a följelentett kihágás elkövetését beismeri, vagy a kihágás büntethetőségét megszüntető netalán felmerült adatok

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kétségen kivül állanak, a tárgyaló hatósági személy a bizonyítási eljárás mellőzésével hoz ítéletet.

66. §. Ha pedig a vádlott a följelentett kihágás elkövetését tagadja, a tárgyaló hatósági személy a tanukat és szakértőket a vádlott jelenlétében kihallgatja s a vádlottat megkérdezi, mily észrevételeket tesz minden egyes tanu és szakértő nyilatkozatára.

A tanuk és szakértők megesketése elmaradhat, ha csak a tárgyaló hatósági személy ezt, tekintettel előadásuknak az ügy mikénti elintézésére gyakorolt befolyásukra, szükségesnek nem tartja.

A meg nem jelent tanukat a tárgyaló hatósági személy ötven forintig terjedhető birság terhe alatt ujra idézi, szükség esetén pedig elővezetteti.

A tanukhoz és szakértőkhöz az érdekeltek, beleértve a vádlottat is, esetleg ezeknek meghatalmazottjai, az ügyhöz tartozó kérdéseket a tárgyaló hatósági személy által intézhetnek.

Ha a tárgyalás alapját oly feljelentés képezi, melyre vonatkozó adatok valamely királyi bíróság előtt tartott tárgyalás által már hitelességet nyertek, a hitelesített iratok felolvasására lehet szorítkozni s a tanuk csak különösen indokolt szükség esetén idézendők meg.

67. §. A bizonyításra vonatkozó adatok jegyzőkönyvbe vétele után a tárgyaló hatósági személy meghallgatja a sértett felet, esetleg képviselőjét kivánságai iránt; a vádlottat, esetleg képviselőjét pedig a védelem iránt.

68. §. Ha a tárgyalás befejezése után ujabb adatok vagy bizonyítékok beszerzése nem szükséges, a tárgyaló hatósági személy azonnal ítéletet hoz és azt indokaival együtt a jelenlevőknek kihirdeti, a felebbezésre jogosítottakat pedig ezen jogukra figyelmezteti.

A tárgyalási jegyzőkönyvben azok, kik előtt az ítélet kihirdettetett, megnevezendők. Felemlítendő továbbá, hogy a tárgyaló hatósági személy a feleket felebbezési jogukra figyelmeztette és kitüntetendő, vajjon a felek megnyugodtak-e az ítéletben, vagy azt felebbezték.

69. §. Az ítélet vagy felmentő, vagy büntető.

Minden ítélet tartalmazza a vádlott személyazonosságának megállapítására szükséges adatokat (név, kor, foglalkozás sat.).

A büntető ítélet tartalmazza:

a) a törvény vagy törvényes rendelet szakaszaira való hivatkozással az elítélt által elkövetett vétség vagy kihágás megnevezését;

b) a kiszabott büntetés nemét és mértékét;

c) intézkedést a sértett fél követelésére nézve;

d) intézkedést a bünjelek gyanánt lefoglalt tárgyak és egyéb letétekre nézve;

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

c) intézkedést az eljárási és tartási költségek megtérítésére nézve; ha az ítéletben csupán pénzbüntetés állapíttatik meg, az 1879. évi XL. t.-cz. 22-dik §-a alapján meghatározandó egyszersmind az elzárás tartama, mely a pénzbüntetés behajthatatlansága esetén helyébe lép.

A felmentő ítélet minden mellékkitétel nélkül vádlottat felmentse. Azonban ez is tartalmazzon intézkedést a bünjelek gyanánt lefoglalt tárgyakra, a letétekre és az eljárási költségek megtérítésére nézve.

70. §. Kölcsönös sérelmek esetén a vádlott a tárgyalás befejezéséig az általa sértett fél ellen szintén emelhet panaszt.

Ha ezen panasz tárgya a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik, azt a vádlott ellen panaszolt kihágásra illetékes közigazgatási hatóság, a vádlott ellen tett feljelentéssel egyidejüleg tárgyalja és elbirálja. A vádlott az általa emelt panasz tekintetében a sértett felet megillető jogorvoslatokkal élhet.

Ha az egyik fél a panaszt visszavonja, ezen visszavonás a másik fél által tett panaszra nem bir befolyással.

71. §. Ha a tárgyalás folyama alatt a vádlott ellen valamely, a királyi bíróságok hatásköréhez utalt, büntetendő cselekmény jelenségei merülnek fel, a tárgyalás felfüggesztetik és az iratok az illető királyi bírósághoz tétetnek át.

Ha pedig más egyén ellen merülnek fel ily jelenségek, erről az illető királyi bíróság a vonatkozó iratok hitelesített másolatának áttétele mellett értesítendő.

72. §. A tárgyaló hatósági személy mindazokat, kik a rend és a hatóság iránti tisztelet ellen megintés után ujabban vétenek, a tárgyalási teremből kivezettetheti, és száz forintig terjedhető pénzbirsággal is sújthatja.

A tárgyaló hatósági személy ez iránt határozatot hoz és azt indokaival együtt a tárgyalási jegyzőkönyvbe veszi. A jegyzőkönyvben egyúttal az is megemlítendő, hogy a megintés sikertelen maradt.

Ezen határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

1. A tárgyalás vádlott *jelenlétében vagy távollétében* tartható meg. Jelenlétében tartandó meg a tárgyalás, ha az ügy kiderítéséhez személyes megjelenése szükséges (57. §.), más esetekben távollétében is meghozható az ítélet (58. §.), feltéve, hogy kellő módon megidéztetett. Vádlott elmaradása azonban vétlen is lehet, s ily esetben megtörténhetik, hogy távolléte miatt kedvezőtlenebb ítéletet nyer, mintha megjelent volna. Az ilyen sérelem orvoslására nyujt módot az 59. §., mely szerint vádlott a felebbezésben elmaradását igazolhatja s uj tárgyalást és ítéletet kérhet, ha pedig a hatóság ezt megtagadja, a felebbezés a felső hatóság elé terjesztendő. Egyébként a meg nem jelent vádlott nem tekintetik védelmi jogáról lemondottnak és így a

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

panaszló fél adatai valókúl el nem fogadhatók, hanem a hatóság rendszeres tárgyalást tartani s a kiderített bizonyítékokhoz képest ítélni köteles. (1891: 13.).

2. A tárgyalás mindig *szóbeli* (60. §.) s a 61. §. korlátozása mellett egyszersmind *nyilvános*. E mellett a *közvetlenség* is hozzátartozik a tárgyalás lényegéhez, s ez azt hozza magával, hogy ugyanaz a hatósági közeg hozza meg az itéletet, a ki a tárgyalást vezeti s az ügyfeleket és tanukat kihallgatja (63. §.). E szempontból nem mellőzhető az ügy tárgyalása akkor sem, midőn a kir. bíróság azt már tárgyalta s a közigazgatási hatósághoz tette át, minélfogva egy ily esetben megsemmisítette a bm. az eljárást vádlottak ügyében, kik ellen a nélkül hozatott itélet, hogy megidéztettek s ügyükben a tárgyalás megtartatott volna (M. K. 1890. 35.); egy más esetben pedig kimondotta, hogy semmis az eljárás, ha nem az hozza az itéletet, ki a tárgyalást vezette (1891: 4.). Végre a *jegyzőkönyv felvétele* is a tárgyalás alkotó elemei közé tartozik (64. §.), minélfogva a jegyzőkönyv fel nem vétele az eljárás megsemmisítését vonja maga után (1889: 27.) A b.m. 1881. évi 229. sz. rendelete szerint a jegyzőkönyvet az állam hivatalos nyelvén kell szerkeszteni s az itélet is ugyane nyelven hozandó (B. T. I. 303.); az ugyanazon évi 1168. sz. rendelete szerint pedig a jegyzőkönyvbe csak a kiderített adatok rövid sommázata veendő fel (III. 48.).

3. A tárgyalás rendszerint érdemleges itélettel fejezendő be, kivéve ha a 62. §. értelmében *elnapolásnak* van helye. Az elnapolás azonban csak a kihágás tényálladékának kiderítése miatt történhetik meg, ellenben a kár kipuhatolása végett a 4. §. értelmében nem lehet póttárgyalást elrendelni (M. K. 1886: 10.).

4. A tárgyalás bizonyítási eljárással vagy a nélkül fejezendő be. *A bizonyítási eljárás mellőzhető*, ha vádlott a kihágást beismeri vagy ha oly körülmények forognak fenn, melyek büntethetőségét minden további bizonyítás nélkül kizárják (mint pl. a gyermekkor vagy elévülés).

5. A *bizonyítási eljárás* rendje az, hogy a tárgyaló biró személyesen felhivja a megjelent feleket, s ezután sorban eszközli a netalán megjelent vádlott, a sértett fél, s a tanúk és szakértők kihallgatását. Ha vádlott megjelent, a sértett fél s a tanuk és szakértők az ő jelenlétében hallgatandók ki s nevezetesen a tanuk kihallgatása az 1881. évi 1168. sz. belügyministeri rendelet szerint is csak a vádlott kikérdezése után történhetik meg (B. T. III. 48.). Vádlott és képviselője, valamint a sértett fel és meghatalmazottja kérdéseket intézhetnek a tanukhoz és szakértőkhöz, a sértett fél pedig ezenfelül vádlotthoz is. A tanuk, szakértők és sértett fél meg vagy meg nem esketése iránt a tárgyaló biró határoz. A megesketést az 1885. évi 1091. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet alapján a polgári bíróságok által használt esküminta szerint a polgári perrendtartás 204. és 242. §-ai értelmében köteles eszközölni (M. K. 1885: 36.) A tanuvallomások bizonyító ereje s általában a bizonyítékok mérlegelése iránt lásd a járásbirósági eljárás 79. §-ának magyarázatát (6. jegyzet *b*) pont). Általános szabályúl szolgál, hogy a vádlottal ellenséges viszony-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ban álló tanu vallomásával a kihágás bizonyítottnak nem tekinthető (1885: 42.). A bizonyítási eljárás bevégzése után a sértett fél vagy meghatalmazottja előterjeszti kérelmét, a vádlott vagy védője pedig a védelmet (67. §), mire a tárgyaló hatósági személy ítéletet vagy esetleg más végházatozatot hoz (68. §.). Az ítélet ugyanazon napon hozandó, melyen a tárgyalás befejezést nyert (M. K. 1889: 27.).

6. Az *ítélet* felmentő vagy büntető lehet (69. §.), s e szerint dorgáló ítéletnek helye nincs (M. K. 1891: 1. sz. Bm.) *A felmentő* ítéletben kártérítésre sem lehet vádlottat kötelezni (1888: 14.), minélfogva panaszlott ügyében, ki a mezőrendőri szabályzat 22. §-a alapján kártérítésre s a költség megtérítésére ítéltetett, de a büntetés alól felmentetett, a belügyminister megsemmisítette az eljárást (1891: 3. sz.). Felmentő ítélet hivatalból üldözött kihágás esetében nem hozható azon alapon, hogy vádlott a sértett féllel kiegyezett (1889: 6. sz.). A *bűnösséget megállapító* ítélet kellékei és tartalma tekintetében kiemeljük a belügyminister következő határozatait: *a)* az ítélet rendelkező részében az alapúl szolgáló törvényre vagy rendeletre hivatkozni kell, s nem elég pl. azt mondani, hogy vádlott kerítés miatt elitéltetik (M. K. 1887. 5. és 1888: 1. sz); *b)* az alapúl szolgáló törvény vagy rendelet idézése mellett kiteendő az is, hogy mi által követte el a vádlott a kérdéses §-ba ütköző kihágást, s az ítélet semmis, ha nem tartalmazza a kihágás megnevezését s a törvény vagy rendelet megfelelő §-ait (1887: 43. és 1891: 1.); *c)* a kihágási ítéletben kijelentésnek (pl. hogy ismétlés esetén a korcsmaengedély megvonatik), vagy figyelmeztetésnek (pl. hogy vádlott ismétlés esetén szigorúbban fog büntettetni) nincs helye (1887: 39. és 46. sz.); *d)* kihágási határozatban nem lehet kimondani, hogy valaki közszolgálati állásától elmozdítandó (1887: 10.); *e)* vádlott-társakat soha sem lehet a pénzbüntetés egyetemleges megfizetésére kötelezni (1888: 38. és 1891: 5.); *f)* kihágási ügyben csak az a kár ítélhető meg, mely a feljelentett kihágásból származik (1887: 31.); *g)* a tiltott áru elkobzása iránti rendelkezésnek az ítéletben s nem az indokolásban kell lenni (1888: 15); *h)* az ítélet kihirdetési záradékában feljegyzendő, hogy panaszlott megnyugodott vagy felebbezett (1889: 20); *i)* kihágási ügyben fájdalompénz meg nem állapítható (1889: 47.).

7. A *70.* §. megegyezik a járásbirósági eljárás 83. §-ával (l. e §. magyarázatát).

8. A 71. §. a tárgyalás folyamán szükségessé vált *áttételről* intézkedik. Teljesen átteendő az ügy a kir. bírósághoz, ha a vádlott gyanánt szereplő egyén vagy valamelyik vádlott társ ellen merül fel oly cselekmény, mely a kir. bíróság hatásköréhez tartozik (így pl. ha a verekedési kihágás miatt tárgyalt ügyben kiderül, hogy egy vagy több személy könnyü vagy sulyos testi sértést szenvedett), ellenben letárgyalja a közigazgatási hatóság az ügyet, s csupán a vonatkozó iratok másolatát teszi át akkor, ha más egyén ellen merült fel hasonló cselekmény.

9. A 72. §. alapján kiszabható *rendbüntetés* nem azonosítható a ktk. 46. §-a alapján hatóságsértés miatt kiszabandó büntetéssel. Egy és ugyanazon sértés esetében csak az egyik vagy másik büntetés

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alkalmazható, s e tekintetben a szabály az, hogy a kihágási ügyek tárgyalása alatt előforduló rendellenességek és sértések nem a ktk. 46. §-a, hanem a jelen §. alapján torlandók meg (M. K. 1887: 4.) Lásd még e tárgyról a ktk. 46. §. magyarázatát (8. jegyzet 114 lap).

10. Felebbezés.

73. §. A ki a közigazgatósági hatóság által, kihágás miatt folyamatban levő ügyben hozott határozatok által magát jogaiban sértve érzi, az eljárást a közigazgatási hatóságok előtt befejező véghatározat ellen felebbezéssel élhet.

A felebbezésben határozottan ki kell jelölni azon határozatot, melyet a felebbező sérelmesnek tart.

A felebbezés indokolható.

74. §. Ha a felebbezés csak oly határozat ellen irányul, mely ellen a jogorvoslat ki van zárva, a felebbezés az elsőfokú közigazgatási hatóság által hivatalból visszautasítandó.

75. §. A kihirdetés által közölt véghatározatok ellen a felebbezést a kihirdetés után azonnal, élőszóval kell bejelenteni. A szóval bejelentett felebbezés a bejelentéstől számított három nap alatt írásban indokolható.

A kézbesítés által közölt véghatározatok ellen a felebbezést a kézbesítéstől számított három nap alatt kell beadni és indokolni.

Ha a véghatározat nem az eljáró közigazgatási hatóság által hirdettetett vagy kézbesíttetett az elitéltnek, hanem erre más közigazgatási hatóság közvetítése vétetett igénybe, az elítélt felebbezését a megkeresett közigazgatási hatóságnál is beadhatja, mely erről a megkereső hatóságot három nap alatt, a vonatkozó iratok áttétele mellett értesíti.

76. §. A felebbezésnek halasztó hatálya van.

Mindamellett az előzetesen letartóztatott vádlott azonnal szabadlábra helyezendő, ha felmentő ítélet hozatott, habár ezen felmentő ítélet felebbeztetnék is (48. §.).

Vádlott az ellene kiszabott elzárásbüntetést megkezdheti a felebbezett ítélet alapján is, ha az ítéletnek büntető része ellen ő maga nem felebbezett.

Ha a felsőbb hatóság az elzárásbüntetés tartamát felemeli, a kitöltött büntetés a felemelt büntetésbe beszámítandó.

77. §. Az elkésetten bejelentett felebbezés, valamint az elkésetten beadott felebbezési indokok is, hivatalból visszautasítandók.

78. §. A másodfokú közigazgatási hatóság határozatai ellen további felebbezésnek a belügyminiszterhez van helye.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A felebbezés a 73. §. szabályai szerint az elsőfokú hatóságnál bejelentendő, illetve beadandó.

79. §. Ha a felebbviteli hatóság nem látja annyira kifejtve a ténykörülményeket, hogy alaposan ítélhessen és ha a tárgyalás folytatásától valószinüleg sikert várhat, az itéletet egészben vagy részben feloldhatja s vagy általában, vagy egyes pontokra nézve ujabb tárgyalást és további bizonyítási eljárást rendelhet, s ekkép az elsőfolyamodású hatóságnak a tárgyalás kiegészítését, s ujabb ítélet hozatalát hagyhatja meg, habár ezt nem kérték volna is a felek.

1. A 73—77. §-ok lényegileg megegyeznek a járásbirósági eljárás 86—90. §-aival. A 73. §. a felebbezés jogát, a 75. §. a felebbezési határidőt, a 76. a felebbezés hatályát, a 74. és 77. §-ok pedig a felebbezés visszautasításának okait határozzák meg.

2. *A felebbezés joga* (73. §.) megilleti azt, a ki magát a közigazgatási hatóság valamely határozata által sértve érzi, névszerint felebbezéssel élhet: *a*) vádlott a büntetést megállapító s egyébként marasztaló ítélet, vagy reá nézve terhes véghatározat ellen; *b*) a sértett fél a fölmentő ítélet vagy az ő jogaira nézve más tekintetben sérelmes véghatározat ellen. A közvádló s a városi tiszti ügyész a közigazgatási uton hozott kihágási ítélet ellen felebbezéssel nem élhetnek, s e szerint a bűnösség kérdésében is a sértett fél van jogosítva felebbezni (M. K. 1888: 26. és 1889: 8. sz.); a büntetés mértékére és nemére nézve azonban panaszlónak sincs felebbezési joga (1889: 29. sz. és J. Sz. III. 622.), minélfogva e tekintetben a felsőfokú hatóság felebbezés nélkül van hivatva ítélni. Mindazonáltal hibásan gyakorolja e téren jogát, midőn a panaszlott által megnyugvással fogadott s csak vádlott által a büntetés mértéke ellen felebbezett ügyben annak terhére sulyosbítja az ítéletet. A közbeszóló határozat ellen felebbezésnek helye nincs, s az esetleges sérelem ellen csak a véghatározat elleni felebbezésben lehet orvoslást keresni (M. K. 1887: 37.). A 72. §. alapján rendbüntetést kiszabó határozat sem lehet tárgya a felsőfokú hatóság felülvizsgálatának (1887: 23.).

3. *A felebbezés határideje* (75. §.) három nap, mely a határozat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számítandó. A kihirdetéskor bejelentett felebbezés irásbeli indokai akkor is ettől számított 3 nap alatt adandók be, ha a hatóság a fél kérésére elrendelte, hogy az itélet neki irásban kiadassék. (M. K. 1886: 11. C.). Ha az elítélt felebbezési jogára lett figyelmeztetése után az itéletben megnyudott: azt többé nem felebbezheti (1890: 39). A vasárnap vagy más ünnepnap a felebbezési időbe be nem számítható (1888: 9. sz.).

4. A *felebbezés hatálya* (76. §.) tekintetében figyelmet érdemel a B. m. egy kijelentése, mely szerint kihágási ügyben a felebbezésnek nem birtokon kívül, hanem birtokon belül van helye (M. K. 1887: 43.).

5. *Visszautasítandó* a felebbezés: *a)* ha oly határozat ellen irányul, mely ellen a jogorvoslat ki van zárva (74. §.); *b)* ha elkésve adatott be (77. §.). A posta utján törvényszerű időben beküldött felebbezés késői beiktatása a beküldőnek hátrányúl nem szolgálhat (M. K.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1887: 48.); valamint elfogadandó az elkésve beérkezett felebbezés is akkor, ha a fél ebbeli jogára kitanítva nem lett, vagy ha a határozat kézbesítő-ív nélkül adatott ki (1889: 6. sz.). Az sem válhatik a felebbező hátrányára, ha az ítélet kihirdetése vagy kézbesítése végett a 75. §. értelmében megkeresett hatóság, melynél a felebbezést bejelentette vagy beadta, erről a megkereső hatóságot elkésve értesíti.

6. A felebbezést mindig az *elsőfokú hatóságnál kell beadni* (78. §.). Mikor van további felebbezésnek helye a másod- és harmadfokú hatósághoz: ez iránt l. a. 8. §. 2. jegyzetét. A mennyiben valaki az első vagy másodfokú hatóságnak oly határozata ellen ád be felebbezést, a mely ellen a felebbvitel korlátozása tárgyában kiadott B. m. rendelet szerint jogorvoslatnak már nincs helye: ezt csak a másodfokú hatóság, illetőleg a B. m. utasíthatja vissza. Rendezett tanácsu városok kapitányai a kihágási ügyben beadott felebbezést csak az alispán utján terjeszthetik fel a B. mhez. (M. K. 1887: 10.).

7. A felebbviteli hatóság *felülvizsgálati joga* (79. §.) megkülönböztetendő ugyane hatóságoknak ellenőrzési és felügyeleti jogától. A jelen §. alapján joga van a felebbviteli hatóságnak a hozzá felebbezett ügyben hivatalból feloldani az ítéletet s pótlást vagy uj tárgyalást rendelni el. A másodfokú hatóság azonban nincs jogosítva az elsőfokú hatóság ítéletét a miatt feloldani, mert az ez által kiszabott büntetés nem törvényszerű, így pl. mert a ktk. 104. §-a esetében megállapított 100 frt helyett 20 frt pénzbüntetést szabott ki. (M. K. 1888: 36.). Az alsófokú ítélet feloldásakor vagy uj eljárást kell elrendelni vagy vádlott felmentendő. (1889: 20.).

11. Végrehajtás.

80. §. A büntetés az ítélet jogerőre emelkedése után rendszerint azonnal foganatosítandó.

81. §. Az elzárás büntetése, tekintettel az 1879. XL. t.-cz. 12-dik szakaszára és 32. szakaszának végpontjara, továbbá az 1878. V-ik t.-cz. 52. szakaszának első pontjára addig, mig az 1879. XL. t.-cz. 18. szakaszának teljesen megfelelő közigazgatási hatósági fogházak létrehozatnak, a fennálló módon foganatosítandó, mindenesetre azonban uyy, hogy az elzárásra ítéltek más okból letartóztatott egyénekkel egy helgiségbe ne zárassanak.

82. §. Az elzárás rendszerint azon közigazgatási hatóság fogházában hajtatik végre, melynek ítélete folytán az elítélt büntetését szenvedi.

Ha az elítélt nem ezen közigazgatási hatóság területén lakik, kérelmére megengedhető, hogy a büntetést a lakhelyén illetékes közigazgatási hatóság fogházában töltse ki.

83. §. A szabadságvesztés-büntetésnek megkezdésére a közigazgatási hatóság harmincz napi halasztást, egy izben adhat az elítéltnek

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elhalaszthatlan és fontos vagyoni, gazdálkodási, iparági és családi ügyeinek rendezése czéljából.

84. §. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása elhalasztandó:

a) *ha az elítélt sulyos vagy ragályos betegségben szenved, felgyógyulásáig:*

b) *ha az elítéltnek vele közös háztartásban élő házastársa, szülője vagy gyermeke súlyos vagy ragályos betegségben szenved, — a beteg felgyógyulásáig;*

c) *ha a* b) *alatt említett családtagok valamelyike meghalt — a temetés utáni tizennegyedik napig;*

d) *ha a királyi belügyminister az elítélt által beadott kegyelmi kérvény folytán, a büntetés végrehajtásának elhalasztását elrendelte — a kir. belügyminister további rendeletéig, illetve a kegyelmi kérvény érdemleges elintézéséig.*

85. §. A pénzbüntetések és eljárási költségek behajtásánál, a mennyiben a végrehajtás tárgyát ingóságok képezik, az 1876. XV. törvényczikkben a közadókra vonatkozólag megállapított szabályok alkalmazandók; a mennyiben pedig ingatlanokra intéztetik a végrehajtás, az eljárás az 1880-ik évi junius 12-én 26,194. szám alatt kelt belügyministeri körrendeletben körülirt módon eszközlendő.

86. §. Az ítéletnek a kártérítési követeléseket megállapító része, a fennálló törvényes szabályok értelmében hajtandó végre.

87. §. A behajtott pénzbüntetések kezeléséről külön utasítás intézkedik.

1. A 80. §-ban kimondott szabály csupán az elzárás végrehajtására nézve áll. A pénzbüntetés az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt lévén lefizetendő, ennek végrehajtása csak eme határidő eltelte után eszközölhető (5. jegyzet).

2. *Az elzárás végrehajtása* (81. és 82. §§.) rendszerint a közigazgatási hatóság fogházában történik. Kivételesen azonban javító intézetbe szállítandó az illető: *a)* ha életkora 20-ik évét még nem haladta túl, s 3 napnál hosszabb idejű elzárásra ítéltetett (ktk. 19. §.); *b)* ha 16 évnél fiatalabb egyén csavargásban vagy koldulásban találtatott (ktk. 65. és 66. §§.).

3. *A szolgálatban levő katonák* szolgálatba lépésük előtti kihágás miatt kiszabott büntetésük végrehajtása iránt a főispán, illetőleg Budapesten a főpolgármester utján kell megkeresni a katonai hatóságot. (M. K. 1887: 38.).

4. Az elzárás végrehajtásának *elhalasztása* (83. és 84. §§.) az elítélt vagy hozzátartozójának kérelmére, vagy hivatalból eszközlendő. Mindkét esetben csak az elítélt vagy a hozzátartozóinak javára történhetik meg az elhalasztás, s e szerint a hivatalból való elhalasztásnak csak a 84. §-ban kiemelt esetekben van helye. Ellenben nem szabad az elzárás végrehajtását a büntetés súlyosbítása végett az el-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ítélt vallási ünnepére (pl. zsidóknál a hosszú napra) halasztani. (M. K. 1889: 42. és J. Sz. I. 112.).

5. *A pénzbüntetés* és eljárási költség behajtása (85. §.), ha a végrehajtás tárgyai *ingóságok*: a közadók módjára, tehát közigazgatási úton eszközlendő. Ugyanezért a végrehajtás ez esetben nem a főszolgabiró, hanem a községi előljáróság hatáskörébe tartozik (M. K. 1888: 7. sz.). Egyébként általános szabályúl szolgál, hogy a végrehajtás iránt csak akkor lehet intézkedni, ha az elítélt tartozását 15 nap alatt meg nem fizeti (1888: 34.), s hogy a behajtás kiméletesen, tehát csak akkor eszközlendő, ha az elítélt és családja vagyoni romlását elő nem idézi (1889: 33. sz.) míg ellenkező esetben a B. m. 4064/1886 sz. alatt kiadott rendelete szerint az elzárás végrehajtandó (1886: 22.). A pénzbüntetés részletenkénti lefizetése meg nem engedhető, mert a jelen rendelet 83. és 84. §-ai szerint csak az elzárás végrehajtására adható haladék (1888 36.). Az ítélet jogerejűvé válta előtt semmiféle, tehát biztosítási végrehajtásnak sincs helye (1888: 37.). A B. m. e határozatai némileg eltérnek a pénzbüntetés behajtása tárgyában 1880. évi 38547. sz. a. kiadott rendelettől, mely egyebek közt kimondja, hogy a pénzbüntetés behajthatóságának veszélye esetében az ítélet jogerőre emelkedése előtt is biztosításnak van helye (5. §.), s hogy a részletfizetések oly összegben számitandók a pénzbüntetés törlesztésére, a mennyi a végrehajtási költség fedezése után fenmarad (6. §.), miből a részletenként való törlesztés megengedhetősége is következik. Egyebekben e rendelet megegyezik a járásbiróságok részére kiadott ugyanily tárgyú rendelettel (l. járásbirósági eljárás 98. §. 6. jegyzet.) A pénzbüntetés behajtására vonatkozik még a B. m. 1887: évi 51. sz. rendelete, az ingóságok végrehajtása alkalmából felmerült igényperekkel szemben követendő eljárás tárgyában pedig ugyancsak a B. m. 1888. évi 55526. sz. a. kiadott rendeletével intézkedett (M. K. 1887: 10. sz. és 1888: 37. sz.).

6. *Az ingatlanokra* vezetendő végrehajtás tárgyában a B. m. 1880. évi 26194. sz. a. utasította a törvényhatóságokat, hogy a mennyiben a közigazgatási hatóságok által hozott jogérvényes határozatok alapján a végrehajtás ingatlanokra is lesz vezetendő: a kielégítési végrehajtást a hozott határozat alapján maguk a közigazgatási hatóságok rendeljék el, s azután keressék meg a végrehajtási végzés közlése mellett az illetékes kir. biróságot mint telekkönyvi hatóságot, a jelzálognak telekkönyvileg leendő feljegyzése s a végrehajtás foganatosítása végett.

7. A 86. §. lényegileg megegyezik a járásbirósági eljárás 99. §-ával.

8. A pénzbüntetés kezelésére (87. §.) az 1880. évi 38547. sz. a. kiadott B. m. utasítás 9—12. §-ai vonatkoznak. Ezek szerint az elsőfokú közigazgatási hatóság nyilvántartási és pénznaplót köteles vezetni, melyek elsejébe a megitélt pénzbüntetések és eljárási költség, másodikába a befolyt pénzek vezetendők be. Mihelyt a pénztári álladék 25 frtot meghalad, a többlet az adóhivatalba szállítandó. A nyilvántartási könyv és pénznapló félévenként a B. m. számvevőségéhez felterjesztendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

12. Igazolás és perujítás.

88. §. Igazolással élhet a törvény által megszabott elévülési időn belül, a ki oly ténykörülményt igazol, mely valószínűvé teszi, hogy elháríthatlan akadály folytán önvétke vagy meghatalmazottjának mulasztása nélkül nem jelent meg a tárgyalásra, vagy pedig hasonló okból a jelen rendeletben meghatározott időben nem felebbezett.

89. §. Az igazolási kérelem az akadály megszüntét követő naptól számított három nap alatt az illetékes elsőfokú közigazgatási hatóságnál bejelentendő, illetve beadandó.

90. §. Az igazolási kérelem tárgyalására minden érdekelt fél meghivása mellett határnapot tüz ki a hatóság, s a tárgyalás befejezése után, a kérelem érdemében határozatot hoz és azt kihirdeti.

Az igazolásnak helyt adó végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Az igazolást megtagadó végzés ellen azonban rendes felebbezésnek van helye.

91. §. Ha az igazolásnak hely adatott, az elmulasztott tárgyalási határnap helyett ujabb határnap tüzendő ki; az elmulasztott felebbezési határidő pedig azon naptól számittatik, melyen az igazolást megengedő végzés kihirdettetik.

92. §. Az igazolási kérelem, az igazolás megengedése előtt, a végrehajtást rendszerint nem gátolja ugyan, de az eljáró közigazgatási hatóság, a fenforgó körülmények kellő figyelembe vétele mellett, a végrehajtást az igazolási kérelem jogérvényes elintézéséig felfüggesztheti.

1. A jelen §-ok csak az igazolásról intézkednek, mindazonáltal kétségtelen, hogy *perujításnak is van helye* a közigazgatási hatóság eljárásában. Ismételve kijelentette ezt a B. m. kimondván, hogy e tekintetben a járásbirósági eljárás 100., 104. és 105. §-ai irányadók (M. K. 1887. 30. és 1888. 52. sz.). Ehhez képest a 3. fokú ítélet meghozatala után is ujra felvételnek van helye, ha időközben pl. bebizonyul, hogy az elítélt a kihágás elkövetésekor elmebeteg volt (1887: 16.). Uj eljárás rendeltetett el egy álnév alatt elítélt vádlott ügyében is a végett, hogy valódi nevén ítéltessék el (1886: 39. B. m.). Az ujra felvétel iránti kérvényre hozott határozatba egy egészen uj ügyre vonatkozó érdemleges határozat be nem foglalható (1891: 14 sz. B. m.). Egyebekre nézve lásd a járásbirósági eljárás 100—105. §-ainak magyarázatat.

2. *Igazolással* (88. §.) nemcsak a vádlott, hanem a sértett fél is élhet, habár a dolog természeténél fogva túlnyomóan a vádlott érdekében állhat, hogy e jogorvoslatot használja.

3. Az igazolási kérelemre kétféle ok szolgáltathat alkalmat: ugyanis a tárgyaláson való megjelenés, vagy a felebbezési határidő

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elmulasztása. Mindkét esetben azt kell igazolni a kérelmezőnek, hogy elháríthatlan akadály idézte elő a mulasztást; a felebbezési határidő elmulasztása miatt azonban, minden egyéb indokolástól eltekintve, akkor is igazolásnak van helye, ha a fél felebbezési jogára kitanítva nem lett, vagy ha ez a jegyzőkönyvben megemlítve nincs. (B. T. II. 303. l. B. m.).

4. Igazolással csak az elévülési időn belül lehet élni. Ez alatt a büntető eljárás elévülése, vagyis a ktk. 31. §-ában meghatározott 6 hó értendő, melynek lefolyása a mulasztás napján veszi kezdetét. Az elévülési idő letelte után a kihágás egyáltalában nem lehet büntető eljárás tárgya, és így az igazolási eljárás is csak ennek keretén belül mozoghat.

5. Az igazolástól s a 89—92. §-okban körülirt igazolási eljárástól különbözik az az eset, midőn vádlott a tárgyaláson nem jelent meg, de elítéltetvén, felebbezését a törvényes határidő alatt beadta. Ekkor ugyanis az 59. §. szerint magában a felebbezésben igazolhatja elmaradását s az elsőfokú közigazgatási hatóság ez alapon minden ujabb tárgyalás nélkül kitűzheti az uj tárgyalást: holott a jelen §-ok eseteiben a tágyaláson meg nem jelent fél a felebbezést is elmulasztotta s ennélfogva csak külön igazolási kérvénynyel és ennek letárgyalása után hozott külön birói határozat alapján érheti el az ügynek uj tárgyalását.

13. Költségek.

93. §. Az elítélt egyén az eljárási költségek megtérítésére kötelezendő.

Ugyanazon kihágás miatt elítélt több egyén egyetemlegesen kötelezendő a költségek megtérítésére. Valamelyikök által okozott különös költség megtérítésére azonban a többi nem kötelezhető.

94. §. Az eljárási költségek a közigazgatási eljárás általános szabályai szerint számítandók ki.

Azon esetekben azonban, melyekre nézve közigazgatási gyakorlat vagy szabályok nem léteznek, az igazságügyministeri 1874. évi április 4-én 7626. sz. alatt kelt rendelet (Rend. Tára 1874-iki folyam, 117. oldal) alkalmazandó.

1. Eljárási költségek pl. a tanuk vagy szakértők dijai, a helyszini szemle, vagy becsü költségei stb. Kihágási ügyben a tárgyalás az eljáró hatóság székhelyén levén megtartandó: e czímen napidij és utiköltség fel nem számítható (M. K. 1888: 15. B. m.); az eljáró hatóság székhelyén eszközölt rendőri vizsgálatért sem illeti meg díjazás az eljáró hatóság kiküldöttét s a községi előljárót (1889: 19.).

2. A költségeket az ítéletben kell megállapitani, a részletesen fel nem sorolt költségek azonban nem állapithatók meg. (M. K. 1889: 51. sz.).

3. Vádlott csak az esetben marasztalható a költség megtérité-

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sében, ha bűnösnek mondatott ki (M. K. 1889: 6. és 29. sz.), míg a felmentett egyén az eljárási költségek megfizetésére sem kötelezhető (1889: 11.). Az elítélt vádlottat is felmentette a B. m. az ügyvédi költség megfizetése alól, mert kihágási ügyben a közigazgatási hatóság előtt senki sem köteles magát ügyvéd által képviseltetni (1887: 32.).

4. Ha a kihágás miatt elzárásra ítélt egyén katonai szolgálat alatt tölti ki büntetését, az élelmezési költséget a katonai hatóságnak kell az előre nem látott kiadások alapjából megtéríteni (M. K. 1889: 50. sz.).

5. Ha a kihágás miatt emelt vád alaptalannak bizonyul, panaszló az eljárási költségek megfizetésében marasztalandó (M. K. 1887: 6.); ellenben nem terheli panaszlót az eljárási költség, ha feljelentése nem volt egészen alaptalan (1889: 15.).

6. A mennyiben sem vádlott elítélhető, sem a panasz merőben alaptalan nem volt: az eljárási költséget a közigazgatási hatóság fedezi s végleg elszámolja.

14. Zárhatározatok.

95. §. A mennyiben jelen rendelet nem intézkedik, a kihágásokra nézve hatályban levő eljárás a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben továbbra is fentartatik.

96. §. Jelen rendelet 1880. évi szept. hó első napján lép hatályba.

97. §. Jelen rendelet szabályai alkalmazandók mindazon kihágási ügyekben, melyek az 1880: XXXVII. t.-cz. 41. szakaszában felsoroltatnak és a közigazgatási hatóságok előtt 1880. évi szeptember hó 1-sö napján folyamatban vannak, vagy ezen napon, vagy azon túl folyamatba tétetnek.

1. A jelen rendelet kibocsátása alkalmával a B. m. 1880. évi 38.547. sz. a. egyszersmind utasítást is adott ki, melyben az eljárásra hivatott hatósági személyeket figyelmeztette ama felelősségre, mely reájuk akár a mulasztásból, akár a törvények nem szabályos alkalmazásából hárul. Továbbá kiemelte, hogy az eljárás ne csak törvényszerű, hanem gyors is legyen, egyszersmind pedig különösen felhívta a másodfokú hatóságok főnökeit, hogy az elsőfokú hatóság eljárásának szabályossága és törvényszerűsége felett éberen őrködjenek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

TÁRGYMUTATÓ.

Aberrátió ictus: 33.
Adatgyüjtés hivatalból: 431., 525.
Altató-szerek: 346.
Anyakönyvbe helytelen bejegyzés: 150.
Aranyműves kötelessége gyanús dolog kinálásakor: 290.
Artézi kút: 414., 415.

Álarczos menet: 183.
Állam elleni kih.: 75.
Állat behozatala külföldről: 427.
Állategészségügyi kih.: 425.
Állat egészségügyi vizsgálata: 431.
Állati hulla el nem takarítása: 275.
Állatkinzás: 200.
Állatorvosi szolgálat megtagadása: 223.
» gyakorlat: 430.
Állatsereglet: 183.
Állat szabályellenes levágása: 230.
Állat szállítása: 429.
Állatok telelő helye: 431.
Állatvásár: 429.
Állat veszélyes betegségei: 228.
Állat veszélyes tartása: 269. 347.
Állás eltagadása: 101; — beirása a vendégkönyvbe: 171.
Álnév felvétele: 101; — használata: 105.
Álomfejtés: 186.
Általános kules: 294.
Árnyékszék: 276.
Árszabály megszegése: 303. 405.
Árujegy tiltott készítése: 147.
Árúvédjegy: 468.
Árú hiányos kimérése: 303.
Árverelés gyors eladásnál: 410.
Árverés meghiusítására összejátszás: 285.
Árvédelmi társulat: 415. 418. 420.
Árviz idején a segély megtagadása: 306. 467.
Árvizveszély: 418.
Árviz elleni védelem: 418.
Ásványolaj szállítása: 245.
Ásványviz gyártása: 238.
Átjáró készülék elhanyagolása: 253., 425.
Áttérés, tiltott: 132.
Attétel más birósághoz: 514., 545.

Baleset: 348.
Bányatulajdonos kötelessége járvány idején: 225.
Bányarobbantás: 462.
Beismerés: 513.
Bejelentés Budapesten: 351.
Beszámítást kizáró és enyhítő okok: 28.
Betegápolás megtagadása: 219., 222.
Beteg állat elkülönítése: 429; husának eladása: 230; terményeinek forgalomba hozása: 429.
Beteg állatokon műtét: 432.
Bélyeghamisítás: 142.
Bérkocsi fertőtlenítése járvány idején: 226.
Birói határozat közlése: 497., 533.
Birói szemle: 504., 538.
Bizonyítási eljárás: 512., 544.
Bizonyítékok: 513.
Bonczolása elhullott állatoknak: 432.
Bonczolás (szabályellenes): 272.
Bujakóros dajka: 236.
» lovak: 433.
Bűnhalmazat: 58.
Bűnjelek: 500. 536.
Bűnpártolás — erdei: 359.
Bűnsegélyezés: 50.
Büntetés elévülése: 66; — elhalasztása: 520., 549; kiállása más helyett: 102.
Bűntett viszonya a kihágásokhoz: 3.

Czég hamis jelzése: 404., 408.
Czímbitorlás: 105.
Czímersértés: 83.
Czímer tiltott használata: 82., 391.
Czímjegy tiltott készítése: 147.
Czínedény tiltott használata: 237.

Családfő felelőssége: 53.
Családfő kötelessége járvány idején: 225.
Családi állás elleni kih.: 140.
Csalárd szemfényvesztés: 186.
Csavargás: 157.
Cselédkönyv hamisítása: 166.
Cselédrendőri kih.: 340.
Cselédszerző kih. 341.
Csoportosulás: 100., 186.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Dajka bujakóros vagy ragályosan beteg: 236.
Dajkasággal visszaélés: 347.
Díszjelvények bitorlása: 105.
Duzzasztó vizművek: 417.

Ebek a vadászat szempontjából: 387. 392.
Ebmarás: 270.
Egyenruha tiltott viselése: 103.
Elhalasztása a büntetésnek: 520., 549.
Elhullott állat husának eladása: 230., 424.
Elévülés: 63.
Eljárás erdei kih. esetén: 369.
Eljárási költség: 523., 552.
Elkeresztelés: 130.
Elkobzás: 46.
Ellenőrzése a jbnak: 488; a közig. hatóságnak: 527.
Elmebeteg: 348.
Elmezavar: 29.
Elnapolása a tárgyalásnak: 544.
Előzetes eljárás: 500., 535.
Eltemetés megakadályozása: 134.
Elzárás: 39., 518., 549.
Emlékmű bemocskolása: 189.
Emlékpénz tiltott készítése: 147.
Engedetlenség zavargás esetén: 100.
Engedélyhez kötött ipar űzése: 409.
Engedélyhez nem kötött ipar űzése: 403., 405.
Enyhébb törvény vagy szabály: 27.
Enyhítő körülmények: 34.
Erdei lopás: 353; kártétel: 361; orgazdaság és bűnpártolás: 359; veszélyes cselekmény vagy mulasztás: 365.
Erdőtermény tiltott eladása: 360.
Erdőből való kiutasítás: 367.
Erőd terveinek elkészítése: 77.
Erőszak: 30.
Excessus mandati: 52.
Ékszerész kötelessége gyanús dolog vételénél: 290.
Élelmiszerlopás: 279.
Életbeléptetési törvény: 7.
Élvezeti szer: 279.
Éneklő madarak fogása: 391.
Építésrendőri kih.: 259.
Érczedény tiltott használata: 237.
Érem tiltott készítése: 147.
Érettségi bizonyítvány hamisítása: 166.
Érték meghatározása: 27.
Értékpapirhamisítás: 136. 142.
Ételneműek szabályellenes készítése: 237.

Fakadó vizek töltései: 416.
Fáklyásmenet rendezése: 119.
Fegyelmi vétség: 45.
Fegyverbirhatás tilalma: 155.
Fegyver gondatlan átengedése: 257.
Fegyver kötelező megvizsgálása: 474; tiltott készítése és forgalomba hozása: 79. 81.
Felbujtás: 49.
Felhivás pénzb. összegyűjtésére: 89.
Felebbezés: 515. 546; korlátozása: 76. 528.
Feljelentés: 480., 499., 525., 534.
Felülvizsgálat és ellenőrzés: 528.
Fenyegetés (veszélyes): 93.
Ferbli: 209.
Fertőtlenítés járvány idején: 226.
Fertőtlenítő anyagok: 241.
Fémpénzhamisítás: 137.
Fiatalkor a beszámításnál: 33.
Fogászat: 214.
Foglalkozástól való eltiltás: 46.
Folyók töltései közt előtér: 416.
Forrás megrontása: 234., 418.
Földtermék felhasználása: 282.
Fürdés szemérmet sértőleg: 193.
Fürdőház: 348.

Gazda felelőssége: 53; kihágása cseléde irányában: 340.
Gátrendőri kihágás: 308.
Generális kulcs: 294.
Gomba (ártalmas): 347.
Gondatlanság (culpa): 56.
Gőzgép szabályellenes kezelése: 247.
Gőzhajó veszélyeztetése: 254.
Gőzkomp és gőzsikló veszélyeztetése: 256.
Gyanús dolog megszerzése: 286; bejelentésének elmulasztása: 291.
Gyám kötelessége járvány esetén: 349.
Gyári munkás: 403., 406; betegsegélyezése: 472; életbiztonsága: 410.
Gyáros kötelessége járvány idején: 225.
Gyermek beoltása: 422; betegségének elhanyagolása: 346.
Gyermekkor, mint beszámítást kizáró körülmény: 33.
Gyógyfürdő: 348.
Gyógyintézet: 348.
Gyógyintézetben szeméremsértés: 193
Gyógyítás — tiltott: 214.
Gyógyszerész felelőssége: 348.
Gyógyszerészi segély megtagadása: 219., 221.
Gyógyszer — tiltott — eladása: 216.
Gyufagyártás szabályainak megszegése: 245.
Gyulékony anyagok szabályellenes kezelése: 244.
Gyűjtés pénzbüntetés lerovására: 89.
Gyümölcs (ártalmas): 347.

Hadi fegyver: 80.
Hadköteles meg nem jelenése vagy szökése: 445; tiltott nősülése: 447.
Hajóhid közlekedése: 256; engedélyezése: 463; üzembe vétele: 466.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Hajón állatszállítás: 429.
Halála a bűnösnek vagy elítéltnek: 35.
Halászat: 437; akadályozása: 441; tiltott módja: 445; kiméleti téren, tilos időben és tiltott eszközökkel: 439; zárt vizben: 442.
Halászati jegy: 441., 442.
Halikra-szedés: 440.
Hamis vészhir bejelentése: 92.
Hangverseny tiltott rendezése: 185.
Használata idegen dolognak: 282.
Határidők: 482., 526.
Hatáskör: 483., 529.
Határozatok közlése: 497., 533.
Hatóság: 109; elleni kihágás: 88; sértés: 107.
Hazardjáték: 208.
Háziállat megbetegedése: 431.
Házkutatás: 500., 536.
Hiányos kimérés: 303.
Hid elhanyagolása: 253., 425; forgalma: 455., 456; levezető árkai stb.: 459; engedélyezése: 464.
Himlőanyag: 346; — oltás: 422.
Hirdetés (tiltott): 117.
Hirdetmény letépése stb.: 116.
Hivatalvesztés: 44.
Hivatalból eljárás: 525.
Holttest bonczolása: 272.
Hosszmérték: 296.
Hozzátartozók: 31.
Hófuvás esetén segély: 467.
Hulladék eltakarítása: 276.
Hullakiásás és szállítás: 272.
Húsneműek tiltott eladása: 301.
Hússzemle: 231., 346.

Idéző végzés: 506., 539.
Idő meghatározása: 27.
Igazolás: 551.
Igazoló bizonyítvány: 166.
Illetékesség: 483., 529; összeütközése: 486.
Indítvány: 68., 486.
Ingatlan megrongálása: 282.
Ipari kihágások: 403; munkások bére: 404., 407; alkalmazottak betegsegélyezése: 472.
Iparos kötelessége járvány idején: 225.
Iparos-munkakönyv-hamisítás: 166.
Iparüzése telepengedély nélkül: 404., 409.
Iskolai bizonyítvány hamisítása: 166.
Iskola-mulasztás: 332.
Istenkáromlás: 123.
Ital szabályellenes előállítása: 237; ártalmas: 347.
Itélet: 514, 545.
Ivóvíz megrontása: 234.

Javítóintézet: 39., 520., 549.
Járvány idején mulasztás: 225; fertőtlenítés: 226; fegyházban: 348.
Járványorvos: 220., 222
Játékpénz (tantusz) tiltott készítése: 147.
Jelvény tiltott használata: 82; viselése: 103.
Jogos védelem: 31.
Jogtalan használat: 282.
Jóslás: 186.

Katonai jelleg szinlelése: 103; elbocsátó levél hamisítása: 166.
Katona büntetésének végrehajtása: 518., 549.
Kazánrendőri kih.: 247.
Kábel kih.: 434.
Kábítószerek: 346.
Kártétel, erdei: 361.
Káros hitelügylet: 397.
Kártérítés: 549, és követelés: 526.
Kártyavetés: 186.
Kegyelem: 36., 519., 549.
Kenyérneműek eladása: 301.
Keresztelés (tiltott): 130.
Kerítés és kert megrongálása: 189.
Kéjnők kih.: 191.
Kéményseprő: 303., 305., 416.
Kényszer (erőszak és fenyegetés): 30.
Kép bemocskolása: 189.
Képesítő bizonyítvány: 166.
Képviselete a magánvádlónak és sértett félnek: 496., 532.
Kiadás: 37., 483., 526.
Kiállítás engedély nélkül: 183.
Kihágás viszonya a bűntettek és vétségekhez: 3; forrásai: 15.
Kihágási hatóság: 9., 527.
Kiosztás a jbságnál: 479.
Kir. ügyész hatásköre: 488.
Kisérlet: 47.
Kitiltás: 164.
Kivándorlás közvetítése: 379.
Kivilágítás tilalom ellen: 120.
Kocsizás szabályellenesen 265.
Koldulás: 161.
Komp elhanyagolása: 253; forgalma: 456; — engedélyezése: 463; bevezetése a vizikönyvbe: 464; üzembe vétele: 466.
Korcsmai hitelezés: 399.
Kórház tiltott felállítása: 348.
Költség az eljárásban: 523., 552.
Körmenet: 186., 333.
Közcsend e. kih: 88.
Közbiztonság elleni kih.: 154.
Közhitelpapir hamisítása: 142.
Közegészségi kih.: 211., 346.
Közhivatalnok 109.
Közhivatal szinlelése: 103.
Közhelyeken levő tárgyak megrongálása: 189.
Közlekedés veszélyeztetése: 263.
Közrend elleni kihágás: 174.
Községi szabályrendelet: 20.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Község- vagy mértföldjelző megrongálása: 189.
Köztisztaság: 275.
Közút fogalma: 455; forgalma: 456.
Kőolaj szabályellenes kezelése: 245.
Kulcs tiltott készítése: 293.
Kuruzslás: 213.
Kutya gondatlan tartása: 269.
Kut megrontása: 234., 418; építése: 260.
Külföldi sorsjegy: 118.
Külföldön elkövetett kihágás: 37., 526.

Lakatos kihágása: 293.
Lakhely eltagadása: 101; beirása a vendégkönyvbe: 171; légkörének tisztántartása: 347.
Látványosság tiltott rendezése: 183.
Leczkekönyv-hamisítás: 166.
Legeltetés — mezőrendőri: 314; erdei: 364; útrendőri: 462.
Lelkész választási kihágása: 333.
Lerészegítés: 195.
Lopás: 279; erdei: 353.
Lovaglás vigyázatlanul: 265.
Lovak kiszabadulása gondatlanságból: 265.
Lókivitel: 79.
Lóvasút: 256., 459.
Lövölde tiltott nyitása: 258.
Lövöldözés: 257, 462.
Lőpor: 244.
Lőszer: 79,, 81.

Madárfiak és fészek: 387., 391.
Magánfél a bíróság előtt: 480., 525.
Magánindítvány: 68.
Magánjogi igények: 481., 521., 526.
Magánvádló: 491., 511., 512.
Marhakereskedő: 430.
Marhalevél: 430.
Marhavész: 228., 426., 428.
Meg nem jelenés a tárgyaláson: 496., 540.
Megszüntetés: 514.
Mentelmi jog: 27., 507.
Mesterséges hal- vagy ráktenyésztés: 440.
Mezei munkás: 340.
Mezőrendőri kihágás: 312., 314., 319.
Mérgek: 239.
Mérték: 296.
Mészáros: 303., 416., 430.
Ministeri rendelet, mint a kih. forrása: 19. 21. 25.
Munkaadó kihágása: 340.
Munkások betegsegélyezése: 472.
Mutatvány engedély nélkül: 183.
Műemlék fentartása: 381.
Művészeti tárgy bemocskolása: 189.

Napszámos: 340.
Nehéz tárgyak lerakása városban vagy községben: 263., úton: 460.
Népünnep: 185.
Név eltagadása: 105; beirása a vendégkönyvbe: 171.
Növeldetulajdonos kötelessége járvány idején: 225.
Nősülés engedély nélkül: 445.
Nyomda: 324. 328.
Nyomtatvány elkobzása: 46.

Orgazdaság, erdei: 361.
Ország czímere: 83. 385.
Orvhalászat és rákászat: 439; 441. 442.
Orvosi gyakorlat: 213; — segély megtagadása: 219. 220. 221; — látlelet: 505.
Orvos kötelessége járvány idején: 225.
Orvvadászat: 387. 388. 389.
Órás kötelessége gyanús tárgy vételénél: 290.

Öntudatlan állapot: 29.

Panasz: 480.
Papirpénz-hamisítás: 137.
Papok kihágásai: 129. 134. 333.
Parti birtokos kötelessége: 420.
Pártgyűlés: 333.
Pásztor állategészségügyi kötelességei: 431.
Perujítás: 521., 551.
Pék: 303.
Pénzbüntetés: 40—42., 89,, 136., 141., 145., 519., 550.
Phylloxera: 383.
Polgári perre utasítás: 481., 496., 526.
Politikai jogvesztés: 44.
Pöczegödör: 275.

Ragályos kór: 348., 438.
Rangfokozat bitorlása: 105
Rákfogás: 439.
Ráolvasás: 186.
Rendbüntetés: 114., 511., 512., 545.
Rendjelbitorlás: 105.
Rendőri tilalom vagy rendelkezés: 18.
Részegség közbotránynyal: 195.
Részesség: 48.
Részletügylet: 401.
Rév bejegyzése a vizikönyvbe: 464.
Rézedény tiltott használata: 237.
Robbanó anyagok: 244., 249.
Robbantás szabályellenesen: 246., 462.
Rothadó anyag: 276.

Sajtórendőri kih.: 321., 326.
Sebes hajtás: 265., 449.
Segéd (iparos): 403., 404., 406., 408., 411.
Segélynyujtás baleset alkalmával: 348.
Selyemtenyésztés: 421.
Sértett fél: 70., 493., 511., 512., 513., 531.
Sétány megrongálása: 189.
Siketnémaság a beszámításnál: 34.
Sir és siremlék bemocskolása: 189.
Sorsjegyek hirdetése: 118.
Sulymérték: 296.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Sulyosító körülmények: 34.
Strike: 411.
Sütő kihágása: 303., 416.
Szakértők: 504., 538.
Szállítási eszköz fertőtlenítése: 226.
Szállótulajdonos: 171.
Szándék (dolus): 54.
Szánkázás vigyázatlanul: 265.
Szellemidézés: 186.
Személyes tulajdonságok a beszámításnál: 52.
Személymotozás: 500., 536.
Szemérem elleni kih.: 174., 193.
Szemétkihordás: 275.
Szemfényvesztés: 186.
Szent István napi munkaszünet: 469.
Szerencsejáték: 203., 204., 206., 208.
Szertartás megzavarása: 124.
Szikvizgyártás: 238.
Szilárd tárgy eldobása: 261.
Szini előadás: 185.
Szinlelése közhivatali jellegnek: 103.
Szülész-intézet: 193.
Szülészi segély: 219., 220., 221.
Szülészi teendő tiltott végzése: 215.
Szülő kötelessége ragályos kór esetén: 349.

Találmány: 348.
Tanító ragályos betegség esetén: 349.
Tankönyv (tiltott): 86.
Tanköteles gyermek, tanoncz stb.: 312. 332., 344.
Tanoncz (iparos): 403., 406.
Tanszer (tiltott): 86.
Tantus-csalás: 147.
Tanú: 503., 513., 538. — díjak: 523.
Tábor: 77.
Tánczvigalom: 183.
Tápszer (ártalmas): 347.
Tárgyalás: 506., 512., 539., 544.
Társtettes: 50.
Távbeszélő- és táviró: 443.
Telepengedély: 404., 409.
Temetés: 134., 272.
Temető megrongálása: 189.
Tengeralatti kábel: 434.
Tenyészbénaság: 433.
Testi épség elleni kih.: 111.
Tetszhalál: 348.
Tettes túllépése: 52.
Tévedés: 32.
Tilalomtábla: 189., 442., 457.
Tilos legeltetés, l. legeltetés.
Tiltott fegyver: 80.
Titkos vagy tiltott gyógy- vagy óvszer: 217., 241., 348.
Tolonczozás: 164.
Totalisateur: 210.
Töltés vizmentén: 414., 416., 417.
Törvényes vagy törvénytelen gyermek anyakönyvezése: 150.
Törvényhatósági szr.: 19., 21., 25.
Trágya eltakarítása: 276.
Tulajdon-elleni kih.: 277.
Tűzgerjesztés stb. erdőben: 365.
Tűzijáték: 183.
Tűzrendőri kih.: 304.
Tűzvész idején segélynyujtás: 306.

Ujonczállítás előli szökés: 445.
Ujra-felvétel: 521., 551.
Útlevél-hamisítás: 165.
Ut forgalma: 449., 455., 456., 463. — megrongálása: 455., 457., 458., 459. fenntartása: 460., engedélyezése: 463.
Útmutató: 189., 457.
Utrendőri kih.: 448.

Ügyvédi díjak: 482., 553.
Ültetvény megrongálása: 189.
Ünnepély: 185.
Ünnepnap: 126.
Ürmérték: 396.

Vadállat tartása: 269.
Vadászati kih.: 387.
Vadászás tiltott időben: 387., 390., 392.
Vadász megakadályozása: 387., 390.
Vadászatjövedéki áthágások: 395.
Vadfiak elszedése: 387., 391.
Vallás elleni kih.: 121.
Vallási tisztelet tárgyai: 122.
Varázsolás: 186.
Vasárnap megzavarása: 126.
Vasárnapi munkaszünet: 129., 469.
Vasúti kihágások: 247; a közönség által elkövetve: 250.
Vasúti kihágásért felelős szülők: 252.
Vasút (helyiérdekű) létesítése: 459.
Vasúti szállítása állatoknak: 429.
Vádlott kitanítása: 481., 525; kinyomozása, elővezetése és letartóztatása: 501., 536; képviselete 532.
Vágóhid használata: 431.
Vágómarha szállítása: 431.
Választási kih.: 333.
Vámrendőri kih.: 448., 465., 467.
Városi szabályr.: 19., 21., 25.
Vár tervének elkészítése: 77.
Vendéglős: 171.
Verekedés: 178.
Veszettség: 228., 432.
Veszélyes állat: 269.
Veszélyes erdei kih.: 365.
Veszélyes fenyegetés: 30., 93.
Védhimlő oltás: 422.
Védjegy kötelező használata: 468.
Védő: 496., 532.
Védtöltés: 417., 420.
Végeladás: 404., 410.
Véghatározat: 514.
Végrehajtás: 548.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Végszükség: 32.
Vérbocsátás: 214.
Vészjelzés: 92.
Vétség rendőri büntetése: 72; viszonya a kihágásokhoz: 3.
Vigyázatlan hajtás: 265.
Villamos jelző: 443; vasút: 256.
Viszonvád: 514.
Viz elvezetése: 414., 415; megfertőztetése: 418.
Vizfúrás: 414., 415.
Vizhasználati müvek: 414., 415., 420.
Vizhasználat (tilos): 418., 419.
Vizmeder: 419.
Vizmosás: 417.
Vizpart: 419.
Vizrendőri kih.: 308., 414.
Vizszin magassága: 417.
Vizvezeték: 234., 418.
Vizsgálati fogság beszámítása: 35.

Zavargás: 100.
Zálogüzlet: 289., 383.
Zárkészítők vagy árulók: 293.
Záróra: 175.
Zár tiltott felnyitása: 293.
Zászlósértés: 83.
Zászló tiltott használata: 82., 333.
Zugirászat: 337.
Zsibárus: 290.

DTT - Magyar Jogi Portál 2017 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ORSZÁGGYŰLÉSI
·KÖNYVTÁR·

708_OGYK_000312407_04159759

Edvi Illés Károly
A kihágásokról szóló magyar büntető-törvények és az azokra vonatkozó eljárási szabályok magyarázata
1892

https://go.ogyk.hu/ogy01-000312407

A digitalizálás az Országgyűlési Könyvtár Digitalizáló Műhelyében készült a "DTT – Magyar Jogi Portál" projekt (2017) keretében.

Attribution (CC-BY-4.0)
Nevezd meg!